TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ	YASAMA YILI
28	2

SIRA SAYISI: 159

Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2290) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- **2/2290 Esas Numaralı Teklifin**
  - TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı **4**
  - Katılma Yazısı **7**
  - Genel Gerekçesi **7**
  - Madde Gerekçeleri **9**
- **Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu** **28**
- **Muhalefet Şerhleri** **41**
- **Teklif Metni** **230**
- **Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin** **231**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

Nilgün Ök	*Ersan Aksu*	*Süleyman Karaman*
Denizli	Samsun	Erzincan
Meryem Göka	*Tuğba Işık Ercan*	*İbrahim Yurdunuseven*
Konya	İstanbul	Afyonkarahisar
Ümmügülşen Öztürk	*Mustafa Yavuz*	*Mehmet Ali Cevheri*
İstanbul	Bursa	Şanlıurfa
Hasan Arslan	*Halit Yerebakan*	*Ömer Oruç Bilal Debgici*
Afyonkarahisar	İstanbul	Kahramanmaraş
Meliha Akyol	*Mehmet Uğur Gökgöz*	*Rümeysa Kadak*
Yalova	Isparta	İstanbul
Mahmut Rıdvan Nazırlı	*Asuman Erdoğan*	*Nazım Elmas*
Elâzığ	Ankara	Giresun
Yıldız Konal Süslü	*Mehmet Ali Çelebi*	*Feyzi Berdibek*
İstanbul	İzmir	Bingöl
Hüseyin Altınsoy	*Seydi Gülsoy*	*Fatma Öncü*
Aksaray	Osmaniye	Erzurum
Kaan Koç	*Nilhan Ayan*	*Necmettin Erkan*
Ardahan	İstanbul	Kırşehir
Erol Keleş	*Cantürk Alagöz*	*İshak Şan*
Elâzığ	Iğdır	Adıyaman
Arslan Tatar	*Ferhat Nasıroğlu*	*Zeki Korkutata*
Şırnak	Batman	Bingöl
Çiğdem Erdoğan	*Mustafa Oğuz*	*Saffet Bozkurt*
Sakarya	Burdur	Zonguldak
Şahin Tin	*Abdürrahim Dusak*	*Mehmet Faruk Pınarbaşı*
Denizli	Şanlıurfa	Şanlıurfa
İbrahim Eyyüpoğlu	*Cevahir Asuman Yazmacı*	*Abdullah Doğru*
Şanlıurfa	Şanlıurfa	Adana
Ahmet Zenbilci	*Lütfi Bayraktar*	*Ayhan Salman*
Adana	Sakarya	Bursa
Mestan Özcan	*Murat Cahid Cıngı*	*Harun Mertoğlu*
Tekirdağ	Kayseri	Rize

Ertuğrul Kocacık	*Murat Kaya*	*Veysal Tipioğlu*
Sakarya	Sakarya	Kocaeli
Sayın Bayar Özsoy	*Rukiye Toy*	*Seda Sarıbaş*
Kayseri	Sivas	Aydın
Şengül Karslı	*Hüseyin Özhan*	*Mervan Gül*
İstanbul	Adıyaman	Siirt
İsmail Erdem	*Ali İnci*	*Şamil Ayrım*
İstanbul	Sakarya	İstanbul
Orhan Ateş	*Ömer Özmen*	*Suna Kepolu Ataman*
Bayburt	Aydın	Diyarbakır
Mustafa Köse	*Mustafa Hakan Özer*	*Kemal Çelik*
Antalya	Konya	Antalya
İsmail Güneş	*Ahmet Büyükgümüş*	*Hüseyin Yayman*
Uşak	Yalova	Hatay
Mustafa Alkayış	*Mehmet Sait Yaz*	*Kadem Mete*
Adıyaman	Diyarbakır	Muğla
Selami Altınok	*Emine Yavuz Gözgeç*	*Emel Gözükara Durmaz*
Erzurum	Bursa	Bursa
Fatma Serap Ekmekci	*Ahmet Fethan Baykoç*	*Seda Gören Bölük*
Kastamonu	Ankara	İstanbul
Bülent Tüfenkci	*Ayşe Böhürler*	*Murat Baybatur*
Malatya	Kayseri	Manisa
Adem Yeşildal	*Kemal Karahan*	*Orhan Kırcalı*
Hatay	Hatay	Samsun
Ali Özkaya	*Sami Çakır*	*Muhammet Müfit Aydın*
Afyonkarahisar	Kocaeli	Bursa
Süleyman Özgün	*Selman Özboyacı*	*Muammer Avcı*
Nevşehir	Konya	Zonguldak
Ahmet Çolakoğlu	*Lütfiye Selva Çam*	*Çiğdem Koncagül*
Zonguldak	Ankara	Tekirdağ
İbrahim Ethem Taş	*Ali Taylan Öztaylan*	*Ahmet Kılıç*
Antalya	Balıkesir	Bursa
Refik Özen	*Mustafa Canbey*	*İsmail Ok*
Bursa	Balıkesir	Balıkesir
Süleyman Şahan	*Adem Yıldırım*	*Cüneyt Yüksel*
Yozgat	İstanbul	İstanbul

Resul Kurt	*Osman Sağlam*	*Abdurrahim Fırat*
Adıyaman	Karaman	Erzurum
Sadettin Hülagü	*Ercan Öztürk*	*Emre Çalışkan*
Kocaeli	Düzce	Nevşehir
Faruk Kılıç	*Fehmi Alpay Özalan*	*Azmi Ekinci*
Mardin	İzmir	İstanbul
Ali Şahin	*Cemil Yaman*	*Yahya Çelik*
Gaziantep	Kocaeli	İstanbul
Yusuf Ahlatcı	*Mustafa Arslan*	*Mesut Bozatlı*
Çorum	Tokat	Gaziantep
Nazım Maviş	*Tahir Akyürek*	*İsmail Çağlar Bayırcı*
Sinop	Konya	Kütahya
Büşra Paker	*Mehmet Demir*	*Osman Mesten*
İstanbul	Kütahya	Bursa
Mehmet Baykan	*Tuba Köksal*	*Kayhan Türkmenoğlu*
Konya	Kahramanmaraş	Van
Adem Korkmaz	*Mehmet Emin Öz*	*Ejder Açıkkapı*
Burdur	Erzurum	Elâzığ
Serkan Bayram	*Yaşar Kırkpınar*	*Havva Sibel Söylemez*
İstanbul	İzmir	Mersin

Derya Ayaydın	*Adem Çalkın*
İstanbul	Kars

KATILMA YAZISI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum. Gereğinin yapılmasını arz ederim.

22.07.2024

Adil Biçer

Kütahya

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/2290)	
ESAS	Plan ve Bütçe Komisyonu
TALİ	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

GENEL GEREKÇE

2024-2026 dönemi Orta Vadeli Programda;

✓ Etkin, basit ve daha adil bir vergi sistemi oluşturmak,

✓ Doğrudan vergilerin payını artırmak,

✓ Yatırım, istihdam, üretim ve ihracatı teşvik etmek,

✓ Sürdürülebilir büyümeyi desteklemek,

✓ Kamu finansmanını kalıcı kaynaklarla sağlamak,

hedefleri doğrultusunda temel vergi kanunlarının gözden geçirileceği belirtilmiştir.

Programda, vergi harcamalarının gözden geçirilerek, etkin olmayan istisna, muafiyet ve indirimlerin kaldırılacağı tedbirine de yer verilmiştir.

Gelirler politikası ile ilgili bu tedbirler, öncelikli reform alanlarına yönelik düzenlemeler arasında yer almaktadır.

Hazırlanan Kanun Teklifinde;

✓ Vergilemede güvenliğin sağlanması ve kayıt dışılıkla mücadele

✓ Vergi adaletinin güçlendirilmesi ve dolaysız vergilerin payının artırılması

✓ Vergiye uyumun artırılması

✓ Bazı istisnaların kaldırılması, bazı istisnaların da uygulanma şeklinin değiştirilmesi

✓ Cezaların ve tahsilat etkinliğinin artırılması

hedeflerine hizmet etmek üzere vergi mevzuatı ile ilgili kanunlarda düzenleme yapılmaktadır.

Vergi güvenliğinin sağlanmasına hizmet eden düzenlemelerin başında, uluslararası model kuralları ile uyumlu olarak çok uluslu şirketlerde asgari kurumlar vergisi (Küresel Asgari Kurumlar Vergisi) uygulaması ve bu uygulamayla birlikte yerel asgari kurumlar vergisi düzenlemeleri yer almaktadır.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütünün (OECD) Matrah Aşındırma ve Kâr Kaydırma (BEPS) projesi kapsamında Türkiye'nin de aralarında bulunduğu yaklaşık 140 ülke tarafından onaylanan mutabakat metnine göre yıllık konsolide hasılatı 750 milyon Avro eşiğini aşan çok uluslu işletme gruplarının düşük vergileme yapılan ülkelerdeki şube, iştirak ve işyerlerinin asgari bir tamamlayıcı vergilemeye tabi tutulması kararı alınmış ve ülkeler tarafından gerekli yasal düzenlemeler yapılmaya başlanılmıştır.

Çok uluslu şirketlerde asgari kurumlar vergisi özetle, faaliyet gösterilen her bir ülke bazında belirlenen efektif vergi oranının %15'in altında olduğu durumda, o ülkede doğan kârlara tamamlayıcı bir vergi uygulanmasıdır. Model, tamamlayıcı verginin alınmaması durumunda grubun merkezinin bulunduğu ülkeye bu vergiyi alma hakkı vermekte, grubun merkezinin bulunduğu ülkenin de tamamlayıcı vergi almaması halinde gruba dahil şirketlerin bulunduğu ülkeler tarafından tamamlayıcı vergi alınabilmektedir.

Ülkemizde faaliyette bulunan çok uluslu şirketlerden bu şekilde asgari vergi alınmaması durumunda alınmayan vergi diğer ülkeler tarafından alınacaktır.

Teklifte, Kurumlar Vergisi Kanununa 13 maddeden oluşan "Yerel ve Küresel Asgari Kurumlar Vergisi" başlıklı bölüm eklenmesi öngörülmekte, geçiş düzenlemelerinin yapıldığı ilave bir geçici madde ile birlikte yeni bir müessese ihdas edilmektedir.

Çok uluslu şirketlerde asgari kurumlar vergisi uygulaması ile birlikte ülkelerin bir güvenlik müessesesi olarak yerel asgari kurumlar vergisi düzenlemelerine de mevzuatlarında yer verdikleri görülmektedir.

Malumları olduğu üzere, ülkemizde kurumlar vergisi genel oranı %25'dir. Beyan edilen kazanç üzerinden indirim ve istisna uygulamaları nedeniyle hesaplanan ve ödenen kurumlar vergisi bu oranın çok altında kalmaktadır. Bu bağlamda, beyan edilen kazanç ile matrah arasında bir bağ kurulmak suretiyle ödenmesi gereken asgari bir vergi ihdas edilmesi önerilmektedir.

Ayrıca, yap işlet devret modeli ile kamu özel işbirliği projeleri kapsamında yürütülen faaliyetlerden elde edilen kazançlara uygulanacak kurumlar vergisi oranı %30'a çıkarılmaktadır.

Yine, ticari ve mesleki kazanç nedeniyle gelir vergisi mükellefleri ile kurumlar vergisi mükelleflerinin hasılatlarına yönelik düzenli şekilde yapılacak tespitlerin matrahları ile kıyaslanması, elde edilen bulgular ile beyan edilen matrah arasındaki uyumsuzlukların izaha konu edilmesi yönünde ilave bir güvenlik müessesesi getirilmektedir.

Teklifte önerilen bir diğer vergi güvenlik müessesesi ise gelir ve kurumlar vergisinde bazı ödemelerin tevkifat kapsamına alınabilmesi için yetki düzenlemesidir.

Söz konusu düzenlemeler, vergi güvenliğine, kayıt dışılıkla mücadeleye, vergi adaletini güçlendirmeye ve dolaysız vergilerin payının artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Bunlara ilaveten, vergi uyumunun artırılmasına ve kayıt dışılıkla mücadeleye katkı sağlayacak şekilde vergi cezaları artırılmakta ve uzlaşma müessesesi cezalar ile sınırlandırılmaktadır.

Daha önce vergi ödemelerinde uyumun artırılması amacıyla getirilmiş bulunan "kamunun yaptığı ödeme ve işlemlerde ilgilinin vergi dairelerine borcu bulunup bulunmadığının aranılmasına" yönelik müessesenin etkinliğinin artırılması sağlanmaktadır.

Teklifte, OVP'de yer aldığı şekilde indirim ve istisnaların gözden geçirilmesi sonucunda bazı istisna ve indirimler kaldırılmakta bazılarının uygulama şekli değiştirilmektedir. Bu kapsamda;

Yatırım fon ve ortaklıklarına tanınan istisna, bu fon ve ortaklıkların gayrimenkul kazançlarının belirli bir kısmını kâr olarak dağıtmaları şartına bağlanmaktadır.

Serbest bölgelerde faaliyette bulunan mükelleflere tanınan kazanç istisnasının ihracat gelirleri ile sınırlandırılması sağlanmaktadır.

Katma Değer Vergisi Kanununda yer alan bazı istisnaların revize edilmesi, bazı istisnalarda indirim ve iade hakkının kaldırılarak doğrudan gider yazılmasının sağlanması önerilmektedir.

Bu kapsamda, deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetler nedeniyle yüklenilen KDV'nin, gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider veya maliyet olarak dikkate alınması imkanı sağlanmakta ve devreden KDV'nin azaltılması amaçlanmaktadır.

Devreden KDV'nin azaltılmasına imkan sağlamak amacıyla yapılan diğer bir düzenleme ile beş takvim yılı süresince indirilemeyen ve sonraki dönemlere devreden KDV tutarlarının, altıncı yılın başında özel bir hesaba alınarak mükellefin talebi üzerine yapılacak vergi incelemesi sonucunda, incelemenin tamamlandığı yıla ilişkin gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınmasına imkan sağlanmaktadır.

Vergilendirmede vergiye uyumun artırılması amacıyla;

✓ Çalışanlara verilen hisse senedi opsiyonlarında vergileme kolaylığı sağlanmasına,

✓ İşletmelerin aktifinde yer alan kıymetli madenler ile kıymetli madenlere dayalı mevduat hesaplarının borsa rayici ile değerlenmesine

yönelik düzenlemeler de önerilmektedir.

Ayrıca, Kanun Teklifi ile yaşlılık, malullük, ölüm aylığı almakta olan emeklilerimize ve hak sahiplerine dosya bazında 10.000 Türk lirası olarak öngörülen aylık asgari ödeme tutarının yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna, 4/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla eklenen 22/A maddesi ile bazı ödeme ve işlemler sırasında Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı tahsil dairelerine vadesi geçmiş borcun bulunmadığına ilişkin belge arama zorunluluğu getirilmesine ilişkin düzenleme yapılmış ve bu maddede 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılan değişiklik sonucunda, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa tabi kamu idareleri ile bu idarelere bağlı döner sermaye işletmelerinin her türlü ödemelerinde vadesi geçmiş borcun bulunmadığına ilişkin belge aranılması zorunluluğu getirmeye Hazine ve Maliye Bakanının yetkili olduğu düzenlenmiştir.

Maddenin verdiği yetki çerçevesinde, bu idarelerin "mahkeme ilamları ve icra emirleri" üzerine yapacakları ödemelerde de bu zorunluluğun aranılacağına dair Seri:A Sıra No:l Tahsilat Genel Tebliğinde yapılan düzenleme, Hazine ve Maliye Bakanına bu idarelerin "her türlü ödemelerinde" bu zorunluluğu getirebileceğine yönelik hükme rağmen, "mahkeme ilamları ve icra emirleri üzerine yapılacak ödemelerin Bakana verilen yetki kapsamında olmadığı" gerekçesiyle Danıştay kararıyla iptal edilmiştir.

Maddeyle bu idarelerce, mahkeme kararları ve icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak ödemelerde de borcu yoktur belgesi aranılması yönünde Hazine ve Maliye Bakanına yetki verilmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Madde 2- Mevcut uygulamada, hizmet erbabı ile yapılan sözleşmeler kapsamında, hizmet erbabına, belirli bir süre işverene bağlı çalışılması, belirlenen performans ve benzeri kriterlerin sağlanması kaydıyla, işverenin veya grup şirketlerinin pay senetlerinden bedelsiz veya indirimli satın alma hakkı verilebilmektedir.

Hizmet erbabına bedelsiz pay senedi verilmesi suretiyle sağlanan menfaatler, bu pay senetlerinin hukuki ve ekonomik olarak tasarruf edilebilir olduğu tarihte, pay senedi alım hakkı verilmesi suretiyle sağlanan menfaatler ise bu hakkın fiilen kullanıldığı tarihte elde edilmiş sayılmaktadır.

Hizmet erbabına pay senedi verildiği durumlarda pay senedinin rayiç değeri, pay senedi alım hakkı verildiği durumlarda ise hakkın kullanıldığı tarihteki pay senedinin rayiç değeri ile hizmet erbabına maliyeti arasındaki fark, ücret olarak kabul edilmektedir.

Madde ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca belirlenen kriterlere göre teknogirişim şirketi niteliğini haiz işverenlerce, hizmet erbabına bedelsiz veya indirimli olarak verilen ve ücret niteliğinde kabul edilen pay senetlerinin verildiği tarihteki rayiç değerinin, hizmet erbabının o yıldaki bir yıllık brüt ücret tutarını aşmayan kısmı gelir vergisinden istisna tutulmaktadır.

Diğer taraftan, hizmet erbabına verilen hisse senetlerinin daha uzun süre elde tutulmasının teşvik edilmesi amacıyla, söz konusu istisnanın hizmet erbabı tarafından iktisap edilen hisse senetlerinin elde tutulma süresine göre farklı oranlarda uygulanması öngörülmektedir.

İstisna nedeniyle zamanında alınmayan vergilere ilişkin zamanaşımı süresinin, söz konusu pay senetlerinin hizmet erbabı tarafından elden çıkarıldığı tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren başlaması sağlanmaktadır.

Ayrıca, bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirleme hususunda Hazine ve Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Madde 3- Madde ile ticari veya serbest meslek faaliyetleri yönünden mükellefiyeti olanların gerçek hasılatlarının tespitine yönelik vergi güvenlik müessesi ihdas edilmektedir.

Mükellefler nezdinde yapılacak yoklamalar neticesinde tespit edilen günlük hasılat tutarlarının ortalaması alınarak mükelleflerin aylık ve yıllık hasılat tutarları tespit edilecektir. Bu şekilde tespit edilen hasılat tutarları ile mükelleflerin faaliyette bulundukları döneme ilişkin beyan ettikleri hasılat tutarları karşılaştırılacak ve karşılaştırma sonucu bulunan farkın %20'den fazla olması durumunda mükellefler, Vergi Usul Kanununda yer alan "izaha davet müessesesi" kapsamında izaha davet edilecektir.

Bu düzenleme, kurumlar vergisi mükellefleri hakkında da uygulanacaktır.

Ayrıca, Cumhurbaşkanına %20 oranını artırma ve azaltma, Hazine ve Maliye Bakanlığına, maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi verilmektedir.

Madde 4- Madde ile 6563 sayılı Kanun kapsamında, elektronik ticaret pazar yerlerinde elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarının mal veya hizmetlerinin teminine yönelik sözleşme yapılmasına ya da sipariş verilmesine imkân sağlayan aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, mezkur Kanun hükümlerine göre faaliyette bulunan hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına faaliyetleri dolayısıyla yaptıkları ödemeler vergi kesintisi kapsamına alınmaktadır.

Ayrıca, maddede yapılan diğer bir düzenleme ile mal ve hizmet alımlarına ilişkin gerçek kişilere yapılan ödemeler üzerinden Cumhurbaşkanınca belirlenen sektör ve faaliyet konuları dikkate alınarak vergi tevkifatı yapılması öngörülmektedir.

Böylelikle, vergi güvenliğinin sağlanması ve kayıt dışılığın azaltılması amaçlanmaktadır.

Diğer taraftan, maddenin sekizinci fıkrasında değişiklik yapılarak, Cumhurbaşkanına birinci fıkranın (19) ve (20) numaralı bentleri kapsamında vergi kesintisine tabi ödemeler için faaliyet konuları, ödeme türleri, sektörler, iş grupları ve iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte oran belirleme yetkisi verilmektedir.

Madde 5- Anayasa Mahkemesi tarafından Vergi Usul Kanununun 153/A maddesinin üçüncü ve müteakip fıkralarında yer alan; verilen sürede yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde istenilen

teminat tutarının teminat alacağı olarak tahakkuk ettirilmesi ve tahakkuk ettirilen teminat alacağının gecikme zammı tatbik edilerek takip ve tahsiline yönelik hükümlerin iptal edilmesi üzerine, Anayasa Mahkemesinin kararında yer alan gerekçeler de dikkate alınarak madde metninde düzenlemeler yapılmaktadır. Yapılan düzenleme ile;

- Madde kapsamındaki mükelleflerden istenilecek teminatın üst sınırı belirlenmekte,

- Üçüncü ve dördüncü fıkralar kapsamında istenilen teminatın verilme süresi 30 günden 60 güne çıkarılmakta,

- Üçüncü fıkra kapsamında yükümlülüklerini öngörülen şekilde yerine getiren mükelleflere teminatın iade edilmesi ve birinci fıkrada sayılan kişilerin teminat isteme tarihi itibari ile tahakkuk etmiş tüm vergi borçlarından sorumlu olmamaları sağlanmaktadır.

Ayrıca, madde metnindeki Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği hükümlere atıf yapan veya bu hükümlerle ilişkili olan hükümler de madde metninden çıkarılmaktadır.

Madde 6- 213 sayılı Kanunun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yapılan değişiklikle, mevcut metindeki tahsilat ve ödemelerin tevsik zorunluluğuna ilişkin yetkinin kapsamı, kayıt dışı ekonomiyle mücadele amacıyla genişletilmektedir.

Bunun yanı sıra, bilgi teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler, iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılma şeklinde de yeni durumların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Diğer taraftan elektronik ticaretin yanı sıra internet başta olmak üzere her türlü dijital ortam aracılığıyla gerçekleştirilen reklam, ilan, satış ve kiralama gibi faaliyetlerin etkin bir şekilde izlenmesi ve denetlenmesi kayıtlı ekonominin desteklenmesi ve haksız rekabetin önlenmesi bakımından son derece önemlidir.

Öte yandan, 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanunda 1/7/2022 tarihli ve 7416 sayılı Kanunla teknolojik gelişmeler ile dijitalleşmenin getirdiği yeni imkânlar çerçevesinde değişiklik yapılmıştır.

Bu kapsamda söz konusu hususlar da dikkate alınarak maddeyle, Hazine ve Maliye Bakanlığının elektronik ticaretin yanı sıra internet dâhil olmak üzere her türlü dijital ortamın reklam, ilan, satış ve kiralama gibi iktisadi ve ticari amaçlarla kullanıldığı hallerde vergi güvenliğini sağlamak amacıyla elektronik ticaret hizmet sağlayıcılar ile başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına ortam sağlayan gerçek ve tüzel kişi aracı hizmet sağlayıcılar ile elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcıların yanı sıra erişim sağlayıcılara, içerik sağlayıcılara, yer sağlayıcılara ve sosyal ağ sağlayıcılara iktisadi ve ticari faaliyetlerine ilişkin bildirim verme yükümlülüğü ile başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına ilişkin bildirime konu bilgiler ile içerik sağlayıcılar tarafından üretilen ya da sağlanan bilgilerin aracı hizmet sağlayıcılar, elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcıları, erişim sağlayıcılar, yer sağlayıcılar ve/veya sosyal ağ sağlayıcılar tarafından alınması zorunluluğu getirebilmesine imkân sağlanmaktadır.

Madde 7- Söz konusu maddeye eklenen ifade ile kıymetli madenler borsasında işlem gören kıymetli madenlerin değerleme işlemlerinde değerleme ölçüsü olarak borsa rayicinin kullanılabilmesi sağlanmaktadır.

Madde 8- Bu madde ile kıymetli maden üretim ve alım-satımı ile iştigal eden mükelleflerin aktiflerinde ticari mal olarak kayıtlı olanlar hariç olmak üzere, mükelleflerin aktiflerinde tasarruf amacıyla tutmuş oldukları kıymetli madenler ile kıymetli maden ile olan alacak ve borçların borsa rayiciyle değerlenmesi sağlanmaktadır.

Dolayısı ile kıymetli madenlere dayalı fiziki ya da kaydi olarak açılan mevduat hesapları ile kredi hesapları da borsa rayici ile değerlenecektir.

Ayrıca, kıymetli maden ile olan mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar ve borçlar değerleme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınacaktır.

Bunun yanı sıra, kıymetli madenlere dayalı olarak açılan mevduat hesapları ile kredi hesaplarından kaynaklı alacak ve borçların değerleme günü kıymetine ircasına ilişkin olarak, mevcut uygulamada olduğu gibi 213 sayılı Kanunun 280, 281 ve 285 inci maddelerinde yer alan hükümler geçerli olacaktır.

Madde 9- Mevcut durumda faal mükellef olup, düzenli olarak beyanname veren mükelleflerin vergilerini zamanında tahakkuk ettirmemesi ya da eksik tahakkuk ettirmesi durumunda kesilecek vergi ziyaı cezasıyla, mükellefiyet tesis ettirmeksizin kayıt dışı faaliyette bulunanlara kesilecek vergi ziyaı cezası aynı oranlara tabidir. Maddeyle, vergi dairesinin bilgisi dışında mükellefiyet tesis ettirmeksizin kayıt dışı faaliyette bulunmak suretiyle vergi ziyaına sebebiyet verilmesi durumunda, kesilecek vergi ziyaı cezasının %50 artırımlı uygulanması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, aynı vergi türü ve dönemine ilişkin daha sonraki bir tarihte yeni bir tarhiyat yapılması durumunda da artırımlı ceza uygulanmaya devam edilecektir. Örneğin, ticari kazancı dolayısıyla mükellefiyet tesis ettirmesi gerekirken kayıt dışı çalışan bir kişi veya kurumun, mükellefiyet tesis ettirmediği dönemlere ilişkin gelir/kurumlar vergisi, katma değer vergisi, gelir stopaj gibi vergiler nedeniyle kesilmesi gereken vergi ziyaı cezaları %50 artırımlı olarak uygulanabilecektir.

Madde 10- 213 sayılı Kanuna 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerine ilişkin olarak yeni bir cetvel eklenmesi nedeniyle, Kanuna bağlı 2 adet cetvel olacağından ve mevcut cetvele sayı tahsisi yapıldığından 352 nci maddede de ibare değişikliği yapılmaktadır. Ayrıca, usulsüzlük cezalarına ait tutarların belirlendiği Kanuna bağlı cetvelde yer alan miktarlar her yıl yeniden değerleme oranında artmakla birlikte, bu cezaların yeniden belirlenmesi suretiyle caydırıcılığının artırılması amaçlanmaktadır.

Madde 11- Vergi Usul Kanununun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1), (2), (6) ve (10) numaralı bentlerinde yer alan cezalar, her yıl yeniden değerleme oranında artmakla birlikte, bu cezaların yeniden belirlenmesi suretiyle caydırıcılığının artırılması amaçlanmıştır.

Ayrıca, yapılan düzenlemeyle, bir takvim yılı içerisinde mezkûr Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentleri uyarınca birden fazla özel usulsüzlük cezası kesilmesi durumunda caydırıcılığı artırmak amacıyla artan ceza uygulamasının getirilmesi amaçlanmıştır. Örneğin, vergi idaresi tarafından yapılan ilk tespitte mükellef tarafından iki adet ödeme kaydedici cihaz fişinin düzenlenmediği anlaşılmıştır. Buna göre mükellef hakkında iki adet 10.000 Türk lirası özel usulsüzlük cezası kesilecektir. Aynı takvim yılı içerisinde aynı mükellef hakkında yapılan tespitte mükellefin üç adet ödeme kaydedici cihaz fişi, bir adet fatura düzenlemediği tespit edilmiştir. Buna göre mükellef hakkında aynı takvim yılı içerisinde fatura yönünden birinci tespit yapılması nedeniyle 10.000 Türk lirasından az olmamak suretiyle fatura bedelinin %10'u nispetinde özel usulsüzlük cezası, ödeme kaydedici cihaz fişi yönünden ise ikinci tespit yapılması nedeniyle üç adet 20.000 Türk lirası özel usulsüzlük cezasının kesilmesi söz konusu olacaktır.

Bununla birlikte, Vergi Usul Kanununun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerinde sayılan belgeler yerine Vergi Usul Kanunu kapsamı dışında belge düzenleyenlere 2 kat özel usulsüzlük cezası kesilmesi, bu durumun idarenin bilgisine girmeden önce belgeyi almak zorunda olanlar veya belge muhteviyatı işlemin muhatapları tarafından beş iş günü içerisinde bildirilmesi halinde ise Vergi Usul Kanunu kapsamı dışında belge düzenleyenlere 6 kat özel usulsüzlük cezası kesilmesi amaçlanmaktadır.

Öte yandan, 213 sayılı Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerinde sayılan belgeleri düzenleme zorunluluğu bulunanların maddede yer alan yükümlülüklerini yerine getirmedikleri takdirde, bu durumun belge muhteviyatı işlemin muhatapları tarafından beş iş

günü içerisinde idareye bildirilmesi halinde bu kimselere ceza kesilmemesi, belgeleri düzenlemeyen, eksik veya yanıltıcı düzenleyenlere de özel usulsüzlük cezasının 3 katı uygulanması amaçlanmıştır.

Bunlara ilave olarak, 213 sayılı Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde sayılan belgeleri almayanlardan, Kanunun 232 nci maddenin birinci fıkrasının 1 ila 5 numaralı bentlerinde sayılanlar dışında kalan kişilere kesilecek özel usulsüzlük cezası yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca, bu belgelerin düzenlenmediği, eksik veya yanıltıcı düzenlendiği hususunu idarenin tespitinden önce belgenin düzenlenmesi gereken tarihten itibaren beş iş günü içinde söz konusu kişilerin idareye bildirmeleri durumunda bu kimselere ceza kesilmemesi sağlanmaktadır.

213 sayılı Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerinde yapılan değişiklik ile getirilen artan tutarlı ceza uygulamasında uygulanacak ceza tutarları Kanuna eklenen bağlı 2 sayılı cetvel ile belirlenmektedir.

Madde 12- Vergi Usul Kanununun 355 inci maddesinde düzenlenen damga vergisi ödenmemiş kâğıtları, vergi ve cezası tahsil edilmeden tasdik eden veya örneklerini çıkarıp veren noterler adına kesilen özel usulsüzlük cezasının her bir kâğıt için olan alt sınırı, her yıl yeniden değerleme oranında artmakla birlikte, caydırıcılığı artırmak amacıyla yeniden belirlenmesine ihtiyaç duyulmuş ve madde ile söz konusu tutar artırılmıştır.

Madde 13- Vergi Usul Kanununun mükerrer 355 inci maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında yer alan cezalar her yıl yeniden değerleme oranında artmakla birlikte, bu cezaların yeniden belirlenmesi suretiyle caydırıcılığının artırılması amaçlanmaktadır.

Ayrıca, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların bilgi değişimi hükümleri kapsamında bilgi toplanmasını amaçlayan bir düzenleme olan 213 sayılı Kanunun 152/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlara özel usulsüzlük cezası kesilebilmesi amacıyla madde hükmüne ekleme yapılmıştır.

Buna ek olarak, maddeyle yapılması öngörülen değişiklikle, elektronik ticaretin yanı sıra internet dâhil olmak üzere her türlü dijital ortamın reklam, ilan, satış ve kiralama gibi iktisadi ve ticari amaçlarla kullanıldığı hallerde vergi güvenliğini sağlamak amacıyla kendisine bilgi verme yükümlülüğü getirilenlerin, bu yükümlülüklerine ilişkin olarak bildirimde bulunmamaları ya da bildirimlerini eksik veya yanıltıcı bir şekilde yapmaları durumunda uygulanması gereken özel usulsüzlük cezasının, bu mükelleflerin ekonomik ve ticari büyüklükleri ile orantılı olması ve buna bağlı olarak da caydırıcılığı sağlayarak bildirimlerin tam ve doğru bir şekilde yapılması temin edilerek kayıt dışı ekonomi ile mücadelenin etkinleştirilmesi amaçlanmaktadır. Örneğin, madde hükmü gereğince bildirim yükümlülüğü bulunan birinci sınıf tüccar, 100 adet ilan bilgisini bildirmesi gerekirken yaptığı 1 adet bildirim ile 70 adet ilan bilgisi bildirmiştir. Buna göre, bildirim görevini eksik yerine getiren mükellef adına, bildirilmeyen her bir ilan bilgisi için ayrı ayrı olmak üzere (30 adet) Kanunun mükerrer 355 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde belirtilen miktarda özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

Bunun yanı sıra, yapılan düzenlemeyle tevsik zorunluluğu kapsamında olup da bu zorunluluğa uymayanlara uygulanan özel usulsüzlük cezasının artırılması suretiyle caydırıcılığı artırmak amaçlanmış, bu zorunluluğa uymadan ödeme yapanların, durumu beş iş günü içerisinde idarenin bilgisine girmeden bildirmesi durumunda bu kimselere ceza kesilmemesi amaçlanmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkra ile mükelleflerin mal teslimi veya hizmet ifalarına ilişkin tahsilatlarının, kendi adına kayıtlı hesaplar yerine, başka kişiler adına kayıtlı hesaplar aracılığıyla yapılması durumunda, başkalarının hesabını kullanan ve kendi hesabını kullandıranlara özel usulsüzlük cezası kesilmesi öngörülmektedir. Kişiler adına kayıtlı hesap olmaksızın isim, kimlik numarası ve benzeri yöntemler aracılığıyla yapılan tahsilatlar için de aynı ceza uygulanacaktır.

Benzer bir şekilde, mal teslimi veya hizmet ifaları için kredi kartı, banka kartı, ön ödemeli kart, karekod, elektronik cüzdan ve benzeri ödeme araçları kullanılarak yapılan tahsilatları, başka mükelleflerin veya mükellef olmayanların elektronik cihazları/sistemleri (POS ve benzeri cihazlar) aracılığıyla yapanlara ve bu elektronik cihazları/sistemleri kullandıranlara özel usulsüzlük cezası kesmek suretiyle bu hususlaki kayıt dışı işlemlerin önlenmesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca, Anayasa Mahkemesi Vergi Usul Kanununun 153/A maddesinin teminat tahakkuku ve tahakkuk eden teminatın gecikme zammı tatbik edilerek mükelleften takip ve tahsilinin düzenlendiği üçüncü fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri ile dördüncü fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümlelerinin iptallerine karar vermiştir. Bu bakımdan Kanun hükmü gereğince istenilen teminatı vermeyenlere veya tamamlamayanlara ceza uygulaması getirilmektedir.

Yine maddeyle, gerek 3100 sayılı Kanun gerekse 213 sayılı Kanun uyarınca vergi güvenliğinin sağlanması amacıyla kullanılma zorunluluğu getirilen cihaz ve sistemler ile nitelikleri belirlenen ya da onaylanan elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemleri üreten, ithal eden, bu cihazlara çeşitli hizmetler veren ödeme kaydedici cihaz üreticisi veya ithalatçıları ile bu cihazlara ilişkin hizmet veren güvenli servis sağlayıcıları, bankalar, elektronik para kuruluşları, ödeme kuruluşları, şarj ağı işletme lisansı sahipleri ve elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, imzalanması, iletilmesi ve saklanması hususlarından herhangi biri için hizmet verme konusunda yetkilendirilenler ile sipariş, satış, muhasebe, stok takip vb. programları kullandıran, teslim eden veya satan mükelleflere ilişkin olarak bunlar tarafından yapılması, yapılmaması ya da yerine getirilmesi gereken hususlara aykırı davrananlara, bunların ekonomik ve ticari büyüklüklerine uygun olacak şekilde özel usulsüzlük cezası kesilmesi için düzenleme yapılması öngörülmektedir.

Son olarak, maddenin sonuna eklenen fıkra ile tek bir fiilin, Kanunun mükerrer 355 inci maddesinde yer alan özel usulsüzlük cezasını istilzam eden birden fazla cezayı gerektirmesi halinde bu cezalardan en ağırının kesilmesine ilişkin düzenleme yapılması amaçlanmıştır.

Madde 14- Uzlaşma müessesesi kapsamında mükellefler ikmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergilerle bunlara ilişkin vergi ziyaı cezaları, vergi incelemesine dayanılarak tarh edilecek vergiler ve bunlara ilişkin kesilecek vergi ziyaı cezaları ile kanunla belirlenen tutarı aşan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları için uzlaşma talebinde bulunabilmektedir.

Düzenleme ile vergiye gönüllü uyumun artırılmasını teminen vergi aslı uzlaşma kapsamından çıkarılmaktadır.

Vergi Usul Kanununda yer alan uzlaşma müessesesinde vergi aslı uzlaşma kapsamından çıkarıldığından, yapılan düzenleme ile vergi aslına ilişkin hükümler Kanunun ilgili maddelerinden çıkarılmak suretiyle gerekli değişiklikler yapılmaktadır.

Madde 15- 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre; vergi tahsilatını gerçekleştirmek, vergi kayıp ve kaçağı ile mücadele etmek, bu konuda gerekli çalışmaları yapmak, ihbar ve şikâyetleri değerlendirmek Gelir İdaresi Başkanlığının görevleri arasında sayılmaktadır.

Başkanlığın bu görevleri kapsamında icra, tahsilat, yoklama ile yaygın ve yoğun vergi denetimleri, hasılat tespitlerine yönelik denetimler, kıyı şeritleri ve şehirlerarası yollarda yapılan denetimler ile sektörel denetimler gerçekleştirilmekte olup, vergi gelirlerinin toplanması ve mükellefiyet ile ilgili olan bu iş ve işlemler hafta sonu ve genel tatil günlerini de kapsayacak şekilde ve personelin görev yaptığı dairenin dışında gerçekleştirilmektedir.

Bu çerçevede normal mesai saati haricinde ve daire dışında fiilen çalışan personele bu çalışmalarının karşılığı fazla çalışma ücreti ödenmesi amaçlanmıştır.

Madde 16- Yapılan düzenleme ile mevcut uzlaşma başvurularının Vergi Usul Kanununun değiştirilmeden önceki hükümlerine göre sonuçlandırılması amaçlanmaktadır.

Madde 17- Mevcut istisna hükmünün düzenlenme gerekçesi, ülkenin deniz ve hava ticaret filosunun geliştirilmesinin teşviki ve dış rekabete tahammül edebilecek duruma getirilmesi iken zaman içerisinde istisnanın düzenlenme amacının aşılarak gezi, eğlence, spor ve amatör balıkçılık gibi faaliyetlerde kullanılan taşıma araçlarına da istisna uygulandığı ve vergi kaybına sebebiyet verildiği tespit edilmiştir. Yapılan düzenleme ile istisna hükmünün düzenlenme gerekçesi ile uygulamanın uyumlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 18- 3065 sayılı KDV Kanunu uyarınca, ulusal güvenlik kuruluşlarına milli savunma ve iç güvenlik ihtiyaçları için yapılan teslim ve hizmetler ile engellilerin eğitimleri, meslekleri ve günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programlarının teslimi KDV'den istisna olup bu malların yurt içi teslimlerinde uygulanan mevcut istisnalar aynı şekilde söz konusu malların ithalatında da uygulanmaktadır.

Ancak 4458 sayılı Gümrük Kanununun 167 nci maddesi uyarınca ithal edilecek bazı mallar ile taşıt araçları bakımından ithalatta ilave bir istisna uygulanması, bu malların ithalatını teşvik edici, yurt içi alımlarını ise caydırıcı mahiyettedir. Bu nedenle, yapılan düzenleme ile belirtilen malların ithalatı ve yurt içi teslimindeki ithalat lehine olan uygulama farklılığı giderilmekte ve KDV Kanunundaki mevcut istisna devam ettirilmektedir.

Madde 19- Mevcut uygulamada şirketlerin birleşme, devir ve bölünme işlemleri dolayısıyla faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerce yüklenilen ve indirilemeyen vergiler, faaliyete başlayan veya devir ve bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından indirim konusu yapılabilmektedir. Faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerin bünyesinde bulunan söz konusu sonraki döneme devreden KDV tutarlarının gerçekliğine ilişkin herhangi bir tespit ve araştırmanın bulunmaması, devralan mükellefler tarafından haksız KDV indirimi ve iadelerine sebebiyet vermektedir. Yapılan düzenleme ile faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerin bünyesinde bulunan söz konusu sonraki döneme devreden KDV tutarlarının devralan şirkette indirilecek KDV olarak kullanılabilmesi için, bu KDV'nin doğruluğuna ilişkin gerekli incelemenin Vergi Usul Kanununda düzenlenen zamanaşımı süreleri ile bağlı olmaksızın yapılması ve inceleme sonucuna göre indirim hakkının verilmesi sağlanmaktadır.

Madde 20- Türk Vergi Sistemi incelendiğinde gelir ve kurumlar vergisi uygulamasında herhangi bir yılın zararı, en fazla izleyen beş takvim yılı veya hesap dönemi kazancından indirim konusu yapılabilmektedir. Dolayısıyla mükelleflerin zararının süresiz olarak izleyen yıl kazancından indirimi söz konusu değildir. KDV uygulamasında ise mükelleflerin mal ve hizmet alımları nedeniyle yüklendiği KDV'nin ilgili dönemde indirilememesi halinde, bu KDV tutarı sonraki döneme devretmekte, fakat devreden bu KDV'nin hangi sürede indirim konusu yapılabileceğine ilişkin bir sınır bulunmamaktadır. Teorik olarak 1985 yılından bugüne KDV mükellefiyeti bulunan bir mükellefin, 1985 yılında yüklendiği KDV'yi 2024 yılında indirebilmesi mümkündür. Bu husus mükelleflerin devreden KDV'sinin takibini güçleştirmekte ve devreden KDV'nin iadesinin yapıldığı işlemlerde haksız KDV iadelerine sebebiyet verebilmektedir.

Ayrıca, defter ve belge saklama, tarh ve düzeltme işlemlerine ilişkin Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanununda zamanaşımı süreleri bulunmakta olup bu sürelerin geçtiği dönemlerin yüklenilen ve sonraki döneme devreden KDV tutarları bakımından incelenmesi ve kontrolü fiilen mümkün olamamaktadır. Bu da mükelleflerin devreden KDV tutarlarının doğruluğunun kontrolü açısından risk oluşturmakta, gerek Hazineye intikal edecek verginin azalması gerekse haksız KDV iadesi gibi sonuçlar doğurabilmektedir.

3065 sayılı Kanunun 30 ve 58 inci maddelerinde yapılan düzenlemeler ile beş takvim yılı veya daha fazla süreyle devreden KDV tutarlarının, indirim KDV hesaplarından çıkarılarak özel bir hesaba alınması, mükellefin talebine bağlı olarak yapılacak vergi incelemesi sonucuna göre gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınması imkanı sağlanmakta ve devreden KDV tutarının azaltılması amaçlanmaktadır.

Madde 21- 3065 sayılı Kanunda yer alan indirim ve iade hakkı tanınan istisnalar zaman içinde genişleyerek, KDV sistematiğini bozan, sistemi karmaşıklaştıran, mükelleflerin uyum düzeyini zayıflatan, Hazine kaybına yol açan ve devreden KDV tutarını arttıran bir hal almıştır.

Devreden KDV tutarını azaltmak adına yapılan analizlerde, hizmet karakterli bazı sektörlerde ödenmesi gereken KDV tutarını azaltmak, hiç ödememek veya iade almak amacıyla gerçek bir yüklenime dayanmayan KDV'nin indirim konusu yapılması eğiliminin arttığı görülmektedir.

Yapılan düzenlemeyle deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetler iade hakkı tanınan istisnalardan çıkarılarak kısmi istisna kapsamına alınmak suretiyle, bu istisna nedeniyle yüklenilen KDV'nin, gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider veya maliyet olarak dikkate alınması imkanı sağlanmakta ve devreden KDV'nin azaltılması amaçlanmaktadır.

Madde 22- 3065 sayılı Kanunda Hazine ve Maliye Bakanlığına verilen yetki çerçevesinde KDV genel tebliğleri ile iade usul ve esasları belirlenmiştir. Bu tebliğler kapsamında mükelleflerin iade talepleri işlem türlerine göre vergi inceleme raporu veya yeminli mali müşavir (YMM) raporu ile yerine getirilmekte; mükellefler tarafından teminat verilmesi halinde de teminat vergi inceleme raporu veya YMM raporu sonucuna göre çözülmektedir.

Mükelleflerin iade taleplerine ilişkin eksiklik bulunması halinde haksız KDV iadesine sebebiyet verilmemesi amacıyla iade, inceleme sonucuna göre yapılmaktadır. Bu sürecin mükellefler tarafından yargıya intikal ettirilmesi üzerine mahkemeler tarafından vergi incelemesinin KDV iade yöntemi olarak Kanunda açıkça belirlenmediği gerekçesiyle, inceleme sonucu beklenmeksizin KDV iadesinin yerine getirilmesine karar verilmektedir. Mükelleflerin KDV iade talepleri yerine getirildikten sonra, inceleme sonucunda haksız iade yapıldığının tespit edilmesi halinde ise iadeyi alan mükelleflerin işletme faaliyetlerini sonlandırabildiği ve üzerindeki mal varlığını devredebildiği görülmekte, bu durum haksız iade edilen KDV tutarlarının geri alınamaması sonucunu doğurmaktadır.

Yapılan düzenlemeyle mükelleflerin KDV iadelerinin doğru bir şekilde yapılması ve haksız KDV iadesine sebebiyet verilmemesini teminen KDV iadelerindeki esas usul, vergi incelemesi olarak belirlenmektedir.

Halihazırda maddede yer alan Hazine ve Maliye Bakanlığının mükellefiyet süresi, çalışan sayısı, aktif ve özsermaye büyüklüğü, ödenen vergi tutarı, vergisel ödevlerin zamanında yerine getirilip getirilmediği, sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleme veya kullanma yönünde olumsuz rapor ya da tespit bulunup bulunmadığı gibi kriterleri esas alarak mükelleflerin vergisel uyum seviyeleri ve bu uyum seviyelerine göre farklı iade yöntemleri tespit etme yetkisi ise korunmaktadır.

Madde 23- Türk Vergi Sistemi incelendiğinde gelir ve kurumlar vergisi uygulamasında herhangi bir yılın zararı, en fazla izleyen beş takvim yılı veya hesap dönemi kazancından indirim konusu yapılabilmektedir. Dolayısıyla mükelleflerin zararının süresiz olarak izleyen yıl kazancından indirimi söz konusu değildir. KDV uygulamasında ise mükelleflerin mal ve hizmet alımları nedeniyle yüklendiği KDV'nin ilgili dönemde indirilememesi halinde, bu KDV tutarı sonraki döneme devretmekte, fakat devreden bu KDV'nin hangi sürede indirim konusu yapılabileceğine ilişkin bir sınır bulunmamaktadır. Teorik olarak 1985 yılından bugüne KDV mükellefiyeti bulunan bir mükellefin, 1985 yılında yüklendiği KDV'yi 2024 yılında indirebilmesi mümkündür. Bu husus mükelleflerin devreden KDV'sinin takibini güçleştirmekte ve devreden KDV'nin iadesinin yapıldığı işlemlerde haksız KDV iadelerine sebebiyet verebilmektedir.

Ayrıca, defter ve belge saklama, tarh ve düzeltme işlemlerine ilişkin Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanununda zamanaşımı süreleri bulunmakta olup bu sürelerin geçtiği dönemlerin yüklenilen ve sonraki döneme devreden KDV tutarları bakımından incelenmesi ve kontrolü fiilen mümkün olamamaktadır. Bu da mükelleflerin devreden KDV tutarlarının doğruluğunun kontrolü açısından risk oluşturmakta, gerek Hazineye intikal edecek verginin azalması gerekse haksız KDV iadesi gibi sonuçlar doğurabilmektedir.

Yapılan düzenleme ile 3065 sayılı Kanunun 30 uncu maddesine eklenen (f) bendi uyarınca indirilemeyecek KDV olarak belirlenen ve beş takvim yılı süresince devreden KDV tutarları, ertesi yılın başında özel bir hesaba alınmakta, özel hesaba alınan tutarın bu tarihten itibaren üç yıl içinde mükellefin talebi üzerine yapılacak vergi incelemesi sonucunda, incelemenin tamamlandığı yıla ilişkin gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınmasına imkan sağlanmaktadır. Söz konusu talep, sonraki döneme devreden KDV tutarının özel hesaba alındığı takvim yılından başlamak üzere üç yıl boyunca yapılabilecektir. Mükellefin talebi üzerine yapılacak incelemenin de en fazla bir yıl içerisinde tamamlanması şarttır. Bu sürede talepte bulunulmaması halinde ise söz konusu KDV'nin gider yazılması mümkün olmayacaktır.

Diğer taraftan, özel hesaba alınan sonraki döneme devreden KDV'ye ilişkin incelemede, sahte belge veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belgeden veyahut KDV mevzuatına göre indirim hakkı bulunmayan işlemlerden kaynaklı herhangi bir indirimin bulunduğunun tespiti halinde indirim şartlarını taşımayan bu tutarların gider olarak dikkate alınamayacağı tabiidir. Söz konusu incelemenin tamamlanmasını müteakip, incelemenin bittiği takvim yılında inceleme sonucunda bulunacak tutar söz konusu takvim yılının gideri olarak dikkate alınır.

Bu düzenlemenin, mükelleflerin sonraki döneme devreden KDV tutarlarının indirim yoluyla telafi edilebilmesine ilişkin öngörülebilirlik sağlamak amacıyla 1/1/2030 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmesi amaçlanmaktadır. Bu suretle 2025-2029 takvim yıllarına ilişkin vergilendirme dönemlerinin tamamında yer alan sonraki döneme devreden KDV tutarlarının en düşük olan tutarı, 1/1/2030 tarihinden itibaren indirim hesaplarından çıkarılarak özel bir hesaba alınacaktır. Aradaki dönemlerden herhangi birisinde mükellefin ödenecek KDV'nin bulunması halinde, beş takvim yılının hesabına ödenecek KDV çıkan dönemi izleyen takvim yılından itibaren başlanacaktır. Mükelleflerin bu dönemlerden herhangi birisinde iade talep etmiş olmasının bu hesaba etkisi olmayacaktır.

Ayrıca bu maddenin uygulanmasında vergi incelemesi dışında farklı usuller tespit etme ve maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirleme hususunda Hazine ve Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Madde 24- 6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde, genel bütçeli kamu idareleri ile yabancı devlet kurum ve kuruluşları arasında imzalanan protokol kapsamında genel bütçeli kamu idarelerine bağışlanmak üzere, konut, iş yeri, okul, öğrenci yurdu, hastane, ibadethane, kültür ve sanat merkezi, kütüphane gibi taşınmazların inşasına ilişkin yabancı devlet kurum ve kuruluşlarına yapılan teslim ve hizmetler ile aynı yerlerde genel bütçeli kamu idareleri ile yabancı devlet kurum ve kuruluşları arasında imzalanan protokol kapsamında genel bütçeli kamu idarelerine bağışlanacak konutların yabancı devlet kurum ve kuruluşlarına teslimlerinin 31/12/2025 tarihine kadar katma değer vergisinden istisna tutulmasına, bu kapsamdaki işlemler nedeniyle yüklenilen verginin indirim ve iadesine imkan sağlanmaktadır.

Madde 25- Serbest bölgelerdeki üretim faaliyetlerinden elde edilen kazançların tamamı, üretilen ürünlerin yurt içine ya da yurt dışına satılıp satılmadığına bakılmaksızın kurumlar vergisinden istisnadır. Maddeyle, serbest bölgelerde faaliyet gösteren kurumların münhasıran yurt dışına yaptıkları satışlardan (ihracattan) elde ettikleri kazançların istisna olması, yurt içine yaptıkları satışlardan elde edilen kazançlara tanınan istisnanın ise kaldırılması öngörülmektedir.

Madde 26- 4760 sayılı ÖTV Kanunu kapsamındaki malların yurt içi teslimlerinde uygulanan mevcut istisnalar aynı şekilde söz konusu malların ithalatında da uygulanmaktadır. Ancak 4458 sayılı Gümrük Kanununun 167 nci maddesi çerçevesinde ulusal güvenlik kuruluşlarının ithal edeceği bazı mallar bakımından ithalatta ilave bir istisna uygulanması, bu malların ithalatını teşvik edici, yurt içi alımlarını ise caydırıcı mahiyettedir. Yapılan düzenleme ile, söz konusu malların yurt içi teslimi ve ithalatında oluşan ÖTV uygulaması farklılıklarının giderilmesi, belirtilen malların ithalat ve yurt içi alımlardaki mevzuat hükümlerinin birbiriyle uyumlu hale getirilmesi sağlanmaktadır.

Madde 27- Maddeyle, ÖTV Kanununa ekli (III) sayılı listenin (B) cetvelinde yer alan bazı tütün mamullerinden alınmakta olan maktu vergi tutarına ilişkin asgari maktu vergi tutarının %20'sine kadar olan sınırlama kaldırılarak, birim ambalajda bulunan mamul için alınacak asgari maktu vergi tutarı kadar maktu vergi alınabilmesine ilişkin yetki alınmaktadır.

Madde 28- Kısa vadeli sigorta kolları prim oranının yeniden belirlenmesi ve belirlenen %2,25 prim oranının %1,5'e kadar indirmeye ya da %2,5'e kadar artırma konusunda Cumhurbaşkanına yetki verilmesi amaçlanmıştır.

Madde 29- Madde ile, yaşlılık, malullük, ölüm aylığı almakta olan emeklilerimize ve hak sahiplerine dosya bazında 10.000 Türk lirası olarak öngörülen aylık asgari ödeme tutarının 12.500 Türk lirasına yükseltilmesi amaçlanmıştır.

Madde 30- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanuna 1/3/2023 tarihli ve 7438 sayılı Kanunla eklenen geçici 95 inci maddesi ile 8/9/1999 (dahil) öncesinde sigortalı sayılanlardan maddenin yürürlük tarihinden sonra ilk defa yaşlılık veya emekli aylığı bağlanması için talepte bulunarak aylık bağlananların aynı işyerinde sosyal güvenlik destek primine tabi çalışmaya devam etmeleri halinde, istihdam piyasasında dalgalanma oluşturmaması ve sosyal güvenlik destek primine tabi kayıtlı çalışmanın desteklenerek bu sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerinin sosyal güvenlik destek primi maliyetinin azaltılması için Hazineden karşılanacak destekle bu işverenlere beş puanlık prim indirimi sağlanması amaçlanmıştı.

Geçici 95 inci madde ile getirilen düzenlemenin üzerinden bir yıldan fazla zaman geçmiş ve emeklilik sebebiyle aktif çalışmasını sonlandırarak işten ayrılan bu kişileri çalıştıran özel sektör işverenlerinin ani iş gücü kaybından kaynaklı yaşayabilecekleri olumsuz durumlar da zamanla ortadan kalkmıştır.

Geçici 95 inci madde ile getirilen düzenleme ile bu kapsamda sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanları istihdam eden özel sektör işverenleri bu destekten faydalanabiliyorken, düzenleme öncesi veya sonrası yaş şartını da tamamlayarak emekli olup sosyal güvenlik destek primine tabi çalışan kişileri istihdam eden özel sektör işverenleri ise bu destekten faydalanamamaktadır.

Getirilen düzenleme ile emekli olduktan sonra emekli aylıkları kesilmeksizin sosyal güvenlik destek primine tabi olarak çalıştırılanları istihdam eden işverenler arasındaki bu farklı uygulamanın sona erdirilmesi, emekli olduktan sonra pasif durumdaki kişiler yerine aktif işgücünün, gençlerin ve de emeklilikle ilgili çalışma sürelerini tamamlayamamış kişilerin istihdamda daha çok yer bulabilmeleri, bu gayelerle istihdamı koruma ve artırma için harcanacak kamu kaynaklarının daha doğru kullanımı amaçlanmıştır.

Madde 31- 5510 sayılı Kanunun ek 19 uncu maddesinde yapılan düzenleme ile malullük ve yaşlılık sigortasından ödenen aylıklar ve aylıklar ile birlikte her ay itibarıyla yapılan ödemeler toplamının dosya bazında, 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanunun 1 inci maddesi uyarınca yapılacak ek ödeme dâhil asgari ... Türk lirası olarak belirlenmesi sebebiyle söz konusu ödemelerin yapılabilmesi kapsamında Hazinece 2024 yılında karşılanacak fark tutarının finansmanının sağlanması amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibine 2024 yılında ödenek eklenebilmesi için Cumhurbaşkanına yetki verilmesine ilişkin esaslar düzenlenmektedir.

Madde 32- Maddeyle Kurumlar Vergisi Kanununun istisnaları düzenleyen 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (d) bentlerinde değişiklik yapılmaktadır.

Kurumlar Vergisi Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde sayılan fon veya ortaklıkların kazançları Türkiye'de kurulmuş olmaları şartıyla kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca, sermaye piyasası kurumları olarak faaliyette bulunan söz konusu fon ve ortaklıkların temel fonksiyonları arasında, yatırımcılarının hak ve menfaatlerini optimal seviyede tutarak piyasaların adil ve etkin bir şekilde çalışmasına destek olması yer almaktadır. Bu fonksiyonun yerine getirilmesinde en cazip unsurlardan biri de kar dağıtımıdır. Düzenli olarak kar dağıtımında bulunan fon ve ortaklıklar, hem yatırımcılarının kar beklentilerinin karşılanmasına katkıda bulunmakta hem de tasarruf sahiplerinin yatırım güdülerinin artmasını sağlayarak bu alanlara daha fazla yerli ve yabancı yatırımcıların gelmesini teşvik etmektedirler. Yatırım fon ve ortaklıklarının kazançlarının vergilendirilmesine yönelik dünya örnekleri incelendiğinde, bu kazançların vergiden istisna edilmesinin belirli koşullara bağlandığı, bu koşullardan birisinin de dağıtılabilir kazancın belirli bir oranının ya da belirli alanlardan elde edilen kazançların ortaklara kar payı olarak dağıtılması olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda madde ile, taşınmazlara yatırım yapan fon ve ortaklıkların, ticari mal niteliğinde olanlar dahil sahip oldukları taşınmazlardan elde ettikleri kazançların %50' sinin, maddede öngörülen süre içerisinde ortaklarına kar payı olarak dağıtmaları istisnanın temel koşulu olarak düzenlenmektedir. Maddedeki taşınmaz kazançları ibaresinden; taşınmaz alım satım kazançları, kira gelirleri, taşınmaza dayalı hakların devir ve temlikinden elde edilen kazançlar, taşınmaz inşaat projelerinden elde edilen gelirler, taşınmaz işletme gelirleri gibi doğrudan taşınmazlardan elde edilen gelir ve kazançların anlaşılması gerekmektedir.

Kar dağıtımına konu kazanç bahse konu taşınmazlardan elde edilen kazançlara yönelik olup bu gelirler dışındaki kazançların dağıtım zorunluluğu bulunmamaktadır. Kar dağıtım şartının sağlanmaması durumunda taşınmaz gelirleri dahil diğer tüm gelirler için istisnadan yararlanılamayacaktır.

Faaliyet alanı gereği portföyüne veya aktifine taşınmaz dahil edemeyen ve inşaat projeleri yapamayan fon ve ortaklıkların bahse konu gelirleri bulunmayacağından, bu fon ve ortaklıklar için kar dağıtımı şartı aranmayacaktır.

Ayrıca, birinci fıkranın (a) bendinde yapılan düzenleme ile kar dağıtım şartını sağlamayan ve bu nedenle istisnadan faydalanamayan yatırım fon ve ortaklıklarından kar payı elde eden kurumların, iştirak kazançları istisnasından faydalanabilmesine imkan sağlanmaktadır.

Madde 33- Madde ile 6563 sayılı Kanun kapsamında, elektronik ticaret pazar yerlerinde elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarının mal veya hizmetlerinin teminine yönelik sözleşme yapılmasına ya da sipariş verilmesine imkân sağlayan aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, mezkur Kanun hükümlerine göre faaliyette bulunan hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına faaliyetleri dolayısıyla yaptıkları ödemeler vergi kesintisi kapsamına alınmaktadır.

Ayrıca, maddede yapılan diğer bir düzenleme ile mal ve hizmet alımlarına ilişkin tam mükellef kurumlara yapılan ödemeler üzerinden Cumhurbaşkanınca belirlenen sektör ve faaliyet konuları dikkate alınarak vergi tevkifatı yapılması öngörülmektedir.

Böylelikle vergilendirmede adalet ve etkinliğin artırılması, kayıt dışılığın azaltılması ve bu suretle vergi kayıp ve kaçağının önlenmesine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Diğer taraftan, maddenin dördüncü fıkrasında değişiklik yapılarak, birinci fıkranın; (h) bendi kapsamında vergi kesintisine konu ödemeleri faaliyet konuları ve ödeme türleri itibarıyla, (ı) bendi

kapsamındaki vergi kesintisine konu mal ve hizmetleri ise faaliyet konuları, sektörler, iş grupları, iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte sıfıra kadar indirme ve kurumlar vergisi oranına kadar yükseltme hususunda Cumhurbaşkanına yetki verilmektedir.

Madde 34- Madde ile 6563 sayılı Kanun kapsamında, elektronik ticaret pazar yerlerinde elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarının mal veya hizmetlerinin teminine yönelik sözleşme yapılmasına ya da sipariş verilmesine imkân sağlayan aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, mezkur Kanun hükümlerine göre faaliyet gösteren ve Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunan dar mükellef hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına faaliyetleri dolayısıyla yaptıkları ödemeler vergi kesintisi kapsamına alınmaktadır.

Ayrıca, maddede yapılan diğer bir düzenleme ile mal ve hizmet alımlarına ilişkin dar mükellef kurumlara yapılan ödemeler üzerinden Cumhurbaşkanınca belirlenen sektör ve faaliyet konuları dikkate alınarak vergi tevkifatı yapılması öngörülmektedir.

Böylelikle vergilendirmede adalet ve etkinliğin artırılması, kayıt dışılığın azaltılması ve bu suretle vergi kayıp ve kaçağının önlenmesine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Diğer taraftan, maddenin sekizinci fıkrasında değişiklik yapılarak, birinci fıkranın; (e) bendi kapsamında vergi kesintisine konu ödemeleri faaliyet konuları ve ödeme türleri itibarıyla, (f) bendi kapsamındaki vergi kesintisine konu mal ve hizmetleri ise faaliyet konuları, sektörler, iş grupları, iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte sıfıra kadar indirme ve kurumlar vergisi oranına kadar yükseltme hususunda Cumhurbaşkanına yetki verilmektedir.

Madde 35- Madde ile 3996 sayılı Kanuna göre yap-işlet-devret modeli çerçevesinde gerçekleştirilen projeler ile 6428 sayılı Kanuna göre kamu özel iş birliği modeli çerçevesinde yürütülen projelerde faaliyette bulunan kurumların kazançları üzerinden %30 oranında kurumlar vergisi hesaplanması amaçlanmaktadır. Bu düzenleme ile anılan kurumların münhasıran bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlara değil; tüm faaliyet kazançlarına bu oranın uygulanması sağlanmaktadır. Değişiklik hükmü söz konusu Kanunlara göre düzenlenen sözleşmelere doğrudan taraf olan kurumlar için geçerli olup, taşeron sözleşmeleriyle alt yüklenicilerin bu kapsamda yürüttükleri faaliyetlerden elde ettikleri kazançlarında, kurumlar vergisi oranına yönelik genel hükümler geçerli olacaktır.

Madde 36- Madde ile yapılan değişiklikle kurumlar vergisi mükelleflerinin hesaplayacakları kurumlar vergisinin tespitine yönelik vergi güvenlik müessesi ihdas edilmektedir.

Mevcut hükümler çerçevesinde kurumların bir hesap dönemi içerisinde elde ettikleri kazançlarına Kanunun 32 nci maddesinin birinci ila dokuzuncu fıkrası hükümleri ile 32/A maddesinin uygulanması suretiyle tespit olunacak oranın tatbik edilmesiyle kurumlar vergisi hesaplanmaya devam edilecektir. Ancak önerilen düzenlemeye göre hesaplanan vergi, kurumların indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancının % 10'undan az olamayacaktır.

Bu hesaplamada; 5520 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde düzenlenen tam mükellef kurumlardan elde edilen iştirak kazançları istisnası, emisyon primi kazanç istisnası, sahip olunan taşınmazlardan elde edilen kazançlar dışında (d) bendinde sayılan yatırım fon ve ortaklıklarının istisna kazançları, risturn istisnası, finansal kiralama şirketleri ve varlık kiralama şirketleri ile yapılan sat geri kirala işlemlerinden elde edilen kazançlara uygulanan istisna, Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin işletilmesi ve devrinden elde edilen kazançlara uygulanan istisna ile girişim sermayesi fonu indirimi ve korumalı işyeri indirimi dikkate alınmayacaktır. Ayrıca, mikro ve küçük işletme tanımına giren kurumlar vergisi mükelleflerinin teknoloji geliştirme bölgesi kazanç istisnası ile aynı işletmelerin Ar-Ge ve tasarım indirimleri de hesaplamada kazançtan indirilecektir.

Maddedeki taşınmaz kazançları ibaresinden; taşınmaz alım satım kazançları, kira gelirleri, taşınmaza dayalı hakların devir ve temlikinden elde edilen kazançlar, taşınmaz inşaat projelerinden elde edilen gelirler, taşınmaz işletme gelirleri gibi doğrudan taşınmazlardan elde edilen gelir ve kazançların anlaşılması gerekmektedir.

Üzerinden %10 kurumlar vergisi hesaplanacak kurum kazancı olarak ticari bilanço karına veya zararına kanunen kabul edilmeyen giderlerin eklenmesi ve maddede öngörülen istisna ve indirimlerin düşülmesi suretiyle bulunan tutar dikkate alınacaktır.

Ayrıca, payları Borsa İstanbul Pay Piyasasında ilk defa işlem görmek üzere en az %20 oranında halka arz edilen kurumların beş hesap dönemine ait kurum kazançlarına uygulanan iki puan indirim, ihracat yapan kurumların münhasıran ihracattan elde ettikleri kazançlarına uygulanan beş puan indirim ve sanayi sicil belgesini haiz ve fiilen üretim faaliyetiyle iştigal eden kurumların münhasıran üretim faaliyetinden elde ettikleri kazançlarına uygulanan bir puan indirim nedeniyle ödenmeyen vergi ile maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından alınan teşvik belgeleri kapsamındaki yatırıma katkı tutarları ile sınırlı olmak üzere, mükelleflerin kendi beyannameleri üzerinde Kurumlar Vergisi Kanununun 32/A maddesi hükmüne istinaden indirimli kurumlar vergisi uygulaması nedeniyle ödemedikleri kurumlar vergisinin asgari vergi hesaplaması nedeniyle ödenmesi gereken kurumlar vergisinden düşülmesi imkanı verilerek, mevcut indirimli oran hakları ile yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki haklarının korunması sağlanmaktadır.

Örneğin (A) A.Ş.'nin; ticari bilanço karı 1.000.000 Türk lirası olup iştirak hissesi satış kazancı istisnası 800.000 Türk lirasıdır.

(A) A.Ş.'nin beyanı üzerine (1.000.000-800.000) 200.000 Türk lirası matrah üzerinden hesaplayacağı %25 oranındaki kurumlar vergisi 50.000 Türk lirasıdır.

Mükellef kurumun bu madde kapsamında indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancının %10'u üzerinden hesapladığı vergi (1.000.000x0,10) 100.000 Türk lirasıdır.

Bu durumda, mükellef kurumun bu maddeye göre hesaplayıp ödemesi gereken kurumlar vergisi 100.000 Türk lirası olacak ve 50.000 Türk lirası ilave kurumlar vergisi ödenecektir.

Bununla birlikte, ilk defa işe başlayan mükellefler için faaliyete başlanılan hesap döneminden itibaren üç hesap dönemi boyunca bu madde hükmünün uygulanmaması sağlanarak, kuruluş aşamasını müteakip yatırımlarına yeni başlayan mükelleflerin bu düzenlemeden etkilenmemesi sağlanmaktadır.

Maddeyle ayrıca, %10 oranını, sektörler, faaliyet konusu, iş kolları ya da üretim alanları itibarıyla ayrı ayrı ya da birlikte sıfıra kadar indirme veya bir katına kadar artırma hususunda Cumhurbaşkanına, maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda da Hazine ve Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Böylelikle, yapılan bu düzenlemeyle vergilemede adalet ve eşitlik ilkelerinin daha fazla gözetilmesi sağlanmakta ve doğrudan vergi gelirlerinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payının artırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, birçok Avrupa Birliği ile (OECD) üyesi ülkenin uyguladığı kurumlar vergisi hesaplama yöntemlerine benzer nitelikte bir vergileme sistemi getirilerek uluslararası sisteme de uyumun artırılması öngörülmektedir.

Madde 37- Son yıllarda ekonomilerde artan dijitalleşme ile birlikte birçok yeni iş modeli ve faaliyet alanı ortaya çıkmış, teknolojik gelişmelerin getirmiş olduğu imkânlardan faydalanmak suretiyle hareket kabiliyetleri artan kurumlar, farklı ülkelerde kolaylıkla faaliyette bulunmaya başlamışlardır.

Yaşanan bu gelişmeler sonucunda, uluslararası kazançların vergilendirilmesine ilişkin geçerli olan genel vergileme kurallarında bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu durum gerek ülkeleri gerekse uluslararası

kuruluşları, vergi sistemlerini revize etmek ve kazançların ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği ve değerin yaratıldığı yerlerde daha adil ve asgari düzeyde vergilendirilmesini sağlamak adına gerekli düzenlemeleri yapmaya yöneltmiştir.

Bu kapsamda, Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) tarafından, belirli hacmin üzerindeki çok uluslu işletmelerin kazançlarının vergilendirilmesine yönelik ortaya çıkan sorunları ele alma hususunda bir dizi çalışma başlatılmış ve 2013 yılının Eylül ayında "Matrah Aşındırma ve Kar Kaydırma Projesi" (BEPS) adında bir eylem planı oluşturulmuştur. Söz konusu eylem planında, çok uluslu işletmelerin uluslararası faaliyetlerinden elde edilen kazançların vergilendirilmesine yönelik ülkelerin iç mevzuat hükümlerindeki tutarlılığın sağlanması ve mevcut uluslararası standartlardaki temel gerekliliklerin güçlendirmesine yönelik 15 alt başlıklı eylem belirlenmiştir.

Söz konusu alt başlıklı eylemlerden biri de "Ekonominin dijitalleşmesinden kaynaklanan vergi zorluklarının ele alınması" başlıklı konu olup, bu konuda, küresel gayri safi hasılatın %95'inden fazlasını temsil eden 130'dan fazla ülke tarafından, 8 Ekim 2021 tarihinde, uluslararası vergilendirme kurallarında değişiklik yapmak suretiyle, çok uluslu işletmelerin faaliyet gösterdikleri ve kazanç elde ettikleri yerlerde adil ve asgari düzeyde vergi ödemelerini sağlamak adına iki sütunlu bir çözüm üzerinde uzlaşılmıştır.

Konu hakkında, detaylarına Matrah Aşındırma ve Kar Kaydırmaya İlişkin Kapsayıcı Çerçeve (BEPS Kapsayıcı Çerçeve) tarafından onaylanan ve OECD tarafından yayımlanan "Küresel Matrah Aşındırmanın Önlenmesine İlişkin Model Kuralları", "Model Kurallara İlişkin Yorumlar" ve "İdari Rehberlerde" yer verilen yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, yukarıda sözü edildiği üzere çok uluslu işletmelerin vergilendirilmesine yönelik sorunları ele almak üzere geliştirilmiştir. Sözü edilen kurallar, belirli ölçekte büyüklüğe sahip çok uluslu işletmelerin faaliyet gösterdikleri ülkelerdeki kazançları üzerinden asgari düzeyde vergi ödemelerini ve böylece kar kaydırma teşvikini azaltmak suretiyle kurumlar vergisi oranlarındaki aşağı doğru yönelime son vermeyi amaçlamaktadır.

OECD tarafından bu doğrultuda yürütülen çalışmaları müteakip, Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere bazı G20 ve OECD üye ülkeleri, büyük çok uluslu işletme gruplarının küreselleşmenin avantajlarından yararlanarak ve karlarını kaydırarak aynı fırsatlara erişimi olmayan küçük veya orta ölçekli işletmelere nazaran çok daha düşük vergi ödemelerini önlemek adına iç mevzuatlarında düzenleme yapmaya başlamışlardır.

Bu minvalde, hazırlanan Kanun teklifi ile, farklı ülke uygulamaları ile OECD nezdinde yayımlanan Model Kurallar ve Rehberler de dikkate alınmak suretiyle, dünya genelinde elde ettikleri yıllık konsolide hasılatı 750 milyon Avro karşılığı Türk Lirasını aşan çok uluslu işletmelere asgari düzeyde kurumlar vergisi uygulanmasını amaçlayan düzenlemeler yapılmaktadır.

Söz konusu düzenlemelerle, artan küreselleşmenin bir sonucu olarak, ülkemizde yaratılan değerler üzerinden elde edilen kazançların vergi cennetlerine doğru kaymasının önüne geçilmesi, vergi matrahlarında aşınmaya neden olan uygulamaların asgari düzeye indirilmesi, büyük çok uluslu işletmelerin faaliyet gösterdikleri ülkelerdeki kazançları üzerinden asgari düzeyde vergi ödemelerini sağlamaya yönelik oluşturulan uluslararası kurallara uyum sağlanması ve çok uluslu işletmeler için öngörülebilir sonuçlar sağlayan, şeffaf ve kapsamlı bir vergilendirme sisteminin uygulamaya koyulması amaçlamaktadır.

Anılan düzenlemeyle, büyük çok uluslu işletmelerin elde ettikleri kazançları üzerinden hesaplanan toplam verginin asgari kurumlar vergisi oranına (%15) eşitlenmesini amaçlayan ilave bir vergileme sistemi oluşturulmaktadır. Söz konusu vergileme, işletmelerin kazançları üzerine doğrudan uygulanan bir vergi olarak tasarlanmamaktadır. Tam aksine söz konusu vergi, ülke bazında hesaplanan bu kazançların ilgili hesap döneminde efektif olarak asgari kurumlar vergisi oranının altında vergilendirildiği

durumlarda uygulanacaktır. Bu özelliği ile anılan düzenleme, büyük çok uluslu işletme grupları için standartlaştırılmış matrah ve vergi hesaplama teknikleri kullanan ve bunların her bir ülkede elde ettiği kazançlar üzerindeki efektif vergi yükünü asgari kurumlar vergisi oranına eşitleyen "uluslararası asgari bir vergi" özelliği taşımaktadır.

Bu bağlamda, anılan düzenleme kapsamında, mevcut düzenlemeler itibarıyla dört kısımdan oluşan Kurumlar Vergisi Kanununa "Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi ve Geçici Maddeler" başlıklı beşinci kısım eklenmekte ve bu Kısımda Kanun kapsamına giren çok uluslu işletmelerin mükellefi oldukları yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin konusuna, mükelleflerine, matrahına, vergi oranına, istisna ve muafiyetlerine ve söz konusu verginin uygulanmasına yönelik diğer hususları içeren düzenlemelere yer verilmektedir.

Ek 1 inci maddeyle, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin konusu belirlenmektedir. Buna göre, dünya genelindeki konsolide hasılatı maddede belirtilen hasılat sınırını aşan çok uluslu işletme grubuna bağlı işletmelerin kazançları, sözü edilen verginin konusuna girecek olup, maddede ifade edilen konsolide hasılat ve konsolide finansal tablo kavramları "Kabul Edilebilir Finansal Muhasebe Standartlarındaki" açıklamalar dikkate alınmak suretiyle tespit edilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında da hesap döneminin 12 aydan farklı olması durumunda konsolide hasılat eşiğinin nasıl belirleneceği hususunda düzenleme yapılmaktadır.

Madde 38- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen Ek 2 nci maddeyle, Kurumlar Vergisi Kanununa beşinci kısım olarak eklenen "Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi" Kısmında kullanılan bazı kavramlar tanımlanmaktadır. Söz konusu kavramların tanımlanmasında OECD tarafından yayımlanan "Küresel Matrah Aşındırmanın Önlenmesine İlişkin Model Kuralları", "Model Kurallara İlişkin Yorumlar", "İdari Rehberler" ve "Kabul Edilebilir Finansal Muhasebe Standartları"nda yer alan açıklamalardan da faydalanılmıştır.

Madde 39- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen Ek 3 üncü maddeyle, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden muaf olanlar ile bu vergiden istisna tutulan kazançlar belirlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında vergiden muaf olanlar bentler halinde sayılmış, ikinci fıkrada da birinci fıkra kapsamında olmamakla beraber fıkradaki bentlerde sayılan diğer işletmelerin ve bunların işyerlerinin de söz konusu vergiden muaf olduğu belirtilmiştir.

Maddenin beşinci fıkrasında, uluslararası deniz taşımacılığı faaliyetinden elde edilen kazançlar yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden istisna tutulmaktadır. Altıncı fıkrada, uluslararası deniz taşımacılığı faaliyetinin kapsamı belirlenmekte, yedinci fıkrada da uluslararası deniz taşımacılığı faaliyetiyle bağlantılı olarak gerçekleştirilen bazı faaliyetlerden elde edilen kazançların da bu vergiden istisna edilmesi sağlanmaktadır.

Son olarak maddenin sekizinci fıkrasında, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlara ilişkin giderlerin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerden doğan zararların, istisna dışı kazançlardan indirim konusu yapılamaması hususu düzenlenmektedir.

Madde 40- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen Ek 4 üncü maddeyle, vergi yükünün tespitinde dikkate alınan düzeltilmiş kapsanan vergilerin hesaplanmasına yönelik hükümlere yer verilmektedir. Kanunun bu Kısmında tanımlanan vergi yükü kavramı, ilgili ülke için hesaplanan düzeltilmiş kapsanan vergilerin kazanç toplamına bölünmesi suretiyle tespit edilmekte olup, söz konusu vergi yükü oranı yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranının tespiti açısından önem arz etmektedir.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında düzeltilmiş kapsanan vergilere ilişkin bazı açıklamalara yer verilmiştir. Üçüncü fıkrada da düzeltilmiş kapsanan vergilerin; kapsanan vergilere ilişkin olarak tahakkuk eden cari dönem vergi giderinin fıkradaki bentler uyarınca düzeltilmiş tutarı, toplam

ertelenmiş vergi düzeltme tutarı ve finansal tablolardaki öz kaynak değişim tablosu veya diğer kapsamlı gelir tablosunda gösterilen kapsama giren kazanç veya zararlarla ilgili kapsanan vergilerdeki herhangi bir artış veya azalış tutarlarının toplamına eşit olduğu hükmüne yer verilmiştir.

Mezkur maddenin beşinci fıkrasında, ilgili ülkenin mevzuatında kurumlar vergisi oranının asgari kurumlar vergisi oranı olan %15'in altında olması durumunda, Kabul Edilebilir Finansal Muhasebe Standartlarına göre hesaplanan ve ertelenmiş vergi varlığı hesaplarına alınan tutarların, asgari kurumlar vergisi oranı uygulanarak yeniden hesaplanacağı hususuna yönelik açıklamalara yer verilmiştir. Altıncı fıkrada ise kurumlar vergisinin uygulanmadığı ülkelerde bulunan işletmelere seçimlik bir hak tanınarak, zararların asgari kurumlar vergisi oranıyla çarpılması suretiyle tespit olunan tutarları, sonraki hesap dönemlerindeki kapsanan vergilerde dikkate alabileceklerine yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

Öte yandan, maddenin diğer fıkralarında da; vergi yükünün ayrı hesaplanacağı işletme gruplarına, ek cari dönem asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi hesaplanacağı durumlara ve kapsanan vergilerin bağlı işletmeler arasındaki tahsisatına ilişkin hükümlere yer verilmektedir.

Madde 41- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen Ek 5 inci madde kapsamında yapılan düzenlemeyle, vergi yükünün tespitindeki oranlamada payda olarak dikkate alınacak işletme bazlı kazanç veya zararın hesaplanmasına yönelik açıklamalara yer verilmiştir. Buna göre işletme bazlı kazanç veya zarar, işletmelerin finansal muhasebe net kazanç veya zararına maddenin birinci fıkrasındaki bentlerde yer verilen düzeltmeler uygulanmak suretiyle tespit olunacaktır. Maddenin üçüncü fıkrasında yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisine yönelik bir vergi güvenlik müessesesi ihdas edilmektedir. Bu kapsamda, aynı grup içerisindeki bağlı işletmeler arasındaki finansman temini işlemlerinde, borç alan bağlı işletmenin bulunduğu ülkedeki vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranının altında olması, borç veren bağlı işletmenin bulunduğu ülkede ise vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranının üstünde olması veya grup içi finansman nedeniyle oluşan faiz gelir ve giderleri dikkate alınmaksızın hesaplanan vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranının üstünde olması durumunda, borç alan bağlı işletme nezdinde katlanılacak ve işletme bazlı kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınacak faiz giderinin, borç veren bağlı işletmenin gelir olarak dikkate aldığı tutarla sınırlı olması sağlanmaktadır.

Diğer taraftan maddenin dördüncü fıkrasıyla, alacaktan vazgeçme nedeniyle bağlı işletmelerin kayıtlarında gelir olarak dikkate alınan tutarların hangi durumlarda işletme bazlı kazanç veya zararın tespitinde dikkate alınmayacağı belirtilmiş, beşinci fıkrada nitelikli ve nitelikli olmayan vergi kredilerinin vergi yükünün tespitinde yapılacak oranlamada nasıl dikkate alınacağı hususunda açıklamalara yer verilmiştir.

Maddenin diğer fıkralarında da; bağlı işletmeler arasında emsallere uygun olmayan işlemlerin nasıl düzeltileceği, ana merkez ve ona bağlı işyeri arasındaki kazanç veya zararın veya vergi şeffaf işletmenin kazanç veya zararının tahsisine yönelik düzenlemeler bulunmaktadır.

Ayrıca maddenin son fıkrasında, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranının tespitinde önem arz eden vergi yükünün nasıl hesaplanacağına yönelik hükümlere yer verilmekte olup, bu Kısmın hükümlerini uygulayan mükelleflerin yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranını tespit edebilmeleri amaçlanmaktadır.

Madde 42- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen Ek 6 ncı maddenin;

- Birinci fıkrasında, asgari kurumlar vergisi oranının %15 olduğu belirtilmiş,

- İkinci fıkrasında, asgari kurumlar vergisi oranı ile Ek 5 inci maddenin on birinci fıkrasına göre tespit olunan vergi yükü oranı arasındaki farkın küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranı olduğu hüküm altına alınmış,

- Üçüncü fıkrasında, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi matrahının nasıl hesaplanacağı hususunda açıklamalara yer verilmiş,

- Dördüncü ve beşinci fıkralarında, ilgili ülkeye ilişkin hesaplanan küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin ve bağlı işletmenin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tespitine ilişkin hükümler yer almış,

- Altıncı ve yedinci fıkralarında, vergi yüküne ilişkin geçmiş hesap dönemlerine yönelik düzeltmelerin yapılmasının gerektiği durumlarda bu düzeltmelerin nasıl yapılacağı ve hangi hesap dönemlerinde dikkate alınacağı belirtilmiş,

- Sekizinci fıkrasında, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi uygulamasında ve OECD tarafından bu konuya ilişkin yayımlanan "Model Kurallar", "Model Kurallara İlişkin Yorumlar" ve "İdari Rehberlerde" "De Minimis" kuralı olarak adlandırılan ve yıllık hasılat ve kazanç ortalamaları fıkrada yer alan parasal sınırların altında yer alan bağlı işletmeler için ilgili dönem küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin sıfır olarak kabul edilebileceği hüküm altına alınmış,

- Dokuzuncu fıkrasında, güvenli liman olarak belirlenen ülkelerdeki küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin hesabına ilişkin hükümler yer almış ve Cumhurbaşkanına güvenli liman olarak ilan edilecek ülkeleri belirleme hususunda yetki verilmiş,

- Onuncu fıkrasında ise fıkrada belirtilen koşulları sağlayan mükellefler için yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin beş hesap dönemi boyunca sıfır kabul edileceği hüküm altına alınmıştır.

Madde 43- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen Ek 7 nci maddeyle, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi belirlenmektedir. Bu bağlamda, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin gelirin dâhil edilmesi esası ve yetersiz vergilendirilmiş ödemeler esasına göre belirleneceği birinci fıkrada hüküm altına alınmaktadır. İkinci ve üçüncü fıkralarda ise gelirin dâhil edilmesi esası kapsamında; nihai ana işletme, kısmen sahip olunan ana işletme ve ara ana işletme arasında verginin mükellefinin nasıl belirleneceğine yönelik açıklamalar yapılmıştır.

Diğer taraftan maddenin beşinci fıkrasında, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin diğer unsuru olan yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamındaki verginin mükellefi tanımlanmaktadır. Altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarda ise bu esasa göre mükellef olanların ödeyecekleri verginin hesabına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Madde 44- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen Ek 8 inci maddeyle yapılan düzenlemede; küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi, verginin tarhı, beyanı ve ödenmesine ilişkin hususlar yer almaktadır.

Öte yandan aynı maddede, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamelerinin verilme zorunluluğuna ilişkin hükümler yer almakta olup, Cumhurbaşkanına, nitelikli gelirin dahil edilmesi esası ile nitelikli yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulandığı yerler ile nitelikli yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulandığı yerleri belirleme; Hazine ve Maliye Bakanlığına küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamelerinin şekil ve muhtevası ile bu beyannamelerdeki bilgilerin diğer ülkelerle paylaşılmasındaki sınırları belirleme hususu başta olmak üzere fıkrada belirtilen diğer konuların uygulanması, hususunda genel yetki verilmektedir.

Madde 45- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen ek 9 uncu maddeyle, yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi belirlenmektedir.

Madde 46- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen ek 10 uncu maddede, yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi, verginin tarhı, beyanı ve ödenmesine ilişkin hususlara yer verilmiştir.

Diğer taraftan maddenin beşinci fıkrasında, aynı çok uluslu işletme grubuna bağlı yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi mükelleflerinden herhangi birinin ülkesel bazda hesaplanan bu verginin tamamını kendi adına beyan edip ödemeleri durumunda, gruba bağlı diğer işletmelerin bu verginin ödenmesindeki sorumluluklarının ortadan kalkacağı ancak, verginin tamamının ödenmediği durumlarda, aynı çok uluslu işletme grubuna bağlı tüm mükelleflerin bu verginin ödenmesinden müştereken ve müteselsilen sorumlu olacakları hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin son fıkrasıyla da yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi beyannamesinin ve eklerinin şekil ve muhtevasını belirleme ile mükellefiyete ve diğer vergisel ödevlere ilişkin usul ve esasları tespit etme konusunda Hazine ve Maliye Bakanlığına genel yetki verilmektedir.

Madde 47- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen ek 11 inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında, hesap dönemi içerisinde iki veya daha fazla grubun birleşmesi ile bir işletmenin başka bir işletmeyle ya da bir grupla birleşmesi durumunda, ek 1 inci maddedeki hasılat sınırının nasıl belirleneceği hususunda açıklamalar yer almaktadır. Aynı şekilde üçüncü fıkrada da çok uluslu işletme grubunun iki veya daha fazla gruba bölünmesi durumunda, sonraki dönemlerde ek 1 inci maddedeki hasılat eşiğinin nasıl tespit olunacağı konusunda belirlemeler yapılmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında ise bir çok uluslu işletme grubunun parçası haline gelmesi ya da bir çok uluslu işletme grubunun parçası olmaktan çıkarak başka bir çok uluslu işletme grubunun parçası olması gibi durumlarda, bu işletmelerin hangi dönemde ve hangi grubun parçası olacağı hususları açıklanmaktadır.

Bununla birlikte beşinci, altıncı ve yedinci fıkralarda, işletmelerin vergili ve vergisiz devirlerine ilişkin açıklamalara yer verilmekte ve işletmelerin yeniden yapılandırılması uygulamasıyla yapılan devirlerde vergi ertelemesi müessesinin uygulanacağı, bu kapsamda varlıkların ve borçların devredilmesi sonucu oluşan kazanç veya zararların, devreden bağlı işletmenin işletme bazlı kazanç veya zararının tespitinde dikkate alınmayacağı ifade edilmektedir. Maddenin sekizinci fıkrasında da işletmelerin yeniden yapılandırılması kavramı açıklanmaktadır.

Öte yandan maddenin dokuzuncu fıkrasında, iş ortaklıklarında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin nasıl hesaplanacağı, onuncu fıkrada da kancalı bir yapı veya çift listeli bir düzenleme ile bir araya gelen iki veya daha fazla gruba bu Kısım hükümlerinin nasıl uygulanacağı konusunda düzenleme yapılmaktadır.

Madde 48- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen ek 12 inci maddeyle, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisine yönelik özel vergileme halleri düzenlenmektedir. Bu bağlamda maddenin;

- Birinci ve ikinci fıkralarında, şeffaf bir işletmenin nihai ana işletme olması durumunda işletme bazlı kazancın nasıl tespit olunacağı,

- Üçüncü ve dördüncü fıkralarında, vergilemede indirilebilir kar payı uygulamasının ne olduğu ve bu sistemin uygulandığı durumlarda işletme bazlı kazancın nasıl belirleneceği,

- Beşinci, altıncı ve yedinci fıkralarda kar dağıtımına dayalı vergileme sisteminin uygulandığı durumlarda düzeltilmiş kapsanan vergilerin hesaplanması ve bu yöntemi kullanan bağlı işletmelerin izlemeleri gereken kuralların ne olacağı,

- Sekizinci, dokuzuncu ve onuncu fıkralarda ise yatırım işletmelerine yönelik bu Kısımda yapılan hesaplamaların nasıl yapılacağı

hususlarında düzenlemeler yapılmaktadır.

Madde 49- Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen ek 13 üncü maddeyle, Hazine ve Maliye Bakanlığına bu Kısmın uygulanmasına yönelik usul ve esasları belirleme hususunda yetki verilmektedir.

Madde 50- Düzenleme ile Kurumlar Vergisi Kanununa geçici 17 nci madde eklenmekte, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulamasına yönelik Kurumlar Vergisi Kanununa Beşinci Kısım olarak ihdas edilen vergileme kurallarıyla ilgili geçiş hükümlerine yer verilmektedir. Buna göre maddenin birinci fıkrasının;

- (a) bendinde, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin matrahında indirim konusu yapılacak maddi duran varlıkların net defter değerlerinin oranları ile bağlı işletmelerin çalışanlarının brüt ücretlerinin oranları 2032 hesap dönemine kadar yıllar itibarıyla yeniden belirlenmektedir.

- (b) bendinde, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi beyannamesinin 2024 hesap dönemi için hesap döneminin kapandığı ayı izleyen on sekizinci ayın son günü akşamına kadar beyan edileceği ve verginin bu tarihe kadar ödeneceği hususu ile sonraki dönemlerde ilk defa bu verginin kapsamına girenler için beyan ve ödeme yönünden de bu hükümlerin uygulanacağı hususuna yer verilmektedir.

- (c) bendinde, 1/1/2024 tarihinden önceki işlemler nedeniyle finansal tablolarda ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğü olarak kayıtlara alınan tutarların bu Kısmın uygulamasında nasıl dikkate alınacağı hususunda belirleme yapılmaktadır.

- (ç) bendinde, 30/11/2021 tarihinden sonra ertelenmiş vergi varlığı olarak dikkate alınan ve ülkesel bazlı kazanç ve zararın hesaplanmasına dahil edilmeyen işlemlerden kaynaklanan tutarların vergi yükünün tespitinde dikkate alınmayacağı hüküm altına alınmaktadır.

- (d) bendinde, yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında ek 7 nci maddenin beşinci, altıncı ve yedinci fıkralarındaki hükümlerin 1/1/2025 tarihinden itibaren elde edilen kazançlara uygulanacağı ifade edilmektedir.

- (e) bendinde, geçici ülke bazlı rapor güvenli limanı uygulamasına ilişkin hususlara yer verilmekte ve bendin alt bentlerindeki şartların sağlanması durumunda, 2026 hesap dönemi sonuna kadar (hesap döneminin son günü 30/6/2028 tarihini geçenler hariç) yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin sıfır olarak kabul edileceği hükümlerine yer verilmektedir.

- (f) bendinde, kurumlar vergisi oranının en az %20 olarak uygulandığı ülkelerde yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında hesaplanan verginin, 31/12/2025 tarihinden önce başlayan (bu tarih dahil) ve 31/12/2026 tarihi itibarıyla sona eren hesap dönemleri arasında sıfır olarak kabul edileceği hüküm altına alınmaktadır.

- (g) bendinde ise (e) ve (f) bentlerinde belirtilen şartları birlikte sağlayan çok uluslu işletme gruplarının ilgili ülke için bahsi geçen bentlerde yer alan uygulamalardan herhangi birini serbestçe seçebilecekleri belirtilmektedir.

Madde 51- Yapılan düzenlemeyle, yurt dışına çıkış yapan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından çıkış başına alınan harç tutarı yeniden belirlenmekte, harcın her yıl yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanması sağlanmakta, ayrıca her yılın Ocak ayının onuncu günü sonuna kadar yapılan yurt dışına çıkışlarda, bir önceki yılda o yılın sonu itibarıyla geçerli tutar üzerinden harç ödemiş olanların bu ödemelerinin geçerli kabul edilmesi, artış tutarının aranmaması hususu düzenlenmektedir.

Madde 52- Yürürlük maddesidir.

Madde 53- Yürütme maddesidir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Plan ve Bütçe Komisyonu *22/7/2024*
Esas No: 2/2290
Karar No: 10

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2290 esas numaralı, *"Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"*[1] Komisyonumuzun 18/7/2024 tarihli 35'inci birleşiminde görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

[1] *Komisyon görüşmelerinde 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik öngören yeni çerçeve maddenin Teklife eklenmesi nedeniyle Kanun Teklifinin başlığı* ***"Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"*** *olarak değiştirilmiştir.*

1. GİRİŞ

Denizli Milletvekili Nilgün ÖK ve Samsun Milletvekili Ersan AKSU ile 132 Milletvekili tarafından 16/7/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/2290 esas numaralı; *"Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"* Başkanlıkça aynı tarihte esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Komisyonumuzun 18/7/2024 tarihinde yaptığı 35'inci birleşiminde 2/2290 esas numaralı Kanun Teklifi, Teklifin ilk imza sahipleri Denizli Milletvekili Nilgün ÖK ve Samsun Milletvekili Ersan AKSU ile Hazine ve Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sayıştay Başkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Rekabet Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Erişim Sağlayıcıları Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odası (TÜRMOB), Türkiye Sigorta Birliği, Türkiye Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Birliği (TÖDEB), Memur Sendikaları Konfederasyonu (MEMUR-SEN), Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu (Türkiye Kamu-Sen), Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK), Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ), Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonları (DİSK), Türkiye Emekliler Derneği (TÜED), Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu (TESK), Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD), Uluslararası Yatırımcılar Derneği (YASED), Türkiye Denizcilik Federasyonu (TÜRDEF), Elektronik Ticaret İşletmecileri Derneği (ETİD), İMEAK Deniz Ticaret Odası, Serbest Bölgeler Kurucu ve İşleticileri Derneği (SEBKİDER), Gayrimenkul ve Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Derneği (GYODER), Konut Geliştiricileri ve Yatırımcıları Derneği (KONUTDER) temsilcilerinin katılımıyla görüşülmüştür.

Komisyonumuz tarafından 35'inci birleşimde tamamlanan 2/2290 esas numaralı Kanun Teklifinin görüşmeleri toplam 13 saat 7 dakika sürmüş ve görüşmelerde 487 sayfa tam tutanak tutulmuştur.[2]

2. 2/2290 ESAS NUMARALI KANUN TEKLİFİNDE ÖNGÖRÜLEN DÜZENLEMELER

2/2290 esas numaralı Teklifin gerekçesi ve metni incelendiğinde, Teklifte;

- Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı tahsil dairelerine yapılan; vadesi geçmiş borcun bulunmadığına ilişkin belge arama zorunluluğu bulunan ödeme ve işlemler arasına, mahkeme kararları ve icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak ödemelerin de dâhil edilmesine,

- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca belirlenen kriterlere göre Ar-Ge ve tasarım faaliyetlerinde bulunan teknogirişim işletmelerinde çalışan personele verilen ve ücret olarak değerlendirilen hisse senetlerine elde tutulduğu süreye göre farklı oranlarda vergi istisnasının sağlanmasına,

- Ticari veya serbest meslek faaliyette bulunan mükelleflerin bir ayda üçten, bir takvim yılında on ikiden az olmamak üzere gerçekleştirilecek yoklamalar neticesinde günlük ve aylık ortalama hasılatlarının tespit edilmesi suretiyle vergi güvenlik müessesesinin ihdas edilmesine,

---

[2] *Plan ve Bütçe Komisyonunun 18/7/2024 tarihli 35'inci birleşiminin tutanaklarına aşağıdaki bağlantıdan erişilebilir:*
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?p TutanakId=3299

- 6563 sayılı Kanun kapsamında, elektronik ticaret pazar yerlerinde elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarının mal veya hizmetlerinin teminine yönelik sözleşme yapılmasına ya da sipariş verilmesine imkân sağlayan aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, mezkûr Kanun hükümlerine göre faaliyette bulunan elektronik ticaret pazar yerlerinde ticari kazanç elde eden gelir vergisi ile kurumlar vergisi mükelleflerine bu yolla yapılan ödemelerden gelir ve kurumlar vergisi kesintisinin yapılabilmesine,

- Münhasıran sahte belge düzenleme amacıyla mükellefiyet tesis ettirdiği vergi inceleme raporu ile tespit edilip mükellefiyeti terkin edilenler ile bunlarla ilişkili olanlar, başka bir şirkette kanuni temsilci veya %10'dan fazla oranda ortak oldukları takdirde bu şirketlerden, söz konusu kişilerin hukuki statülerine son verilmesi veya teminat gösterilmesi istenilmekte olup ilgili kişilerin şirket ile ilişkisinin kesilmemesi ve teminat gösterilmemesi durumunda teminat tutarı kadar özel usulsüzlük cezasının kesilmesine,

- Her türlü dijital ortamda alım, satım, kiralama, ilan ve reklam gibi ticari faaliyet gösteren aktörlerin bu faaliyetlerine ilişkin bilgilerin alınabilmesi amacıyla bilgi verme mecburiyeti kapsamına alınan banka ve ödeme kuruluşlarının bilgi verme yükümlülüğü ile düzenli bilgi verilecek konuların düzenlenmesine,

- Kıymetli maden borsalarında işlem gören altın, gümüş, platin ve pladyum gibi kıymetli madenlerin değerlemesinde ölçüt olarak borsa rayicinin kullanılmasına, borsa rayicinin olmaması ya da muvazaalı bir şekilde oluşması halinde ise değerlemede maliyet bedelinin esas alınmasına,

- Kayıt dışı faaliyette bulunmak suretiyle vergi idaresinin bilgisi dışında çalışanlara kesilecek vergi ziyaı cezasının; verginin 1 katı olarak kesilecek cezalarda 1,5 kat, verginin 3 katı olarak kesilecek cezalarda 4,5 kat artırımlı şekilde uygulanmasına,

- Kayıt dışılıkla mücadele kapsamında 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre kesilen cezaların artırılmasına,

- Damga vergisi ödenmemiş kağıtları işleme koyan noterler adına kesilecek asgari özel usulsüzlük cezası tutarının artırılmasına,

- Vergiye gönüllü uyumun artırılmasını teminen uzlaşma müessesesi kapsamında vergi aslının uzlaşma kapsamından çıkarılmasına ve buna ilişkin olarak Vergi Usul Kanununun ilgili maddelerinin düzenlenmesine,

- Vergi aslının uzlaşma kapsamından çıkarılması nedeniyle mevcut uzlaşma başvurularının Vergi Usul Kanununun değiştirilmeden önceki hükümlerine göre sonuçlandırılmasına,

- Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatı kadrolarında görev yapan personelden (sözleşmeli olarak istihdam edilenler dâhil); icra, tahsilat, yoklama ile yaygın ve yoğun vergi denetimi işlemlerini yapmakla görevlendirilen ve fiilen Kurum dışında çalıştırılan personele ayda 50 saati geçmemek üzere fazla çalışma ücretinin ödenmesine,

- Ticari olmayan gezi, eğlence, spor gibi faaliyetlerde kullanılan deniz taşıma araçlarına yat limanlarında verilen kiralama, bakım vb. hizmetlerde KDV istisnasının kaldırılması ve deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetler nedeniyle yüklenilen KDV'nin indirim imkânının kaldırılarak doğrudan gider yazılmasına,

- Ulusal güvenlik kuruluşlarına milli savunma ve iç güvenlik ihtiyaçları için yapılan teslim ve hizmetler ile engellilerin eğitimleri, meslekleri ve günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programlarının hem yurt içi teslimlerinde hem de ithalatta uygulanan KDV ve ÖTV istisnasının yanında 4458 sayılı Gümrük Kanununda ithal edilecek bazı mallar ile taşıt araçları bakımından aynı konuda yer alan ilave istisnaların, bu malların ithalatını teşvik edici yurt içi alımlarını ise caydırıcı mahiyette olduğundan, belirtilen malların ithalatı ve yurt içi teslimindeki ithalat lehine olan uygulama farklılıklarının giderilmesine,

- Faaliyetini sona erdiren, bölünen veya infisah eden mükelleflerin bünyesinde bulunan söz konusu sonraki döneme devreden KDV tutarlarının devralan şirkette indirilecek KDV olarak kullanılabilmesi için, bu KDV'nin doğruluğuna ilişkin gerekli incelemenin Vergi Usul Kanununda düzenlenen zamanaşımı süreleri ile bağlı olmaksızın yapılması ve inceleme sonucuna göre indirim hakkının verilmesine,

- Beş takvim yılı veya daha fazla süreyle devreden KDV tutarlarının, indirilecek KDV hesaplarından çıkarılarak özel bir hesaba alınması, mükellefin talebine bağlı olarak yapılacak vergi incelemesi sonucuna göre gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınması imkânının sağlanmasına ve devreden KDV tutarının azaltılmasına,

- Mükelleflerin KDV iadelerinin doğru bir şekilde yapılması ve haksız KDV iadesine sebebiyet verilmemesini teminen KDV iadelerindeki esas usulün, vergi incelemesi olarak belirlenmesine,

- Yabancı devlet kurum ve kuruluşları tarafından deprem nedeniyle yapılacak yardımlara ilişkin mal ve hizmet teslimlerinde KDV istisnasının sağlanmasına,

- Serbest bölgelerde faaliyet gösteren kurumların münhasıran yurt dışına yaptıkları satışlardan elde ettikleri kazançlarının kurumlar vergisi istisnası kapsamında olacak şekilde yurt içine yaptıkları satışlardan elde ettikleri kazançlarına ilişkin istisnanın kaldırılmasına,

- ÖTV Kanununa ekli (III) sayılı listenin (B) cetvelinde yer alan bazı tütün mamullerinden alınmakta olan maktu vergi tutarına ilişkin asgari maktu vergi tutarının %20'sine kadar olan sınırlamanın kaldırılmasına, birim ambalajda bulunan mamul için alınacak asgari maktu vergi tutarı kadar maktu verginin alınabilmesine,

- Kısa vadeli sigorta kolları prim oranının yeniden belirlenmesine ve belirlenen %2,25 prim oranının %1,5'e kadar indirebilmesine ya da %2,5'e kadar artırabilmesine dair Cumhurbaşkanına yetki verilmesine,

- Yaşlılık, malullük, ölüm aylığı almakta olan emeklilere ve hak sahiplerine dosya bazında öngörülen aylık asgari ödeme tutarının 12.500 Türk lirasına yükseltilmesine, bu ödemelere ilişkin fark tutarının karşılanması amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibine 2024 yılında ödenek eklenebilmesine dair Cumhurbaşkanına yetki verilmesine,

- 8/9/1999 (dahil) öncesinde sigortalı sayılanlardan maddenin yürürlük tarihinden sonra ilk defa yaşlılık veya emekli aylığı bağlanan kişileri istihdam eden işverenlere yönelik Hazineden sağlanan beş puanlık vergi indiriminin kaldırılmasına,

- Taşınmazlara yatırım yapan fon ve ortaklıkların, ticari mal niteliğinde olanlar dâhil sahip oldukları taşınmazlardan elde ettikleri kazançların %50' sinin, düzenlemede öngörülen süre içerisinde ortaklarına kâr payı olarak dağıtmaları durumunda kurumlar vergisi istisnasından yararlanabilmesine ve kâr dağıtımı şartını sağlamayan ve bu nedenle istisnadan faydalanmayan yatırım fon ve ortaklıklarından kâr payı elde eden kurumların, iştirak kazançları istisnasından faydalanabilmesine,

- 3996 sayılı Kanuna göre yap-işlet-devret modeli çerçevesinde gerçekleştirilen projeler ile 6428 sayılı Kanuna göre kamu özel iş birliği modeli çerçevesinde yürütülen projelerde faaliyette bulunan kurumların tüm kazançları üzerinden %30 oranında kurumlar vergisi hesaplanmasına,

- Yurt içi asgari kurumlar vergisi uygulanması amacıyla kurumlar vergisi mükelleflerinin ödeyecekleri kurumlar vergisinin, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancının % 10'undan aşağı olamayacağına,

- Dünya genelinde elde ettikleri yıllık konsolide hasılatı, gelirin raporlandığı hesap döneminden önceki dört hesap döneminin en az ikisinde 750 milyon avro karşılığı Türk lirasını aşan çok uluslu işletmelere yerel ve asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi ihdas edilmesi ve bu doğrultuda yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin konusuna, mükelleflerine, matrahına, vergi oranına, istisna ve muafiyetlerine ve söz konusu verginin uygulanmasına,

- Ülke bazında hesaplanan bu kazançların ilgili hesap döneminde efektif olarak asgari kurumlar vergisi oranının altında vergilendirildiği durumlarda uygulanmak üzere, büyük çok uluslu işletmelerin elde ettikleri kazançları üzerinden hesaplanan toplam verginin asgari kurumlar vergisi oranına (%15) eşitlenmesini amaçlayan ilave bir vergileme sisteminin oluşturulmasına,

- OECD tarafından yayımlanan "Küresel Matrah Aşındırmanın Önlenmesine İlişkin Model Kuralları", "Model Kurallara İlişkin Yorumlar", "İdari Rehberler" ve "Kabul Edilebilir Finansal Muhasebe Standartları"nda yer alan açıklamalar ışığında yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisine ilişkin çeşitli kavramların tanımlanmasına,

- Uluslararası deniz taşımacılığı faaliyetinin kapsamı belirlenerek uluslararası deniz taşımacılığı faaliyetiyle bağlantılı olarak gerçekleştirilen bazı faaliyetlerden elde edilen kazançların da yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden istisna edilmesinin sağlanmasına,

- İşletme bazlı kazanç veya zararın hesaplanması ile vergi yükünün tespitindeki oranlamada payda olarak dikkate alınacak işletme bazlı kazanç veya zararın hesaplanmasına, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin gelirin dâhil edilmesi esası ve yetersiz vergilendirilmiş ödemeler esasına göre belirlenmesine,

- Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi, verginin tarhı, beyanı ve ödenmesine ilişkin hususların açıklığa kavuşturulmasına, beyanname ve eklerinin şekil ve muhtevasını belirleme ile mükellefiyete ve diğer vergisel ödevlere ilişkin usul ve esasları tespit etme konusunda Hazine ve Maliye Bakanlığına genel yetki verilmesine,

- Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin matrahında indirim konusu yapılacak maddi duran varlıkların net defter değerlerinin oranları ile bağlı işletmelerin çalışanlarının brüt ücretlerinin oranlarının 2032 hesap dönemine kadar yıllar itibarıyla yeniden belirlenmesine,

- Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulanmasına yönelik usul ve esasların belirlemesine yönelik Hazine ve Maliye Bakanlığına yetki verilmesine,

- Yurt dışına çıkış yapan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından çıkış başına alınan harç tutarının güncellenerek 500 Türk lirası olarak yeniden belirlenmesine ve bu harcın her yıl yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanmasının sağlanmasına,

yönelik düzenlemelerin yer aldığı görülmektedir.

3. KOMİSYONDA KANUN TEKLİFİ ÜZERİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Kanun Teklifi üzerinde yapılan görüşmelerde milletvekilleri tarafından;

- Vergi ile ilgili kapsamlı düzenlemeler içeren Kanun Teklifinin Komisyon görüşmelerine Teklif sahipleri ve ilgili kamu kurumu temsilcilerinin yanı sıra siyasi sahiplenme ve açıklamalara da ihtiyaç duyulacağı değerlendirildiğinden Hazine ve Maliye Bakanının da katılım sağlaması gerektiği; bu görüşe yönelik olarak Komisyon Başkanlık Divanı tarafından yapılan açıklamada İçtüzüğün 30'uncu maddesinde bakanların Komisyon toplantılarına katılımına yönelik zorlayıcı bir hükmün bulunmadığı, Teklifin Anayasa ve İçtüzük çerçevesinde milletvekilleri tarafından verildiği ve Teklif sahiplerinin Komisyon görüşmelerinde hazır bulunduğu,

- Komisyon Başkanı tarafından Kanun Teklifiyle ilgili çok sayıda sivil toplum kuruluşunun temsilcilerinin Komisyon çalışmalarına davet edilmesinin ve katılımlarının toplumun her kesiminin temsili açısından önemli olduğu ve desteklendiği, bununla birlikte sivil toplum kuruluşlarının komisyon aşamasının yanı sıra kanun tekliflerinin hazırlanması aşamasında da yer almasının faydalı olacağı,

- Türkiye'nin vergi mevzuatının anlaşılması güç ve karmaşık bir yapıya sahip olduğu, yapılan her yeni düzenlemenin söz konusu bu yapıyı daha da karmaşık hale getirdiği ancak uzun zamandır kamuoyunda başta gelir ve kurumlar vergisi ile ilgili vergi adaletinin sağlanması ve mevzuatın

basitleştirilmesine yönelik olarak kapsamlı bir reform paketinin gündeme getirilmesinin beklendiği, vergilendirmede gerçekleştirilecek basitleştirmenin mükelleflerin vergiye uyumunun artırılmasını sağlayacağı, öte yandan vergi kanunlarının sadeleştirilmesi kapsamında mevzuat yapısını fazlasıyla karmaşıklaştıran istisna ve muafiyetlerin de tekrar gözden geçirilmesinin gerektiği,

- Sosyoekonomik ve mali bir politika aracı olarak vergi yükünün mükellefler arasında nasıl paylaştırılacağı ve vergi adaletinin nasıl tesis edileceğine dair tartışmaların merkezinde yer alan dolaysız vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payının artırılması, servetten alınacak vergilerin artırılması ve vergi tabanının genişletilmesi hususunda Teklifin beklentileri karşılamaktan uzak kaldığı, Anayasanın 73'üncü maddesinde vergilerin mali güce göre alınacağı hükme bağlanmış olmasına karşın Türkiye'de dolaylı verginin payının dolaysız vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payına kıyasla çok daha yüksek olduğu, 2022 yılı istatistiklerine göre Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkeleri ile kıyaslama yapıldığında Türkiye'de gelir ve servetten alınan vergilerin milli gelire oranının OECD ortalamasının altında kaldığı, bunun yanı sıra gelirden tamamen bağımsız, vergi adaletinin tesis edilmesinde nispeten daha işlevsiz olan ÖTV ve KDV gibi dolaysız vergilendirmelerde ise OECD ortalamasına çok yakın bulunduğu, ayrıca gelir vergisinin büyük bir kısmının ücretli çalışanların maaşlarından stopaj usulüyle yapılan kesintilerden oluştuğu, bu yapının değiştirilerek hem vergide adaletin hem de sosyal adaletin daha fazla sağlanması gerektiği,

- Ücretli çalışan kesimden alınan gelir vergisinin stopaj usulüyle dilimlere bölünerek kaynaktan kesilmek yoluyla alındığı, bu uygulamanın vergiyi toplamada kolaylık sağladığı ancak vergi adaletinin sağlanması amacıyla vergi dilimlerinin yıllar itibarıyla yeniden değerleme oranında artırılması gerektiği, bazı yıllarda dilimlerin yeniden değerleme oranında artırılmasına karşın bazı yıllarda bu orandan daha az artırıldığı, bu durumun ücretli çalışanların yıl içerisinde daha erken aylarda bir üst vergi dilimine girmesine yol açarak ücretli çalışanlar açısından vergi yükünün artmasına neden olduğu, dolayısıyla öncelikle vergi dilimlerine yönelik düzenlemenin yapılması gerektiği, ancak mevcut Kanun Teklifinde bu sorunun çözümüne yönelik herhangi bir düzenlemenin yer almadığı,

- Yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı alan emeklilere 10 bin Türk lirası olan asgari ödeme tutarının 12 bin 500 Türk lirasına yükseltilmesinin olumlu karşılandığı ancak ülkenin içinde bulunduğu enflasyonist ortamda söz konusu iyileştirmenin asgari geçim şartlarını karşılamaya yetmediği, en düşük emekli aylıkları hususunun yıllara sari şekilde palyatif bir yapıda düzenlenmesi yerine kalıcı olarak düzeltilebilmesine olanak sağlayacak düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu,

- Beş takvim yılı veya daha fazla süreyle devreden KDV tutarlarının, indirilecek KDV hesaplarından çıkarılarak özel bir hesaba alınması, mükellefin talebine bağlı olarak yapılacak vergi incelemesi sonucuna göre gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınması hususunun mükellef aleyhine bir düzenleme olarak değerlendirildiği, vergi usulsüzlüklerini önlemeye yönelik olarak böyle bir düzenlemeye gidilmesinin dürüst mükelleflerin de haksız şekilde bu uygulama ile cezalandırılabileceği sonucunu doğurabileceği, devreden KDV sistemi yerine mükellefe verginin iade edilmesinin usulsüzlükleri engellemede daha etkili bir araç olabileceği, ayrıca, evrensel bir hukuk ilkesi olan mülkiyet hakkı kapsamında mükelleflerin KDV iadesini veya vergiden indirim hakkını içeren devreden KDV'nin talep edilebilmesine ilişkin bir düzenleme yapılmasının gerektiği, aksi halde indirim hakkının kullanımına yönelik kısıtlayıcı düzenlemelerin Anayasaya aykırılık teşkil edebileceği,

- Serbest bölge uygulamasının doğrudan yabancı sermayeyi yurt içine çekmek ve istihdam yaratmak amacıyla söz konusu bölgelerdeki üretim faaliyetlerinden elde edilen kazançların tamamının, üretilen ürünlerin yurt içine ya da yurt dışına satılıp satılmadığına bakılmaksızın kurumlar vergisinden istisna tutularak teşvik edilmeleri üzerine kurgulandığı, uygulanmaya başladığından bu yana bölgelerin ülke ekonomisine fayda sağladığı, serbest bölgelerde faaliyetlerini sürdüren firmaların ihracata büyük

katkılarının olduğu, ancak düzenlemeyle yurt içine yapılan satışlardaki istisnaların kaldırılmasının serbest bölgelerin cazibesini azaltabilmesi riskini doğurduğu, üretime dayalı faaliyette bulunan yabancı yatırımcıları bölgeye davet ederken uygulanan mevzuatın şeffaf ve öngörülebilir olması ve sonradan değiştirilmemesi gerektiği, ayrıca serbest bölgelerde faaliyette bulunan firmaların bu durumdan olumsuz etkilenebileceği, mevcut şirketler için istisnanın devam etmesinin düzenlenmenin yeni kurulacak firmalar için uygulanmasının var olan yatırımcıların bölgeden uzaklaşmasının önüne geçebileceği,

- Kamu özel işbirliği (KÖİ) projeleri gibi kâr veya belli gelir garantili projelere aktarılan kaynağın uzun vadede Hazineye büyük yük getirdiği, KÖİ'lere önemli kaynak aktarılmasına rağmen, 44 firmadan oluşan KÖİ projelerine 2,8 milyar TL'lik kurumlar vergisinin tahakkuk ettirildiği, bu tür projelerde yer alan mükelleflerin kârlılıkları yüksek olmasına rağmen vergi, resim, harç ve istisna müesseseleri kapsamında vergi indiriminden ve muafiyetinden yararlanmalarına uluslararası hukuk çerçevesinde kademeli olarak son verilmesinin gerektiği,

- Ticari veya serbest meslek faaliyetleri yönünden mükellefiyeti olanların bir ayda üçten, bir takvim yılında on ikiden az olmamak üzere gerçekleştirilecek yoklamalarla ortalama hasılatlarının tespit edilmesine yönelik yapılan düzenlemenin sahada uygulanmasının zor olacağı, Gelir İdaresi Başkanlığının mevcut personel sayısı göz önünde bulundurulduğunda bu uygulamaların etkin yürütülebilmesinin pek mümkün görünmediği, teknolojinin gelişimine paralel olarak dijital yoklama yöntemleriyle mükelleflerin hesap hareketleri üzerinden hasılat tespitinin yapılmasının daha etkili olacağı,

şeklinde görüş, eleştiri ve öneriler dile getirilmiştir.

Teklifin ilk imza sahipleri Denizli Milletvekili Nilgün ÖK ve Samsun Milletvekili Ersan AKSU ile ilgili kamu idarelerinin temsilcileri tarafından yapılan açıklamalarda;

- Kanun Teklifiyle vergi güvenliğinin sağlanması hususunda yapısal çözümlerin tesis edildiği, kayıt dışılıkla mücadeleye, vergi adaletini güçlendirmeye ve dolaysız vergilerin vergi gelirleri içindeki payının artırılmasına katkının sağlanacağı, bunlara ilaveten, vergiye gönüllü uyumun artırılmasına ve kayıt dışılıkla mücadeleye katkı sağlayacak şekilde vergi cezalarının artırılmasının öngörüldüğü, vergide uzlaşma müessesesinde vergi asıllarının kapsamdan çıkarılarak sadece cezalar ile sınırlandırıldığı, tüm bu müesseselerin aynı anda uygulanmasının vergide adaleti sağlamak hususunda kararlı bir iradenin tezahürü niteliğinde olduğu,

- Alım gücü başta olmak üzere ekonomik göstergeleri yeniden dengeye getirmek üzere para ve maliye politikalarıyla desteklenen güçlü bir ekonomi programının uygulanmasına gayret edildiği, bütçe denge ve disiplini bozulmadan ülkenin ekonomik seviyesinin güçlü bir şekilde yükseltilmesi için hem para hem de maliye politikası araçlarının titizlikle kullanıldığı, kalıcı refah sağlandıkça emeklilere ve çalışanlara GSYİH'den daha fazla pay vermeye devam edileceği, bu konudaki misyonun, günü kurtarmak yerine enflasyonu düşürerek emekli ve çalışan ücretlerinde kalıcı ve reel artışı dolayısıyla tüm vatandaşların faydalanacağı nihai kalıcı refahı sağlamak olduğu,

- Yaşlılık, malullük, ölüm aylığı alan emeklilere ve hak sahiplerine ödenen 10 bin Türk lirası olan en düşük emekli aylığı tutarının 12.500 Türk lirasına yükseltilmesinin öngörüldüğü, bilindiği üzere, 2024 yılı Temmuz ayı itibarıyla SSK, BAĞ-KUR emeklilerine yüzde 24,73; Emekli Sandığı emeklilerine yüzde 19,31 oranında zam yapıldığı, bunun sonucunda 1,1 milyon emeklinin 10 bin Türk lirası sınırına taşındığı, Teklifle en düşük emekli maaşının bütçe imkanları dâhilinde ancak 12.500 Türk lirası olarak belirlenebildiği, bu kapsamdaki emekli sayısının 3,7 milyon olduğu, bu durumun 2024 yılı bütçesine ilave maliyetinin 33,2 milyar Türk lirası olacağı,

- Teklifte düzenlenen önemli konulardan birinin de devreden KDV müessesesi olduğu, mükelleflerin KDV beyannamelerinde yer alan indirilecek KDV tutarının beş takvim yılı süresince indirim yoluyla

getirilememesi hâlinde, bu süre sonunda kayıtlarından çıkarılacağı, yapılacak vergi incelemesiyle gelir veya kurumlar vergisi tespitinde gider olarak dikkate alınmasına imkân sağlanacağı, ayrıca birleşme, devir ve bölünme işlemlerinde devreden KDV ve iade hakkının beş takvim yılı kriterine veya zaman aşımı kriterine bağlı olmaksızın vergi incelemesi yoluyla yeni şirkete devrine izin verileceği, uygulamada son dönemde KDV'den kaçınmak için devreden KDV'li şirket devralmalarının çok sıkça yapıldığı tespit edildiğinden düzenlemeyle bu durumun önüne geçilmesinin planlandığı, ayrıca düzenlemeyle var olan yetki çerçevesinde mükelleflerin vergiye uyum seviyelerine göre yeminli mali müşavir raporu veya herhangi bir rapor almadan iade yöntemlerinin de belirlenmesinin sağlanmış olacağı,

- Serbest bölgelerin kurulmasının en temel amacının ülkenin ihracat kapasitesinin artırılması olduğu, serbest bölgelerdeki üretim faaliyetlerinin çok önemsendiği ve desteklendiği ancak serbest bölgelerdeki faaliyetlerin yurt içindeki firmalarla özellikle organize sanayi bölgelerindeki üreticilerle haksız rekabet oluşturmasının arzu edilmediği, dolayısıyla, düzenlemeyle serbest bölgelerin amacına uygun bir şekilde ihracat yaparak istisnanın kapsamından faydalanmaya devam edeceği, ayrıca serbest bölge uygulamasının başladığı ilk dönemlerde yurt içine satışların cüzi miktarda kaldığı ancak zamanla yurt içi satış hasılatlarının yüzdesinin arttığı, bu durumun da haksız rekabete neden olduğu, düzenlemeye bu durumun ortadan kaldırılmaya çalışıldığı,

- Kanun Teklifinde yer alan düzenlemeyle yap-işlet-devret modeliyle elde edilen kazançlarda kurumlar vergisi oranının yüzde 25'ten yüzde 30'a çıkarıldığı, halihazırda bu kapsamda 44 mükellefin bulunduğu, bu mükelleflerin 7 tanesine beyan ettikleri matrah üzerinden 2,8 milyar TL'lik kurumlar vergisinin tahakkuk ettiği, düzenleme çerçevesinde bu mükellefler için kurumlar vergisinin %30 olarak uygulanması durumunda 557 milyon TL'lik ek bir kurumlar vergisi etkisinin oluşacağı, ayrıca takdir edileceği üzere bu tarz yatırımların finansman giderinin çok yüksek olması nedeniyle ilk yıllarda kurum kazancı oluşamayacağından düzenlemenin etkisinin kısa vadede değil aksine uzun vadede ve zaman içinde firmalar kâr etmeye başladıklarında ortaya çıkacağı,

- Serbest meslek erbabı ve ticari kazanç yönünden gelir vergisi mükelleflerinin hâlihazırda dijital olarak hesap hareketleri yoluyla da takip edilebildiği ancak yapılmak istenen düzenlemede nakit para kullanarak vergi zıyaına sebebiyet veren mükelleflerin yılın belirli zamanlarında yapılacak yoklamalarla ortalama hasılatlarının tespit edilebilmesine olanak sağlanacağı, Gelir İdaresi Başkanlığının önemli ölçüde denetim ve yoklamalarda dijital uygulamaları yakından takip ederek uyguladığı ancak bu eski usul yoklamaların da belli durumlarda gerekli ve devamlı yapılması gereken bir uygulama olduğu,

ifade edilmiştir.

4. KOMİSYONUN MADDELER HAKKINDA KARARI

Teklifin maddelerinin görüşmelerine geçilmesinin oylanmasından önce; Teklif metninde yer alan 4'üncü, 28'inci ve 31'inci maddelerinin Anayasa'nın 2'nci, 7'nci, 60'ıncı, 73'üncü, 87'nci, 104'üncü ve 161'inci maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle İçtüzüğün 38'inci maddesi uyarınca bir önerge verilmiş, işleme alınan önerge oylamaya sunulmuş ve kabul edilmemiştir.

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerin ardından Teklifin maddelerinin görüşülmesine geçilmesi kararlaştırılmıştır.

Teklif metni aşağıdaki değişiklikler yapılmak suretiyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Teklifin başlığı

375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4'üncü maddesinin birinci fıkrasına hüküm eklenmesine ilişkin düzenlemenin yeni çerçeve madde olarak Teklife eklemesi nedeniyle Teklifin başlığı **"Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"** olarak değiştirilmiştir.

Madde 1 ve 2

Teklifin çerçeve 1'inci ve 2'nci maddeleri; aynen kabul edilmiştir.

Madde 3

Teklifin çerçeve 3'üncü maddesi; 193 sayılı Kanunun yeniden düzenlenen mülga 69'uncu maddesinin son fıkrasında yer alan *"Cumhurbaşkanı bu maddede yer alan oranı bir katına kadar artırmaya veya sıfıra kadar indirmeye, tekrar kanuni seviyesine getirmeye;"* ibaresinin madde metninden çıkarılmasını teminen önerge ile kabul edilmiştir.

Madde 4

Teklifin çerçeve 4'üncü maddesi; 193 sayılı Kanunun 94'üncü maddesinin birinci fıkrasına eklenmesi öngörülen paragrafta yer alan *"Kanun kapsamındaki faaliyetleri"* ibaresinden önce gelmek üzere anlama açıklık kazandırılması amacıyla *"mezkûr"* ibaresi eklenerek redaksiyona tabi tutulması suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 5, 6, 7, 8, 9 ve 10

Teklifin çerçeve 5, 6, 7, 8, 9 ve 10'uncu maddeleri; aynen kabul edilmiştir.

Madde 11

Teklifin çerçeve 11'inci maddesi; 213 sayılı Kanunun 353'üncü maddesinin birinci fıkrasının;

a) Kanunda yer alan atıfa uygunluğun sağlanması amacıyla (2) numaralı bendinde değiştirilmesi öngörülen "1.000" ibaresinden sonra gelmek üzere "Türk lirası" ibaresi eklenerek redaksiyona tabi tutulması suretiyle,

b) (6) numaralı bendinde yer alan özel usulsüzlük cezasına ilişkin çerçeve hükümde yer alan "100.000 Türk lirası" ibaresinin "65.000 Türk lirası" şeklinde değiştirilmesini teminen önerge ile,

kabul edilmiştir.

Madde 12

Teklifin çerçeve 12'nci maddesi; aynen kabul edilmiştir.

Madde 13

Teklifin çerçeve 13'üncü maddesi; 213 sayılı Kanunun mükerrer 355'inci maddesinde yer alan özel usulsüzlük cezalarının tutarlarında değişiklik yapılması amacıyla, maddenin birinci fıkrasında yer alan "25.000" ibaresinin "20.000" şeklinde, "12.500" ibaresinin "10.000" şeklinde, "6.500" ibaresinin "5.000" şeklinde değiştirilmesini teminen önerge ile kabul edilmiştir.

Madde 14

Teklifin çerçeve 14'üncü maddesi; kanun yazım tekniğine uyumun sağlanması ve anlama açıklık kazandırılması amacıyla, maddenin çerçeve hükmünde yer alan (ç) bendi ile 213 sayılı Kanunun ek l'inci maddesinin birinci fıkrasının yedinci cümlesindeki değişikliğe ilişkin " *"vergi ve" ibareleri"* ibaresi " *"vergi ve" ibaresi"* şeklinde değiştirilerek redaksiyona tabi tutulması suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 15

Teklifin çerçeve 15'inci maddesi; 213 sayılı Kanunun 13'üncü maddesinde yer alan *"için görevlendirilen"* ibaresi *"için görevlendirilenlerden"* şeklinde redaksiyona tabi tutulması suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 16,17,18,19 ve 20

Teklifin çerçeve 16, 17, 18, 19 ve 20'nci maddeleri; aynen kabul edilmiştir.

Madde 21

Teklifin çerçeve 21'inci maddesi; deniz taşıma araçları için limanlarda yapılan hizmetlere uygulanan KDV istisnasının iade hakkı tanınan istisnalar kapsamından çıkarılarak kısmi istisna kapsamına alınmasına yönelik düzenleme, kabul edilen önerge doğrultusunda Teklif metninden çıkarılmıştır.

Madde 22, 23, 24, 25, 26 ve 27

Teklifin çerçeve 22, 23, 24, 25, 26 ve 27'nci maddeleri; 21, 22, 23, 24, 25 ve 26'ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yeni Madde

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun ek 20'nci maddesi ile Türkiye Kızılay Derneği çalışanlarının herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik ve yaşlılık aylığı alması halinde dahi bu aylıkların kesilmeyeceği yönünde hüküm Anayasa Mahkemesinin 14/3/2024 tarihli 2024/79 Karar Sayılı kararı ile iptal edildiğinden ve Türkiye Kızılay Derneği'nin mevcut doktor ihtiyacının büyük bir kısmının emekli doktorlardan sağlandığı için bu doktorların emekli maaşlarının kesilmesi sebebiyle görevlerinden ayrılmaları halinde derneğin kuruluş amacını gerçekleştiremeyeceğinden, Türkiye Kızılay Derneği ile bu derneğe ait veya bağlı işletmelerde çalışanların emekli aylıklarının kesilmemesi yönündeki bir hükmün 5335 sayılı Kanunun 30'uncu maddesinin dördüncü fıkrasına (k) bendinden sonra gelmek üzere eklenmesine ilişkin düzenleme yeni çerçeve 27'nci madde olarak Teklif metnine eklenmiştir.

Madde 28

Teklifin çerçeve 28'inci maddesi; kanun yazım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla, maddenin çerçeve hükmünde yer alan *"ikinci cümlesinde"* ibaresi *"üçüncü cümlesinde"* şeklinde değiştirilerek redaksiyona tabi tutulması suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 29, 30, 31 ve 32

Teklifin çerçeve 29, 30, 31 ve 32'nci maddeleri; aynen kabul edilmiştir.

Madde 33 ve 34

Teklifin çerçeve 33'üncü ve 34'üncü maddeleri; 5520 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen paragraflarda yer alan *"Kanun kapsamındaki faaliyetleri"* ibarelerinden önce gelmek üzere anlama açıklık kazandırılması amacıyla *"mezkûr"* ibarelerinin eklenerek redaksiyona tabi tutulması suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 35

Teklifin çerçeve 35'inci maddesi; aynen kabul edilmiştir.

Madde 36

Teklifin çerçeve 36'ncı maddesi; 3218 sayılı Serbest Bölge Kanunu kapsamında kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlar ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamındaki kazanç istisnası ve kurumlar vergisi matrahından indirim konusu yapılabilen Ar-Ge ve tasarım indirimleri, asgari kurumlar vergisi kapsamı dışında bırakılması amacıyla 5520 sayılı Kanuna eklenen 32/C maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendine *"Kanun"* ibaresinden sonra gelmek üzere *"ve 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu"* ibaresinin eklenmesini ve mevcut (ç) bendinin *"26/6/2021 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Kanunu kapsamındaki kazanç istisnası ile kurumlar vergisi matrahından indirim konusu yapılabilen Ar-Ge ve tasarım indirimleri."* şeklinde değiştirilmesini teminen önerge ile kabul edilmiştir.

Madde 37, 38 ve 39

Teklifin çerçeve 37, 38 ve 39'uncu maddeleri; aynen kabul edilmiştir.

Madde 40

Teklifin çerçeve 40'ıncı maddesi; 5520 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen ek 4'üncü maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendinin üç numaralı alt bendinde yer alan *"pazarlanabilir (devredilir)"* ibaresi metinde ifade bütünlüğünün sağlanmasını teminen *"pazarlanabilir (devredilebilir)"* olarak değiştirilerek redaksiyona tabi tutulması suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 41, 42, 43, 44, 45 ve 46

Teklifin çerçeve 41, 42, 43, 44, 45 ve 46'ncı maddeleri; aynen kabul edilmiştir.

Madde 47

Teklifin çerçeve 47'nci maddesi; 5520 sayılı Kanun'a eklenmesi öngörülen ek 11'inci maddenin onuncu fıkrasının (ç) bendinde yer alan *"olacaktır."* ibaresi kanun yazım tekniğine uyum sağlanması amacıyla *"olarak kabul edilir."* şeklinde değiştirilerek redaksiyona tabi tutulması suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 48, 49, 50 ve 51

Teklifin çerçeve 48, 49, 50 ve 51'inci maddeleri; aynen kabul edilmiştir.

Yeni Madde

Kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde birini sendika üyesi kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesi amacıyla (707) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesi ve toplu sözleşme ikramiyesi ödenen kamu görevlilerine ayrıca toplu sözleşme desteği yapılmaması amacıyla 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4'üncü maddesinin birinci fıkrasına bir hüküm eklenmesine ilişkin düzenleme, yeni çerçeve 52'nci madde olarak Teklif metnine eklenmiştir.

Madde 52

Teklifin yürürlüğe ilişkin 52'nci maddesi;

- Ticari ve mesleki kazançlarda günlük hasılat tespiti ve gelir vergisi matrahının belirlenmesine ilişkin hüküm ile elektronik ticaret pazaryerlerinde elde edilecek kazançlarda mükelleflere uygulanacak vergi kesintisi uygulaması hükümlerinin yürürlük tarihinin 1/1/2025 olarak belirlenmesi amacıyla birinci fıkrasının (a) bendinin *"a) 3 üncü, 4 üncü, 33 üncü ve 34 üncü maddeleri 1/1/2025 tarihinde,"* şeklinde kabul edilen önerge doğrultusunda değiştirilmesi,
- Deniz taşıma araçları için limanlarda yapılan hizmetlere uygulanan KDV istisnasının iade hakkı tanınan istisnalar kapsamından çıkarılarak kısmi istisna kapsamına alınmasına yönelik düzenleme kabul edilen önerge doğrultusunda Teklif metninden çıkarıldığından (c) bendinde yer alan *"21 nci,"* ibaresinin çıkarılması ve Teklifin çerçeve 17 nci maddesinin yürürlük tarihinin yayımını izleyen ayın başında olacak şekilde kabul edilen önerge doğrultusunda değiştirilmesi,
- Bazı malların ithalatı ve yurt içi teslimindeki ithalat lehine olan KDV ve ÖTV uygulama farklılığının giderilmesini öngören düzenlemelerin yürürlük tarihinin 1/11/2024 olarak belirlenmesi amacıyla fıkraya *"18 inci ve 26 ncı*[3] *maddeleri 1/11/2024 tarihinde,"* şeklinde kabul edilen önerge doğrultusunda yeni bir bendin eklenmesi,
- Teklif metninde yapılan değişiklikler nedeniyle madde numaraları yeniden düzenlendiğinden diğer bentlerde yer alan madde numaralarının teselsül ettirilmesi ve bentlerin yeniden sıralanması doğrultusunda redaksiyona tabi tutulması,

suretiyle 53'üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 53

Teklifin yürütmeye ilişkin 53'üncü maddesi; 54'üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerinin kabul edilmesinin ardından Teklifin tümü oylanmış ve kabul edilmiştir.

---

[3] *Madde numaraları teselsül ettirildikten sonra önergede yer alan "26 ncı" ibaresi madde metninde "25 inci" olarak işlenmiştir.*

Ayrıca; Komisyondan alınan yetki çerçevesinde Teklif metni; kanun dili ve tekniği, anlatıma açıklık kazandırılması ile kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar doğrultusunda gözden geçirilmiş, bu çerçevede metinde redaksiyon mahiyetinde değişiklikler yapılmıştır.

5. GENEL KURULDA TEMSİL

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere;

- Aksaray Milletvekili Hüseyin ALTINSOY,
- Ankara Milletvekili Orhan YEGİN,
- Bursa Milletvekili Ahmet KILIÇ,
- Denizli Milletvekili Nilgün ÖK,
- Elâzığ Milletvekili Ejder AÇIKKAPI,
- İzmir Milletvekili Yaşar KIRKPINAR,
- Kayseri Milletvekili Mustafa Baki ERSOY,
- Kırşehir Milletvekili Necmettin ERKAN,
- Kocaeli Milletvekili Sami ÇAKIR,
- Konya Milletvekili Orhan ERDEM,
- Konya Milletvekili Mustafa KALAYCI,
- Osmaniye Milletvekili Seydi GÜLSOY,
- Sakarya Milletvekili Ertuğrul KOCACIK,
- Samsun Milletvekili Ersan AKSU,
- Uşak Milletvekili İsmail GÜNEŞ,

özel sözcüler olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Mehmet Muş	*İsmail Faruk Aksu*	*Orhan Erdem*
Samsun	İstanbul	Konya
		(Bu raporun özel sözcüsüdür)
Kâtip	Üye	Üye
Nilgün Ök	*Heval Bozdağ*	*Hüseyin Altınsoy*
Denizli	Ağrı	Aksaray
(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye	Üye	Üye
Orhan Yegin	*Cavit Arı*	*Hakkı Saruhan Oluç*
Ankara	Antalya	Antalya
(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
Mustafa Erdem	*Ahmet Kılıç*	*Ejder Açıkkapı*
Antalya	Bursa	Elâzığ
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye	Üye	Üye
Selim Temurci	*Rahmi Aşkın Türeli*	*Ümit Özlale*
İstanbul	İzmir	İzmir
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye	Üye	Üye
Yaşar Kırkpınar	*Cevdet Akay*	*Mustafa Baki Ersoy*
İzmir	Karabük	Kayseri
(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye	Üye	Üye
Necmettin Erkan	*Sami Çakır*	*Mustafa Kalaycı*
Kırşehir	Kocaeli	Konya
(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye	Üye	Üye
Veli Ağbaba	*Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu*	*Seydi Gülsoy*
Malatya	Manisa	Osmaniye
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye	Üye	Üye
Tahsin Ocaklı	*Ertuğrul Kocacık*	*Erhan Usta*
Rize	Sakarya	Samsun
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
Ersan Aksu	*İsmail Güneş*	*Gülcan Kaçmaz Sayyiğit*
Samsun	Uşak	Van
(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Muhalefet şerhimiz vardır)

MUHALEFET ŞERHİ

2/2290 esas numaralı **"Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"ne**[1] Cumhuriyet Halk Partisi Plan ve Bütçe Komisyonu Üyeleri olarak karşı olmamızın nedenleri aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

I. USUL AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen 2/2290 esas numaralı **"Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"** genel kabul görmüş yasama ilkelerine ve kanun yapma teamüllerine aykırı bir biçimde hazırlanan, 54 maddeden oluşan bir torba kanun teklifidir.

Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan 9 (8'i vergi ile ilgili olmak üzere) ayrı Kanun'un birçok ayrı maddesinde değişiklik yapan ve ismi **"Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"** olan söz konusu tekliften komisyon çalışmaları sırasında verilen önerge ile bir madde çıkarılmış, **ayrıca kanun teklifi metninde yer alan konularla ile ilgisi olmayan iki madde son dakika önergeleri ile eklenmiş, kanun teklifi metni 10 kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararname'de değişiklik yapar hale getirilmiş, madde sayısı 54'e çıkarılmış, bu arada kanun teklifinin ismi de "Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" şeklinde değiştirilmiştir**

Söz konusu kanun teklif metninin hem hazırlanma ve tedvininin hem de TBMM'de yasalaştırılma sürecinin usul yönünden önemli zaafları bulunmaktadır.

---

[1] Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi "Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" olan söz konusu tekliften komisyon çalışmaları sırasında verilen önerge ile bir madde çıkarılmış, ayrıca kanun teklifi metnine konu ile ilgisi olmayan iki madde son dakika önergeleri ile eklenmiş, madde sayısı 54'e çıkarılmış, bu arada kanun teklifinin ismi de değiştirilmiştir.

Cumhuriyet Türkiye'sine Osmanlı'dan aktarılan en önemli kurumların başında Meclis gelmektedir. Millî mücadeleyi yöneten bu meclisin hafızasında parlamento hukukumuzun kurucu metinleri olan 1877 tarihli Heyeti Ayan Nizamname-i Dahilisi, 1927 tarihli TBMM Dahili Nizamnamesi ve halen meri olan 1973 tarihli TBMM İçtüzüğü bulunmaktadır. Ayrıca, yazılı hukuk kaynakları dışında Meclis teamülleri parlamentonun çalışmalarında başvurduğu diğer çok önemli bir kaynağı oluşturmaktadır.

Bununla birlikte, 2002'den günümüze Meclisin çoğunluğunu oluşturan AKP iktidarı parlamento hukukunun en temel kurum ve kurallarını ihlal ederek ve aşındırarak bu alandaki tarihsel birikimi ortadan kaldırmaktadır.

Konu bu çerçevede ele alındığında;

1.1 Söz Konusu Kanun Teklifi Torba Kanun Formatına Getirilmiştir.

Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi **"Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"** olan söz konusu teklif 8 adedi Vergi Kanunları olmak üzere 9 ayrı kanunun birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapmakta idi.

1 maddesi 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da, 3 maddesi 193 ayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda, 12 maddesi 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda 8 maddesi 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nda, 1 maddesi 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nda, 2 maddesi 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda 19 maddesi 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda, 1 maddesi, 5597 sayılı Yurt Dışına Çıkış Harcı Hakkında Kanunu'nda, 4 maddesi 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda değişiklik yapmakta olan söz konusu kanun teklifine komisyon çalışmaları sırasında son dakika önergeleri ile teklif metnine kendisi ile ilgili olmayan ve daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 2 ayrı yasa maddesi değişik bir biçimde yine Anayasa'ya aykırı olarak düzenlenerek eklenmiştir.[2]

AKP iktidarı döneminde kanun yapma usul ve yöntemlerinin etkin ve verimli olmayan bir çerçevede oluşturulduğu ve uygulandığı görülmektedir. Nitekim

[2] Kanun teklifinin 27 ve 52 maddeleri

kamuoyunda 'torba kanun' olarak adlandırılan ve istisnai hallerde kullanılmasının uygun olduğu düşünülen bazı kanunlarda ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması hakkında kanun tekliflerinin son dönemlerde adeta hâkim norm haline geldiği gözlenmektedir. Bu kapsamda, birbiriyle hiç ilgisi ve ilişkisi olmayan konular söz konusu 'torba kanun' yöntemi kullanılarak yasalaştırılmaya çalışılmaktadır.

Bununla birlikte, bu tür kanun hazırlama ve yapma teknikleri, hem torba kanunda ele alınan konuların ilgili ana mevzuatıyla uyumu açısından ciddi sorunlar yaratmakta hem de uygulama aşamasında öngörülemeyen sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda, bazen aynı kanun maddesinin kısa süre içinde defalarca değiştirilmesi gereği doğmakta ve bu kapsamda düzenlemelerden doğudan veya dolaylı olarak etkilenen vatandaşlar mağdur olmaktadır.

Öte yandan, torba kanun tekliflerinin **TBMM Genel Kurulunda 'Temel Kanun' olarak görüşülmesi de ciddi sakıncalar içermektedir**. TBMM İçtüzüğü'nün temel kanunları düzenleyen 91. maddesi "düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması" hükmünü taşımaktadır. Bu çerçevede, konu yönünden birbiriyle hiç ilişkisi olmayan konuların Meclis Genel Kurulunda maddeler üzerinde gerekli tartışmalar yapılmadan hızlı bir biçimde temel kanun olarak görüşülmesi TBMM İçtüzüğü'ne aykırıdır.

Görüşmekte olduğumuz kanun teklifinde de birbiri ile ilintisiz konulardaki kanunlarda ve kanun hükmünde kararnamelerde yapılan düzenlemeleri görmekteyiz. Bu çerçevede, konu bütünlüğü ve iç tutarlılığı olmayan torba kanun düzenlemesi ile Meclis çalışmalarında komisyon düzleminde ihtisaslaşma anlamsızlaşmakta gerek milletvekillerinin gerekse komisyonların kapasitesinin çok gerisinde bir kanun yapım süreci ortaya çıkmakta ve bu durum parlamento çalışmalarının niteliğini zayıflatmaktadır.

1.2 Kanun Teklifi Tali Komisyonlarda Görüşülmemiştir

Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekili tarafından hazırlanan kanun teklifi 16.07.2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na verilmiş, aynı tarihte esas komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonu'na, tali komisyon olarak da Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonlarına sevk edilmiştir.

Söz konusu kanun teklifinin 18.07.2024 günü saat 14.30'da Plan ve Bütçe Komisyonu'nun yapacağı toplantının gündemine alındığı Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı'nın yine 16.07.2024 tarih ve Z-13922241-130.02-1459284 sayılı yazıları ile Komisyon üyelerine bildirilmiştir.

54[3] maddelik kanun teklifi Plan ve Bütçe Komisyonu'nun 18.07.2024 günü saat 10.30' da başlayan birleşiminde 13 saatlik bir çalışma süreci sonunda kabul edilmiştir.

Bununla birlikte, söz konusu kanun teklifinin tali komisyon olarak görevlendirilen Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler; Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyon'larında görüşülmediği öğrenilmiştir.

Parlamentolarda ihtisaslaşma yasama kalitesi açısından çok önemlidir. Bu konuda İçtüzükte ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir İçtüzükte tali komisyonların çalışmadığı bir durum söz konusu değildir. Bu konu İçtüzüğün 23, 34 ve 37. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Nitekim TBMM İçtüzüğünün 23'üncü maddesinde "Tali komisyonların hangi yönden veya hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise, bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinde bildirirler" denilirken, İçtüzüğün 34'üncü maddesinde "Bir komisyon, kendisine havale edilen teklifi, başka bir komisyonun ihtisası dahilinde görürse, gerekçeli olarak teklifin o komisyona havale edilmesini isteyebilir. Bir komisyon, kendisine havale edilen teklif yahut herhangi bir mesele için, bir başka komisyonun düşüncesini öğrenmeyi gerekli görürse, teklifin o komisyonda görüşüldükten sonra iadesini isteyebilir" denilmektedir. İçtüzüğün 34'üncü maddesinin bir başka paragrafında "Bir komisyon, başka bir komisyona havale edilmiş bir teklif yahut herhangi bir mesele için düşüncesini belirtmekte yarar görürse, o teklifin kendisine havale edilmesini isteyebilir" hükmüne yer verilmiştir.

Komisyonlara üye seçilirken milletvekillerinin uzmanlık alanları göz önüne alınmaktadır. Bu çerçevede, özel uzmanlık alanı ve değerlendirme ve tartışma gerektiren konuların öncelikle ilgili komisyonlarda görüşülmesi gerekmektedir. Plan ve Bütçe Komisyonu'nun asıl komisyon olduğu durumlarda da tekliflerin ilgili tali komisyonlarca düzenlenecek komisyon raporları dikkate alınarak Plan ve Bütçe

[3] Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi "Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" olan söz konusu tekliften komisyon çalışmaları sırasında verilen önerge ile bir madde çıkarılmış, ayrıca kanun teklifi metnine konu ile ilgisi olmayan iki madde son dakika önergeleri ile eklenmiş, madde sayısı 54'e çıkarılmış, bu arada kanun teklifinin ismi de değiştirilmiştir.

Komisyonu'nda karara bağlanması hem İçtüzüğe uygun olacak hem de yasama faaliyetinin daha sağlıklı yürütülmesini sağlayacaktır. Böylelikle de yasama kalitesi güçlenecektir.

Ancak bu kanun teklifi ile bu perspektiften yoksun olunduğu görülmektedir. Bu durum parlamento hukukunu zayıflatmakta ve etkin iş bölümünü ortadan kaldırmaktadır. Bu yaklaşım doğru bir yaklaşım olmayıp, parlamento hukukunda ana komisyon-tali komisyon ilişkisini tartışmalı hale getirmektedir.

Kod yasalarda gerçekleştirilmeyen, **TBMM'nde ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle ve sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilen torba yasalarla getirilen hükümlerle bütüncül olmayan yasa yapma alışkanlığı** ilave problemlere neden olmakta, kod yasalardaki bazı hükümlerin sık sık değişimine sebebiyet vermektedir.

Uygulamada yasama çalışmalarının mutfağı niteliğindeki komisyonlar, bir tür yasak savma süreci olarak görülmekte; Genel Kurul'da ise, müzakere süreci işletilememekte; iktidar partisi milletvekillerinin oyu yasama çalışmaları sırasında belirleyici olmaktadır.

Konuya bu çerçevede bakıldığında ihtisaslaşmadan yararlanmak suretiyle komisyonların görece teknik çalışmaları yürütebilmesine imkan sağlanması büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda, görüşmekte olduğumuz kanun teklifinde tali Komisyonun kendi görev alanındaki sorumluluğu yerine getirmekten kaçınması ciddi sakıncalar içermektedir.

1.3 Etki Analizi Raporu Ciddi Eksiklikler İçermektedir

Kanun teklifinin komisyonda görüşülmesi sırasında teklifin bütünü ile ilgili olarak sunulan Etki Analiz Raporunun özenle hazırlanmadığı, yetersiz olduğu ve bazı bilgi ve mali yük hesaplamalarını içermediği anlaşılmıştır.

Nitekim teklifin 1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 22,25, 34, 35. maddeleri ile ilgili olarak önümüzdeki dönemi ilgilendiren herhangi bir gelir projeksiyonunda bulunulmamış, söz konusu maddelerin bazıları ile ilgili olarak gelir etkisinin ölçülemediği veya gelir etkisinin hesaplanamadığı ifadesinde bulunulmuştur.

8 adet vergi ile ilgili kanunlarda ayrıntılı değişiklik ve eklemeler yapan söz konusu yasa teklifinin gelir etkisinin daha detaylı analizlerle ortaya konulması gerekmektedir.

5018 sayılı Kanunun 14. maddesinde açıklanan hesaplamalar kanun tekliflerinin ve komisyonlarda görüşülmesine başlanılması yasa yapma sürecinin etkin çalışması ve daha sağlıklı ve uzun ömürlü yasal düzenlemelerin yapılması açısından önemlidir.

1.4 Kanun teklifi metninin komisyondaki görüşmelerine Hazine ve Maliye Bakanı katılmamıştır.

Kamuoyuna Vergi reformu olarak takdim edilen söz konusu kanun teklifi metni aslında bizatihi Hazine ve Maliye Bakanının açıklamalarından da teyit edildiği üzere adı geçen bakanlıkta hazırlanmış, Cumhurbaşkanlığı kabinesinde görüşülüp onaylandıktan sonra Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 milletvekili tarafından kanun teklifi metni halinde T.B.M.M.'ye sunulmuştur.

Ayrıca kamuoyunda yazılı ve görsel basında 104 sayfalık bir ayrı bir vergi paketinin olduğu, bunun sunumunun Cumhurbaşkanlığı makamına yapıldığı, söz konusu pakette yer alan düzenlemelerden bazılarının bu kanun metninde olduğuna dair haber ve iddialar yer almıştır.

T.B.M.M. İçtüzüğü'nün 29 ila 31. maddelerinde; "Komisyonlarda söz alma", "Komisyonlarda Yürütmenin Temsili ve Uzman Çağrılması", Komisyon toplantılarına girebilecek olanlar" konularında ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. İçtüzüğün

"Komisyonlarda söz alma" başlıklı 29. maddesi;

"MADDE 29- Komisyonlarda istem sırasına göre söz verilir. Komisyon başkanı ve komisyona katılması halinde Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar, bakan yardımcıları ve üst kademe kamu yöneticileri, söz sırasına bağlı değildir. Komisyonca çağrılmış uzmanlara, komisyon başkanı, gerekli gördüğü zaman söz verebilir."

"Komisyonlarda Yürütmenin Temsili ve Uzman Çağrılması" başlıklı 30. maddesi;

"MADDE 30- Komisyon toplantılarına Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar, bakan yardımcıları ve üst kademe kamu yöneticileri de katılabilir. Komisyonlar fikirlerini almak üzere, uzmanlar çağırma yetkisine sahiptirler."

"Komisyon toplantılarına girebilecek olanlar" başlıklı 31. maddesi;

"MADDE 31- Komisyon toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, Cumhurbaşkanı yardımcılarına, bakanlara, bakan yardımcılarına ve üst kademe kamu yöneticilerine açıktır. Komisyonlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Yürütme adına Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar ve bakan yardımcıları söz alabilirler. Ancak, komisyon üyeleri dışında kimse değişiklik önergeleri veremez ve oy kullanamaz. Her milletvekili üyesi olmadığı bir komisyonun belgelerini görüp okuyabilir."

düzenlemelerini içermektedir.

Söz konusu düzenlemeler söz konusu teklif metninin görüşülmesi sırasında Hazine ve Maliye Bakanının komisyonda bulunmasın, toplantıları izleyip, komisyon üyelerinin sorularına yanıt vermesi hususunda İçtüzük açısından herhangi bir sakınca olmadığını göstermektedir.

Vergiler, kamu harcamalarının finansmanında kullanılan en büyük kamusal gelir kaynağıdır. Günümüzde, doğal kaynak zengini dışındaki ülkelerde toplam kamu gelirleri içinde vergilerin ağırlığı %80-90 civarındadır. Dolayısıyla vergiler, çoğu zaman kamu harcamalarının finansmanı için vazgeçilmez bir unsurdur. Ancak vergiler sadece kamu harcamalarının finansmanı amacıyla kullanılmamaktadır.

Vergilemenin sosyal ve ekonomik etkilerinin de dikkate alınarak, büyümeye ve istihdamı artırmaya odaklanması, vergide adaleti sağlayacak daha rasyonel bir vergi sisteminin oluşturulması zorunludur.

Vergiler aynı zamanda iktidarların yukarıda belirtilen konularda politik tercihlerini de yansıtırlar.

Hazine ve Maliye Bakanının bizzat hazırlayıcısı olduğu, kamuoyunu her aşamada yaptığı açıklamalarda bilgilendirip yönlendirdiği vergi paketinin Plan ve Bütçe Komisyonu çalışmalarına iştirak ederek teklif metni konusunda komisyonu daha aydınlatıcı bilgi ve açıklamalarda bulunmaktan ve soruları yanıtlamaktan kaçınmasının nedeni tarafımızca anlaşılamamıştır.

Muhalefet parti sözcülerinin bu konudaki ısrarlı talepleri Komisyon Başkanlığınca dikkate alınmamıştır.

II. CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNİN MEVCUT UYGULAMASI TBMM'Yİ NİTELİKLİ YASA YAPMA HAK VE YÜKÜMLÜLÜĞÜNDEN ALIKOYMAKTADIR.

24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra uygulanmaya çalışılan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile kamu yönetim organizasyonunda yapılan kalıcı değişikler ve "atanmış bakan" müessesesi kamu yönetiminin çalışma tarzını olumsuz yönde etkilemekte, bu durum ayrıca kanun tekliflerinin hazırlanma ve T.B.M.M.'ne, komisyonlara sunum aşamalarında düşük profilli ve belirsiz bir yapının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yasa önerisi aşamasında başlayan yasama zaafı, TBMM'yi nitelikli yasa yapma hak ve yükümlülüğünden alıkoymaktadır.

24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra yürürlüğe giren Anayasa'nın "Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi" başlıklı 88. maddesine göre, kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkili kılınmıştır. Ancak T.B.M.M.'nin yasama faaliyetlerinin nasıl gerçekleştirileceği konusunda 6 yıldan beri yaşanan problemler güncelliğini korumaktadır.

Temmuz 2018 ortalarından bu yana 161[4] adet Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kamu yönetim organizasyonunda yapılan kalıcı değişiklerinin, "atanmış bakan" müessesesinin kamu yönetiminin çalışma tarzını olumsuz yönde etkilediği, ayrıca kanun tekliflerinin hazırlanma ve T.B.M.M.'ne, komisyonlara sunum aşamalarında düşük profilli ve belirsiz bir yapının ortaya çıkmasına neden olduğu gözlemlenmektedir.

"İstismarcı anayasa değişikliğinin istismarcı uygulanması", Türkiye devletini, Anayasal devlet özelliğinden uzaklaştırmış bulunmaktadır.

2018 seçimlerinden sonra geçen 6 yıllık süreç sonunda yasama sürecinde, kanun tekliflerinin, erkler ayrılığı ilkesine aykırı olarak yürütme tarafından TBMM'de en fazla üyeye sahip bulunan parti grubu üyeleri aracılığıyla "torba yasa" biçimiyle muvazaalı bir biçimde parlamentoya sunulduğu, kanun tekliflerinin komisyonlarda ve genel kurulda görüşülmesi aşamasında tam bir belirsizlik ve kargaşa yaşandığı, kanun teklifini hazırlayıp (!) komisyona sunan milletvekili veya milletvekillerinin teklif metnine

[4] 120,121,122,124,125,126,127,128,129,130,131,132,133,134,135,136, 137,18,139,140,141142,143,145,146 sayılı Kararnameler Deprem gerekçe gösterilerek çıkarılan OHAL Kararnameleridir

hakim olamadıkları, teklif metninde yer alan hükümlerin komisyonlara anlatım ve sunumunda çoğu kez güç duruma düştükleri, konuya ilişkin olarak bürokrasiden ve yürütmenin diğer kademelerinden kendilerine sağlıklı bir bilgi akımının sağlanamadığı müşahede edilmektedir.

24 Haziran 2018 seçiminden sonra Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen tekliflerin nerdeyse tümü torba yasa teklifi niteliğinde bulunmaktadır.

Diğer taraftan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olarak anılan sistem yasama-yürütme ilişkisi tarzına da uygun düşmemektedir. Yasama sürecinde tekliflerin yürütme tarafından çoğunluk partisi milletvekilleri aracılığıyla veriliyor olmasına rağmen, bu tekliflerde yer alan bazı düzenlemelerin kendi içerisinde ve daha yeni sayılacak Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile de çeliştiği açıktır.

9 Temmuz 2018'de yürürlüğe giren 6771 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliğinin 6 yıllık uygulaması, "tek adam yönetiminin" sürdürülemez özelliğini teyit etmiş bulunmaktadır.

Söz konusu Anayasa değişikliği ile hükümet ve bakanlar kurulu kaldırılmış, "Cumhurbaşkanı'nın yürütme ile özdeşleşmiş olması", nedeniyle yürütme "tek kişi" yönetimine indirgenmiştir.

Yasama bakımından da; parti başkanı olması nedeniyle TBMM'de Cumhurbaşkanı'nın ön onay vermediği yasa önerisi kabul görmemektedir. Bu tutum yasa tekliflerinin yasalaşma sürecini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Kamuoyuna Vergi reformu olarak takdim edilen söz konusu kanun teklifi metni aslında bizatihi Hazine ve Maliye Bakanının açıklamalarından da teyit edildiği üzere adı geçen bakanlıkta hazırlanmış, Cumhurbaşkanlığı kabinesinde görüşülüp onaylanlandıktan sonra Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 milletvekili tarafından kanun teklifi metni halinde T.B.M.M.'ye sunulmuştur.

6771 sayılı Kanun ile Anayasa'da yapılan değişiklikle bütçe kanunu dışında bütün yasa önerilerini hazırlama yetkisi, TBMM' üyelerine aittir. Ne var ki, şu ana kadar ki uygulama, değinilen anayasal düzenlemeye rağmen, TBMM'nin yasama yetkisini özerk bir biçimde kullanamadığını teyit etmiş bulunmaktadır. Öncelikle, genellikle TBMM'de birinci parti konumunda olan AK Partili vekillerin imzasını taşıyan yasa önerileri, aslında Saray ve/veya bakanlık bürokratları tarafından hazırlanmakta; bu

durum, yasama sürecini inisiyatif aşamasında muvazaalı kılmaktadır. Yasama çalışmalarının mutfağı niteliğindeki komisyonlar, bir tür yasak savma süreci olarak görülmekte; Genel Kurul'da ise, müzakere süreci işletilememekte; genellikle AKP-MHP (Cumhur ittifakı) üyesi vekillerin oyu belirleyici olmaktadır.

Çoğunluk dayatması nedeniyle müzakere sürecinin işletilemediği TBMM'de oylanan kanunların çoğunluğu, Anayasa'ya aykırı bir biçimde hazırlanan "torba yasa" tarzına göre çıkarılmaktadır. Bunun sonucunda da yasanın ulaşılabilirlik, anlaşılabilirlik ve öngörülebilirlik özellikleri zedelenmekte veya ortadan kalkmaktadır.

Özet olarak, yasa önerisi aşamasında başlayan yasama zaafı, TBMM'yi nitelikli yasa yapma hak ve yükümlülüğünden alıkoymaktadır.

Burada bahsedilmesi gereken önemli bir husus; bütün demokratik ülkelerde temel kuralın, parlamentoların yasama yetkisi konusunda ortaksız olduğu, yasama yetkisinin sadece parlamentolar tarafından kullanıldığıdır.

Yeni sistemde bir nevi Meclisin yasama yetkisi elinden alınmıştır. Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri[5] vasıtasıyla Meclisin yasama yetkisinin bir kısmını kullanmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile düzenlenemeyecek hususlarda dahi yetki aşımına gidilerek Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri yürürlüğe konulduğu görülmektedir. Bunların çoğunluğu Anayasa Mahkemesi tarafından başvurularımız üzerine bilahare iptal edilmektedir.

2018 yılı Temmuz ayından itibaren 6 yıl geçmesine karşın TBMM'nin yasa yapma işlevinde gözlemlenen aksaklıkların çözümü konusunda henüz bir mesafe alınamamıştır.

Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 milletvekili tarafından hazırlanan 2/2290 esas numaralı "**Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**"nin T.B.M.M.'ne sunulması ve Plan ve Bütçe komisyonunda görüşmesi sırasında gözlemlenen tablo da maalesef yukarıdaki tespitlerimizi bir kez daha doğrular niteliktedir.

[5] Kanun teklifinin komisyonda görüşüldüğü 18.07.2024 tarihine kadar Cumhurbaşkanı tarafından 25'i OHAL Kararnamesi olmak üzere toplam 161 adet Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarılmıştır.

Bu durum Ak Parti iktidarının 28. Yasama Döneminde de bu tutumunu ısrarla sürdüreceğini ortaya koymaktadır.

III. KANUN TEKLİFİNİN ANAYASAYA UYGUNLUK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Anayasa'ya Aykırılık Savlarımız Değerlendirilmemiştir

1.1. Kanun Teklifinin Bütün Olarak Anayasa'ya Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi Yapılmamıştır

Kanun Teklifinin tümünün Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerinde İçtüzük madde 38 uyarınca Anayasa'ya uygunluk incelemesi yapılmamıştır. Komisyon, muhalefet şerhinin devamında açıklanacağı üzere, birden çok Anayasaya aykırı madde barındıran teklifin görüşmelerinde İçtüzük kapsamında üzerine düşen yükümlülüğü tam anlamıyla yerine getirmemiştir.

TBMM İçtüzüğünün 38'nci maddesi *"Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon, bir teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder."* hükmünü taşımaktadır.

İçtüzüğün 38. maddesinin ilk fıkrasının komisyon için öngördüğü inceleme yükümlülüğü, teklif maddelerinin görüşülmesine geçilmeden ele alınması gereken bir önkoşul olarak düzenlenmiştir. İçtüzüğe göre, bu ön sorun çözülmeden komisyon görüşmelere başlayamaz. Bu yükümlülük, komisyona ait münhasır bir yetki olup, komisyon dışından kişi ve uzmanlar bu yetkiyi kullanamazlar. Komisyon, teklif metnini, Anayasa'nın sözüne ve özüne uygunluk açısından inceledikten sonra devam veya ret kararını verir. Bu ise, teklif maddelerini görüşmeden önce bir ön karar şeklinde verilmelidir. Önkoşul ve ön karar, komisyon için çifte yükümlülük ve gerekliliktir.

Komisyonun bir diğer yükümlülüğü ise, inceleme alanına ilişkindir: Anayasa'ya uygunluk hem sözü hem de özü açısından yapılmalıdır. Özellikle öze uygunluk, anayasal yorum yöntemlerini beraberinde getirir. Gerekçe, sadece ret hali için değil, uygunluk durumu için de yazılması ölçüsünde, anılan yükümlülük ve gereklilik anlam

ifade eder. Komisyondaki mevcut uygulama ise, tam tersi yöndedir: Komisyonlar, İçtüzük md.38'de öngörülen ve dört aşamadan oluşan yükümlülüğü yerine getirmek bir yana, Anayasa'ya uygunluk, gündem maddesi yapılmadan teklif metni bütünü ve madde görüşmelerine geçmiş bulunmaktadır.

Plan ve Bütçe Komisyonu, bu gerekliliği yerine getirmeden yasayı, değerlendirmeye başlamış ve tartışmalar, esas itibariyle maddelere ilişkin olarak yapılmıştır. Hatırlatmak gerekir ki, Anayasa'nın üstünlüğünü düzenleyen Anayasa'nın madde 11/2'deki "Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz" kuralı, İçtüzük madde 38 gereklerine saygı gösterilmesi ölçüsünde anlam ifade etmektedir. Bu nedenle, Anayasa'ya uygunluk incelemesi bakımından İçtüzük madde 38'in gerekleri yerine getirilmeden Komisyon tarafından kabul edilen teklif metni, yasa yapım usulüne aykırıdır.

1.2. Torba Kanun uygulamasının Anayasaya uygunluğunun sorgulanması gerekmektedir

Söz konusu 54[6] maddeden oluşan mini torba kanun teklifi ile 10 ayrı Kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılmaktadır.

2017 Anayasa değişikliği ile kurulan ve siyasal-anayasal tarihimize yabancı olan tek kişi yönetimi, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri (CBK) yoluyla bir tür "paralel yasama"ya dönüşmüştür. Bu bağlamda, yürürlükte bulunan çok sayıdaki Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine ilişkin Anayasa Mahkemesinin denetimindeki belirgin yavaşlık, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesini askıya almak anlamına gelmektedir.

Aslen, sistematik şekilde Anayasa'ya aykırı hükümler içeren Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ve Cumhur İttifakı dayatması ile kabul edilen antidemokratik yasalar üzerindeki Anayasa Mahkemesi'nin denetimi, hukuk devletinin olmazsa olmaz koşuludur.

---

[6] Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi "Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" olan söz konusu tekliften komisyon çalışmaları sırasında verilen önerge ile bir madde çıkarılmış, ayrıca kanun teklifi metnine konu ile ilgisi olmayan iki madde son dakika önergeleri ile eklenmiş, madde sayısı 54'e çıkarılmış, bu arada kanun teklifinin ismi de değiştirilmiştir.

OHAL düzenlemelerini denetlemekten kaçınan Anayasa Mahkemesinin artan iş yükünün de etkisiyle çok gecikmeli olarak verdiği kararlar içinde, özgürlükler lehine olanların sayısı sınırlı kalmaktadır. Anayasa Mahkemesi buna rağmen, son yıllarda, özelikle yürütme çevrelerinin hedefi haline gelmiştir.

Torba yasa uygulaması, yasama yetkisinin asli ve genel olma özelliğine aykırı olduğu gibi, yasaların ulaşılabilir, öngörülebilir ve anlaşılabilir olma özelliklerini de zedelemektedir.

2017 Anayasa değişikliği ile yasama inisiyatifi TBMM tekelinde bir yetki olarak öngörüldüğünden, milletvekilleri bu yetkiyi bizzat kullanmak durumunda bulunmaktadırlar.

Kuşkusuz, bakanlıklar ve kamu kuruluşlarının, öneri metninin ham malzemesini oluşturacak olan ihtiyaçları milletvekillerine ve TBMM'ye iletmeleri yerinde ve yararlıdır. Ancak, tekliflerin TBMM dışında yazılması veya yürütmenin yönlendirmesi doğrultusunda kaleme alınması, yasama inisiyatifinin münhasır yetki olma özelliği ile bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, 2017 Anayasa değişikliği ile öngörülen Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri de bizatihi Anayasaya aykırılıklar ötesinde torba yasa uygulamasını yerindesiz kılmaktadır.

Dahası, torba yasa esasen Anayasa Mahkemesi'nin de denetimini çok zorlaştırdığı için, bu yönüyle de Anayasa'ya aykırılık sorunu öne çıkmaktadır.

Anayasa'nın 7. maddesine göre; "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez*"

Anayasa'nın11. maddesine göre *ise "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.*

"Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."

Bu saptama, bu Kanun Teklifi için de geçerlidir.

Ne var ki, normatif düzenleme yapma faaliyeti, genellikle özensiz olduğu gibi, çoğu Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri vasıtasıyla tamamen TBMM dışında cereyan etmektedir.

Kanun teklifinin geneli üzerindeki görüşmelere başlarken, yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi "Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" olan söz konusu tekliften komisyon çalışmaları sırasında verilen önerge ile bir madde çıkarılmış, ayrıca kanun teklifi metnine konu ile ilgisi olmayan iki madde son dakika önergeleri ile eklenmiş, madde sayısı 54'e çıkarılmış, bu arada kanun teklifinin ismi de değiştirilmiştir.

10 ayrı Kanunda ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapmakta olan 54[7] maddeden oluşan torba kanun teklifi"nin bu haliyle Anayasaya aykırı olduğu yönündeki değerlendirmemiz kabul görmemiştir.

Ayrıca teklif maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce ve maddelerin görüşülmesi sırasında; **kanun teklifinin 4, 28 ve 31 maddelerinin** Anayasa'ya aykırı olduğu görüşü ileri sürülmüş, ancak bu itirazımız Komisyon Başkanlık Divanınca dikkate alınmamıştır.

Buna ilaveten kanun teklifinin komisyonda görüşülmesi sırasında verilen son dakika önergeleri ile daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 2 ayrı yasa maddesi değişik bir biçimde yine Anayasa'ya aykırı olarak düzenlenerek kanun teklifi metnine 27 ve 52. maddeler olarak teklif metnine eklenmiştir.

1.3. Kanun Teklifinin Maddelerinin Anayasa'ya Aykırılığı

1.3.1. Kanun Teklifinin 4. Maddesi

Teklifin 4 maddesiyle; 6563 sayılı Kanun kapsamında, elektronik ticaret pazar yerlerinde elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarının mal veya hizmetlerinin teminine yönelik sözleşme yapılmasına ya da sipariş verilmesine imkân sağlayan aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, söz konusu Kanun hükümlerine göre faaliyette bulunan hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına faaliyetleri dolayısıyla yaptıkları ödemeler gelir vergisi kesintisi kapsamına alınmaktadır.

---

[7] Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi "Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" olan söz konusu tekliften komisyon çalışmaları sırasında verilen önerge ile bir madde çıkarılmış, ayrıca kanun teklifi metnine konu ile ilgisi olmayan iki madde son dakika önergeleri ile eklenmiş, madde sayısı 54'e çıkarılmış, bu arada kanun teklifinin ismi de değiştirilmiştir.

Ayrıca, maddede yapılan diğer bir düzenleme ile mal ve hizmet alımlarına ilişkin gerçek kişilere yapılan ödemeler üzerinden Cumhurbaşkanınca belirlenen sektör ve faaliyet konuları dikkate alınarak gelir vergisi kesintisi yapılması öngörülmektedir.

Diğer taraftan, Cumhurbaşkanına bu düzenlemeler kapsamında vergi kesintisine tabi ödemeler için faaliyet konuları, ödeme türleri, sektörler, iş grupları ve iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte oran belirleme yetkisi verilmektedir.

Anayasa'nın "Vergi ödevi" başlıklı 73. maddesi;

"Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Cumhurbaşkanına verilebilir"

hükmünü taşımaktadır.

Söz konusu maddede Cumhurbaşkanına tanınan yetki; Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisidir. Cumhurbaşkanına vergi uygulaması ile ilgili olarak sektörleri ve faaliyet konularını belirleme yetkisi verilmemiştir.

Ayrıca 73. maddede Cumhurbaşkanına faaliyet konuları, ödeme türleri, sektörler, iş grupları ve iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte vergi oran belirleme yetkisi verilmemiştir.

Anayasa'nın "Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini" düzenleyen 104. maddesinde de Cumhurbaşkanına bu alanda tanınan bir yetki bulunmamaktadır.

Benzeri düzenlemeler teklifin 33 ve 34. maddelerinde Kurumlar Vergisi mükellefleri açısından da getirilmiş bulunmaktadır.

Söz konusu düzenleme Anayasa'nın 73 ve 104. maddelerine aykırı bulunmaktadır.

1.3.2. Kanun Teklifinin 27. Maddesi

Komisyonda görüşmeler sırasında son dakikada verilen önerge ile kanun teklifi metnine eklenen bu madde ile; 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına bent ilave edilerek, emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta iken Kızılay'da görev yapacakların; aylıklarını almaya devam edebilmelerine olanak sağlanmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin 14.06.2024 tarihli ve 32576 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 14.03.2024 tarihli ve 2022/21 E.; 2024/79 K. sayılı Kararı ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta olan kişilerin bu aylıkları kesilmeden Türkiye Maarif Vakfı, Yunus Emre Vakfı, Türkiye Kızılay Derneği, Yeşilay Cemiyeti, Yeşilay Vakfı, Antalya Diplomasi Forumu Vakfı ile Türk Arkeoloji ve Kültürel Miras Vakfında çalışmalarına imkân tanıyan ek 20'nci maddesi, sosyal güvenlik hakkı bakımından kişiler arasında farklı muamele yapılmayacağı gerekçesiyle Anayasa'nın 10 ve 60. maddelerine aykırı bulunarak Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.

Söz konusu düzenleme bu defa Kızılay Derneği ve bu derneğe ait veya bağlı işletmelerde çalışan aynı zamanda emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta olanlar için yeniden farklı bir formatta yürürlüğe konulmak istenilmektedir.

Anayasa'nın "Anayasa Mahkemesinin Kararları" başlıklı 153. maddesinin son fıkrası; *"Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar."* hükmünü içermektedir.

Söz konusu düzenleme aynı zamanda Anayasa'nın 153. maddesine de aykırılık taşımaktadır.

1.3.3. Kanun Teklifinin 28. Maddesi

Teklifin 28. maddesiyle; 5510 sayılı Kanunun sigorta prim oranlarının belirlendiği 81. Maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde düzenlenen ve iş kazası ve meslek hastalığı sigorta kolu için kısa vadeli sigorta prim oranı %2'den %2,25'e çıkarılmaktadır.

Ayrıca, bentte yapılan düzenlemeyle Cumhurbaşkanına tanınan söz konusu prim oranını değiştirme yetkisi de yeniden düzenlenmekte ve bu oranı %1,5 oranına kadar düşürmeye veya %2,5 oranına kadar arttırmaya yönelik yetki devri yapılmaktadır.

Mevcut düzenlemede Cumhurbaşkanına tanınan yetki doğrudan %1,5 oranına düşürme veya %2,5 oranına arttırma şeklindeyken yapılan düzenlemeyle bu oranlar asgari ve azami sınır olarak tanımlanmakta ve bu oranlar içerisinde Cumhurbaşkanına oran belirleme yetkisi verilmektedir.

Anayasa Mahkemesi, 2021/61 E., 2024/31 K. Sayılı Kararında;

"58. Sosyal güvenlik hakkına yönelik sınırlamanın Anayasa'ya uygun olabilmesi için kamu yararına yönelik olması yanında ölçülü olması da gerekmektedir. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir."

şeklindeki ifadesiyle sosyal güvenlik alanında sigorta primlerinin belirlenmesinde belirttiği gerekçelerle düzenleme yapılabileceğini belirtmektedir. Ancak, getirilen teklif ile iş kazası ve meslek hastalığı sigortası kolu için sigorta prim oranlarının %2'den %2.25'e arttırılmasının nedeni madde gerekçesinde belirtilmemiştir. Bunun gerekçesinin açıklanmasına ihtiyaç vardır ve bu gerekçenin de yukarıda belirtilen AYM kararına uygun olması gerekir.

Diğer yandan maddede yapılan bir diğer değişiklik olan Cumhurbaşkanına prim oranlarını arttırma veya azaltmaya yönelik yetki devrine ilişkin düzenleme de açıklanmaya muhtaçtır. Şöyle ki, sosyal sigorta primlerini belirleme kanun ile düzenlenmek zorundadır.

Anayasa'nın 60. Maddesi gereği bu devletin yükümlülüğü ve sorumluluğudur. Bu primlerin oranlarının değiştirilmesi hususunda yetki devri sosyal hukuk devletinde olmaması gereken bir uygulamadır çünkü devlet aktüaryal dengeyi koruma yükümlülüğü altındadır. Bunu yapacak yetkili organ da yasama erkidir. Yasama erkinin yetkisinin yürütme erkine devrinin haklı, ölçülü ve makul bir gerekçesi olmak

zorundadır. Oysa madde gerekçelerinde buna yönelik bir açıklama bulunmadığı gibi bu sigorta kolunun aktüaryal dengesinin ne olduğuna ilişkin bir etki analizi de yapılmamıştır.

Anayasa'nın "Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini" düzenleyen 104. maddesinde Cumhurbaşkanına sigorta primlerini artırma ve eksiltme yetkisi de verilmemiştir.

Söz konusu düzenleme Anayasa'nın 2. maddesinde tanımını bulan hukuk devleti ilkesine, 7. maddesinde tanımını bulan "Yasama yetkisinin devredilmezliği" ilkesine ve 60. maddesinde tanımını bulan "Sosyal güvenlik hakkı" düzenlemesine de aykırı bulunmaktadır.

1.3.4. Kanun Teklifinin 31. Maddesi

Teklifin 31. maddesiyle; maddesiyle; 5510 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmekte ve söz konusu düzenleme ile malullük ve yaşlılık sigortasından ödenen aylıklar ve aylıklar ile birlikte her ay itibarıyla yapılan ödemeler toplamının dosya bazında, 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanunun 1 inci maddesi uyarınca yapılacak ek ödeme dâhil asgari 12.500 Türk lirası olarak belirlenmesi sebebiyle söz konusu ödemelerin yapılabilmesi kapsamında Hazinece 2024 yılında karşılanacak fark tutarının finansmanının sağlanması amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibine 2024 yılında ödenek eklenebilmesi için Cumhurbaşkanına yetki verilmesine ilişkin esaslar düzenlenmektedir.

Anayasa'nın 87. maddesi; Bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerini görüşme ve kabul etmenin T.B.M.M.'nin görevleri arasında saymaktadır.

Bilindiği üzere Anayasamızda Bütçenin TBMM'ye sevki, görüşülmesi ve yasalaşması ile ilgili özel düzenleme yer almaktadır.

Söz konusu düzenleme Anayasa'nın bütçe ve kesin hesapla ilgili düzenlemeleri içeren 161. maddesinde bulunmaktadır.

Anayasamızda yer alan hükme göre sadece Bütçe ile ilgili kanun teklifi bizzat Cumhurbaşkanınca verilmekte, diğer kanun teklifleri ise yasama organı üyelerince TBMM'ye sunulmaktadır.

Söz konusu düzenleme bütçe hakkını zedelemesi nedeniyle Anayasaya aykırıdır. Şöyle ki, öncelikle Bütçe Kanunu haricinde başka bir kanunla bütçe kanununda bir değişiklik yapılamaz. Bu düzenleme yürütmeye ödenek ekleme yetkisi vermesi nedeniyle bütçe hakkına aykırı bir düzenlemedir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi benzeri bir düzenlemeyi içeren 7349 sayılı Kanunun 7. maddesini CHP'nin başvurusu üzerine, 13.10.2022 tarih ve E.2021/133, K.2022/10 sayılı kararı ile *TBMM'nin bütçe kanunlarıyla ödenek tutarlarının önceden belirlenmesini, bu doğrultuda izin verilmesini zorunlu kılan ve bütçeyle verilen ödeneğin üstünde harcama yapılamayacağını belirten anayasal hükümlere aykırılık oluşturduğu ve bütçe hakkıyla bağdaşmadığı gerekçesiyle Anayasa'nın 161. maddesine* aykırı bularak iptal etmiştir.

Kanun teklifi metninin 31 maddesinde yer alan düzenleme Anayasa'nın 161. maddesi ile "bütçe hakkını" düzenleyen 87. maddesi hükümlerine aykırı bulunmaktadır.

Bu madde dolaylı olarak 2024 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununda yer alan bütçe büyüklükleri üzerinde değişiklik yapmaktadır.

İlgili yıl bütçe kanununda yer alan bir hükümde bulunan miktarların TBMM üyesi milletvekillerince başka bir kanuna ek geçici madde eklenmesi suretiyle verilen kanun teklifi ile Cumhurbaşkanına ödenek eklemesi verilmesi suretiyle değiştirilmesi Anayasa'nın 161. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

Söz konusu düzenleme ile ilgili olarak tartışılması gereken ikinci bir husus, Anayasa'nın 161. maddesinde yer alan "Carî yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik teklifleri ile carî ve izleyen yılların bütçelerine malî yük getiren tekliflerde, öngörülen giderleri karşılayabilecek malî kaynak gösterilmesi zorunludur." şeklindeki düzenleme ile bu değişiklik teklifinin bütçeye ilave bir mali külfet getirme ihtimali olduğundan bahisle kaynak gösterilmek şartıyla "bir ek bütçe teklifi" ile yasalaştırılması gereğidir. Bu duruma ilişkin bir düzenleme 5018 sayılı Kamu Yönetimi ve Mali Kontrol Kanununun "Merkezi Yönetim Bütçesinin görüşülmesi" başlıklı 19. maddesinde yer almaktadır.

"...Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerindeki ödeneklerin yetersiz kalması halinde veya öngörülmeyen hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, karşılığı gelir gösterilmek kaydıyla, kanunla ek bütçe yapılabilir."

Yukarıdaki açıklamalar sonucunda kanun teklifinin 31. maddesinde yer alan düzenlemenin bizzat Cumhurbaşkanınca TBMM'ye sevk olunacak "ek bütçe" teklifi ile yapılmasının zorunlu olduğu düşünülmektedir.

Kanun teklifi metninde yer alan düzenleme Anayasa'nın 161. maddesi ile "bütçe hakkını" düzenleyen 87. maddesi hükümlerine aykırı bulunmaktadır.

1.3.5. Kanun Teklifinin 52. Maddesi

Komisyonda görüşmeler sırasında son dakikada verilen önerge ile kanun teklifi metnine eklenen bu madde ile; 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına cümleler ilave edilmek suretiyle; Hizmet kolunda % 1'den fazla üyeye sahip olan sendikalara üye kamu görevlilerine aylık 707 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı tutarında (707*0,907796=641,81 TL.) toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır. Bu da %1'den az üyeye sahip sendikalara üye kamu görevlilerine ödenen aylık 250 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı olan 226,95 TL. tutar arasında yeniden bir fark yaratılması anlamına gelmektedir.

Benzeri bir düzenleme 22/12/2022 tarihli ve 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 11 maddesinde ;

"Ek Madde 4- 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu hükümleri uyarınca kamu görevlileri sendikalarına üye olup, aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte 750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme desteği yapılır. Kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde ikisini sendika üyesi kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte toplu sözleşmeyle belirlenen tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenir. Toplu sözleşme ikramiyesi ödenen kamu görevlilerine ayrıca toplu sözleşme desteği yapılmaz. Bu madde uyarınca yapılan ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz ve ilgili mevzuatı uyarınca ödenmekte olan zam, tazminat, ödenek, döner sermaye payı,

ikramiye, ücret ve her ne ad altında olursa olsun benzer ödemelerin hesabında dikkate alınmaz. İkinci fıkraya göre üye sayılarının tespitinde ödeme tarihi itibarıyla 4688 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi gereğince Resmî Gazete'de yayımlanan en son tebliğ esas alınır."

şeklinde yer almıştır.

Ancak söz konusu düzenleme Cumhuriyet Halk Partisinin başvurusu üzerine; Anayasa Mahkemesi'nin 05.03.2024 tarihli ve 32480 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 18.01.2024 tarihli ve 2023/12 E.; 2024/12 K. sayılı Kararı ile, Anayasa'nın 10 ve 51. maddelerine aykırı bulunarak Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi söz konusu kararında; açık bir biçimde hizmet kolundaki örgütlenme düzeyi ile toplu sözleşme ikramiyesinin farklılaştırılması arasında bir bağ kurulamayacağına, buna ilişkin düzenlemelerin eşitlik ilkesine ve örgütlenme özgürlüğüne açık aykırılık taşıyacağını belirtmiştir.

Anayasa'nın "Anayasa Mahkemesinin Kararları" başlıklı 153. maddesinin son fıkrası; *"Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar."* hükmünü içermektedir.

Söz konusu düzenleme aynı zamanda Anayasa'nın 153. maddesine de aykırılık taşımaktadır.

İlgili Kanun Teklifi metninin 4, 28 ve 31 inci maddelerinin Anayasa'nın 2, 7, 60, 73, 87, 104 ve 161 inci maddeleri hükümlerine aykırılığı açıkça ortadayken Plan ve Bütçe Komisyonu'nda Grubumuzca vermiş olduğumuz Anayasa'ya aykırılık önergemizin kabul edilmemiş olmasının sebebi anlaşılamamıştır.

Ayrıca kanun teklifi metnine son dakika önergeleri eklenen geçmişte verilen Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasa'ya aykırılığı tescil edilmiş bulunan teklifin 27 ve 52.maddelerindeki düzenlemelerin Anayasa'nın 153 maddesi dikkate alınmayarak komisyonun muhalefet partisi milletvekillerine dahi bilgi verilmeden işleme konulmasındaki aceleciliğin nedeni de anlaşılamamıştır.

IV. KANUN TEKLİFİNİN YASAMA TEKNİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

2018 yılından bu yana uygulanan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılarak, TBMM'de ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle yasa yapma alışkanlığı genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırıdır.

T.B.M.M.'nin geçmiş yasama dönemlerinde kanun tasarıları ve tekliflerinin acele ile gündeme getirilerek kamuoyunda ve ilgili komisyonlarda yeterince tartışılmadan aceleyle yasalaştırılması yöntemi bir alışkanlık haline getirilmiş bulunmaktadır.

Bu alışkanlığın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 28. Dönemin 2.Yasama döneminde de ısrarla sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. Söz konusu kanun teklifi Plan ve Bütçe Komisyonu'nun faaliyette bulunduğu sürelerde görüştüğü altıncı torba kanun teklifidir.

Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 milletvekili tarafından verilen 2/2290 esas numaralı **"Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"** genel kabul görmüş yasama ilkelerine ve kanun yapma teamüllerine aykırı bir biçimde birbiri ile ilişkisiz 10 ayrı kanunun ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamenin birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapan (yürütme ve yürürlük dahil) 54[8] maddeden oluşan torba kanun teklifidir.

Söz konusu kanun teklifinin ilgili kamu kuruluşlarının, meslek odalarının, sektör temsilcilerinin geniş ölçüde görüşüne başvurulmadan acele ile hazırlandığı anlaşılmaktadır. Bu durum teklifin komisyondaki görüşmeleri sırasında yapılan açıklamalardan öğrenilmiştir.

Kanun teklifi 16.07.2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na verilmiş, aynı tarihte esas komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonu'na tali

[8] Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi "Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" olan söz konusu tekliften komisyon çalışmaları sırasında verilen önerge ile bir madde çıkarılmış, ayrıca kanun teklifi metnine konu ile ilgisi olmayan iki madde son dakika önergeleri ile eklenmiş, madde sayısı 54'e çıkarılmış, bu arada kanun teklifinin ismi de değiştirilmiştir.

komisyonlar olarak da Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler; Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonlarına sevk edilmiştir.

Söz konusu kanun teklifinin 18.07.2024 günü saat 14.30'da Plan ve Bütçe Komisyonu'nun yapacağı toplantının gündemine alındığı Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı'nın yine 16.07.2024 tarih ve Z-13922241-130.02-1459284 sayılı yazıları ile Komisyon üyelerine bildirilmiştir.

54[9] maddelik kanun teklifi Plan ve Bütçe Komisyonu'nun 18.07.2024 günü saat 14.30 da başlayan birleşiminde yaklaşık 13 saatlik bir çalışma süreci sonunda kabul edilmiştir.

Bununla birlikte, söz konusu kanun teklifinin tali komisyon olarak görevlendirilen Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler; Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonlarında görüşülmediği öğrenilmiştir.

Geçmiş dönemlerde de kötü bir alışkanlık olarak değerlendirdiğimiz bu türden kanun hazırlama ve yapma tekniği, hem torba kanun teklif ve tasarılarında ele alınan konuların yürürlükteki mevzuatla uyumu açısından ciddi sorunlar yaratmış, hem de bu kanunların uygulanması aşamasında daha önceden öngörülemeyen sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda, TBMM'den ilgili ihtisas komisyonlarında yeterince tartışılıp görüşülmeden acele bir şekilde geçen çok sayıda düzenlemeden ülkemiz ve vatandaşlarımız doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz etkilenerek mağdur olmakta ve aynı kanun maddesinin kısa süre içinde defalarca değiştirilmesi gereği doğmaktadır. Hatta bu düzenlemelerden bazıları bilahare Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı bulunularak iptal edilmektedir.

Nitekim teklif metninde 3 madde (5, 27, 52. maddeler) Cumhuriyet Halk Partisi'nin bazı kanunlar ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile ilgili olarak çeşitli tarihlerde Anayasa Mahkemesine yapmış bulunduğu iptal istemlerinin sonuçları ile ilgilidir. Ancak kanun metninde yer alan bazı yeni düzenlemelerin de Anayasa'ya tam uygunluk açısından durumları tartışmalıdır.

---

[9] Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi "Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" olan söz konusu tekliften komisyon çalışmaları sırasında verilen önerge ile bir madde çıkarılmış, ayrıca kanun teklifi metnine konu ile ilgisi olmayan iki madde son dakika önergeleri ile eklenmiş, madde sayısı 54'e çıkarılmış, bu arada kanun teklifinin ismi de değiştirilmiştir.

Kanun teklifinin 27 ve 52. maddeleri komisyondaki görüşmeler sırasında; daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 2 ayrı yasa maddesi; değişik bir biçimde yine Anayasa'ya aykırı olarak düzenlenerek üstelik Anayasa Mahkemesi Kararları ile ilgili 153. maddenin son fıkrası hükmü de dikkate alınmayarak verilen son dakika önergeleri ile eklenmiştir.

Kanun teklifi metninde yer alan 3 madde; bir taraftan geçmiş dönemlerde çıkarılan torba yasalar ve yetki aşımı ile yürürlüğe konulan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile ilgili olması; diğer taraftan da Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin sonucunda ilgili ihtisas komisyonlarında tartışılmadan acele ile hazırlanmış torba yasalar yöntemiyle yasa yapma alışkanlığının zaaflarını ortaya koyması açısından isabetli bir örnek oluşturmaktadır.

Devlet yönetimini ve toplumun geniş kesimlerini yakından ilgilendiren, bazı sektörlerde iş ve işleyiş kurallarını, piyasa oluşumunu, ekonomideki kaynak dağılımını ve ekonomik tercihleri etkileyen bu nitelikteki düzenlemelerin, acele ile kamuoyunda ve komisyonlarda yeterince tartışılmadan torba kanun yöntemiyle yasalaştırılmak istenmesi demokrasimizin yerleşik teamüllerine de uygun değildir.

Bu yöntemle, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının ve ilgili sivil toplum örgütlerinin kanunların hazırlık ve görüşülme aşamasında görüşlerinin alınamamasına, getirilen düzenlemelerin ekonomik ve mali etkilerinin yeteri kadar anlaşılamamasına ve tartışılamamasına sebebiyet verilmektedir.

Bu durumda aynı zamanda kanun teklifleri, düzenleyici etki analizleri yapılmadan TBMM'ye sunulmuş olmakta, dolayısıyla söz konusu kanun değişikliklerinin yasal bir gereklilik olan bütçeye ve ekonomiye getireceği mali yükü hesaplanamamaktadır. Bu çerçevede bütçe dengesinin bozulması ve dolayısıyla da ülke ekonomisinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olunmaktadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 02.07.2018 tarih ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik "Gelir ve giderleri etkileyecek kanun teklifleri" başlıklı 14'üncü maddesi, Kamu gelirlerinin azalmasına veya kamu giderlerinin artmasına neden olacak ve kamu idarelerini yükümlülük altına sokacak kanun tekliflerinin getireceği malî yükün, orta vadeli program ve malî plan çerçevesinde, en az üç yıllık dönem için hesaplanıp tekliflere eklenmesi ve sosyal

güvenliğe yönelik kanun tekliflerinde ise en az yirmi yıllık aktüeryal hesaplara yer verilmesi zorunluluğunu hüküm altına almıştır.

Söz konusu teklifin görüşülmesi sırasında özenli bir şekilde hazırlanması gereken mali yük tablosunun, bazı bilgi ve mali yük hesaplamalarını içermediği anlaşılmıştır.

Nitekim teklifin 1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 22,25, 34, 35. maddeleri ile ilgili olarak önümüzdeki dönemi ilgilendiren herhangi bir gelir projeksiyonunda bulunulmamış, söz konusu maddelerin bazıları ile ilgili olarak gelir etkisinin ölçülemediği veya gelir etkisinin hesaplanamadığı ifadesinde bulunulmuştur.

5018 sayılı Kanunun 14. maddesinde açıklanan hesaplamalar kanun tekliflerinin ve komisyonlarda görüşülmesine başlanılması yasa yapma sürecinin etkin çalışması ve daha sağlıklı ve uzun ömürlü yasal düzenlemelerin yapılması açısından önemlidir.

Erkler ayrılığı ilkesini zedeleyen TBMM'nin denge ve denetleme mekanizmasını tamamen ortadan kaldıran Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olarak adlandırılan yeni durumda; kanun tekliflerinin bizzat milletvekilleri tarafından hazırlanmış olduğu varsayımıyla kanun teklifleri ve etki analizleri ile ilgili mekanizmanın nasıl kurulacağı, etki analizi için gereken sayısal verilerin yürütme organından ne tür bir yöntemle edinilip komisyon üyelerine sunulacağı konusunda belirsizlikler mevcut bulunmaktadır. Bu sorunun ivedilikle ele alınarak çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Diğer taraftan, farklı komisyonların görev alanlarına giren düzenlemeleri içeren torba kanun tekliflerinin ilgili komisyonlarda görüşülmesi yerine esas komisyon sıfatıyla sadece Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi ve esastan ilgili oldukları halde tali komisyon olarak belirlenen diğer komisyonlarda görüşülmemesi ve görüş bildirilmemesi, yasama faaliyetlerinin etkisizleştirilmesine yol açmaktadır.

Teklifte yer alan madde metinlerinden her biri ayrı ihtisas komisyonunun çalışma alanına giren, detaylarıyla uzun uzun görüşülüp tartışılması gereken düzenleme konularıdır.

54[10] maddeden oluşan söz konusu torba kanun teklifinin;

[10] Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi "Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" olan söz konusu tekliften komisyon çalışmaları sırasında verilen önerge ile bir madde çıkarılmış, ayrıca kanun teklifi metnine konu ile ilgisi olmayan iki madde son dakika önergeleri ile eklenmiş, madde sayısı 54'e çıkarılmış, bu arada kanun teklifinin ismi de değiştirilmiştir.

-1, 27, 28, 29, 30, 31, 52 maddelerinin dışındaki tüm maddelerinin Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunda,

-27, 28, 29, 30, 31, 52. maddelerinin Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda,

-5, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14. maddelerinin Adalet Komisyonunda

ayrıca esas veya tali komisyon sıfatıyla görüşülmesi gerekmekte idi.

TBMM İçtüzüğünün 23'üncü maddesinde "Tali komisyonların hangi yönden veya hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise, bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinde bildirirler" denilirken, yine İçtüzüğün 34'üncü maddesinde "Bir komisyon, kendisine havale edilen teklifi, başka bir komisyonun ihtisası dahilinde görürse, gerekçeli olarak teklifin o komisyona havale edilmesini isteyebilir. Bir komisyon, kendisine havale edilen teklif yahut herhangi bir mesele için, bir başka komisyonun düşüncesini öğrenmeyi gerekli görürse, teklifin o komisyonda görüşüldükten sonra iadesini isteyebilir" denilmektedir. Yine, aynı maddenin bir başka paragrafında "Bir komisyon, başka bir komisyona havale edilmiş bir teklif yahut herhangi bir mesele için düşüncesini belirtmekte yarar görürse, o teklifin kendisine havale edilmesini isteyebilir" hükmüne yer verilmiştir

Komisyonlara üye seçilirken milletvekillerinin uzmanlık ve ilgili alanları göz önüne alınmaktadır. Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin her konuda yetkin birer uzman olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu nedenle özel uzmanlık alanı ve değerlendirme, tartışma gerektiren konuların öncelikle ilgili komisyonlarda görüşülmesi gerekmektedir. Plan ve Bütçe Komisyonunun asıl komisyon olduğu durumlarda da tekliflerin ilgili tali komisyonlarca düzenlenecek komisyon raporları dikkate alınarak Plan ve Bütçe Komisyonunda karara bağlanması hem doğru hem de İçtüzükle uygun olacaktır.

Söz konusu 54 maddeden oluşan mini torba kanun teklifi toplam 10 ayrı Kanunda ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapmaktadır. Bu durumu belirtir tablo aşağıda yer almaktadır.

VERGİ KANUNLARI İLE BAZI KANUNLARDA VE 375 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ (2/2290)

Teklif Maddesi	Kanun / KHK No.	Düzenleme Yaptığı Kanun / KHK
1	1	21/7/1953 tarihli ve **6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**'un 22/A maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinin değiştirilmesi
2	2	31/12/1960 tarihli ve **193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu**'nun "Muaflık ve İstisnalar" başlıklı ikinci kısmının üçüncü bölümünün başlığının değiştirilmesi mülga 17 nci maddesinin başlığıyla birlikte yeniden düzenlenmesi
3		193 sayılı Kanunun mülga 69 uncu maddesinin başlığıyla birlikte yeniden düzenlenmesi
4		193 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasına bentler ve sekizinci fıkrasına paragraf eklenmesi
5	3	4/1/1961 tarihli ve **213 sayılı Vergi Usul Kanunu**'nun 153/A maddesinin birinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarının değiştirilmesi, Beşinci, altıncı, yedinci ve dokuzuncu fıkraların son cümleleri ile on birinci fıkranın yürürlükten kaldırılması
6		213 sayılı Kanunun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendine ibareler eklenmesi
7		213 sayılı Kanunun 263 üncü maddesinin birinci fıkrasına ibare eklenmesi
8		213 sayılı Kanunun 274 üncü maddesinden sonra gelmek üzere 274/A maddesi eklenmesi
9		213 sayılı Kanunun 344 üncü maddesine fıkra eklenmesi
10		213 sayılı Kanunun 352 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde ibare değiştirilmesi ve Usulsüzlük Cezalarına Ait Cetveldeki miktarların değiştirilmesi
11		213 sayılı Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde ibare değiştirilmesi, aynı bendin birinci paragrafına cümleler eklenmesi, (2) numaralı bendinde ibareler değiştirilmesi, aynı bendin birinci

	3	paragrafına cümleler eklenmesi, (3), (6) ve (10) numaralı bentlerin değiştirilmesi ve Kanuna 2 sayılı cetvel eklenmesi
12		213 sayılı Kanunun 355 inci maddesinin birinci fıkrasında ibare değiştirilmesi
13		213 sayılı Kanunun mükerrer 355 inci maddesinin başlığına ibare eklenmesi, aynı maddenin birinci ve dördüncü fıkralarında ibareler değiştirilmesi, maddeye fıkralar eklenmesi
14		213 sayılı Kanunun; a) 112 nci maddesinin üçüncü fıkrasından cümle çıkarılması, b) 376 ncı maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin yürürlükten kaldırılması c) Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde ibareler değiştirilmesi ç) Ek 7 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarından ibare çıkarılması, üçüncü fıkranın yürürlükten kaldırılması, dördüncü fıkrasından ibareler çıkarılması d) Ek 8 inci maddesinden ibare çıkarılması, ibareler değiştirilmesi e) Ek 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında ibare değiştirilmesi ve ikinci fıkrasından ibare çıkarılması f) Ek 11 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde ibare değiştirilmesi, ibare çıkarılması, ikinci fıkrasından cümle çıkarılması, üçüncü fıkrasından ibare çıkarılması
15		213 sayılı Kanunun ek 13 üncü maddesinin başlığı ile birlikte yeniden düzenlenmesi
16		213 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesi
17	4	25/10/1984 tarihli ve **3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu**'nun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine hüküm eklenmesi
18		3065 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde ibare değiştirilmesi
19		3065 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasının (c) bendine ibare eklenmesi

20	4	3065 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasına bent eklenmesi
21		3065 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin ikinci fıkrasına cümle eklenmesi ve ibare değiştirilmesi
22		3065 sayılı Kanunun 58 inci maddesine fıkralar eklenmesi
23		3065 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesi
24	5	6/6/1985 tarihli ve **3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu**'nun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinin ilk cümlesinde ibare değiştirilmesi
25	6	6/6/2002 tarihli ve **4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu**'nun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinde ibareler değiştirilmesi
26		4760 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinden ibare çıkarılması
27	7	21/4/2005 tarihli ve **5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına bent eklenmesi
28	8	31/5/2006 tarihli ve **5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu**'nun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde ibare değiştirilmesi, üçüncü cümlesine ibare eklenmesi
29		5510 sayılı Kanunun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında ibare değiştirilmesi
30		5510 sayılı Kanunun geçici 95 inci maddesinin ikinci fıkrasının yürürlükten kaldırılması
31		5510 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesi
32	9	13/6/2006 tarihli ve **5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu**'nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ibare değiştirilmesi ve (d) bendine paragraf eklenmesi
33		5520 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasına bentler ve dördüncü fıkrasına ibare eklenmesi
34		5520 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasına bentler ve ibareler eklenmesi

35	9	5520 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında ibare değiştirilmesi
36		5520 sayılı Kanuna madde eklenmesi
37		5520 sayılı Kanunun dördüncü kısım başlığının değiştirilmesi
38		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
39		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
40		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
41		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
42		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
43		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
44		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
45		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
46		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
47		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
48		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
49		5520 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
50		5520 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesi
51	10	8/3/2007 tarihli ve **5597 sayılı Yurt Dışına Çıkış Harcı Hakkında Kanun ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**'un 1 inci maddesinin birinci fıkrasında ibare değiştirilmesi, cümleler eklenmesi, ibare değiştirilmesi
52	1	27/6/1989 tarihli ve **375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin** ek 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına cümleler eklenmesi
53	Yürürlük maddesi.	
54	Yürütme maddesi.	

54 maddeden (yürürlük ve yürütme dahil) oluşan söz konusu torba kanun teklifinin, 1 maddesi Ticaret Bakanlığını (Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü), 1 maddesi Türkiye Kızılay Derneğini, 5 maddesi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını (Sosyal Güvenlik Kurumunu) diğer maddeleri Gelir İdaresi Başkanlığını, önemli düzenlemeler içermektedir.

54 maddelik Kanun Teklifinde;

-Kamu idareleri ile bu idarelere bağlı döner sermaye işletmelerinin her türlü ödemelerinde vadesi geçmiş borcun bulunmadığına ilişkin belge aranılması zorunluluğunun, bu idarelerin *"mahkeme ilamları ve icra emirleri"* üzerine yapacakları ödemeleri de kapsayacak şekilde genişletilmesi,

-Teknogirişim şirketlerinde çalışanlara ücret niteliğinde hisse senedi verilmesi durumunda belirli koşullarla gelir vergisi istisnası getirilmesi,

-Ticari kazanç veya serbest meslek kazancı mükelleflerinin gerçek hasılatlarının tespitine yönelik vergi güvenlik müessesinin ihdas edilmesi,

-Elektronik ticaret pazar yerlerinde faaliyette bulunan hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına yapılan ödemelerin gelir vergisi kesintisi kapsamına alınması,

-Mal ve hizmet alımlarına ilişkin gerçek kişilere yapılan ödemeler üzerinden Cumhurbaşkanınca belirlenen sektör ve faaliyet konuları dikkate alınarak gelir vergisi kesintisi yapılması,

-Münhasıran sahte belge düzenlemek amacıyla mükellefiyet tesis ettirenlerden ve sahte belge düzenleme fiilini işledikleri tespit edenlerden istenecek teminata ilişkin düzenlemenin Anayasa Mahkemesi kararına göre yeniden tanzimi,

-Hazine ve Maliye Bakanlığına, elektronik ticaretin yanı sıra internet dâhil olmak üzere her türlü dijital ortamın reklam, ilan, satış ve kiralama gibi iktisadi ve ticari amaçlarla kullanıldığı hallerde bildirim verme yükümlülüğü getirme yetkisinin verilmesi,

-Kıymetli madenler borsasında işlem gören kıymetli madenlerin değerleme ölçüsü olarak borsa rayicinin kullanılması,

-Mükelleflerin aktiflerinde tasarruf amacıyla tutmuş oldukları kıymetli madenler ile kıymetli maden ile olan alacak ve borçların borsa rayiciyle değerlenmesi,

-Vergi dairesinin bilgisi dışında mükellefiyet tesis ettirmeksizin kayıt dışı faaliyette bulunmak suretiyle vergi ziyaına sebebiyet verilmesi durumunda, kesilecek vergi ziyaı cezasının %50 artırımlı olarak uygulanması,

-Vergi Usul Kanunu'nda yer alan usulsüzlük cezalarının artırılması,

-Vergi Usul Kanunu'nda yer alan özel usulsüzlük cezalarının artırılması,

-Damga vergisi ödenmemiş veya noksan ödenmiş kâğıtları, vergi ve cezası tahsil edilmeden tasdik eden veya örneklerini çıkarıp veren noterler adına her kâğıt için kesilecek özel usulsüzlük cezasının alt sınırının artırılması,

-Bilgi vermekten çekinenler ile bazı maddelere ilişkin olarak kesilecek özel usulsüzlük cezalarının artırılması,

-Uluslararası anlaşmaların bilgi değişimi hükümleri kapsamında getirilen zorunluluklara uymayanlara da özel usulsüzlük cezasının uygulanması,

-Elektronik ticaretin yanı sıra internet dâhil olmak üzere her türlü dijital ortamın reklam, ilan, satış ve kiralama gibi iktisadi ve ticari amaçlarla kullanıldığı hallerde vergi güvenliğini sağlamak amacıyla kendisine bilgi verme yükümlülüğü getirilenlerin, bu yükümlülüklerine uymamaları durumunda da özel usulsüzlük cezasının uygulanması,

-Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etme zorunluluğuna uymayan mükelleflere kesilecek cezaların artırılması ve mükellef olmayanlara da ceza kesilebilmesi mümkün kılınması,

-Mükelleflerin mal teslimi veya hizmet ifalarına ilişkin tahsilatlarının, kendi adına kayıtlı hesaplar yerine, başka kişiler adına kayıtlı hesaplar aracılığıyla yapılması durumunda, başkalarının hesabını kullanan ve kendi hesabını kullandıranlara özel usulsüzlük cezası kesilmesi,

-Vergi aslının, uzlaşma kapsamından çıkarılması, sadece vergi ziyaı cezaları, kanunla belirlenen tutarı aşan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları için uzlaşma talebinde bulunabilmesinin sağlanması,

-Mevcut uzlaşma başvuruları önceki hükümlerine göre sonuçlandırılması,

-Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatında olup icra, tahsilat, yoklama ile yaygın ve yoğun vergi denetimleri ile hasılat tespitlerine yönelik denetimler kapsamında çalıştırılanlara fazla çalışma ücreti verilmesi,

-Gezi, eğlence, spor ve amatör balıkçılık gibi faaliyetlerde kullanılan araçlar ile özel tekne ve yatlara verilen hizmetler KDV istisnası kapsamından çıkarılmaktadır.

-Bazı malların ithalatı ve yurt içi teslimindeki ithalat lehine olan uygulama farklılığının giderilmesi, KDV Kanunundaki mevcut istisnanın devam ettirilmesi,

-Birleşme, devir ve bölünme işlemleri dolayısıyla faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerce yüklenilen ve indirilemeyen katma değer vergisinin, faaliyete başlayan veya devir ve bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından indirim konusu yapılabilmesinin vergi incelemesi sonucuna bağlanması,

-Beş takvim yılı veya daha fazla süreyle devreden KDV tutarlarının, indirilecek KDV hesaplarından çıkarılarak özel bir hesaba alınması, mükellefin talebine bağlı olarak yapılacak vergi incelemesi sonucuna göre de gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınması imkânının sağlanması,

-Vergi incelemesi, mükelleflerin KDV iadelerinde esas usul olarak belirlenmesi,

-Beş takvim yılı veya daha fazla süreyle devreden KDV tutarlarının, indirilecek KDV hesaplarından çıkarılarak özel bir hesaba alınması, mükellefin talebine bağlı olarak yapılacak vergi incelemesi sonucuna göre de gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınması imkânının sağlanması,

-Deprem bölgesine yönelik olarak sınırlı bir KDV istisnasının getirilmesi,

-Serbest bölgelerde imal edilen ürünlerden elde edilen tüm gelir için uygulanan kurumlar vergisi istisnasının "ihracat geliriyle" sınırlandırılması,

-Bazı malların yurt içi teslimi ve ithalatında oluşan ÖTV uygulaması farklılıkları giderilmekte ve ithalat ve yurt içi alımlardaki mevzuat hükümleri birbiriyle uyumlu hale getirilmesi,

-Bazı tütün mamullerinden ambalaj başına alınmakta olan maktu vergi tutarına ilişkin, asgari maktu vergi tutarının %20'si şeklindeki sınırlamanın kaldırılması,

-Emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta iken Kızılay Derneği derneğe ait veya bağlı işletmelerde görev yapacakların; aylıklarını almaya devam edebilmelerine olanak sağlanması,

-İş kazası ve meslek hastalığı sigortası prim oranının %2'den %2,25'e çıkarılması, bu prim oranlarını arttırma ve azaltmaya yönelik olarak Cumhurbaşkanına yetki verilmesi,

-Asgari emekli aylık tutarının dosya bazında 12.500 Türk lirasına yükseltilmesi,

-EYT"li olup çalışanlar için getirilen sosyal güvenlik destek priminden 5 puanlık kısmın hazinece ödenmesine ilişkin desteğin sona erdirilmesi,

-Asgari aylık artışı nedeniyle Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesine ek ödenek eklemeye yönelik olarak Cumhurbaşkanı'na yetki verilmesi,

-Taşınmazlara yatırım yapan fon ve ortaklıkların sahip oldukları taşınmazlardan elde ettikleri kazançların %50'sinin, maddede öngörülen süre içerisinde ortaklarına kâr payı olarak dağıtmalarının istisnanın temel koşulu olarak düzenlenmesi,

-Elektronik ticaret pazar yerlerinde faaliyette bulunan hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına yapılan ödemelerin kurumlar vergisi kesintisi kapsamına alınması,

-Mal ve hizmet alımlarına ilişkin kurumlara yapılan ödemelerin üzerinden Cumhurbaşkanınca belirlenen sektör ve faaliyet konuları dikkate alınarak kurumlar vergisi kesintisi yapılması,

-Elektronik ticaret pazar yerlerinde faaliyette bulunan dar mükellef hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına yapılan ödemelerin kurumlar vergisi kesintisi kapsamına alınması,

-Mal ve hizmet alımlarına ilişkin dar mükellef kurumlara yapılan ödemeler üzerinden Cumhurbaşkanınca belirlenen sektör ve faaliyet konuları dikkate alınarak kurumlar vergisi kesintisi yapılması,

-Yap-işlet-devret modeli çerçevesinde gerçekleştirilen projeler ile kamu özel iş birliği modeli çerçevesinde yürütülen projelerde faaliyette bulunan kurumların kazançları üzerinden hesaplanacak kurumlar vergisi oranının %25'ten %30'a çıkarılması,

-Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin konusunun belirlenmesi,

-Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi" uygulamasında kullanılan bazı kavramların tanımlanması,

-Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden muaf olanlar ile bu vergiden istisna tutulan kazançların belirlenmesi,

-Vergi yükünün tespitinde dikkate alınan düzeltilmiş kapsanan vergilerin hesaplanmasına yönelik hükümler,

-Vergi yükünün tespitinde dikkate alınacak işletme bazlı kazanç veya zararın hesaplanmasına yönelik hükümler,

-Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin matrahına, oranına ve hesabına ilişkin esaslar,

-Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefinin belirlenmesi,

-Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemine, verginin tarhına, beyanına ve ödenmesine ilişkin esasların saptanması,

-Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefinin belirlenme esasları,

-Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemine, verginin tarhına, beyanına ve ödenmesine ilişkin kriterlerin düzenlenmesi,

-Grupların birleşmesine, bölünmesine ve pay devirlerine ilişkin düzenleme yapılması,

-Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisine yönelik özel vergileme hallerinin belirlenmesi,

-Hazine ve Maliye Bakanlığına küresel asgari vergi uygulama usul ve esaslarını belirleme yetkisinin verilmesi,

-Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulamasına yönelik Kurumlar Vergisi Kanunu'na beşinci kısım olarak ihdas edilen vergileme kurallarıyla ilgili geçiş hükümlerinin tespiti,

-Yurt dışına çıkış harcının kanuni tutarının 50 TL'den 500 TL'ye çıkarılması, bu kanuni tutarın her yıl yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanması,

- Hizmet kolunda % 1'den fazla üyeye sahip olan sendikalara üye kamu görevlilerine aylık 707 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı tutarında (707*0,907796=641,81 TL.) toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesi

gibi birbirinden farklı yaklaşık 60 konuda, toplam 10 (8'i Vergi uygulaması ile ilgili Kanunlarda) ayrı kanunda ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede ayrıntılı değişikliklerin de yer aldığı düzenlemeler bulunmaktadır.

Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi **"Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"** olan söz konusu teklif 8 adedi Vergi Kanunları olmak üzere 9 ayrı kanunun birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapmakta idi.

1 maddesi 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da, 3 maddesi 193 ayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda, 12 maddesi 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda 8 maddesi 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nda, 1 maddesi 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nda, 2 maddesi 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda 19 maddesi 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda, 1 maddesi, 5597 sayılı Yurt Dışına Çıkış Harcı Hakkında Kanunu'nda, 4 maddesi 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda değişiklik yapmakta olan söz konusu kanun teklifine komisyon çalışmaları sırasında son dakika önergeleri ile teklif metnine kendisi ile ilgili olmayan 2 ayrı yasa maddesi değişik bir biçimde yine Anayasa'ya aykırı olarak düzenlenerek eklenmiştir.[11] Kanun teklifi torba yasa teklifi hüviyetine getirilmiştir.

[11] Kanun teklifinin 27 ve 52 maddeleri

Plan ve Bütçe Komisyonunun kendi ihtisas alanı ile ilgili olmayan konularda da bazı kanunlarda değişiklik veya ekleme yaparak mevcut sistemi değiştiren söz konusu diğer maddelerin tali ihtisas komisyonlarında değerlendirme yapılmadan hatta en azından Plan Bütçe Komisyonu bünyesinde oluşturulan bir alt komisyonda ayrıntılı bir şekilde görüşmeye tabi tutulmadan acele ile yasalaştırılma gayretini uygun bulmuyoruz.

Hukuk literatüründe gerçek bir yasa türüne karşılık gelmeyen son dönemde Türk siyaset ve hukuk dünyasında tartışılan ve "yasama kurnazlığı" suçlamalarıyla tepki toplayan bu yasa türü hukuk literatürümüz ve hukuk kalitesi açısından ciddi sıkıntılar doğurmaktadır.

Çok sayıda Kanunda ve Kanun Hükmünde Kararnamede aynı anda torba yasa mantığıyla ilgili komisyonlarda detaylı olarak tartışma ve inceleme yapılmaksızın değişiklik yapılması veya yeni hükümler ihdası hem mevzuatta hem de uygulamada ciddi sorunlara neden olmaktadır.

Hızlandırılmış, vizyoner olmayan tepki temeline dayalı yasa yapma mantığı, hukuk literatürümüz ve hukuk kalitesi açısından ciddi sıkıntılar doğurmakta, yetersiz, yeni sorun doğurucu kanunların çıkmasına neden olmakta, bir sonraki "yasa"daki bazı hükümler bir önceki "yasa" ile getirilen bazı hükümlerdeki yanlışlıkların düzeltilmesi veya bazı hükümlerin uygulanmasının ertelenmesini öngören hükümlerle ilintili olmaktadır.

Torba yasalar içeriklerinin ilk bakışta ve kolayca anlaşılamaması, meclis komisyonlarında ve genel kurulda yapılan İçtüzüğe aykırı eklemelerle metinlerinin her aşamada kalabalıklaşması ve bu eklemelerin yarattığı karmaşanın da Anayasa Mahkemesinin şekil denetimi kapsamı dışında kalması gibi nedenlerle hukuk tekniği açısında eleştirilmekte, TBMM'nin yasama etkinliğinde önemli bir sınırlama ve anayasal denetimsizlik hali yarattıkları savunulmaktadır.

Bu torba kanun teklifi de birbirinden farklı Komisyonların görev alanına giren hükümleri içermektedir. Öte yandan, bu kanun teklifinin komisyona apar topar getirilmesi, hazırlanışı ve birbiriyle ilgisiz yapıların bir araya getirilmiş olması gayriciddi bir yaklaşıma işaret etmektedir.

İktidarın torba yasa teklifi hususundaki ısrarı ve aceleciliğinin nedeni tarafımızca anlaşılamamaktadır. Konu ve kapsam itibarıyla birbiriyle ilgisi bulunmayan bazı kanunların mevcut hükümlerde ve sistemde büyük boyutlu değişiklikler yapan söz konusu maddelerin adına "torba yasa" adı verilen bir yöntemle acele ile yasalaştırılmasını doğru bulmuyoruz.

Meri mevzuatta yapılacak değişikliklerin bir torba yasa mantığıyla değil, sorunların ve yapılan düzenlemelerin tüm ayrıntısıyla değerlendirildiği, konu ile ilgili tüm ihtisas komisyonlarının devrede olduğu bir yasama çalışmasının gerekliliğine inanıyoruz.

Ayrıca bu yasama döneminde de daha önceki yasama dönemlerinde diğer torba yasa görüşmelerinde gerçekleştiği üzere, torba yasaların Meclis İçtüzüğünün 91'nci maddesine aykırı bir biçimde "temel yasa" olarak genel kurul gündemine getirilerek görüşülmesinin yukarıda özetlenen sakıncaları daha da artıracağı kanaatindeyiz.

10 kod kanunu ve 1 Kanun Hükmünde Kararnameyi ilgilendiren 54 maddelik torba kanun teklifinin ayrıca temel kanun hüviyetinde görüşülmesini de millî mücadeleyi yöneten bu meclisin hafızasında oluşan parlamento hukukumuza da uygun görmemekteyiz.

TBMM İçtüzüğü'nün temel kanunları düzenleyen 91. maddesi "düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması" hükmünü taşımaktadır. Bu çerçevede, konu yönünden birbiriyle hiç ilişkisi olmayan konuların Meclis Genel Kurulunda maddeler üzerinde gerekli tartışmalar yapılmadan hızlı bir biçimde temel kanun olarak görüşülmesi TBMM İçtüzüğü'ne aykırıdır.

-Yeni bir sisteme geçilmesine rağmen Plan ve Bütçe Komisyonunun çalışma usul ve esasları ile ilgili İçtüzük değişikliklerinin yapılmaması dolayısıyla, kanun teklifinin komisyona sunulması ve komisyonda görüşülmesi sırasında, kanun tekliflerinin içeriğinin komisyonda teklif sahipleri tarafından sunulması ve savunulması, yürütmenin ve bürokratik görevlilerin söz konusu komisyon görüşmelerine katılım ve katkı düzeyinin belirsizliği nedeniyle, söz konusu kanun teklifi maddelerinin komisyonda iyice irdelenip değerlendirilmesi mümkün olmamıştır.

-Teklif Plan ve Bütçe Komisyonunun ihtisas konusu ile ilgisi bulunmayan bazı kanunlarda yapılan değişiklikleri ihtiva ettiği halde ilgili tali komisyonların görüşleri alınmamıştır.

-Teklifteki kanun maddelerinin tümü ile ilgili olarak ilgili tüm meslek kuruluşlarının ve sektör temsilcilerinin görüşleri alınmamış veya alınan görüşler Komisyon üyelerinin tamamına dağıtılmamıştır. Görüşlerini belirten sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine itibar edilmemiştir.

-Teklifteki kanun maddeleri ile ilgili olarak diğer alakalı kamu kuruluşlarının görüşleri alınmamış veya alınan görüşler görüşmelerden önce Komisyon üyelerinin tamamına dağıtılmamıştır.

Teklifin 25. maddesiyle 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinin ilk cümlesinde ibare değiştirilmesi ile serbest bölgelerde imal edilen ürünlerden elde edilen tüm gelir için uygulanan kurumlar vergisi istisnasının "ihracat geliriyle" sınırlandırılması ile ilgili düzenlemenin komisyondaki görüşmeleri sırasında Hazine ve Maliye Bakanlığı temsilcileri ile Ticaret Bakanlığına bağlı Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü temsilcileri arasında görüş ayrılığı bulunduğu, söz konusu düzenlemenin çeşitli nedenlerle Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü tarafından uygun bulunmadığı gözlemlenmiştir.

-Yapılan etki analizi çalışması tarafımızca yetersiz ve özensiz bulunmuştur.

Yukarıda açıklanan nedenlerle Anayasada öngörülen olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılarak, TBMM'de ilgili komisyonlarda tartışılmayan kanun teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilmek suretiyle acele yasa yapma alışkanlığının genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı olduğu kanaatiyle "Kanun Teklifinin" bütününe karşıyız.

V. KANUN TEKLİFİNİN GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Ekonomik krizin derinleştiği, yoksullaştırıcı büyüme politikaları sonucunda bölüşüm problemlerinin ve ciddi bir yoksullaşma sürecinin yaşandığı, TÜİK verilerinin eğilip büküldüğü, devlet kapasitesinde ciddi bir erozyonun olduğu, sansür ve baskıcı yöntemlerden medet umulan bir dönemde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda aceleyle görüşülen 2/2290 esas numaralı **"Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"**[12] genel kabul görmüş yasama ilkelerine ve kanun yapma teamüllerine aykırı bir biçimde birbiri ile ilişkisiz 10 ayrı kanunun (8'i Vergi Kanunlarının uygulamaları ile ilgili) ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamenin birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapan (yürütme ve yürürlük dahil) 54 maddeden oluşan Vergi Reformu iddiası taşıyan bir torba kanun teklifidir.

Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi **"Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"** olan söz konusu teklif 8 adedi Vergi Kanunları olmak üzere 9 ayrı kanunun birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapmakta idi.

1 maddesi 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da, 3 maddesi 193 ayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda, 12 maddesi 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda 8 maddesi 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nda, 1 maddesi 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nda, 2 maddesi 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda 19 maddesi 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda, 1 maddesi, 5597 sayılı Yurt Dışına Çıkış Harcı Hakkında Kanunu'nda, 4 maddesi 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda değişiklik yapmakta olan söz konusu kanun teklifine komisyon çalışmaları sırasında son dakika önergeleri ile teklif metnine kendisi ile ilgili olmayan ve daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 2

[12] Komisyona sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 53 maddeden oluşan ve ismi "Vergi Kanunları ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" olan söz konusu tekliften komisyon çalışmaları sırasında verilen önerge ile bir madde çıkarılmış, ayrıca kanun teklifi metnine konu ile ilgisi olmayan iki madde son dakika önergeleri ile eklenmiş, madde sayısı 54'e çıkarılmış, bu arada kanun teklifinin ismi de değiştirilmiştir.

ayrı yasa maddesi değişik bir biçimde yine Anayasa'ya aykırı olarak düzenlenerek eklenmiştir.[13]

Teklif metninin genel gerekçesinde;

"*2024-2026 dönemi Orta Vadeli Programda; Etkin, basit ve daha adil bir vergi sistemi oluşturmak, Doğrudan vergilerin payını artırmak, Yatırım, istihdam, üretim ve ihracatı teşvik etmek, Sürdürülebilir büyümeyi desteklemek, Kamu finansmanını kalıcı kaynaklarla sağlamak, hedefleri doğrultusunda temel vergi kanunlarının gözden geçirileceği, ayrıca Programda, vergi harcamalarının gözden geçirilerek, etkin olmayan istisna, muafiyet ve indirimlerin kaldırılacağı tedbirine de yer verildiği, Gelirler politikası ile ilgili bu tedbirler, öncelikli reform alanlarına yönelik düzenlemeler arasında yer aldığı*"

ifade edilmiştir.

Hazırlanan Kanun Teklifinde; "*Vergilemede güvenliğin sağlanması ve kayıt dışılıkla mücadele , Vergi adaletinin güçlendirilmesi ve dolaysız vergilerin payının artırılması, Vergiye uyumun artırılması, Bazı istisnaların kaldırılması, bazı istisnaların da uygulanma şeklinin değiştirilmesi, Cezaların ve tahsilat etkinliğinin artırılması hedeflerine hizmet etmek üzere vergi mevzuatı ile ilgili kanunlarda düzenleme yapıldığı, Vergi güvenliğinin sağlanmasına hizmet eden düzenlemelerin başında, uluslararası model kuralları ile uyumlu olarak çok uluslu şirketlerde asgari kurumlar vergisi (Küresel Asgari Kurumlar Vergisi) uygulaması ve bu uygulamayla birlikte yerel asgari kurumlar vergisi düzenlemeleri yer aldığı*,"

belirtilmiş, bilahare Kanun teklifinde yer alan madde düzenlemelerinin gerekçeleri özetlenmiştir.

Kamuoyunda Vergi Reform Paketi ile ilgili olarak düzenlendiği söylense bile, teklif metninin 46 maddesi Vergi Kanunları ve vergi, harç uygulamaları ile ilgili kanunlardan oluşmaktadır. Teklif metninde yer alan 4 madde 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile ilgili bulunmaktadır. Teklif metnine son dakika önergeleri eklenen 27 ve 52. Maddeler başka kod kanunlarda yapılan değişiklikleri içermektedir.

Kanun teklifinin 7 maddesi (4, 27, 28, 31, 33, 34, 52) maddeleri Anayasa'nın bazı maddelerine aykırılık taşıyan hükümler ihtiva etmektedir.

---

[13] Kanun teklifinin 27 ve 52 maddeleri

Vergi Paketi (!)

Ekonomi literatüründe "ikiz açık hipotezi" vardır. İkiz açık hipotezi bütçe açıklarının -daha geniş anlamda "kamu açıkları" da diyebiliriz- dış açıklarla birlikte görüldüğü bir duruma işaret eder. Eğer ekonomide bütçe açığı varsa bu cari işlemler açığı da doğurur yani dış tasarrufu ortaya çıkartır. Bu hipotez Türkiye açısından geçerli olup, yüksek kamu açıkları ve cari işlemler açıkları Türkiye ekonomisinin kalkınma sürecini olumsuz etkilemekte ve ekonominin potansiyel büyüme hızını aşağı çekmektedir. AKP'nin yirmi iki yıllık iktidar döneminde bu sorunu çözmeye yönelik ortaya konulmuş ve uygulanmış bir politikası ve tedbirleri olmamıştır.

Kamu kesimi dengelerinin sürdürülememiş olması, Türkiye'yi hızlı ve sürekli bir biçimde bütçe açıkları ve kamu açıklarıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Buna mukabil hem ciddi bir vergi reformunun yapılmaması neticesinde gelirlerin artırılamaması hem de kamuda tasarruf yapılarak kamu harcamalarının azaltılamaması neticesinde borçlanmaya dayalı ekonomik modelin sürdürüldüğünü görmekteyiz. Bu durum bir taraftan faiz oranlarını yukarıya çekerken, diğer taraftan da iç ve dış borçları çok yüksek seviyelere yükseltmektedir.

AKP'nin 22 yıllık iktidarında, Türkiye'nin vergi sisteminde ciddi problemler olmasına karşın, bu sorunları çözecek bir politika seti ortaya konulamamıştır.

Türkiye'nin vergi sistemindeki sorunları özetlersek;

1- Vergi sisteminde bir bütünsellik ve uyum bulunmamaktadır. Birbiriyle çelişen amaçlar ve araçlar vergi sistemini aşındırmaktadır. Özellikle torba kanunlarla belli alanlarda getirilen vergi düzenlemeleri, istisnalar ve muafiyetler vergi kanunlarında sistematik bir bütünlükten yoksun bir yapı ortaya çıkarmıştır.

2- Son derece karmaşık bir vergi sistemi vardır. Mükelleflerin de büyük ölçüde anlayamadığı, genelge ve muktezalar yoluyla vergi uygulamasının yönlendirildiği bir yapıyla sağlıklı bir vergi sistemini kurmak mümkün gözükmemektedir. Diğer taraftan genelgeler ve muktezalar yoluyla yapılan vergi uygulamalarının önemli bir kısmı yetki aşımı nedeniyle yargıya intikal etmektedir. Nitekim İdare Mahkemelerinde, Danıştay'da ve Anayasa Mahkemesi'nde bu konuda açılmış davalar ve verilmiş kararlar bulunmaktadır. Bu çerçevede vergi sisteminin daha basit ve anlaşılabilir bir yapıya kavuşturulması büyük önem arz etmektedir.

3- Verginin tabana yayılmadığı, çok yüksek bir kayıt dışılık oranının varlığını sürdürdüğü bir ekonomik yapı hüküm sürmektedir.

4- Vergi yükünün dağılımının adil olmaması en önemli problemlerden biridir. Anayasamızın 73'üncü maddesinde ödeme gücü ilkesi tanımlanmıştır. Buna göre, "*Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı maliye politikasının sosyal amacıdır.*" Bununla birlikte vergi sistemimiz ödeme gücü ilkesinden uzaktır.

5- Türkiye'deki vergi yapısı dolaylı vergilere dayalıdır. Harcamalar üzerinden alınan KDV, ÖTV gibi vergilerin payı yüzde 65 iken gelir ve servet unsurları üzerinden alınan dolaysız vergilerin payı yüzde 35'dir. Bazı yıllar dolaylı vergilerin toplam vergiler içindeki payının yüzde 68-70'lere kadar yükseldiğini görmekteyiz. Gelir ve servet unsurları üzerinden alınan dolaysız vergilerin de yüzde 87'si stopaj yoluyla toplanan vergilerden oluşmakta, vergilerin sadece yüzde 13'ü beyanname usulüyle toplanmaktadır. Dolaylı vergiler içinde en büyük pay ÖTV ve KDV'de olup ÖTV ve KDV'nin toplam içindeki payı yüzde 53 seviyesindedir.

Aşağıdaki tablo son üç yılın rakamlarını göstermektedir.

2022-2024 Vergi Gelirlerinin Dağılımı ve Yüzde Artış Oranı (Milyar TL)

	2022 (Kesin)	Payı	2023 (Kesin)	Artış %	Payı	2024 (Tahmin)	Artış %	Payı
Gelir Vergisi	356,5	15,1	694.1	94,7	15,4	1.188,9	71,3	16,0
Kurumlar Vergisi	507,5	21,6	786.3	54,9	17,5	1.275,7	62,2	17,2
Dahilde Alınan KDV	175,1	7,4	505.4	188,6	11,2	826,6	63,6	11,2
Özel Tüketim Vergisi	419,8	17,8	928.1	121,1	20,6	1.403,9	51,3	19,0
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	58,6	2,5	132.7	126,5	2,9	214,1	61,3	2,9
İthalatta Alınan KDV	579,0	24,6	949.5	64,0	21,1	1.671,2	76,0	22,6
Damga Vergisi	41,9	1,8	82,5	96,9	1,8	143,6	74,1	1,9

Harçlar	76,8	3,3	129,5	68,6	2,9	250,4	93,4	3,4
Diğer Vergiler	138,3	5,9	292,7	111,6	6,5	433,4	48,1	5,9
Toplam	**2.353,5**		**4.500,8**	**81,5**		**7.407,8**	**64,6**	

6- Vergi harcamaları diğer bir ifadeyle istisna, muafiyet ve indirimler yoluyla vazgeçilen vergilerin tutarı çok yüksek seviyelere ulaşmıştır. 2023 yılında vergi harcaması öngörüleri aşarak 1.477 Milyar TL.'ye ulaşmıştır. 2024 yılında ise vergi harcaması" tablosuna göre, istisna ve muafiyetler kapsamında 1.006.274058.883TL gelir vergisi, 657.044.389.616 TL kurumlar vergisi, 342.277.914.436 TL KDV, 61.757.513.627 TL ÖTV, 143.021.672.458 TL diğer vergiler kapsamında olmak üzere **toplam 2.210.375.549.020 TL vergiden vazgeçilecektir.** 2024 yılında vergi harcamaları bütçe giderlerinin yüzde 20'sine denk gelmektedir. Vazgeçilen vergi gelirleri toplam vergi gelirlerine oranlanırsa, 2024 için yüzde 30 gibi daha da yüksek bir oran elde edilmektedir. Bütçe açığı ile kıyaslandığında vergi harcamalarının 2023 yılında bütçe açığından daha olduğu görülmüştür. Bu durum vergi sisteminin sınıfsal bir özelliğini de göstermektedir. 2006 yılında GSYH'nın yüzde 1.08'ini oluşturan vergi harcamaları 2019 yılında yüzde 4'ün üzerine çıkmış. 2024'den itibaren de yüzde 5'in üzerine yükselmiştir. 2006 yılında vergi harcamalarının kamu harcamaları içerisindeki payı yüzde 5'e yaklaşırken, 2019 yılında da yüzde 18'e ve 2024 yılında da yüzde 20'ye yükseltmektedir. 13 yılda vergi harcamalarının kamu harcamaları içindeki yapının yaklaşık 4 kat arttığını göstermektedir. Vergi ayrıcalıklarının boyutunu görmeden bütçenin ve vergi sisteminin bütününü kavramak mümkün görünmemektedir. İstisna ve muafiyetlerle delik deşik edilmiş bir vergi sisteminin sürdürülmesi artık mümkün değildir ve bu durumun acilen değiştirilmesi gerekir. **Etki analizi tablosu üzerinde yapılan incelemeler ve komisyon görüşmeleri sırasında yapılan düzenlemeler dikkate alındığında bazı indirim ve istisnaların kaldırılması ile sadece 11.3 Milyarlık bir vergi harcaması tutarından vazgeçilecektir.**

7- AKP iktidarları döneminde vergi algısına ve vergi ödeme bilincine zarar veren vergi afları konusu son derece yaygınlaşmıştır. 2003-2023 arasında 14 adet vergi affı kapsamında matrah artırımı ve varlık barışı kanunu çıkarılmıştır. Böyle

bir ortamda sağlıklı işleyecek bir vergi sistemi kurmak ve mükelleflerin vergilerini düzenli olarak ödemelerini sağlamak mümkün gözükmemektedir.

8- Gelir vergisi dilimleri artan oranlılık özelliğini kaybetmiştir. AKP iktidarları döneminde vergi dilimleri yeniden değerleme oranı kadar artırılması gerekirken -ki yeniden değerleme oranı yurt içi üretici fiyatları endeksinin yıllık ortalama rakamıdır- Cumhurbaşkanı kararıyla daha düşük belirlendiği için çalışanlar yılın üçüncü ayında bir üst vergi dilimine, izleyen aylarda da yine bir üst vergi dilimine girmektedirler. Tevkifatla (yani stopajla kaynağında) tahsil edilen Gelir Vergisi(GV) payı, 2024 için yüzde 91 olarak öngörülmüştür. (2024 yılı Bütçe Teklifi, s.73 göre). Bunun büyük bölümü ücret gelirleri üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ücretlilerin GV içindeki payı da artık yüzde 70'i aşmıştır. Oysa ücret gelirlerinin GSYH içindeki payı gittikçe azalmaktadır. Bu, ücretliler üzerinde oluşan vergi baskısının inanılmaz boyutlarını göstermektedir. Üstelik asgari ücret düzeyi kadar bir gelirin vergi dışı bırakılmasına rağmen GV'de böyle bir sonucun alınması dikkate şayandır. Bunun nedeni, vergi dilimlerinin dar tutularak ücretlilerin hızla üst dilimlerdeki oranlara tabi tutulmasıdır. Bu çerçevede, bir taraftan vergi dilimlerinin genişletilmesi, diğer taraftan da vergi oranlarının düşürülmesi gerekmektedir.

9- Beyanname vermeyen ücretlilerin, sağlık ve eğitim giderlerinin matrahtan indiriminin sağlanması konusu önemli bir konudur. Bu konu aslında ciddi bir adaletsizlik yaratmaktadır. Teklif metninde buna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

10-Vergi sisteminin ekonomik büyüme ve istihdam ile ilişkisi zayıftır. Sektörel teşvik, istisna ve indirimlerin etkinlik analizi yapılmamaktadır.

11-Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim de en çok üzerinde durduğumuz konulardan biri, çiftçinin kullandığı mazottan, tarımsal amaçlı kullanımdan ÖTV alınmamasıdır. Ona ilişkin bir düzenleme yoktur.

12-Kentsel rantlar konusu vergi sisteminde ve vergi uygulamalarında yer almamaktadır. Kentsel rantların vergilendirilmediği, menkul sermaye gelirlerinin neredeyse vergiye tabi tutulmadığı bir ortamda bu rakamlar aynı zamanda kamu

harcamalarının ve gelirlerinin sınıfsal tercihini göstermesi açısından önemli bulunmaktadır.

13-Kanun teklifleriyle Cumhurbaşkanına tanınan bir kısım yetkilerin Anayasaya aykırı olması durumu en sık karşılaşılan problemlerden birisidir. Nitekim görüşmekte olduğumuz kanun teklifinde yer alan 5 maddede Cumhurbaşkanına verilen yetkiler Anayasaya aykırıdır. Anayasa Mahkemesi bu düzenlemeleri iptal etmesine rağmen aynı veya benzeri düzenlemeler TBMM gündemine getirilmeye devam edilmektedir.

14-Kanun teklifi metninde çalışan kesimi, emek kesiminin durumunu, koşullarını iyileştirecek hiçbir düzenleme yoktur.

Daha önceden kamuoyu ile değişik bir yöntemle paylaşılan 104 sayfalık metinde yer alan düzenlemelerin büyük bir çoğunluğu bu kanun teklifi metninde yer almamaktadır. Bu metinde yer alan düzenlemelerin bazılarına diğer muhalefet partilerinin de destek vermesi mümkün olabilirdi. Ancak bu metnin yasa teklifi haline dönüştürülememesinin nedeni tam olarak anlaşılamamaktadır.

Özet olarak, vergi kanun teklifi son derece yetersiz bir kanuni düzenlemedir. Kamuoyunda vergi adaletinin sağlanması yönünde oluşan beklentilere cevap vermemektedir. Esas itibarıyla bütün toplumun, Türkiye'nin beklediği düzenlemeler ne yazık ki bu kanun teklifi metninde yer almamaktadır. CHP olarak vergi adaletinin sağlanması en çok çözümlenmesini istediğimiz husustur.

Ne Yapmalı?

Vergilemenin sosyal ve ekonomik etkilerinin de dikkate alınarak vergide adaleti sağlayacak daha rasyonel bir vergi sisteminin oluşturulabilmesi zorunludur.

Vergi yükünün vatandaşlar arasındaki bölüşümünün önemli ölçüde değiştirilmesi,

Vergi gelirlerinin artırılması,

Ekonomide kaynak dağılımını bozmaması,

Büyümeye ve istihdamı artırmaya odaklanması

gerekir.

Vergi reformunun başarılı olabilmesi için; Vergi reformunun parça parça değil, bütünleşik bir ekonomi programının içinde yer alması gerekir.

Vergi Yükünün Vatandaşlar Arasında Adil Bölüşümü Için Öncelikle;

-Dolaylı Vergilerin Toplam Vergi Gelirleri Içindeki Payının Azaltılması Gerekir.

Modern bir vergi sisteminin taşıması gereken temel özellikler vergilendirmeye ilişkin evrensel ilkelerle belirlenmiştir. Bu ilkelere göre oluşturulacak bir vergi sisteminin, vergilendirmede adaleti sağlaması olmazsa olmaz koşullardan biridir.

Vergi sistemi içinde dolaylı ve dolaysız vergiler arasında makul bir denge kurulması gereği vergilendirmede adaletin sağlanması bakımından oldukça önemlidir.

Ülkemizde dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı oldukça yüksek sayılabilecek bir seviyede bulunmaktadır.Bu durum vergi sistemimizin adaletli olup olmadığı konusunda tartışmalara neden olmaktadır. Dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı % 70 seviyesine yaklaşmıştır. Gelişmiş ülkelere bakıldığında bu oranın % 50'den daha düşük olduğu görülmektedir.

-Vergi Harcamaları Gözden Geçirilmelidir.

Vergi harcamaları, birtakım ekonomik ve sosyal politika hedeflerini gerçekleştirebilmek için belirli faaliyetlere ya da mükellef gruplarına tanınan indirim, istisna, muafiyet şeklindeki uygulamalardan kaynaklı kamu geliri kayıplarıdır.

Bugün ülkede yaşanan, milyonlarca insanın canını yakan, milyonlarca insanı yoksullaştıran bir süreç yaşanırken, bu konuda 22 yıllık AKP iktidarında atılmış ciddi hiçbir adım yoktur. Bu torba yasada vergi harcamalarını etkinlik açısından gözden geçirip indiren hiçbir düzenlemeye yer verilmemiş olması büyük bir eksikliktir.

2023 yılında bütçe açığı 1 trilyon 375 milyar lira olurken vergi harcamaları yani istisna, muafiyet ve indirimler nedeniyle vazgeçilen vergilerin toplam tutarı 1 trilyon 477 milyar lira olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılında da bütçe açığı 2,6 trilyon lira olarak

öngörülürken, vergi harcamasının 2,2 trilyon lira olması beklenmektedir, ki önceki yıllara bakıldığında bu rakamın daha yüksek seviyelerde gerçekleşmesi olasıdır.

Vergide Af ve Varlık Barışı Gibi Uygulamalara Son Verilmesi Gerekir.

Hükümet programlarında vergi politikalarının temel amacı; ekonomide kayıtdışılığın azaltılması, daha basit, adil ve geniş tabanlı bir vergi sistemi oluşturulması, şeklinde belirlenmiştir.

Ancak Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetlerinin uygulama sonuçlarına baktığımızda ise görülen tablo şu şekildedir: Vergi oranlarında bazı indirimler yapılmasına rağmen, istisna ve muafiyetler esastan ele alınamamış; vergi sistemi basit ve anlaşılır hale getirilememiş; vergilemede adaleti sağlamaya, kayıt dışı ekonomiyi kayıt altına almaya ve vergiyi tabana yaymaya yönelik bir mesafe kat edilememiş; vergi denetimde koordinasyon ve tarafsızlık temin edilememiş ve denetim kapasitesi niteliksel ve nicel olarak geliştirilememiştir.

AKP hükümetleri vergi affı uygulamasını gerektirmeyecek ortam oluşturulmasını ve af beklentilerinin ortadan kaldırılmasını sağlayacak düzenlemeler yapamamıştır. Aksine vergi ve prim affı niteliğinde birçok düzenleme yapmıştır.

Af yasaları toplumda vergi algısına ve vergi ödeme bilincine verdiği zarar büyük olmaktadır.

1924 - 2000 yılları arasında 26 adet

2002 - 2023 yılları arasında 14 adet af kanunu çıkarılmıştır.

2002 – 2023 döneminde ise yaklaşık her 1.5 senede bir vergi affı getirilmiştir.

Verginin asıl yükünü Türkiye'de emekçiler, işçiler, ücretli çalışanlar taşıyor ve maalesef bu vergi paketinin hazırlık sürecinde işçi sendikalarıyla, meslek örgütleriyle ve demokratik kitle örgütleriyle görüşme yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Türkiye'nin temel sorunu gelir adaletsizliğidir. Verginin bir fonksiyonu da toplumda veya bir ekonomide gelirin daha adil bölüşümünün sağlanmasıdır.

Bugün Türkiye'yi de bölüşüm ilişkileri belki cumhuriyet tarihinde hiç görülmediği ölçüde bozulmuştur. Görüştüğümüz kanun teklifi, emekli maaşları ve asgari ücret artışlarına ilişkin, kamuda çalışan taşeronların kadroya alınmasına, sendikal örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılmasına, daha adaletli bir gelir dağılımının sağlanmasına ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasına yönelik hiçbir düzenleme ve politika içermemektedir. Vergi konusunda ciddi hiçbir düzenleme getirmeyen bir torba kanunun TBMM gündeminde olmasını son derece yanlış bulduğumuzu ifade etmek istiyoruz.

Vergi Sistemi Daha Basit ve Anlaşılabilir Bir Yapıya Kavuşturulmalıdır.

Mükelleflerin de büyük ölçüde anlayamadığı, genelge ve muktezalar yoluyla vergi uygulamasının yönlendirildiği bir yapının ortadan kaldırılması gerekir.

Vergi Tabana Yayılmalı Ve Kayıtdışılık Oranı Azaltılmalıdır.

Gelir Vergisi Dilimleri Genişletilmeli ve Alt Dilimlerdeki Oranlar Düşürülmelidir.

Bu çerçevede, bir taraftan vergi dilimlerinin genişletilmesi, diğer taraftan da vergi oranlarının düşürülmesi gerekmektedir. Teklif metninde buna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Büyük Meblağa Ulaşan Menkul Sermaye İratları Beyanname Yöntemiyle Vergilendirilmelidir.

Beyanname Vermeyen Ücretlilerin, Sağlık Ve Eğitim Giderlerinin Matrahtan İndirimi Sağlanmalıdır

Teklif metninde buna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Vergi Sisteminin Ekonomik Büyüme Ve İstihdam İle İlişkisi Kuvvetlendirilmelidir

Teklif metninde buna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Çiftçinin Tarımsal Amaçla Kullandığı Mazottan ÖTV Alınmamalıdır

Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim de en çok üzerinde durduğumuz konulardan biri, çiftçinin tarımsal amaçla kullandığı mazottan ÖTV alınmamasıdır. Teklifte buna ilişkin bir düzenleme yoktur.

Kentsel Rantlar Vergilendirilmelidir

Kentsel rantlar konusu vergi sisteminde ve vergi uygulamalarında yer almamaktadır.

Emeklilerle İlgili Düzenlemeler Yetersizdir.

Emeklilerle ilgili olarak bu kanun teklifinde yer alan düzenlemeler Cumhurbaşkanınca ilan edilen "Emekliler Yılına" uygun düzenlemeler değildir.

Sosyal devletin görevi, yoksullara, esnafa, küçük çiftçiye, memurlara, işçilere ve emeklilere yönelik politikaları yine onların sesine kulak vererek yaşama geçirmektir.

Yoksulluk sınırının 65.784 TL'ye, açlık sınırının 19.044 TL.ye çıktığı, asgari ücretin açlık sınırının dahi altında kaldığı, sansürlü TÜİK verilerine göre enflasyonun %71.60'a tırmandığı, küçük esnaf, çiftçi, memur-emekli ve tüm dar gelirlilerin durumlarının gittikçe kötüleştiği bir ortamda, kamuoyunda oluşan tepkiler nedeniyle en düşük emekli maaşının 10.000 TL.'den 12.500 TL'ye yükseltilmesi, yaşanan yıkıcı enflasyon ortamında, gelir ve servet eşitsizliklerinin gitgide arttığı bir ortamda tarafımızca yetersiz bulunmaktadır.

Bu düzenlemeler zam değildir.

Emeklilerin kendi kök aylıkları değişmemektedir. İntibak esasları değişmemektedir. 2000 öncesi, 2000-2008 arası ve 2008 sonrası döneme ilişkin olarak emekliler arasında ciddi farklılıklar oluşmuş durumdadır. Refah payı hesaplaması değişmemektedir, Zaman içerisinde düşürülen aylık bağlama oranları ve güncelleme katsayılarının yeniden artırılması gerekmektedir.

Teklifin görüşülmesi sırasında Cumhuriyet Halk Partisi milletvekillerince verilen ve en düşük emekli aylığının asgari ücret seviyesine çıkarılması ile ilgili önergenin Cumhurbaşkanı tarafından "Emekliler Yılı" olarak ilan edilen 2024

yılında komisyonun AKP'li ve MHP'li üyelerince reddedilmesinin nedeni de anlaşılamamaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görevi, sosyal devlet ilkesi doğrultusunda yıllarca primini düzenli bir biçimde ödeyen emeklilerimize, Anayasal hakları olan sosyal güvenlik hakkı çerçevesinde insanca yaşayabilmelerine olanak sağlayan bir emekli aylığına hak kazanabilmeleri için gerekli düzenlemeleri yapmaktır.

Asgari ücrete, memur ve emekli maaşlarına yapılan zamlar daha cebe girmeden eriyip gitmektedir. Emeğin yani iş gücü ödemelerinin millî gelir içindeki payı 2016 yılında olan yüzde 36,3 lük payı 10 puan azalarak 2022 yılında yüzde 26,5'e düşmüştür. 2023'de yükselen rakamlar EYT ödemelerinden kaynaklanmaktadır.

Çalışanların ve emeklilerin tasarruf ya da fedakârlık yapabilecek durumu yoktur.

Ak Parti hükümetleri tarafından uygulanan ücret politikaları sonucunda bazı ücret parametrelerinin kendi aralarındaki denge durumunda da farklılaşmalara neden olunmaktadır. Asgari ücret, en düşük memur maaşı ve en düşük emekli maaşı arasındaki yıllar itibarıyla oluşan farklılıklar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

(TL)	2002	2023 (1)	2023(2)	2024(1)
Ort.Net Asgari Ücret	173.9	8.506	11.402	17.002
En Düşük Memur Maaşı	392	17.309	22.017	32.680
En Düşük Emekli Maaşı	240	5.500	7.500	10.000

2002 yılında ortalama net asgari ücret 173.87 lira iken, en düşük emekli aylığı 216,4 lira idi. 2023 Temmuz ayında ise asgari ücret 11.402 lira olurken en düşük emekli

aylığı 7500 lira olmuştur. Bir diğer ifade ile 2002'de en düşük emekli aylığı asgari ücretin yaklaşık 1.38 katı idi. 2024 yılında bu oran 0.59'a gerilemektedir.

Yıllar boyunca kademeli düşüşle birlikte emekli maaşının asgari ücrete oranı 2015'te 1.09'a kadar gerilemiş ve asgari ücret 2016 yılında en düşük emekli maaşını ilk kez geçmiştir. Ekonomik krizle anılan 2001 yılında dahi en düşük emekli maaşı asgari ücretin 1.5 katından fazla durumda bulunmaktaydı.

Emekli aylıklarının düşmesinin en önemli sebebi AKP'nin 2008 yılında çıkardığı 5510 sayılı Kanundur. Bu kanun ile aylık bağlama oranları ve güncelleme katsayısı düşürüldüğü ve emeklilere ülkenin büyümesinin pay verilmediği için emekli aylıkları da düşmüştür.

Burada da ince hesaplanmış bir "AKP klasiği" ile karşılaşılmaktadır. Emeklilerin kök aylıkları aynı kalacağı için normal zam dönemlerinde (Ocak ve Temmuz) emekli aylıklarına 12.500 TL üzerinden değil kendi kök aylıkları üzerinden zam yapılacaktır.

İktidar sistemi düzeltmek yerine emekli aylıklarında dipte bir eşitlik sağlamayı hedeflemektedir. Böylece dipteki emekli aylıklarında bir miktar iyileştirme yapılırken daha yukarıdaki emekli aylıkları aşağıya baskılanmaktadır. Biraz fazla aylık alan emekliler de dipte, sefalet aylığında eşitlenmiş olacaktır. Daha fazla prim ödeyen veya uzun süre çalışmış olanlar daha düşük emekli aylığı alacaklardır. Emekliler tıpkı asgari ücrette olduğu gibi dipte eşitlenecektir.

Anayasa'nın 2'nci maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir ve Anayasanın 60'ncı maddesine göre herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevi, sosyal devlet ilkesi doğrultusunda yıllarca primini düzenli bir biçimde ödeyen emeklilerimize, Anayasal hakları olan sosyal güvenlik hakkı çerçevesinde insanca yaşayabilmelerine olanak sağlayan bir emekli aylığına hak kazanabilmeleri için gerekli düzenlemeleri yapmaktır.

Ülkenin karşı karşıya bulunduğu en önemli başlıca sorunlar işsizlik ve yüksek enflasyondur.

AKP iktidarlarının Türkiye'yi yönettiği süre içinde bölüşüm ilişkileri gittikçe bozulmuştur; fakirin daha fakir olduğu, zenginin daha zengin olduğu bir sistem yaratılmıştır.

Bugün sabit gelirli kesimin, ücretle, maaşla geçinen kesimin enflasyona karşı bir savunma mekanizması, uyum yeteneği yoktur. Ücret ve gelir artışlarının hedef enflasyona göre belirlenmesi, böylesi yüksek bir enflasyon ortamında asgari ücretin yılda birden fazla kez gözden geçirilmeyeceğinin açıklanması AKP iktidarının bu konudaki yaklaşımını ortaya koymaktadır.

Ülkenin sınırlı kaynakları Kur Korumalı Mevduat, dövize endeksli KÖİ projeleri nedeniyle bir avuç mutlu azınlığa aktarılırken kaynak ve gelir dağılımındaki eşitsizliğin ülkenin ekonomik ve sosyal yaşantısında neden olacağı tahribat göz ardı edilmektedir

AKP iktidarı makro ekonomik politikalar itibarıyla yanlış bir kulvara girmiştir, bunun neticesinde de ekonominin bütün göstergeleri bozulmuştur.

Mayıs 2023 seçimleri sonrası geçmişteki hatalı ve yanlış ekonomi politikalarını inkar edercesine rasyonel zemine dönüş adı altında ortaya konulan politikalar geçmişte oluşan ve gizlenen yükü dar gelirliler, emekçiler, emekliler, küçük esnaf ve çiftçi, KOBİ'lerin sırtına yüklemektedir. Çalışanların Milli Gelirde aldığı pay sürekli düşmekte, şu an Türkiye'de yoksullaştıran bir büyüme süreci yaşanmaktadır.

Çoğunlukla vergi ile ilgili düzenlemeleri içeren bu torba yasa teklifinde de başta işsizlik ve enflasyon olmak üzere Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu ekonomik ve sosyal sorunların temelden çözümüne yönelik herhangi bir öneri bulunmamaktadır.

VI. KANUN TEKLİFİNİN MADDELERİ ÜZERİNDEKİ GÖRÜŞLERİMİZ

10 (8'i Vergi uygulaması ile ilgili Kanunlarda) ayrı Kanunda ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede ayrıntılı değişiklik yapan 54 maddelik torba yasa teklifinin bazı maddeleri üzerindeki görüş ve eleştirilerimize aşağıda yer verilmiştir.

Teklifin 2. Maddesinin Değerlendirilmesi

Teklifin 2. maddesiyle teknogirişim şirketlerinde çalışanlara ücret niteliğinde hisse senedi verilmesi durumunda belirli koşullarla gelir vergisi istisnası getirilmektedir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yayınladığı Ulusal Teknoloji Girişimciliği Stratejisinde "teknogirişim"; *teknoloji ve yenilik odaklı faaliyetler yürüten, hızlı büyüme potansiyeline sahip, ölçeklenebilir bir iş fikri olan en fazla 10 yaşındaki girişim şirketi* olarak tanımlanmıştır.

Mevcut uygulamada, hizmet erbabı ile yapılan sözleşmeler kapsamında, hizmet erbabına, belirli bir süre işverene bağlı çalışılması, belirlenen performans ve benzeri kriterlerin sağlanması kaydıyla, işverenin veya grup şirketlerinin pay senetlerinden bedelsiz veya indirimli satın alma hakkı verilebilmektedir.

Hizmet erbabına bedelsiz pay senedi verilmesi suretiyle sağlanan menfaatler, bu pay senetlerinin hukuki ve ekonomik olarak tasarruf edilebilir olduğu tarihte, pay senedi alım hakkı verilmesi suretiyle sağlanan menfaatler ise bu hakkın fiilen kullanıldığı tarihte elde edilmiş sayılmaktadır.

Hizmet erbabına pay senedi verildiği durumlarda pay senedinin rayiç değeri, pay senedi alım hakkı verildiği durumlarda ise hakkın kullanıldığı tarihteki pay senedinin rayiç değeri ile hizmet erbabına maliyeti arasındaki fark, ücret olarak kabul edilmektedir.

Madde ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca belirlenen kriterlere göre teknogirişim şirketi niteliğini haiz işverenlerce, hizmet erbabına bedelsiz veya indirimli olarak verilen ve ücret niteliğinde kabul edilen pay senetlerinin verildiği tarihteki rayiç değerinin, hizmet erbabının o yıldaki bir yıllık brüt ücret tutarını aşmayan kısmı gelir vergisinden istisna tutulmaktadır.

İstisna nedeniyle zamanında alınmayan vergilere ilişkin zamanaşımı süresi, söz konusu pay senetlerinin hizmet erbabı tarafından elden çıkarıldığı tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren başlayacaktır.

Diğer taraftan, hizmet erbabına verilen hisse senetlerinin daha uzun süre elde tutulmasının teşvik edilmesi amacıyla, söz konusu istisnanın hizmet erbabı tarafından iktisap edilen hisse senetlerinin elde tutulma süresine göre farklı oranlarda uygulanması öngörülmektedir.

Buna göre; 3 tam yıl içerisinde elden çıkarılması halinde istisna edilen verginin tamamı, 4 ila 6 yıl içerisinde elden çıkarılması halinde istisna edilen verginin %75'i, 7 ila 12 yıl içerisinde elden çıkarılması halinde istisna edilen verginin %25'i, vergi ziyaı cezası uygulanmaksızın gecikme faizi ile birlikte işverenden tahsil edilecektir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığına tarafından belirlenecektir.

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında ücretlinin işten çıkması, vefatı ve benzeri nedenlerle hisse senedinin elden çıkarılması işleminden yani işverenin kontrol edemediği durumdan sorumlu tutulmasının sakıncalarına değinilmiştir. Bu konudaki eleştirilere tatminkar yanıtlar verilmemiştir.

Teklifin 3. Maddesinin Değerlendirilmesi

Madde ile ticari veya serbest meslek faaliyetleri yönünden mükellefiyeti olanların gerçek hasılatlarının tespitine yönelik vergi güvenlik müessesi ihdas edilmektedir.

Mükellefler nezdinde yapılacak yoklamalar neticesinde tespit edilen günlük hasılat tutarlarının ortalaması alınarak mükelleflerin aylık ve yıllık hasılat tutarları tespit edilecektir. Bu şekilde tespit edilen hasılat tutarları ile mükelleflerin faaliyette bulundukları döneme ilişkin beyan ettikleri hasılat tutarları karşılaştırılacak ve karşılaştırma sonucu bulunan farkın %20'den fazla olması durumunda mükellefler, Vergi Usul Kanununda yer alan "izaha davet müessesesi" kapsamında izaha davet edilecektir.

Bu düzenleme, kurumlar vergisi mükellefleri hakkında da uygulanacaktır.

Hazine ve Maliye Bakanlığına, maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi verilmektedir.

Madde metninde yer alan Cumhurbaşkanına %20 oranını artırma ve azaltma yetkisi yapılan eleştiriler üzerine iktidar partisi milletvekillerince verilen önerge ile teklif metninden çıkartılmıştır.

Maddenin komisyondaki görüşmeleri sırasında görüşüne başvurulan TESK temsilcisi, esnafın zaten zor durumda olduğunu, söz konusu düzenlemenin uygulanamaz durumda olduğunu, maddenin teklif metninden çıkartılması gerektiğini ifade etmiştir.

Fiziki olarak mükelleflerin işyerinde gün boyu denetleme ve yoklama yapılmasının günümüzdeki teknolojik gelişmelere ve modern vergileme prensiplerine uygun görünmemektedir.

Gelir İdaresi Başkanlığının mevcut personel sayısı ve personelin niteliği, mevcut denetleme oranı (% 2) dikkate alındığında bu uygulamanın pratikte mümkün olamayacağını, bu uygulamanın mükellefle idareyi karşı karşıya getirecek bir nitelik taşıdığı, hukuki bir takım problemlere neden olabileceği, çok sayıda dava açılmasına sebebiyet vereceği, kanaatini taşımaktayız.

Bu tür uygulamalar yerine son dönemde gelişmekte olan yapay zeka tekniklerinden de yararlanmak suretiyle, mal ve hizmetlerin fiziki takibi yerine bunlara ilişkin finansal hareketlerin izlenmesinin, mükelleflerin mal varlıklarındaki artışın ve kişisel harcama tutarlarının beyan ettikleri yıllık gelirlerle karşılaştırılmasının değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Teklifin 4, 33 ve 34. Maddelerinin Değerlendirilmesi

Teklifin 4. maddesiyle 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. Maddesinde değişiklik yapılarak 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında, elektronik ticaret pazar yerlerinde elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarının mal veya hizmetlerinin teminine yönelik sözleşme yapılmasına ya da sipariş verilmesine imkân sağlayan aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, söz konusu Kanun hükümlerine göre faaliyette bulunan hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına faaliyetleri dolayısıyla yaptıkları ödemeler gelir vergisi kesintisi kapsamına alınmaktadır.

Ayrıca, maddede yapılan diğer bir düzenleme ile mal ve hizmet alımlarına ilişkin gerçek kişilere yapılan ödemeler üzerinden Cumhurbaşkanınca belirlenen sektör ve faaliyet konuları dikkate alınarak gelir vergisi kesintisi yapılması öngörülmektedir.

Diğer taraftan, Cumhurbaşkanına bu düzenlemeler kapsamında vergi kesintisine tabi ödemeler için faaliyet konuları, ödeme türleri, sektörler, iş grupları ve iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte oran belirleme yetkisi verilmektedir.

Anayasa'nın "Vergi ödevi" başlıklı 73. maddesi;

"Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Cumhurbaşkanına verilebilir"

hükmünü taşımaktadır.

Söz konusu maddede Cumhurbaşkanına tanınan yetki; Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisidir. Cumhurbaşkanına vergi uygulaması ile ilgili olarak sektörleri ve faaliyet konularını belirleme yetkisi verilmemiştir.

Ayrıca 73. maddede Cumhurbaşkanına faaliyet konuları, ödeme türleri, sektörler, iş grupları ve iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte vergi oran belirleme yetkisi verilmemiştir.

Anayasa'nın "Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini" düzenleyen 104. maddesinde de Cumhurbaşkanına bu alanda tanınan bir yetki bulunmamaktadır.

Söz konusu düzenleme Anayasa'nın 73 ve 104. maddelerine aykırı bulunmaktadır.

Teklifin 33. maddesiyle 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesi değiştirilerek, 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında, elektronik ticaret pazar yerlerinde elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarının mal veya hizmetlerinin teminine yönelik sözleşme yapılmasına ya da sipariş verilmesine imkân sağlayan aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, mezkur Kanun hükümlerine göre faaliyette bulunan hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına faaliyetleri dolayısıyla yaptıkları ödemeler Kurumlar Vergisi uygulamasında vergi kesintisi kapsamına alınmaktadır.

Ayrıca, maddede yapılan diğer bir düzenleme ile mal ve hizmet alımlarına ilişkin tam mükellef kurumlara yapılan ödemeler üzerinden Cumhurbaşkanınca belirlenen

sektör ve faaliyet konuları dikkate alınarak Kurumlar Vergisi uygulaması açısından vergi tevkifatı yapılması öngörülmektedir.

Diğer taraftan, maddenin dördüncü fıkrasında değişiklik yapılarak, birinci fıkranın; (h) bendi kapsamında vergi kesintisine konu ödemeleri faaliyet konuları ve ödeme türleri itibarıyla, (ı) bendi kapsamındaki vergi kesintisine konu mal ve hizmetleri ise faaliyet konuları, sektörler, iş grupları, iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte sıfıra kadar indirme ve kurumlar vergisi oranına kadar yükseltme hususunda Cumhurbaşkanına yetki verilmektedir.

Teklifin 34. maddesiyle 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 30 uncu maddesi değiştirilerek 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında, elektronik ticaret pazar yerlerinde elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarının mal veya hizmetlerinin teminine yönelik sözleşme yapılmasına ya da sipariş verilmesine imkân sağlayan aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, mezkur Kanun hükümlerine göre faaliyet gösteren ve Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunan dar mükellef hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına faaliyetleri dolayısıyla yaptıkları ödemeler Kurumlar Vergisi uygulamasında vergi kesintisi kapsamına alınmaktadır.

Ayrıca, maddede yapılan diğer bir düzenleme ile mal ve hizmet alımlarına ilişkin dar mükellef kurumlara yapılan ödemeler üzerinden Cumhurbaşkanınca belirlenen sektör ve faaliyet konuları dikkate alınarak vergi tevkifatı yapılması öngörülmektedir.

Diğer taraftan, maddenin sekizinci fıkrasında değişiklik yapılarak, birinci fıkranın; (e) bendi kapsamında vergi kesintisine konu ödemeleri faaliyet konuları ve ödeme türleri itibarıyla, (f) bendi kapsamındaki vergi kesintisine konu mal ve hizmetleri ise faaliyet konuları, sektörler, iş grupları, iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte sıfıra kadar İndirme ve kurumlar vergisi oranına kadar yükseltme hususunda Cumhurbaşkanına yetki verilmektedir.

Teklifin 33 ve 34. maddelerindeki söz konusu düzenlemeler de yukarıda izah edilen gerekçelerle Anayasa'nın 73 ve 104. maddelerine aykırı bulunmaktadır.

Teklifin 10, 11, 12 ve 13 Maddelerinin Değerlendirilmesi

Teklifin 10. maddesi ile 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerine ilişkin olarak yeni bir cetvel eklenmesi nedeniyle, Kanuna bağlı 2 adet cetvel olacağından ve mevcut cetvele sayı tahsisi yapıldığından 352 nci maddede de ibare değişikliği yapılmaktadır.

Ayrıca, *usulsüzlük cezalarına* ait tutarların belirlendiği Kanuna bağlı cetvelde yer alan miktarlar her yıl yeniden değerleme oranında artmakla birlikte teklifle bu cezalar artırılmaktadır. Aşağıdaki tabloda uygulanan ceza tutarları ve teklifle öngörülen yeni ceza tutarları ve artış katsayıları gösterilmektedir.

	MEVCUT CEZA TUTARI		TASARIDA ÖNERİLEN CEZA TUTARI	ARTIŞ KATSAYISI
1. DERECE USULSÜZLÜKLER	**Tutar (TL)**		**Tutar (TL)**	
1-Sermaye şirketleri	1.100,00	556 SN VUK GT	20.000,00	18,18
2-Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	660,00		10.000,00	15,15
3-İkinci sınıf tüccarlar	330,00		5.000,00	15,15
4-Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	150,00		3.500,00	23,33
5-Kazancı basit usulde tespit edilenler	87,00		2.250,00	25,86
6-Gelir vergisinden muaf esnaf	40,00		1.500,00	37,50
2. DERECE USULSÜZLÜKLER				
1-Sermaye şirketleri	580,00	556 SN VUK GT	10.000,00	17,24
2-Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	330,00		5.000,00	15,15
3-İkinci sınıf tüccarlar	150,00		3.500,00	23,33
4-Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	87,00		2.250,00	25,86
5-Kazancı basit usulde tespit edilenler	40,00		1.500,00	37,50
6-Gelir vergisinden muaf esnaf	23,00		1.000,00	43,48

Teklif metninin gerekçesinde; "*…bağlı cetvelde yer alan miktarlar her yıl yeniden değerleme oranında artmakla birlikte, bu cezaların yeniden belirlenmesi suretiyle caydırıcılığının artırılması amaçlanmaktadır.*" açıklamasına yer verilmiştir.

Teklifin 11. maddesi ile Vergi Usul Kanununun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1), (2), (6) ve (10) numaralı bentlerinde yer alan *özel usulsüzlük cezaları*, her yıl yeniden değerleme oranında artmakla birlikte teklifle bu cezalar artırılmaktadır.

Buna göre; 1.000 TL olan ceza 10.000 TL'ye; kesilebilecek cezalara ilişkin üst sınırlar da 1 milyon ve 10 milyon TL'ye çıkarılmaktadır.

Ayrıca, yapılan düzenlemeyle, bir takvim yılı içerisinde mezkûr Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentleri uyarınca birden fazla

özel usulsüzlük cezası kesilmesi durumunda caydırıcılığı artırmak amacıyla sonraki tespitlerde artan ceza uygulaması getirilmektedir.

Örneğin, vergi idaresi tarafından yapılan ilk tespitte mükellef tarafından iki adet ödeme kaydedici cihaz fişinin düzenlenmediği anlaşılmıştır. Buna göre mükellef hakkında iki adet 10.000 Türk lirası özel usulsüzlük cezası kesilecektir. Aynı takvim yılı içerisinde aynı mükellef hakkında yapılan ikinci tespitte mükellefin üç adet ödeme kaydedici cihaz fişi ile bir adet fatura düzenlemediği tespit edildiğinde ise mükellef hakkında aynı takvim yılı içerisinde fatura yönünden birinci tespit yapılması nedeniyle 10.000 Türk lirasından az olmamak suretiyle fatura bedelinin %10'u nispetinde özel usulsüzlük cezası, ödeme kaydedici cihaz fişi yönünden ise ikinci tespit yapılmış olması nedeniyle üç adet 20.000 Türk lirası özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

Bununla birlikte, Vergi Usul Kanununun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerinde sayılan belgeler yerine Vergi Usul Kanunu kapsamı dışında belge düzenleyenlere iki kat özel usulsüzlük cezası kesilmesi, bu durumun idarenin bilgisine girmeden önce belgeyi almak zorunda olanlar veya belge muhteviyatı işlemin muhatapları tarafından beş iş günü içerisinde bildirilmesi halinde ise Vergi Usul Kanunu kapsamı dışında belge düzenleyenlere 6 kat özel usulsüzlük cezası kesilmesi amaçlanmaktadır.

Öte yandan, 213 sayılı Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerinde sayılan belgeleri düzenleme zorunluluğu bulunanların maddede yer alan yükümlülüklerini yerine getirmedikleri takdirde, bu durumun belge muhteviyatı işlemin muhatapları tarafından beş iş günü içerisinde idareye bildirilmesi halinde bu kimselere ceza kesilmemesi, belgeleri düzenlemeyen, eksik veya yanıltıcı düzenleyenlere de özel usulsüzlük cezasının üç katı uygulanması amaçlanmıştır.

Bunlara ilave olarak, 213 sayılı Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde sayılan belgeleri almayanlardan, Kanunun 232 nci maddenin birinci fıkrasının 1 ila 5 numaralı bentlerinde sayılanlar *(fatura kullanma mecburiyeti olanlar)* dışında kalan kişilere *(nihai tüketicilere)* kesilecek özel usulsüzlük cezası yeniden düzenlenmiştir.

Bu kişilere halen 3.400 TL'nin beşte biri olan 680 TL olarak uygulanmakta olan ceza tutarı 5.000 TL'ye çıkarılmaktadır.

Ancak, bu belgelerin düzenlenmediği, eksik veya yanıltıcı düzenlendiği hususunu İdarenin tespitinden önce belgenin düzenlenmesi gereken tarihten itibaren beş iş günü içinde söz konusu kişilerin idareye bildirmeleri durumunda bu kimselere ceza kesilmeyecektir.

213 sayılı Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerinde yapılan değişiklik ile getirilen artan tutarlı ceza uygulamasında uygulanacak ceza tutarları Kanuna eklenen bağlı 2 sayılı cetvel ile belirlenmektedir.

Buna göre ilk tespitte 10.000 TL olan cezalar beşinci tespite kadar on biner lira artırılarak, altıncı tespitten itibaren ise 100.000 TL olarak uygulanacaktır.

Aşağıdaki tabloda uygulanan ceza tutarları ve teklifle öngörülen yeni ceza tutarları ve artış katsayıları gösterilmektedir.

ÖZEL USULSÜZLÜK (VUK 353)				
Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması	MEVCUT CEZA TUTARI		TASARIDA ÖNERİLEN CEZA TUTARI	ARTIŞ KATSAYISI
1- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi alınmaması, bu belgelerde gerçek mahiyetten farklı mahiyetlere yer verilmemesi b- belge elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, bu bilgilerin hiç düzenlenmemiş sayılması	3.400,00	556 SN VUK GT	İlk tespitte 10.000 TL sonraki tespitler artırımlı	3 kez ila 30 katına kadar çıkıyor.
- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	1.700.000,00		10.000.000,00	5,88
2- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi yolcu listesi gibi belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması, asıl ile örneğinde farklı mahiyetlere yer verilmesi, gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, hiç düzenlenmemiş sayılması	3.400,00		İlk tespitte 10.000 TL sonraki tespitler artırımlı	3 kez ila 30 katına kadar çıkıyor.
- Her bir belge nevine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	170.000,00		1.000.000,00	5,88
- Her bir belge nevine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	1.700.000,00		10.000.000,00	5,88
3- 232 nci maddenin birinci fıkrasının 1 ila 5 numaralı bentlerinde sayılanlar dışında kalan, işlem (fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi ve yolcu taşıma biletlerini) almadıklarının tespit edilmesi halinde bunlara bu maddenin 2 numaralı bendinde belirtilen cezanın beşte bir kadar özel usulsüzlük cezası kesilir. Şu kadar ki, bu cezanın kesilebilmesi için, belge alınmadığına ilişkin tespitin vergi incelemesine yetkili olanlar tarafından yapılması şarttır. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, söz konusu tespiti vergi incelemesine yetkili olmayanlara da yaptırmaya yetkilidir. Bu hükmün uygulanmasında belge alınmadığına ilişkin tespit tutanağının belge almayana verilen örneği ceza ihbarnamesi yerine geçer.	680,00		5.000,00	7,35
4- Hazine ve Maliye Bakanlığınca bulunma vergisi listesine kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile loka bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	1.700,00			
6- Bağımsız muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının denetlenmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	40.000,00		100.000,00	2,50
7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanılma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	2.000,00			-
8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	5.600,00			-
Bu bent uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	1.300.000,00			-
9- 4355 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan, yapılan işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	8.700,00			-
10-127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işareti görevlisinin kazana rağmen durmayan aracın sahibi adına	6.500,00		15.000,00	2,27
11- Tasdik raporu ibraz şartı getirilen mükellef adına				
Alt Sınır	230.000,00			-
Üst Sınır	2.300.000,00			-

Madde metninin Komisyonda görüşülmesi sırasında, 353. maddenin 6 numaralı fıkra için teklif metninde öngörülen ceza miktarı verilen önerge ile 100.000 Türk Lirasından 65.000 Türk Lirasına indirilmiştir.

Teklifin 12. maddesiyle Vergi Usul Kanununun 355 inci maddesinde düzenlenen damga vergisi ödenmemiş veya noksan ödenmiş kâğıtları, vergi ve cezası

tahsil edilmeden tasdik eden veya örneklerini çıkarıp veren noterler adına her kâğıt için kesilecek özel usulsüzlük cezasının alt sınırı artırılmaktadır. Buna göre halen 14 TL olarak uygulanmakta olan ceza tutarı 40 TL'ye çıkarılmaktadır.

Teklifin 13. maddesiyle Vergi Usul Kanununun mükerrer 355 inci maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında yer alan cezalar her yıl yeniden değerleme oranında artmakla birlikte, bu cezaların yeniden belirlenmesi suretiyle caydırıcılığının artırılması amaçlanmaktadır.

Bilgi vermekten çekinenler ile bazı maddelere ilişkin olarak kesilecek özel usulsüzlük cezaları artırılmaktadır.

Uluslararası anlaşmaların bilgi değişimi hükümleri kapsamında getirilen zorunluluklara uymayanlara da özel usulsüzlük cezası kesilebilecektir.

Elektronik ticaretin yanı sıra internet dâhil olmak üzere her türlü dijital ortamın reklam, ilan, satış ve kiralama gibi iktisadi ve ticari amaçlarla kullanıldığı hallerde vergi güvenliğini sağlamak amacıyla kendisine bilgi verme yükümlülüğü getirilenlerin, bu yükümlülüklerine uymamaları durumunda da özel usulsüzlük cezası uygulanacaktır.

Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etme zorunluluğuna uymayan mükelleflere kesilecek cezalar artırılmakta ve mükellef olmayanlara da ceza kesilebilmesi mümkün kılınmaktadır.

Mükelleflerin mal teslimi veya hizmet ifalarına ilişkin tahsilatlarının, kendi adına kayıtlı hesaplar yerine, başka kişiler adına kayıtlı hesaplar aracılığıyla yapılması durumunda, başkalarının hesabını kullanan ve kendi hesabını kullandıranlara özel usulsüzlük cezası kesilmesi öngörülmektedir.

Aşağıdaki tabloda uygulanan ceza tutarları ve teklifle öngörülen yeni ceza tutarları ve artış katsayıları gösterilmektedir.

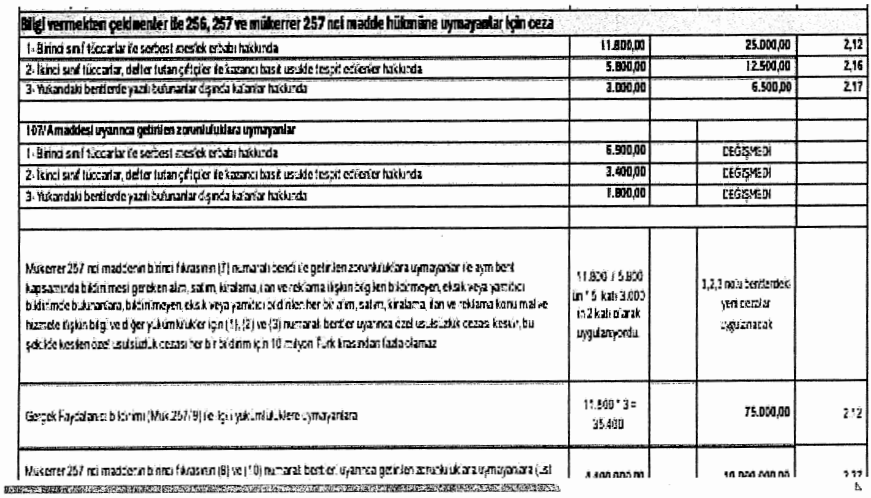

Bilgi vermekten çekinenler ile 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde hükmüne uymayanlar için ceza				
1- Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	11.800,00		25.000,00	2,12
2- İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	5.800,00		12.500,00	2,16
3- Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	3.000,00		6.500,00	2,17
197/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar				
1- Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	6.500,00		DEĞİŞMEDİ	
2- İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	3.400,00		DEĞİŞMEDİ	
3- Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	1.800,00		DEĞİŞMEDİ	
Mükerrer 257 nci maddenin birinci fıkrasının (7) numaralı bendi ile getirilen zorunluluklara uymayanlar ile aynı bent kapsamında bildirimi gereken alım, satım, kiralama, ilan ve reklama ilişkin bilgileri bildirmeyen, eksik veya yanıltıcı bildirimde bulunanlara, bildirimi eksik veya yanıltıcı olduğu tespit edilen her bir alım, satım, kiralama, ilan ve reklama konu mal ve hizmete ilişkin bilgi ve diğer yükümlülükler için (1), (2) ve (3) numaralı bentler uyarınca özel usulsüzlük cezası kesilir, bu şekilde kesilen özel usulsüzlük cezası her bir bildirim için 10 milyon Türk lirasından fazla olamaz	11.800 / 5.800 ün * 5 katı 3.000 in 2 katı olarak uygulanıyordu.		1,2,3 nolu bentlerdeki yeni cezalar uygulanacak	
Gerçek Faydalanıcı bildirimi (Mük.257/9) ile ilgili yükümlülüklere uymayanlara	11.800 * 3 = 35.400		75.000,00	2,12
Mükerrer 257 nci maddenin birinci fıkrasının (8) ve (10) numaralı bentleri uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlara (Asl	4.400.000,00		10.000.000,00	2,27

Buna göre halen; 11.800 TL olarak uygulanmakta olan ceza tutarı 25.000 TL'ye, 5.800 TL olarak uygulanmakta olan ceza tutarı 12.500 TL'ye, 3.000 TL olarak uygulanmakta olan ceza tutarı 6.500 TL'ye, 4.400.000 TL olarak uygulanmakta olan ceza üst sınırı 10.000.000 TL'ye, 8.700.000 TL olarak uygulanmakta olan ceza üst sınırı 20.000.000 TL'ye çıkarılmaktadır.

Ayrıca, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların bilgi değişimi hükümleri kapsamında bilgi toplanmasını amaçlayan bir düzenleme olan 213 sayılı Kanunun 152/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlara özel usulsüzlük cezası kesilebilmesi amacıyla madde hükmüne ekleme yapılmıştır.

Buna ek olarak, maddeyle yapılması öngörülen değişiklikle, elektronik ticaretin yanı sıra internet dâhil olmak üzere her türlü dijital ortamın reklam, ilan, satış ve kiralama gibi iktisadi ve ticari amaçlarla kullanıldığı hallerde vergi güvenliğini sağlamak amacıyla kendisine bilgi verme yükümlülüğü getirilenlerin, bu yükümlülüklerine ilişkin olarak bildirimde bulunmamaları ya da bildirimlerini eksik veya yanıltıcı bir şekilde yapmaları durumunda uygulanması gereken özel usulsüzlük cezasının, bu mükelleflerin ekonomik ve ticari büyüklükleri ile orantılı olması ve buna bağlı olarak da caydırıcılığı sağlayarak bildirimlerin tam ve doğru bir şekilde yapılması temin edilerek kayıt dışı ekonomi ile mücadelenin etkinleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Örneğin, madde hükmü gereğince bildirim yükümlülüğü bulunan birinci sınıf tüccar, 100 adet ilan bilgisini bildirmesi gerekirken yaptığı 1 adet bildirim ile 70 adet ilan bilgisi bildirmiştir. Buna göre, bildirim görevini eksik yerine getiren mükellef adına, bildirilmeyen her bir ilan bilgisi için ayrı ayrı olmak üzere (30 adet) Kanunun mükerrer 355 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde belirtilen miktarda özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

Bunun yanı sıra, yapılan düzenlemeyle tevsik zorunluluğu kapsamında olup da bu zorunluluğa uymayanlara uygulanan özel usulsüzlük cezasının artırılması suretiyle caydırıcılığı artırmak amaçlanmış, bu zorunluluğa uymadan ödeme yapanların, durumu beş iş günü içerisinde idarenin bilgisine girmeden bildirmesi durumunda bu kimselere ceza kesilmemesi amaçlanmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkra ile mükelleflerin mal teslimi veya hizmet ifalarına ilişkin tahsilatlarının, kendi adına kayıtlı hesaplar yerine, başka kişiler adına kayıtlı hesaplar aracılığıyla yapılması durumunda, başkalarının hesabını kullanan ve kendi hesabını kullandıranlara özel usulsüzlük cezası kesilmesi öngörülmektedir. Kişiler adına kayıtlı hesap olmaksızın isim, kimlik numarası ve benzeri yöntemler aracılığıyla yapılan tahsilatlar için de aynı ceza uygulanacaktır.

Benzer bir şekilde, mal teslimi veya hizmet ifaları için kredi kartı, banka kartı, ön ödemeli kart, karekod, elektronik cüzdan ve benzeri ödeme araçları kullanılarak yapılan tahsilatları, başka mükelleflerin veya mükellef olmayanların elektronik cihazları/sistemleri (POS ve benzeri cihazlar) aracılığıyla yapanlara ve bu elektronik cihazları/sistemleri kullandıranlara özel usulsüzlük cezası kesmek suretiyle bu hususta kayıt dışı işlemlerin önlenmesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca, Anayasa Mahkemesi Vergi Usul Kanununun 153/A maddesinin teminat tahakkuku ve tahakkuk eden teminatın gecikme zammı tatbik edilerek mükelleften takip ve tahsilinin düzenlendiği hükümlerin iptallerine karar vermiştir. Bu bakımdan Kanun hükmü gereğince istenilen teminatı vermeyenlere veya tamamlamayanlara ceza uygulaması getirilmektedir.

Yine maddeyle, vergi güvenliğinin sağlanması amacıyla kullanılma zorunluluğu getirilen cihaz ve sistemler ile nitelikleri belirlenen ya da onaylanan elektrikli, elektronik,

manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemleri üreten, ithal eden, bu cihazlara çeşitli hizmetler veren ödeme kaydedici cihaz üreticisi veya ithalatçıları ile bu cihazlara ilişkin hizmet veren güvenli servis sağlayıcıları, bankalar, elektronik para kuruluşları, ödeme kuruluşları, şarj ağı işletme lisansı sahipleri ve elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, imzalanması, iletilmesi ve saklanması hususlarından herhangi biri için hizmet verme konusunda yetkilendirilenler ile sipariş, satış, muhasebe, stok takip vb. programları kullandıran, teslim eden veya satan mükelleflere ilişkin olarak bunlar tarafından yapılması, yapılmaması ya da yerine getirilmesi gereken hususlara aykırı davrananlara, bunların ekonomik ve ticari büyüklüklerine uygun olacak şekilde özel usulsüzlük cezası kesilmesi için düzenleme yapılması öngörülmektedir.

Maddenin komisyondaki görüşmeleri sırasında verilen önerge ile 213 sayılı Kanunu'nun mükerrer 355'inci maddesinin birinci fıkrasına yönelik olarak yapılan değişiklikte yer alan "25.000" ibaresinin "20.000" şeklinde, "12.500" ibaresinin "10.000" şeklinde, "6.500" ibaresinin "5.000" şeklinde değiştirilmesi sağlanmıştır.

Maddelerin komisyonda görüşülmesi sırasında söz konusu cezaların ölçülülük esası dikkate alınarak artırılması gerektiği yönündeki eleştirilere tatminkar yanıtlar verilmemiştir.

Teklifin 14 ve 16. Maddelerinin Değerlendirilmesi

Teklifin 14. maddesiyle; 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun çeşitli maddelerinde değişiklik yapılarak, vergi aslı, uzlaşma kapsamından çıkarılmaktadır.Artık sadece vergi ziyaı cezaları, kanunla belirlenen tutarı aşan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları için uzlaşma talebinde bulunabilecektir.

Uzlaşma müessesesi kapsamında mükellefler ikmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergilerle bunlara ilişkin vergi ziyaı cezaları, vergi incelemesine dayanılarak tarh edilecek vergiler ve bunlara ilişkin kesilecek vergi ziyaı cezaları ile kanunla belirlenen tutarı aşan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları için uzlaşma talebinde bulunabilmektedir.

Düzenleme ile vergi aslı uzlaşma kapsamından çıkarılmaktadır.Vergi Usul Kanununda yer alan uzlaşma müessesesinde vergi aslı uzlaşma kapsamından

çıkarıldığından, yapılan düzenleme ile vergi aslına ilişkin hükümler Kanunun ilgili maddelerinden çıkarılmak suretiyle gerekli değişiklikler yapılmaktadır.

Teklifin 16. maddesiyle apılan düzenleme ile mevcut uzlaşma başvurularının Vergi Usul Kanununun değiştirilmeden önceki hükümlerine göre sonuçlandırılması amaçlanmaktadır

Maddenin komisyondaki görüşmeleri sırasında; 2018 yılından itibaren kaç adet mükellefin uzlaşma müessesesinden yararlandığı ve bunun tutarının ne kadar olduğu, sosyal medyada 3 milyarlık bir vergiden 75 milyonluk bir tahsilat yapıldığını yani yüzde 97 oranında silindiğiyle ilgili iddialara ilişkin bir listenin dolaşımda olduğu yönünde sorduğumuz sorulara tatminkar yanıtlar verilmemiş, sadece 2023 yılı uygulama sonuçları ile ilgili özet bilgi sunumunda bulunulmuştur.

Teklifin 17. Maddesinin Değerlendirilmesi

Teklifin bu maddesiyle Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13. maddesinde değişiklik yapılarak gezi, eğlence, spor ve amatör balıkçılık gibi faaliyetlerde kullanılan araçlar ile özel tekne ve yatlara verilen hizmetler KDV istisnası kapsamından çıkarılmaktadır.

Mevcut istisna hükmünün düzenlenme gerekçesi, ülkenin deniz ve hava ticaret filosunun geliştirilmesinin teşviki ve dış rekabete dayanabilecek duruma getirilmesi iken zaman içerisinde istisnanın düzenlenme amacının aşılarak gezi, eğlence, spor ve amatör balıkçılık gibi faaliyetlerde kullanılan taşıma araçlarına da istisna uygulandığı ve vergi kaybına sebebiyet verildiği tespit edilmiştir.

Yapılan düzenleme ile istisna hükmünün düzenlenme gerekçesi ile uygulamanın uyumlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında söz konusu istisna için yıllar boyunca vazgeçilen vergi tutarının ne kadar olduğu yönündeki sorularımıza yanıt verilmemiştir.

Aynı madde ile bağlantılı olarak komisyona sunulan teklifin orijinal halinde yer alan 21 madde ile yine Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 32. Maddesinde değişiklik yaparak deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetlerin iade hakkı tanınan istisnalardan çıkarılarak kısmi istisna kapsamına alınması yönündeki düzenlemenin komisyon çalışmaları sırasında verilen önerge ile teklif metninden çıkartılmasının nedeni anlaşılamamıştır. Ancak yapılan açıklamalardan; bu düzenlemenin teklif metninden çıkarılmasının 3.8 Milyar TL.lik vergi kaybına neden olacağı anlaşılmıştır.

Söz konusu maddenin gerekçesinde,

"3065 sayılı Kanunda yer alan indirim ve iade hakkı tanınan istisnalar zaman içinde genişleyerek, KDV sistematiğini bozan, sistemi karmaşıklaştıran, mükelleflerin uyum düzeyini zayıflatan, Hazine kaybına yol açan ve devreden KDV tutarını arttıran bir hal almıştır.

Devreden KDV tutarını azaltmak adına yapılan analizlerde, hizmet karakterli bazı sektörlerde ödenmesi gereken KDV tutarını azaltmak, hiç ödememek veya iade almak amacıyla gerçek bir yüklenime dayanmayan KDV'nin indirim konusu yapılması eğiliminin arttığı görülmektedir.

Yapılan düzenlemeyle deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetler iade hakkı tanınan istisnalardan çıkarılarak kısmi istisna kapsamına alınmak suretiyle, bu istisna nedeniyle yüklenilen KDV'nin, gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider veya maliyet olarak dikkate alınması imkanı sağlanmakta ve devreden KDV'nin azaltılması amaçlanmaktadır."

şeklinde bir açıklama bulunmasına ve teklif sahiplerinin karşı itirazlarına rağmen söz konusu madde komisyonun Ak Partili milletvekilleri tarafından verilen önerge ile teklif metninden çıkartılmıştır.

Teklifin 19. Maddesinin Değerlendirilmesi

Teklifin bu maddesiyle 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17 nci maddesinde değişiklik yapılarak, birleşme, devir ve bölünme işlemleri dolayısıyla

faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerce yüklenilen ve indirilemeyen katma değer vergisinin, faaliyete başlayan veya devir ve bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından indirim konusu yapılabilmesi vergi incelemesi sonucuna bağlanmaktadır.

Mevcut uygulamada şirketlerin birleşme, devir ve bölünme işlemleri dolayısıyla faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerce yüklenilen ve indirilemeyen vergiler, faaliyete başlayan veya devir ve bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından indirim konusu yapılabilmektedir. Faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerin bünyesinde bulunan söz konusu sonraki döneme devreden KDV tutarlarının gerçekliğine ilişkin herhangi bir tespit ve araştırmanın bulunmaması, devralan mükellefler tarafından haksız KDV indirimi ve iadelerine sebebiyet vermektedir.

Yapılan düzenleme ile faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerin bünyesinde bulunan söz konusu sonraki döneme devreden KDV tutarlarının devralan şirkette indirilecek KDV olarak kullanılabilmesi için, bu KDV'nin doğruluğuna ilişkin gerekli incelemenin Vergi Usul Kanununda düzenlenen zamanaşımı süreleri ile bağlı olmaksızın yapılması ve inceleme sonucuna göre indirim hakkının verilmesi sağlanmaktadır.

Devreden KDV'ye sahip bulunan bazı şirketlerin uygulamada satın alınarak birleşme ve devir işlemlerinde kullanıldığı yönünde yoğun tespitlerin olduğu bilinmesine karşın, bu düzenleme ile genel olarak Türk Vergi Sisteminin zamanaşımına ilişkin beş yıllık süre süresiz hale getirilmektedir. Bu durumda, defter ve belgelerin saklanması, ibrazı, konunun dışında olan mal veya hizmeti satan mükellef nezdinde nasıl karşıt inceleme yapılabileceği vb konular belirsiz hale gelmektedir.

Daha önce takdir komisyonlarına tanınan benzer yetkinin Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olduğu dikkate alınarak söz konusu düzenlemenin gözden geçirilmesinde yarar bulunmaktadır.

Teklifin 20 ve 22. Maddelerinin Değerlendirilmesi

Teklifin 20. Maddesiyle 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasına bent ilavesiyle, Beş takvim yılı süresince indirim yoluyla giderilemeyen katma değer vergisi indirilemeyecek Katma Değer Vergisi kapsamına alınmaktadır.

Maddenin gerekçesinde;

"Türk Vergi Sistemi incelendiğinde gelir ve kurumlar vergisi uygulamasında herhangi bir yılın zararı, en fazla izleyen beş takvim yılı veya hesap dönemi kazancından indirim konusu yapılabilmektedir. Dolayısıyla mükelleflerin zararının süresiz olarak izleyen yıl kazancından indirimi söz konusu değildir. KDV uygulamasında ise mükelleflerin mal ve hizmet alımları nedeniyle yüklendiği KDV'nin ilgili dönemde indirilememesi halinde, bu KDV tutarı sonraki döneme devretmekte, fakat devreden bu KDV'nin hangi sürede indirim konusu yapılabileceğine ilişkin bir sınır bulunmamaktadır. Teorik olarak 1985 yılından bugüne KDV mükellefiyeti bulunan bir mükellefin, 1985 yılında yüklendiği KDV'yi 2024 yılında indirebilmesi mümkündür. Bu husus mükelleflerin devreden KDV'sinin takibini güçleştirmekte ve devreden KDV'nin iadesinin yapıldığı işlemlerde haksız KDV iadelerine sebebiyet verebilmektedir.

Ayrıca, defter ve belge saklama, tarh ve düzeltme işlemlerine ilişkin Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanununda zamanaşımı süreleri bulunmakta olup bu sürelerin geçtiği dönemlerin yüklenilen ve sonraki döneme devreden KDV tutarları bakımından incelenmesi ve kontrolü fiilen mümkün olamamaktadır. Bu da mükelleflerin devreden KDV tutarlarının doğruluğunun kontrolü açısından risk oluşturmakta, gerek Hazineye intikal edecek verginin azalması gerekse haksız KDV iadesi gibi sonuçlar doğurabilmektedir.

3065 sayılı Kanunun 30 ve 58 inci maddelerinde yapılan düzenlemeler ile beş takvim yılı veya daha fazla süreyle devreden KDV tutarlarının, indirim KDV hesaplarından çıkarılarak özel bir hesaba alınması, mükellefin talebine bağlı olarak yapılacak vergi incelemesi sonucuna göre gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınması imkanı sağlanmakta ve devreden KDV tutarının azaltılması amaçlanmaktadır."

denilmektedir.

KDV uygulamasında mükelleflerin mal ve hizmet alımları nedeniyle yüklendiği KDV'nin ilgili dönemde indirilememesi halinde, bu KDV tutarı sonraki döneme devretmekte, fakat devreden bu KDV'nin hangi sürede indirim konusu yapılabileceğine ilişkin bir sınır bulunmamaktadır.

Defter ve belge saklama, tarh ve düzeltme işlemlerine ilişkin Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanununda zamanaşımı süreleri bulunmakta olup bu sürelerin geçtiği dönemlerin yüklenilen ve sonraki döneme devreden KDV tutarları bakımından incelenmesi ve kontrolü fiilen mümkün olamamaktadır. Bu da mükelleflerin devreden KDV tutarlarının doğruluğunun kontrolü açısından risk oluşturmakta, gerek Hazineye intikal edecek verginin azalması gerekse haksız KDV iadesi gibi sonuçlar doğurabilmektedir.

3065 sayılı Kanunun "İndirilemeyecek katma değer vergisi" başlıklı 30 uncu maddesinde (ve 58 inci maddesinde) yapılan düzenlemeler ile beş takvim yılı veya daha fazla süreyle devreden KDV tutarlarının, indirim KDV hesaplarından çıkarılarak özel bir hesaba alınması, mükellefin talebine bağlı olarak yapılacak vergi incelemesi sonucuna göre gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınması imkânı sağlanmakta ve devreden KDV tutarının azaltılması amaçlanmaktadır.

Madde 1/1/2030 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Teklifin 22.maddesinde yapılan düzenleme ile, 3065 sayılı Kanunun 30 uncu maddesine eklenen (f) bendi uyarınca indirilemeyecek KDV olarak belirlenen ve beş takvim yılı süresince devreden KDV tutarları, ertesi yılın başında özel bir hesaba alınmakta, özel hesaba alınan tutarın bu tarihten itibaren üç yıl içinde mükellefin talebi üzerine yapılacak vergi incelemesi sonucunda, incelemenin tamamlandığı yıla ilişkin gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınmasına imkân sağlanmaktadır. Söz konusu talep, sonraki döneme devreden KDV tutarının özel hesaba alındığı takvim yılından başlamak üzere üç yıl boyunca yapılabilecektir. Bu sürede talepte bulunulmaması halinde ise söz konusu KDV'nin gider yazılması mümkün olmayacaktır. Mükellefin talebi üzerine yapılacak incelemenin de en fazla bir yıl içerisinde tamamlanması şarttır.

Diğer taraftan, özel hesaba alınan sonraki döneme devreden KDV'ye ilişkin incelemede, sahte belge veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belgeden veyahut KDV mevzuatına göre indirim hakkı bulunmayan işlemlerden kaynaklı herhangi bir indirimin bulunduğunun tespiti halinde indirim şartlarını taşımayan bu tutarların gider olarak dikkate alınamayacağı tabiidir. Söz konusu incelemenin tamamlanmasını müteakip, incelemenin bittiği takvim yılında inceleme sonucunda bulunacak tutar söz konusu takvim yılının gideri olarak dikkate alınacaktır.

Bu düzenlemenin, mükelleflerin sonraki döneme devreden KDV tutarlarının indirim yoluyla telafi edilebilmesine ilişkin öngörülebilirlik sağlamak amacıyla 1/1/2030 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmesi amaçlanmaktadır. Bu suretle 2025-2029 takvim yıllarına ilişkin vergilendirme dönemlerinin tamamında yer alan sonraki döneme devreden KDV tutarlarının en düşük olan tutarı, 1/1/2030 tarihinden itibaren indirim hesaplarından çıkarılarak özel bir hesaba alınacaktır. Aradaki dönemlerden herhangi birisinde mükellefin ödenecek KDV'nin bulunması halinde, beş takvim yılının hesabına ödenecek KDV çıkan dönemi izleyen takvim yılından itibaren başlanacaktır. Mükelleflerin bu dönemlerden herhangi birisinde iade talep etmiş olmasının bu hesaba etkisi olmayacaktır.

Ayrıca bu maddenin uygulanmasında vergi incelemesi dışında farklı usuller tespit etme ve maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirleme hususunda Hazine ve Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Maddelerin komisyondaki görüşülmesi sırasında, TÜRMOB temsilcisi söz konusu tutarın 1 trilyon lirayı aştığını, normal şartlarda bunun iade edilmesi gerektiğini, indirim mekanizmasının devam etmesi gerektiğini, ancak vergi inceleme oranının % 2'yi geçmediğini, diğer ülke uygulamalarında vergi incelemesi olmaksızın mükellefe iade yapıldığını, devreden KDV'nin incelemeyle gider veya maliyet yazılması yerine iade edilmesinin doğru bir yöntem olacağını düşündüklerini ifade etmiştir.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği temsilcisi de Batılı ülkelerde olduğu gibi bu devreden katma değer vergisinin belli bir süre içerisinde iade edilmesi gerektiğini, nihayetinde, bunların bütçe dengelerinden ödenemediğini, kendilerinin gider yazma taleplerinin olmadığını, eğer bunun tasfiyesine gidilecekse, ödeme imkânları yoksa, bütçe kısıtları varsa bunların en azından vergilerden, ya da sosyal güvenlik

primlerinden, kamunun diğer alacaklarından mahsup edilmesini istediklerini belirtmiştir.

Komisyon görüşmeleri sırasında Hazine ve Maliye Bakanlığı temsilcisi bazı Sivil Toplum Kuruluşlarının talepleri doğrultusunda hareket ettiklerini, onların indirilemeyen KDV'yi gider yazma talebinde bulunduklarını, yine bu kururluşların talebini dikkate alarak uygulamayı 01.01.2030'dan itibaren başlatacaklarını,2017 yılında Komisyondan geçen benzeri bir çalışma olduğunu, ifade etmiştir.

Beş yıldan fazla devreden KDV nin indiriminin engellenmesi işletmeler açısından finansman yükünün kalıcı hale gelmesi anlamını taşımaktadır.

Söz konusu düzenlemelerin evrensel bir hukuk ilkesi olan Mülkiyet hakkı çerçevesinde ve vergi sisteminde yer alan 5 yıllık zaman aşımı süresi kavramı açısından da değerlendirilmesi gerekmektedir.

Teklifin 24. Maddesinin Değerlendirilmesi

Teklifin bu maddesiyle 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun geçici 3 üncü maddesinde değişiklik yapılarak, serbest bölgelerde imal edilen ürünlerden elde edilen tüm gelir için uygulanan kurumlar vergisi istisnası "ihracat geliriyle" sınırlandırılmaktadır.

Mevcut durumda, serbest bölgelerde üretim faaliyetinde bulunan mükelleflerin bu bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançlar kurumlar vergisinden istisna tutulmaktadır.

Teklif edilen maddeyle serbest bölgelerde faaliyet gösteren kurumların, bu bölgelerde ihracattan elde ettikleri kazançların istisna olması, yurtiçine yaptıkları satışlardan elde edilen kazançlara tanınan istisnanın kaldırılması öngörülmektedir.

Bu düzenleme nedeniyle 2023 yılı itibarıyla 652 mükellefin 42 milyar liralık kurumlar vergisi istisnasından yararlandığı, bunun vergi etkisinin de yaklaşık 10 milyar lira olduğu tahmin edilmektedir.

İstisnanın ihracat gelirleriyle sınırlandırılmasının 7 milyar liralık gelir etkisi olacağı ifade edilmektedir. Düzenlemenin 1.1.2025 tarihinden itibaren elde edilen kazançlara uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girmesi önerilmektedir.

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında söz alan Ege Serbest Bölgesi Sanayici ve İş Adamları Derneği temsilcisi;

"Ülkemizde 20 tane serbest bölgemiz var ve geçtiğimiz yıl 12,7 milyar dolar ihracat, 100 bin istihdam ve toplam Türkiye ihracatının yüzde 5'i serbest bölgelerden geçmekte ve cari açığa pozitif katkı sağlamakta bölgelerimiz ve ortalama yıllık serbest bölgede üretilen ürünlerin yüzde 75'i ihracat olmaktadır. Dolayısıyla bu performansının önemli bir kısmını yabancı sermayeli firmalar yapmaktadır. Yabancı sermayeli firmalar da istikrar, öngörülebilirlik ve güven endeksini çok önemli hâlde üst perde de tutmaktadır. Hazinenin yapmış olduğu etki analizine baktığımızda aslında Türkiye yönünde yapılan satışların bir haksız rekabet yarattığı söylenmekte ancak şu gözden kaçıyor: Serbest bölgeden Türkiye'ye yapılan satışlarda kestiğimiz fatura üzerinden, ciro üzerinden binde 9 fon ediyoruz. Dolayısıyla, bu kârdan alınan kurumlar vergisindense cirodan ödenen binde fon çok ciddi bir rakam tutuyor... Dolayısıyla bu noktada kurumlar vergisinin getirilmesi fon ödeyen firmalarla beraber mükerrerlik yaratacak, serbest bölgedeki yabancı sermaye parayı ödemekten ziyade serbest bölge mevzuatındaki taahhütlerimizi kanunu tekrar geri çektiğimiz için ülkeden ciddi anlamda bir yabancı sermaye çıkışına neden olacaktır. ..Etki analizine baktığımız zaman, çok ciddi bir parasal hazine girdisi olmayan bir düzenlemenin yatırım ortamının korunması anlamında geri çekilmesini, mümkün değilse mevcut şirketlerin kazanılmış haklarının korunmak suretiyle tekrar değerlendirilmesini arz ediyorum"

şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Görüşlerine başvurulan Ticaret Bakanlığı Serbest Bölgeler Genel Müdür, söz konusu düzenlemeyi benimsemediklerini ifade etmiştir.

Görüşüne başvurulan Hazine ve Maliye Bakanlığı temsilcisi; söz konusu düzenlemeyi Serbest bölgenin amacına uygun bir şekilde faaliyet göstermesi hem de organize sanayi bölgelerindeki üreticilerle haksız rekabet oluşmaması açısından olumlu bulduklarını, 2023 yılında serbest bölgelerden yurt dışına 12.6 milyar dolarlık,

yurt içine ise 5 milyar dolarlık satış olduğunu, amaçlarının serbest bölgeleri ihracata yönlendirmek olduğunu belirterek cevap vermiştir.

Söz konusu maddenin ilgili kamu idarelerinin ve sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine başvurulmadan hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Söz konusu düzenlemenin öngörülebililirlik ilkesi açısından değerlendirmeye tabi tutulması gerekmektedir.

Teklifin 27. Maddesinin Değerlendirilmesi

Komisyonda görüşmeler sırasında son dakikada verilen önerge ile kanun teklifi metnine eklenen bu madde ile; 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına bent ilave edilerek, emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta iken Kızılay'da görev yapacakların; aylıklarını almaya devam edebilmelerine olanak sağlanmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin 14.06.2024 tarihli ve 32576 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 14.03.2024 tarihli ve 2022/21 E.; 2024/79 K. sayılı Kararı ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta olan kişilerin bu aylıkları kesilmeden Türkiye Maarif Vakfı, Yunus Emre Vakfı, Türkiye Kızılay Derneği, Yeşilay Cemiyeti, Yeşilay Vakfı, Antalya Diplomasi Forumu Vakfı ile Türk Arkeoloji ve Kültürel Miras Vakfında çalışmalarına imkân tanıyan ek 20'nci maddesi, sosyal güvenlik hakkı bakımından kişiler arasında farklı muamele yapılmayacağı gerekçesiyle Anayasa'nın 10 ve 60. maddelerine aykırı bulunarak Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.

Söz konusu düzenleme bu defa Kızılay Derneği ve bu derneğe ait veya bağlı işletmelerde çalışan aynı zamanda emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta olanlar için yeniden farklı bir formatta yürürlüğe konulmak istenilmektedir.

Anayasa'nın "Anayasa Mahkemesinin Kararları" başlıklı 153. maddesinin son fıkrası; *"Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar."* hükmünü içermektedir.

Söz konusu düzenleme aynı zamanda Anayasa'nın 153. maddesine de aykırılık taşımaktadır.

Maddenin kanun teklifi metninden çıkartılması gerekmektedir.

Teklifin 28. Maddesinin Değerlendirilmesi

Teklifin 28. maddesiyle; 5510 sayılı Kanunun sigorta prim oranlarının belirlendiği 81. Maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde düzenlenen ve iş kazası ve meslek hastalığı sigorta kolu için kısa vadeli sigorta prim oranı %2'den %2,25'e çıkarılmaktadır.

Ayrıca, bentte yapılan düzenlemeyle Cumhurbaşkanına tanınan söz konusu prim oranını değiştirme yetkisi de yeniden düzenlenmekte ve bu oranı %1,5 oranına kadar düşürmeye veya %2,5 oranına kadar arttırmaya yönelik yetki devri yapılmaktadır.

Mevcut düzenlemede Cumhurbaşkanına tanınan yetki doğrudan %1,5 oranına düşürme veya %2,5 oranına arttırma şeklindeyken yapılan düzenlemeyle bu oranlar asgari ve azami sınır olarak tanımlanmakta ve bu oranlar içerisinde Cumhurbaşkanına oran belirleme yetkisi verilmektedir.

Anayasa Mahkemesi, 2021/61 E., 2024/31 K. Sayılı Kararında;

"58. Sosyal güvenlik hakkına yönelik sınırlamanın Anayasa'ya uygun olabilmesi için kamu yararına yönelik olması yanında ölçülü olması da gerekmektedir. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir."

şeklindeki ifadesiyle sosyal güvenlik alanında sigorta primlerinin belirlenmesinde belirttiği gerekçelerle düzenleme yapılabileceğini belirtmektedir. Ancak, getirilen teklif ile iş kazası ve meslek hastalığı sigortası kolu için sigorta prim oranlarının %2'den

%2.25'e arttırılmasının nedeni madde gerekçesinde belirtilmemiştir. Bunun gerekçesinin açıklanmasına ihtiyaç vardır ve bu gerekçenin de yukarıda belirtilen AYM kararına uygun olması gerekir.

Diğer yandan maddede yapılan bir diğer değişiklik olan Cumhurbaşkanına prim oranlarını arttırma veya azaltmaya yönelik yetki devrine ilişkin düzenleme de açıklanmaya muhtaçtır. Şöyle ki, sosyal sigorta primlerini belirleme kanun ile düzenlenmek zorundadır.

Anayasa'nın 60. maddesi gereği bu devletin yükümlülüğü ve sorumluluğudur. Bu primlerin oranlarının değiştirilmesi hususunda yetki devri sosyal hukuk devletinde olmaması gereken bir uygulamadır çünkü devlet aktüaryal dengeyi koruma yükümlülüğü altındadır. Bunu yapacak yetkili organ da yasama erkidir. Yasama erkinin yetkisinin yürütme erkine devrinin haklı, ölçülü ve makul bir gerekçesi olmak zorundadır. Oysa madde gerekçelerinde buna yönelik bir açıklama bulunmadığı gibi bu sigorta kolunun aktüaryal dengesinin ne olduğuna ilişkin bir etki analizi de yapılmamıştır.

Anayasa'nın "Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini" düzenleyen 104. maddesinde Cumhurbaşkanına sigorta primlerini artırma ve eksiltme yetkisi de verilmemiştir.

Söz konusu düzenleme Anayasa'nın 2. maddesinde tanımını bulan hukuk devleti ilkesine, 7. maddesinde tanımını bulan "Yasama yetkisinin devredilmezliği" ilkesine ve 60. maddesinde tanımını bulan "Sosyal güvenlik hakkı" düzenlemesine de aykırı bulunmaktadır.

Maddenin görüşülmesi sırasında görüşlerine başvurulan TİSK temsilcisi maliyetleri artırdığı için söz konusu düzenlemeye karşı olduklarını ifade etmiştir.

Maddenin komisyondaki görüşmelerinde söz konusu değişiklikle bir yıllık süreçte yaklaşık 10.9 milyar TL gelir artışı beklendiği ifade edilmesine karşın maddenin tedvininde alt ve üst sınırların belirlenme nedeni konusunda sorulan sorulara tatminkar yanıtlar verilmemiştir.

Teklifin 29. Maddesinin Değerlendirilmesi

Madde ile yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı almakta olan emeklilere ve hak sahiplerine dosya bazında 10.000 Türk lirası olarak öngörülen asgari aylık tutarının 12.500 Türk lirasına yükseltilmesi öngörülmektedir.

Etki Analizinde yapılan açıklamalara göre; 2024/Temmuz ayı itibarıyla SSK-BAĞKUR emeklilerine %24,73 ve Emekli Sandığı emeklilerine %19,31 oranında zam yapılması sonrası; 10.000 TL'nin altında aylık ödenen kişi sayısı 1,1 milyondur. En düşük emekli aylığı ödeme tutarının 12.500 TL'ye çıkarılması ile aylıkları 12.500 TL'ye yükseltilerek ödenecek kişi sayısı ise 3.7 milyon olacaktır. En düşük emekli aylığı ödeme tutarının 2024 yılı Temmuz ödeme dönemi itibariyle 12.500 TL'ye yükseltilmesi halinde 2024 yılı için 33,2 Milyar TL maliyet öngörülmektedir.

Yürürlük maddesinde de belirtildiği üzere söz konusu düzenleme 2024 yılı Temmuz ayı ödeme döneminden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girecektir.

Öncelikle, asgari emekli aylığının 2.500 TL arttırılması emeklilerin sorunu çözmediği gibi açlık sınırının da altında yaşamak zorunda bırakan bir yaklaşımı gözler önüne sermektedir.

İkinci olarak asgari emekli aylığının arttırılarak yapılan düzenleme ayrıca ayrımcı bir düzenlemedir. Keza kanuni olarak primlerini ödemiş olan diğer emeklilere yönelik bir düzenlemeyi içermemekte ve dolayısıyla yüksek prim ödemiş kişilerle düşük prim ödemiş kişiler arasındaki dengeyi de giderek bozmakta ve herkesi tabanda birleştirmeye yönelik bir yaklaşım sergilemektedir.

Üçüncü olarak ise bu yapılan palyatif ve kısa vadeli bir düzenlemedir. Aynı sorun 6 ay sonunda tekrar gündeme gelecektir. Bunun nedeni 2006 yılında çıkarılan 5510 sayılı Kanunun asgari emekli aylığının belirlenmesine yönelik 506 sayılı Kanundaki düzenlemeyi kaldırması ve en düşük memur maaşıyla asgari emekli aylığı arasındaki ilişkinin koparılmasıdır. Önceki sistemde kişinin hesaplanan aylığı en düşük memur maaşının altında kalması halinde ilk ödeme döneminde bu aylık otomatik olarak en düşük memur aylığına çıkarılmakta ve daha sonraki emekli aylığı zamları bu aylık

üzerinden yapılmakta idi. Ancak, 5510 sayılı Kanun ile emekli aylıklarını düşürme amacıyla bu bağ koparılmış ve doğal olarak da bu tarihten sonraki emekli aylıkları giderek düşmeye başlamıştır. Özellikle, 1999 sonrası dönemde ilk defa sigortalı olmuş kişiler ile 2008 sonrası ilk defa sigortalı olmuş kişiler açısından önümüzdeki yıllarda emekliliğe hak kazanılması durumunda "kök aylık" denilen gerçek aylıklar daha düşecektir. Dolayısıyla bu sorun hiçbir zaman çözülemeyecek ve giderek kangren haline gelecektir.

Zaman içinde hem aylık bağlama oranlarının ve güncelleme katsayılarının düşürülmesi sonucunda emekli aylıklarında ciddi bir bozulma meydana gelmiştir. 2002 yılında AKP iktidara geldiği zaman en düşük emekli maaşı asgari ücretin 1,4 katı iken şu anda 0,65'ler seviyesindedir ve bütün buradaki sıkıntı aynı zamanda asgari ücrettin belirlenmesinde de bulunmaktadır. Türkiye'de asgari ücretin belirlenme yöntemi de yanlıştır. Asgari ücret belirlenmesinde işçinin ailesi yoktur, sadece kendisi vardır.

Bu nedenle doğrudan emekli aylığının ilk belirlenmesinde ya en düşük devlet memuru aylığıyla veya asgari ücret ile ilişki kurulmalıdır.

Açlık sınırının 19 bin liralarda olduğu, yoksulluk sınırının 65 bin liralara dayandığı bir ortamda bu tutar yeterli değildir.

Maddenin görüşülmesi sırasında görüşlerine başvurulan Türkiye Emekliler Derneği Başkanı; söz konusu tutarı yetersiz bulduklarını, ayrıca memur emeklilerine de ikinci dönem için % 25 oranında zam verilmesini talep etmiştir.

TÜRKİŞ temsilcisi de; en düşük emekli aylığının asgari ücret seviyesine getirilmesini, ayrıca vergi tarifesinde ücretliler lehine düzenleme yapılmasını talep etmiştir.

HAK-İŞ temsilcisi, Avrupa'da bazı ülkelerde uygulanan asgari ücret rakamlarından bahsederek, oralarda asgari ücretin yoksulluk sınırının iki katı tutarında olduğunu, asgari ücretle çalışan sayısının toplam çalışan sayısının % 6 sı civarında olduğunu, Türkiye'de ise bu oranın % 50'ye ulaştığını, emeklilere yapılan harcamaların Milli Gelirin % 14'üne ulaştığını, Türkiye'de ise bu oranın % 7 civarında olduğunu belirterek düzenlemenin yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

KAMU-SEN temsilcisi de söz konusu tutarın yetersiz olduğunu, Temmuz 2023 ayından önce görev maaşının görev maaşının, görev aylığının yüzde 75'inin emekli maaşı olarak bağlanırken, ilave ek ödemenin memur emekli maaşlarına yansıtılmaması nedeniyle bu oranın şu anda yüzde 45 seviyesine düştüğünü, memurlarda fiilî emeklilik yaşının 65'e yükseldiğini, sorunların çözümü için 5510 sayılı yasanın esaslı bir reforma tabi tutulması gerektiğini, tüm maaş unsurlarının emekli keseneğine tabi tutulması gerektiğini belirtmiştir.

MEMUR-SEN temsilcisi ise, Temmuz 2023 yılında kamu görevlilerine verilen ilave 8.077 TL'nin bugünkü rakamlarla 14.390 TL'ye tekabül ettiğini, bu ödemenin tüm emeklilere yansıtılması gerektiğini,bunun neticesinde gelinen noktada görev aylığı ile emekli aylığı arasındaki farkın yüzde 50'yi geçmiş durumda olduğunu, 3600 ek göstergenin birinci dereceye gelmiş tüm kamu görevlilerine verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

OECD rakamlarına göre, Meksika, Şili ve Kosta Rika'dan sonra gelir dağılımındaki bozukluk ve adaletsizlikte ülkemiz 4'üncü sırada bulunmaktadır. Türkiye'de en yüksek gelir grubuna sahip yüzde 10'un servetten aldığı pay yüzde 70'dir. En yüksek gelir grubuna sahip yüzde 5'in servetten aldığı pay yüzde 59,2. En yüksek yüzde 1 zenginin servetten aldığı pay yüzde 39,2. En yoksul yüzde 20'nin servetten aldığı pay eksi durumdadır.

TÜİK'e göre yıllık enflasyon son rakamlara göre yüzde 71.60, ENAG'a göre ise yüzde 113 seviyesindedir.

Emeklilere yapılan %24,75 enflasyon zammı maalesef eski alım gücünü dahi sağlayamamaktadır.

En düşük emekli aylığına getirilen 2500 TL zam ile ulaşılan 12.500 TL maaş, önceki 10.000 TL emekli maaşından daha az alım gücüne sahiptir.

Aşağıdaki tablo 10.000 TL emekli maaşı ile 12.500 TL emekli maaşının market ortalama fiyatları üzerinden alım gücünü kıyaslamaktadır. Yeni belirlenen emekli maaşının eskisine göre alım gücünde gerileme yarattığı açıkça görülmektedir.

MARKET ORTALAMA FİYATLARI

ÜRÜNLER	ARALIK 2023 FİYATI	HAZİRAN 2024 FİYATI	10.000 EMEKLİ MAAŞIYLA	12.500 EMEKLİ MAAŞIYLA	AZALAN ALIM GÜCÜ
Ayçiçek yağı	54,88 TL	77 TL	182 KG	162 KG	- 20 KG
Toz şeker	31,74 TL	42,44 TL	315 KG	294 KG	- 21 KG
Beyaz peynir	153,36 TL	246,23 TL	65 KG	50 KG	- 15 KG
Kaşar peyniri	250,59 TL	357,46 TL	40 KG	35 KG	- 5 KG
Tereyağı	230,35 TL	378,48 TL	43 KG	33 KG	- 10 KG
Tavuk Eti	79,28 TL	104,24 TL	126 KG	119 KG	- 7 KG
Dana Eti	405,73 TL	569,77 TL	24 KG	21 KG	- 3 KG
Kuzu Eti	445,76 TL	678,72 TL	22 KG	18 KG	- 4 KG
Yumurta (adet)	2,9 TL	4,02 TL	3448 ADET	3109 ADET	- 339 ADET
Süt	32,1 TL	42,1 TL	310 LİTRE	296 LİTRE	- 14 LİTRE
Nohut	62,4 TL	97,13 TL	160 KG	128 KG	- 32 KG
Kırmızı Mercimek	38,12 TL	55,19 TL	263 KG	227 KG	- 36 KG

Hazine destekli en düşük emekli aylığı uygulaması, AKP hükümetleri döneminde geliştirilen siyasi popülizm adına çıkarılmış, emekli kök aylıklarında herhangi bir iyileştirme sağlamayan bir sistemdir. Bunun doğal sonucudur ki, "kök aylık" ve "en düşük emekli aylığı" arasında yıllar içinde ciddi bir makas oluşmuştur. Hazine desteğiyle emekli maaşını alt sınır belirleyerek artırmak popülist bir siyaset aracı olarak kullanışlı olmakla birlikte; yıllar içinde hem Hazine yükünün artmasına sebep olmuş, hem de emeklilik sisteminde kalıcı bir düzenleme yapılmadığından tüm emekli maaşlarını alt seviyeye yaklaştırmıştır. Daha yüksek prim gün ve daha yüksek kazanç üzerinden emekli olanlarla, daha düşük prim gün ve asgari kazanç üzerinden emekli olanları alt sınırda birleştirme noktasına gelmiştir. Bu uygulama iki yönlü bir haksızlığa sebep olmuştur. Düşük ücretlilerin kök aylıkları, gelen zamlarla hiçbir zaman en düşük emekli aylığını geçemeyecek; yüksek ücretlilerin emekli maaşı da alt seviyeye yaklaşacaktır. Süregelen uygulama emekli maaşlarını en dipte birleştirecektir.

Bir örnek vermek gerekirse:

7 bin lira kök aylığı olan birinin zamlı maaşı 6 aylık TÜİK enflasyonu 24,73 uygulandığında 8.731 TL olmaktadır, en düşük emekli maaşının altında kaldığı için 12.500 Lira alacaktır.

10 bin lira kök emekli maaşı olan bir emeklinin zam uygulandığında emekli maaşı 12.473 lira olacak, o da 12.500 lira alacaktır.

11 bin lira kök maaşı olan bir emeklinin zamlı maaşı ise 13.720 TL olmaktadır.

Önceki durumda kök maaşı 11 bin olan -7 bin lira olandan 4 bin lira fazla iken, zamdan sonra aralarındaki fark 1200 liraya gelmektedir.

KÖK MAAŞ	%24,73 ZAMLI MAAŞ	ALACAĞI MAAŞ
7.000	8.731 TL	12.500
10.000	12.473 TL	12.500
11.000	13.720 TL	13.720

2002'den bugüne emekli aylıkları telafi edilemez kayıplara uğradı.

En düşük emekli maaşı 2002Temmuzda 240 TL iken asgari ücret 184 lira idi. En düşük emekli maaşı asgari ücretin 1.4 katıydı. Şu anda artırdığınız halde 12500 lira emekli maaşı asgari ücretin %73'üdür.

Emekli maaşlarının bu noktaya gelmesinin birkaç nedeni bulunmaktadır.

Öncelikle aylık Bağlama Oranları (ABO) 2002'den önce %70'lerde ikebn, şu an %28'lere düşürülmüştür. Emekli maaşlarına büyümeden verilen pay kaldırılmıştır. Aylık artışları resmi enflasyona hapsedilmiştir. Yapılması gereken emeklilik sisteminde yeni baştan bir iyileştirme yapılmasıdır.

Türk-İş'in verilerine göre 4 kişilik ailenin aylık gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 18.979 TL , tek kişinin aylık yaşama maliyeti 24.614 TL dir.

Türkiye emeklisine ödediği maaşla Avrupa'da en son sırada yer almaktadır.

Almanya'da ortalama emekli maaşı 1.400 euro , Hollanda'da 1430 ve İtalya'da 1359 Euro'dur. Türkiye, emeklisine bugünün değeriyle 345 euro maaş vermektedir.

Emekliler, dul ve yetimler 84 milyonun içinde 16 milyon yani nüfusun %5'te 1'i denilebilecek bir yüzdedir.

Ancak emekliler GSYH'nın içinde çok küçük bir paya sahiptir. Nüfusun %20'sini oluşturan emekliler, Gayri Safi Mill Hasılanın sadece %4,5'unu almaktadır.

Tüm bu açılanan nedenlerle en düşük emekli aylığına 2500 TL zam yapmak, herhangi bir çözüm getirmemekte, emeklilik aylık bağlama sisteminde köklü bir değişiklik ve emekli maaşlarına kalıcı bir iyileştirme yapılması gerekmektedir.

Türkiye, bugün Cumhuriyet tarihinin en büyük bölüşüm şokunu yaşamaktadır, özellikle 2021 bin yılının Eylül ayından itibaren uygulanan yanlış politikalar bugün Türkiye'yi daha da büyük bir açmazın içine getirmiştir. var olan yapısal sorunlar çözülmemiş aksine ağırlaşmıştır. Emeğiyle geçinenlerin yani ücretin millî gelirden aldığı pay gittikçe azalmaktadır. TÜİK İstatistiklerine son bir yıl için de bakınca biraz artmış gibi gözükmesinin nedeni EYT nedeniyle ödenen kıdem tazminatlarıdır.

Aslında son sekiz yılda emeğin milli gelirden aldığı payda 10 puanlık azalış bulunmaktadır. Ama büyük sermaye gruplarının daha çok kazandığı yani zenginin daha zengin olduğu, yoksulun da daha yoksullaştığı bir süreci çok açık ve net olarak izlenmektedir.

Aylıklar ve emekli maaşları arasındaki bağ kopmuştur.

En düşük emekli aylığının asgari ücret düzeyine çıkarılması yönünde verdiğimiz önerge iktidar partisi milletvekillerince kabul edilmemiştir.

Teklifin 30. Maddesinin Değerlendirilmesi

Madde ile 5510 sayılı Kanunun geçici 95. maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmaktadır.

Bilindiği üzere geçtiğimiz yıl EYT'liler olarak bilinen 7/9/1999 öncesi sigortalı olup yaş dışındaki diğer şartları yerine getirenlere emekli olabilme hakkı getirilmişti. Bu düzenlemeyle birlikte bu kapsamda olup emekli olanlardan emekli olduktan sonra 30 gün içerisinde yeniden aynı işyerinde çalışmaya başlayanlar için diğer sigortalılara

uygulanmayan bir düzenleme yapılmış ve bunlar için işverenlerinin ödeyeceği sosyal güvenlik destek primi oranında (%32,5) 5 puanlık bir kısmın hazine tarafından karşılanması düzenlenmişti.

Teklif ile hazine tarafından sağlanan bu 5 puanlık destek uygulaması kaldırılmaktadır.

Madde metninin gerekçesinde üç hususta bahsedilmektedir. Birincisi, söz konusu desteğin maddenin yürürlüğe girdiği tarihlerde işgücü piyasasında yaratabileceği dalgalanmanın artık olmayacağı şeklindeki görüştür. İkincisi de sadece EYT'liler için getirilen bu düzenlemenin bir ayrımcılık yarattığı ve normal emekliler ile EYT'liler arasında yaratılan bu destek uygulamasından normal emekli olma şartını kazanan emeklileri çalıştıran işverenler aleyhine bir durum yaratmasıdır. Üçüncüsü ise bu uygulamanın genç işçilerin istihdamını olumsuz yönde etkilemesidir.

Kanımızca işverenlere yönelik olarak sadece bu desteğin değil diğer destek ve teşviklerin de ele alınması gerekir. Sosyal sigorta sisteminin ve işsizlik sigortası sisteminden işverenlere sağlanan destek ve teşvikler artık istihdamı arttırma amacını taşımamaktadır. Nitekim, Sayıştay 2022 Çalışma Bakanlığı denetim raporunda da konu ile ilgili yerindelik etki analizi yapılmasına yönelik bir öneri bulunmaktadır. Destek ve teşviklerin gerçekten yeni genç, kadın işçi çalıştırmayı teşvik edip etmediğine ilişkin Meclisin geniş ve uzun vadeli bir araştırma yapma zorunluluğu bulunmaktadır.

Maddenin görüşülmesi sırasında söz alan TİSK temsilcisi söz konusu maddeye işgücü maliyetlerini artıracağı için karşı olduklarını belirtmiştir.

Söz konusu düzenleme, yürürlük maddesinde belirtildiği üzere kanunun yayımı tarihini izleyen aybaşından itibaren yürürlüğe girecektir.

SGK aylık istatistiklerine göre Nisan/2024 itibariyle Türkiye'de 1.742.575 erkek, 221.491 kadın olmak üzere toplam 1.964.066 emekli çalışmaya devam etmektedir.

Çalışan emekli için işverene verdiğiniz desteği çektiğiniz anda, onun yerine emekli olmayan birini çalıştırmayı tercih edecektir. Emeklinin işverene prim maliyeti %24,5'dur. Söz konusu desteğin kalkması halinde işten emeklinin çıkarılıp yerine emekliyi çıkarır yerine %20,5 prim ödeyeceği bir başkasını işe alınması kaçınılmaz sonuç olarak görülmektedir.

Teklifin 31. Maddesinin Değerlendirilmesi

Teklifin 31. maddesiyle; maddesiyle; 5510 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmekte ve söz konusu düzenleme ile malullük ve yaşlılık sigortasından ödenen aylıklar ve aylıklar ile birlikte her ay itibarıyla yapılan ödemeler toplamının dosya bazında, 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanunun 1 inci maddesi uyarınca yapılacak ek ödeme dâhil asgari 12.500 Türk lirası olarak belirlenmesi sebebiyle söz konusu ödemelerin yapılabilmesi kapsamında Hazinece 2024 yılında karşılanacak fark tutarının finansmanının sağlanması amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibine 2024 yılında ödenek eklenebilmesi için Cumhurbaşkanına yetki verilmesine ilişkin esaslar düzenlenmektedir.

Anayasa'nın 87. maddesi; Bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerini görüşme ve kabul etmenin T.B.M.M.'nin görevleri arasında saymaktadır.

Bilindiği üzere Anayasamızda Bütçenin TBMM'ye sevki, görüşülmesi ve yasalaşması ile ilgili özel düzenleme yer almaktadır.

Söz konusu düzenleme Anayasa'nın bütçe ve kesin hesapla ilgili düzenlemeleri içeren 161. maddesinde bulunmaktadır.

Anayasamızda yer alan hükme göre sadece Bütçe ile ilgili kanun teklifi bizzat Cumhurbaşkanınca verilmekte, diğer kanun teklifleri ise yasama organı üyelerince TBMM'ye sunulmaktadır.

Söz konusu düzenleme bütçe hakkını zedelemesi nedeniyle Anayasaya aykırıdır. Şöyle ki, öncelikle Bütçe Kanunu haricinde başka bir kanunla bütçe kanununda bir değişiklik yapılamaz. Bu düzenleme yürütmeye ödenek ekleme yetkisi vermesi nedeniyle bütçe hakkına aykırı bir düzenlemedir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi benzeri bir düzenlemeyi içeren 7349 sayılı Kanunun 7. maddesini CHP'nin başvurusu üzerine, 13.10.2022 tarih ve E.2021/133, K.2022/10 sayılı kararı ile *TBMM'nin bütçe kanunlarıyla ödenek tutarlarının önceden belirlenmesini, bu doğrultuda izin verilmesini zorunlu kılan ve bütçeyle verilen ödeneğin üstünde harcama yapılamayacağını belirten anayasal hükümlere aykırılık oluşturduğu*

ve bütçe hakkıyla bağdaşmadığı gerekçesiyle Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir.

Kararda yer alan belirlemelere aşağıda yer verilmiştir.

"*14. Dava konusu kuralla 2021 yılında tahmin edilenden fazla gelirin elde edilmesi durumunda fazla gerçekleşen gelir tutarını genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerine ödenek eklemeye Cumhurbaşkanı yetkili kılınmaktadır.*

15. Yasama organının kamu harcamalarının çeşit ve miktarı ile kaynağını önceden belirleme ve onaylama yetkisi bütçe hakkının bir gereğidir. Kuralla Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait bu yetkiler Cumhurbaşkanı'na devredilmektedir. Anayasa'nın 161. maddesinin birinci fıkrasında kamu idarelerinin harcamalarının bütçeler ile yapılabileceği belirtilmiştir. Yıl içinde tahminden fazla mali kaynak olduğu fark edildiğinde bu kaynakların harcanmasına karar verme yetkisi bütçe hakkı gereğince TBMM'ye aittir. Anılan maddenin yedinci fıkrasında da merkezî yönetim bütçe kanunuyla verilen ödeneğin harcanabilecek tutarın sınırını gösterdiğinin ve harcanabilecek tutarın Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle aşılabileceğine dair hüküm konulamayacağının belirtildiği gözetildiğinde bütçe kanununa veya diğer kanunlara ödenek üstü harcama yapılabileceğine ilişkin bir hüküm konulamayacağı açıktır.

16. Ayrıca Anayasa'nın 161. maddesinin sekizinci fıkrasında cari yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik tekliflerinde öngörülen giderleri karşılayabilecek mali kaynak gösterilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Yılı bütçe kanunlarında belirtilen ödenek tutarlarının arttırılması suretiyle yılı bütçe kanunlarının değiştirilmesinin ek bütçe niteliğinde olduğu gözetildiğinde bütçe hakkı gereğince bu tür değişikliklerin bütçe kanunları için belirlenen usul ve esaslara tabi olması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

17. Bu itibarla kural TBMM'nin bütçe kanunlarıyla ödenek tutarlarının önceden belirlenmesini, bu doğrultuda izin verilmesini zorunlu kılan ve bütçeyle verilen ödeneğin üstünde harcama yapılamayacağını belirten anayasal hükümlere aykırılık oluşturmakta ve bütçe hakkıyla bağdaşmamaktadır.

18. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir."

Kanun teklifi metninin 31 maddesinde yer alan düzenleme Anayasa'nın 161. maddesi ile "bütçe hakkını" düzenleyen 87. maddesi hükümlerine aykırı bulunmaktadır.

Bu madde dolaylı olarak 2024 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununda yer alan bütçe büyüklükleri üzerinde değişiklik yapmaktadır.2

İlgili yıl bütçe kanununda yer alan bir hükümde bulunan miktarların TBMM üyesi milletvekillerince başka bir kanuna ek geçici madde eklenmesi suretiyle verilen kanun teklifi ile Cumhurbaşkanına ödenek eklemesi verilmesi suretiyle değiştirilmesi Anayasa'nın 161. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

Etki Analizi tablosuna göre söz konusu maddede ödenek eklenmesine ihtiyaç duyulan 33.2 milyar TL'lik tutarın Merkezi Yönetim Bütçesinin yedek ödenek tertibinden SGK'ya aktarılması mümkün olmasına rağmen bu konuda Cumhurbaşkanına bütçe büyüklüklerini etkileyen ödenek ekleme yetkisinin verilmesinin nedeni anlaşılamamaktadır.

Söz konusu düzenleme ile ilgili olarak tartışılması gereken ikinci bir husus, Anayasa'nın 161. maddesinde yer alan "Carî yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik teklifleri ile carî ve izleyen yılların bütçelerine malî yük getiren tekliflerde, öngörülen giderleri karşılayabilecek malî kaynak gösterilmesi zorunludur." şeklindeki düzenleme ile bu değişiklik teklifinin bütçeye ilave bir mali külfet getirme ihtimali olduğundan bahisle kaynak gösterilmek şartıyla "bir ek bütçe teklifi" ile yasalaştırılması gereğidir. Bu duruma ilişkin bir düzenleme 5018 sayılı Kamu Yönetimi ve Mali Kontrol Kanununun "Merkezi Yönetim Bütçesinin görüşülmesi" başlıklı 19. maddesinde yer almaktadır.

"...Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerindeki ödeneklerin yetersiz kalması halinde veya öngörülmeyen hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, karşılığı gelir gösterilmek kaydıyla, kanunla ek bütçe yapılabilir."

Yukarıdaki açıklamalar sonucunda kanun teklifinin 31. maddesinde yer alan düzenlemenin bizzat Cumhurbaşkanınca TBMM'ye sevk olunacak "ek bütçe" teklifi ile yapılmasının zorunlu olduğu düşünülmektedir.

Kanun teklifi metninde yer alan düzenleme Anayasa'nın 161. maddesi ile "bütçe hakkını" düzenleyen 87. maddesi hükümlerine aykırı bulunmaktadır.

Teklifin 32. Maddesinin Değerlendirilmesi

Maddeyle Kurumlar Vergisi Kanununun istisnaları düzenleyen 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (d) bentlerinde değişiklik yapılmaktadır.

Kurumlar Vergisi Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde sayılan fon veya ortaklıkların kazançları Türkiye'de kurulmuş olmaları şartıyla kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca, sermaye piyasası kurumları olarak faaliyette bulunan söz konusu fon ve ortaklıkların temel fonksiyonları arasında, yatırımcılarının hak ve menfaatlerini optimal seviyede tutarak piyasaların adil ve etkin bir şekilde çalışmasına destek olması yer almaktadır. Bu fonksiyonun yerine getirilmesinde en cazip unsurlardan biri de kâr dağıtımıdır. Düzenli olarak kâr dağıtımında bulunan fon ve ortaklıklar, hem yatırımcılarının kâr beklentilerinin karşılanmasına katkıda bulunmakta hem de tasarruf sahiplerinin yatırım güdülerinin amasını sağlayarak bu alanlara daha fazla yerli ve yabancı yatırımcıların gelmesini teşvik etmektedirler. Yatırım fon ve ortaklıklarının kazançlarının vergilendirilmesine yönelik dünya örnekleri incelendiğinde, bu kazançların vergiden istisna edilmesinin belirli koşullara bağlandığı, bu koşullardan birisinin de dağıtılabilir kazancın belirli bir oranının ya da belirli alanlardan elde edilen kazançların ortaklara kâr payı olarak dağıtılması olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda madde ile, taşınmazlara yatırım yapan fon ve ortaklıkların, ticari mal niteliğinde olanlar dahil sahip oldukları taşınmazlardan elde ettikleri kazançların %50'sinin, maddede öngörülen süre içerisinde ortaklarına kâr payı olarak dağıtmaları istisnanın temel koşulu olarak düzenlenmektedir. Maddedeki taşınmaz kazançları ibaresinden; taşınmaz alım satım kazançları, kira gelirleri, taşınmaza dayalı hakların devir ve temlikinden elde edilen kazançlar, taşınmaz inşaat projelerinden elde edilen gelirler, taşınmaz İşletme gelirleri gibi doğrudan taşınmazlardan elde edilen gelir ve kazançların anlaşılması gerekmektedir.

Kâr dağıtımına konu kazanç bahse konu taşınmazlardan elde edilen kazançlara yönelik olup bu gelirler dışındaki kazançların dağıtım zorunluluğu bulunmamaktadır. Kâr dağıtım şartının sağlanmaması durumunda taşınmaz gelirleri dahil diğer tüm gelirler için istisnadan yararlanılamayacaktır.

Faaliyet alanı gereği portföyüne veya aktifine taşınmaz dahil edemeyen ve inşaat projeleri yapamayan fon ve ortaklıkların bahse konu gelirleri bulunmayacağından, bu fon ve ortaklıklar için kâr dağıtımı şartı doğmayacaktır.

Ayrıca, birinci fıkranın (a) bendinde yapılan düzenleme ile kâr dağıtım şartını sağlamayan ve bu nedenle istisnadan faydalanamayan yatırım fon ve ortaklıklarından kâr payı elde eden kurumların, iştirak kazançları istisnasından faydalanabilmesine imkan sağlanmaktadır.

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında GYODER temsilcisi, Hazine ve Maliye Bakanlığına bildirdikleri temettü dağıtım oranının % 25 olduğunu, bu oranın yasanın hazırlanması sırasında kabul edildiğini, fakat sonradan bundan vazgeçildiğini, sektöre asgari kurumlar vergisi dolayısıyla da ayrıca bir yük geleceğini, gayrimenkul yatırım ortaklıklarında, gayrimenkul yatırım fonlarında, proje gayrimenkul yatırım fonlarında artık konut yapma, inşaat yapma faaliyetlerinin askıya alınacağını, söz konusu düzenlemelerin sektörü çok güç durumda bıraktığını ifade etmiştir.

Söz konusu düzenlemeden 7.2 Milyar TL. gelir beklentisi bulunmaktadır.

Teklifin 35. Maddesinin Değerlendirilmesi

Madde ile 3996 sayılı Kanuna göre yap-işlet-devret modeli çerçevesinde gerçekleştirilen projeler ile 6428 sayılı Kanuna göre kamu özel iş birliği modeli çerçevesinde yürütülen projelerde faaliyette bulunan kurumların kazançları üzerinden %30 oranında kurumlar vergisi hesaplanması amaçlanmaktadır. Bu oran halen genel oran olarak uygulanmakta olan %25'tir.

Bu düzenleme ile anılan kurumların münhasıran bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlara değil; tüm faaliyet kazançlarına bu oranın uygulanması sağlanmaktadır. Değişiklik hükmü söz konusu Kanunlara göre düzenlenen sözleşmelere doğrudan taraf

olan kurumlar için geçerli olup, taşeron sözleşmeleriyle alt yüklenicilerin bu kapsamda yürüttükleri faaliyetlerden elde ettikleri kazançlarında, kurumlar vergisi oranına yönelik genel hükümler geçerli olacaktır.

Yapılan hesaplamalara göre 2005'ten 2024'e kadar 79,5 milyar dolar aktarılmıştır. 2024 yılı içerisinde 162 milyar TL ödeme yapılacaktır.

Hali hazırda bu kapsamda 44 mükellef bulunmaktadır. Bu mükelleflerin beyan ettikleri matrah üzerinden 2,8 milyar TL kurumlar vergisi tahakkuk etmiştir.[14]

Söz konusu düzenlemeden 557 milyonluk bir gelir beklentisinde olunduğu anlaşılmaktadır.

Ülkenin sınırlı kaynaklarının son derece yanlış kullanıldığı görülmektedir. Bu duruma en iyi örnek olarak KÖİ (Kamu Özel İşbirliği) yöntemiyle gerçekleştirilen yatırım projeleri verilebilecek olup, kamu yatırımları ile ilgili döviz cinsinden garanti geri ödeme sisteminin bütçe için önümüzdeki dönemde gittikçe büyüyen bir açık unsuru olacağı anlaşılmaktadır. Bu projelerin önemli bir bölümünde fizibilite çalışmalarının doğru yapılmadığı sonradan anlaşılmakta, bunların sözleşmeleri denetim elemanlarından ve milletvekillerinden 'ticari sır' bahanesiyle saklanmaktadır. Bu projelerin ülke kaynakların sınırlılığı ve ekonomideki 'fırsat maliyetleri' göz önünde bulundurularak bugünkü değer hesaplarının titizlikle yapılması bir rasyonalite gereği olup maalesef yerine getirilmemiştir.

KÖİ Modelleri ülkemizde 1986 yılından bu yana uygulanmaktadır. Ülkemizde KÖİ modelleri ile yatırım yapılmasının temel gerekçesi kamunun yatırım için gerekli finansmana sahip olmaması, bu çerçevede özel sektörün yatırım sürecine dahil edilmesi olarak ifade edilmektedir. AKP iktidarları döneminde KÖİ modeli ile yatırımlar hız kazanmış ve sayısal olarak ve tutar bazında yüksek seviyelere ulaşmıştır.

Diğer taraftan, bu modelin kullanımı, kanunda belirtilen gerekçesi olan ileri teknoloji gerektiren veya hizmetin istisnai özelliklerinden kaynaklanan tercihlerin çok ötesine taşınmış ve yandaş sermaye gruplarına kaynak aktarmanın mekanizmaları olarak kullanılır olmuştur. KÖİ modeli bütçe açığının düşük görülmesine,

[14] Kamuoyunda bunlardan 37'sinin matrah beyan etmediği, bu durumumun kendilerinin kullandığı muhasebe sisteminden kaynaklandığı yönünde iddialar bulunmaktadır.

yükümlülüklerin uzun vadeye yayılmasına ve hizmetin maliyetlerinin artmasına yol açmaktadır. Diğer bir sonuç da bu modelle yapılan yatırımlardan yararlanan yurttaşların hizmetler karşılığında giderek daha fazla bedel ödemesi olmaktadır.

Kamu yatırımlarının dünyanın hemen bütün ülkelerinde bütçe olanakları ile yapılması esastır. Kamu yatırımlarının bütçe dışı yöntemlerle yapılması mali disipline ve bütçe prensiplerine aykırı kabul edilmektedir. Ülkemizde ilk olarak enerji ve ulaştırma alanlarında uygulamaya konulan Kamu-Özel İşbirliği modellerinin AKP döneminde sağlığı da kapsayarak giderek yaygınlaştığı ve mali portresinin yükseldiği gözlenmektedir.

Kamu Özel İşbirliği Projeleri için OVP dönemi olan 2024-2026 döneminde yapılacak ödemeleri gösteren tablo aşağıdadır.

Tablo: KÖİ Projeleri ve Şehir Hastanelerinin Bütçeye Yükü (2024-2026) (TL)

	2024	**2025**	**2026**
Ulaştırma Bakanlığı Ulaştırma Projelerine Ait Trafik Garantileri ve Katkı Ödemeleri	4.907.286.000	6.505.390.000	7.689.967.000
Karayolları Ulaştırma Projelerine İlişkin Trafik Garantileri ve Katkı Ödemeleri	73.830.432.000	136.426.384.000	163.206.286.000
Şehir Hastaneleri Hizmet Alım Giderleri	26.143.118.000	32.181.397.000	36.487.740.000
Şehir Hastaneleri Kullanım Bedeli	57.554.000.000	65.724.000.000	62.898.000.000
Toplam	**162.434.836.000**	**240.837.171.000**	**270.281.993.000**
Genel Toplam			**673.554.000.000**

Söz konusu projeler için önümüzdeki üç yılda 673,6 milyar lirayı ödenmesi gerekmektedir. Söz konusu tahminler belirli bir döviz kuru baz alınarak yapıldığından

döviz kurundaki artışın programda öngörülenden fazla olması halinde söz konusu ödemelerin bütçeye yükü artacaktır.

Yukarıdaki tablodaki veriler söz konusu değişiklikle elde edilecek ek vergi gelirinin KÖİ projelerinin toplumsal maliyeti ile asla mukayese edilemez olduğunu göstermektedir.

Teklifin 36. Maddesinin Değerlendirilmesi

Madde ile 5520 sayılı Kanuna 32/B maddesinden sonra gelmek üzere madde eklenerek yapılan değişiklikle kurumlar vergisi mükelleflerinin hesaplayacakları kurumlar vergisinin tespitine yönelik vergi güvenlik müessesi ihdas edilmektedir.

Mevcut hükümler çerçevesinde kurumların bir hesap dönemi içerisinde elde ettikleri kazançlarına Kanunun 32 nci maddesinin birinci ila dokuzuncu fıkrası hükümleri ile 32/A maddesinin uygulanması suretiyle tespit olunacak oranın tatbik edilmesiyle kurumlar vergisi hesaplanmaya devam edilecektir. Ancak önerilen düzenlemeye göre hesaplanan vergi, kurumların indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancının %10'undan az olamayacaktır.

Bu hesaplamada; 5520 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde düzenlenen tam mükellef kurumlardan elde edilen iştirak kazançları istisnası, emisyon primi kazanç istisnası, sahip olunan taşınmazlardan elde edilen kazançlar dışında (d) bendinde sayılan yatırım fon ve ortaklıklarının istisna kazançları, risturn istisnası, finansal kiralama şirketleri ve varlık kiralama şirketleri ile yapılan sat geri kirala işlemlerinden elde edilen kazançlara uygulanan istisna, Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin işletilmesi ve devrinden elde edilen kazançlara uygulanan istisna ile girişim sermayesi fonu indirimi ve korumalı işyeri indirimi dikkate alınmayacaktır. Ayrıca, mikro ve küçük işletme tanımına giren kurumlar vergisi mükelleflerinin teknoloji geliştirme bölgesi kazanç istisnası ile aynı işletmelerin Ar-Ge ve tasarım indirimleri de hesaplamada kazançtan indirilecektir.

Maddedeki taşınmaz kazançları ibaresinden; taşınmaz alım satım kazançları, kira gelirleri, taşınmaza dayalı hakların devir ve temlikinden elde edilen kazançlar,

taşınmaz inşaat projelerinden elde edilen gelirler, taşınmaz işletme gelirleri gibi doğrudan taşınmazlardan elde edilen gelir ve kazançların anlaşılması gerekmektedir.

Üzerinden %10 kurumlar vergisi hesaplanacak kurum kazancı olarak ticari bilanço karına veya zararına kanunen kabul edilmeyen giderlerin eklenmesi ve maddede öngörülen istisna ve indirimlerin düşülmesi suretiyle bulunan tutar dikkate alınacaktır.

Ayrıca, payları Borsa İstanbul Pay Piyasasında ilk defa işlem görmek üzere en az %20 oranında halka arz edilen kurumların beş hesap dönemine ait kurum kazançlarına uygulanan iki puan indirim, ihracat yapan kurumların münhasıran ihracattan elde ettikleri kazançlarına uygulanan beş puan indirim ve sanayi sicil belgesini haiz ve fiilen üretim faaliyetiyle iştigal eden kurumların münhasıran üretim faaliyetinden elde ettikleri kazançlarına uygulanan bir puan indirim nedeniyle ödenmeyen vergi ile maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından alınan teşvik belgeleri kapsamındaki yatırıma katkı tutarları ile sınırlı olmak üzere, mükelleflerin kendi beyannameleri üzerinde Kurumlar Vergisi Kanununun 32/A maddesi hükmüne istinaden indirimli kurumlar vergisi uygulaması nedeniyle ödemedikleri kurumlar vergisinin asgari vergi hesaplaması nedeniyle ödenmesi gereken kurumlar vergisinden düşülmesi imkanı verilerek, mevcut indirimli oran hakları ile yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki haklarının korunması sağlanmaktadır.

Örneğin (A) AŞ. 'nin; ticari bilanço karı 1.000.000 Türk lirası olup iştirak hissesi satış kazancı istisnası 800.000 Türk lirasıdır.

(A) AŞ. 'nin beyanı üzerine (1.000.000-800.000) 200.000 Türk lirası matrah üzerinden hesaplayacağı %25 oranındaki kurumlar vergisi 50.000 Türk lirasıdır.

Mükellef kurumun bu madde kapsamında indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancının %10'u üzerinden hesapladığı vergi (1.000.000x0,10) 100.000 Türk lirasıdır.

Bu durumda, mükellef kurumun bu maddeye göre hesaplayıp ödemesi gereken kurumlar vergisi 100.000 Türk lirası olacak ve 50.000 Türk lirası ilave kurumlar vergisi ödenecektir.

Bununla birlikte, ilk defa işe başlayan mükellefler için faaliyete başlanılan hesap döneminden itibaren üç hesap dönemi boyunca bu madde hükmünün uygulanmaması sağlanarak, kuruluş aşamasını müteakip yatırımlarına yeni başlayan mükelleflerin bu düzenlemeden etkilenmemesi sağlanmaktadır.

Maddeyle ayrıca, %10 oranını, sektörler, faaliyet konusu, iş kolları ya da üretim alanları itibarıyla ayrı ayrı ya da birlikte sıfıra kadar indirme veya bir katına kadar artırma hususunda Cumhurbaşkanına, maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda da Hazine ve Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Bu maddenin sonraki maddelerde düzenlenen yerel ve küresel asgari vergi düzenlemeleri ile bir ilgisi yoktur. Gerçek kişilerin ve kurumların gerçek gelirlerini kavrayamayan vergi sisteminde oluşan zafiyeti gidermek amacıyla getirilen ve sorunu kökten çözmeye yönelik olmayan, adaletsizlik yaratma olasılığı bulunan bir düzenlemedir.

Vergi sistemimizde eskiden yürürlüğe konulmuş ancak sonradan kaldırılmış, Hayat Standartı Esası, Götürü Usulde vergilendirme vb uygulamaları andıran söz konusu düzenleme Kurumlar Vergisi uygulamaları açısından 25.07.1992 tarih ve 3824 sayılı Kanunla getirilip bilahare 26.12.1993 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan uygulamaları çağrıştırmaktadır.

Asgari Kurumlar vergisi düzenlemesinin Anayasa'nın 73. maddesinde tanımını bulan ödeme gücü ilkesine uygunluk açısından değerlendirilmesi gerekmektedir.

Maddenin komisyondaki görüşmeleri sırasında verilen önerge ile, Serbest Bölgeler Kanunu kapsamında vergiden istisna edilen kazançların da yurt içi asgari kurumlar vergisi hesaplamasında kapsam dışına alınması sağlanmıştır.

Etki Analizi Raporuna göre 70 milyarlık gelir beklentisi bulunmaktadır.

Teklifin 37 ve 50. Maddelerinin Değerlendirilmesi

Teklifin bu maddelerinde;

-Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin konusunun belirlenmesi,

-Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi" uygulamasında kullanılan bazı kavramların tanımlanması,

-Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden muaf olanlar ile bu vergiden istisna tutulan kazançların belirlenmesi,

-Vergi yükünün tespitinde dikkate alınan düzeltilmiş kapsanan vergilerin hesaplanmasına yönelik hükümler,

-Vergi yükünün tespitinde dikkate alınacak işletme bazlı kazanç veya zararın hesaplanmasına yönelik hükümler,

-Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin matrahına, oranına ve hesabına ilişkin esaslar,

-Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefinin belirlenmesi,

-Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemine, verginin tarhına, beyanına ve ödenmesine ilişkin esasların saptanması,

-Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefinin belirlenme esasları,

-Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemine, verginin tarhına, beyanına ve ödenmesine ilişkin kriterlerin düzenlenmesi,

-Grupların birleşmesine, bölünmesine ve pay devirlerine ilişkin düzenleme yapılması,

-Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisine yönelik özel vergileme hallerinin belirlenmesi,

-Hazine ve Maliye Bakanlığına küresel asgari vergi uygulama usul ve esaslarını belirleme yetkisinin verilmesi,

-Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulamasına yönelik Kurumlar Vergisi Kanunu'na beşinci kısım olarak ihdas edilen vergileme kurallarıyla ilgili geçiş hükümlerinin tespiti,

konusunda düzenlemeler yapılmaktadır.

Son yıllarda ekonomilerde artan dijitalleşme ile birlikte birçok yeni iş modeli ve faaliyet alanı ortaya çıkmış, teknolojik gelişmelerin getirmiş olduğu imkânlardan faydalanmak suretiyle hareket kabiliyetleri artan kurumlar, farklı ülkelerde kolaylıkla faaliyette bulunmaya başlamışlardır.

Yaşanan bu gelişmeler sonucunda, uluslararası kazançların vergilendirilmesine ilişkin geçerli olan genel vergileme kurallarında bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu durum gerek ülkeleri gerekse uluslararası kuruluşları, vergi sistemlerini revize etmek ve kazançların ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği ve değerin yaratıldığı yerlerde daha adil ve asgari düzeyde vergilendirilmesini sağlamak adına gerekli düzenlemeleri yapmaya yöneltmiştir.

Bu kapsamda, Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) tarafından, belirli hacmin üzerindeki çok uluslu işletmelerin kazançlarının vergilendirilmesine yönelik ortaya çıkan sorunları ele alma hususunda bir dizi çalışma başlatılmış ve 2013 yılının Eylül ayında "Matrah Aşındırma ve Kar Kaydırma Projesi" (BEPS- Base Erosion and Profit Shifting) adında bir eylem planı oluşturulmuştur. Söz konusu eylem planında, çok uluslu işletmelerin uluslararası faaliyetlerinden elde edilen kazançların vergilendirilmesine yönelik ülkelerin iç mevzuat hükümlerindeki tutarlılığın sağlanması ve mevcut uluslararası standartlardaki temel gerekliliklerin güçlendirmesine yönelik 15 alt başlıklı eylem belirlenmiştir.

Söz konusu alt başlıklı eylemlerden biri de "Ekonominin dijitalleşmesinden kaynaklanan vergi zorluklarının ele alınması" başlıklı konu olup, bu konuda, küresel gayri safi hasılatın %95'inden fazlasını temsil eden 130'dan fazla ülke tarafından, 8 Ekim 2021 tarihinde, uluslararası vergilendirme kurallarında değişiklik yapmak suretiyle, çok uluslu işletmelerin faaliyet gösterdikleri ve kazanç elde ettikleri yerlerde adil ve asgari düzeyde vergi ödemelerini sağlamak adına iki sütunlu (ayaklı) bir çözüm üzerinde uzlaşılmıştır.

Konu hakkında, detaylarına Matrah Aşındırma ve Kar Kaydırmaya İlişkin Kapsayıcı Çerçeve (BEPS Kapsayıcı Çerçeve) tarafından onaylanan ve OECD tarafından yayımlanan "Küresel Matrah Aşındırmanın Önlenmesine İlişkin Model Kuralları", "Model Kurallara İlişkin Yorumlar" ve "İdari Rehberlerde" yer verilen yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, yukarıda sözü edildiği üzere çok uluslu

işletmelerin vergilendirilmesine yönelik sorunları ele almak üzere geliştirilmiştir. Sözü edilen kurallar, belirli ölçekte büyüklüğe sahip çok uluslu işletmelerin faaliyet gösterdikleri ülkelerdeki kazançları üzerinden asgari düzeyde vergi ödemelerini ve böylece kar kaydırma teşvikini azaltmak suretiyle kurumlar vergisi oranlarındaki düşüş eğilimine son vermeyi amaçlamaktadır.

OECD tarafından bu doğrultuda yürütülen çalışmaları müteakip, Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere bazı G20 ve OECD üye ülkeleri, büyük çok uluslu işletme gruplarının küreselleşmenin avantajlarından yararlanarak ve karlarını kaydırarak aynı fırsatlara erişimi olmayan küçük veya orta ölçekli işletmelere nazaran çok daha düşük vergi ödemelerini önlemek amacıyla iç mevzuatlarında düzenleme yapmaya başlamışlardır.

Bu kapsamda, hazırlanan Kanun teklifi ile, farklı ülke uygulamaları ile OECD nezdinde yayımlanan Model Kurallar ve Rehberler de dikkate alınmak suretiyle, dünya genelinde elde ettikleri yıllık konsolide hasılatı 750 milyon Avro karşılığı Türk Lirasını aşan çok uluslu işletmelere asgari düzeyde kurumlar vergisi uygulanmasını amaçlayan düzenlemeler yapılmaktadır.

Söz konusu düzenlemelerle, artan küreselleşmenin bir sonucu olarak, ülkemizde yaratılan değerler üzerinden elde edilen kazançların vergi cennetlerine doğru kaymasının önüne geçilmesi, vergi matrahlarında aşınmaya neden olan uygulamaların asgari düzeye indirilmesi, büyük çok uluslu işletmelerin faaliyet gösterdikleri ülkelerdeki kazançları üzerinden asgari düzeyde vergi ödemelerini sağlamaya yönelik oluşturulan uluslararası kurallara uyum sağlanması ve çok uluslu işletmeler için öngörülebilir sonuçlar sağlayan, şeffaf ve kapsamlı bir vergilendirme sisteminin uygulamaya koyulması amaçlamaktadır.

Anılan düzenlemeyle, büyük çok uluslu işletmelerin elde ettikleri kazançları üzerinden hesaplanan toplam verginin asgari kurumlar vergisi oranına (%15) eşitlenmesini amaçlayan ilave bir vergileme sistemi oluşturulmaktadır. Söz konusu vergileme, işletmelerin kazançları üzerine doğrudan uygulanan bir vergi olarak tasarlanmamaktadır. Tam aksine söz konusu vergi, ülke bazında hesaplanan bu kazançların ilgili hesap döneminde efektif olarak asgari kurumlar vergisi oranının altında vergilendirildiği durumlarda uygulanacaktır. Bu özelliği ile anılan düzenleme,

büyük çok uluslu işletme grupları için standartlaştırılmış matrah ve vergi hesaplama teknikleri kullanan ve bunların her bir ülkede elde ettiği kazançlar üzerindeki efektif vergi yükünü asgari kurumlar vergisi oranına eşitleyen "uluslararası asgari bir vergi" özelliği taşımaktadır.

Bu bağlamda, anılan düzenleme kapsamında, mevcut düzenlemeler itibarıyla dört kısımdan oluşan Kurumlar Vergisi Kanununa "Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi ve Geçici Maddeler" başlıklı beşinci kısım eklenmekte ve bu Kısımda Kanun kapsamına giren çok uluslu işletmelerin mükellefi oldukları yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin konusuna, mükelleflerine, matrahına, vergi oranına, istisna ve muafiyetlerine ve söz konusu verginin uygulanmasına yönelik diğer hususları içeren düzenlemelere yer verilmektedir.

Bu düzenlemelerin t6ahmini 40 Milyar TL. gelir etkisi olacağı düşünülmektedir.

Teklifin 51. Maddesinin Değerlendirilmesi

Teklifin bu maddesiyle 8/3/2007 tarihli ve 5597 sayılı Yurt Dışına Çıkış Harcı Hakkında Kanun ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda yapılan düzenlemeyle, yurt dışına çıkış yapan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından çıkış başına alınan harç tutarının kanuni tutarı 50 TL'den 500 TL'ye çıkarılmaktadır. Bu tutar halen Cumhurbaşkanının bu tutarı 3 katına çıkarma yetkisini kullanmış olması nedeniyle 18/3/2022 tarihinden itibaren 150 TL olarak uygulanmaktaydı.

Mevcut hükümde harcın yıllık olarak artışına yönelik bir düzenleme yer almamaktaydı. Teklif ile harcın her yıl yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanması ve Cumhurbaşkanının bu tutarı 3 katına çıkarma yetkisinin de her yıl bu şekilde yeniden değerleme oranında artırılmış olan tutar üzerinden kullanabilmesi sağlanmaktadır.

Ayrıca her yılın Ocak ayının onuncu günü sonuna kadar yapılan yurt dışına çıkışlarda, bir önceki yılda o yılın sonu itibarıyla geçerli tutar üzerinden harç ödemiş olanların bu ödemelerinin geçerli kabul edilmesi, artış tutarının aranmaması hususu düzenlenmektedir.

Madde, yayımını izleyen onuncu günde yürürlüğe girecektir.

Yurt dışına çıkış harcı uygulaması ilk olarak 1984 yılında başlamış ve 7 yıl yürürlükte kalmıştır. 1987`de Turgut Özal başkanlığındaki hükümet tarafından uygulamaya konan 100 dolarlık yurtdışı çıkış harcı, o tarihlerde Konut Edindirme Fonu`na aktarılıyordu. Daha sonra bu uygulama yürürlükten kaldırılmıştır.

2000 sonrası Yurt dışına çıkış harcı uygulaması yeniden 1 Ağustos 2001'de başlamıştır.[15] O tarihte harç bedeli 50 Amerikan doları karşılığı Türk lirasıydı. Harç bedeli 1 Nisan 2007'de 15 Türk lirası[16] 1 Ağustos 2019'da 50 Türk lirası,[17] 18 Mart 2022'de 150 Türk lirası olmuştur.[18]

Söz konusu düzenlemede yer alan tutar kamuoyunda oluşan tepkiler dikkate alınarak 500 TL. olarak tespit edilmiştir.

Teklifin 52. Maddesinin Değerlendirilmesi

Komisyonda görüşmeler sırasında son dakikada verilen önerge ile kanun teklifi metnine eklenen bu madde ile; 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına cümleler ilave edilmek suretiyle; Hizmet kolunda % 1'den fazla üyeye sahip olan sendikalara üye kamu görevlilerine aylık 707 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı tutarında (707*0,907796=641,81 TL.) toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır. Bu da %1'den az üyeye sahip sendikalara üye kamu görevlilerine ödenen aylık 250 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı olan 226,95 TL. tutar arasında yeniden bir fark yaratılması anlamına gelmektedir.

Bilindiği üzere, 375 sayılı KHK'nin ek 4. maddesi gereğince sendikalara üye tüm kamu görevlilerine eşit miktarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenmekteydi. Ancak Memur-SEN'in girişimleriyle 6'ncı Dönem Toplu İş Sözleşmesiyle söz konusu toplu sözleşme ikramiyesi, sendikaların üye sayılarına göre farklılaştırılmıştır. Yüzde birden daha fazla üyeye sahip sendikalara mensup kamu çalışanları ile yüzde birden daha az

---

[15] 12. Temmuz 2001 tarihli RG. Yurt Dışına Çıkışlarda Harç Alınması ve 4481 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

[16] 23 Mart 2007 tarihli RG. Yurt Dışına Çıkışlarda Harç Alınması ve Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

[17] 19 Temmuz 2019 Tarihli RG. Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

[18] 18 Mart 2022 tarihli RG. Yurt Dışına Çıkış Harcının Yeniden Belirlenmesine Dair Karar

üyeye sahip sendikalara mensup kamu çalışanları farklı miktarda toplu sözleşme ikramiyesi almak durumunda bırakılmıştır. Daha düşük miktarda toplu sözleşme ikramiyesi alan sendikalar; 6'ncı Dönem Toplu İş Sözleşmesi'nin söz konusu hükmünü (md.23) yargıya taşımıştı.

23.01.2020 tarihinde Danıştay 12. Dairesi, 6'ncı Dönem Toplu İş Sözleşmesinin ilgili maddesinin yürürlüğünü durdurmuştur; mahkeme kararlarının bağlayıcılığı ilkesine aykırı hareket eden ve mahkeme kararını hukuken işlevsiz hale getirmek isteyen iktidar partisi milletvekilleri, yürürlüğü durdurulan hükmün bir benzerini, 22.12.2022 tarihli ve 7429 sayılı Kanunla (md.11) kanunlaştırmıştır.

Söz konusu kanun hükmüyle önceden eşit miktarda verilen toplu sözleşme ikramiyesi ikiye ayrılmış; %2'nin altında üyesi olan sendikalara mensup kamu çalışanlarına 750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme desteği üç ayda bir ödenecektir; %2'nin üzerinde üyesi olan sendikalara mensup kamu çalışanlarına ise 2119 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenecekti.

CHP, *"mensup bulunduğu sendikanın üye sayısı (%2 barajı) şartı"* aranmaksızın; bir sendikaya üye olan tüm kamu görevlilerine EŞİT MİKTARDA toplu sözleşme ikramiyesi ödenebilmesi ve kamu görevlilerinin ödeme alabilmek adına iktidar partisine yakınlığıyla bilinen belirli sendikalara üye olmak zorunda kalmamaları için; Anayasa Mahkemesi nezdinde 11.01.2023 tarihinde iptal davası açmıştır.

Anayasa Mahkemesi, 05.03.2024 tarihli ve 32480 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 18.01.2024 tarihli ve 2023/12 E.; 2024/12 K. s. Kararıyla söz konusu kuralın birinci fıkrasında düzenlenen toplu sözleşme desteği ödemesini Anayasa'ya uygun bulmuş ancak %2'den fazla üyeye sahip sendikalara mensup kamu görevlilere toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesine ilişkin ikinci fıkrasının; eşitlik ilkesine aykırı olduğu, çalışanları büyük sendikalara üye olmaya zorladığı dolayısıyla yeni sendikaların kurulabilmesini ve çalışanların dilediği sendikayı seçebilmesini fiilen engelleyici nitelik taşıdığı gerekçesiyle iptal etmiştir.

Söz konusu karar gereğince Anayasa'nın 153'üncü maddesinde yer alan Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı ilkesi doğrultusunda; sendikaların üye sayısı gözetilmeksizin tüm sendikalı kamu görevlilerine toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesi yönünde yeni bir kanun ihdas edilmeli veya Toplu İş Sözleşmesi'ne taraflarca hüküm konulması gerektiği açıktır.

CHP, sorunun ortaya çıktığı tarihten itibaren sendikalı tüm kamu çalışanlara eşit miktarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesi gerektiğini savunmuş; bunun aksi yöndeki düzenlemenin eşitlik ilkesine ve örgütlenme özgürlüğüne aykırı olduğunu dile getirmiştir.

Ancak, 18 Temmuz tarihinde Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifinin görüşmeleri esnasında gece 2.30 gibi Plan Bütçe Komisyonuna verilen bir önerge ile Anayasa Mahkemesinin iptal kararına açık bir biçimde aykırılık taşıyan yeni bir düzenleme kanun teklifine ekletilmiştir.

Verilen önergeye göre Hizmet kolunda % 1'den fazla üyeye sahip olan sendikalara üye kamu görevlilerine aylık 707 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı tutarında (707*0,907796=641,81 TL.) toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır. Bu da %1'den az üyeye sahip sendikalara üye kamu görevlilerine ödenen aylık 250 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı olan 226,95 TL. tutar arasında yeniden bir fark yaratılması anlamına gelmektedir.

Anayasa Mahkemesi açık bir biçimde hizmet kolundaki örgütlenme düzeyi ile toplu sözleşme ikramiyesinin farklılaştırılması arasında bir bağ kurulamayacağına, buna ilişkin düzenlemelerin eşitlik ilkesine ve örgütlenme özgürlüğüne açık aykırılık taşıyacağını belirtmiş olduğundan Anayasa'nın 153. maddesi hükmü de dikkate alınarak söz konusu hükmün madde metninden çıkartılması gerekmektedir.

Teklif Metninin Görüşülmesi Sırasında Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekillerince Verilen Ve Ek Madde İhdasını İsteyen 1 Adet Reddedilen Önergenin Değerlendirilmesi:

Söz konusu teklif metninin görüşülmesi sırasında Plan ve Bütçe Komisyonunun CHP'li üyeleri tarafından teklif metnine ek madde ihdasını isteyen önerge; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. maddesinin değiştirilmesini öneren düzenleme idi.

Bilindiği üzere, Gelir Vergisi Kanunu'na tabi gelirleri elde edenler Kanunun 103 üncü maddesinde yer alan tarife uyarınca vergilendirilmektedirler. Tarifede yer alan vergi dilimlerinin ise enflasyonun etkilerinden arındırılması amacıyla Kanunun mükerrer 123 üncü maddesi uyarınca her yıl yeniden değerleme oranında artırılması gerekmektedir. Bununla birlikte yine aynı madde uyarınca Cumhurbaşkanı (2018 yılı öncesinde Bakanlar Kurulu), bu surette tespit edilen had ve tutarları %50'sine kadar artırmaya veya indirmeye yetkilidir. Önceki yıllarda bu yetkinin kullanılarak, vergi dilimlerinin ilgili yılların yeniden değerleme oranlarından daha düşük oranda artırılmış olmaları nedeniyle 2024 yılında uygulanmakta olan vergi dilimleri 2002 yılına göre çok düşük kalmışlardır. Bu fark, özellikle düşük gelirliler için önemli olan, birinci vergi dilimi için %60, ikinci vergi dilimi için %50 oranındadır.

Bu önerge ile Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. Maddesindeki vergi dilimleri, enflasyonun etkisini de gidermek üzere ayrıca enflasyon oranında da artırılarak, mükelleflerin daha az vergi ödemeleri amaçlanmakta idi.

Söz konusu önerge komisyonda görev yapan çoğunluk partisi milletvekilleri ve çoğunluk partisini destekleyen partinin milletvekillerinin oylarıyla reddedilmiştir.

Sonuç olarak; , I'inci bölümde açıklanan usul eksikliklerini içermiş olması, II'nci bölümünde açıklandığı üzere Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin mevcut uygulamasının TBMM'yi nitelikli yasa yapma hak ve yükümlülüğünden alıkoyması nedeniyle olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılmasını genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı bulduğumuzdan, III'üncü bölümde belirtilen nedenlerle Kanun teklifinde yer alan bazı düzenlemelerin Anayasa'nın bazı hükümlerine aykırılık taşıması, IV'üncü bölümünde Anayasada öngörülen olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılarak, TBMM'de ilgili komisyonlarda tartışılmayan kanun teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilmek suretiyle acele yasa yapma alışkanlığının genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı bulduğumuzdan, V'inci bölümde geneli, VI'ncı bölümde maddeleri üzerinde yapılan değerlendirmeler sonucunda ayrıntılı olarak açıklanan nedenlerle 2/2290 esas numaralı "Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" nin bu şekilde kanunlaşmasına karşı olduğumuzu bildiririz.

Rahmi Aşkın Türeli İzmir	*Veli Ağbaba* Malatya	*Cavit Arı* Antalya
Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu Manisa	*Cevdet Akay* Karabük	*Mustafa Erdem* Antalya
	Tahsin Ocaklı Rize	

Genel Değerlendirme

Dağ Fare Doğurdu

Kapsamlı bir vergi paketi hazırlığı yapıldığı bilgisi uzunca bir süredir kamuoyunu meşgul etmekteydi. Tabiri caizse "vergi paketi" meselesi bir yılan hikayesine dönüşmüştü. İsmi olan ancak cismi olmayan bir vergi paketi hayaleti ortalarda dolaşmaktaydı. Hatırlanacağı üzere kamuoyunda içeriğe dair tartışmaya Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan 104 sayfalık metin ile Haziran ayı başlarında başlanmıştı. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve mevzuat değişiklikleri öneren taslak metin, iktidarın süzgecinden geçtikten sonra ise Temmuz ayı başında sermaye kesimi ile paylaşılmıştı. Bizzat Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek 1 Temmuz Pazartesi günü sermayedarlarla paketin içeriğini görüşmüştü.

Bu süreçte pek çok kez farklı medya kuruluşları hazırlıkları süren vergi paketinin "sızdırıldığını" iddia ederek paketin içeriğine dair haberler yapmıştı.

Hatta bu haberlerden bazılarına göre kuryelerin bahşişlerinden bile vergi alınacaktı.

Vergi paketi hazırlık sürecinin böylesi uzun ve dolambaçlı olması, sıklıkla ve büyük ihtimalle bürokrasi aracılığıyla basına sızdırılması birkaç nedene dayanıyor olabilir:

Birincisi, paketin içeriğinde değişiklik hedefleyerek bu sızdırma yoluyla Mehmet Şimşek'in kamuoyunda zor durumda bırakılmak istenmesi. İkincisi, paketin içeriği konusunda Şimşek ile sermaye çevrelerinin anlaşamıyor olması. Üçüncüsü ise kamuoyunda "vergi adaletinin sağlanması için yoğun bir çalışma yürütülüyor" algısının yaratılmaya çalışılması ve büyük bir beklenti yaratılarak toplumsal rızanın oluşmasının arzulanması...

Ancak tüm bu uzun hazırlık sürecine ve iddialı sözlere rağmen dağ fare doğurmuştur. 16 Temmuz Salı günü öğle saatlerinde Meclis'e sunulan bu vergi paketi AKP-MHP zihniyetiyle ekonomide gidilecek 1 santim bile yolun kalmadığını bir kere daha göstermiştir. 100 sayfayı aşacak bir biçimde hazırlandığı iddia edilen ve vergi adaletini sağlayacağı söylenen, ancak 53 maddelik bir paket olarak sunulan ve Plan ve Bütçe Komisyonu'ndan 54 madde olarak geçen bu vergi paketinde esaslı ve köklü bir çözüm yoktur.

Adaletsiz vergi yapısı aynen devam ettirilmektedir. Vergide adaletin sağlanması, çok kazanandan çok vergi alınması yönünde köklü bir değişim adımı yoktur.

Öte yandan vergilemeye ilişkin bir paketin oldu bittiye getirilmesini de kabul etmiyoruz. Bu paket sadece sermayedarlarla değil kamuoyunda, ücretli çalışanların, işçi ve emekçilerin, emeklilerin, esnafın temsilcileriyle ve Meclis'te daha uzun ve detaylı bir biçimde tartışılmalıydı. 53 maddelik bir paketin üzerinde çalışmak için muhalefete yine İçtüzük bahane edilerek 48 saat gibi kısa bir zaman kalmıştır. Yangından mal kaçırırcasına gösterilen bu acelecilik yasama kalitesini düşürmektedir.

AKP-MHP iktidarı bu kanun teklifi vesilesiyle yine sermaye çıkarları doğrultusunda davranan bir iktidar olduğunu göstermiş ve basında pek çok versiyonu dolaşmış olan taslak paketi sadece sermayeyle görüşmüştür. Bizzat Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek 1 Temmuz Pazartesi günü sermaye temsilcileriyle paketin içeriğine ilişkin bir toplantı yapmıştır. Türkiye'de verginin asıl yükünü emekçiler, işçiler taşırken bu vergi paketi hazırlık sürecinde niçin işçi sendikalarıyla, meslek örgütleriyle ve demokratik kitle örgütleriyle görüşülmemiştir? Vergi meselesi ve vergiye ilişkin tüm düzenlemeler sadece sermayeyi değil işçiyi, memuru, esnafı da ilgilendirmektedir.

Sermayeyle yapılan görüşmelerle birlikte ilk etapta Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan 104 sayfalık taslak metin 53 maddeye indirilmiştir. Yapılan görüşmelerde paketten hangi maddeler niçin çıkarılmıştır? Örneğin "nereden buldun" düzenlemesinin paketten çıkarıldığı bilgisi doğru mudur?

Bu pakette yer alan maddeler kadar yer almayan ya da taslaktan çıkarılan maddeler de önemlidir. Kamuoyu bu soruların yanıtları konusunda bilgilendirilmemiştir. Yine 53 maddelik bu paketin etki analizi de son derece özensiz hazırlanmıştır ve geciktirilmiştir. Komisyon görüşmelerinden bir gün önce komisyona sunulan etki analizinde bu vergi düzenlemelerinden elde edilmesi beklenen toplam vergi geliri net değildir.

Ancak bu sorunun yanıtı çok önemlidir. Çünkü bu paketin ciddi bir kaynak yaratacağı beklentisi yayılmıştı. Pek çok hesaplamaya göre bu paketten 2024 yılında elde edilecek gelir yaklaşık 150 milyar liradır. Tasarruf paketi olarak sunulan paketin de yaklaşık 120 milyar liralık bir gelir getireceği hesaplanmıştı. Dolayısıyla hem tasarruf hem de bu vergi paketi toplamda sadece 270 milyar liralık bir gelir yaratacaktır. Ancak 2024 bütçesinde öngörülen bütçe açığı 2 trilyon 700 milyar liradır. Gerçekleşen açığın yılın sonunda nereye ulaşacağı henüz belli değildir. Bu iki paket öngörülen bütçe açığının sadece yüzde 10'unu

karşılayabilecektir. Bu da yurttaşlar için yeni vergiler, halkın sırtına yüklenecek yeni borçlar demektir.

Bu Vergi Paketi Pansuman Bile Olamaz: Aynı Tas Aynı Hamam

Kamuoyuna "vergi paketi" olarak sunulan bu kanun teklifi ile genel gerekçede belirtildiği gibi esas itibariyle "vergi adaletinin güçlendirilmesi", "dolaysız vergilerin payının arttırılması" amaçlandığı iddia ediliyor. Ancak bu iddialı sözler bu vergi paketinin içeriğiyle uyumsuzdur. Vergi paketinde Türkiye'deki vergi adaletsizliğini giderecek, vergi adaletini güçlendirecek düzenlemeler yoktur.

Derin vergi adaletsizliği bu paketle asla giderilemez. Bunun için kapsamlı bir vergi reformu yapılması şarttır. Vergi yapısını ve vergilendirme mantığını esaslı bir şekilde değiştirmeyen hiçbir düzenleme gerçek anlamda bir vergi reformu olamaz. Dolayısıyla bu vergi paketi pansuman bile olamayacak niteliktedir. Vergi yapısında ve vergilendirme mantığında "aynı tas aynı hamam" durumu devam etmektedir.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, "Yeni vergi paketini 'çok kazanandan çok, az kazanandan az vergi alınması' ilkesiyle hazırladık. Dar gelirli vatandaşa yönelik hükümler içermiyor" demiştir. Ancak pakette az kazanandan az vergi alınacağına dair tek bir hüküm bile yoktur. Örneğin emeğiyle çalışan yurttaşların yıl içerisinde ciddi ücret kayıplarına uğramasına neden olan adaletsiz vergi dilimi uygulamasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Yine Mehmet Şimşek "Çalışmalarımızı, Türkiye'de vergilendirilmemiş alan bırakılmaması amacıyla yürütmeye devam edeceğiz" demiştir. "Vergilendirilmemiş alan bırakılmaması" ne demektir? Vergilendirilmemiş alan bırakmayacağız sözünün hedefinde sermayenin, çok kazananların, patronların

değil emeğiyle geçinenlerin, işçinin, emekçinin, esnafın, çiftçinin olacağını tahmin etmek için kahin olmaya gerek yoktur.

Öte yandan 53 madde olarak Plan ve Bütçe Komisyonu'na sunulan vergi paketinin yurtdışı çıkış harcı üzerinden tartışılması ve tartıştırılmak istenmesi, devasa vergi sorunları varken meselenin özünden saptırılması anlamına gelmektedir. Kuşkusuz asgari ücrete yılın ikinci yarısında zam yapılmazken, yurtdışına çıkış harcının bir defada yaklaşık 3 buçuk misli arttırılmasının bir izahı yoktur. "Şayet bu bir güncelleme ise o halde niçin örneğin asgari ücret için de güncelleme yapılmamıştır" sorusu önemlidir.

Emekliler İktidardan Bahşiş veya Kıyak Beklemiyor Hakkını İstiyor

Bu vergi paketine eklenen bir düzenleme de emekli maaşına ilişkindir. Buna göre 10 bin lira olan en düşük emekli maaşı 12 bin 500 liraya yükseltilmektedir. Bu zam milyonlarca emekliyi açlığa ve yoksulluğa mahkum etmek demektir. Türkiye'de emekçiler ve emekliler en temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta zorlanmaktadırlar. Türk-İş'in son verilerine göre Haziran'da açlık sınırı 18 bin 797 lira, yoksulluk sınırı ise 61 bin 820 liraya dayanmıştır.

2023 yılının Temmuz ayında yapılan maaş zammıyla memur ve emekli aylıkları için yüzde 17,55 olarak belirlenen zam oranı çıkan ek kararla yüzde 25'e tamamlanmış, SSK ve Bağ-Kur emeklilerine yüzde 5,23; memur emeklilerine ise yüzde 7,45 refah zammı yapılmıştı. Böylelikle en düşük memur emeklisi maaşı 9 bin 877 liraya çıkmış, ancak bu durum yalnızca kök aylığı 7 bin 500 liranın üstünde olan emekliler için geçerli olmuştu. Kök aylığı 6 bin liranın altında kalan emekliler ise maaşlarını yıl sonuna kadar 7 bin 500 lira olarak almaya devam etmek zorunda kalmışlardı. Ayrıca aynı karara göre, tüm kamu personeline bir de eşit miktarda olacak şekilde, yani seyyanen 8 bin 77 liralık ilave ödeme yapılması kararlaştırılmış, alınan bu zamdan ise emekliler faydalanamamıştı. Bu süreçte

insani yaşam koşullarından mahrum bırakılan emeklilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi yerine onlara sabır önerilmiştir.

Emeklilerin kök aylıklarının tamamlanan aylıklarından düşük olma hali günümüzde de devam etmekte, emekli aylıkları 10 bin liraya tamamlanmaktadır. Ancak halihazırda yaklaşık 4 milyon emeklinin kök maaşı 10 bin liranın altındadır. Bu nedenle 2024 yılının Temmuz ayında altı aylık enflasyon oranında zam yapılacak olsa dahi emekliler enflasyonun altında ezilmeye devam etmektedir. Çünkü zam kök aylıklar üzerinden hesaplanmaktadır. Bu durumda 8 bin lira alan emekli yüzde 25 zam alsa dahi maaşı 10 bin lira olmakta ve maaşları yüksek enflasyona rağmen değişmemektedir. Bu da emeklilerin alım gücünün gittikçe erimesini beraberinde getirmektedir.

Son yıllarda emeğiyle geçinmek zorunda olanlar başta olmak üzere emekliler de yoğun hak kaybına uğramışlardır. Emeklilerin yaşadıkları hak kayıplarını ortaya koyan birkaç çarpıcı veriye baktığımızda durum daha net ortaya çıkmaktadır.

Emekliler 20 yıl önce asgari ücretin yaklaşık yüzde 40 üzerinde aylık alırlarken, şu anda asgari ücretin sadece yüzde 60'ına denk gelen bir maaşa mecbur bırakılmışlardır. Memur emeklileri için iki tehlike söz konusudur. Memur emeklileri bu Temmuz ayında toplu sözleşmeden kaynaklı olarak enflasyondan yaklaşık 5,5 puan düşük zam alacaklardır. Ayrıca memur emeklilik bağlama oranları son bir yıl içinde ciddi şekilde düşmüştür. Bir yıl önce emekli olan bir memur aylığının yüzde 71'ini alırken, şimdi emekli olacak bir memur aylığının yüzde 41'ini ancak alabilecektir. Her geçen gün emeklilerin kaybı daha da artmaktadır.

Emeklilik hem çalışmaya bağlı bir hak hem de çalışma hakkının devamı niteliğindedir. Tam da bu sebeple emeklilerin sorunları çalışma hayatının ve sorunlarının önemli bir parçasıdır. Ömürlerinin en verimli zamanlarını çalışarak geçirmiş olan vatandaşların emekliliklerini huzur ve refah içinde geçirmelerini

sağlamak iktidarın en temel yükümlülüklerindendir. Ancak günümüzde emeklilerin büyük bir kısmı asgari ücretin dahi çok altında bir ücretle, açlık sınırının da altında, zorlu yaşam koşullarında yaşamaya mahkûm edilmişlerdir. Emekli maaşlarına yapılan zamlar yüksek enflasyon ve derinleşen ekonomik kriz karşısında anlamsız hâle gelmiştir.

Emekliler 2000'li yılların başından itibaren hak kayıplarını yaşamaya devam etmektedir. Bu mağduriyetlerin temel kaynağı ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'dur. 2008 yılında yürürlüğe giren 5510 sayılı yasa ile emekliliğe erişim hakkı zorlaşmış, emeklilik yaşı yükseltilmiş, emekli aylığı elde etme koşulları değişmiş ve emekli aylıkları düşmeye başlamıştır. Çalışan ve iş arayan emekli sayısı 2003 yılında 1,5 milyonken, 2017 yılı verilerine göre 4 milyonu aşmıştır. Günümüzde yaşanan ekonomik krizin ve emekli maaşlarının açlık sınırının dahi altında olması dolayısıyla bu sayının çok daha vahim boyutlara ulaştığı hesaplanmaktadır. Emeklilerin yaşadıkları bu sorunların yanı sıra hak arama mücadeleleri de engellenmekte, kurdukları sendikalar valilikler tarafından açılan kapatma davalarına muhatap olmak zorunda kalmaktadır.

Şimdi bu kanun teklifiyle en düşük emekli maaşının 10 bin liradan 12 bin 500 liraya arttırılması öngörülmektedir. Bir kez daha belirtelim ki, emekliler AKP-MHP iktidarından kıyak beklemiyor. Emeklilerin iktidardan bahşiş ve harçlık talebi yok. Emekliler yıllarca döktükleri alın terinin hakkını istiyor.

Biz en düşük emekli maaşının yoksulluk sınırının yarısına eşitlenmesi gerektiğini savunuyoruz. Bu ücret Temmuz 2024 itibariyle yaklaşık 31 bin liradır. Bunun için kanun teklifi de verdik. Emeklilerin en düşük emekli maaşı sendikalar tarafından aylık olarak hesaplanan yoksulluk sınırının yarısına denk gelecek şekilde olmalı ve altı ayda bir arttırılmalıdır. Aksi hâlde emekliler adeta ölüme terk edilmiş olacaklardır. Emekli aylıklarının ülkedeki ekonomik gidişat da

dikkate alınarak yeniden ele alınması ve enflasyonist ortamda periyodik olarak artırılması zorunludur.

Türkiye'de Vergi Yapısı Adaletsizdir

Vergiler devletler için sadece önemli bir gelir kalemi değildirler, aynı zamanda makro ekonomi politikaları uygulamak için de önemli bir ekonomi-politik araç işlevi görürler. Vergi oranlarının ve miktarlarının ne olacağı, hangi toplumsal kesimlerden alınacağı iktidarların sınıfsal tercihlerine bağlıdır. Vergiye ilişkin alınan herhangi bir karar makro ekonomide olumlu veya olumsuz bir etkiye sahip olabileceği gibi, makro ekonomide meydana gelen herhangi değişiklik de vergi politikaları üzerinde belirleyici olurlar. Bu sebeple vergiye ilişkin politikalar hem yaşam kalitemizin yönünü hem de ekonomik ve ona bağlı olarak biçimlenen sosyal yaşamımızı belirler.

Son zamanlarda dünya genelinde vergilerin politik bir araç olarak ekonomideki payları ve önemleri de artmaya başlamıştır. Bir ekonomide verginin milli gelir içerisinde ağırlığının değişmesi verginin yapısında da bazı değişiklikleri beraberinde getirir. Vergi yapısı kavramı ise merkezi yönetim tarafından toplanan vergiler içerisinde dolaylı ve dolaysız vergilerin oranlarının ne olduğunu ifade eder. "Az gelişmiş" ve "gelişmekte olan ülkelerde" tüketim vergilerinin bileşenlerinden oluşan dolaylı vergiler vergi gelirleri içerisinde önemli bir payı oluştururken "gelişmiş ülkelerde" gelir, kurumlar ve servet vergilerinden oluşan dolaysız vergiler vergi gelirleri içerisindeki en fazla payları oluştururlar.

Bir ekonomide optimal bir vergi sistemi için gerekli olan ilkeler adalet, eşitlik, genellik, tarafsızlık, etkinlik ve basitliktir. Vergilemede adalet için önemli olan bu ilkeler kadar önemli diğer hususlar ise vergiyi toplama güç ve yetkisini elinde bulunduran erkin sınıfsal konumlanışı, vergi yükünün en çok hangi

sınıflara yüklenildiği, kamusal harcamaların sınıfsal niteliği ve bu harcamalardan en çok hangi sosyal kesimlerin fayda sağladığıdır.

Alt başlıklarda birçok vergi kalemi olsa da vergiler dahil oldukları gruba göre dolaylı ve dolaysız vergiler olarak sınıflandırılırlar. Dolaylı vergiler yansıtılması kolay, yükümlüsü belli olmayan, ne zaman ve tahsilinin ne kadar olacağı kestirilemeyen vergilerdir. Bunların yanı sıra bu tür vergilerde vergi kaçırma olasılığı oldukça düşüktür. Katma değer vergisi (KDV), özel tüketim vergisi (ÖTV), gümrük vergileri, banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) dolaylı vergiler içerisinde yer alırlar. Dolaysız vergiler ise yansıtılması kolay olmayan, mükellefi ve tahsil zamanı belli olan, "vergi kaçırma olasılığı mümkün" olan vergiler olarak tanımlanmışlardır. Bu vergiler içerisinde gelir ve kurumlar vergisi, emlak vergisi, motorlu taşıtlar vergisi yer almaktadır. Dolaylı vergilerin yükümlülükleri, her ne kadar herkes için eşit olsa da bu vergileri artan oranlı olarak ödeyen düşük ve orta gelirli kesimler açısından mali yükleri daha fazladır ve bu kesimler bundan daha çok etkilenmektedir.

Emeğiyle geçinen alt gelir gruplarının büyük çoğunluğunun ücret geliri elde ettikleri düşünülürse maaşlarından stopaj yöntemiyle gelir vergisi kesilmekte ve ödenen vergi bununla sınırları kalmamakta, tüketilen her ürün üzerinden de dolaylı olarak birçok vergi ödemektedirler. Bu durum ise alt gelir gruplarının reel gelirlerini, yaşam standartlarını düşürmektedir. Vergileme politikalarında genel olarak dolaysız vergilerin dolaylı vergilere kıyasla daha adil oldukları kabul edilir. Sebebi ise dolaysız vergileri yükümlünün ekonomik iktidarına uydurulabilme olanağı daha fazladır ve ayrıca bu vergilerin yükümlüsü anonim olduğu için bu vergilerin şahsileştirilebilmeleri de mümkün değildir.

Yukarıda ifade ettiğimiz üzere verginin karar vericisi konumundaki iktidarların sınıfsal konumu, vergi yapısı, verginin hangi toplumsal kesimlerden alınacağı, kişiler üzerindeki vergi yükünün artan oranlı veya adil olup olmadığı gibi konularda bize ön fikir verirler. Genellikle "gelişmiş ülkelerin" vergi

sistemlerinde dolaysız vergiler, "az gelişmiş" ve "gelişmekte olan ülkelerde" ise dolaylı vergiler ağırlıkta olmaktadır. Türkiye'de dolaylı vergilerin toplam vergiler içerisindeki oranı yüzde 65-70 bandı gibi yüksek bir oranda salınmaktadır.

Yüksek Dolaylı Vergiler Yurttaşın Belini Büküyor

Türkiye'de son yıllarda vergi payları içerisinde dolaylı vergilerin payı sürekli olarak artmıştır. Son zamanlarda kurumlar vergisi toplam vergi gelirleri içerisindeki ağırlığını kaybederken, KDV ve ÖTV gibi dolaylı vergilerin vergi gelirleri toplamı içerisindeki payı artmıştır. KDV ve ÖTV gibi vergilerin oranlarının yüksek olması da düşük gelir grupları aleyhine sonuçlar doğurmaktadır.

Türkiye'de ortaya çıkan bu vergi adaletsizliğini gidermek için harcama vergilerini lüks, normal ve düşük mallar şeklinde bir sınıflandırmaya tabi tutmak ve düşük mallar dışında uygun bir şekilde artan oranlı bir tarife uygulamak gerekmektedir. Fakat bu uygulamayı bugün itibariyle Türkiye'de görebilmek mümkün değildir. Bunun altında yatan temel sebep ise iktidarın politik konumlanışıyla ilgilidir. Türkiye'deki iktidarlar ekonomi politikalarını sadece sermaye sınıfına fayda sağlayacak bir şekilde dizayn etmişler, yoksul emekçi sınıfı ise sistemin devamlılığı için gerekli olan "unsur" olarak görmüşlerdir. AKP-MHP ittifakında yapılan düzenlemelerin önemli bir kısmı da bu temelde sermayenin çıkarlarına hizmet edecek şekilde olmuştur.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Türkiye'de dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payının yüksek olması, vergilendirmede adalet ilkesinin sözde kaldığını göstermektedir. Vergi yükündeki artışın dolaylı vergiler ile gerçekleştirilmesi, gelirinin tamamını veya büyük bir kısmını tüketime ayırmak zorunda kalan alt ve orta gelir grupları üzerindeki vergi baskısını arttırmaktadır. Başta enerji olmak üzere birçok girdi üzerindeki vergi yükü hızla artmaktadır.

Bunun yanı sıra bu vergi artışları üretimde de maliyetlerin artmasına sebep olmakta, bu da hem enflasyonist baskıyı arttırarak gelirinin büyük bir kısmını tüketime ayıran alt gelir gruplarının reel gelirinin erimesine neden olmakta hem de işsizliği tetiklemektedir.

Yüksek vergi oranları yıllardır kara para ekonomisinin hem en önemli sebebi hem de sonucu olmuşlardır. Bu tür gerekçelerin yanı sıra vergi incelemelerinin etkin olmaması, incelemelerin daha çok vergi ödeyen mükellefler üzerinde yoğunlaşması, yakalanma ve tespit edilme oranının düşük olması ve ayrıca vergi bilincinin gelişmemiş olması da kayıtlı mükellefin kayıt dışı faaliyetlerinin artmasının diğer önemli nedenleri arasında yer alırlar.

Türkiye'de Vergi Yükü Emekçinin Sırtında

Türkiye'de vergi yükü ile ilgili temel sorun, vergi dağılımındaki dengesizliktir. Türkiye'de ücretler üzerinden yapılan kesintilerin yüksek olmasının yanında ücret gelirlerinin düşük olması, ücret dengesizlikleri, ücret üzerinde adil olmayan ağır vergi yükünün bulunması ve ücretlilerin milli gelirden yeterli pay alamaması, vergi yükünün büyük çoğunluğunun ücretlilere yüklenmesi gibi sebepler vergi adaletini yoksul ve emekçiler aleyhine bozmaktadır. Merkez kapitalist ülkelerde dolaysız vergiler toplam vergi gelirlerinin yaklaşık yüzde 60-65'ını oluştururken, Türkiye'de bu oran son on yılda sürekli ve hızlı bir biçimde düşme eğilimi içerisindedir.

Gelir Vergisi	694.014.000.000 TL
Kurumlar Vergisi	786.314.000.000 TL
ÖTV	628.195.000.000 TL
MTV	441.232.000.000 TL

2023 Yılı Tahsil Edilen Vergilerin Dağılımı (Milyar TL)

2023 yılı vergi geliri kalemlerine baktığımızda tahsil edilen 694 milyar TL olan gelir vergisinin önemli bir kısmı emekçi sınıfın stopaj usulüyle ödediği vergidir. Sadece toplanan gelir vergisinin ülke gelirinin önemli bir kısmını elde eden kurumların ödediği vergiye yakın olması bile Türkiye'de vergi yükünün hangi kesimler tarafından karşılandığını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Türkiye'de en zengin yüzde 20'nin milli gelirden aldığı pay yüzde 49,8 iken, en yoksul yüzde 20'nin aldığı pay sadece yüzde 5,9'dur. Ancak vergi yükü tersi şekildedir.

Örneğin vergi dilimi uygulaması emekçilerin üzerindeki vergi yükünü çok daha fazla ağırlaştırmaktadır. Bilindiği üzere emekçilerin ücretleri üzerinden önce işveren tarafından vergi stopajı yapılmaktadır. Stopajla kesilen bu tutar da gelir vergisi olarak vergi idaresine ödenmektedir. Ancak emekçilerin kümülatif ücretleri yıl içerisinde arttıkça artan oranlı bir tarifeye tabi tutulmakta, daha fazla vergi alınmaktadır. Halihazırda uygulanan vergi dilimi uygulaması şu şekildedir:

Ücret için gelir vergisi tarifesi (dilimleri) (GVK m.103)	**Oran**
110 bin TL'ye kadar	***15%***
110 bin 1 TL ile 230 bin TL arası için	***20%***
230 bin 1 TL ile 870 bin TL arası için	***27%***
870 bin 1 TL ile 3 milyon TL arası için	***35%***
3 milyon 1 TL ve fazlası için	***40%***

Görüldüğü gibi ücretli çalışanlar yüzde 14 SGK pirimi ve yüzde 1 işsizlik sigortası fonu kesilerek ortaya çıkan ilk maaşlarında yüzde 15 vergi ödemektedirler. Ancak kümülatif olarak sonraki maaşlarında toplam 110 bin lirayı

geçmeleri halinde gelir vergisi 5 puan artarak yüzde 15'ten yüzde 20'ye yükseltilmektedir. Yıl içerisinde maaş toplamı 230 bin lirayı bulması halinde ise gelir vergisi 7 puan daha arttırılarak yüzde 27'ye çıkarılmaktadır.[1]

Ancak vergi dilimleri bu hayat pahalılığında ve yüksek enflasyon koşullarında aynı oranda arttırılmamış, bilinçli olarak düşük bırakılmıştır. Vergi dilimleri yeniden değerleme oranının altında belirlenmiştir. Böylelikle emekçilerden daha fazla gelir vergisi alınmasının yolu açılmıştır. Emekçilerin vergi yükünü haksız bir şekilde arttıran vergi dilimleri değiştirilerek yükseltilmelidir. Ancak vergi adaletini güçlendirdiği iddia edilen 54 maddelik bu "vergi paketi"nde vergi dilimlerini emekçiler lehine yeniden düzenleyen bir madde bulunmamaktadır.

AKP hükümetlerinin verimsiz, üretimi ve istihdamı arttırmayan itibar harcamalarının yanı sıra büyük karlar elde eden sermaye sınıfını vergilendirmekten çok vergi aflarıyla, ki AKP döneminde toplamda 14 kez vergi affı getirildi, borçlarını silmesi ve bu şekilde sermayeye kaynak aktarması sıklıkla yaşanmaktadır. İktidar, dolaylı vergileri 'enflasyonu kontrol altına almak için' kullanmaya çalışırken, bir taraftan da ekonomide adaletin varlığı konusunda önemli bir gösterge olan gelir dağılımını da bozmaktadır. Dolaylı vergiler adaletsiz olan vergiler olarak kabul edilmesine rağmen Türkiye'de dolaylı vergilere ağırlık verilmektedir. Bunun birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerin en önemlileri şu şekilde sıralanabilir:

- Sermaye sınıfının çıkarını koruyan/kollayan bir politik anlayış
- Bu vergilerin tahsilinin kolay ve çabuk olması
- Mali anesteziye uygun olması
- Vergi erozyonuna neden olmaması

İktidarın dolaylı vergileri tercih etmesinin bir diğer nedeni ise bu vergiye karşı sosyal tepkinin yüksek olmamasıdır. Çünkü dolaylı vergiler fiyat içerisine

[1] https://t24.com.tr/yazarlar/murat-bati/ucretliler-icin-yapilmasi-gerekenler-i-vergi-dilimi-hususu,45644

gizlenebildikleri ve mali anestezi özelliğine sahip oldukları için yükümlüler tarafından çok fazla hissedilmemektedir. 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi de toplamayı öngördüğü vergiler açısından geçmiş yıllar bütçe düzenlemelerinden pek farklı bir yerde değildir. AKP toplamayı öngördüğü vergilerin büyük bir kısmını yine dolaylı vergilerden toplamayı amaçlamaktadır.

Ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığı bünyesinde kurulan, genellikle büyük gelir kazancı sağlayan mükelleflere ait borçların görüşüldüğü uzlaşma komisyonlarında şirketlere ait borçların önemli bir kısmı silinmekte, bu da borcunu zamanında ödeyen mükellefler için hem vergi adaletini bozmakta hem de vergisini zamanında ödeyenler için caydırıcı bir nitelik taşımaktadır.

Türkiye'de toplam vergi yükü diğer orta gelirli OECD ülkeleri ile karşılaştırıldığında ortalamanın çok üzerindedir. Özellikle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilen 2018 yılından bu yana hızlanarak artan ve kronik bir hal almaya başlayan enflasyon, yüksek kur, işsizlik, cari açık ve makro ekonomide meydana gelen yıkımlar vergi sisteminin adil, şeffaf ve istikrarlı olmasını daha zorlaştırmaktadır.

Yaşanan ekonomik krizler sonucunda çözüm adına ortaya çıkan arayışlar vergi kanunlarında sık sık değişikliklere sebep olmuş, bu değişikliklerde vergi sisteminin daha karmaşık bir yapıya dönüşmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Son zamanlarda özellikle ekonomi ve vergi alanına ilişkin birçok düzenlemenin torba kanunlarla yapılması ve genellikle etki analizlerinin dahi hazırlanmadan komisyonda görüşülüp kanunlaştırılmaları vergi sisteminin gün geçtikçe daha karmaşık bir hal almasına sebep olmaktadır.

Türkiye'de vergi yükünün dağılımında adaleti sağlamak ve rantı vergilendirmek gerekmektedir. Ayrıca defalarca ifade ettiğimiz gibi az kazanandan az çok kazanandan çok vergi alınması politikalarının hayata geçirilmesi zorunludur. Vergi oranlarının makul seviyelere çekilmesi, mali yükümlülüklerin katlanabilir, üretimi ve istihdamı artırıcı bir noktada olması

gerekir. Ancak Türkiye'de durum tam tersidir. Türkiye'de çarpık vergi uygulamaları söz konusudur.

Türkiye'deki Çarpık Vergi Uygulaması Örnekleri

• Cep telefonlarında yer alan TRT payını (yüzde 10) matraha ekleyip ÖTV'si hesaplanmaktadır. Daha sonra bu üç kalemin ara toplamı alınarak KDV hesaplaması yapılmaktadır. Bu şekilde vatandaşa verginin de vergisi ödetilmektedir.

• Tüketici ekmeğe içeriğindeki katkı maddesine göre 3 farklı KDV ödemektedir.

• Çiftçilere verilen tarımsal desteklemelerden dahi yüzde 4 stopaj kesilmektedir.

• Sadece sabah yüzünüzü yıkamak için musluğu açtığınızda dahi 5 çeşit vergi (KDV, Çevre Temizlik Vergisi, Atık Su Bedeli, Katı Atık Bertaraf Bedeli ve Katı Atık Toplama Bedeli) ödenmektedir.

• Radyolu duşakabinde, akıllı kol saatinde ve mini fırında dahi TRT payı ödenmektedir.

• Kotradan, yattan, gemiden, elmastan, pırlantadan alınmayan ÖTV doğalgazdan, akaryakıttan alınmaktadır.

• AKP döneminde 14 kez vergi affı getirilmiştir. Bu aflar düzenli vergi ödeyeni cezalandırma anlamına gelmektedir.

• Türkiye'de toplam vergilerin yüzde 65-70'i dolaylı vergilerden yüzde 30-35'i dolaysız vergilerden oluşmaktayken, AB ve OECD ülkelerinde bu oranlar yüzde 35'i dolaylı yüzde 65'i dolaysız vergilerden oluşmaktadır.

• Türkiye'de kayıt dışılık oranı yüzde 30'lar civarındadır ve bu oran OECD ülkeleri içerisindeki en yüksek oranlardan birisidir.

• Televizyon alırken, televizyon fiyatı üzerinden önce ÖTV, televizyon fiyatı ve ÖTV toplamı üzerinden KDV ve son olarak da bütün bunların

toplamı üzerinden TRT bandrolü hesaplanarak verginin vergisinin vergisi ödenmektedir. Vergilemede bu tarz bir hesaplama sadece Türkiye'ye özgü bir hesaplama yöntemidir.

• Akaryakıtta ödenen vergi yüzde 55 (ÖTV, KDV, EPDK Payı) civarındadır. Türkiye dünyanın en yüksek fiyatlarla enerji tüketen ülkelerin başında gelmektedir.

• 2002 yılında deprem vergisi adı altında getirilen geçici Özel İletişim Vergisi kalıcı bir hale getirilmiştir.

• Yurtdışından getirilen cep telefonlarının harç tutarı Kasım 2018'de 170,70 TL'den 500 TL'ye, Haziran 2019'da 618 TL'ye, Temmuz 2019'da ise 1.500 TL'ye çıkarılmıştı. Yüzde 22,58'lik zammın yansıtılmasının ardından bu ücret 2020 yılında 1.838 TL, 2021 yılında 2.006, 2022 yılında 2.732 TL, 2023 yılında 6.091 TL 2023 yılı temmuz ayında 20.000 bin TL, 2024 yılında 31.692 TL olmuştur. 2014 yılında 119 TL olan telefon harcı 10 yılda 266 kat artmıştır.

• Savunmaya, silahlanmaya ve güvenlikçi politikalara ayrılan payın, ek ve örtülü ödenek ve fonlarla beraber, bütçenin yaklaşık yüzde 15-20'sine denk geldiği hesaplanmaktadır. Devlet maliyetsiz barış yerine savaşı tercih ederek, savaşın ve silahlanmanın maliyetini vergi yükünü taşıyan yoksullara çıkarmaktadır.

Dolaylı Vergiler ve Rant Ekonomisi İlişkilidir

Türkiye'de rant-kara para ekonomisinin varlığı hem vergilerin daha az toplanmasına sebep olmakta hem de tüketim harcamaları üzerinden alınan dolaylı vergilerin fazla olması sebebiyle üretici ve tüketicilerin bir bölümünün çok daha cazip olan kayıt dışı alana kaymasına sebep olmaktadır.

Türkiye ekonomisinin yaklaşık yüzde 30'unun kayıt dışılıktan oluştuğu tahmin edilmektedir. Bu da bugünkü ekonomik büyüklükle hesaplandığında

yaklaşık 300 milyar dolarlık bir büyüklüğe tekabül etmektedir. Özellikle büyük sermayenin rant alanı olarak işlev göre bu büyüklükteki bir alan vergi dışında kalmaktadır. Bu alandan elde edilebilecek olası vergi gelirinin 30 milyar dolar civarında olduğu hesaplanmaktadır. "Kayıt dışılıkla mücadele" adı altında AKP-MHP iktidarının yaptıkları nedense bu alana hiç uğramamaktadır. Kayıt dışılıkla mücadele küçük esnafın üzerine gitmekle olmaz.

2015 yılında çözüm sürecinin iktidar tarafından sona erdirilmesi ve yine o dönemde Suriye iç savaşının yarattığı ortama dahil olunmasıyla birlikte ortaya çıkan yüksek savaş, silahlanma ve güvenlikçi harcamaların finansmanı, AKP döneminde yaklaşık iki yüz kez değiştirilen Kamu İhale Kanunu'nun getirdiği ek mali yükler ve bu kanunda olağanüstü hallerde kullanılmak için tasarlanan fakat neredeyse rutin ihale usulüne dönen 21-B maddesi kapsamında yapılan ve kamu bütçesine büyük yükler getiren ihaleler, döviz bazlı garanti ödemeleri, denetim dışı olan ve şeffaflıktan uzak örtülü ödenek harcamaları gibi bütçede önemli gider kalemlerini oluşturmaktadırlar.

Çoğunlukla yanlış politik tercihler, savurganlık ve keyfiyete bağlı olarak ortaya çıkan bu büyük finansman ihtiyacını/açığını AKP-MHP iktidarı TBMM'ye getirdiği torba kanunlar aracılığıyla bu ihalelerden büyük kazançlar sağlayan sermayedarlar yerine emekçi-yoksul sınıfın sırtına bindirmektedir. Vergi oranlarında yapılan artışlar veya tahsis edilen yeni vergiler hem alım gücü zaten düşük olan emekçi sınıfın yükünü arttırmakta hem de vergide adalet ilkesine aykırı bir şekilde yüksek gelir grubuyla aynı düzeyde vergi ödemesine sebep olmaktadır. Bu da gelirinin önemli bir kısmını zorunlu tüketime/gıda ayırmak zorunda kalan alt gelir gruplarının tüketim tercihleri ve tüketim kalitelerinde önemli ölçüde olumsuzluğa sebep olmaktadır.

Vergi Afları Sermaye İçin Getiriliyor

Türkiye'de vergi afları, iktidarlar tarafından genellikle 'halkın parasıyla' oy devşirmeye ihtiyaç duyulan seçim dönemlerinde veya Hazinede asgari kamusal ihtiyaçları karşılayacak para kalmadığı zamanlarda söz konusu olmaktadır. Türkiye gibi vergi adaletinin olmadığı ülkelerde vergi aflarını çıkarmadaki temel amaç, mükellefi sübvanse etmekten çok, siyasi iktidara siyaseten iltimas ve rant sağlama amacı taşımaktadır. Afların özellikle seçim dönemlerinde ortaya çıkarılmasının sebebi ise 'ihtiyaç sahibi veya muhtaç edilmiş' milyonlara sosyal desteği artırıcı harcamalar için kaynak bulmak ve bu harcamalar aracılığıyla da seçimlerde oy devşirerek yeniden iktidar olmayı sağlamaktır. AKP döneminde de vergi afları genellikle ya seçim arifelerine ya da Hazinenin boşaldığı ve kaynak ihtiyacının hasıl olduğu zamanlara denk gelmiştir.

Ancak vergi aflarının vergi adaletini bozma, vergi gayretini zedeleme, idarenin tahsil gücünü zayıflatma, vergi yargısının iş yükünü artırma ve vergi ahlakında erozyona sebep olma gibi negatif etkileri de söz konusudur. Vergi aflarının sıklıkla uygulanması, vergisini zamanında ödeyen veya stopaj usulü vergi ödeyen emekçiler açısından adaletsizliğe sebep olmakta, gelir dağılımını bozmaktadır. Vergi aflarının yanı sıra Gelir İdaresi Başkanlığı'nın bünyesinde kurulan ve uzlaşma komisyonları aracılığıyla genellikle büyük ve yandaş şirketlere ait vergi borçlarının çoğunlukla neredeyse tamamının silinmesi, vergisini düzenli ödeyen mükelleflerin vergi idaresine olan güvenlerini zedelemekte ve aynı zamanda vergisini zamanında ödeyen mükellefleri cezalandırmak anlamına gelmektedir. Halihazırda sermayeden yana politik tutum belirlemiş olan AKP, sermayeye ait vergi borçlarının büyük bir kısmını defalarca silmiştir. Bu da borçların yoksul halka/çoğunluğa mal edilmesi anlamına gelmektedir. AKP yönetime geldiği ilk günden itibaren sermaye sınıfına büyük ayrıcalıklar (ihaleler, özelleştirmeler, vergi indirimleri, istisnaları vs.) tanırken,

yoksul ve emekçi sınıfın ürettiği artı değere de el koymuş ve bunu kamu ihaleleri aracılığıyla 'kendine bağlı' yandaş sermaye sınıfına aktarmıştır.

Türkiye'de yaşayan emekçilerin, yapılan ortalama hesaplamalara göre, gelir vergisi de dâhil maaşlarının yarısından fazlası vergilere gitmektedir. Gün geçtikçe emekçilerin sırtındaki vergi kamburunu büyüten AKP iktidarı milyar dolarlık kamu ihaleleriyle büyüttüğü yandaşlarının borçlarını, tek kalemde silmekte beis görmemektedir. Uygulanan bu politikalarla emekçi sınıfın emeğinin ürünü olan katma değer, artı değer, sermaye sınıfına peşkeş çekilmektedir.

MERKEZİ UZLAŞMA KOMİSYONU					
	2019	2020	2021	2022	2023
Başvuru Sayısı	12	23	4	10	8
Uzlaşılan Dosya Sayısı	6	15	1	6	3
Uzlaşılamayan Dosya Sayısı	6	8	3	4	5
Uzlaşma Başvurusuna Konu Olan Vergi Tutarı	277.279.084	928.312.501	69.364.649	98.153.299	199.654.257
Uzlaşılamayan Vergi Tutarı	119.413.440	442.424.528	39.435.267	42.851.355	199.654.257
Uzlaşmaya Konu Olan Vergi	157.865.644	485.887.973	29.929.381	55.301.945	-
Uzlaşma Sonucu Vergi Tutarı	114.550.000	281.055.200	5.985.876	9.317.937	-
Uzlaşma Başvurusuna Konu Olan Vergi Ziyaı Cezası Tutarı	405.442.722	1.202.938.555	93.485.817	163.735.652	291.607.521
Uzlaşılamayan Vergi Ziyaı Cezası Tutarı	152.347.869	493.617.450	48.591.744	53.724.339	232.827.608
Uzlaşmaya Konu Olan Vergi Ziyaı Cezası Tutarı	253.094.853	709.321.105	44.894.072	110.011.314	58.779.913
Uzlaşma Sonucu Vergi Ziyaı Cezası Tutarı	11.760.121	36.432.927	0	3.000.000	2.170.000
VERGİ DAİRELERİ KOORDİNASYON UZLAŞMA KOMİSYONU					
	2019	2020	2021	2022	2023
Başvuru Sayısı	136	193	132	213	256
Uzlaşılan Dosya Sayısı	114	147	91	141	177
Uzlaşılamayan Dosya Sayısı	22	46	41	72	79
Uzlaşma Başvurusuna Konu Olan Vergi Tutarı	41.375.894	239.473.356	102.755.334	180.867.230	636.579.839
Uzlaşılamayan Vergi Tutarı	27.788.655	39.341.670	53.939.813	152.212.185	370.921.231
Uzlaşmaya Konu Olan Vergi	13.587.238	200.131.686	48.815.521	28.655.046	265.658.608
Uzlaşma Sonucu Vergi Tutarı	12.931.938	68.397.315	38.123.349	26.505.334	107.127.917
Uzlaşma Başvurusuna Konu Olan Vergi Ziyaı Cezası Tutarı	82.565.236	347.192.291	128.808.232	212.425.121	829.521.855
Uzlaşılamayan Vergi Ziyaı Cezası Tutarı	29.794.186	51.309.207	67.093.419	146.033.216	440.000.471
Uzlaşmaya Konu Olan Vergi Ziyaı Cezası Tutarı	52.771.049	295.883.084	61.714.813	66.391.905	389.521.383
Uzlaşma Sonucu Vergi Ziyaı Cezası Tutarı	8.608.934	9.267.122	7.362.339	11.560.850	23.960.310
Uzlaşma Başvurusuna Konu Olan Özel Usulsüzlük Cezası Tutarı*					15.611.620
Uzlaşılamayan Özel Usulsüzlük Cezası Tutarı*					3.845.510
Uzlaşmaya Konu Olan Özel Usulsüzlük Cezası Tutarı*					11.766.110
Uzlaşma Sonucu Özel Usulsüzlük Cezası Tutarı					2.160.357

*Uzlaşmaya konu vergi ve ceza tutarına, geçici vergi aslı ve buna ilişkin ceza dahildir. Ancak, uzlaşılan bu tutarlara; normal vade tarihinden uzlaşma tutanağının imzalandığı tarihe kadar geçen süre için hesaplanan gecikme faizi tutarları dahil değildir.
**14/10/2021 tarihli ve 7338 sayılı Kanun ile usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları uzlaşma kapsamına alınmıştır.

Vergi Harcaması Kalemi İptal Edilmelidir

2024 yılı bütçesinde toplam vergi geliri 8 trilyon 335 milyar 575 milyon 951 bin lira olarak öngörülmüştür. Ancak "Vergi Harcaması" adı altında sermayeye peşkeş çekilen rakam ise yaklaşık olarak 2 trilyon 200 milyar liradır. Bu rakam 2024 yılı vergi geliri beklentisinin yüzde 26'sına tekabül etmektedir. Yani bu rakam toplam vergi gelirinin 4'te 1'ine, bütçe açığının ise yüzde 85'ine denk gelmektedir. Eğer vergi harcaması adı altında sermayeye kaynak aktarımı olmasaydı 2024 yılı bütçesinden ücretlilerden alınan gelir vergisi, 1 trilyon 409 milyar 765 milyon 804 bin liralık Özel Tüketim Vergisi ve 37 milyar 549 milyon 907 bin liralık Özel İletişim Vergisi gibi vergi kalemlerine ihtiyaç kalmayacaktı.

2024 bütçesindeki tercihler değiştirilerek tasarruf yapılabilir, hepsi değil ama büyük bir kısmı sermayeye peşkeş çekilen 2 trilyon 200 milyar liralık vergi harcaması emekçi halkımızın pek çok ihtiyacı için harcanabilirdi.

• Vergi harcamasına ayrılan bütçe 129 milyon 396 bin 541 asgari ücrete denktir. Yaklaşık olarak 7,5 milyon olduğu hesaplanan her bir asgari ücretliye aylık 24 bin 445 lira daha ek ödeme yapılıp maaşları 41 bin 447 TL'ye çıkartılabilirdi.

• 16 milyon emeklinin her birine 137 bin 500 TL ödeme yapılabilir veya her bir emekliye aylık olarak 11 bin 500 TL ek ödeme yapılabilirdi.

• Yaklaşık 6 milyon engelliye 366 bin 666 TL ödeme yapılabilirdi.

• Sermayeye ayrılan bütçeyle her birinin maliyeti 100 milyon lira olan 22 bin fabrika veya üretim tesisi kurulabilir, işsizlik sorunu kısmen çözülebilirdi.

• Sermayeye ayrılan bu bütçe, tanesi 10 liradan, 220 milyar ekmeğe denk gelmektedir. Bu bütçeyle Türkiye'de bulunan 26 milyon 309 bin 332 haneye yıllık 8 bin 362 ekmek yardımı yapılabilirdi.

• Okullardaki 19 milyon öğrenciye bir yılda 772 kez ücretsiz yemek verilebilir. Çocuklarda yetersiz beslenmeden kaynaklı ortaya çıkan sorunlar aşılabilirdi.

• 500 yatak kapasiteli 583 tane kamu hastanesi yapılabilir. Hastaların sağlığa erişim sorunları çözülebilirdi.

• Yurt, atölye ve spor salonu barındıran bir okulun en yüksek maliyeti yaklaşık 30 milyon liradır. Sermayeye ayrılan bu bütçeyle 73 bin 333 okul açılabilirdi.

• Araştırmalara göre Türkiye'de 32 milyon 150 bin kişi yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Sermayeye ayrılan bu bütçeyle yoksulluk sınırının altında yaşayan her bir kişiye 68 bin 450 lira yardım yapılabilirdi.

• BM 2023 Sürdürülebilir Kalkınma Raporu'nun Sıfır Açlık hedefine yönelik verilere göre, Türkiye'de 14 milyon 800 kişi yeterli gıda tüketememektedir. Sermayeye ayrılan bu bütçeyle yetersiz beslenen her bir kişiye 148 bin 648 lira yardım yapılabilirdi.

• Türkiye'de yaklaşık 3 bin SMA hastası olduğu tahmin edilmektedir. SMA'lıları hayata döndürecek, sorunlarına çözüm bulacak ilacın ücreti yaklaşık 60 milyon liradır. Sermayeye ayrılan bütçeyle Türkiye'de SMA kaynaklı ölümler son bulabilirdi. Hatta her bir SMA hastasının sorunu 12 defa çözülebilirdi.

• Sadece bu bütçeyle ataması yapılmayan yaklaşık 350 bin öğretmene 6 milyon 285 bin 714 defa ödeme, 524 yıl boyunca yapılabilirdi.

• Kadınlara üç doz yapılması gereken HPV aşısının toplam maliyeti 7 bin 500 liradır. Sermayeye peşkeş çekilen bu parayla 43 milyonluk kadın nüfusunun her birine 7'şer defa HPV aşısı yapılabilirdi.

• Anaokuluna giden çocuklara bir öğretim yılı boyunca bir öğün ücretsiz yemek vermenin maliyeti 12 milyar liradır. Sermayeye ayrılan bu parayla çocuklara 183 yıl boyunca ücretsiz yemek verilebilirdi.

• 850 milyara ulaşmış çiftçi borçları 2,5 defa ödenebilirdi.

• Sayısı şu an 2 milyon 245 bin olan çiftçilerin her birine yaklaşık 1 milyon lira hibe desteği verilebilirdi.

• 2 milyon 215 bin 815 esnafın her birisine yaklaşık 1 milyon lira hibe desteği sağlanabilirdi.

a) KÖİ Projeleri Gerçek Kazançları Oranında Vergilendirilmelidir: Bu kanun teklifiyle 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun ile 6428 sayılı Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yaptırılması ve Hizmet Alınması Hakkında Kanun kapsamında bulunan şirketlerin Kurumlar Vergisi'nin yüzde 25'ten, yüzde 30'a çıkarılması öngörülüyor. Ancak 2024 Bütçesi'nden KÖİ'leri yapan müteahhitlere toplam 162.4 milyar lira kaynak ayrılmıştır. Bunun 4.9 milyar lirası Avrasya Tünel'ine, 73.8 milyar lirası köprü ve otoyollara, 83.7 milyar lirası da şehir hastanelerine aktarılmaktadır. 2025'te bu tutar 240.8 milyar liraya, 2026'da ise 270.3 milyar liraya çıkacaktır. Dolar garantisi verilen bu projelerde bir de kur artışlarından zarar edilmesin diye yılda 4 defa enflasyon zammı güncellemesi yapılmaktadır. Bu düzenlemeyle milyar dolarlık kazanç garantileri verilen firmalardan alınması öngörülen vergi sadece ve sadece yaklaşık 500 milyon lira tutarındadır.

b) Borsa, Kripto ve KKM Kazançları Vergilendirilmelidir: "Çok kazanandan çok vergi alacağız" yaygarasıyla bu vergi paketine "küresel ve yerel asgari kurumlar vergisi" getirilmiştir. Bu verginin getiriliyor olmasının temel sebebi küresel sermayenin dünya yüzeyinde eşit şartlarda rekabet etme isteğidir. Yani bu düzenleme sermayenin talebiyle getirilmektedir. Çok kazanandan çok vergi alınması ilkesiyle alakası yoktur. Şayet iddia edildiği gibi çok kazanandan çok vergi alınması için getiriliyor olsaydı vergilendirilmeyen devasa kazanç alanlarından olan borsa, kripto varlıklar

ve Kur Korumalı Mevduat (KKM) gibi alanlarda da vergilendirmeye gidilmesi gerekirdi. Ancak bu alanlar defalarca gündeme gelmesine rağmen vergilendirilmemektedir. Bu yolla iktidar bilinçli bir tercihle çok kazananlara kaynak arttırımı yapmaktadır.

Gerçek Bir Vergi Adaleti İçin DEM Parti Olarak Görüşlerimiz

▪Vergi sistemi tarafsız, adil ve uygulanabilir ve kimseye ayrıcalık sağlamayan bir nitelik taşımalıdır. Vergi, sadece mali amaca değil ekonomik, sosyal ve siyasi amaçların da gerçekleştirilmesine uygun olmalıdır.

▪Vergi kanunlarının adaleti sağlamaya yönelik, basit, sade ve anlaşılır bir metne dönüştürülmesi gerekir. Çağdaş hukuk normlarına uygun, mükellef haklarına saygılı, vergi tabanını genişleten ve kayıt dışı ekonomiyle mücadele eden bir nitelik taşıması gerekir. Türkiye'de vergi adaletini bozan temel olaylardan birisi de rant ekonomisidir. Rant ekonomisi vergi adaletini bozmaktadır. Ücretli çalışanlardan stopaj usulüyle kesinti yapılırken, ticari ve farklı kazanç kalemlerinden yüksek gelir elde edenler kayıt dışılığa kaçarak daha az vergi veya hiç vergi ödememektedirler.

▪Kaynak teorisinden net artış teorisine geçmek gerekir. Net artış teorisi hem ödeme gücünü dikkate almakta hem de gerçekleşen her türlü geliri, devamlılığı olsun olmasın, gelir kabul ettiği için vergi adaletini sağlama konusunda daha yetkin bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

▪Gelir vergisinin büyük bir kısmı ücretli kesim tarafından ödenmektedir. Türkiye'de asgari ücretliler oldukça yüksek vergi ödemektedir. Temel gıda maddelerindeki yüksek KDV oranları dar gelirli kesimler için ağır yük getirmektedir. Bu oranlar bu gerçekler göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmelidir.

▪Gelir dağılımında adaleti sağlayacak iktisadi ve vergileme politikaları uygulanmalı, emekçi ve yoksul sınıflar üzerindeki vergi yükü azaltılmalıdır.

▪Vergi esas olarak harcayandan değil kazanandan alınmalıdır.

▪Vergilendirmede beyan esası uygulandığından vergi matrahı mükellefler tarafından belirlenmektedir. Vergi kaçakçılığının önlenmesi ve gerçek tutarların beyan edilmesi için vergi güvenlik önlemleri alınmalı, servet artışları ile matrah ilişkisi kurulmalıdır. Servet artışlarının kaynağı "nereden buldun yasası" ile sorulmalıdır.

▪Muafiyet ve istisnalar kaldırılmalıdır. Asgari ücretle çalışanlardan stopaj (kaynakta) usulü kesinti yapılırken, ticari ve diğer kazançları elde edenlere muafiyet ve istisnalar uygulanmakta, bu vergilemede adalet ilkesini zedelenmektedir.

▪En az geçim indirimi tutarları sembolik olmaktan çıkarılmalı, modern ve sosyal amaca hizmet eden bir nitelik kazandırılmalıdır. Ücret gelirleri üzerindeki vergi yükü azaltılmalı, servet ve sermaye gelirinden emek gelirine göre (Ayırma Kuramı) daha çok vergi alınmalıdır.

▪Vergi sisteminde dolaylı vergiler ağır basmaktadır. Türk vergi sisteminde genel eğilim, dolaylı vergilerin, toplam vergi hasılatı içinde ağır basması yönündedir. Son verilere göre, yaklaşık, vergi hasılatının yüzde 65'i dolaylı vergilerden ve yüzde 35'i dolaysız vergilerden kaynaklanmaktadır. Dolaylı vergiler, vergi adaleti açısından yeterli ve uygun vergi türü sayılmazlar. Çünkü bu tür vergiler gerileyici etkileri yüzünden düşük gelirli sınıflar üzerinde yoğunlaşır ve üst gelir grupları ile alt gelir grupları aynı oranda vergi öderler. Bu olumsuz etkiyi gidermek için dolaysız vergilerin vergi hasılatı içindeki payını yükseltmek gerekir.

▪Rant gelirleri vergilendirilmelidir.

▪Vergi afları, yapılması zaruret taşıyan hallerde rasyonel temelde ve düzenli vergi ödeyen mükellefi cezalandırmayan bir şekilde yapılmalıdır. Cumhuriyet tarihi boyunca yapılan 36 adet vergi affının 14 tanesi AKP iktidarı döneminde yapılmıştır. Vergi affı, vergiye gönüllü uyumu zedelemekle beraber düzenli vergi ödeyen mükellefin cezalandırılması anlamına gelmektedir. Büyük kazançlar elde

eden sermaye sınıfının vergi (çoğu zaman anapara da dâhil) borçlarının silinmesini getirmekte, bu durum gelir dağılımında adaleti bozmaktadır.

▪Vergi sadece sosyal adalet ilkesi çerçevesinde değerlendirilmemelidir. En az bunun kadar önemli olan bir diğer husus ise harcamaların nereye yapılmış olduğudur. Vergilerin ve diğer kamu gelirlerinin nerelere harcandığı, kamu harcamalarında sınıfsal bir adalet olup olmadığı konusu da son derece önemlidir. Sosyal sınıflar üzerindeki net vergi yükü önemlidir, çünkü vergi nedeniyle gelebilecek bir yük sadece mükelleflerin ödedikleri vergilerle değil, aynı zamanda bu mükelleflere yapılan transfer, sübvansiyon/refah ödemelerinin ve doğrudan sunulan kamusal mal ve hizmetlerin faydalarının varlığı ve büyüklüğüne göre de şekillenir. Bu sebeple emekçi sınıf üzerindeki ağır vergi yükü kaldırılmalıdır.

▪ÖTV, KDV gibi dolaylı vergiler kaldırılmalı veya sembolik bir orana taşınmalı, bunların yerine servet vergisinin getirilmesi ve Kurumlar Vergisi oranının yükseltilmesi gerekmektedir.

▪Alt gelir gruplarının temel ihtiyaçlarının vergi politikaları aracılığıyla sübvanse edilmesi gerekmektedir.

▪Vergi otoritesinin vergi gayretini toplumun üst gelir gruplarına yönelik olarak icra etmesi gerekmektedir.

▪Yoksulluk sınırının, Dünya Sağlık Örgütü'nün günlük kalori ihtiyacı ve BM İnsanı Gelişme Endeksi baz alınarak hesaplanıp, altında kalan vatandaşların gıda, sağlık, barınma, giyim, eğitim ve kültür giderleri vergiden muaf olmalıdır.

▪Uzlaşma Komisyonları yeniden yapılandırılmalı. Büyük firmaların vergilerini silen yapılar olmaktan çıkarılmalıdır.

▪Yurtdışındaki vergi cennetlerine kaçırılan gelirler vergilendirilmelidir.

▪Servete ve gelire göre dik artan oranlı bir gelir ve servet vergisi sistemi oluşturulmalıdır.

▪İmar artışlarıyla ya da çok sayıda konut sahibi olmakla yaratılan rantlara artan oranlı rant vergisi getirilmelidir.

En Düşük Emekli Maaşına ve Asgari Ücrete İlişkin Önergelerimiz Kabul Edilmemiştir

DEM Parti olarak bu kanun teklifinin Plan ve Bütçe Komisyonu'ndaki görüşmesinde en düşük emekli maaşı ve asgari ücrete ilişkin önergeler verdik. Büyük bir vergi paketi olarak sunulan ve 54 madde olarak komisyondan geçen kanun teklifinin hiç değilse bu iki yakıcı soruna çözüm üretmesi için muhalefet ettik.

Bunun için düşük emekli maaşının 10 bin liradan 12 bin 500 liraya yükseltilmesine yeterli olmadığı için itiraz ettik. Daha önce de Meclis'e verdiğimiz kanun teklifinde olduğu gibi en düşük emekli maaşının sendikalar tarafından belirlenen yoksulluk sınırının en az yarısı kadar bir tutarda belirlenmesini önerdik. Buna göre haziran ayı yoksulluk sınırı olarak hesaplanan yaklaşık 62 bin liranın yarısına denk gelen bir tutarın en düşük emekli maaşı olarak belirlenmesini teklifi ettik. Ancak teklifimiz AKP-MHP oylarıyla reddedildi.

Resmi enflasyonun dahi yüzde 72'yi bulduğu bir ekonomik kriz ortamında asgari ücretin Ocak ayında belirlenen 17 bin 2 lirada sabit tutularak zam görmemesi asla kabul edilemez. Pek çok araştırmaya göre yılbaşından bu yana sadece altı aylık bir süreçte reel olarak asgari ücretlinin alım gücü 3 bin liranın üstünde azalmıştır. Her geçen gün iğneden ipliğe zam gelmektedir. Üstüne üstlük bir süredir kısmen de olsa uygulanan azami kira zam oranı olan yüzde 25 sınırının kaldırılması asgari ücretle geçinmeye çalışan milyonları perişan etmiştir.

54 maddelik bir pakette asgari ücret zammına ilişkin bir düzenlemenin olmaması, asgari ücrete zam yapılmaması vicdansızlıktır. DEM Parti olarak en düşük emekli maaşı önergemizde olduğu gibi asgari ücretin sendikalar tarafından belirlenen yoksulluk sınırının en az yarısı kadar bir tutarda belirlenmesini önerdik. Buna göre Haziran ayı yoksulluk sınırı olarak hesaplanan yaklaşık 62 bin liranın yarısına denk gelen bir tutarın yeni asgari ücret olarak belirlenmesini teklif ettik.

Ancak teklifimiz en düşük emekli maaşı önergemizde olduğu gibi yine AKP-MHP oylarıyla reddedildi.

Madde Değerlendirmeleri

Madde 1: Bu değişiklik, mahkeme kararları ve icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak ödemeleri de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bununla birlikte bu genişletme beraberinde bazı sorunları da getirebilir. Özellikle, mahkeme kararları veya icra dairelerinin hatalı veya haksız emirleri sonucu yapılan ödemelerin, ilgili yurttaşlar için hukuksal ve mali anlamda mağduriyet oluşturma riskini artırabileceği endişesi taşınmaktadır. Ayrıca, bu değişiklikle birlikte yurttaşların haklarının korunması ve haksız ödemelerin önlenmesi için gerekli denetim mekanizmalarının yeterli olup olmadığı da ciddi bir soru işaretidir. İktidarın bu konuda yurttaşların güvende olması için ne tür tedbirler alacağı açıklığa kavuşturulmalıdır.

Madde 2: 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun "Muaflık ve İstisnalar" başlıklı ikinci kısmının üçüncü bölümünün başlığı "Diğer Muaflık ve İstisnalar" şeklinde değiştirilmiş ve mülga 17nci Maddesi başlığıyla birlikte yeniden düzenlenmiştir. Değişiklikle birlikte getirilen "Hizmet erbabına pay senedi verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde ücret istisnası" düzenlemesi, teknogirişim şirketi niteliğine haiz işverenlerce hizmet erbabına bedelsiz veya indirimli olarak verilen pay senetlerinin vergilendirilmesi üzerinde önemli etkiler doğurabilecektir. Öncelikle, bu düzenleme ile hizmet erbabına pay senedi şeklinde sağlanan menfaatlerin vergilendirilmesindeki istisnanın, belirli şartlar altında geçerli olacağı belirtilmiştir. Ancak, bu istisnanın uygulama esaslarının

net olmaması ve belirlenen şartların yeterince açık ve sağlam temellere dayandırılmamış olması ciddi soru işaretleri doğurmaktadır. Verginin adil ve şeffaf bir şekilde tahsil edilmesi ve vergi kaçakçılığının önlenmesi açısından bu düzenlemenin sağlıklı işlemesi kritik önem taşımaktadır. Ayrıca, pay senedi verilmesi yoluyla sağlanan menfaatin gerçek değerinin tespitinde yaşanabilecek zorluklar ve bu durumun mali adaleti nasıl etkileyebileceği de tartışma konusudur. Özellikle, pay senetlerinin bedelsiz veya indirimli olarak verilmesinin ardındaki gerçek ekonomik değerin doğru bir şekilde değerlendirilmesi ve vergi sistemi açısından adil bir yaklaşım sergilenmesi gerekmektedir.

Madde 3: 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun mülga 69'uncu maddesi başlığıyla birlikte yeniden düzenlenmiş ve ticari veya mesleki faaliyetler nedeniyle mükellef olanlara yönelik günlük hasılat tespiti ve gelir vergisi matrahının belirlenmesine ilişkin yeni düzenlemeler getirilmiştir. Ancak bu düzenlemeler mali adalet, vergi yönetimi açısından etkinlik ve vergi mükelleflerinin haklarını koruma konularında yetersiz olabilecektir. Öncelikle, günlük hasılat tespiti için yapılan yoklama uygulamasının mükellefler üzerindeki yükünün artabileceği ve bu durumun işletmelerin normal işleyişine olumsuz etki edebileceği riski vardır. Yoklama sonucu tespit edilen günlük hasılat tutarlarından hareketle hesaplanacak aylık ortalama hasılat tutarı yöntemi, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için ağır bir mali yük olabilir ve işletmelerin mali tablolarını doğru şekilde yansıtmayabilir. Ayrıca, düzenlemede belirtilen yüzde 20'lik fark kriterinin vergi denetimlerinde nasıl uygulanacağı ve mükelleflerin bu konuda ne şekilde değerlendirileceği açık değildir. Bu durum, vergi hukuku açısından belirsizlik yaratabilir ve vergi idaresi ile mükellefler arasında anlaşmazlıklara sebep olabilir. Düzenlemede yer alan "Hazine ve Maliye Bakanlığı maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir" hükmü ise, kanun koyucunun yetkilerinin sınırlarını belirsiz bırakmaktadır.

Madde 4: Bu düzenleme ile getirilen vergi kesintisi uygulamasının, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için ek bir mali yük oluşturabileceği endişesi bulunmaktadır. Elektronik ticaret alanında faaliyet gösteren işletmelerin, ödeme alacakları tutar üzerinden yapılacak vergi kesintileri nakit akışlarını olumsuz etkileyebilir ve işletmelerin büyümesini sınırlayabilir. Ayrıca, Cumhurbaşkanınca belirlenecek sektörler veya faaliyet konularına göre farklı oranlarda vergi kesintisi yapılabilmesi esnekliği, vergi adaleti ilkesine uygun olmayabilir ve vergi sisteminin karmaşıklığını artırabilir. Düzenleme metninde belirtilen "faaliyet konuları, ödeme türleri, sektörler, iş grupları ve iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte" vergi kesintisi uygulanması da vergi mükellefleri açısından belirsizlik yaratabilir ve vergi idaresi ile mükellefler arasında uygulama farklılıklarına yol açabilir.

Madde 5: Yapılan düzenlemeler, vergi idaresinin sahte belge düzenleyenler ve kullananlar üzerindeki kontrolünü artırmayı amaçlamaktadır. Ancak bu düzenlemelerin uygulamada bazı sorunları beraberinde getirebilme riski vardır. İlk olarak sahte belge düzenleme ve kullanma suçunun tanımını ve cezai yaptırımlarını yeniden düzenlemesi, vergi idaresi tarafından daha etkin bir şekilde uygulanmasını sağlayabilir. Ancak bu değişikliklerin özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerinde ek mali yükler doğurabileceği endişesi mevcuttur. Sahte belge düzenleme veya kullanma eylemlerinden dolayı yapılacak vergi cezaları, işletmelerin finansal durumunu olumsuz etkileyebilir ve işletmelerin faaliyetlerini sürdürmelerini zorlaştırabilir. Ayrıca, sahte belge düzenleme veya kullanma suçunun tespitinde vergi idaresine tanınan yetkilerin keyfi uygulamalara ve yetkinin kötüye kullanımına yol açabilecektir.

Madde 6: Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler ile yeni girişimlerin, bu tür karmaşık düzenlemeler altında vergi uyumluğunu sağlamak için gereken kaynaklara erişimlerinin sınırlı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, düzenlemelerin vergi idaresine geniş yetkiler tanıması ve bu yetkilerin nasıl kullanılacağı konusunda net kuralların olmaması da endişe vericidir. Bu durum, vergi idaresi ile mükellefler arasında güven sorunlarına yol açabilir ve vergi idaresinin keyfi uygulamalarına zemin hazırlayabilir. Vergi Usul Kanunu'nda yapılan bu değişikliklerin, dijital ekonomi ve elektronik ticaretin gelişimini desteklerken aynı zamanda işletmelerin ve mükelleflerin adil bir şekilde vergilendirilmesini sağlaması gerekmektedir.

Madde 7: Kıymetli madenlerin vergilendirilmesinde kullanılacak olan borsa rayicinin adil ve şeffaf bir şekilde oluşturulması önemlidir. Ayrıca kıymetli madenlerin vergilendirilmesine ilişkin bu yeni düzenlemenin küçük yatırımcılar üzerindeki potansiyel etkilerinin de değerlendirilmesi gerekmektedir.

Madde 8: 213 Sayılı Kanun'a eklenen 274/A maddesi, kıymetli madenlerin vergilendirilmesine yönelik detaylı kurallar getirmektedir. Ancak bu düzenlemenin vergi idaresine kıymetli madenlerle ilgili geniş takdir yetkileri tanıması ve bu yetkilerin nasıl kullanılacağına dair net kuralların olmaması endişe vericidir. Kıymetli maden ticaretinin vergilendirilmesinde adil bir yaklaşımın sağlanması ve vergi idaresinin keyfi uygulamalarının önlenmesi için düzenlemenin daha dengeli bir şekilde revize edilmesi gerekmektedir. Ayrıca düzenlemede yer alan borsa rayici ve maliyet bedeli değerlemesi gibi unsurların küçük yatırımcılar üzerindeki etkilerinin detaylı şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Madde 9: 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'na eklenen bu fıkra, vergi kanunları gereği mükellefiyeti olan kişilerin, vergi dairesine bildirimde bulunmadan ticari, zirai veya mesleki faaliyette bulunmaları durumunda uygulanacak cezai yaptırımı düzenlemektedir. Buna göre, mükellefiyet tesis ettirilmesi gereken kişilerin bu yükümlülüğe uymamaları halinde, vergi ziyaına sebebiyet verilmesi durumunda yüzde 50 artırımlı vergi ziyaı cezası uygulanması öngörülmüştür. Ayrıca, daha sonra yapılacak tarhiyatlar nedeniyle kesilecek vergi ziyaı cezalarına da aynı artırım oranının uygulanması hükme bağlanmıştır. Ancak vergi ziyaı cezasının yüzde 50 artırılması gibi ciddi bir cezai yaptırımın doğrudan uygulanacak olması, mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu zorlaştırabilir ve özellikle küçük ölçekli işletmeleri veya yeni girişimcileri olumsuz etkileyebilir. Ayrıca bu düzenlemenin öncesinde mükelleflere yeterli bilgi verilmeden ve eğitim sağlanmadan uygulanması, hukuki belirsizliklere yol açabilir.

Madde 10: 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yapılan bu değişiklik, usulsüzlük cezalarına ilişkin düzenlemelerde değişiklikler içermektedir.

Mükellef Grupları	Birinci Derece Usulsüzlükler için (TL)	İkinci Derece Usulsüzlükler için (TL)
Sermaye şirketleri	20.000	10.000
Sermaye şirketleri dışında kalan birinci sınıf tüccar ve serbest meslek erbabı	10.000	5.000
İkinci sınıf tüccarlar	5.000	3.500

Mükellef Grupları	Birinci Derece Usulsüzlükler için (TL)	İkinci Derece Usulsüzlükler için (TL)
Yukarıdakiler dışında kalan beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	3.500	2.250
Kazancı basit usulde tespit edilenler	2.250	1.500
Gelir Vergisinden muaf esnaf	1.500	1.000

Bu değişikliklerle birlikte usulsüzlük cezalarının miktarları artırılması düzenlenmektedir. Özellikle küçük ölçekli işletmeler ve esnaflar üzerinde olumsuz etkileri olabilecek bu artışlar, vergi uyumunu teşvik etmek yerine, küçük ölçekli mükellefleri daha fazla mali yük altına sokabilir. Ayrıca usulsüzlük cezalarının adil ve dengeli bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

Madde 11: Katlamalı bir ceza sistemi ile şayet usulsüzlük söz konusuysa 10 bin liradan başlayıp devam eden usulsüzlüklerde 100 bin liraya kadar bir ceza sistemi getirilmesi düzenleniyor. Uygulamada usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının tamamına yakını, ihlali yapan mükelleflere kesilmesine rağmen maalesef uygulamadaki alışkanlıklardan dolayı bu cezaların büyük çoğunluğunun meslek mensuplarına ödetilmesi konusunda genel bir eğilim olduğu bilinmektedir. Halihazırda artan iş yükü nedeniyle mesleğini gereği gibi yapmakta dahi zorlanan meslek mensuplarının, hizmet vermekte oldukları vergi mükelleflerine kesilen cezalar nedeniyle yaşadıkları sıkıntılar mesleğin yapılmasını neredeyse imkânsız hale getirmektedir

Madde 13: Başkasına ait pos cihazını ve banka hesaplarını kullananlara ilişkin bakanlıkların düzenlemelerine uyulmaması sonucundaki cezalarda düzenleme yapılmaktadır. Belirtilen bu cezalar dahil vergi sisteminde yer alan usule ilişkin cezaların caydırıcılığı sağlamak amacıyla yapıldığı iddia edilse de bu düzenlemede ölçülü bir artışın görülmediği aşikardır. Bu uygulamanın kanuni muhatabı vergi mükellefleri olmakla birlikte çoğu zaman uygulamada bu ceza tutarlarına meslek mensupları katlanmak zorunda kalacaktır.

Madde 14: AKP iktidarları boyunca vergi aslı ve cezalarında özellikle yandaş şirketlere ve kamuoyunda "5'li çete" olarak bilinen şirketlere indirimler ve silinme işlemleri yapılmıştır. Halkın parası iktidara yandaş sermayeyi yaratmak ve büyütmek için kullanılmaktadır. Yıllarca devasa şirketlere onlarca kez vergi muafiyeti getirilmiş, buna karşılık emekçi halkın sırtındaki vergi yükü arttırıldıkça arttırılmıştır.

Madde 17: İktidar temsilcileri bu düzenlemenin 5,4 milyar liralık bir gelir etkisi olacağından söz etmiş buna karşılık bu meblağ üzerinden vergi istisnasının söz olduğu ortaya çıkmıştır. Bu istisnanın yaratmış olduğu tutarın ne olduğu açık bir şekilde ifade edilmelidir.

Madde 19: Şirketlerin birleşme, devir ve bölünme işlemlerine ilişkin KDV indirimlerinde zamanaşımına bağlı olmaksızın vergi incelemesi yapılması zorunluluğunun getirilmesi ile öncelikle 'zamanaşımı' müessesi ortadan kalkmaktadır. Bu yöntem kurumsallaşmayı engellediği gibi birleşme, devir ve bölünme ve şirketleşmeyi teşvik eden tüm kolaylıkları engelleyecek boyuttadır.

Madde 20: 5 yıldan fazla devreden KDV indiriminin engellenmesi işletmeler üzerinde yaratılan finansman yükünü daha da arttıracaktır. Mükelleflerin devreden KDV'nin iadesi beklentisi varken, indirim hakkının da engellenmesi ile başka büyük bir zorluk ortaya çıkmaktadır.

Madde 26: Madde ile bazı tütün mamullerinden alınmakta olan maktu vergi tutarına ilişkin asgari maktu vergi tutarının yüzde 20'sine kadar olan sınırlama kaldırılarak, her bir paketteki maktu ÖTV tutarlarının daha yüksek düzeyde arttırılması Cumhurbaşkanı'na bırakılarak geniş bir yetki tanınmaktadır. Cumhurbaşkanı bu yetkiyi kullanırsa sigarada ÖTV tutarları artırılmış olacak ve bunun üzerine KDV de eklenerek sigaraya zam olarak yansıyacaktır. Bu düzenleme Cumhurbaşkanına vergi yapma yetkisi vermekte, kamu yararının ve ölçülülük gibi ilkelerin nasıl gözetileceğine dair belirsizlik yaratmaktadır.

Madde 27: Komisyon görüşmeleri sırasında bir oldu bittiye getirilen bu yeni madde ihdasıyla Türk Kızılay Derneği ile bu derneğe ait veya bağlı işletmelerde çalışanların, herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik veya yaşlılık aylığı alması halinde dahi bu aylıklarının kesilmeyeceği düzenlenmiştir. "Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği bir maddede emekli aylıklarında sıkıntı olan personelin problemini çözmüş oluyoruz" gerekçesiyle getirilen maddenin gerekçesinden de anlaşılacağı üzere Anayasa'ya aykırılık teşkil eden bir durum tekrar getirilmiştir. Vergi düzenlemeleri ile bir ilgisinin olmadığı açıktır.

Madde 28: 5510 Sayılı Kanun'un 3'üncü maddesine göre kısa vadeli sigorta kolları iş kazası, meslek hastalığı, hastalık, analık sigortalarından oluşmaktadır. Halk arasında "rapor parası, istirahat raporu ücreti" olarak da bilinen geçici iş göremezlik ödeneğidir. Madde ile kısa vadeli sigorta kolları prim oranının

yeniden belirlenmesi ve belirlenen % 2,25 prim oranını % 1,5'e kadar indirmeye ya da % 2,5'e kadar artırma konusunda Cumhurbaşkanı'na yetki verilmektedir. Mevcut halinde kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının % 2'sidir ve bu primin tamamını işveren ödemektedir. Prim oranının artırılması işverene yük olarak dönecek, sigortanın yapılmaması ya da çalışandan alınması gibi sonuçlar doğurabilecektir. Madde ayrıca Anayasa'ya aykırılık barındırmaktadır. Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkilerini düzenleyen 104'üncü maddede Cumhurbaşkanına sigorta primlerini artırma ve eksiltme yetkisi verilmemiştir. Yani burada Anayasa'da olmayan bir yetki tanınmıştır.

Madde 29: Teklif sahibi milletvekilleri komisyon görüşmeleri sırasında emekliler açısından ortaya konulan bu düzenlemenin yeterli olmadığını bildiklerini, bütçe imkânları çerçevesinde böyle bir düzenleme ile en düşük emekli aylığının 12.500 TL'ye çıkarıldığını belirtmiştir. Bütçe imkanlarından çok burada bir tercih durumu söz konusudur. AKP iktidarı boyunca gayrisafi yurt içi hasılada emeğin payı ile sermayenin payı arasındaki fark gittikçe açılmıştır. Türkiye'deki en yoksul yüzde 20 ile en zengin yüzde 20 arasındaki gelir dağılımı farkı da gittikçe açılmaktadır. İktidarın sermaye yanlısı politikalarının külfeti emekçi kesimlere yüklenmekte, bütçede iktidar tercihlerini emekçiden, yoksuldan yana kullanmamaktadır.

Emeğiyle yaşamak zorunda kalanlar başta olmak üzere emekli yurttaşlarımız yoğun hak kaybına uğramışlardır. 2008 yılında yürürlüğe giren 5510 sayılı yasa ile emekliliğe erişim hakkı zorlaşmış, emeklilik yaşı yükseltilmiş, emekli aylığı elde etme koşulları değişmiş ve emekli aylıkları düşmeye başlamıştır. Çalışan ve iş arayan emekli sayısı 2003 yılında 1,5 milyonken, 2017 yılı verilerine göre 4 milyonu aşmıştır. Günümüzde yaşanan ekonomik krizin ve emekli maaşlarının açlık sınırının dahi altında olması dolaysıyla bu sayının çok daha vahim boyutlara ulaştığı hesaplanmaktadır. 16 milyon 500 bin emeklinin

maaşlarının yeniden incelenerek asgari yaşam şartlarında düzenlenmesi gerekmektedir. Yaklaşık 4 milyon emeklinin kök aylıklarını etkilemeyecek olan bu artış asla kabul edilemez. Hayat pahalılığının her geçen gün daha da arttığı ve enflasyonun resmî rakamlara göre yaklaşık yüzde 75, bağımsız araştırmacılara göre ise yüzde 120'lere vardığı bir ortamda bu ücretle geçinmek imkânsızdır. Emeklilerin hayatlarını idame edebilmeleri için en düşük emekli maaşının yılda iki kez, sendikalar tarafından açıklanan son yoksulluk sınırı rakamlarının yarısından az olmayacak şekilde artırılması gerekmektedir.

Madde 30: EYT ile gündeme gelen emekli olanların aynı işyerinde çalışmaya devam etmeleri halinde işverenlere sağlanan 5 puanlık sosyal güvenlik destek priminin Hazine tarafından ödenmesi uygulaması kaldırılmaktadır. Gerekçede, "emekli olduktan sonra pasif durumdaki kişiler yerine aktif işgücünün, gençlerin ve de emeklilikle ilgili çalışma sürelerini tamamlayamamış kişilerin istihdamda daha çok yer bulabilmeleri gayeleriyle istihdamı koruma ve artırma için harcanacak kamu kaynaklarının daha doğru kullanımı amaçlanmıştır" diye belirtilmiştir. Gerekçede belirtildiği gibi aktif iş gücünün, gençlerin, emekliliğini tamamlayamamış kişilerin istihdamının artırılmasının yapılan bu düzenlemeyle olamayacağı açıktır. Bu düzenleme emekli olmasına rağmen çalışmak zorunda kalan geniş bir kesimin işlerinden olmalarına yol açacaktır.

Madde 33: Cumhurbaşkanınca belirlenen sektörler veya faaliyet konularına ilişkin ödemelerden vergi kesintisi yapılması, belirsizlik ve keyfi uygulamalara yol açma potansiyeli taşımaktadır. Bu düzenlemenin hangi sektörler ve faaliyet konularını kapsayacağı net bir şekilde belirlenmemiştir. Bu durum, işletmelerin geleceğe yönelik planlama yapmalarını zorlaştırabilir ve hukuki belirlilik ilkesini zedeleyebilir. Bu düzenlemenin kimleri ve hangi faaliyetleri kapsadığına dair netlik olmaması haksız rekabet yaratabilir ve vergi yükünün adil dağılımını

engelleyebilir. Daha şeffaf, adil ve öngörülebilir bir vergi sistemi oluşturulması amacıyla bu düzenlemelerin gözden geçirilmesi gerekmektedir

Madde 34: Bu düzenleme, dijital hizmet sağlayıcılarının mali yükünü artırarak, rekabet gücünü düşürebilir ve yatırım ortamını olumsuz yönde etkileyebilir. Özellikle KOBİ'lerin dijital dönüşüm sürecinde bu tür mali yüklerin artırılması, küçük işletmeleri zor durumda bırakabilir. Cumhurbaşkanınca belirlenen sektörler veya faaliyet konularına ilişkin yapılan ödemelerden vergi kesintisi yapılması belirsizlik yaratabilir. Bu düzenleme, hangi sektörlerin veya faaliyet konularının bu kapsamda değerlendirileceğinin net bir şekilde belirlenmemesi durumunda keyfi uygulamalara yol açabilir. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri olan belirlilik ilkesi, bu düzenleme ile zedelenebilir. Vergi kesintisinin faaliyet konuları, sektörler, iş grupları ve iş nevileri itibarıyla yapılması, iş dünyasında güvensizlik yaratabilir. Daha net, şeffaf ve adil bir vergi sistemi oluşturulması amacıyla bu düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve revize edilmesi gerekir.

Madde 35: Bu madde 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun ile 6428 sayılı Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yaptırılması ve Hizmet Alınması Hakkında Kanun kapsamında bulunan şirketlerin Kurumlar Vergisi'nin yüzde 25'ten, yüzde 30'a çıkarılması öngörülmektedir.

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) bu kanun teklifine dair önerilerinin içinde bulunduğu rapor ile birlikte 44 Kamu Özel İşbirliği işletmesi olduğu ve bunların 37'sinin matrah beyan etmediği dolayısıyla bu 37 şirketin tek kuruş vergi vermedikleri ve zarar beyan ettikleri bilgisi kamuoyuna yansımıştır: "Hali hazırda bu kapsamda 44 mükellef bulunduğu tespit edilmiş olup, 2023 yılında bu mükelleflerden 7'si 12.6 milyar lira matrah beyan etmiş ve bu tutar üzerinden 2.8

milyar lira Kurumlar Vergisi tahakkuk etmiştir. 37 mükellef matrah beyan etmemiştir.

Komisyon görüşmeleri sırasında Hazine garantili dev bütçeli Kamu Özel İşbirliği projelerinin nasıl zarar gösterebildikleri sorusuna teklif sahipleri tarafından "başlangıçta finansman giderleri yüksek olduğu için matrahlarının çıkmadığı veya zarar çıktığı, daha sonra/zaman içerisinde kara geçecekleri, matrah çıkacağı" gibi belirsiz, gerçeği yansıtmayan bir açıklama yapılmıştır. Burada asıl sorun bu işletmelerin hangi yöntemle muhasebeleştirme yaptıklarıdır. Zarar etmelerinin imkansız olduğu bu sistemde, asıl büyük zarar kamu kaynaklarına verilmekte, toplum bir bütün olarak ipotek altına alınmaktadır. Toplum açısından sürdürülebilir olmayan bu model terk edilmelidir. Vergi paketi adı altında yapılacak asıl değişiklik KÖİ sözleşmelerinden kaynaklanan hak ve yükümlülüklerin tahakkuk esaslı muhasebe sistemine göre kayıt edilmesinin sağlanmasıdır. Hem kamu kurumlarının hem işletmelerin finansal tablolarının gerçeğe uygun biçimde tutulmasının sağlanması önemlidir. Ancak böylece zarar beyan eden 37 KÖİ kar göstermek zorunda kalacak dolayısıyla vergi ödeyeceklerdir. Öte yandan "KÖİ şirketlerine vergi getiriyoruz, kurumlar vergisini 5 puan arttırıyoruz" denerek getirilen bu düzenlemenin olası getirisi sadece yarım milyar liradır. Bütçe açığında bir damla bile değildir.

Madde 36-50: Kurumlar Vergisi Kanunu'na eklenen yeni bir kısımla dünya genelinde elde ettikleri yıllık konsolide hasılatı 750 milyon Avro'yu aşan çok uluslu şirketlere yüzde 15 düzeyinde Küresel Asgari Kurumlar Vergisi (KAKV) getirilmektedir. Ana merkezi Türkiye'de olup yurtdışında faaliyette bulunan Türkiye merkezli grup şirketleri de ciroları 750 milyon Avro'yu geçtiği takdirde dahil edilmektedir.

Türkiye'de vergi dağılımındaki dengesizlik, vergi adaletinin emekçiler aleyhine büyümesine neden olmuştur. Geniş toplum kesimlerinden stopaj adı

altında alınan doğrudan ve/veya dolaylı vergilerin sayısı/oranı artarken, ücretler üzerindeki vergi yükü ağırlaşırken, ücretli çalışanların milli gelirden aldıkları pay daha da azalmıştır. Özellikle 15 Temmuz darbe girişiminin hemen akabinde Olağanüstü Hal (OHAL) ilan edilmesiyle, emekçi sınıflar üzerindeki yükün ağırlığı da artmıştır. Demokratik değerlerin göz ardı edilmesi ve hukukun üstünlüğünden uzaklaşılmasıyla birlikte ekonomik göstergelerde de bozulma/aşınmalar başlamıştır. Politik tercihler, ciddi bir ekonomik krize neden olurken bunun faturası yoksullara ve emekçilere kesilmiştir. Enflasyon, yüksek kur, işsizlik vb. çoklu krizlerle toplum fakirleşirken AKP İktidarı, sermaye sınıfının yanında durmuş, zarar etmemeleri için birçok imtiyaz sağlamıştır. Buna karşı emekçilerin gelirleri, vergilerle azalırken aldıkları maaş enflasyonu bertaraf edecek düzeyde olmamıştır. Söz konusu şartlarda siyasi iktidar, vergi geliri elde etmek amacıyla daima emekçilere yönelirken sermayedarları ve büyük şirketleri sıklıkla vergiden muaf tutacak adımlar atmıştır. Dolayısıyla Türkiye'de hiçbir zaman sağlanamayan "vergide adalet" AKP-MHP iktidarının eliyle daha da kötüleşmiştir.

Buna bağlı olarak servet vergisi tartışmaları başta Türkiye'de olmak üzere, tüm dünyada güncelliğini korumaktadır. Çünkü belirli bir kesimin serveti hızla büyürken üretim azalmakta, ücretler düşmektedir. Ücretlerin baskılanması, işgücünün esnekleştirilmesi ve sendikal örgütlenmelere yönelik baskılar da gelir ve servet dağılımındaki bozulmayı daha da arttırmıştır.

Özellikle OHAL ilan edilen 2016 yılından bugüne bakıldığında siyasi iktidar güçlenip devlet kurumlarını aşındırdıkça banka ve şirketlerin karlarının katlandığı, buna karşın toplumun daha da fakirleştiği görülmektedir. Öyle ki siyasi iktidar, sermaye sınıfına OHAL ile birlikte işçi grevlerinin olmayacağı teminatını vermekten de geri durmamıştır. Gelinen aşamada vergi gelirlerinin sadece ücretlilerden karşılanamayacağı anlaşılmış, yıllardır süren servet vergisi tartışmalarına kulak tıkayan AKP-MHP iktidarı bugün aldatıcı bir biçimde "çok

kazanandan çok vergi alınması" söylemine sarılmıştır. KAKV'nin getirilmesi gecikmiş bir düzenleme olarak karşımıza çıkarken, hazırlık sürecinde Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek iş insanlarıyla görüşmüştür. Çünkü getirilen KAKV de en nihayetinde sermayeden icazet alınmak suretiyle getirilmektedir. Çünkü Haziran 2024'te "Türkiye'de milyarlar kazanıp vergi ödemeyen şirketler rahatsızlık yaratıyor" minvalinde haberler de dolaşıma girmeye başlamış, yerli girişimcilerin eşit koşullarda rekabet edemediği yönündeki şikayetler artmaya başlamıştır.

Çok açık bir biçimde söylemek gerekir ki KAKV "vergide adalet" için getirilmemiştir. KAKV küresel sermayenin bir talebidir. ABD Başkanı Joe Biden'ın bile savunduğu bu vergi dünya pazarında ülkeler arası vergi farkları nedeniyle küresel şirketler arasında gelir kaybı ve "haksız rekabet" yarattığı için getirilmektedir.

Öte yandan AKP-MHP iktidarının vergi geliri elde etmek, mevcut vergi gelirini arttırmak amacıyla getirdiği KAKV'nin uygulamada adil ve şeffaf bir şekilde işletilip işletilmeyeceği büyük önem arz etmektedir. Ayrıca KAKV uygulaması öncesinde devletin herhangi bir vergi kaybı veya zararı yaşayıp yaşamadığı da önemli bir husustur. Çünkü Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek de bir röportajında "asgari kurumlar vergisini yasalaştırmayan ülkelerin vergileme hakkını başka ülkeye bırakmış olacağı" ifadelerini kullanmıştır.

Sonuç itibariyle KAKV, sermayenin küresel talep ve çıkarları için getirilmiştir. Bu sebeple KAKV'nin hazırlık aşamasında OECD'nin belirli hacmin üzerindeki çok uluslu şirketlerin vergilendirilmesiyle ilgili 2013 yılında hazırladığı "Matrah Aşındırma ve Kar Kaydırma Projesi"nin (BEPS) referans alınmıştır. Bugün uluslararası vergilemede temel oluşturan OECD çalışması, 137 üye ülke tarafından kabul edilirken, G20 Maliye Bakanları ve Liderleri tarafından da onaylanmıştır. Burada önemli olan nokta, OECD'nin tek başına teknik açıdan kıstas alınmasının yeterli olmayacağıdır.

Çünkü bugün Türkiye'de toplam vergi yükünün diğer orta gelirli OECD ülkeleri ile karşılaştırıldığında ortalamanın çok üzerinde olduğu görülmektedir. Aynı şekilde AB ve OECD ülkelerinde dolaylı vergi oranı yüzde 35, dolaysız vergi oranı yüzde 65 iken Türkiye'de toplam vergilerin yüzde 65-70'si dolaylı vergilerden, yüzde 30-35'i dolaysız vergilerden oluşmaktadır. Dolayısıyla AKP iktidarının, vergi düzenlemesinde OECD'nin teknik açıklamalarını ölçüt alması yeterli değildir; bunun yanında vergide adalet ve sosyal refah konularında da OECD ülkelerinin ortalamasını yakalaması gerekmektedir.

Madde 51: 5597 sayılı "Yurt Dışına Çıkış Harcı Alınması Hakkında Kanun" kişilerin seyahat özgürlüğünü Anayasa'nın 23'üncü Maddesinde düzenlenen seyahat özgürlüğüne aykırı şekilde sınırlandırmaktadır. Söz konusu harç hukuka aykırı şekilde alındığı için miktarı önemsenmeksizin iptal edilmelidir. Bu aynı zamanda elde edilen meblağın Anayasa'ya aykırı şekilde devlete kaynak olarak aktarılması demektir. Anayasa'nın 2. maddesi uyarınca Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devletidir ve bir hukuk devleti, hukuka aykırı şekilde kaynak elde edemez.

Yurt Dışına Çıkış Harcı aynı zamanda teknik anlamda gerçek bir harç değildir. 5597 sayılı kanunla ihdas olunan harç, hukuken dayanağı olmayan bir harçtır. Vergi hukukunda harç, hizmetten yararlanan kişilerden yararlanma karşılığı alınan paradır. Bir hizmetin harç konusu olabilmesi için kişilerin bir kamu kurumundan yararlanmaları, kişilere kamu eliyle özel bir yarar sağlanması ve kamu idaresinin kişilerin özel bir işiyle uğraşması gerekmektedir. Harcın alınmasını gerektirecek idarenin bir hizmet veya işlemi bulunmamaktadır.

Avrupa Sözleşmesi'nin 4 numaralı Ek Protokolü'nün 2'inci maddesi seyahat özgürlüğünü düzenlemektedir. Bu maddenin 2'inci fıkrası şu şekildedir: "Herkes, herhangi bir ülkeyi, kendisininki dahil olmak üzere, terk etmekte serbesttir." Oysa Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, 5597 sayılı kanun gereğince yurt dışı çıkış harcını ödemedikleri sürece ülkelerini terk edememektedir. Bu

nedenle, 5597 sayılı "Yurt Dışına Çıkışlarda Harç Alınması Hakkında Kanun", Anayasa'nın 90'ıncı maddesinin son fıkrası gereğince kurallar kademelenmesinde kanunlardan daha üstte olan İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 4 numaralı Ek Protokolü'nün 2'inci maddesinin 2'inci fıkrasına da aykırıdır. Sonuç olarak 5597 sayılı kanunun ve bu kanun uyarınca alınan yurt dışı çıkış harcının anayasal dayanağı yoktur. 5597 sayılı kanun, Anayasa'nın eşitlik ilkesine ve seyahat özgürlüğüne ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 4 numaralı Ek Protokolü'nün 2'inci maddesinin 2'inci fıkrasına açıkça aykırıdır. Miktar arttırımları ve bu konuda Cumhurbaşkanına geniş yetkiler verilmesi yerine bu uygulamanın tamamen iptal edilmesi gerekmektedir.

Uygulamanın iptalinin önem arz ettiği bir diğer nokta ise özellikle günlük sınır ticaretinin yoğun olarak yapıldığı Şırnak, Van, Ağrı, Iğdır gibi bölgelerimizdeki yurttaşlar için doğuracağı büyük zorluklardır. Bu bölgeler istihdamın düşük, yoksulluk ve işsizliğin ise en yaygın olduğu bölgelerdendir. Yurttaşların temel geçim kaynaklarından biri de günlük sınır ticaretidir. Yurt Dışına Çıkış Harcı'nın 150 liradan 500 liraya çıkarılması halinde geçimini günlük sınır ticaretiyle sağlayan yurttaşların sırtına çok ciddi bir ek maliyet binecektir. Bu ek maliyet günü birlik ticaretle elde ettikleri zaten düşük olan kazançlarını daha da düşürecek ve geçim sıkıntısı baş gösterecektir.

Bu düzenleme sadece Şırnak Habur Sınır Kapısı'nda günlük kazancı 500 ile bin 500 lira arasında değişen, günlük ticaret yapan yaklaşık 30 bin insanın hayatını doğrudan etkileyecek bir düzenlemedir. Tek geçim kaynakları günlük sınır ticareti olanların günlük 500 lira harç ödemesi büyük bir maliyet olduğundan yapılan günü birlik ticareti durma noktasına getirecek ve binlerce insanın işsiz kalmasına sebep olacaktır. Bölgenin temel geçim kaynaklarından olan günlük ticaretin durması bu bölgelerde başta temel gıda maddeleri olmak üzere fiyat artışlarına sebep olacak ve çok daha fazla insan olumsuz bir şekilde etkilenecektir.

Madde 52: Vergi kanunuyla ilgili yasa teklifinin Plan ve Bütçe Komisyonu'nda görüşüldüğü sırada 52'inci madde eklenerek kamu görevlilerin toplu sözleşme ikramiyesinden yararlanmaları için üye sayısı yüzde 1'i geçen sendikalara üye olma şartı getirilmiştir. AKP Hükümeti, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) ilgili iptal kararlarını ciddiye almadan bir oldu bittiye getirerek milyonlarca emekçiyi ilgilendiren maddeyi kanun teklifine eklemiştir. Her ne kadar teklifin görüşülmesi sırasında sendika temsilcileri de hazır bulunmuş olsalar da 52'nci maddeyle ilgili görüş sunma fırsatı verilmemiştir. Çünkü siyasi iktidar, muhalif sendikal örgütlemeyi yok edemediğinde yandaş sendikal lehine düzenlemeler yaparak eşitsiz bir durum oluşturmayı amaçlamaktadır.

Bilindiği üzere 2022-2023 yıllarını kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşme'de iktidara yakın sendikaların talebiyle yüzde 1 barajı getirilmiş, ama bu düzenleme Danıştay tarafından iptal edilmiştir. Danıştay'ın gerekçeli kararında bunun sendikalar arasında ayrıma yol açabileceği, sendikal özgürlüğe bir müdahale alanı oluşturabileceği ve kamu görevlileri arasında çalışma barışına zarar vereceği vb. nedenler sıralanmıştır. Buna rağmen AKP iktidarı, Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne eklediği maddelerle yüzde 2 barajını getirmek istemiştir. Söz konusu düzenleme de Ocak 2024'te AYM tarafından iptal edilmiş, "çalışanların maddi sebeplerle yüzde 2'yi geçen sendikalara üye olmaya yönlendirilebilecekleri" belirtilmiştir. Mahkeme kararları ve birçok sendikanın itirazları ortadayken, AKP iktidarı tekrar bildiğini okumakta ısrar etmiştir.

Bu düzenlemeyle AKP iktidarı, sendikaları bağımlı hale getirip kontrol altına alma politikasını sürdürmeyi amaçlamaktadır. Oysaki sendikalar, bağımsız örgütlenme alanlarıdır. Bağımsızlıklarının özünde de kendi sendikalarını kurup kendilerini sürdürmesinde yatmaktadır. Bu sebeple de her sendika üyesi, sendikal örgütlemesini büyütmek için aidat öder. Hal böyleyken ödenen aidatların toplu sözleşme ikramiyesi adı altında devlet tarafından sendika üyelerine verileceği

düzenlenmektedir. Bununla, sendika üyesi olmayanlar açısından negatif bir durum yaratılırken, onlarca sendikanın kapsam dışında kalmasına neden olmakta, yeni sendikaların kurulmasına da engel olunmaktadır. Çünkü AKP iktidarının sendikal örgütlemeden anladığı şey kendine yakın olan sendikalardır.

Bugün iktidara yakın sendikaların tutumlarından dolayı emekçilerin ekonomik, sosyal, özlük ve demokratik hakları bağlamında bir gerileme yaşanmaktadır. Bu sebeple siyasi iktidar, muhalif sendikalara yaşam alanı tanımamak, çalışanları kendi desteklediği sendikalara yönlendirmek amacıyla sendika barajı ve toplu sözleşme ikramiyesi uygulamasında ısrar etmektedir. Eğer AKP-MHP iktidarı, milyonlarca emekçiyi düşünüyorsa öncelikle Danıştay ve AYM kararlarına riayet etmelidir. Aynı şekilde sendikal bağımsızlık ve özgünlüğü de hedef aldığı gibi sendikal örgütlenme üzerinde tahakküm kurmaya yol açacak 52'nci maddenin yasa teklifinden çıkarılması gerekmektedir. Eğer ki, AKP-MHP iktidarı, kamu emekçisini düşünüyorsa sendika aidatıyla uğraşmamalı, farklı iş kollarında da uygulaması görüldüğü üzere, emekçiye yılda iki kez ele aldığı net maaş oranında ikramiye vermelidir.

Heval Bozdağ	*Hakkı Saruhan Oluç*	*Gülcan Kaçmaz Sayyiğit*
Ağrı	Antalya	Van

MUHALEFET ŞERHİ

16/07/2024 Tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına havale edilen 2/2290 esas numaralı Vergi Kanunları İle Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi; yürürlük ve yürütme maddeleriyle birlikte toplam 53 madde olarak 18 Temmuz 2024 tarihinde Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmüştür. Komisyon sürecinde teklifte değişiklikler yapılarak bir madde çıkarılmış, iki yeni madde ihdası yapılmıştır. İlgili teklifte; 10 farklı kanunda ve 1 kanun hükmünde kararnamede değişiklik veya düzenleme bulunmaktadır. Ayrıca 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa daha önce mevzuatta düzenlenmeyen "Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi ve Geçici Maddeler" adında bölüm eklenmiştir.

Kanun Teklifi;

- 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun,
- 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanun,
- 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanun,
- 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanun,
- 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanun,
- 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanun,
- 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,
- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun,
- 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanun,
- 8/3/2007 tarihli ve 5597 sayılı Yurt Dışına Çıkış Harcı Hakkında Kanun ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,
- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılması öngörülmektedir.

Usul Üzerine Değerlendirme

İlgili kanun teklifine ilişkin ilk inceleme teklifin niteliği hakkında olacaktır. AK Parti tarafından kamuoyunda ve medyada sadece vergi ile ilgili bir paket kanunun meclis gündemine sunulacağı duyurulmuştur. Teklif en azından benzer konularda düzenleme içerdiği için paket kanun olarak nitelendirilebilecek şekilde komisyona sunulmuş ancak komisyonda gece yarısı yapılan yeni madde ihdaslarıyla torba kanun haline dönüştürülmüştür. Komisyon sürecinde eklenen madde ile kanun teklifinin adında değişiklik olmuştur.

Elli dört maddeden oluşan bu teklifte toplam on kanun ve bir kanun hükmünde kararnamede değişiklik yapılmıştır. Bunlar; Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Gelir Vergisi Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Serbest Bölgeler Kanunu, Özel Tüketim Vergisi Kanunu, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Yurt Dışına Çıkış Harcı Hakkında Kanun ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun ve komisyonda eklenen madde ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamedir.

Teklif, Plan ve Bütçe Komisyonu asli, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu ise tali komisyonlar olmak üzere üç farklı komisyona havale edilmiştir. Lakin teklif Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunda görüşülmemiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 23'üncü maddesi, tekliflerin tali komisyona gönderilmesi ve ilgili komisyonların görüşlerini açıklamaları yetkisini bu komisyonlara vermektedir. Bu husus yetki olduğu gibi İçtüzüğün yorumu neticesinde aynı zamanda bir görevdir. Tekliflerin, havale edildikleri tali komisyonlarda incelenmemesi, bu tekliflerin etkin ve verimli bir müzakere ortamında görüşülmesini engellemektedir. Nitekim kanun teklifinde kamu kaynaklarının kullanımını ve kamuya dolaylı veya doğrudan kaynak aktarımını içeren maddeler bulunmasına rağmen, tali komisyon olan Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu toplanmamış ve görüş bildirmemiştir. İlgili teklif tali komisyonlarda görüşülmemesi yasa yapma tekniğine aykırılık teşkil etmiştir.

Ayrıca teklif Anayasa Komisyonuna hiç havale edilmemiştir. Oysa teklifte münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konularda Cumhurbaşkanına yetki verilmek istenmektedir. Bu

durumun Anayasa'ya aykırılık teşkil edip etmeyeceği konusunda Anayasa Komisyonundan görüş alınması gerekirken acele kanunlaştırma alışkanlığı ile maalesef göz ardı edilmiştir.

Mevcut iktidarın kendiyle özdeşleşen acele kanunlaştırma tekniği kötü bir alışkanlık olagelmiştir. Bu tekniğin adımlarından ilki de tali komisyonların devre dışı bırakılmasıdır. AK Parti bunu artık adet haline getirmiş ve neredeyse tüm kanun tekliflerinde tali komisyonları teğet geçmeyi huy edinmiştir. Bu durum da doğal olarak yasama faaliyetlerinin kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Öte yandan teklifin Meclis'e sunulduğu tarih 16 Temmuz 2024 iken, komisyon görüşmeleri 18 Temmuz 2024 tarihinde gerçekleşmiştir. Aradaki 3 günlük sürede teknik düzenlemeler içeren teklif üzerine etkin çalışmanın yapılabilmesi için yeterli değildir. Gazi Meclisimiz bu üç günlük süreçte yoğun bir iş temposuyla meşgul olmuştur. Bu süreçte genel kurulda ve komisyonlarda birden fazla kanun teklifinin görüşmeleri yapılmıştır. Dolayısıyla milletvekillerinin ilgili kanun teklifine yeterince çalışma yapması için yeterli zaman bulunmamıştır.

Yine Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü m. 4/3-3'te yer alan "Komisyonlar, şartlarına uymayan Kanun tekliflerini, sahiplerine tamamlatmaya yetkilidirler." hükmü komisyon tarafından görmezden gelinmiştir. İktidar partisi Anayasa'yı ve kanunları umursamadığı gibi İçtüzüğü de yine bu şekilde görmezden gelmiştir.

İlgili kanun teklifinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmeleri 18 Temmuz 2024 tarihinde saat 14:00'da başlamış ve görüşmeler ertesi gün, yani 19 Temmuz 2024 tarihinde gece yarısı saat 03.40 sularında son bulmuştur. Yoğun çalışma arasında geç saatlerde iktidarın yeni madde ihdası yapılması muhalefet partilerinin çalışmasını engellemiştir. Etkin tartışma ortamı oluşamamış adeta oldubittiye getirilmiştir. Komisyon toplantısı tek seferde yaklaşık 14 saat sürmüştür. Bu çalışma koşulları insani olmamıştır. Bu kadar uzun çalışma saatlerine, doğru düzgün mola dahi verilmeden maruz kalınmasının verimlilik açısından da ciddi olumsuz etkileri olmuştur. Ayrıca, yine bu durum milletvekillerinin motivasyonunu düşürmüş ve yaratıcılıklarını olumsuz etkilemiştir. Öyle ki komisyon çalışmaları, yasama süreçlerinde önemli bir rol oynar ve kanun tekliflerinin ayrıntılı incelenmesi için gereklidir. İnsani koşullar dışında yapılan bu komisyon toplantısı bu durumun da önüne geçmiş ve ilgili kanun teklifinin daha sağlıklı koşullarda, detaylı bir şekilde incelenmesini engellemiştir.

2017 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile yürütme organlarının yasa tasarısı yapma yetkisi sonlanmıştır. Anayasa'nın 88'inci maddesine göre kanun teklif etmeye milletvekilleri

yetkilidir. Anayasanın amir hükmünden anlaşılacağı üzere yürütme organları kanun teklifi veremeyecektir. Lakin mevcut durumda Anayasa'nın emri çiğnenmekte, resmi olarak bakanlıklar kanun teklifi veremese de fiiliyattaki durum bunun aksidir. Öyle ki kanun teklifleri bakanlıkta ya da Cumhurbaşkanlığının ilgili kurullarında hazırlanıp, iktidar partisi milletvekilleri tarafından imzalanarak TBMM'ye sunulmaktadır. AK Parti bu durumu alışkanlık haline getirmekte, Anayasa'yı dolanmakta ve açıkça Anayasa'nın 88'inci maddesi hükümlerini çiğnemektedir. İlgili kanun teklifi daha TBMM'ye gelmeden, AK Parti'nin parlamento dışındaki unsurlarından ve Hazine ve Maliye Bakanından açıklamalar yapılması; internette ve basında teklif taslaklarının dolaşması, kanun metni hazırlıkları sürecindeki bazı açıklamalar bu durumun ispatıdır.

Özellikle altını çizmek gerekirse; komisyon görüşmeleri sırasında teklif sahiplerinin maddelerde değişiklik yapması ve bazı maddeleri geri çekmeleri aslında bu teklifin iktidar sahipleri tarafından bile müzakere edilmeden hazırlandığını göstermektedir. Gayet tabi komisyonlar kanun tekliflerinin şeklini ve son halini belirlemede son derece etkilidir. Kanun tekliflerinde değişiklikler, eklemeler, çıkartmalar yapılabilir ancak teklif sahiplerinin adeta yangından mal kaçırırmışçasına teklif maddeleri üzerinde değişiklikler yapmaları komisyon üyesi muhalefet partisi milletvekillerinin de bu maddeler üzerinde çalışmasını engellemiştir. Konuyla ilgili son olarak komisyon görüşmeleri bitmek üzereyken sabaha karşı saat 03.00 sularında teklif sahiplerinin Anayasa Mahkemesi'nin daha önce iptal ettiği iki hükmü teklif maddelerine dahil etmesi kanun yapım tekniği açısından son derece yanlıştır. Dürüst bir davranış değildir. Ayrıca hükümler zaten daha önce iptal edildiğinden Anayasa'ya aykırılık teşkil edecek ve iptal davasının konusu olabilecektir.

Şerhimizin birçok noktasında değindiğimiz üzere Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilileri ile teklifin yasalaşması halinde taraf olabilecek diğer bakanlık, kurum ya da kuruluşların yetkilileri birbirinden bihaberdir. Teklifin TBMM Başkanlığına sunulduğu gün ile komisyon görüşmeleri arasında yaklaşık iki tam gün vardır. Teklif sahipleri gerekli müzakereleri yapmadan alelacele hazırladıkları maddelerde komisyonda değişiklik yapmayı alışkanlık haline getirmişlerdir.

İYİ Parti Grubu olarak; yukarıda belirtilen nedenlerle, bu kanun teklifini usul açsından sorunlu bulmaktayız. Teklif istişareye açık, katılımcı, toplumun sorunlarına odaklanan, çareler üreten, kalıcı, parlamentonun yasama kalitesini ve sorumluluğunu gözeten, demokratik bir yasama sürecine uygun yapıda değildir. Mamafih, teklif metninden anlaşıldığı üzere, bu teklif milletvekilleri tarafından da hazırlanmamış ve parlamento dışı unsurlarca meydana

getirilmiştir. Teklif, sırf yapılmış olmak için yapılan, demokratik olmayan ve insani koşullarda gerçekleşmeyen bir komisyon toplantısı sonrası genel kurula sevk edilmek üzere vücut bulmuştur. Ek olarak, komisyon sürecinde yapıcı eleştirilerimiz dinlenmemiş ve verdiğimiz tüm önergeler reddedilmiştir. Daha Yüce Meclisimize sevk edilmeden, sorunlu olarak nitelendirilen ve sevki sonrasında da eksiklikleri tamamlanmayan, hazırlanma usulü başta olmak üzere ilgili sebeplerden ötürü karşı olduğumuzu, kanun teklifinin usul yönünü kabul etmediğimizi belirtiyoruz.

GENELİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Teklifin Teslim Zamanına İlişkin Eleştirilerimiz

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde her ne kadar Anayasa'da kanun tekliflerinin milletvekilleri tarafından verileceği belirtiliyorsa da uygulamada bu teklifler bakanlıklar tarafından hazırlanarak iktidar milletvekillerine imzalatılmaktadır. Bu doğrultuda da tekliflerin içeriği milletvekili iradesine değil bütünüyle bakanlıkların iradesine dayanmaktadır.

TBMM İçtüzüğünün 5'inci maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 1 Temmuz günü tatile gireceği hükme bağlanmıştır. Ancak maddede istisnai hal olarak düzenlenen Genel Kurul çoğunluğu ile alınan yetki ile iktidarın kanun teklifleri görüşülmeye devam edilmektedir. Kanun teklifleri tamamen yürütmenin keyfi tutumu ile Meclisin çalışma sürelerinde değil, aksine açıkça tatil olarak düzenlenen tarihten sonra sunulmakta ve görüşülmeye çalışılmaktadır. Meclis tatile girmeden iktidarın alelacele kanunlaştırma çabası kanunların kalitesine de yansımaktadır.

Teklif hazırlanırken meslek örgütlerinin ve siyasi parti gruplarının fikri alınmamış hatta teklifin kamuoyunda tartışılmasına dahi fırsat verilmeden Komisyon görüşmelerine başlanmıştır. Teklifte desteklediğimiz maddeler olmasına rağmen daha iyileştirilmesi yönündeki görüşlerimiz, önerilerimiz ve eleştirilerimiz dikkate alınmamıştır. Teklifin sunulması ve Komisyon toplantısının yapılması arasında da STK'ların görüş bildirmesi veya kamuoyunun teklifi tartışması için yeterli süre bulunmamıştır. Oldubittiye getirilen bu teklifin kaliteli bir yasa olmasında bu eksikleri nedeniyle imkân bulunmamaktadır.

Teklifin İçeriğinde Olmayan Önemli Konular

Plan ve Bütçe Komisyonunda 10/7/2024 tarihinde görüşülen ve kamuoyunda "Tasarruf Paketi" olarak bilinen Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinde "tasarruf" konusunda etkili maddeler olmadığı gibi bu

teklifte de olması gereken vergilendirmelerin birçoğu bulunmamaktadır. Bu kapsamda teklifin içinde ne olduğundan çok, içinde nelerin olmadığı teklifin kalitesini belirlemiştir. Oysa Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından vergilendirme yapılması gereken alanlara ilişkin bir çalışma yapılmış ancak bu teklifin içeriğinde bu çalışmanın çok azına yer verilmiştir.

Gelir idaresi Başkanlığı tarafından yapılan çalışmada çok ciddi vergi kayıplarının olduğu açıkça görülmektedir. Kendi alanında yetkin teknisyenler tarafından hazırlanan bu çalışmada yer verilen vergi kayıplarının teklife hangi gerekçelerle dahil edilmediği izaha muhtaçtır. Yaşanılan bu durum birtakım baskılarla bazı vergi düzenlemelerinin tekliften çıkarıldığını gözler önüne sermektedir.

Teklifin asıl sahibi olan Hazine ve Maliye Bakanının Komisyon görüşmelerine katılmaması da ayrıca büyük bir eksikliktir. Tüm iyi niyetimizle; Sayın Bakanın birtakım sorunları çözme niyetinde olunduğunu düşünüyoruz. Ancak Gelir İdaresi Başkanlığı ve Hazine ve Maliye Bakanlığının değerli bürokratlarının vergiyle ilgili çok daha önemli sorunları tespit ettiği halde belli ki birtakım engellemelerle teklif eksik bırakılmıştır. Hazine ve Maliye Bakanı tarafından bunun nedenleri Komisyona açıklanmalıdır.

İYİ Parti olarak uzun zamandır vergi sistemimizdeki eksiklikler dile getirilmiştir. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan çalışmada da bizim daha önce ifade ettiğimiz eksiklikler dikkate alınmış ve bu konuda da çalışma yapılmıştır. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan çalışmanın tamamını desteklememekle birlikte içeriğinde bizim de söylem haline getirdiğimiz eksikliklere değinildiği görülmektedir.

"Etkin, basit ve daha adil bir vergi sistemi oluşturma" iddiasıyla Meclise sunulan bir Kanun teklifinde; kentsel rantın vergilendirilmesi, sermaye kazançları, faiz, menkul sermaye iratları gibi gelirler üzerindeki vergilerin artırılması, Servet vergileri değerleme sistemini etkinleştirerek kripto varlıklar ve yeni gelişen ticaret mecralarının etkin bir şekilde vergilendirilmesinin sağlanması gibi hususların yer alması beklenirdi. İlgili kurumlarca yapılan teknik çalışmalarda birçoğuna yer verilen bu hususlar Kanun teklifinde yer almamıştır. Daha önce kamuoyuna açık pek çok mecrada Partimizce dile getirildiği üzere; ücretli çalışanların vergi ve sosyal güvenlik yükü azaltılmalı ve vergide adalet sağlanmalıdır. Direnç gösterilen kentsel rantın vergilendirilmesi konusu tekrar gündeme alınmalıdır.

Teklifte yer almayan bir başka husus ise asgari gelir vergisi ile özel gider bildirim uygulamasıdır. Toplumumuz geliri düşük görünmesine rağmen harcaması çok yüksek olan bu

kesimden vergi alınması konusunda mutabık kalmıştır. Ancak bu düzenlemeler Sayın Mehmet Şimşek tarafından televizyonlarda anlatılmış olmasına rağmen teklifte yer almamıştır.

Dahilde işleme rejimi kapsamında yurt dışından getirilen hammadde ve yardımcı maddelerden KDV alınmamakta, verilmesi gereken teminatlar ise yalnızca alınmayan KDV'nin yüzde 1'i oranında kalmaktadır. Böylece ithalat cazip hale gelmekte ve yerli üretim olumsuz etkilenmektedir. Uygulama ile cari açık artmakta ve bu şekilde ithal edilen malların takibi de yapılamamaktadır. Bu kapsamda ödenmeyen KDV'nin 65,7 milyar Türk lirası olduğu tahmin edilmektedir. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan çalışmada bu ürünlerden de KDV alınması gerektiği ifade edilmiştir. Ancak bu konuda da teklifte bir düzenleme yapılmamaktadır.

Yine iyi niyetle düşünüldüğünde teklifte yer almayan eksiklerin daha sonra başka bir teklifle getirileceği düşünülebilir ancak bu eksikler mevcut teklifte yer alan düzenlemelerden çok daha önemli ve acildir. Ekonomide yaşanan sorunların temelinde fazla kazanç sağlayan dar bir kesimin gelirlerinin vergilendirilmemesi yatmaktadır. Belli bir kesime ucuz krediler verilerek bu kesimin zenginleşmesi sağlanmıştır. Bu şekilde kazanılan milyarlarca doların hiçbir şekilde vergilendirilmemesi ile vatandaşlarımızın büyük bir kesimi mağdur edilmektedir.

Teklifin İçeriğinin Yetersizliği

Teklif her ne kadar eksik olsa da ihtiyaç duyulan bazı konularda düzenlemeler içermektedir. Örneğin, teklifte ticari ve mesleki kazançlarda günlük hasılatın tespitine ilişkin bir madde yer almaktadır. Madde başlı başına zararlı değildir ancak günümüzün teknolojisine uygun değildir.

Teklifte yer alan başka bir madde ile ise tevkifat yani stopajın kapsamı genişletilmektedir. Tevkifat, vergi sistemimizin acziyetine işaret etmektedir. Bir başka deyişle kamunun mükelleften beyan usulü ile vergi toplayamaması durumunda, vergiyi imkân bulduğu anda kesinti ile almasıdır. Güçlü bir vergi sisteminde tevkifatın mümkünse hiç olmaması veya sınırlı olması ancak asla nihai vergilendirme aracı olarak kullanılmaması gerekir. Oysa teklifte tevkifat kapsamının daraltılması yerine genişletildiği görülmektedir. 2006-2008 yılları arasında özellikle menkul sermaye iratlarında kaldırılması planlanmış ve beyan usulüne geçilmesi hedeflenmiştir. 15-20 yıl öncesinde stopajın sınırlandırılması planlananımken, bu vergilendirme yönteminin 2024 Türkiye'sinde genişletilmeye çalışılması bu alanda mesafe kat edilemediğinin bir göstergesidir.

Uzlaşma sistemine vergi aslının dahil edilmemesi yerindedir. Burada, vergi cezalarının yüzde yüzüne kadarının affedilme imkanının olması bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Çok uluslu şirketlerde tamamlayıcı asgari kurumlar vergisine dair yapılan düzenlemeler yerindedir. Bu uygulama üyesi olduğumuz uluslararası kuruluşların uygulamalarıyla da paraleldir. Çok uluslu şirketler gelirlerini verginin yüksek olduğu ülkelerden düşük olduğu ülkelere yönlendirmektedir. Asgari kurumalar vergisi uygulamasıyla bu şirketlere dair vergilendirme yapılacak ve ülkemizin vergi kaybı da önlenecektir.

Yap-İşlet-Devret ve Kamu Özel İşbirliği işleri yapan şirketlerin kurumlar vergisinin artırılmasına ilişkin maddeler iktidarın yalnızca toplumun tepkisini azaltmaya yönelik getirdiği maddelerdir. Yap-İşlet-Devret ve KÖİ'lerden 5 puan fazla kurumlar vergisi alınmasının uygulamada kamu bütçesine ciddi yararı dokunmayacaktır. Toplam hasılatı ancak yarım milyar lira etmekle birlikte, bu konuda asıl sorun bu kapsamdaki şirketler kazançlarını doğru beyan etmemeleridir. Gelir İdaresi Başkanlığının raporuna göre KÖİ kapsamında devlete iş yapan 44 şirketin 37 tanesi zarar beyan etmiş veya matrah beyan etmemiştir. Kamuoyunda yoğun tepkilere neden olan devlet garantili ticari yatırımların haksız ve kolay para kazanmasına karşı getirilmiş gibi görünen ancak sadece 7 şirketi kapsayan bu madde sadece "dostlar alışverişte görsün" olarak nitelendirilebilecektir. Zarar beyan eden bir başka deyişle vergiden kaçan şirketlere karşı yapılması gereken şey denetimdir.

İktidarın vergi paketi olarak tanıttığı ve bir şova dönüştürdüğü bu kanun teklifinin bir yıllık mali etkisi etki analizinde 219,6 milyar Türk lirası olarak hesaplanmıştır. Döviz cinsinden bu tutar 6,5 milyar dolara tekabül etmektedir. Oysa iktidarın başarısız politikaları sonucunda yalnızca kamu bankalarına 2019-2023 döneminde Hazineden 28 milyar dolar kaynak aktarılmıştır.

Teklifte yetersiz olarak yapılan bir başka düzenleme ise emekli maaşlarına ilişkindir. Emeklilerimizin geçinmekte en zorlandığı dönemden geçmekteyiz. İktidarın yanlış politikaları ve enflasyonun yanlış ölçülmesi gibi etkenler, emekli maaşlarını gerçek enflasyon karşısında giderek azalmaya mahkûm etmiştir. İlgili maddede emekli maaşı için teklif edilen 12.500 Türk lirası ise maalesef vicdanları yaralamaktadır.

Gelir Adaletsizliği

Ülkemiz Dünya Bankası verilerine göre gelir adaletsizliğinde dünyada 8'inci sıradadır. Buna rağmen Teklifte vergide adalet ilkesi tamamen es geçilmiş durumdadır. Halbuki ülkemizin temel sorunlarından biri gelir adaletsizliğidir. Bu sorunun sebeplerinden biri de vergi

sistemindeki adaletsizliktir. Verginin bir fonksiyonu da toplumda gelirin daha adil bölüşülmesinin sağlanmasıdır. Bu hususun göz ardı edilmesi gelir adaletsizliğini çözümsüz kılmakta ve hatta körüklemektedir.

Ülkemizde borsa, kripto para ve faiz gibi yöntemlerle kazanılan paraların vergilendirilmesi yapılmamaktadır. Paradan para kazanan kişilerden; çok düşük ya da hiç vergi alınmazken ücretli çalışarak ev geçindirmeye çalışan vatandaşlarımız vergi yükü altında ezilmektedir.

AK Parti iktidarının özellikle son dönemlerinde ciddi bir yoksulluk yaşandığı görülmektedir. Bu sorunun çözümü için tüm muhalefet partilerinin çeşitli çözüm önerileri bulunmaktadır. Gelir adaletsizliği ve yoksulluk siyasi partilerin üzerinde uzlaşacağı bir kanun teklifi ile çözülebilecektir. İYİ Parti'nin kendi çözüm önerileri bulunmakla birlikte milletimizin yararına olacak başkaca çözümleri de destekleyeceğini bir kez daha kamuoyuna bildiriyoruz.

Vergi Yükü

Vergi yükü toplanan verginin milli gelire oranını ifade etmektedir. Bu rasyo tüm dünyada kullanılmaktadır. Gelirden ve servetten alınan vergilerde kendi millî gelirine oranla Türkiye, OECD ortalamasının çok altında kalmaktadır. KDV ve ÖTV gibi dolaylı vergilerde ise aynı rasyoda ülkemiz OECD ortalamasına yakındır. Vergi yükü açısından bakıldığında gelir ya da kazanç üzerinden alınan vergilerin milli gelir içindeki payı incelendiğinde, Türkiye'nin sahip olduğu oranın OECD ülkelerinin ortalamasının yarısından daha az olduğu görülmektedir. Benzer bir şekilde mülkiyet üzerinden alınan servet vergilerinde de Türkiye'nin yine OECD ortalamasının ancak yarısı kadar olduğu görülmektedir.

Gelir ve kazanç üzerinden alınan vergilerimizin milli gelirdeki payının az olması sebebiyle gelir adaletsizliği derinleşmektedir. AK Parti zenginden daha çok vergi almak yerine yoksulla zengin ayrımı yapmaksızın herkesin tükettiği mallar üzerinden KDV ve ÖTV almayı tercih etmektedir. Ülkemizdeki vergi sisteminde gelirden tamamen bağımsız olarak fakirden de zenginde de alınan verginin asıl kaynak olduğu görülmektedir. Bahsi geçen OECD verilerinin 2021 yılına ait olduğu ve 2023 yılında yapılan ÖTV ve KDV artışları düşünüldüğünde ülkemiz, dolaylı vergilerde neredeyse OECD'yi geçecek duruma gelmiştir. Ülkemizde rayından çıkmış olan bu dengenin yeninden sağlanması için ya dolaylı vergiler azaltılmalı ya da doğrudan vergiler artırılmalıdır. Aksi halde ülkemizin vergi kaynağı dar gelirliler olarak kalmaya devam edecektir. Bu konuda bir düzenlemenin geleceği Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek tarafından ifade edilmiş ancak teklifte bu adaletsizliğe ilişkin bir düzenlemeye yer

verilmemiştir. Adaletli bir vergi sistemini tesis etmemek; her geçen gün zenginden yana tavır almak, dar gelirlilere ise zulme devam etmek anlamını taşımaktadır.

Vergi Dilimleri İle Oynanan Oyun

Normal şartlarda vergi dilimlerinin, Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmak suretiyle belirlenmesi düzenlenmiştir. Aynı düzenlemede Cumhurbaşkanına bu had ve tutarları %50'sine kadar artırmaya veya indirmeye yetki verilmiştir. Ancak bazı yıllarda vergi dilimlerinin yeniden değerleme oranının ancak yarısı kadar artırıldığı görülmektedir. Mükellefler için iktidarın kandırmacasına dönüşen bu yöntemle Cumhurbaşkanı tarafından Anayasa'nın "verginin kanuniliği ilkesi" çiğnenmektedir. Vergi dilimleri gerektiği kadar artırılmadığında maaşlı veya ücretli çalışan ve gelir vergisi mükellefi vatandaşlarımız olması gerekenden çok daha erken bir şekilde üst vergi dilimine girmekte ve böylece ücretlilerden fazla vergi tahsil edilmektedir.

Vergi dilimleri, 2000 yılından bugüne kadar yeniden değerleme oranı kadar artırılmış olsaydı; 2024 yılında birinci vergi dilimi 110.000 TL yerine 288.604 TL, ikinci vergi dilimi ise 230.000 TL yerine 721.510 TL'ye kadar olan gelirleri kapsayacaktı. Önceki dönemlerde ortalama memur maaşı yıllık olarak ikinci vergi diliminin üst sınırına yaklaşmakta idi. Yıllık matrahı 721.510 Türk lirası olan ücretli çalışan bir vatandaştan, vergi dilimlerinin düşük artırılması nedeniyle yüzde 49 oranında daha fazla vergi alınmaktadır. Bir başka deyişle vergi oranlarında kanuni bir değişiklik yapmaksızın, ücret de aynı iken; yalnızca vergi dilimlerinde oynanan oyunla bir ücretliden ve esnaftan yüzde 49 daha fazla vergi alınmaktadır. Fazla ödenen vergi, tutar olarak 63 bin Türk lirasına tekabül etmektedir. Kanuni hiçbir değişiklik yapılmadan efektif vergi yükü 8,7 puan artmaktadır. İktidarın bu uygulaması teklifin gerekçesinde bahsedilen "vergide adalet" ilkesinden çok uzaktadır.

Böylece ücretlilerden alınan vergi miktarı artmış bununla beraber ücretlilerin alım gücü de zayıflamıştır. Yeniden değerleme oranı ile belirlenen tutarları yüzde 50 oranda değiştirmeye Cumhurbaşkanının yetkili olması, üstü kapalı bir vergi politikasının acımasızca uygulanabilmesine imkân tanımaktadır. Komisyonda vermiş olduğumuz önergemiz ile vergi dilimlerinin sınırlarını belirleyen tutarların günümüze kadar yeniden değerleme oranı ile getirilerek ücretli çalışanlarımızın üzerindeki vergi yükü azaltılmaya çalışılmış ancak önergemiz AK Parti ve MHP oyları ile reddedilmiştir.

Vergi Afları

Bütün kurumlarda olduğu gibi Gelir İdaresi Başkanlığında da siyasi otorite orantısız güç kullanmaktadır. Gerek insan kaynağı gerekse donanımlar açısından Başkanlık güçlendirilmeli ve görevini yapmasına izin verilmelidir. AK Parti iktidarları döneminde ise bunun aksine 13 kez vergi affı çıkarılmıştır. Bu durum vergiye gönüllü uyumu azaltmaktadır. Vergi afları vergiye uyumu azaltmakta ve adeta düzenli vergi ödeyen vatandaşı cezalandırmaktadır. Bu açıdan yeni vergi aflarının çıkmaması, vergisini düzenli ödeyen vatandaşlarımızın ümididir.

Vergi afları uzlaşma mekanizmasında olduğu gibi bazı sistemleri de işlemez hale getirmektedir. Vergi affı uygulamaları mükellefler nezdinde daha fazla avantajlı görülmektedir.
Gelir İdaresi Başkanlığı

Gelir İdaresi Başkanlığı Raporunun Sızması

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından olası vergi düzenlemelerine ilişkin bir çalışma yapılmış ve bu çalışma bir şekilde basına sızmıştır. Çalışmada değinilen ve faydalı olabilecek önemli hususlara teklifte yer verilmemiştir.

Buna benzer bir durum 2000 yılında Başbakan Bülent Ecevit döneminde yaşanmıştır. Sonrasında AK Parti'nin de devam ettirdiği IMF programı uygulanırken enflasyonun istenilen hızda düşmediği görülmüş bu konuda hükümete uyarı niteliğinde bir rapor hazırlanmıştır. Raporda enflasyonun yeteri kadar hızda düşmemesi durumunda yıl sonuna doğru kur üzerinde ciddi bir baskı oluşacağı, bunun ise uygulanan programı riske sokacağı ifade edilmiştir. Bahsi geçen rapor ilerleyen süreçte basına sızmış ve ne yazık ki bugün olduğu gibi o dönem de rapora sahip çıkılmamış ve rapor hakkında "uzman görüşüdür" denilmiştir.

Raporun sızmış olmasının doğru olmadığını belirtmekle birlikte sızan rapora sahip çıkılmaması, toplumun sorunun farkında olmasını engellemiştir. Belki de ilgili rapora sahip çıkılması 2001 krizini önleyebilecekti. Sorunun üzerine gidilmemesi ve rapora sahip çıkılmamasının açtığı sorunlardan ders çıkarmadan bugün de Gelir İdaresi Başkanlığının çalışmasına sahip çıkılmaması doğru bir yaklaşım olmamıştır. En azından raporun doğru olduğu ancak siyasi iradenin oluşmadığı açıklanmalı ve bu konuda sorun olduğunun farkında olunduğu iktidar tarafından sergilenmelidir.

Cumhurbaşkanına Devredilmek İstenen Vergi Koyma Yetkileri

AK Parti'nin getirdiği kanun tekliflerinin neredeyse tamamında, düzenlenmek istenen konularda birtakım hükümlere yer verilmekte ardından ayrıca da Cumhurbaşkanına yeniden

düzenleme konusunda yetki verilmektedir. Bu durum başlı başına erkler ayrılığı ilkesine aykırıdır. Yasama yetkisi ancak Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir ve bu yetki devredilemez niteliktedir.

Teklifte yer alan düzenlemelerde de iktidar, alışkanlığını yine sergilemiştir. Vergi oranları verginin kanuniliği ilkesi gereği kanunla ve mecliste düzenlenmesine rağmen kanunda verilen bir yetki ile bu vergilerin belirli bir kata kadar çıkarılması ve sıfıra kadar indirilmesi konusunda Cumhurbaşkanına yetki verilmektedir. Bu husus Anayasa hükmünün arkasını dolanmaktan başka bir şey değildir. Nitekim Cumhurbaşkanı tarafından sıfıra indirilen bir vergi uygulamada kaldırılmakta ve sonrasında yeniden Cumhurbaşkanı tarafından bu oran yükseltildiğinde vergi tesis edilmiş olmaktadır. Piyasalar en kötü durumu fiyatlayacaktır. Bu yetkinin verilmesiyle piyasa Cumhurbaşkanının yetkisi kullanılmış gibi fiyatlama yapmakta ve ekonomi bundan olumsuz etkilenmektedir. AK Parti bu yanlıştan vazgeçmeli ve güçler ayrılığı ilkesi yeniden tesis edilmelidir.

Meri düzenlemeye göre; borsa, faiz gelirleri, tahvil faizi, mevduat faizi veya diğer piyasalardaki karlar gibi kazançların kanuni stopaj oranı yüzde 25'tir. Cumhurbaşkanına verilen yetki nedeniyle bu kazançların birçoğunda bu oran sıfıra düşürülmüştür. Yani bu kişilerden sıfır vergi alınmaktadır. Milyarlarca lira faiz geliri olan insanlardan sıfır veya sıfıra yakın vergi alınmaktadır. Cumhurbaşkanına verilen yetki kaldırılarak stopajda hiç olmazsa yüzde 25'lik faiz oranı uygulanmalı ve oluşan adaletsizlik giderilmelidir.

Komisyonda vermiş olduğumuz önergemiz ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesinde değişiklikler yaparak, Cumhurbaşkanının tevkifat nispetlerini belirleme yetkisinin kaldırılması amaçlanmıştır. Öyle ki vergide kanunilik ilkesi, vergi hukukunda temel bir prensiptir ve bir devletin vergilendirme yetkisinin sınırlarını belirler. Bu ilkeye göre, vergi yükümlülüğü ve vergi ile ilgili diğer hususlar kanunla düzenlenmelidir. Yani, bir verginin alınabilmesi veya alınamaması için bunun kanunla açıkça belirlenmiş olması gerekmektedir. Önergemiz ile Cumhurbaşkanının bu şekilde vergi koyma ve kaldırma yetkileri elinden alınmak istenmiş ancak AK Parti ve MHP oyları ile reddedilmiştir.

Aşırı Kârın Vergilendirilmemesi

Tüm dünya aşırı kârın vergilendirilmesi gerektiği yönünde tartışmalar yaparken ülkemizde ne yazık ki bu konu sadece tarafımızca dile getirilmektedir. Bazı kurumların ödediği efektif kurumlar vergisi çok düşük veya sıfır olarak görülmektedir. Bu kurumların tamamının

vergi kaçırdığı söylenemez ancak vergiden kaçındıkları ortadadır, dolayısıyla bu konuda bir çalışma yapılması elzem görünmektedir.

Aşırı kârlılığın olduğu madencilik ve enerji gibi bazı alanlarda yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu tüm dünyada konuşulduğu gibi ülkemizde de tartışılmalıdır.

Karmaşık Vergi Sistemi

Ülkemizde hali hazırda oldukça karışık bir vergi sistemi vardır ve bu sistem giderek daha karmaşık bir hal almaktadır. Kanunlarla getirilen muafiyet ve istisnalar üst üste binmekte, vergilendirilecek alan daralmaktadır. Zaman zaman bu istisna ve muafiyetlerin bir kısmı geri kaldırılmakta bir kısmı ise kalmaya devam etmektedir. Burada uygulayıcılar için bile son derece zor olan vergilendirme sistemi vatandaş açısından içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Einstain "Dünya da anlaşılması en zor şey, vergi sistemi" demiştir ancak şüphesiz Türkiye'deki vergi sistemi Einstain'ın gördüğü sistemden çok daha karmaşıktır.

Mevzuatta bu kanunda da görüldüğü üzere vergilendirilmeye ilişkin muğlak alanlar bulunmaktadır. Bu alanların tamamı anlaşılır şeffaf ve Anayasa'ya uygun hale getirilmelidir. Vergi sistemimizin ve vergi mevzuatının daha basit ve anlaşılır bir hale getirilmesi gerekmektedir.

Bütçe Disiplinsizliği

Ülkemizde hazırlanan bütçeler ne yazık ki bir sonraki dönemim bütçesine zarar verecek şekilde disiplinsiz kullanılmaktadır. Bu durum gelecek nesillerimize verilen zarardan başka bir şey değildir. Sorunun çözümü için acilen yeni dönemin ihtiyaçlarına göre şekillendirilmiş yani sıfır bazlı bir bütçe ihtiyacımız bulunmaktadır.

Bütçe açısından hem harcama tarafında hem de vergi tarafında giderek karmaşık hale gelen, neden ve ne zaman verildiği belli olmayan muafiyet ve istisnalardan tamamen ayıklanmış, çok daha anlaşılır bir vergi sistemi ve harcama programına ihtiyaç bulunmaktadır.

Türkiye'nin yeni bir bütçe yöntemi arayışına ihtiyacı vardır. Sıfır bazlı bütçe; gelecek dönem ihtiyaçlarını adresleyecek, yaşlanan 4'üncü sanayi devriminde teknolojik atılım yapmak zorunda kalan büyüyen Türkiye'nin ihtiyaçlarına karşılık verecektir.

Bakanlıklar Arası Koordinasyon Eksikliği

Teklifin yasalaşması ve uygulanması ile elde edilecek gelirin 220 milyar Türk lirası olacağı öngörülmektedir. Ancak yine Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen Bazı Kanun ve

Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinde yer alan maddeye göre Çinli bir şirkete gümrüksüz araç ithal etme izni verilmiştir. İthal edilen araç sayısının 100.000 olacağı düşünüldüğünde düzenleme nedeniyle oluşan vergi kaybının boyutu ise 150 milyar Türk lirası olmuştur.

Ülkeye gümrüksüz girecek bu araçlardan 4 milyar dolarlık bir vergi gelirinden vazgeçilmektedir. Burada karşımıza çıkan sonuç bakanlıkların koordinasyonunun zayıf olduğu ve bütüncül bir anlayışla hareket etmedikleridir. Bir bakanlık 4 milyar doların üzerinde bir vergi gelirinden vazgeçerken diğer bir bakanlık oluşabilecek her türlü vergi kaybının önüne geçmek istemektedir.

MADDELER ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Madde 3

Madde ile daha önce mülga olan götürü usulü ile vergilendirme maddesinde düzenleme yapılarak, ticari ve mesleki kazançlarda günlük hasılat tespiti ve gelir vergisi matrahının belirlenmesi öngörülmektedir. Ancak bu yöntem eski bir usul olarak kalmış ve günümüzde geçerli bir yöntem olarak kullanılmamaktadır. Ayrıca bu yöntem ciddi bir insan gücüne ihtiyaç duymaktadır.

Artık ticari hayatın önemli bir kısmının dijital dünyada gerçekleştiği düşünüldüğünde maddeden sadece kafe restoran gibi küçük esnafın etkileneceği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte madde metninin yazımında sıkıntı olduğu görülmüş ve teklif sahipleri komisyonda bu hususta uyarılmıştır.

2024 yılında yazılımın, yapay zekanın çok geliştiği bir dönemde, müfettişleri esnafın karşısına düzenli olarak çıkarmak doğru bir denetim şekli olmayıp, her iki taraf içinde çekilmez bir hal alacaktır. Dünyada anomali olan durumları tespit eden ve nokta atışı adres verebilen yazılımlar kullanılmaktadır. Önerimiz; fiziki denetim yaparak vatandaşı ve görevliyi zor duruma sokmak yerine teknolojik imkanlardan faydalanılmasıdır.

Teklifte 3'üncü madde olarak yer alan bu düzenlemede de Cumhurbaşkanına bu maddede yer alan oranları bir katına kadar çıkarmaya ve sıfıra indirmeye yetki verilmek istenmiştir. Eğer teklifte yer alan oranlar zaten üzerinde çalışılarak belirlendiyse Cumhurbaşkanına yetki vermeye gerek yoktur. Eğer teklifte yer alan oran rasgele belirlendiyse de üzerinde yeterince çalışılmamış bir maddenin teklife dahil edilmemesi gerekmektedir. İtirazlarımız üzerine Cumhurbaşkanına tanınmak istenilen bu yetki kaldırılmıştır.

Düzenlemeye göre serbest meslek kazanç defteri tutanlar için ilgili takvim yılına ait serbest meslek kazanç bildiriminde yer alan gayrisafi hasılat tutarı arasındaki farkın yüzde 20' den fazla olması durumunda mükellefler izaha davet edilecektir. Görüldüğü üzere madde metni izaha çağırmayı düzenlemektedir. Eski bir yöntem olan bu düzenleme işlevsel değildir.

Madde 9, 10, 11, 12 ve 13

Teklifte yer alan düzenlemelere göre vergi cezalarına ilişkin tutarlar 8, 10 hatta 23 katına kadar artırılmaktadır. Bugüne kadar uygulanan bu cezalar eğer yetersizse caydırıcılıktan çok uzak bir mevzuatla devam edildiği ve vergi usulsüzlükleri ile mücadelede yetersiz kalındığı kabul edilmelidir. Başka bir bakış açısıyla ise bu vergi cezaları eğer mevcut haliyle yeterliyse hangi gerekçelerle 23 kat artırma ihtiyacı duyulmaktadır. Üzerinde tartışılması gereken durum tek seferde yapılan artış miktarının çok fazla olmasıdır.

Vergi cezalarının tek seferde 23 kata kadar artırılması ölçülülük ilkesiyle de bağdaşmamaktadır. Olması gereken şey cezalarda artış gerekiyorsa bunun sürece yayılarak yapılmış olmasıdır. Ancak iktidar plansızlığını en basit bir ceza düzenlemesinde dahi gizleyememektedir.

Cezanın artırılması vergiye uyumu olumlu yönde değiştirmeyecektir. Zira zaten 2024 yılının Ocak-Haziran dönemlerinde "diğer vergi cezaları" kaleminde 369,5 milyar Türk lirası tahakkuk ettirilmiş ancak tahsilat sadece 4,7 milyar Türk lirasında yani oran olarak yüzde 1,3'te kalmıştır. Benzer bir şekilde 2023 yılında 332 milyar Türk lirası diğer vergi cezaları tahakkuk ettirilmiş ancak tahsil edilen miktar sadece 4,3 milyar Türk lirası yani oran olarak yüzde 1,3 olmuştur. Tahakkuk edilen cezalar toplanmadıktan sonra yapılan bu yeni düzenlemelerin de anlamı kalmamaktadır. Sadece bu cezaların tahsili ise kendi başına vergi paketindeki beklentiden iki kat daha fazla hazineye girdi sağlayacaktır.

Madde 14

Hukuka uygun olmasına rağmen uygulanan bir vergi veya ceza üzerinde uzlaşılması idare hukukunun belirlilik ilkesine aykırıdır. Uygulamada yalnızca ayrıcalıklı bazı mükelleflere uzlaşmada fazlasıyla avantaj sağlanması idarenin keyfi uygulamalarının bir göstergesidir. Haksız bir idari işlem olarak görülen vergi veya cezalar zaten yargıya taşınarak iptale konu edilmektedir. Yargı tarafından iptal edilmeyen bir vergi veya cezası bu doğrultuda geçerliliğini korumaktadır. Bu durum idare hukukunda idari işlemin "Hukuka uygunluk karinesi" olarak adlandırılmaktadır. Bu doğrultuda kanunda gösterildiği şekilde tarh edilen vergi veya cezalarda

uzlaşılmaması gerekmektedir. Böylece vergiye uyumlu olan mükelleflere karşı da haksızlık yapılmamış olacaktır.

İYİ Parti olarak uzlaşma müessesesinin düzeltilmesi için iktidara defalarca uyarılarda bulunulmuştur. Uzlaşmanın Gelir İdaresi Başkanlığının vergi toplama çalışmalarını baltaladığı ve cezaların silinmesi ile denetim elemanlarının çalışma motivasyonunu bozduğu ifade edilmiştir.

Madde ile yalnızca vergi aslı uzlaşma kapsamından çıkarılmakta ve vergi cezaları için uzlaşmanın devam ettirilmesi öngörülmektedir. Ancak aslı kabul edilen bir verginin cezasında da uzlaşmanın yapılamaması mantıklı olandır. Ayrıca vergi müfettişleri görevlerini yerine getirerek vergi cezalarını uygulamakta, bir başka ifadeyle kamu görevlileri buna mesai harcamaktadır.

Uzlaşma müessesesinin doğru çalışmamasının nedenlerinden biri de sıklıkla çıkan vergi aflarının olmasıdır. İnsanlar zaten af çıkacak beklentisiyle uzlaşarak vergi veya cezalarını ödememektedir. Vergi afları vatandaş nezdinde uzlaşmadan daha avantajlı görülmektedir.

Vergi aslının uzlaşma kapsamından çıkarılmasını olumlu karşılamakla birlikte cezalarda uzlaşmanın devam etmesi doğru olmayacaktır. Vergi aslında hiçbir sorun olmaması durumunda cezasında da sorun olamayacağının düşünülmesi gerekmektedir.

Merkezi ve taşra düzeyinde yapılan uzlaşmalardan taşra düzeyindeki uzlaşılan miktarlar düşük kalmakla birlikte merkezi düzeyde miktarlar ciddi seviyelerdedir. Merkezi düzeyde yapılan uzlaşmalarda bir istismar olduğuna dair yaygın bir kanaat mevcuttur. Merkezi düzeyde uzlaşma yapılırken bazı cezaların tamamının silindiği ve belirli kimselere avantaj sağlandığı söylenmektedir. Bu hususta idare tarafından da hiçbir açıklama yapılmamaktadır.

En son verilere göre vergi cezasında uzlaşılan oranın yaklaşık yüzde 7 olduğu komisyonda ifade edilmiştir. Yani uygulamada vergi cezalarının yüzde 93'ünün silindiği ve yüzde 7'sinde uzlaşıldığı anlaşılmaktadır. Vergi cezalarının neredeyse tamamının silinmesine enden olan bu yönteme de son verilmeli ve görevli personel tarafından yapılan incelemeler sonucunda bulunan ceza aynen tahsil edilmelidir. Ceza tarafında uzlaşma devam edecekse dahi bir üst sınır belirlenmeli ve yöntem somut kriterlere bağlanmalıdır.

Komisyonda vermiş olduğumuz önergemiz ile uzlaşma müessesesini düzenleyen tüm maddelerin ilga edilmesi hedeflenmiş ancak bu önergemiz AK Parti ve MHP oyları ile reddedilmiştir.

Madde 20, 21 ve 22

Mükelleflerin alışları dolayısıyla ödedikleri KDV'nin, satışları üzerinden tahsil ettikleri KDV'den fazla olması halinde, aradaki fark mükelleflere iade edilmeyip, sonraki dönemlerde hesaplanan KDV'den mahsup edilmek üzere devredilmektedir. Yani devreden bu KDV'nin hangi sürede indirim konusu yapılabileceğine ilişkin bir sınır bulunmamaktadır.

Teklifle mükelleflerin KDV beyannamelerinde yer alan indirilecek KDV tutarlarının 5 takvim yılı süresince indirim yoluyla giderilememesi halinde, bu süre sonunda yapılacak vergi incelemesi ile bu devreden KDV tutarının mükelleflerin gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınması önerilmektedir.

Teklifte yer alan madde ile söz konusu mükellef talebi, sonraki döneme devreden KDV tutarının özel hesaba alındığı takvim yılından başlamak üzere üç yıl boyunca yapılabilecektir. Mükellefin talebi üzerine yapılacak incelemenin de en fazla bir yıl içerisinde tamamlanması şarttır. İncelemenin bittiği takvim yılında inceleme sonucunda bulunacak tutar, söz konusu takvim yılının gideri olarak dikkate alınacaktır.

Etki analizinde; mükelleflerin devreden KDV tutarlarının doğruluğunun kontrolü açısından risk oluşturduğu, gerek Hazineye intikal edecek verginin azalması gerekse haksız KDV iadesi gibi sonuçlar doğurabileceği nedeniyle düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu açıklanmaktadır. Teklifte yer alan bu maddeler hile örnekleri üzerinden gidilerek gerekçelendirilecekse de devletin suiistimalleri önleyecek başka bir çözüm bulması gerekmektedir. Zira teklifte yer alan husus KDV sisteminin ruhuna aykırı olacaktır.

Enflasyonun hayli yüksek olduğu ülkemizde KDV iadeleri için geçen süreler de fazlasıyla uzundur. Bir yılda paranın yarısı kadarı enflasyon karşısında zaten erimektedir. Bu sistemin hızlandırılması ve sürecin kısaltılması gerekmektedir. Bununla birlikte inceleme zorunluluğu şirketleri zor durumda bırakacaktır. İşini en düzgün yapan mükelleflerde dahi inceleme yapıldığında vergi müfettişleri tarafından eksik veya yanlışlar bulunabilecektir. Mükelleflerin hakkı olan bir uygulamadan yararlanabilmesinin inceleme ön şartına bağlı tutulması yerinde değildir.

Madde 23

Madde ile 6 Şubat depremlerinde afet bölgesi olarak ilan edilen yerlerde kamu idarelerine yabancı devlet kurum ve kuruluşlarınca bağışlanan taşınmazların 31/12/2025

tarihine kadar KDV'den istisna tutulmaları ve bunlara ilişkin işlemlerdeki vergilerin indirimi ve iadesi amaçlanmaktadır.

Madde ile yabancı devlet kurumlarına tanınan KDV istisnası yerli yardımlar için geçerli tutulmamaktadır. Bu durum yapılan yardımın KDV'den muaf olması amacıyla yapılıyorsa yerli ve yabancı yardımlar arasında ayrım yapılması anlamına gelmektedir. Böylece Kızılhaç gibi yabancı kurumlar KDV ödemezken yerli yardım kuruluşlarımızdan KDV alınmaya devam edilecektir.

Maddeye ihtiyaç görülüyorsa yalnızca 6 Şubat depremleri için geçici madde ile düzenleme yapılması yerine kalıcı bir düzenleme ile afet yardımlarının tamamını kapsayacak biçimde kalıcı bir madde ile düzenleme yapılması daha uygun olacaktır.

Madde 27

Madde ile Türk Kızılay Derneği çalışanlarının herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emekli olması halinde dahi bu aylıkların kesilmeyeceği düzenlenmek istenmektedir.

Daha önce AYM tarafından verilen 2022/21 E. Ve 2024/79 K. sayılı karar ile "Bu itibarla sosyal sigorta yardımlarından yararlanma bakımından kurallarda belirtilen kuruluşlarda çalışanlar ile anılan kuruluşlarla aynı ya da benzer konularda faaliyet gösteren idare, kurum ya da kuruluşlarda çalışanlar arasında öngörülen farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanmaması nedeniyle sosyal güvenlik hakkı bağlamında eşitlik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır." Hükmünü kurmuştur. Teklifte yer alan madde Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararını karşılamamakta ve halen eşitlik ilkesine aykırılık barındırmaktadır.

Sosyal güvenlik sistemi uzunca bir süredir yetersiz kalmakta ve sisteme hazineden para aktarılmaktadır. Bu çerçevede de teklifin 28'inci maddesi kapsamında işveren tarafında ödenen kısa vadeli sigorta kolları prim oranında artış yapılmaktadır. 28'inci madde ile işverenin ödeyeceği sigorta primi yüzde 2'den yüzde 2,25'e çıkmaktadır. Ancak teklifin bu maddesi ile ise sosyal güvenlik sistemine zararı olacak şekilde Kızılay emeklilerine diğer emeklilerden farklı olarak emekli maaşı ödenmesine devam edilmesi düzenlenmektedir. Bu durum eşitlik ilkesine aykırı olduğu gibi sosyal güvenlik sistemindeki açığı da büyütecek niteliktedir.

Ayrıca bu madde Komisyon görüşmeleri gece devam ederken saat 03.00 sularında bir önerge ile ihdas edilmiştir. Bu davranış hem demokratik açından hem de siyasi ahlak açısından doğru değildir. İktidar bu yaklaşımını terk etmeli ve teklifler Komisyon üyelerinin bilgisi dışında anlık değiştirilmemelidir.

Madde 28

Sigorta kolları dağılımında, uzun vadeli sigorta kolları primi, kısa vadeli sigorta kolları primi, genel sağlık sigortası primi ve işsizlik sigortası bulunmaktadır. Kısa vadeli sigorta kolları prim oranının tamamını işveren ödemektedir. Bu madde ile işverenin ödeyeceği sigorta primi yüzde 2'den yüzde 2,25'e çıkmaktadır.

OECD tarafından ülkemize yapılan eleştirilerde işveren için işgücü maliyetinin çok yüksek olduğu yer almaktadır. Bu maliyetin düşürülmesinin istihdama katkı sağlayacağı ortadadır.

Bugün ülkemizde Sosyal Güvenlik Sistemi sürdürülemez bir noktaya gelmiştir. Nesiller arası adalet sağlanamaz durumdadır. Emeklilik yaşı ve emeklilik maaşı arasında ciddi bir dengesizlik oluşmuştur ve problemin çözülmesi için yapılması gereken şey çalışan sayısının artırılmasıdır. TÜİK verileri her ne kadar işsizlik oranının düştüğünü gösterse de Avrupa Birliği ortalamasına gelmemiz için 7-7,5 milyon istihdam oluşturmamız gerekmektedir. Burada güvenceli esnek istihdam gibi modeller üzerinde çalışılmalı ve düşünülmelidir. Aksi halde ülkede emekli maaşları açlık sınırının altında kalmaya devam edecektir.

Madde 29

Emekli vatandaşlarımızın sorunları ekonomik hayatın sorunlarının önemli bir parçasıdır. Yaşamlarının büyük bir bölümünü çalışarak geçiren ve sonrasında emekli olma hakkını elde eden emekli vatandaşlarımızın yaşlılıklarında mutlu, huzurlu ve ekonomik açıdan refah bir standardı yakalamalarını sağlamak sosyal devletin en temel gereği olmalıdır.

Dünya Bankası raporlarına göre Türkiye gelir adaletsizliği açısından dünyada 8'inci sırada yer almaktadır. Bu durum sebepsiz ortaya çıkmış değildir. Özellikle son dönemde TÜİK'in Gini katsayılarından da bu durum görülmektedir.

Türkiye'de artık her şey asgariden yani en düşükten konuşulmaktadır. Örneğin en düşük memur maaşı ve asgari ücret gündemde kalmaktadır. Bu kanun teklifinde de en düşük emekli maaşı düzenlenmek istenmektedir.

Ancak yapılan düzenleme ile insanlar en düşükte birleştirilmektedir. Yıllarca prim ödeyen; yüksek gün sayısıyla, yüksek ücretten prim yatırmış insanların emekli maaşında makasın git gide daraldığı görülmektedir.

İnsanların temel gereksinimlerinden biri barınma ihtiyacıdır. Şu an ülkemizde olağanüstü bir kira artışı yaşanmaktadır. En düşük kira bedeli 10.000 Türk lirası olarak kabul edildiğinde ev sahibi olmayan bir emeklinin beslenme, sağlık, giyinme gibi giderlerini karşılayabilmesi mümkün değildir.

Bir diğer konu ise TÜİK'in enflasyonu yanlış ölçmesi, yalan söylemesidir. TÜİK'in açıkladığı oranlar üzerinden ücretle, maaşlar ve emekli maaşları hesaplanmış ve bu rakamlar bizi gerçekte olandan uzaklaştırmıştır.

Bir diğer sorun emeklilerin kök maaşına yapılan zamlarla ilgilidir. Emeklilerin maaşına yüzde 24,73 zam yapılmasına rağmen 1,7 milyon emeklinin maaşı aynı kalmaktadır. Dünya üzerinde maalesef böyle bir uygulama yoktur. Emekli maaşına neredeyse yüzde 25 zam yapılıp, maaşın aynı kalması da ülkemize ve politikalarımıza özgü bir durumdur. Sayın Cumhurbaşkanı 14 Mayıs seçimlerinden önce memura yapılan zammın aynısının emekliye de yapılacağını kamuoyuyla paylaşmasına rağmen bugün gelinen noktada maalesef bu da tutarsız söylemlerin ötesine geçmemektedir.

Açlık sınırının 19 bin Türk lirası düzeyine çıktığı bir ülke ekonomisi koşullarında emeklilerimizin kendilerine reva görülen 12.500 Türk lirası maaş ile hayatlarını asgari seviyede devam ettirmeleri mümkün görünmemektedir. Bu amaçla Komisyonda vermiş olduğumuz önergemiz ile en düşük emekli maaşının en düşük ücret olarak kabul edilen asgari ücrete eşit olması amaçlanmış ancak AK Parti ve MHP oyları ile reddedilmiştir.

Madde 35

Madde ile "3996 sayılı Bazı Yatırım Ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun" çerçevesinde yapılan Yap-İşlet-Devret ve "6428 sayılı Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli İle Tesis Yaptırılması, Yenilenmesi Ve Hizmet Alınması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" çerçevesinde yapılan Kamu Özel İşbirliği modelleri ile yürütülen projelerde kurumlar vergisi oranı yüzde 30'a artırılmaktadır.

2024 yılında 160 milyar Türk lirasının üzerinde Yap-İşlet-Devret kapsamında bütçe harcaması bulunmaktadır ve bu harcamalar giderek artmaktadır. Çok yüksek kâr marjı olan firmaların vergi ödemediği görülmektedir. Bu kapsamda 44 tane firma bulunmaktadır. Bu firmaların kime ait olduğu, nasıl zarar gösterdikleri, neden vergi ödemedikleri anlaşılabilir

değildir. KÖİ kapsamında devlete iş yapan 44 şirketin 37 tanesi zarar beyan etmiş veya matrah beyan etmemiştir. Yani teklif ülkemizde sadece 7 şirketi etkilemektedir. Böylece teklifte yer alan madde sadece göstermelik kalmaktadır. Zira KÖİ kapsamında iş yapan şirketler kâr göstermemeleri nedeniyle zaten matrah oluşmamakta böylece vergi ödememektedir.

Osmangazi köprüsü için geçiş başına 57 dolar para ödenmektedir. Bu miktarın rayici 7-8 dolardır. Vatandaş 7-8 dolar ödemekte ayrıca hazine yaklaşık 50 dolar ödemektedir. Hesap açık bir şekilde ortadayken şirketin zarar gösterip vergi ödememesi kabul edilebilir değildir. Bu konuda şirketlerin izahat vermesi gerekmektedir. Devletin bu yöntemle yaptırdığı işler belli olup şirketlerin denetlenmesi, izahat vermesi gerekir. Bu şirketlerden ne zaman vergi alınmaya başlanacağı da ayrıca belli değildir. Hesap bu kadar açıkken bu şirketlerin bir şekilde zarar göstermeleri, matrah oluşmaması ve vergi ödememeleri bu projelerin içinde birtakım gruplara, iktidar çevrelerine yakınlık olabileceği düşüncelerini akıllara getirmektedir.

Komisyonda yapılan açıklamada bu şirketlerin şu anda kâr etmese de önümüzdeki dönemlerde kâr edeceği ve vergi vermeye başlayacakları ifade edilmiştir. Yapılan bu açıklamayla; Osmangazi köprüsü için verdiğimiz örnekten yola çıkıldığında, önümüzdeki dönemlerde bu şirketlere daha fazla para aktarılacağı anlaşılmaktadır. Bu ise daha endişe vericidir. Komisyonda yapılan bu savunma anlamlı değildir.

Madde 36

Teklifle Yurt İçi Asgari Kurumlar Vergisi düzenlenmek istenmektedir. Ülkemizde kurumlar vergisi yüzde 25 olarak uygulanmaktadır. Ancak bu kurumlara uygulanan bazı muafiyetler ve istisnalarla vergi oranı düşmektedir. Yapılmak istenen düzenleme ile asgari oran yüzde 10 olarak belirlenmektedir. Hesaplanacak miktar ise kurumların beyan ettikleri kazancın indirim ve istisnaları düşülmeden önceki tutar üzerinden olacaktır. Ancak burada da birtakım istisnalar söz konusu olmaktadır. Ayrıca Cumhurbaşkanına da bu oranı sıfıra kadar indirme ve bir katına kadar çıkarma yetkisi verilmek istenmektedir. Birçok yerde altını çizdiğimiz üzere bu yetki, kaynağını Anayasa'dan almayan bir vergi koyma, kaldırma yetkisidir ve dolayısıyla Anayasa'ya da aykırıdır.

Bir diğer husus uygulanan indirim, muafiyet ve istisnalarda bahisle getirilen asgari kurumlar vergisine daha yasalaşma sürecinde bir takım başka istisnalar konulmasıdır. İstisna ve muafiyetler amacına hizmet etmiyorsa veya makroekonomik amaçlara hizmet etmiyorsa bunların daha kapsamlı şekilde gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu istisna ve muafiyetlerin istihdam artırıcı veya büyümeye etkisi olmayıp ayrıca verimliliği de artırmamaktadır.

Asgari kurumlar vergisi düzenlemesi de AK Parti iktidarının sıklıkla yaptığı şekilde yazılmış ve içeriğinde çokça istisna barındırmaktadır. Asgari kurumlar vergisi hesaplaması dışında tutulan konulara bir de serbest bölgeler ve mikro/küçük işletmeler dışında kalan teknopark kazançlarının da eklenmesiyle asgari kurumlar vergisi uygulamasının etki alanı iyice daralmaktadır. Teklif henüz komisyon aşamasındayken çeşitli istisnalarla asgari kurumlar vergisinden muafiyetler tanınması yanlıştır. İstisnalarla anlamsızlaşan asgari kurumlar vergisi, verginin hesaplanmasını karmaşıklaştıran bir durumdan öteye gitmeyecektir.

Madde 52

Teklif edilen düzenleme ile kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde 1'ini sendika üyesi kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesi amaçlanmıştır.

Söz konusu düzenleme daha önce iki kez getirilmiş ancak Danıştay ve Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. 2022-2023 yıllarını kapsayan 6 ncı Dönem Toplu Sözleşmesinin 23 üncü maddesi ile kamu görevlisi sendikasının kurulu olduğu hizmet kolundaki sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde 1'inden sendika üyesi kaydeden sendika üyelerine toplu sözleşme ikramiyesi verilmesi düzenlenmiş ve bu düzenleme; Danıştay On ikinci Dairesinin 2021/6421 Esas ve 2023/1256 Karar numarası ile söz konusu düzenlemenin sendikalar arasında ayrıma yol açması, açıkça sendikal özgürlüğe bir müdahale oluşturarak sendikaların kuruluş amaçlarının gerçekleştirilmesini önleyici şekilde üye kaybına sebebiyet verecek nitelik taşıması, aynı hizmet kolunda çalışıp aynı işi yapan sendika üyesi kamu görevlileri arasında, sadece farklı sendikalara üye olmaları nedeniyle "toplu sözleşme ikramiyesi ödemesinde" eşitsizlik yaratması suretiyle çalışma barışını da olumsuz yönde etkilemesi gerekçesi ile iptal edilmiştir. Daha sonra 22.12.2022 tarihli "7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile toplu sözleşme ikramiyesinin sadece yüzde 2 barajını aşan sendikaların üyelerine ödenmesi düzenlenmiş, bu düzenleme de Anayasa Mahkemesi'nin 18/01/2024 tarih ve 2023/12 Esas ve 2024/12 Karar sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Danıştay ve Anayasa Mahkemesi'nin bundan önce yapılan düzenlemeleri iptal gerekçesinde açıkladığı gibi yeniden uygulanmak istenen yüzde 1'lik üye sayısı barajının, yeni sendikaların kurulabilmesinin ve çalışanların dilediği sendikayı seçebilmesinin önünde fiilen

bir engel oluşturacağı ve bu şekli ile anayasal yönden objektif ve makul bir temele dayanmayan kanun maddesinin sendika hakkı bağlamında eşitlik ilkesiyle bağdaştırılamayacağı çok açıktır.

Toplu sözleşme ikramiyesinden yararlanmada, hizmet kollarına ilişkin olarak üye olunan sendikalar açısından, "toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde 1'inden fazla sendika üyesi kaydeden sendikalar" şeklinde kriter getirilmesi suretiyle sendikalar arasında ayrıma yol açılması, açıkça sendikal özgürlüğe bir müdahale oluşturarak sendikaların kuruluş amaçlarının gerçekleştirilmesini önleyici şekilde üye kaybına sebebiyet verecek nitelik taşıdığı gibi, aynı hizmet kolunda çalışıp aynı işi yapan sendika üyesi kamu görevlileri arasında, sadece farklı sendikalara üye olmaları nedeniyle "toplu sözleşme ikramiyesi ödemesinde" eşitsizlik yaratması suretiyle çalışma barışını da olumsuz yönde etkileyeceğinden, söz konusu düzenlemede hukuka uygunluk bulunmamaktadır

Yüksek yargı organlarının açıklamış oldukları gerekçeleri dikkate alınarak Anayasa'nın özüne ve ruhuna uygun eşitlikçi ve kapsayıcı bir yaklaşımla, toplu iş sözleşmesi ikramiyesinin üye sayısı barajı uygulanmadan ödenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Maddenin komisyon görüşmeleri devam ederken gece saat 3:00 sularında teklife bir önerge ile eklenmesi siyasi ahlaka ve yasamanın mahiyetine uygun değildir. İktidarın buradaki amacı muhalefet milletvekillerinin etkinliğini azaltmaktadır. İktidar da bilmektedir ki bu düzenleme muhalefetteki siyasi partilerin ve kamuoyunun yoğun tepkisine yol açacaktır.

Tekliften Çıkarılan 21 inci Madde

Komisyonda 17 ve 21'inci maddeler birlikte görüşülmüş ve iktidar tarafından güçlü bir şekilde bu maddeler savunulmuştur. Sonrasında ise 21'inci madde tekliften çıkarılmıştır. 21'inci madde ile, deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetler iade hakkı tanınan istisnalardan çıkarılarak kısmi istisna kapsamına alınmak suretiyle, bu istisna nedeniyle yüklenilen KDV'nin, gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider veya maliyet olarak dikkate alınması sağlanmak istenilmiştir.

Maddenin muhatabı liman ve hava meydanı işleticileridir. Dolayısıyla zaten liman ve hava meydanlarının işletilmesine yönelik imtiyaz sahibi olan işleticiler, vergi yükleri konusunda da sahip oldukları imtiyazı kaybetmek istememektedir. Açıkça söyleyebiliriz ki uygulamada olan KDV istisna türü bir teşvik değil, bu işletmecilere sağlanan bir imtiyazdır. Liman ve hava meydanı işletmecileri ise kamuoyuna mal olmuş ve iktidara yakın olduğu bilinen gruplardır.

Komisyon sürecinde 17'nci ve 21'inci madde nitelikleri itibarıyla birlikte görüşülmüştür. Teklifle ticari olmayan gezi, eğlence, spor gibi faaliyetlerde kullanılan deniz taşıma araçlarına limanlarda verilen kiralama, bakım gibi hizmetlere KDV istisnası uygulanmaması ve mevcut istisnanın kısmı istisnaya dönüştürülmesi amaçlanmakta ve 5,4 milyar Türk lirası gelir elde edilmesi planlanmakta iken herhangi bir açıklama yapılmadan 21'inci madde teklif metninden çıkarılmıştır.

Teklifte yer alan gerekçesinde "3065 sayılı Kanun'da yer alan indirim ve iade hakkı tanınan istisnalar zaman içerisinde genişleyerek KDV sistematiğini bozan, sistemi karmaşıklaştıran, mükelleflerin uyum düzeyini zayıflatan, hazine kaybına yol açan ve devreden KDV tutarını artıran bir hâl almıştır. Devreden KDV tutarını azaltmak adına yapılan analizlerde hizmet karakterli bazı sektörlerde ödenmesi gereken KDV tutarını azaltmak, hiç ödememek veya iade almak amacıyla gerçek bir yüklenime dayanmayan KDV'nin indirim konusu yapılması eğiliminin arttığı görülmektedir. Yapılan düzenlemeyle deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetler, iade hakkı tanınan istisnalardan çıkarılarak kısmi istisna kapsamına alınmak suretiyle bu istisna nedeniyle yüklenen KDV'nin gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider veya maliyet olarak dikkate alınması imkânı sağlanmakta ve devreden KDV'nin azaltılması amaçlanmaktadır." denilerek ihtiyaç duyulma nedeni açıklanan bu madde Komisyonda sektör temsilcilerinin itirazları üzerine tekliften çıkarılmıştır. Ancak yapılan bu itirazlar genel mahiyette ve hatta asıl KDV'lere ilişkin maddeye dahi uyarlanabilir nitelikte olmuştur. Maddeye bu denli güçlü gerekçe yazılmasından sonra diğer KDV maddeleri için de geçerli olan genel bir itiraz üzerine tekliften çıkarılması anlaşılır değildir.

Maddenin görüşmeleri yapılırken 5,4 milyar Türk lirası gelir elde edileceği açıklanmış ve madde tarafımızca da bu çerçevede olumlu karşılanmıştır. Ancak komisyona hiçbir açıklama ve gerekçe sunulmaksızın tekliften bu maddenin geri çekilmesi Komisyonun itibarına da zarar vermiştir. Zira Komisyonda maddenin geri çekilmesinin gerekçesini açıklayan kimse olmamıştır.

Teklifler elbette Komisyonda tartışılmalı ve ilgili komisyonlarda şekillenmelidir. Ancak yaşanan durum bunun tam tersi mahiyettedir. Kimsenin savunmadığı hatta gerekçesini açıklamadığı bir önerge iktidar partisi grubunun kabulü yönündeki işari oyları sonrasında tekliften çıkarılmıştır. İzah edilirken Komisyonda herkesin mutabık olduğu bu madde "bir yerlerden" gelen bir talimatla tekliften çıkarttırılmıştır. Yasama sürecinin kalitesi düşmüş

müzakere ortamı etkinliğini kaybetmiştir. Nihayetinde kamuoyunda beşli çete olarak bilinen bu grubun mensuplarının hali hazırda kullandıkları bu imtiyaz ellerinden alınamamıştır.

Sonuç olarak;

Teklifte yer alan bazı maddeler tarafımızca olumlu görülüp desteklenmekle birlikte yukarıda detaylarıyla anlatılan gerekçeler sebebiyle birçok maddenin eksik olduğu ortadadır. Teklif başta kısmen paket olarak hazırlansa da komisyonda eklenen yeni maddelerle bir torba yasa haline gelmiş ve yararlı olabilecek düzenlemeler ile birlikte yetersiz veya yanlış maddeleri de uhdesinde barındırır bir hal almıştır. Dolayısıyla 2/2290 esas numaralı Vergi Kanunları İle Bazı Kanunlarda Ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifini yetersiz bulmaktayız ve teklife dair çekincelerimizi dikkate sunarız.

Ümit Özlale
İzmir

Erhan Usta
Samsun

MUHALEFET ŞERHİ

Uzun zamandır kamuoyu gündemini meşgul eden sanayicilerimizden, emeklilerimize, memurlarımızdan asgari ücretlilere kadar her vatandaşımızı ilgilendiren Vergi Paketiyle ilgili kanun teklifi 16 Temmuz günü TBMM'ye sunulmuştur. İlgili komisyon olan Plan ve Bütçe Komisyon Başkanlığı bu kanun teklifinin 18 Temmuz günü komisyonda görüşüleceğini TBMM parti gruplarına ve ilgili komisyon üyelerine bildirmiştir. Öncelikle bu denli önemli bir kanunun bu kadar kısa bir sürede ele alınması doğru bir yaklaşım değildir. TBMM parti gruplarının ve milletvekillerinin daha kapsamlı bir şekilde hazırlanmasına olanak sağlanmalıydı. Bu hazırlıklar kanun teklifinde yer alan maddelerin daha olgun ve düzgün bir bakış açısıyla ele alınması açısından ve komisyon toplantılarında daha etkin bir şekilde değerlendirilmesine katkı sağlayacaktı. Böylesine önemli bir kanun teklifi bu bakış açısıyla kanunlaştırılmaya çalışılması siyaseten etik bir yaklaşım değildir.

Ayrıca kanun teklifi üzerinde yapılacak gerekli değerlendirmelerin ve tartışmaların önünü kesmek kanun teklifinde eksik kalan yönlerin etkin bir şekilde değerlendirilememesine neden olacağından dolayı ilerleyen aylarda yaşanacak sorunlarında göz ardı edilmesine sebebiyet vermektedir. Halbuki geniş kapsamlı şekilde incelenerek değerlendirilmesi kanun maddelerinin uygulanması safhasında oluşabilecek sorunların giderilmesini sağlayacaktır. Aksi takdirde ilerleyen aylarda tekrar bu maddelerle ilgili komisyonda görüşmeler yapacağımız aşikardır.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve kamuoyuna sızan ya da sızdırılan vergi taslağında yer alan birçok çalışmaların bu kanun teklifi içerisinde bulunmaması düşündürücüdür. Daha verimli ve etkin olacağı düşünülen çalışmalar için önden bilgi sızdırılarak kamuoyunun ya da sektörlerin tepkisi mi ölçülmek istendiği akıllara gelmektedir.

TBMM'ye sunulan bu kanun teklifinden esasen beklenen vergi paketinden ziyade bir vergi reformunun getirilmesiydi. Vergide adaletin öncelendiği, dolaylı vergilerin yükünün hafifletilerek çok kazanandan çok, az kazanandan az vergi alınmasına yönelik düzenlemeler

beklenmekteydi. Ancak ne hazindir ki adeta dağ fare doğurdu! Beklentiler karşılanmadı. Sermaye yine galip geldi. Olan yine emeklimize, asgari ücretlimize, memurumuza ve işçilerimize oldu. Vergi yükü yine dar gelirli vatandaşlarımızın sırtına kaldı.

Kanun teklifine bakıldığında, dolaylı vergilerin azaltılarak doğrudan vergilerin artırılacağına dair gerekçeler ifade edilmektedir. Bu Türk Vergi Sisteminin uzun yıllardır işleyişinde büyük değişikler olacağı anlamına gelmektedir. Ancak gerekçelerde ifade edilen hususların gerçekleşmediği görülmektedir. Sadece kısmi düzenlemeler bulunmaktadır. Bu kısmi düzenlemeler de yaraya pansuman bile olmayacaktır.

Kanun teklifinde yatırım, istihdam, üretim ve ihracatçıların teşvik edilmesine yönelik maddelerin bulunması ve vergi harcamaları bakımından etkin olmayan istisna, muafiyet ve indirimlerin kaldırılacağına dair maddelerin bulunması ve ayrıca yeni getirilen teknogirişim şirketlerine yönelik istisnaların getirilmesi önemlidir.

Kanun teklifi içerisinde uygulanabilirliği olmayan ve hatalı çalışmaların olduğu da görülmektedir. Cezaların 30 katlara varacak düzeyde artırılması doğru değildir. Ayrıca hasılat tespit denetimlerinin ihdas edilmeye çalışılması modern vergilendirme terminolojisiyle ters düşmektedir. İlkel bir vergilendirme tekniğidir. Ayrıca uygulanabilirliği bulunmamaktadır. Mükellefler tarafından da hoş karşılanmayacağı açıktır.

Diğer taraftan tevkifat uygulamasının yaygınlaştırılması doğru değildir. Beyanname usulüyle vergilendirme gelişmiş ekonomilerce kabul edilen teknik iken, ülkemizde tevkifat usulünün artırılmak istenmesi uluslararası alanda eleştirilere neden olacak bir uygulamadır. Hazine ve Maliye Bakanlığımız ile Gelir İdaresi Başkanlığımız beyannamelerdeki vergi kayıp ve kaçaklarını kolay bir şekilde yazılım ve yapay zeka gibi gelişmiş teknolojileri kullanarak tespit edebilmekte ve denetleyebilmektedir.

Halihazırda karmaşık olan Türk Vergi Sisteminin başarılı olması mümkün değildir. Yamalı bohça gibi sürekli vergi mevzuatı düzenlemeleri ile daha ne kadar zaman kaybedeceğiz. Yıllardır beklenen vergi reformunun artık adil ve uygulanabilir bir şekilde çıkarılması gerekmektedir. Vergide adalet sağlanmadıkça gelir dağılımında adaletin sağlanması mümkün değildir.

Bu kanun teklifinin en önemli hedeflerinden biri kayıtdışılıkla mücadele olarak ifade edilmektedir. Ne yazık ki bu hedef; kanun teklif metninde yeteri derecede yansıtılamamıştır. Kayıt dışının vergilendirilmesi, vergilendirmede adaleti de sağlayacaktır. Ülkemizde kayıt dışı ekonomi 300 milyar doları geçtiği tahmin edilmektedir. Böylesine devasa bir tutarın vergilendirilmemesi ve bu kanun teklifi içerisinde kayıt dışının vergilendirilmesine yönelik çalışmanın olmaması hayal kırıklığıdır. Ülkemiz kayıt dışı ekonomi cenneti (!) haline mi

getirilmek istenmektedir. Böylesine büyük rakamların vergilendirilmesinin devlet bütçesine katkısı büyük olacaktır. Basit bir hesaplama ile kayıt dışı ekonomi vergilendirilmiş olsaydı bütçeye katkısı ne kadar olacaktı inceleyelim.

- Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın verilerine göre; 2023 yılı toplam vergi gelirlerimiz 4 trilyon 500 milyar 866 milyon lira olarak kayıtlara geçmiştir.
- TÜİK verilerine göre; 2023 yılı Gayrisafi Milli Hasılamız 26 Trilyon 276 milyar 307 milyon olarak gerçekleşmiştir.
- Bu doğrultuda toplam vergi yükümüz; Toplam Vergi Gelirleri / Gayrisafi Milli Hasıla hesabına göre; %17,13 çıkmaktadır.
- Bu doğrultuda bugün ki kurla kayıt dışı ekonomi boyutu Türk Lirası cinsinden takriben 9 Trilyon 900 milyara tekabül etmektedir. Kayıt dışı ekonomi vergi yükü oranınca vergilendirilmiş olsaydı merkezi yönetim bütçesine vergi geliri kaydedeceğimiz tutar (9 Trilyon 900 milyar * 0,1713) 1 Trilyon 695 milyar 870 milyon Türk Lirasıdır. Buda 2024 tahmini vergi gelirlerinin (vergi harcamaları hariç) %20'sine tekabül etmektedir.

Bu rakamla bütçede kaynak yetersizliği nedeniyle yeteri kadar artırılmayan emekli maaşlarına zam yapılabilirdi. Vatandaşlarımızın sırtına yüklenen vergi yükü hafifletilebilirdi. Çiftçimiz, esnafımız desteklenebilirdi. Çiftçimize tarım girdi maliyetlerinin azaltılması için akaryakıttan ÖTV muafiyeti getirilmek suretiyle gıda enflasyonunda ciddi ölçüde düşüşler sağlanabilirdi. Yıllara sari şekilde yeni sanayi bölgeleri ve ticaretin canlandırılmasında etkin kalkınma planları yapılabilirdi. Dolaylı vergi yükü azaltılarak vatandaşlarımız rahat nefes alabilirdi. Enflasyonla daha etkin bir şekilde mücadele edilebilirdi. Ancak enerjimizin sürekli farklı alanlara sarf edilmesi nedeniyle kayıt dışı ekonomiyle gerektiği gibi ilgilenilmemekte ve gerekli atılımlar ve çalışmalar yapılamamaktadır.

Kanun teklifinin Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulan ilk halinde yer alan 21'inci maddenin komisyon görüşmeleri esnasında iktidar partisi tarafından önerge ile geri çekilerek kanun teklifi içerisinden çıkarılması, az kazanandan az, çok kazanandan çok vergi alacağız yaklaşımına ters düşmüştür. Bu maddeyle ticari olmayan gezi, eğlence, spor gibi faaliyetlerde kullanılan deniz taşıma araçlarına yat limanlarında verilen kiralama, bakım vb. hizmetlerde KDV istisnasının kaldırılması öngörülüyordu. Yine bu maddeyle; deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetler nedeniyle yüklenilen KDV'nin indirim imkanının kaldırılarak doğrudan gider yazılması hedefleniyordu.

Emekli olup, çalışmak zorunda kalan emeklilerimiz için işverene sağlanılan %5 prim desteğini kaldırıp, aynı kanun teklifinde servet ve sermayeye yönelik bu ayrıcalığın sürdürülmesine onay vermek, ilgili kanun maddesini tekliften çıkarmak bu kanun teklifinin özüne de aykırı olmuştur. İlerleyen zamanlarda bu paketle geçirilen maddeler uygulanmasında zorlukların yaşanacağı da ayrı bir değerlendirme konusudur.

Maddeler Üzerinde Değerlendirmeler

Madde 1- 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu'nun 22/A maddesinde "Amme alacağı ödenmeden yapılmayacak işlemler ile işlem yapanların sorumlulukları" başlığı düzenlenmiştir. Bu kanun maddesinde belirtilen hükümlere göre mükellefler, belirli ödemeleri yapmadan halk arasında "Borcu Yoktur" yazısı olarak tanımlanan borç gösterim belgesini alamamaktadırlar. Hazine ve Maliye Bakanlığı tebliğ ile düzenleme yapmış ancak Danıştay bunu iptal etmişti. Vergi ihtilaflarının azaltılması açısından getirilen bu madde bakanlığa düzenleme yetkisi vermektedir. Bu durumda mükellefin ödemelerini daha düzenli yapması konusunda disiplin oluşturulmaya çalışılmaktadır. Mükellefler açısından olumsuz bir düzenleme olarak görülse de bu düzenleme esasen borç yükümlüğünü yerine getirmeyen ve farklı kurumlara borcu olan ancak vergi dairelerince görünmeyen borçlarının tahsilatının yapılması amaçlanmaktadır. Bu durumda ilgili kurumlarca otomasyonun sağlanması gerekmektedir. Ya da sadece vergi idarelerinden alınan borcu yoktur yazısı yetersiz gelecek ve icra dairelerine de bu sorumluluk yüklenmesi gerekmektedir.

Madde 2- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun mülga edilen 17'nci maddesinde geçen Göçmen ve mülteci muaflığı başlığı kaldırılarak yerine ***"Hizmet erbabına pay senedi verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde ücret istisnası"*** başlığı ve ilgili madde düzenlemesi eklenmek suretiyle yeni bir istisna tanımlanmıştır. Buna göre; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca belirlenen kriterlere göre **teknogirişim** şirketi işverenlerince belirli bir süre işverenle çalışan hizmet erbablarına tanınan indirimli ya da bedelsiz pay senetlerinin verildiği tarihteki rayiç değeri bu hakkın hizmet erbabına tanındığı yıllık brüt ücretini aşmayan kısmı gelir vergisinden istisna edilmek istenmektedir. Hizmet erbabı tarafından iktisap edilen bu pay senetlerinin;

- Tam 3 yıl içerisinde elden çıkarıldığı takdirde istisna edilen verginin tamamı,
- 4 ila 6 yıl içerisinde elden çıkarılması halinde istisna edilen verginin %75'i,
- 7 ila 12 yıl içerisinde elden çıkarılması halinde istisna edilen verginin %25'i,

vergi ziyası cezası uygulanmaksızın gecikme faizi ile birlikte işverenden tahsil edileceği ifade edilmiştir. Ayrıca zamanında alınmayan vergilere ilişkin zamanaşımı süresi pay senetlerinin elden çıkarılmasını takip eden takvim yılı başından itibaren başlayacağı düzenlemektedir.

Bu madde düzenlemesi ile işverenlerin vergi açıklarından bir kaçış yolunun kapatıldığı görülmektedir. İlk etapta baktığımızda madde hükmü olumlu olarak karşılanmaktadır. Aşağıda değinilecek uygulama sorunları yaşanmadığı takdirde bu madde gayet doğru bir istisna olacağı açıktır. Ayrıca sektör sadece teknogirişim şirketleriyle sınırlı tutularak diğer sektörlerin bu madde hükümlerinden faydalanamayacağı görülmektedir. Teknogirişim şirketlerine yönelik bir destekleme ve teşvik doğrudur. Uygulamada ve ticari hayatta bu pay senetleri uzun yıllar satılmadan elde tutulması da sağlanırsa teknogirişim şirketlerinin ekonomik yapılarının daha güvenli ve çalışma hayatında sürekliliği açısından da faydalıdır.

Ancak uygulama boyutuyla ilgili akıllara gelen ilk soru şudur? İlgili şirketlerin kaçı, pay senetlerini çalışanlarına indirimli ya da bedelsiz vermesi durumunda Gelir veya Kurumlar vergisi beyannamesinde beyan etmiştir? Bununla ilgili Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığından herhangi bir bilgilendirme alınmamıştır. Bu durumda yapılan bu düzenleme ile teknogirişim şirketleri beyannamelerinde bu hususa dikkat ederken ayrıca Gelir Uzmanları ve Vergi Müfettişleri de bu şirketlerin beyannamelerinde bu istisna uygulamasını irdeleyeceklerdir. Ancak diğer sektörlerle ilgili bu durum gözden kaçacaktır. Madde uygulaması ve Gelir Vergisi kanununda yapılan değişiklikle yeni bir istisna tanımlandığına dair algı oluşturulurken esasen teknoloji şirketleri bir nevi cezalandırılmalarına sebebiyet verilmemelidir. Bu durum desteklenmesi gereken teknoloji sektörünün cezalandırılmasına yönelik duruma everilmemelidir. O nedenle dikkatle ve titizlikle uygulanmalıdır. Son yıllarda atılım yapmamız ve gelişmiş ülkeleri yakalama fırsatı sunan teknoloji hamleleri ve sektörel teşvikler yaptık diye umut ederken tam tersi bir uygulama ile karşı karşıya kalınmamalıdır.

Diğer taraftan Sektörün gelişimini teşvik açısından makul bir uygulama ise de hizmet erbabına hisse senetlerini 12 yıl gibi uzun bir süre elde tutma ve şirkete ise bunu takip etme yükümlülüğü getirilmiştir. Zaten karmaşık olan Türk Vergi Sistemi'ne karmaşık yeni bir madde daha eklenmektedir. Maddenin sadeleştirilmesi ve tek bir tarihin belirlenmesi vergide belirlilik ve öngörülebilirlik açısından daha uygun olacaktır. Bu uygulama ile pay senetlerinin uzun vadeli şekilde elde tutulması sağlanmak istense de iş hayatında yeni kanuni boşluklara yönelmelere de sebebiyet vereceğinin de unutulmaması gerekmektedir.

Madde 3- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun mülga edilen 69. maddesi yeniden düzenlenerek mükellefler nezdinde yapılacak yoklamalarla tespit edilecek hasılat, beyan ettikleri hasılatla karşılaştırılarak kayıt ve beyan dışı kazancın tespitine yönelik uygulama ihdas edilmek istenmektedir. Yoklamalarda tespit edilen kazancın tüm aylara veya tüm yıla teşmil edilmesi vergilemede gerçek mahiyetin esas alınacağına ilişkin ilkeye aykırılık teşkil etmektedir. Ayda en az 3 defa hasılat tespit denetimi yaparak, aylık hasılat tespiti yapılmış olunmamaktadır. Böyle bir karine uygulaması yoktur. O takdirde uzun yıllar önce uygulanan götürü usûlü ile beyandan çokta farklı bulunmamaktadır.

Madde birçok yönüyle ele alınabilir olsa da uygulanabilirliği bulunmamaktadır. Maddenin bu şekliyle uygulanması ve madde ile elde edilmesi umulan sonuçların ortaya çıkması neredeyse imkansızdır.

Bu kadar önemli bir konunun yoklama/denetim memuru ve izaha davet komisyonu vasıtasıyla çözüleceğini düşünmek aslında hiç iş yapılmaması anlamına gelmektedir. Ne mevcut denetim personelinin sayısı ne de izaha davet komisyonlarının sayısı bu iş için yeterli değildir. Kaldı ki nitelik yönünden de birçok eksiklik bulunmaktadır. Gelir İdaresi Başkanlığının taşra teşkilatlarındaki personel sayısı bu denetimlerin yapılabilmesi için yeterli değildir. İş yükü yoğunluğu fazla olan taşra teşkilatlarına bu uygulama ile iş yükü yoğunluğu

artırılarak hizmet kalitesinde düşüklüğe ve işlerin aksamasına, mükelleflerin işlerinin gecikmesine sebebiyet verecektir.

Eğer gerçekten de gerçek kazancın beyanını sağlama hususunda bir adım atılması gerekiyorsa bunun çok daha kapsamlı olarak ele alınması ve tartışılması gerekmektedir. Mali Müşavirlerin, Yeminli Mali Müşavirlerin, bunu talep eden mükelleflerin, vergi müfettişlerinin, vergi idarelerinin vb. daha birçok paydaşın süreçte yer alması gerekmektedir.

Madde mevcut haliyle sadece fırın, bakkal, restoran vb. küçük esnaf olarak tabir edilen yerlerde diğerlerine nazaran uygulanabilir. Ancak bu uygulamada kolay olmayacaktır. Bu denetimler gün boyu bir işyerinde vergi memurlarının bulunmasını gerektirecektir. Bu durumdan işyeri sahibi esnafımız (mükellefler), müşterilerde rahatsız olacaklardır. Müşterilerde vergi memurlarının orada bulunması nedeniyle işveren hakkında farklı düşünmelerine neden olacaktır. Ayrıca uygulama sonucunda birçok uyuşmazlık (dava) doğacaktır.

Hiçbir gelişmiş ülkede bu tarz ilkel yöntemler kalmamıştır. Artık gönüllü uyumlarla mükellefler beyannamelerle kazançlarını bildirmekte ve vergilendirilmektedir. Modern vergilendirme tekniği olan bu uygulamada elbette beyan dışı bırakılan kazançlar olabilir. Ancak bu kazançların tespiti için Hazine ve Maliye Bakanlığımız ile Gelir İdaresi Başkanlığımızın teknoloji, yazılım ve yapay zekayı kullanarak kayıt dışı kazancı daha kolay ve hızlı bir şekilde tespit ederek izaha davet edebilir. Bu sistem zaten bakanlıkta mevcuttur.

Hazine ve Maliye Bakanlığı kayıtlı mükellefe yönelik yapılan bu ilkel uygulamalarla ilgilenmek yerine kayıt dışı ile ilgilenmesi ve kayıt altına alınması için çalışması gerekmektedir.

Başka bir yanlışta iktidar partisinin her kanuni madde de cumhurbaşkanına yetki vermeye çalışmasıdır. Yapılan itirazlar sonrasında bu madde de iktidar partisi yetkinin gereksiz ve yersiz olduğunun farkına vararak önergeyle Cumhurbaşkanının %20 oranında artırmasına ve azaltmasına yetki verilen ibare madde içerisinden çıkarılmıştır.

Madde 4, 33 ve 34- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu Vergi Tevkifatı'nın bulunduğu 94. Maddesinin birinci fıkrasına eklenen 19'uncu bent ile online ticaret platformlarına satıcılara aktarılacak satış bedellerinden bu kişilerin ödeyecekleri vergilere mahsuben vergi kesintisi yapma zorunluluğu getirilmektedir. Yeni bir vergi güvenlik müessesi ihdas edilmektedir. Ancak tevkifat yoluyla vergi tahsilat yöntemi iktidar tarafından son 4-5 yılda çok tercih edilmeye başlanmıştır. Bu nedenle her daraldıklarında tevkifata sarılmaktadırlar. Elektronik ortamda olmayan mükelleflerde bu tevkifat uygulaması uygulanmazken elektronik ortamda uygulanması uygulama birliğinden de uzaklaşılmasına neden olmaktadır.

20'nci bent ile Cumhurbaşkanınca belirlenecek sektör veya faaliyet konularına ilişkin alımlara yönelik yapılacak ödemelerden de vergi kesintisi yapma zorunluluğu getirilmektedir. 20'nci bent ile getirilen düzenlemenin kapsam ve sınırları belli olmadığı için verginin kanuniliği ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Ayrıca 213 sayılı VUK'un 11. maddesinin 7. fıkrasında da cumhurbaşkanına verilen yetkiyle paralellik göstermektedir. Öyleyse bu bendin ihdas edilmesinin gerekçesi anlaşılmamaktadır.

Madde 5- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 153/A maddesi, sahte belge (naylon fatura) düzenleme fiilinin engellenmesine yönelik bazı düzenlemeler içermektedir. Maddenin bazı kısımları anayasa mahkemesi tarafından iptal edildiğinden söz konusu iptal kararı doğrultusunda düzenlemeler yapılmaktadır. Sahte belgeyle düzenlenmesinin önüne geçilmesi açısından bu düzenlemenin yapılması yerindedir.

Madde 6- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257. Maddesi yetkiye ilişkin olup düzenlemeyle vergi mükellefiyeti bulunmayıp da gelir getirici faaliyette bulunanlara da ödemelerini banka üzerinden yapma zorunluluğu getirilmektedir. Böylelikle bankadan ödeme yapmayanlara özel usulsüzlük cezası kesilebileceği ifade edilmektedir. Ayrıca internet ortamında yapılan her türlü gelir getirici faaliyetlere ilişkin bu faaliyetlerin yürütüldüğü ortam sahiplerine bilgi verme zorunluluğu getirilmektedir.

Kayıt dışılıkla mücadele gerekçe gösterilse de mükellef olmayanları bu kapsama almanın mantıklı bir gerekçesi bulunmamaktadır. Zira vergi, mükellef olandan alınır ve mükellef olanlar için zaten böyle bir zorunluluk bulunmaktadır. Mükellef olması gerektiği halde kaydı bulunmayanları ise tespit yöntemi bu değildir.

Ülkede çeşitli sebeplerle banka ve benzeri finans kurumlarını kullanamayan veya kullanmaktan imtina eden birçok insan bulunmaktadır. Bakanlığın böyle bir zorunluluk getirmesi bu insanları banka hesabı açmaya aksi halde cezai müeyyideye razı gelmeye mecbur bırakacaktır.

Madde 7 ve 8- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 263'üncü maddesi işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin değerlemesinde kullanılan ölçütlerden biri olan borsa rayicini düzenlemektedir. Düzenlemeyle kıymetli madenler borsasında işlem gören kıymetli madenlerin değerlenmesinde bu ölçütün kullanılma zorunluluğu getirilmektedir.

Daha önceden kıymetli madenler ticari mal olarak görünmekteydi. 8'inci madde de 7'nci maddedeki düzenlemeyi tamamlayıcı nitelikte hükümler içermektedir. Bu maddeyle kıymetli madenlerin ayrıca vergilendirilmesi düzenlenmektedir. Etki Analizi'nde ne kadar gelir elde edileceğine dair bir öngörü bulunmamaktadır. Yalnızca kıymetli madenlerin fiyatlarında yaşanacak artışların borsa rayici ile değerlenmesiyle birlikte gelirin artacağı düşünülmektedir.

Kıymetli madenlerin ayrıca değerlendirilmesi gerekliliği uzun zamandır tartışılmaktaydı. Geç kalınmış olsa da makul bir düzenleme yapılmaktadır. Uygulama esnasında ülkemizde faaliyet gösteren yurtdışı firmalarının da küresel asgari kurumlar vergisine tabi olacak gelirlerin artıracağı düşünülmektedir. Ancak yerli şirketlerin vergilendirme hususunda yurtdışı firmalarına ezdirilmemesine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Madde 9- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 344'üncü maddesi vergi ziyaı cezasını düzenlemektedir. Düzenlemede, maddeye eklenen fıkra ile mükellefiyet kaydı olmaksızın gelir getirici faaliyette bulunanlara kesilecek vergi ziyaı cezası %50 artırımlı uygulanacaktır. Mükellefiyet kaydı olup ta kazancını kayıt ve beyan dışı bırakan ile mükellefiyeti bulunmaksızın kazancını kayıt ve beyan dışı bırakanlar arasında ceza uygulaması açısından farklılaştırma yapılmak istenilmektedir.

Kayıt dışı faaliyet göstermek suretiyle mesleki veya ticari kazanç elde edenlere artırımlı vergi ziyaı cezası uygulanmak istenilmektedir. Ancak gayrimenkul sermaye iratlarının neden dahil edilmediğine dair bir gerekçe bulunmamaktadır.

Öte yandan yapılan düzenleme makul olmakla birlikte vergi ziyaı cezalarının, uzlaşmalarda büyük oranda silinmekte veya sürekli çıkan vergi yapılandırma (vergi affı) yasalarıyla tamamen ortadan kaldırılmakta olmalarından dolayı caydırıcı etkisi bulunmamaktadır.

Madde 10, 11, 12 ve 13- Madde sırasıyla, 213 sayılı Vergi Usul Kanun'unun 352'inci maddesine göre kesilen usulsüzlük cezaları, 353'üncü maddesine göre kesilen özel usulsüzlük cezaları, 355'inci maddesine göre kesilen özel usulsüzlük cezaları ve mükerrer 355'inci maddesine göre kesilen özel usulsüzlük cezaları artırılmaktadır. Özellikle usulsüzlük cezalarının çok düşük tutarlarda kalmış olmasından dolayı caydırıcılığını yitirmiş olmasından dolayı makul bir yaklaşımdır. Ancak bu rakamların bu denli yüksek şekilde artırılması makul değildir. Diğer taraftan bu düzenleme caydırıcılığını yitirmesi açısından getirildiği gerekçelendirilmektedir. Caydırıcılığını yitirdiği uzun yıllardır bilinmesine rağmen neden esnafımızın ekonomik olarak zor günler geçirdiği dönemde getirildiği anlaşılması çok güçtür.

Ayrıca bu kanunun 11'inci maddesinde geçen VUK 353'üncü maddesinde ki düzenlemeyle, aynı yıl içinde birden fazla usulsüzlük yapılması durumunda artırımlı ceza kesilmesine imkan sağlanmaktadır. Ancak birden fazla işlem için ceza uygulanması durumunda toplamda çok yüksek rakamlara ulaşacaktır. Bazen uygulanan ceza mükellefin yapmış olduğu işten elde ettiği faydanın/menfaatin birkaç katı dahi olabilmektedir. Bu durum mükellefler için altından kalkılamayacak bir yük getirecektir. Zaten ceza tahsil oranımız oldukça düşüktür. Öte yandan zor günlerden geçen tacirlerimiz ve esnaflarımız birde böyle bir ceza yemesi durumunda bu yükü taşımaları kolay değildir. Cezalarda caydırıcılığın artırılması elbette önemlidir. Ancak

vergi dairelerinde fiktif alacak doğuracağı açıktır. Bu rakamlar tekrar gözden geçirilerek makul bir düzeye indirgenmesi gerekmektedir.

Madde 14 ve 16- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda düzenlenen vergi aslı ve cezalarında uzlaşma hükümlerinde düzenlemeleri içermektedir. VUK 376'da yer alan peşin ödeme indiriminin, uzlaşma sonucunda tarh edilen cezalar için %25 indirim öngören bendi kaldırılmaktadır.

Vergi ziyaı cezası, cezayı gerektiren fiili işleyen mükelleflere uygulanmakta akabinde de uzlaşmada büyük kısmı (genelde %80'i) silinmekteydi. Zaten indirilmiş bir tutar peşin ödendiği için tekrar indirilmesi makul bir yaklaşım değildi. Bu yönüyle indirimin kaldırılması doğru bir yaklaşımdır.

Öte yandan vergi asıllarının uzlaşmanın kapsamı dışına çıkartıldığı görülmektedir. Genel olarak uzlaşmalarda vergi aslında indirim yapılmamakla birlikte daha önce ülke gündemine de yansıdığı üzere bazı uzlaşmalarda bu yola da gidilmiştir. Vergi aslında indirimin kaldırılması buna engel olmakla birlikte haksız tarhiyata maruz kaldığını düşünen mükelleflere dava açma yolunu gösterecektir. Ayrıca komisyon görüşmeleri esnasında, geçtiğimiz yıllarda kamuoyunu meşgul eden bazı büyük mükelleflerin vergi asıllarının uzlaşma yöntemiyle silindiğine dair sorulan sorulara ilişkin tatmin edici cevapların verilmemesi vergide adaletin zedelendiğin açık bir göstergesidir.

Bu kanunda yer alan 16'ncı madde de uzlaşma ile ilgili yapılan değişikliğe yönelik geçiş hükümlerini içermektedir.

Uygulamada çokça rastlanmayan ancak bu kanun teklifi ile kaldırılan vergi asıllarının uzlaşma kapsamından çıkarılması geçte olsa makul bir düzenlemedir.

Madde 15- Gelir İdaresi Başkanlığı'nın taşra teşkilatında denetim görevinde bulunan personeline fazla mesai ücreti ödenmesine ilişkin düzenlemedir. Ayda en fazla 8000 gösterge rakamına kadar (damga vergisi düşülmeden haliyle yaklaşık 7.262 TL) ve taşra teşkilatında bulunan toplam memur sayısının en fazla %20'i kadar uygulanacağı ifade edilmektedir. Mevcut uygulamada fazla mesai ücreti verilmekle beraber rakam çok düşük kalmaktadır. Bu rakamlarla personel çalışma süreleri içerisinde yiyecek ihtiyacını dahi karşılayamamaktadır. Fedakâr bir şekilde çalışma yapan vergi dairesi personellerinin fazla mesai ücretlerinin artırılması gerekmektedir.

Ayrıca 666 sayılı kanunla düzenlenen fazla mesai ücretinin kaldırıldığına dair madde hükmünü Anayasa Mahkemesi bozarak iptal etmişti. Aradan 12 yıl gibi bir süre geçmesine

rağmen hakkın iadesini içeren düzenlemeler yapılmayarak tam aksi yönde düzenlemeler gerçekleştirilmişti. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın bu durumu geçte olsa ve fazla mesai ücreti yetersizde olsa adım atmış olması kıymetlidir. Ancak yeterli düzeye çekilmesi de mutlaka sağlanmalıdır. Bu personel çalışma koşulları itibariyle diğer personele nazaran dezavantajlı durumdadır. Verilen mesai ücreti bu dezavantajı bir nebze de olsa giderecektir. Öğle yemeğini dışarıda yemek zorunda kalan personel alacağı mesai ile bu masrafını karşılama imkanına kavuşacaktır.

Diğer taraftan, taşra teşkilatlarının iş yükü yoğunluklarının fazla olması ve yeni denetim uygulamalarının artırılması nedeniyle %20 gibi bir oran denetime çıkacak personel sayısının yetersiz kalmasına neden olacaktır. Bu ise denetimlerin hedeflendiği gibi gitmeyeceğine işaret etmektedir. Bu nedenle bu oranın denetim faaliyetlerinin daha etkin ve yerinde yapılması açısından konulmaması gerekmektedir. En azından %50 bandının altında bırakılmamalıdır.

Madde 17- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, deniz ve hava araçlarına verilen hizmetlerin KDV'den istisna tutulmasını düzenlenmiştir. Kanun teklifindeki bu madde ile özel tekne ve yat gibi araçların istisna kapsamından çıkarılması sağlanmaktadır. Bu etkin ve makul bir düzenlemedir. Ancak sadece KDV istisna uygulamasıyla kalmamalıdır. Bu araçlara yapılan akaryakıt teslimlerinin de ÖTV'den istisna edilmesi de sona erdirilmelidir.

Bu maddeyle birlikte tamamlayıcı olarak düzenlenen bir diğer madde (eski haliyle 21'inci madde) komisyon toplantısı görüşmeleri esnasında iktidar partisi tarafından geri çekilmiştir. Bu durum anlaşılır değildir. Etki analizinde bu iki maddede yapılan düzenlemeyle 5,4 milyar TL gelir elde edilmesi beklenmekteydi. Ancak bunun 3,8 milyar TL'si iktidar partisi milletvekillerinin talebiyle verilen önerge ile geri çekilerek gelir kaybına neden olunmuştur. Adaletsizlik oluşturulmuştur.

Madde 18 ve 25- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 16'ncı maddesinde ithalat istisnasıyla ilgili hükümler yer almaktadır. Bu kanun teklifinin 18'nci maddesinde yapılan düzenleme ile ulusal güvenlik, milli savunma ve iç güvenlik ihtiyaçları için yapılan teslim ve hizmetler ile engellilerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilen her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programlarının tesliminde ithalat istisnası bulunmaktaydı. Bu durum, yurtdışından ithal edilen bu ürünleri teşvik edici ancak aynı mahiyetteki yurtiçi ürün teslim ve hizmetler alımları açısından da caydırıcı olmaktaydı. Bu madde düzenlemesi ile yurtiçi alımlarında ki bu olumsuz etki giderilmektedir.

Diğer taraftan 25'inci madde de ise 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi'nin 7'nci maddesinde düzenlenen diğer istisnalar kısmında da üst paragrafta yer alan düzenlemenin aynısı yapılmaktadır. ÖTV açısından da oluşan farklılık giderilmektedir. Her iki maddenin de düzenlenmesi yerinde ve doğru bir uygulamadır. Dikkat edilmesi gereken en önemli husus

yurtiçinde ki bu ürün ve hizmetlerin fiyatlarının piyasayı bozucu etkiler oluşturmasına müsaade edilmemelidir.

Madde 19- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17'nci maddesinin belirtilen bendinde devir veya bölünme yoluyla devralınan işletmelerin devreden KDV'lerinin devralanlarca indirim konusu yapılabilmesi için vergi incelemesi yapılması zorunluluğu getirilmektedir. Ancak vergi incelemesinin zamanaşımı sürelerine bağlı kalınmaksızın yapılabileceğine yönelik düzenleme hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırıdır.

Madde 20 ve 22- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 30'uncu maddesinde indirilemeyecek KDV düzenlenmiştir. Bu kanun teklifinde yer alan 20 ve 22'nci maddeler ile indirilemeyen KDV'nin en fazla 5 yıl süreyle devredebileceğine yönelik hüküm getirilmektedir. Diğer bir ifadeyle 5 yıldan daha fazla devreden KDV indirim konusu yapılamayacaktır.

22'nci madde, 20'nci maddedeki düzenlemenin devamı olarak 5 yıldan daha fazla devredemeyecek KDV'nin indirim hesaplarından çıkartılarak özel bir hesaba alınması, mükellefin talep etmesi halinde kazancın tespitinde gider olarak indirebilmesi düzenlenmektedir.

Bu maddelerle KDV'de önemli bir düzenleme yapılmaktadır. İndirim hakkı dolaylı olarak 5 yılla sınırlandırılarak bu sürede indirilemeyen KDV'nin gider olarak dikkate alınması sağlanmaktadır. 2018 yılında meclise sunulan teklifte bu KDV'nin mükelleflere iade edilebilmesine olanak sağlanıyordu ancak genel kurul görüşmelerinde teklif geri çekilmişti.

Gerekçede indirim sistematiğinin bozulduğu belirtilmiştir. Özellikle hizmet sektöründe kayıt dışı çalışan ve devreden KDV'si yüksek olan mükelleflerin açığa fatura düzenlemesi yaygın bir uygulamadır.

Ancak düzenlemenin bu şekliyle uzun süreli ve çok büyük yatırım yapan bir şirketin yatırım döneminde ödediği ve faaliyet döneminde kullanacağı KDV'nin indirim hakkı da elinden alınmaktadır. Maddenin ihdas edilirken kervan yolda düzülür mantığı işletilmiş olup istisnalarıyla birlikte tekrar gözden geçirilmesi faydalı olacaktır. Hedef, devreden KDV'nin, devletin alacağı vergiden veya sgk primlerinden düşürülmesi olmalıdır. Bu şekilde devreden KDV'nin matrahtan düşürülmesi mükellefi zarara sokmaktır.

Bu düzenleme, bir sonraki aşamada indirilemeyen KDV'nin iadesini gündeme getirme ihtimalini barındırmaktadır. Bu durum ise sahte veya muhteviyatı ile yanıltıcı belge

düzenleme/kullanma fiilinin çok yaygın olduğu ülkemizde haksız iadelere sebep olacaktır. Buna özellikle dikkat edilmeli ve önü açılmamalıdır.

Gerekçede ifade edilen, *"Teorik olarak 1985 yılından bugüne KDV mükellefiyeti bulunan bir mükellefin, 1985 yılında yüklendiği KDV'yi 2024 yılında indirebilmesi mümkündür. Bu husus mükelleflerin devreden KDV'sinin takibini güçleştirmekte ve devreden KDV'nin iadesinin yapıldığı işlemlerde haksız KDV iadelerine sebebiyet verebilmektedir."* bu paragrafın somut olarak karşılığı bulunmamaktadır. Kanun gerekçelendirilirken uygulamada yaşanan problemler gösterilmelidir. Kanuni maddeler ciddiyetle ele alınmalıdır. Çünkü, vergi kanunları teorik düzenlemeler gibi görünse de her bir maddenin ticari, sosyal hayatta somut bir karşılığı bulunmaktadır.

İndirilemeyen KDV'nin gider yazılması vergi incelemesine bağlanması mükellef psikolojisine uygun değildir. Zira mükellefler, vergi incelemesine maruz kalmaktansa gider/indirim haklarının zayi olmasını tercih edeceklerdir.

Vergi sistemimizin belirlediği beyan esası gereği gider olarak kullanılabilmesi için YMM raporuyla bu hakkın sağlanması daha yerinde olacaktır.

Madde 21- 3065 sayılı 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36'ncı maddesi yetki hükümlerini içermektedir. Bu düzenleme ile KDV iadelerinin esas olarak vergi incelemesi sonucuna göre yapılabilecektir. Mevcut uygulamada böyle olmakla beraber hukuki işlem tesis edilmektedir.

Madde 23- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'na geçici madde eklenerek, 6/2/2023 tarihli deprem nedeniyle yabancı devletler tarafından bağışlanan taşınmazların 2025 yılı sonuna kadar KDV'den istisna edilmesine yönelik düzenlemeyi içermektedir. Gerekçede protokolün imzalanmasının neticesinde bu geçici maddenin düzenlendiği ifade edilmiştir. Deprem bölgelerine fayda sağlayacak bir değişiklik olması açısından makul olarak görülmektedir. Ancak gerekçede ifade edilen protokolünde kamuoyuyla paylaşılması gerekmektedir. Zira imzalanan protokole ilişkin herhangi bir ipucu dahi bulunmamaktadır. Ayrıca protokolde yer alan şartlarda bilinmemektedir.

Madde 24- 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun geçici 3'ncü maddesinde değişiklik yapılmasını içermektedir. Yapılan değişiklikle serbest bölgelerde faaliyet gösteren mükelleflerin elde etmiş oldukları kazançlara yönelik gelir ve kurumlar vergisi istisnasının kapsamı daraltılmaktadır. Mevcut durumda buralarda üretilen ürünlerin satışından elde edilen kazanç gelir ve kurumlar vergisinden istisna tutulmaktaydı. Şimdi ki düzenlemeye göre, serbest bölgede faaliyet gösteren mükelleflerin artık sadece üretilen ürünlerin ihracından (yurtdışı satış) elde edilen kazanç Gelir ve Kurumlar Vergisi'nden istisna tutulmaktadır.

Böylelikle serbest bölgeler ile organize sanayi bölgeleri arasında oluşan rekabetsiz ortamda bir nebze olsun giderilmeye çalışılmaktadır. Ancak bu teklif serbest bölgelerde faaliyet gösteren, üretim yapan firmaları olumsuz etkileyecektir. Zaten ciroları üzerinden toplamda %1 fon ödeyen serbest bölge firmalarına, ilave olarak bir de kazançları üzerinden vergilendirmek adil değildir. Ayrıca; bu durum, yabancı şirketler için ülkemizin hukuk sistemine olan güveni sarsacak, bölgelerde faaliyet gösteren yabancı firmalar tesislerini başka ülkelere kaydıracaktır. 40 yıldır faaliyette bulunan bu şirketler için şimdi bu şekilde oyunun kurallarını değiştirmek doğru değildir.

Bir taraftan yabancı sermaye gelsin diye milyarlarca dolar teşvikler verirken, diğer taraftan elimizde olan, ülkemizde yatırım yapan bu firmaları kaybetmemeliyiz. Zaten serbest bölgede üretilen ürünlerin %75'inin ihraç edildiği düşünülürse, kanun teklifindeki bu maddenin gereksiz olduğu anlaşılacaktır.

Madde 26- 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 12'nci maddesinde oran ve tutarlar üzerinden teknik hesaplamalara ilişkin hükümler yer almaktadır. Bazı tütün mamullerinden alınmakta olan asgari maktu vergi tutarı uygulamada en fazla %20'sine kadar uygulanabilmekteydi. Nispi vergi oranı ve asgari vergi maktu hesaplamalarında teknik olarak tercih etme yönteminde %20'lik oranın kısıtlama getirdiği anlaşılmaktadır. İlk etapta gelir etkisinin ne ölçüde olacağı bilinmese de ilerleyen zamanlarda Gelir İdaresi'nin vergi kaybına uğramak istemediği anlaşılmaktadır. Bu madde ÖTV vergilendirme tekniğiyle ilgili olmakla beraber vatandaşlarımıza ek vergi yükü getirip getirmeme durumu birçok değişkeni içinde barındırmaktadır.

Madde 27- Kanun teklifi içerisinde yer almayan ancak iktidar partisi tarafından önergeyle kanun teklifi içerisine eklenen kanun maddesidir. Buna göre; 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 30'uncu maddesine ek bir bent eklemek suretiyle, savaşta ve barışta uluslararası yardımları yürütmekle mükellef olan Türkiye Kızılay Derneği ve iştiraklerine bağlı çalışanlar hakkında maddede ifade edilen hususları içermektedir. Bu maddenin düzenlenmesi makuldür.

Madde 28, 29, 30 ve 31- Kanun teklifi içerisinde yer alan Sosyal Güvenlik Kurumu'nun çalışma alanına giren kanun maddeleridir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda değişikler ve düzenlemeler yapılmasını içermektedir.

28. Maddede, kısa vadeli sigorta (iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık ve analık sigortası) prim oranı %2'den %2,25'e çıkarılmaktadır. SGK gelirlerini artırmaya yönelik bir düzenleme olmakla beraber getireceği gelir katkısının da düşük kaldığı görülmektedir. Ayrıca işveren üzerindeki yükün çok artmayacağı ifade edilse de bu maddenin neden düzenlendiği ve hangi saiklerle yapıldığı anlaşılmamaktadır. SGK, OECD verilerinde işgücü maliyetimizin

%17,5 olduğunu ifade etse de ülkemizde her bir işletme 5 puanlık prim teşvikinden yararlanamamaktadır. Bu nedenle oran %22,5'dir. Bu oran AB ülkeleri ortalamasının üzerindedir. OECD ülkeleri ortalaması ise %16,42'dir. Her iki oranda da ortalamanın üzerindedir. İşgücü maliyetinin ortalama üzerinde olduğu görülmesine ve SGK gelirlerinde büyük artışında sağlanmayacağı göz önünde bulundurulduğunda bu düzenlemenin yapılması anlaşılmamaktadır.

Madde 29'da emekli maaşlarının 10.000 TL'den 12.500 TL'ye çıkarılmasını içermektedir. Komisyon toplantısında saatlerce süren tartışmalar ve muhalefet partilerinin emekli maaşlarının daha fazla artırılması gerektiğine dair vermiş oldukları önergelerin iktidar partisi ve iktidar ortağı parti tarafında bulunan milletvekillerinin oylarıyla reddedildiği görülmüştür. Ne yazık ki emeklilerimizin maaşları, iktidar partisinin bu yaklaşımıyla açlık sınırının altında kalmıştır.

Kanun teklifi görüşmeleri esnasında bazı sektörlere getirilen vergisel düzenlemeler sektör temsilcilerinin baskıları ve talepleri doğrultusunda kanun teklifinden çıkarılmıştır. Konu emeklilerimiz, memurlarımız, işçilerimiz olunca bütçe imkanlarını sürekli dile getiren iktidar partisi mensupları vergi paketinde ek bütçe geliri sağlayan maddeleri geri çekmektedir.

Kur Korumalı Mevduat sahiplerine sadece yılda 1.2 trilyon ödeme yapıldı. KKM ve başkaca uygulamalar neticesinde T.C. Merkez Bankası 818 milyar TL zarar beyan etti. KKM gibi ucube bir uygulama hayata geçmemiş olsaydı bugün emeklilerimize yapılacak olan zam çok daha fazla olacaktı. Bütçe imkanları kısıtlanmamış olacaktı. Merkez Bankası kar elde ederek Kurumlar Vergisi ödeyecekti. Kayıt dışı ekonomiyle etkin bir şekilde mücadele edilmiş olsaydı birçok alanda bütçe gelirlerimiz daha etkin, verimli ve kalkınma odaklı olacaktı. Ekonomi büyüme verilerimiz artacaktı. Şu an bu ülkede yaşadığımız tüm ekonomik sıkıntıların nedeni 2018-2023 yılları arasında uygulanan yanlış ekonomik politikalardır ve maalesef 85 milyon olarak bu hataların bedelini şimdi ödüyoruz.

Kamu İhale Mevzuatı'nda sadeleştirmeler ve köklü değişiklikler yapılmadan, gelir dağılımında adalet sağlanamayacaktır. İhale süreçlerinde oluşan fiyat artışlarının hazineden ne denli büyük kayıplara neden olduğunu görmek zorundayız. Bu ve benzeri bütün kayıplar asgari ücrette iyileştirme yapılamamasına, emeklilerimizin maaşlarının en azından asgari ücret düzeyine çıkarılamamasına sebep olmaktadır. Gelir adaletsizliğinde ülkemiz dünyada 8'nci sırada yer almaktadır. Bunu hangi vicdan kabul edebilir? Hangi ekonomi yönetimi kabullenebilir?

Madde 30'da EYT sonrasında emekli olup sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmaya devam edenler için işverenlerin ödeyeceği primlere destek olarak verilen 5 puanlık prim desteği sonlandırılmaktadır. Amaç SGK gelirlerinin artırılmasıdır. EYT'den emekli olan ancak emekli maaşı yaşama maliyetini dahi karşılamadığından çalışmak zorunda kalan

emeklilerimizin çalıştığı işverenlerin çalıştırdıkları her emekli için ilave 5 puanlık destek kaldırılmakta ve işverenlere olan yükleri artırılmaktadır. Böyle bir durumda çalışmak zorunda kalan daha az emeklimiz iş bulabilecektir. Bu şekilde işsizliği azaltmak gibi bir hedef varsa, bu da insani değildir.

Madde 31'de SGK bütçesinde meydana gelecek olan ödenek ihtiyacının karşılanması için 2024 yılında bütçeden ödenek aktarmak için Cmhurbaşkanına yetki verilmektedir. Gerekçede 2.500 TL'lik emekli zammının bütçede 33 milyar TL'lik bir ödenek ihtiyacı doğurduğu ifade edilmektedir. Bu düzenlemenin temel maksadı olarak ifade edilmektedir.

Madde 32- 5520 sayılı Kurumlar Vergisinin 5'inci maddesinde yer alan istisnalar kısmına yeni bir değişiklikle ekleme yapılmaktadır. Bu düzenlemeyle, yatırım fonu veya ortaklıklarından elde edilen karların kurumlar vergisinden istisna edilebilecektir. Ancak düzenleme şarta bağlı olarak düzenlenmektedir. Şarta bağlanan hususlardan biri elde ettikleri kazançların %50'si oranında kar payı dağıtımı yapmış olmaları gerekmektedir. Şarta bağlı istisna uygulamaları sektörün gelişimi açısından da vergi gelirleri ve denetimleri açısından da kolaylıklar oluşturmaktadır. Böylelikle bu yatırım fonlarının güvenirliklerinin artmasına da olanak sağlanmıştır.

Madde 35- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32'nci maddesinde Kurumlar Vergisi ve geçici vergi oranı düzenlenmiştir. Bu kapsamda bu düzenlemeyle Yap-İşlet-Devret (YİD) Modeli ve Kamu Özel İş Birliği (KÖİ) Modeli'ne göre yapılan projelerden elde edilen kazanç için Kurumlar Vergisi oranı %30'a çıkarılmaktadır. Vergi gelirlerini artırmaya yönelik yapılan bu çalışma önemli ve makuldür. Ancak bugüne değin YİD ve KÖİ ile birçok proje yapılmıştır. Geç kalınan bir düzenlemedir. Diğer taraftan gerek YİD gerekse KÖİ projelerinin sözleşme şartlarında farklılıklar olmaktadır. Bu durum işlerin ve sektörlerin farklılıklarından da kaynaklanmaktadır ve doğaldır. Ancak sözleşmelerin mali sorumluluk kısmıyla ilgili Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın onay süreci ya da bilgi alınması gibi süreçlerin işletilip işletilmediği kamuoyunca ve siyasi partilerimizce malum değildir. Endişe duyduğumuz husus bu sözleşmeler içerisinde oluşacak herhangi bir mali yükün veya sorumluluğun kamuya yükleneceği veya dolaylı yol ve yöntemlerle kamudan tahsil edilmesine (hak edişler ile olabilir) sebebiyet doğuracak maddeler bulunmakta mıdır? Bu modellerin ihale süreçleri şeffaf bir şekilde kamuoyuyla paylaşılmamıştır. Eğer ki içerisinde endişe ettiğimize neden olacak herhangi bir sözleşme maddesi bulunmaktaysa buna yönelik kamuya ekstra yük getirmesinin önüne geçecek önlemleri ve düzenlemeleri Plan ve Bütçe Komisyonu'nda görüşülerek yerine getirilmesi gerekmektedir.

Madde 36- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/B maddesinden sonra gelmek üzere kurumların kazançları üzerinden yurt içi asgari %10 oranında kurumlar vergisi ödemelerine yönelik madde eklenmektedir. Mevcut durumda istisna ve/veya indirimler nedeniyle mükelleflerin vergiye tabi kazançları olmayabilmektedir. Düzenleme ile

mükelleflerin ne kadar istisna edilmiş kazancı (bazı istisnaları var) olursa olsun kazançları üzerinden en az %10 oranında vergi ödemeleri düzenlenmektedir.

Madde ile bir tür vergi güvenlik müessesesi ihdas edilmektedir. Vergi mevzuatımızda önü alınamayan indirim ve istisnalar bazı şirketleri neredeyse hiç vergi ödemeden büyük tutarlarda kazançlar elde eden şirketler doğurmuştur. Örneğin; GYO'lar bunlardan biridir ve taslaktan GYO'ların vergilendirilmemesine (istisnalar vb. teşvikler nedeniyle) devam edileceği anlaşılmaktadır. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/A maddesinde düzenlenen yatırım indirimi istisnasından yararlanan mükelleflere yararlanabileceği yatırıma katkı tutarı bulunsa bile asgari %10 vergi ödeme yükümlülüğü getirilmektedir.

Uygulama belgede yazan indirim oranının cari vergi oranıyla çarpılması suretiyle bulunan vergi oranda vergi ödenmesi şeklindedir. Örneğin vergi indirim oranı %80 olan bir mükellef (0,25*0,2) %5 oranında kurumlar vergisi ödemektedir. Bu maddenin uygulamaya geçmesiyle birlikte ödeyeceği vergi %10 olacaktır.

Yatırım teşvik sistemi mükellefleri yeni yatırımlara yönlendirmek amacıyla getirilmiş olup etkinliği tartışılmakta ve vergisel istisnaları büyük boyutlara ulaşmıştır. Ayrıca yatırım teşviklerin sektörler açısından da farklılıkları bulunmaktadır. Bu nedenle bu düzenleme yerinde ve doğrudur. Belirtmek gerekir ki yurt içi asgari kurumlar vergisi hesaplanırken kurum kazancından düşülecek istisna ya da indirimler sektör, kalkınma, büyüme ve öncelikli alanlar özelinde iyi değerlendirilmelidir. Burada oluşacak adaletsizlikler sektörleri etkileyecektir. Bu durum ekonomimize de büyüme verilerimize de kalkınma politikalarımıza da etki edecektir.

Madde 37 ila 50- Bu kanun teklifinin 37 ila 50'nci maddeleri dahil olmak üzere aradaki tüm maddeler ***"Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi ve Geçici Maddeler"*** kısmı yer almaktadır. Yerel ve Küresel Asgari Kurumlar Vergisi üzerine Türk Vergi Sistemi'ne ve 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi'nde ek maddeler eklenmek suretiyle düzenlenmektedir. Kanuni düzenleme kurucu mevzuat niteliği taşımaktadır.

Dünya genelinde artan küreselleşme neticesinde çok uluslu firmalar yaygınlaşmıştır. Ayrıca teknolojik gelişmelerinde etkisiyle dijitalleşme yaygınlaşmış ve birçok sektörü ve şirketleri etkilemesi neticesinde ülkelerin vergi mevzuatlarındaki farklılıklar neticesinde çok uluslu firmaların vergilendirilmesinde karışıklıklarda oluşmaya başlanmıştır. Tüm bunlarla beraber her bir ülkenin vergi mevzuatı farklılıkları dünya genelinde ülkelerin katılımıyla ele alınması gereken hususların gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda ilk çalışma 2013 yılında "Matrah Aşındırma ve Kar Kaydırma Projesi (BEPS)" olarak gerçekleşmiştir. Akabinde bu çalışmalar devam etmiştir ve G20 ülkeleri, AB ülkeleri ve OECD ülkelerinin de aralarında bulunduğu ülkeler uzlaşı, kanaat ve BEPS çalışmaları doğrultusunda ülkelerinde vergi düzenlemelerine başlamışlardır. Birçok gelişmiş ülkenin bu düzenlemeleri ülkelerinde resmi

mevzuata geçirmeleri akabinde birçok ülkelerde bu çalışmalara hız vermişlerdir. Ülkemizin ticari münasebetlerinin yüksek olduğu ülkeler ve birliklerinde bu çalışmaları ülkelerinde yaptığı ya da yapımı noktasında çalışmalara başlamıştır. Özellikle AB ülkelerinin birçoğu Küresel Asgari Kurumlar Vergisi'ni resmileştirmeleri akabinde ülkemizde de mevzuatsal çalışmaları netleşerek TBMM'ye gelmiştir. OECD'nin BEPS Eylem Planı doğrultusunda uluslararası şirketlerin global gelirleri üzerinden eksik vergi ödemelerinin önlenmesine yönelik uluslararası yönü olan bir düzenlemedir. Bu çalışmayı ticari paydaşlarımız olan ülkelerin resmileştirmesi neticesinde bizimde vergi kaybına uğramamak ve küresel rekabet açısından Küresel Asgari Kurumlar Vergisi'nin uygulanması gerekmekteydi. Bu nedenle bu çalışma doğru ve yerinde bir çalışmadır. Bu düzenlemeyle kanunlaşacak olan maddelerin etkinliği de aynı ölçekte olumlu olması temenni edilmektedir.

Bu düzenleme 5520 sayılı Kurumlar Vergisi içerisinde yapılmaktadır. Kurumlar vergisine yeni bir kısım eklenmiş ve kısımlar içerisinde bölümlerde düzenlenmiştir. Küresel Asgari Kurumlar Vergisi (KAKV) düzenlemesinin içerisinde sırasıyla şu çalışmalar bulunmaktadır:

- Verginin Konusu, Tanımlar, Muafiyetler ve İstisnalar
- Vergi Yükünün Hesaplanması, Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi Matrahı, Oranı ve Hesabı
- Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisinin Mükellefi, Vergilendirme Dönemi, Beyanı, Tarhı ve Ödenmesi
- Yerel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisinin Mükellefi, Vergilendirme Dönemi, Beyanı, Tarhı ve Ödenmesi
- Diğer Hükümler

Ülkemizde, çok uluslu şirketlerin dünya genelinde elde ettikleri yıllık konsolide hasılatı 750 milyon Avro karşılı Türk Lirasını aşması durumunda KAVK'a dahil olacaktır. Ayrıca uygulanacak olan KAVK oranı %15 olarak belirlenmiştir.

Bu uygulamanın çıkarılmaması durumunda ülkemizde faaliyet göstermek suretiyle gelir, kazanç elde eden çok uluslu şirketler vergilerini başka ülkelere vereceklerdir. Böyle bir durumda ülke gelirlerimizin başka bir ülkeye akmasına neden olacaktır ve kabul edilemezdir. O nedenle bu düzenleme doğru bir düzenlemedir.

Ancak dikkat edilmesi gereken hususları da ifade etmek gerekir. Vergileme tekniğine bir yenilik getirmektedir. KAVK uygulamasında Kurumlar Vergisi 32/A maddesinde düzenlenen İndirimli Kurumlar Vergisi ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. KAVK ile birlikte getirilen istisnalar neticesinde vergi tahsil edelim derken elimizde ki gelirden de olmamak gerekir.

Çok uluslu şirketlerin bir ülkeye yatırım yapması kolay ve rahat bir şekilde gerçekleşen bir durum değildir. Bu firmaların yatırım yapması için birçok ülkenin teşvik vb. uygulamaları

bulunmaktaydı. Artık KAVK sonrasında yeni alternatif vergi teşviklerine ihtiyaç duyulacağı aşikardır. Bu durum çok uluslu firmaların bulundukları sektörlere göre etki edeceğinden doğru teşvikleri doğru zamanda uygulanması ve çıkarılması gerekmektedir.

Madde 51- Yurtdışı çıkış harcının 500 TL'ye çıkarılmasını içeren maddedir. Daha öncesinde basına sızan bilgilerde ve GİB vergi taslağında 3.000 TL olacağına yönelik bilgilerin ardından 500 TL olarak TBMM'ye sunulması ölümü gösterip sıtmaya razı etmek anlayışından farksızdır. Anayasa'nın 23'üncü maddesinde geçen seyahat hürriyetini kısıtlayıcı ya da daraltıcı hiçbir düzenleme doğru değildir.

Madde 52- Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen, kamu görevlilerine toplu sözleşme hükmünün ardından yeniden düzenlenerek kanun teklifi içerisine önerge olarak sunularak yeni bir madde eklenmiştir. Bu düzenlemeyle kamu görevlileri sendikalarına üye olma zorunluluğu ve bu sendikaların büyüklüğü de hizmet kolunda bulunan toplam kamu görevlisi sayısının en az %1'i geçmesi gerekmektedir. Bu düzenleme adil değildir. Tüm kamu görevlileri toplu sözleşme hükümlerine göre zam almaktadır. Toplu sözleşme hükümleri doğrultusunda olumlu ya da olumsuz etkilenmektedir. Burada belirli sendikaları kayırmak için sendika üyesi olma ve yüzdelik şartı getirmek ahlaki de değildir, adil de değildir. Hiçbir kamu görevlisi bu düzenlemenin dışında tutulmamalıdır. Bu yanlış düzenlemeden derhal vazgeçilmelidir.

Sonuç olarak bu kanun teklifi içerisinde, birçok istisnai hükümlerin değişmesinden, KAVK gibi yeni düzenlemeleri de içeren maddeler bulunmaktadır. Ancak kamuoyunun beklentisi karşılanamamıştır. Dolaylı ve doğrudan vergi dengesinde bir düzelme olmadan bu ülkede vergide adalet sağlamamız mümkün değildir. Vergide adalet sağlanamadıkça gelir dağılımında adalet sağlanamayacaktır. İktidar partisi bu sözlerinde ve programlarında ciddi ise dolaylı vergi yüklerinin azaltılacağını içeren bir kanun teklifini TBMM'ye acilen getirmelidir. Unutulmaması ve hatırlatılması gereken bir durumda şudur ki; dolaylı vergilerden vazgeçilmediği müddetçe enflasyonla etkin bir şekilde mücadele edilemeyecektir. Dolaylı vergi yükünün hafifletildiği ve oranlarının düşürüldüğü durumda enflasyon düşecek, yaşam maliyetleri azalacak, halkımızın refahı artacak, lüks gibi görünen birçok ürünün lüks olmadığı anlaşılacaktır. Yapılması gereken; gerçek bir vergi reformuyla, vergi sistemimizin sadeleştirilmesi ve gerçekten az kazanandan az, çok kazanandan çok vergi alınabildiği bir dönemi başlatmaktır. Ümid ederiz, yeni yasama döneminde yeni vergi paketleriyle bu hedefler gerçekleştirilmiş olur.

Selim Temurci

İstanbul

DENİZLİ MİLLETVEKİLİ NİLGÜN ÖK VE SAMSUN MİLLETVEKİLİ ERSAN AKSU İLE 132 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

VERGİ KANUNLARI İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 22/A maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan "her türlü ödemelerde," ibaresi "her türlü ödemelerde (mahkeme kararları ve icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak ödemeler dâhil)," şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun "Muaflık ve İstisnalar" başlıklı ikinci kısmının üçüncü bölümünün başlığı "Diğer Muaflık ve İstisnalar" şeklinde değiştirilmiş ve mülga 17 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Hizmet erbabına pay senedi verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde ücret istisnası

MADDE 17- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca belirlenen kriterlere göre teknogirişim şirketi niteliğini haiz işverenlerce hizmet erbabına bedelsiz veya indirimli olarak verilen ve ücret niteliğinde kabul edilen pay senetlerinin, verildiği tarihteki rayiç değerinin o yıldaki bir yıllık brüt ücret tutarını aşmayan kısmı gelir vergisinden istisnadır.

Şu kadar ki hizmet erbabı tarafından bu şekilde iktisap edilen pay senetlerinin; iktisap tarihinden itibaren 3 tam yıl içerisinde elden çıkarılması halinde istisna edilen verginin tamamı, 4 ila 6 yıl içerisinde elden çıkarılması halinde istisna edilen verginin %75'i, 7 ila 12 yıl içerisinde elden çıkarılması halinde istisna edilen verginin %25'i, vergi ziyaı cezası uygulanmaksızın gecikme faizi ile birlikte işverenden tahsil edilir.

Bu şekilde istisna nedeniyle zamanında alınmayan vergilere ilişkin zamanaşımı süresi, hizmet erbabına bedelsiz veya indirimli olarak verilen pay senetlerinin hizmet erbabı tarafından elden çıkarıldığı tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren başlar.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir."

MADDE 3- 193 sayılı Kanunun mülga 69 uncu maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Ticari ve mesleki kazançlarda günlük hasılat tespiti ve gelir vergisi matrahının belirlenmesi

MADDE 69- Ticari veya mesleki faaliyetleri nedeniyle mükellef olanlara yönelik, Vergi Usul Kanununun 127 nci maddesi kapsamında günlük hasılat tutarlarını tespit etmek amacıyla bir ayda üçten, bir takvim yılında on ikiden az olmamak kaydıyla bu madde hükümlerine göre işlem tesis edilmek üzere yoklama yapılabilir.

Birinci fıkra kapsamında İdarece yapılan yoklamalar sonucu tespit edilen günlük hasılat tutarları ortalamasından hareketle aylık hasılat tutarı hesaplanır. Bu şekilde tespit edilen aylık hasılat tutarlarının toplamı, tespit yapılan ay sayısına bölünmek suretiyle aylık ortalama hasılat tutarı belirlenir. Aylık ortalama hasılat tutarı, faaliyette bulunulan ay sayısı ile çarpılmak suretiyle mükelleflerin ilgili takvim yılı hasılatları tespit edilir.

İkinci fıkra kapsamında tespit edilen hasılat tutarları ile;

a) Bilanço esasına göre defter tutanlar için ilgili takvim yılına ait gelir tablosunda yer alan brüt satış tutarı,

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

VERGİ KANUNLARI İLE BAZI KANUNLARDA VE 375 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 22/A maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan "her türlü ödemelerde," ibaresi "her türlü ödemelerde (mahkeme kararları ve icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak ödemeler dâhil)," şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun "Muaflık ve İstisnalar" başlıklı ikinci kısmının üçüncü bölümünün başlığı "Diğer Muaflık ve İstisnalar" şeklinde değiştirilmiş ve mülga 17 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Hizmet erbabına pay senedi verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde ücret istisnası:

MADDE 17- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca belirlenen kriterlere göre teknogirişim şirketi niteliğini haiz işverenlerce hizmet erbabına bedelsiz veya indirimli olarak verilen ve ücret niteliğinde kabul edilen pay senetlerinin, verildiği tarihteki rayiç değerinin o yıldaki bir yıllık brüt ücret tutarını aşmayan kısmı gelir vergisinden istisnadır.

Şu kadar ki, hizmet erbabı tarafından bu şekilde iktisap edilen pay senetlerinin; iktisap tarihinden itibaren üç tam yıl içerisinde elden çıkarılması halinde istisna edilen verginin tamamı, dört ila altı yıl içerisinde elden çıkarılması halinde istisna edilen verginin %75'i, yedi ila on iki yıl içerisinde elden çıkarılması halinde istisna edilen verginin %25'i, vergi ziyaı cezası uygulanmaksızın gecikme faizi ile birlikte işverenden tahsil edilir.

Bu şekilde istisna nedeniyle zamanında alınmayan vergilere ilişkin zamanaşımı süresi, hizmet erbabına bedelsiz veya indirimli olarak verilen pay senetlerinin hizmet erbabı tarafından elden çıkarıldığı tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren başlar.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir."

MADDE 3- 193 sayılı Kanunun mülga 69 uncu maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Ticari ve mesleki kazançlarda günlük hasılat tespiti ve gelir vergisi matrahının belirlenmesi:

MADDE 69- Ticari veya mesleki faaliyetleri nedeniyle mükellef olanlara yönelik, Vergi Usul Kanununun 127 nci maddesi kapsamında günlük hasılat tutarlarını tespit etmek amacıyla bir ayda üçten, bir takvim yılında on ikiden az olmamak kaydıyla bu madde hükümlerine göre işlem tesis edilmek üzere yoklama yapılabilir.

Birinci fıkra kapsamında İdarece yapılan yoklamalar sonucu tespit edilen günlük hasılat tutarları ortalamasından hareketle aylık hasılat tutarı hesaplanır. Bu şekilde tespit edilen aylık hasılat tutarlarının toplamı, tespit yapılan ay sayısına bölünmek suretiyle aylık ortalama hasılat tutarı belirlenir. Aylık ortalama hasılat tutarı, faaliyette bulunulan ay sayısı ile çarpılmak suretiyle mükelleflerin ilgili takvim yılı hasılatları tespit edilir.

İkinci fıkra kapsamında tespit edilen hasılat tutarları ile;

a) Bilanço esasına göre defter tutanlar için ilgili takvim yılına ait gelir tablosunda yer alan brüt satış tutarı,

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

b) İşletme hesabı esasına göre defter tutanlar için ilgili takvim yılına ait işletme hesap özetinde yer alan dönem içinde elde edilen hasılat tutarı,

c) Serbest meslek kazanç defteri tutanlar için ilgili takvim yılına ait serbest meslek kazanç bildiriminde yer alan gayrisafi hasılat tutarı,

arasındaki fark %20'den fazla olan mükellefler Vergi Usul Kanununun 370 inci maddesi kapsamında izaha davet edilir ve izahın değerlendirilmesi mezkur madde hükmüne göre yapılır.

Bu madde hükümleri kurumlar vergisi mükellefleri hakkında da uygulanır.

Cumhurbaşkanı bu maddede yer alan oranı bir katına kadar artırmaya veya sıfıra kadar indirmeye, tekrar kanuni seviyesine getirmeye; Hazine ve Maliye Bakanlığı maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

MADDE 4- 193 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler ve sekizinci fıkrasına "Farklı oranlar tespit edilmek suretiyle de kullanılabilir." ibaresinden önce gelmek üzere aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

"19. 23/10/2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, Kanun kapsamındaki faaliyetleri dolayısıyla hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına yaptıkları ödemelerden,

20. Cumhurbaşkanınca belirlenen sektörler veya faaliyet konularına ilişkin mal ve hizmet alımlarına yönelik yapılan ödemelerden,"

"- (19) ve (20) numaralı bentler kapsamındaki vergi kesintisine tabi ödemeler için faaliyet konuları, ödeme türleri, sektörler, iş grupları ve iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte,"

MADDE 5- 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 153/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ve düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'undan az olmamak üzere" ibaresi "az ve 10 milyon Türk Lirasından fazla olmamak üzere düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'u tutarında" şeklinde, üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde, dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "girdiği tarihten itibaren bir ay içinde" ibaresi "girmesini müteakiben yazıyla" şeklinde, "ve düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'undan az olmamak üzere yazıyla otuz" ibaresi "az ve 10 milyon Türk Lirasından fazla olmamak üzere düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'u tutarında, altmış" şeklinde, beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "ve düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'undan az olmamak üzere" ibaresi "az ve 10 milyon Türk Lirasından fazla olmamak üzere düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'u tutarında" şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkranın son cümlesi ve altıncı fıkrasının son cümlesi, yedinci fıkrasının son cümlesi, dokuzuncu fıkrasının son cümlesi ile on birinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"Birinci fıkrada sayılanların, mükellefiyeti bulunan adi ortaklık, ticaret şirketleri ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin kanuni temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, idarecisi, asgari % 10 ortağı olması, bunları devralması, kısmen veya tamamen bunlara devrolunması halinde, keyfiyetin vergi dairesinin ıttılaına girmesini müteakiben birinci fıkrada yer alan şartların altmış gün içerisinde yerine getirilmesi veya aynı süre içerisinde sayılan kişilerin statülerinin sonlandırılması koşullarından birinin sağlanması bu mükelleflerden yazılı olarak istenir. Altmış günlük süre içinde, şartların yerine getirilmemesi ve sayılan kişilerin statülerinin devam ettirilmesi halinde, birinci fıkrada sayılan kişilerin teminat isteme tarihi itibarıyla tahakkuk etmiş tüm vergi borçları, mükellef müşterek ve müteselsil sorumlu olmak

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

b) İşletme hesabı esasına göre defter tutanlar için ilgili takvim yılına ait işletme hesap özetinde yer alan dönem içinde elde edilen hasılat tutarı,

c) Serbest meslek kazanç defteri tutanlar için ilgili takvim yılına ait serbest meslek kazanç bildiriminde yer alan gayrisafi hasılat tutarı,

arasındaki fark %20'den fazla olan mükellefler Vergi Usul Kanununun 370 inci maddesi kapsamında izaha davet edilir ve izahın değerlendirilmesi mezkûr madde hükmüne göre yapılır.

Bu madde hükümleri kurumlar vergisi mükellefleri hakkında da uygulanır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

MADDE 4- 193 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler ve sekizinci fıkrasına "Farklı oranlar tespit edilmek suretiyle de kullanılabilir." ibaresinden önce gelmek üzere aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

"19. 23/10/2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, mezkûr Kanun kapsamındaki faaliyetleri dolayısıyla hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına yaptıkları ödemelerden,

20. Cumhurbaşkanınca belirlenen sektörler veya faaliyet konularına ilişkin mal ve hizmet alımlarına yönelik yapılan ödemelerden,"

"-(19) ve (20) numaralı bentler kapsamındaki vergi kesintisine tabi ödemeler için faaliyet konuları, ödeme türleri, sektörler, iş grupları ve iş nevileri itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte,"

MADDE 5- 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 153/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ve düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'undan az olmamak üzere" ibaresi "az ve 10 milyon Türk lirasından fazla olmamak üzere düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'u tutarında" şeklinde, üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde, dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "girdiği tarihten itibaren bir ay içinde" ibaresi "girmesini müteakiben yazıyla" şeklinde, "ve düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'undan az olmamak üzere yazıyla otuz" ibaresi "az ve 10 milyon Türk lirasından fazla olmamak üzere düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'u tutarında, altmış" şeklinde, beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "ve düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'undan az olmamak üzere" ibaresi "az ve 10 milyon Türk lirasından fazla olmamak üzere düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'u tutarında" şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkranın son cümlesi ve altıncı fıkrasının son cümlesi, yedinci fıkrasının son cümlesi, dokuzuncu fıkrasının son cümlesi ile on birinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"Birinci fıkrada sayılanların, mükellefiyeti bulunan adi ortaklık, ticaret şirketleri ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin kanuni temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, idarecisi, asgari % 10 ortağı olması, bunları devralması, kısmen veya tamamen bunlara devrolunması halinde, keyfiyetin vergi dairesinin ıttılaına girmesini müteakiben birinci fıkrada yer alan şartların altmış gün içerisinde yerine getirilmesi veya aynı süre içerisinde sayılan kişilerin statülerinin sonlandırılması koşullarından birinin sağlanması bu mükelleflerden yazılı olarak istenir. Altmış günlük süre içinde, şartların yerine getirilmemesi ve sayılan kişilerin statülerinin devam ettirilmesi halinde, birinci fıkrada sayılan kişilerin teminat isteme tarihi itibarıyla tahakkuk etmiş tüm vergi borçları, mükellef müşterek ve müteselsil sorumlu olmak üzere,

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

üzere, bu kişilerden 6183 sayılı Kanun uyarınca takip ve tahsil edilir. Ancak, altmış günlük süre içerisinde mezkûr kişilerin statülerinin sona erdirilmesine yönelik yasal girişimleri başlatmış olan ve bu durumu muteber vesikalar ile ispat ve tevsik eden mükellefler, bu yasal girişimler sonucunda birinci fıkra kapsamındaki kişilerin statülerinin sona erdirilmesi şartıyla, söz konusu borçların takip ve tahsilinde müşterek ve müteselsil sorumlu tutulmaz. Mezkûr kişilerin statülerinin altmış günlük süreden sonra sona erdirilmesi durumunda, alınmış teminat mükellefin talebi üzerine, maddenin yedinci fıkrasındaki süre ve şartlar aranmaksızın, başkaca vergi borcu bulunmaması kaydıyla mükellefe iade olunur."

MADDE 6- 213 sayılı Kanunun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan "Mükelleflere" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve mükellef olmayanlara," ibaresi ve (7) numaralı bendinde yer alan "Elektronik ticarette" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve internet dâhil olmak üzere her türlü dijital ortamın alım, satım, kiralama, ilan ve reklam gibi iktisadi ve ticari amaçlarla kullanıldığı hallerde" ibaresi, "amacıyla elektronik ortamda" ibaresinden sonra gelmek üzere "iktisadi ve" ibaresi, "ticari faaliyetlerine ilişkin" ibaresinden önce gelmek üzere ", elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılara, erişim sağlayıcılara, içerik sağlayıcılara, yer sağlayıcılara ve sosyal ağ sağlayıcılara iktisadi ve" ibaresi eklenmiş, "ve/veya" ibaresi ", elektronik ticaret hizmet sağlayıcılara," şeklinde, "elektronik ticaret ortamını" ibaresi "ortam" şeklinde, "alım satıma" ibaresi ", alım, satım, kiralama, ilan ve reklama" şeklinde, "bilgilerin aracı hizmet sağlayıcıları" ibaresi "bilgiler ile içerik sağlayıcılar tarafından üretilen ya da sağlanan bilgilerin aracı hizmet sağlayıcıları, elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcıları, erişim sağlayıcılar, yer sağlayıcılar ve/veya sosyal ağ sağlayıcılar" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 213 sayılı Kanunun 263 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ticaret" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve kıymetli madenler" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 8- 213 sayılı Kanunun 274 üncü maddesinden sonra gelmek üzere 274/A maddesi eklenmiştir.

"Kıymetli madenler

MADDE 274/A- Altın, gümüş, platin ve paladyum gibi kıymetli madenler borsa rayici ile değerlenir. Borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedel olarak, bu rayiç yerine maliyet bedeli esas alınır.

Bu madde hükmü kıymetli maden ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da caridir. Kıymetli maden ile olan mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar ve borçlar değerleme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır. Alacak ve borçların değerleme günü kıymetine ircasına ilişkin olarak, 280, 281 ve 285 inci maddelerde yer alan hükümler bu fıkra kapsamındaki alacak ve borçlar bakımından da geçerlidir."

MADDE 9- 213 sayılı Kanunun 344 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Vergi kanunlarına göre mükellefiyet tesis ettirilmesi gerektiği halde bu zorunluluğa uyulmaksızın vergi dairesinin ıttılaı dışında ticari, zirai veya mesleki faaliyette bulunmak suretiyle vergi ziyaına sebebiyet verilmesi durumunda, birinci, ikinci ve üçüncü fıkralara göre kesilecek vergi ziyaı cezası yüzde elli artırılarak uygulanır. Aynı vergi türü ve dönemine ilişkin daha sonra yapılacak tarhiyatlar nedeniyle kesilecek vergi ziyaı cezalarına da aynı artırım hükmü tatbik edilir."

MADDE 10- 213 sayılı Kanunun 352 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "bağlı cetvele" ibaresi "bağlı 1 sayılı cetvele" şeklinde, ikinci cümlesinde yer alan "bağlı cetvelde" ibaresi "bağlı 1 sayılı cetvelde" şeklinde ve Kanuna bağlı "Usulsüzlük Cezalarına Ait Cetvel" başlığı "1 Sayılı Usulsüzlük Cezalarına Ait Cetvel" şeklinde, mevcut Usulsüzlük Cezalarına Ait Cetveldeki miktarlar aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

bu kişilerden 6183 sayılı Kanun uyarınca takip ve tahsil edilir. Ancak, altmış günlük süre içerisinde mezkûr kişilerin statülerinin sona erdirilmesine yönelik yasal girişimleri başlatmış olan ve bu durumu muteber vesikalar ile ispat ve tevsik eden mükellefler, bu yasal girişimler sonucunda birinci fıkra kapsamındaki kişilerin statülerinin sona erdirilmesi şartıyla, söz konusu borçların takip ve tahsilinde müşterek ve müteselsil sorumlu tutulmaz. Mezkûr kişilerin statülerinin altmış günlük süreden sonra sona erdirilmesi durumunda, alınmış teminat mükellefin talebi üzerine, maddenin yedinci fıkrasındaki süre ve şartlar aranmaksızın, başkaca vergi borcu bulunmaması kaydıyla mükellefe iade olunur."

MADDE 6- 213 sayılı Kanunun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan "Mükelleflere" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve mükellef olmayanlara," ibaresi ve (7) numaralı bendinde yer alan "Elektronik ticarette" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve internet dâhil olmak üzere her türlü dijital ortamın alım, satım, kiralama, ilan ve reklam gibi iktisadi ve ticari amaçlarla kullanıldığı hallerde" ibaresi, "amacıyla elektronik ortamda" ibaresinden sonra gelmek üzere "iktisadi ve" ibaresi, "ticari faaliyetlerine ilişkin" ibaresinden önce gelmek üzere ", elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılara, erişim sağlayıcılara, içerik sağlayıcılara, yer sağlayıcılara ve sosyal ağ sağlayıcılara iktisadi ve" ibaresi eklenmiş, "ve/veya" ibaresi ", elektronik ticaret hizmet sağlayıcılara," şeklinde, "elektronik ticaret ortamını" ibaresi "ortam" şeklinde, "alım satıma" ibaresi ", alım, satım, kiralama, ilan ve reklama" şeklinde, "bilgilerin aracı hizmet sağlayıcıları" ibaresi "bilgiler ile içerik sağlayıcılar tarafından üretilen ya da sağlanan bilgilerin aracı hizmet sağlayıcıları, elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcıları, erişim sağlayıcılar, yer sağlayıcılar ve/veya sosyal ağ sağlayıcılar" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 213 sayılı Kanunun 263 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ticaret" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve kıymetli madenler" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 8- 213 sayılı Kanunun 274 üncü maddesinden sonra gelmek üzere 274/A maddesi eklenmiştir.

"Kıymetli madenler:

MADDE 274/A- Altın, gümüş, platin ve paladyum gibi kıymetli madenler borsa rayici ile değerlenir. Borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedel olarak, bu rayiç yerine maliyet bedeli esas alınır.

Bu madde hükmü kıymetli maden ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da caridir. Kıymetli maden ile olan mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar ve borçlar değerleme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır. Alacak ve borçların değerleme günü kıymetine ircasına ilişkin olarak 280 inci, 281 inci ve 285 inci maddelerde yer alan hükümler bu fıkra kapsamındaki alacak ve borçlar bakımından da geçerlidir."

MADDE 9- 213 sayılı Kanunun 344 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Vergi kanunlarına göre mükellefiyet tesis ettirilmesi gerektiği halde bu zorunluluğa uyulmaksızın vergi dairesinin ıttılaı dışında ticari, zirai veya mesleki faaliyette bulunmak suretiyle vergi ziyaına sebebiyet verilmesi durumunda, birinci, ikinci ve üçüncü fıkralara göre kesilecek vergi ziyaı cezası yüzde elli artırılarak uygulanır. Aynı vergi türü ve dönemine ilişkin daha sonra yapılacak tarhiyatlar nedeniyle kesilecek vergi ziyaı cezalarına da aynı artırım hükmü tatbik edilir."

MADDE 10- 213 sayılı Kanunun 352 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "bağlı cetvele" ibaresi "bağlı 1 sayılı cetvele" şeklinde, ikinci cümlesinde yer alan "bağlı cetvelde" ibaresi "bağlı 1 sayılı cetvelde" şeklinde ve Kanuna bağlı "Usulsüzlük Cezalarına Ait Cetvel" başlığı "1 Sayılı Usulsüzlük Cezalarına Ait Cetvel" şeklinde, mevcut Usulsüzlük Cezalarına Ait Cetveldeki miktarlar aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

"1 Sayılı Usulsüzlük Cezalarına Ait Cetvel

Mükellef Grupları	Birinci derece usulsüzlükler için (TL)	İkinci derece usulsüzlükler için (TL)
1. Sermaye şirketleri	20.000	10.000
2. Sermaye şirketleri dışında kalan birinci sınıf tüccar ve serbest meslek erbabı	10.000	5.000
3. İkinci sınıf tüccarlar	5.000	3.500
4. Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	3.500	2.250
5. Kazancı basit usulde tespit edilenler	2.250	1.500
6. Gelir Vergisinden muaf esnaf	1.500	1.000"

MADDE 11- 213 sayılı Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan "1.000 Türk lirasından aşağı olmamak üzere" ibaresi "bir takvim yılı içinde ilk tespitte 10.000 Türk lirasından, sonraki tespitlerde Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tutarlardan aşağı olmamak üzere" şeklinde, "500.000" ibaresi "10 milyon" şeklinde değiştirilmiş, aynı bendin birinci paragrafına aşağıdaki cümleler eklenmiş, (2) numaralı bendinde yer alan "1.000" ibaresi "bir takvim yılında ilk tespitte 10.000 Türk lirası, sonraki tespitlerde Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tutarlarda" şeklinde, "50.000" ibaresi "1 milyon" şeklinde, "500.000" ibaresi "10 milyon" şeklinde değiştirilmiş, aynı bendin birinci paragrafına aşağıdaki cümleler eklenmiş, (3) numaralı bendi aşağıdaki şekilde, (6) numaralı bendinde yer alan "250.000.000 lira" ibaresi "100.000 Türk lirası" şeklinde, (10) numaralı bendinde yer alan "75.000.000 lira" ibaresi "15.000 Türk lirası" şeklinde değiştirilmiş ve Kanuna aşağıdaki 2 sayılı cetvel eklenmiştir.

"Tek tespitte aynı neviden birden fazla belgenin düzenlenmediğinin tespit edilmesi durumunda her bir belge için ayrı ayrı ceza kesilir ancak bu tespit, bu bent uyarınca kesilecek ceza uygulamasında, Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tespit sayısının belirlenmesinde bir adet tespit olarak değerlendirilir. Şu kadar ki, bu bentte yer alan özel usulsüzlük cezasına tabi fiillerin, belgeleri almak zorunda olanlar tarafından, idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken süreyi takip eden beş iş günü içerisinde idareye bildirilmesi durumunda, alıcı adına özel usulsüzlük cezası kesilmez. Bu bent kapsamındaki belgelerin düzenlenmediğinin belgeyi almak zorunda olanlar tarafından, idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken süreyi takip eden beş iş günü içerisinde idareye bildirildiği durumlarda, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan özel usulsüzlük cezası 3 kat olarak uygulanır. Bu bent kapsamındaki belgeler yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlenmesi halinde, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan özel usulsüzlük cezası 2 kat olarak uygulanır. Bu bent kapsamındaki belgelerin yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlendiğinin belgeyi almak zorunda olanlar tarafından beş iş günü içerisinde idareye bildirildiği durumlarda, söz konusu belgeleri düzenleyenler adına bu bentte yer alan cezalar 6 kat olarak uygulanır."

"Tek tespitte aynı neviden birden fazla belgenin düzenlenmediğinin tespit edilmesi durumunda her bir belge için ayrı ayrı ceza kesilir ancak bu tespit, bu bent uyarınca kesilecek ceza uygulamasında, Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tespit sayısının belirlenmesinde bir adet tespit olarak değerlendirilir. Bu bent kapsamındaki belgelerin düzenlenmediğinin belge muhteviyatı işlemin muhatapları tarafından,

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

"1 Sayılı Usulsüzlük Cezalarına Ait Cetvel

Mükellef Grupları	Birinci derece usulsüzlükler için (TL)	İkinci derece usulsüzlükler için (TL)
1. Sermaye şirketleri	20.000	10.000
2. Sermaye şirketleri dışında kalan birinci sınıf tüccar ve serbest meslek erbabı	10.000	5.000
3. İkinci sınıf tüccarlar	5.000	3.500
4. Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	3.500	2.250
5. Kazancı basit usulde tespit edilenler	2.250	1.500
6. Gelir Vergisinden muaf esnaf	1.500	1.000"

MADDE 11- 213 sayılı Kanunun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan "1.000 Türk lirasından aşağı olmamak üzere" ibaresi "bir takvim yılı içinde ilk tespitte 10.000 Türk lirasından, sonraki tespitlerde Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tutarlardan aşağı olmamak üzere" şeklinde, "500.000" ibaresi "10 milyon" şeklinde değiştirilmiş, aynı bendin birinci paragrafına aşağıdaki cümleler eklenmiş, (2) numaralı bendinde yer alan "1.000 Türk lirası" ibaresi "bir takvim yılında ilk tespitte 10.000 Türk lirası, sonraki tespitlerde Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tutarlarda" şeklinde, "50.000" ibaresi "1 milyon" şeklinde, "500.000" ibaresi "10 milyon" şeklinde değiştirilmiş, aynı bendin birinci paragrafına aşağıdaki cümleler eklenmiş, (3) numaralı bendi aşağıdaki şekilde, (6) numaralı bendinde yer alan "250.000.000 lira" ibaresi "65.000 Türk lirası" şeklinde, (10) numaralı bendinde yer alan "75.000.000 lira" ibaresi "15.000 Türk lirası" şeklinde değiştirilmiş ve Kanuna aşağıdaki 2 sayılı cetvel eklenmiştir.

"Tek tespitte aynı neviden birden fazla belgenin düzenlenmediğinin tespit edilmesi durumunda her bir belge için ayrı ayrı ceza kesilir ancak bu tespit, bu bent uyarınca kesilecek ceza uygulamasında, Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tespit sayısının belirlenmesinde bir adet tespit olarak değerlendirilir. Şu kadar ki, bu bentte yer alan özel usulsüzlük cezasına tabi fiillerin, belgeleri almak zorunda olanlar tarafından, idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken süreyi takip eden beş iş günü içerisinde idareye bildirilmesi durumunda, alıcı adına özel usulsüzlük cezası kesilmez. Bu bent kapsamındaki belgelerin düzenlenmediğinin belgeyi almak zorunda olanlar tarafından, idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken süreyi takip eden beş iş günü içerisinde idareye bildirildiği durumlarda, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan özel usulsüzlük cezası üç kat olarak uygulanır. Bu bent kapsamındaki belgeler yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlenmesi halinde, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan özel usulsüzlük cezası iki kat olarak uygulanır. Bu bent kapsamındaki belgelerin yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlendiğinin belgeyi almak zorunda olanlar tarafından beş iş günü içerisinde idareye bildirildiği durumlarda, söz konusu belgeleri düzenleyenler adına bu bentte yer alan cezalar altı kat olarak uygulanır."

"Tek tespitte aynı neviden birden fazla belgenin düzenlenmediğinin tespit edilmesi durumunda her bir belge için ayrı ayrı ceza kesilir ancak bu tespit, bu bent uyarınca kesilecek ceza uygulamasında, Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tespit sayısının belirlenmesinde bir adet tespit olarak değerlendirilir. Bu bent kapsamındaki belgelerin düzenlenmediğinin belge muhteviyatı işlemin muhatapları tarafından,

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken süreyi takip eden beş iş günü içerisinde idareye bildirilmesi durumunda, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan özel usulsüzlük cezası 3 kat olarak uygulanır. Bu bent kapsamındaki belgeler yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlenmesi halinde, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan özel usulsüzlük cezası 2 kat olarak uygulanır. Bu bent kapsamındaki belgelerin yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlendiğinin belge muhteviyatı işlemin muhatapları tarafından beş iş günü içerisinde idareye bildirildiği durumlarda, söz konusu belgeleri düzenleyenler adına bu bentte yer alan cezalar 6 kat olarak uygulanır."

"3. 232 nci maddenin birinci fıkrasının 1 ila 5 numaralı bentlerinde sayılanlar dışında kalan kişilerin fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi ve giriş ve yolcu taşıma biletlerini almadıklarının tespit edilmesi halinde bunlara her bir belge için 5.000 Türk lirası özel usulsüzlük cezası kesilir. Ancak, bu bent uyarınca kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı bir takvim yılı için 50.000 Türk lirasını geçemez. Şu kadar ki, bu bent kapsamındaki kişiler tarafından, idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken tarihi takip eden beş iş günü içerisinde belgenin düzenlenmediğinin idareye bildirilmesi durumunda, bunlar adına özel usulsüzlük cezası kesilmez."

"2 Sayılı Cetvel

	353 üncü Maddenin Birinci Fıkrasının (1) Numaralı Bendi Ceza Miktarı (Asgari-TL)	353 üncü Maddenin Birinci Fıkrasının (2) Numaralı Bendi Ceza Miktarı (TL)
2. Tespit	20.000	20.000
3. Tespit	30.000	30.000
4. Tespit	40.000	40.000
5. Tespit	50.000	50.000
6. ve Sonraki Tespitler	100.000	100.000"

MADDE 12- 213 sayılı Kanunun 355 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "1 Yeni Türk Lirasından" ibaresi "40 Türk lirasından" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 213 sayılı Kanunun mükerrer 355 inci maddesinin başlığına "107/A," ibaresinden sonra gelmek üzere "152/A, 153/A," ibaresi eklenmiş, aynı maddenin;

a) Birinci fıkrasının; (1) numaralı bendinde yer alan "1.000" ibaresi "25.000" şeklinde, (2) numaralı bendinde yer alan "500" ibaresi "12.500" şeklinde, (3) numaralı bendinde yer alan "250" ibaresi "6.500" şeklinde, üçüncü cümlesi aşağıdaki şekilde, dördüncü cümlesinde yer alan "1 milyon" ibaresi "10 milyon" şeklinde, son cümlesinde yer alan "Mükerrer" ibaresi "152/A maddesi veya mükerrer" şeklinde değiştirilmiştir.

"Mükerrer 257 nci maddenin birinci fıkrasının (7) numaralı bendi ile getirilen zorunluluklara uymayanlar ile aynı bent kapsamında bildirilmesi gereken alım, satım, kiralama, ilan ve reklama ilişkin bilgileri bildirmeyen, eksik veya yanıltıcı bildirimde bulunanlara, bildirilmeyen, eksik veya yanıltıcı bildirilen her bir alım, satım, kiralama, ilan ve reklama konu mal ve hizmete ilişkin bilgi ve diğer yükümlülükler için (1), (2) ve (3) numaralı bentler uyarınca özel usulsüzlük cezası kesilir, bu şekilde kesilen özel usulsüzlük cezası her bir bildirim için 10 milyon Türk lirasından fazla olamaz."

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken süreyi takip eden beş iş günü içerisinde idareye bildirilmesi durumunda, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan özel usulsüzlük cezası üç kat olarak uygulanır. Bu bent kapsamındaki belgeler yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlenmesi halinde, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan özel usulsüzlük cezası iki kat olarak uygulanır. Bu bent kapsamındaki belgelerin yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlendiğinin belge muhteviyatı işlemin muhatapları tarafından beş iş günü içerisinde idareye bildirildiği durumlarda, söz konusu belgeleri düzenleyenler adına bu bentte yer alan cezalar altı kat olarak uygulanır."

"3. 232 nci maddenin birinci fıkrasının 1 ila 5 numaralı bentlerinde sayılanlar dışında kalan kişilerin fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi ve giriş ve yolcu taşıma biletlerini almadıklarının tespit edilmesi halinde bunlara her bir belge için 5.000 Türk lirası özel usulsüzlük cezası kesilir. Ancak, bu bent uyarınca kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı bir takvim yılı için 50.000 Türk lirasını geçemez. Şu kadar ki, bu bent kapsamındaki kişiler tarafından, idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken tarihi takip eden beş iş günü içerisinde belgenin düzenlenmediğinin idareye bildirilmesi durumunda, bunlar adına özel usulsüzlük cezası kesilmez."

"2 Sayılı Cetvel

	353 üncü Maddenin Birinci Fıkrasının (1) Numaralı Bendi Ceza Miktarı (Asgari-TL)	353 üncü Maddenin Birinci Fıkrasının (2) Numaralı Bendi Ceza Miktarı (TL)
2. Tespit	20.000	20.000
3. Tespit	30.000	30.000
4. Tespit	40.000	40.000
5. Tespit	50.000	50.000
6. ve Sonraki Tespitler	100.000	100.000"

MADDE 12- 213 sayılı Kanunun 355 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "1 Yeni Türk Lirasından" ibaresi "40 Türk lirasından" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 213 sayılı Kanunun mükerrer 355 inci maddesinin başlığına "107/A," ibaresinden sonra gelmek üzere "152/A, 153/A," ibaresi eklenmiş, aynı maddenin;

a) Birinci fıkrasının; (1) numaralı bendinde yer alan "1.000" ibaresi "20.000" şeklinde, (2) numaralı bendinde yer alan "500" ibaresi "10.000" şeklinde, (3) numaralı bendinde yer alan "250" ibaresi "5.000" şeklinde, üçüncü cümlesi aşağıdaki şekilde, dördüncü cümlesinde yer alan "1 milyon" ibaresi "10 milyon" şeklinde, son cümlesinde yer alan "Mükerrer" ibaresi "152/A maddesi veya mükerrer" şeklinde değiştirilmiştir.

"Mükerrer 257 nci maddenin birinci fıkrasının (7) numaralı bendi ile getirilen zorunluluklara uymayanlar ile aynı bent kapsamında bildirilmesi gereken alım, satım, kiralama, ilan ve reklama ilişkin bilgileri bildirmeyen, eksik veya yanıltıcı bildirimde bulunanlara, bildirilmeyen, eksik veya yanıltıcı bildirilen her bir alım, satım, kiralama, ilan ve reklama konu mal ve hizmete ilişkin bilgi ve diğer yükümlülükler için (1), (2) ve (3) numaralı bentler uyarınca özel usulsüzlük cezası kesilir, bu şekilde kesilen özel usulsüzlük cezası her bir bildirim için 10 milyon Türk lirasından fazla olamaz."

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

b) Dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "uymayan mükelleflerden" ibaresi "uymayanların" şeklinde, "% 5'i" ibaresi "% 10'u" şeklinde, ikinci cümlesinde yer alan "kesilen mükellefler" ibaresi "kesilenler" şeklinde, üçüncü cümlesinde yer alan "770.000 TL'yi" ibaresi "20 milyon Türk lirasını" şeklinde değiştirilmiş, fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Tevsik zorunluluğuna aykırı bir şekilde ödeme yapanların durumu ödemeyi takip eden beş iş günü içerisinde kendiliğinden idareye bildirmesi halinde, ödemede bulunan adına bu fıkra uyarınca özel usulsüzlük cezası kesilmez."

c) Dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Mal teslimi veya hizmet ifalarına ilişkin tahsilatların, banka ve benzeri finans kurumları, ödeme kuruluşları veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi aracılığıyla başkalarının adı ve/veya hesabı kullanılarak yapılması durumunda, her bir işlem için bu maddeye göre uygulanan cezalardan az olmamak üzere işleme konu tutarın % 10'u nispetinde, mal teslimi veya hizmet ifasını yapanlar ile adına ve/veya hesabına ödeme yapılanlara ayrı ayrı özel usulsüzlük cezası kesilir. Bu şekilde ceza kesilen mükellefler hakkında üçüncü fıkra hükmü uygulanmaz. Ancak, bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı 20 milyon Türk lirasını geçemez.

23/2/2006 tarihli ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu uyarınca izin verilen durumlar hariç olmak üzere kredi kartı, banka kartı, ön ödemeli kart, karekod, elektronik cüzdan ve benzeri ödeme araçları kullanılmak suretiyle gerçekleştirilen tahsilatların, kendi mükellefiyeti adına kayıtlı olmayan ödeme sistemleri veya cihazları aracılığıyla yapılması durumunda, tahsilatı yapan mükelleflere ve kendi adına kayıtlı olan bu sistemleri veya cihazları kullandıranlara ayrı ayrı her bir işlem için bu maddeye göre tatbik olunan özel usulsüzlük cezasının 3 katı uygulanır. Şu kadar ki, bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı 20 milyon Türk lirasını geçemez.

153/A maddesinin üçüncü ve müteakip fıkraları uyarınca istenilen teminatın süresinde verilmemesi veya tamamlanmaması halinde mezkûr fıkralar kapsamında verilmesi veya tamamlanması gereken teminat tutarı kadar, teminatı vermeyenler veya tamamlamayanlar adına özel usulsüzlük cezası kesilir. Bu ceza hakkında, Kanunun 376 ncı maddesi ile uzlaşma hükümleri uygulanmaz."

ç) Maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Ödeme kaydedici cihaz üreticisi veya ithalatçıları ile bu cihazlara ilişkin hizmet veren güvenli servis sağlayıcıları, bankalar, elektronik para kuruluşları, ödeme kuruluşları, şarj ağı işletme lisansı sahipleri ve elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, imzalanması, iletilmesi ve saklanması hususlarından herhangi biri için hizmet verme konusunda yetkilendirilenler ile sipariş, satış, muhasebe, stok takip vb. programları kullandıran, teslim eden veya satan mükelleflerden; bu Kanunun 149, mükerrer 242 ve mükerrer 257 nci maddeleri uyarınca vergi güvenliğini sağlamak amacıyla, Hazine ve Maliye Bakanlığınca nitelikleri belirlenip onaylanan ve kullanma yükümlülüğü getirilen elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemler haricindeki cihaz ve sistemleri veya kullanmaması gereken elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemleri mükelleflere kullandıran, teslim eden veya satanlara, Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre bu cihaz ve sistemlerle entegre veya bağlantılı olarak çalışması gereken program, cihaz veya sistemleri gerekli entegrasyonu veya bağlantıyı yapmadan kullandıran, teslim eden veya satanlara, Hazine ve Maliye Bakanlığı veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarına bu cihaz ve sistemler tarafından aktarılması gereken belge, bilgi ve verilerin aktarılmasını sağlayacak sistemleri kurmayan veya 359 uncu maddenin (ç) ve

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

b) Dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “uymayan mükelleflerden” ibaresi “uymayanların” şeklinde, “% 5’i” ibaresi “% 10’u” şeklinde, ikinci cümlesinde yer alan “kesilen mükellefler” ibaresi “kesilenler” şeklinde, üçüncü cümlesinde yer alan “770.000 TL’yi” ibaresi “20 milyon Türk lirasını” şeklinde değiştirilmiş, fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Tevsik zorunluluğuna aykırı bir şekilde ödeme yapanların, durumu ödemeyi takip eden beş iş günü içerisinde kendiliğinden idareye bildirmesi halinde, ödemede bulunan adına bu fıkra uyarınca özel usulsüzlük cezası kesilmez.”

c) Dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Mal teslimi veya hizmet ifalarına ilişkin tahsilatların, banka ve benzeri finans kurumları, ödeme kuruluşları veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi aracılığıyla başkalarının adı ve/veya hesabı kullanılarak yapılması durumunda, her bir işlem için bu maddeye göre uygulanan cezalardan az olmamak üzere işleme konu tutarın % 10’u nispetinde, mal teslimi veya hizmet ifasını yapanlar ile adına ve/veya hesabına ödeme yapılanlara ayrı ayrı özel usulsüzlük cezası kesilir. Bu şekilde ceza kesilen mükellefler hakkında üçüncü fıkra hükmü uygulanmaz. Ancak, bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı 20 milyon Türk lirasını geçemez.

23/2/2006 tarihli ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu uyarınca izin verilen durumlar hariç olmak üzere kredi kartı, banka kartı, ön ödemeli kart, karekod, elektronik cüzdan ve benzeri ödeme araçları kullanılmak suretiyle gerçekleştirilen tahsilatların, kendi mükellefiyeti adına kayıtlı olmayan ödeme sistemleri veya cihazları aracılığıyla yapılması durumunda, tahsilatı yapan mükelleflere ve kendi adına kayıtlı olan bu sistemleri veya cihazları kullandıranlara ayrı ayrı her bir işlem için bu maddeye göre tatbik olunan özel usulsüzlük cezasının üç katı uygulanır. Şu kadar ki, bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı 20 milyon Türk lirasını geçemez.

153/A maddesinin üçüncü ve müteakip fıkraları uyarınca istenilen teminatın süresinde verilmemesi veya tamamlanmaması halinde mezkûr fıkralar kapsamında verilmesi veya tamamlanması gereken teminat tutarı kadar, teminatı vermeyenler veya tamamlamayanlar adına özel usulsüzlük cezası kesilir. Bu ceza hakkında, Kanunun 376 ncı maddesi ile uzlaşma hükümleri uygulanmaz.”

ç) Maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Ödeme kaydedici cihaz üreticisi veya ithalatçıları ile bu cihazlara ilişkin hizmet veren güvenli servis sağlayıcıları, bankalar, elektronik para kuruluşları, ödeme kuruluşları, şarj ağı işletme lisansı sahipleri ve elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, imzalanması, iletilmesi ve saklanması hususlarından herhangi biri için hizmet verme konusunda yetkilendirilenler ile sipariş, satış, muhasebe, stok takip vb. programları kullandıran, teslim eden veya satan mükelleflerden; bu Kanunun 149 uncu, mükerrer 242 nci ve mükerrer 257 nci maddeleri uyarınca vergi güvenliğini sağlamak amacıyla, Hazine ve Maliye Bakanlığınca nitelikleri belirlenip onaylanan ve kullanma yükümlülüğü getirilen elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemler haricindeki cihaz ve sistemleri veya kullanmaması gereken elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemleri mükelleflere kullandıran, teslim eden veya satanlara, Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre bu cihaz ve sistemlerle entegre veya bağlantılı olarak çalışması gereken program, cihaz veya sistemleri gerekli entegrasyonu veya bağlantıyı yapmadan kullandıran, teslim eden veya satanlara, Hazine ve Maliye Bakanlığı veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarına bu cihaz ve sistemler tarafından aktarılması gereken belge, bilgi ve verilerin aktarılmasını sağlayacak sistemleri kurmayan veya 359 uncu maddenin (ç) ve

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(d) bendi kapsamına girenler hariç olmak üzere bu sistemlerin gerçeğe uygun olmayan şekilde belge, bilgi ve veri aktarmasına sebebiyet verenler ile elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, imzalanması, iletilmesi ve saklanması ile bunlara ilişkin sistem ve yazılım gereksinimleri hususlarında Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara aykırı davrananlara her bir tespit için ayrı ayrı olmak üzere birinci fıkranın (1) numaralı bendinde yer alan özel usulsüzlük cezasının 10 katı tutarında özel usulsüzlük cezası kesilir. Ancak bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı 20 milyon Türk lirasını geçemez. Bu fıkraya göre ceza kesilmesini gerektiren fiillerin, aynı zamanda 3100 sayılı Kanun uyarınca usulsüzlük veya özel usulsüzlük cezası kesilmesini gerektirmesi durumunda aynı fiillerden dolayı 3100 sayılı Kanun uyarınca ayrıca ceza kesilmez.

Tek bir fiilin bu maddede yer alan birden fazla özel usulsüzlük cezası kesilmesini gerektirmesi halinde bu cezalardan en ağırı kesilir.”

MADDE 14- 213 sayılı Kanunun;

a) 112 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Uzlaşılan vergilerde gecikme faizi; uzlaşılan vergi miktarına, (a) fıkrasında belirtilen tarihten itibaren uzlaşma tutanağının imzalandığı tarihe kadar geçen süre için uygulanır.” cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

b) 376 ncı maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

c) Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “vergilerle bunlara” ibaresi “vergilere” şeklinde değiştirilmiş, “tarh edilen vergi ve” ibaresi, ikinci cümlesi ile yedinci cümlesinde yer alan “vergi ve” ibareleri madde metninden çıkarılmış, ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “harçların” ibaresi “harçlara ilişkin cezaların” şeklinde ve üçüncü fıkrasında yer alan “tarh edilecek vergilerde” ibaresi “kesilecek cezalarda” şeklinde değiştirilmiştir.

ç) Ek 7 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan “vergi veya” ibareleri ve üçüncü fıkrası ile dördüncü fıkrasında yer alan “tarhedilen vergiye veya” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

d) Ek 8 inci maddesinde yer alan “vergi ve” ibareleri madde metninden çıkarılmış, “112 ve 368 inci maddeleri hükümleri” ibaresi “368 inci madde hükmü” şeklinde, “8 numaralı bendi” ibaresi “dördüncü fıkrası” şeklinde değiştirilmiştir.

e) Ek 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “uzlaşılan vergi ve cezalar hakkında 376 ncı maddenin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi hükmü dışında indirim uygulanmaz.” ibaresi “uzlaşılan cezalar hakkında başkaca bir indirim uygulanmaz.” şeklinde değiştirilmiş ve ikinci fıkrasında yer alan “vergi ve” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

f) Ek 11 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “vergiler ve bunlara” ibaresi “vergilere” şeklinde değiştirilmiş, “tarh edilecek vergi ve” ibaresi, ikinci fıkrasının son cümlesi ve üçüncü fıkrasında yer alan “verginin tarhından ve” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(d) bendi kapsamına girenler hariç olmak üzere bu sistemlerin gerçeğe uygun olmayan şekilde belge, bilgi ve veri aktarmasına sebebiyet verenler ile elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, imzalanması, iletilmesi ve saklanması ile bunlara ilişkin sistem ve yazılım gereksinimleri hususlarında Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara aykırı davrananlara her bir tespit için ayrı ayrı olmak üzere birinci fıkranın (1) numaralı bendinde yer alan özel usulsüzlük cezasının on katı tutarında özel usulsüzlük cezası kesilir. Ancak bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı 20 milyon Türk lirasını geçemez. Bu fıkraya göre ceza kesilmesini gerektiren fiillerin, aynı zamanda 6/12/1984 tarihli ve 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun uyarınca usulsüzlük veya özel usulsüzlük cezası kesilmesini gerektirmesi durumunda aynı fiillerden dolayı 3100 sayılı Kanun uyarınca ayrıca ceza kesilmez.

Tek bir fiilin bu maddede yer alan birden fazla özel usulsüzlük cezası kesilmesini gerektirmesi halinde bu cezalardan en ağırı kesilir.”

MADDE 14- 213 sayılı Kanunun;

a) 112 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Uzlaşılan vergilerde gecikme faizi; uzlaşılan vergi miktarına, (a) fıkrasında belirtilen tarihten itibaren uzlaşma tutanağının imzalandığı tarihe kadar geçen süre için uygulanır.” cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

b) 376 ncı maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

c) Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “vergilerle bunlara” ibaresi “vergilere” şeklinde değiştirilmiş, “tarh edilen vergi ve” ibaresi madde metninden çıkarılmış, ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve yedinci cümlesinde yer alan “vergi ve” ibaresi madde metninden çıkarılmış, ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “harçların” ibaresi “harçlara ilişkin cezaların” şeklinde ve üçüncü fıkrasında yer alan “tarh edilecek vergilerde” ibaresi “kesilecek cezalarda” şeklinde değiştirilmiştir.

ç) Ek 7 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan “vergi veya” ibareleri madde metninden çıkarılmış, üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve dördüncü fıkrasında yer alan “tarhedilen vergiye veya” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

d) Ek 8 inci maddesinde yer alan “vergi ve” ibareleri madde metninden çıkarılmış, “112 ve 368 inci maddeleri hükümleri” ibaresi “368 inci madde hükmü” şeklinde, “8 numaralı bendi” ibaresi “dördüncü fıkrası” şeklinde değiştirilmiştir.

e) Ek 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “uzlaşılan vergi ve cezalar hakkında 376 ncı maddenin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi hükmü dışında indirim uygulanmaz.” ibaresi “uzlaşılan cezalar hakkında başkaca bir indirim uygulanmaz.” şeklinde değiştirilmiş ve ikinci fıkrasında yer alan “vergi ve” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

f) Ek 11 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “vergiler ve bunlara” ibaresi “vergilere” şeklinde değiştirilmiş, “tarh edilecek vergi ve” ibaresi madde metninden çıkarılmış, ikinci fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve üçüncü fıkrasında yer alan “verginin tarhından ve” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 15- 213 sayılı Kanunun ek 13 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Fazla çalışma ücreti

EK MADDE 13- (1) Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatı kadro veya pozisyonlarında bulunan memur ve sözleşmeli personelden icra, tahsilat, yoklama ile yaygın ve yoğun vergi denetimi işlemlerini fiilen daire dışında yapmakla görevlendirilen ve bu görevleri nedeniyle normal mesai saatleri dışında fiilen çalışanlara, bu şekilde çalıştıkları her bir saat için 160 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda fazla çalışma ücreti ödenir. Bu ödemeden Hazine ve Maliye Bakanlığı kadrolarında olup aynı işlemler için görevlendirilen; Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatında geçici görevli bulunan memurlar ile gelir servisi bulunan malmüdürlüklerinde görevli memur ve sözleşmeli personel de aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanır. Bu ödeme damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz. Bu madde kapsamında ödeme yapılanlara, ödemenin yapıldığı günler için diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde ayrıca fazla çalışma ücreti ödenmez. Bu fıkraya göre her bir personel için ödenebilecek fazla çalışma ücreti ayda 50 saati ve fazla çalışma ücreti ödenebilecek personel sayısı ise Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatı kadro ve pozisyonlarında bulunan toplam memur ve sözleşmeli personel sayısının %20'sini geçemez. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Gelir İdaresi Başkanlığı yetkilidir."

MADDE 16- 213 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 35- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce uzlaşma talep edildiği halde henüz uzlaşma günü verilmemiş, uzlaşma günü verilmiş ancak uzlaşma görüşmesi yapılmamış ya da çeşitli nedenlerle uzlaşma günü ertelenmiş veya uzlaşma talep süresi geçmemiş olan vergi ve cezalara ilişkin bu Kanunun 112 nci, 376 ncı, ek 1 inci, ek 7 nci, ek 8 inci, ek 9 uncu ve ek 11 inci maddelerinin bu maddeyi ihdas eden Kanunla değiştirilmeden önceki hükümleri uygulanır."

MADDE 17- 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine aşağıdaki parantez içi hüküm eklenmiştir.

"(Bu bendin uygulanmasında gezi, eğlence, spor ve amatör balıkçılık gibi faaliyetlerde kullanılan araçlar, özel tekne ve yatlar, deniz taşıma aracı olarak kabul edilmez.)"

MADDE 18- 3065 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "167 nci maddesi [(5) numaralı fıkrasının (a) bendi ile (7) numaralı fıkrası hariç]" ibaresi "167 nci maddesinin birinci fıkrası [(3) numaralı bendi, (5) numaralı bendinin (a) alt bendi, (7) numaralı bendi ile (12) numaralı bendinin (a) alt bendi hariç]" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 19- 3065 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasının (c) bendinin parantez içi hükmünde yer alan "mükerrer indirime yol açmayacak şekilde" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Vergi Usul Kanununda düzenlenen zamanaşımı süreleri ile bağlı olmaksızın yapılacak vergi incelemesi sonucuna göre" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 20- 3065 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"f) Beş takvim yılı süresince indirim yoluyla giderilemeyen katma değer vergisi."

MADDE 21- 3065 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "13" ibaresinden sonra gelmek üzere "[birinci fıkrasının (b) bendi hariç]" ibaresi eklenmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 15- 213 sayılı Kanunun ek 13 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Fazla çalışma ücreti:

EK MADDE 13- Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatı kadro veya pozisyonlarında bulunan memur ve sözleşmeli personelden icra, tahsilat, yoklama ile yaygın ve yoğun vergi denetimi işlemlerini fiilen daire dışında yapmakla görevlendirilen ve bu görevleri nedeniyle normal mesai saatleri dışında fiilen çalışanlara, bu şekilde çalıştıkları her bir saat için 160 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda fazla çalışma ücreti ödenir. Bu ödemeden Hazine ve Maliye Bakanlığı kadrolarında olup aynı işlemler için görevlendirilenlerden; Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatında geçici görevli bulunan memurlar ile gelir servisi bulunan malmüdürlüklerinde görevli memur ve sözleşmeli personel de aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanır. Bu ödeme damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz. Bu madde kapsamında ödeme yapılanlara, ödemenin yapıldığı günler için diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde ayrıca fazla çalışma ücreti ödenmez. Bu fıkraya göre her bir personel için ödenebilecek fazla çalışma ücreti ayda 50 saati ve fazla çalışma ücreti ödenebilecek personel sayısı ise Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatı kadro ve pozisyonlarında bulunan toplam memur ve sözleşmeli personel sayısının %20'sini geçemez. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Gelir İdaresi Başkanlığı yetkilidir."

MADDE 16- 213 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 35- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce uzlaşma talep edildiği halde henüz uzlaşma günü verilmemiş, uzlaşma günü verilmiş ancak uzlaşma görüşmesi yapılmamış ya da çeşitli nedenlerle uzlaşma günü ertelenmiş veya uzlaşma talep süresi geçmemiş olan vergi ve cezalara ilişkin bu Kanunun 112 nci, 376 ncı, ek 1 inci, ek 7 nci, ek 8 inci, ek 9 uncu ve ek 11 inci maddelerinin bu maddeyi ihdas eden Kanunla değiştirilmeden önceki hükümleri uygulanır."

MADDE 17- 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine aşağıdaki parantez içi hüküm eklenmiştir.

"(Bu bendin uygulanmasında gezi, eğlence, spor ve amatör balıkçılık gibi faaliyetlerde kullanılan araçlar, özel tekne ve yatlar, deniz taşıma aracı olarak kabul edilmez.)"

MADDE 18- 3065 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "167 nci maddesi [(5) numaralı fıkrasının (a) bendi ile (7) numaralı fıkrası hariç]" ibaresi "167 nci maddesinin birinci fıkrası [(3) numaralı bendi, (5) numaralı bendinin (a) alt bendi, (7) numaralı bendi ile (12) numaralı bendinin (a) alt bendi hariç]" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 19- 3065 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasının (c) bendinin parantez içi hükmünde yer alan "mükerrer indirime yol açmayacak şekilde" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Vergi Usul Kanununda düzenlenen zamanaşımı süreleri ile bağlı olmaksızın yapılacak vergi incelemesi sonucuna göre" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 20- 3065 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"f) Beş takvim yılı süresince indirim yoluyla giderilemeyen katma değer vergisi."

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 22- 3065 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin ikinci fıkrasına birinci cümlesinden önce gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve mevcut birinci cümlesinde yer alan "Maliye Bakanlığı" ibaresi "Şu kadar ki, Hazine ve Maliye Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

"Bu Kanun hükümleri uyarınca iade hakkı doğuran işlemlerden kaynaklanan iade taleplerinin vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirilmesi esastır."

MADDE 23- 3065 sayılı Kanunun 58 inci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Şu kadar ki, bu Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi uyarınca indirilemeyecek katma değer vergisi, sonraki döneme devreden katma değer vergisi hesabından çıkarılarak özel bir hesaba alınır. Özel hesaba alınan sonraki döneme devreden katma değer vergisinin, üç yıl içinde mükellefler tarafından yapılacak talep üzerine, Vergi Usul Kanununda düzenlenen zamanaşımı süreleri ile bağlı olmaksızın talep tarihinden itibaren bir yıl içerisinde yapılacak vergi incelemesi sonucunda incelemenin tamamlandığı yıla ilişkin gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınabilir. Bu suretle talepte bulunulmayan katma değer vergisi gider yazılamaz.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, bu maddenin uygulanmasında vergi incelemesi dışında farklı usuller tespit etmeye, maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

MADDE 24- 3065 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 45- 6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde, genel bütçeli kamu idareleri ile yabancı devlet kurum ve kuruluşları arasında imzalanan protokol kapsamında genel bütçeli kamu idarelerine bağışlanmak üzere, konut, iş yeri, okul, öğrenci yurdu, hastane, ibadethane, kültür ve sanat merkezi, kütüphane gibi taşınmazların inşasına ilişkin yabancı devlet kurum ve kuruluşlarına 1/1/2024 tarihinden itibaren yapılan teslim ve hizmetler ile bu yerlerde genel bütçeli kamu idareleri ile yabancı devlet kurum ve kuruluşları arasında imzalanan protokol kapsamında genel bütçeli kamu idarelerine bağışlanacak konutların yabancı devlet kurum ve kuruluşlarına teslimi 31/12/2025 tarihine kadar katma değer vergisinden müstesnadır.

Bu kapsamda yapılan teslim ve hizmetler nedeniyle yüklenilen vergiler, vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan vergiden indirilir. İndirim yoluyla telafi edilemeyen vergiler bu Kanunun 32 nci maddesi hükmü uyarınca istisna kapsamında işlem yapan mükellefin talebi üzerine iade edilir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

MADDE 25- 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinin ilk cümlesinde yer alan "imal ettikleri ürünlerin" ibaresi "imal ettikleri ürünlerin yurt dışına" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 26- 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinde yer alan "167 nci maddesi [(5) numaralı fıkrasının (a) bendi ve (7) numaralı fıkrası kapsamında ithal edilen eşya ile (12) numaralı fıkrasının (a) bendi" ibaresi "167 nci maddesinin birinci fıkrası [(3) numaralı bendi, (5) numaralı bendinin (a) alt bendi ve (7) numaralı bendi kapsamında ithal edilen eşya ile (12) numaralı bendinin (a) alt bendi" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 27- 4760 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "tutarın %20'sine tekabül eden" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 21- 3065 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin ikinci fıkrasına birinci cümlesinden önce gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve mevcut birinci cümlesinde yer alan "Maliye Bakanlığı" ibaresi "Şu kadar ki, Hazine ve Maliye Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

"Bu Kanun hükümleri uyarınca iade hakkı doğuran işlemlerden kaynaklanan iade taleplerinin vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirilmesi esastır."

MADDE 22- 3065 sayılı Kanunun 58 inci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Şu kadar ki, bu Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi uyarınca indirilemeyecek katma değer vergisi, sonraki döneme devreden katma değer vergisi hesabından çıkarılarak özel bir hesaba alınır. Özel hesaba alınan sonraki döneme devreden katma değer vergisi, üç yıl içinde mükellefler tarafından yapılacak talep üzerine, Vergi Usul Kanununda düzenlenen zamanaşımı süreleri ile bağlı olmaksızın talep tarihinden itibaren bir yıl içerisinde yapılacak vergi incelemesi sonucunda incelemenin tamamlandığı yıla ilişkin gelir veya kurumlar vergisinin tespitinde gider olarak dikkate alınabilir. Bu suretle talepte bulunulmayan katma değer vergisi gider yazılamaz.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, bu maddenin uygulanmasında vergi incelemesi dışında farklı usuller tespit etmeye, maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

MADDE 23- 3065 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 45- 6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde, genel bütçeli kamu idareleri ile yabancı devlet kurum ve kuruluşları arasında imzalanan protokol kapsamında genel bütçeli kamu idarelerine bağışlanmak üzere, konut, iş yeri, okul, öğrenci yurdu, hastane, ibadethane, kültür ve sanat merkezi, kütüphane gibi taşınmazların inşasına ilişkin yabancı devlet kurum ve kuruluşlarına 1/1/2024 tarihinden itibaren yapılan teslim ve hizmetler ile bu yerlerde genel bütçeli kamu idareleri ile yabancı devlet kurum ve kuruluşları arasında imzalanan protokol kapsamında genel bütçeli kamu idarelerine bağışlanacak konutların yabancı devlet kurum ve kuruluşlarına teslimi 31/12/2025 tarihine kadar katma değer vergisinden müstesnadır.

Bu kapsamda yapılan teslim ve hizmetler nedeniyle yüklenilen vergiler, vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan vergiden indirilir. İndirim yoluyla telafi edilemeyen vergiler bu Kanunun 32 nci maddesi hükmü uyarınca istisna kapsamında işlem yapan mükellefin talebi üzerine iade edilir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

MADDE 24- 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinin ilk cümlesinde yer alan "imal ettikleri ürünlerin" ibaresi "imal ettikleri ürünlerin yurt dışına" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 25- 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinde yer alan "167 nci Maddesi [(5) numaralı fıkrasının (a) bendi ve (7) numaralı fıkrası kapsamında ithal edilen eşya ile (12) numaralı fıkrasının (a) bendi" ibaresi "167 nci maddesinin birinci fıkrası [(3) numaralı bendi, (5) numaralı bendinin (a) alt bendi ve (7) numaralı bendi kapsamında ithal edilen eşya ile (12) numaralı bendinin (a) alt bendi" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 26- 4760 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "tutarın %20'sine tekabül eden" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile
132 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 28- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "% 2' sidir." ibaresi "% 2,25'idir." şeklinde değiştirilmiş ve ikinci cümlesinde yer alan "oranına" ibarelerinden sonra gelmek üzere "kadar" ibareleri eklenmiştir.

MADDE 29- 5510 sayılı Kanunun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "10.000" ibaresi "12.500" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 30- 5510 sayılı Kanunun geçici 95 inci maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 31- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 104- Ek 19 uncu madde uyarınca yapılacak ödemeler kapsamında ortaya çıkan ödenek ihtiyacını karşılamak amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibine 2024 yılında ödenek eklemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir."

MADDE 32- 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin son cümlesinde yer alan "elde edilen" ibaresi, "elde edilen, (d) bendindeki istisnadan yararlanamayan fon ve ortaklıklardan elde edilenler hariç," şeklinde değiştirilmiş ve (d) bendine aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

"Bu istisnadan faydalanılabilmesi için fon ve ortaklıkların (emeklilik yatırım fonları hariç) sahip oldukları taşınmazlardan elde ettikleri kazançların en az %50'sinin, elde edildiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken ayı izleyen ikinci ayın sonuna kadar kar payı olarak dağıtılması şarttır. Bu süre içerisinde belirtilen orana kadar karın ortaklara dağıtılmaması durumunda, istisnadan faydalanılması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır."

MADDE 33- 5520 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler ve dördüncü fıkrasında yer alan "dar mükellef olmasına göre" ibaresinden sonra gelmek üzere ", birinci fıkranın; (h) bendi kapsamındaki vergi kesintisine konu ödemeleri faaliyet konuları ve ödeme türleri itibarıyla, (ı) bendi kapsamında vergi kesintisine konu mal ve hizmetleri ise faaliyet konuları, sektörler, iş grupları, iş nevileri itibarıyla" ibaresi eklenmiştir.

"h) 23/10/2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, Kanun kapsamındaki faaliyetleri dolayısıyla hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına yaptıkları ödemelerden.

ı) Cumhurbaşkanınca belirlenen sektörler veya faaliyet konularına ilişkin mal ve hizmet alımlarına yönelik yapılan ödemelerden."

MADDE 34- 5520 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler ve sekizinci fıkrasında yer alan "dar mükellef olmasına göre" ibaresinden sonra gelmek üzere ", birinci fıkranın; (e) bendi kapsamındaki vergi kesintisine konu ödemeleri faaliyet konuları ve ödeme türleri itibarıyla, (f) bendi kapsamında vergi kesintisine konu mal ve hizmetleri ise faaliyet konuları, sektörler, iş grupları, iş nevileri itibarıyla" ibaresi eklenmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 27- 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına (k) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

"l) Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu 1949 tarihli Cenevre Sözleşmeleri ve bu sözleşmelerin 1977 tarihli ek protokolleri gereği, savaşta ve barışta uluslararası yardımları yürütmekle mükellef özel hukuk tüzel kişiliğini haiz kamuya yararlı dernek olan Türkiye Kızılay Derneği ile bu derneğe ait veya bağlı işletmelerde çalışanlar,"

MADDE 28- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "%2'sidir." ibaresi "%2,25'idir." şeklinde değiştirilmiş ve üçüncü cümlesinde yer alan "oranına" ibarelerinden sonra gelmek üzere "kadar" ibareleri eklenmiştir.

MADDE 29- 5510 sayılı Kanunun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "10.000" ibaresi "12.500" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 30- 5510 sayılı Kanunun geçici 95 inci maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 31- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 104- Ek 19 uncu madde uyarınca yapılacak ödemeler kapsamında ortaya çıkan ödenek ihtiyacını karşılamak amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibine 2024 yılında ödenek eklemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir."

MADDE 32- 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin son cümlesinde yer alan "elde edilen" ibaresi, "elde edilen, (d) bendindeki istisnadan yararlanamayan fon ve ortaklıklardan elde edilenler hariç," şeklinde değiştirilmiş ve (d) bendine aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

"Bu istisnadan faydalanılabilmesi için fon ve ortaklıkların (emeklilik yatırım fonları hariç) sahip oldukları taşınmazlardan elde ettikleri kazançların en az %50'sinin, elde edildiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken ayı izleyen ikinci ayın sonuna kadar kar payı olarak dağıtılması şarttır. Bu süre içerisinde belirtilen orana kadar karın ortaklara dağıtılmaması durumunda, istisnadan faydalanılması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır."

MADDE 33- 5520 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler ve dördüncü fıkrasında yer alan "dar mükellef olmasına göre" ibaresinden sonra gelmek üzere ", birinci fıkranın; (h) bendi kapsamındaki vergi kesintisine konu ödemeleri faaliyet konuları ve ödeme türleri itibarıyla, (ı) bendi kapsamında vergi kesintisine konu mal ve hizmetleri ise faaliyet konuları, sektörler, iş grupları, iş nevileri itibarıyla" ibaresi eklenmiştir.

"h) 23/10/2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, mezkûr Kanun kapsamındaki faaliyetleri dolayısıyla hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına yaptıkları ödemelerden.

ı) Cumhurbaşkanınca belirlenen sektörler veya faaliyet konularına ilişkin mal ve hizmet alımlarına yönelik yapılan ödemelerden."

MADDE 34- 5520 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler ve sekizinci fıkrasında yer alan "dar mükellef olmasına göre" ibaresinden sonra gelmek üzere ", birinci fıkranın; (e) bendi kapsamındaki vergi kesintisine konu ödemeleri faaliyet konuları ve ödeme türleri itibarıyla, (f) bendi kapsamında vergi kesintisine konu mal ve hizmetleri ise faaliyet konuları, sektörler, iş grupları, iş nevileri itibarıyla" ibaresi eklenmiştir.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

"e) 23/10/2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, Kanun kapsamındaki faaliyetleri dolayısıyla Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunan hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına yaptıkları ödemelerden.

f) Cumhurbaşkanınca belirlenen sektörler veya faaliyet konularına ilişkin Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunanlardan mal ve hizmet alımlarına yönelik yapılan ödemelerden."

MADDE 35- 5520 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ve emeklilik şirketlerinin" ibaresi ", emeklilik şirketleri ve 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanuna göre yap-işlet-devret modeli çerçevesinde gerçekleştirilen projeler ile 21/2/2013 tarihli ve 6428 sayılı Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yaptırılması, Yenilenmesi ve Hizmet Alınması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükümlerine göre kamu özel iş birliği modeli çerçevesinde yürütülen projelerde sözleşmenin tarafı olarak faaliyette bulunan şirketlerin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 36- 5520 sayılı Kanuna 32/B maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Yurt içi asgari kurumlar vergisi

MADDE 32/C- (1) 32 nci ve 32/A maddeleri hükümleri dikkate alınarak hesaplanan kurumlar vergisi, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancının % 10'undan az olamaz.

(2) Yurt içi asgari kurumlar vergisi hesaplanırken birinci fıkrada belirtilen kurum kazancından aşağıdaki istisna ve indirimler düşülür:

a) 5 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (ç), (i), (j) ve (k) bentleri ile sahip oldukları taşınmazlardan elde edilen kazançlar dışında (d) bendinde sayılan istisna kazançlar,

b) 10 uncu maddenin birinci fıkrasının; (g) ve (h) bentleri kapsamındaki indirimler,

c) 16/12/1999 tarihli ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında vergiden istisna edilen kazançlar,

ç) 10/7/2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 407 nci maddesi kapsamında tanımlanan mikro ve küçük işletmelerin istisna kapsamındaki teknoloji geliştirme bölgeleri kazançları ile Ar-Ge ve tasarım indirimleri.

(3) Birinci fıkra kapsamında hesaplanan yurt içi asgari kurumlar vergisinden, 32 nci maddenin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkraları uyarınca indirimli oran uygulaması nedeniyle alınmayan vergi ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından alınmış olan teşvik belgelerindeki yatırıma katkı tutarlarının kullanılması nedeniyle 32/A maddesi hükmüne istinaden ilgili hesap döneminde alınmayan vergi indirilir ve ödenmesi gereken yurt içi asgari kurumlar vergisi belirlenir.

(4) Bu madde hükmü geçici vergi dönemleri için de uygulanır.

(5) İlk defa faaliyete başlayan kurumlar hakkında faaliyete başlanılan hesap döneminden itibaren üç hesap dönemi boyunca bu madde hükümleri uygulanmaz.

(6) Bu maddede yer alan indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancı ibaresi, hesap dönemi sonundaki ticari bilanço karına kanunen kabul edilmeyen giderlerin eklenmesiyle bulunan tutarı ifade eder.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“e) 6563 sayılı Kanun hükümlerine göre aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, mezkûr Kanun kapsamındaki faaliyetleri dolayısıyla Türkiye’de iş yeri veya daimi temsilcisi bulunan hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına yaptıkları ödemelerden.

f) Cumhurbaşkanınca belirlenen sektörler veya faaliyet konularına ilişkin Türkiye’de iş yeri veya daimi temsilcisi bulunanlardan mal ve hizmet alımlarına yönelik yapılan ödemelerden.”

MADDE 35- 5520 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ve emeklilik şirketlerinin” ibaresi “, emeklilik şirketleri ve 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanuna göre yap-işlet-devret modeli çerçevesinde gerçekleştirilen projeler ile 21/2/2013 tarihli ve 6428 sayılı Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yaptırılması, Yenilenmesi ve Hizmet Alınması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükümlerine göre kamu özel iş birliği modeli çerçevesinde yürütülen projelerde sözleşmenin tarafı olarak faaliyette bulunan şirketlerin” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 36- 5520 sayılı Kanuna 32/B maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Yurt içi asgari kurumlar vergisi

MADDE 32/C- (1) 32 nci ve 32/A maddeleri hükümleri dikkate alınarak hesaplanan kurumlar vergisi, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancının %10’undan az olamaz.

(2) Yurt içi asgari kurumlar vergisi hesaplanırken birinci fıkrada belirtilen kurum kazancından aşağıdaki istisna ve indirimler düşülür:

a) 5 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (ç), (i), (j) ve (k) bentleri ile sahip oldukları taşınmazlardan elde edilen kazançlar dışında (d) bendinde sayılan istisna kazançlar,

b) 10 uncu maddenin birinci fıkrasının; (g) ve (h) bentleri kapsamındaki indirimler,

c) 16/12/1999 tarihli ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu kapsamında vergiden istisna edilen kazançlar,

ç) 4691 sayılı Kanun kapsamındaki kazanç istisnası ile kurumlar vergisi matrahından indirim konusu yapılabilen Ar-Ge ve tasarım indirimleri.

(3) Birinci fıkra kapsamında hesaplanan yurt içi asgari kurumlar vergisinden, 32 nci maddenin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkraları uyarınca indirimli oran uygulaması nedeniyle alınmayan vergi ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından alınmış olan teşvik belgelerindeki yatırıma katkı tutarlarının kullanılması nedeniyle 32/A maddesi hükmüne istinaden ilgili hesap döneminde alınmayan vergi indirilir ve ödenmesi gereken yurt içi asgari kurumlar vergisi belirlenir.

(4) Bu madde hükmü geçici vergi dönemleri için de uygulanır.

(5) İlk defa faaliyete başlayan kurumlar hakkında faaliyete başlanılan hesap döneminden itibaren üç hesap dönemi boyunca bu madde hükümleri uygulanmaz.

(6) Bu maddede yer alan indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancı ibaresi, hesap dönemi sonundaki ticari bilanço karına kanunen kabul edilmeyen giderlerin eklenmesiyle bulunan tutarı ifade eder.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(7) Birinci fıkrada yer alan oranı, sektörler, faaliyet konusu, iş kolları ya da üretim alanları itibarıyla ayrı ayrı ya da birlikte sıfıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanı, maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

MADDE 37- 5520 sayılı Kanunun dördüncü kısım başlığı “Ortak Hükümler” şeklinde değiştirilmiş, Kanuna 36 ncı maddeden sonra gelmek üzere kısım ve bölüm başlığı ile birlikte aşağıdaki madde eklenmiştir.

“BEŞİNCİ KISIM

Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi ve Geçici Maddeler

BİRİNCİ BÖLÜM

Verginin Konusu, Tanımlar, Muafiyet ve İstisnalar

Verginin konusu

EK MADDE 1- (1) Nihai ana işletmesinin konsolide finansal tablosundaki yıllık konsolide hasılatı, gelirin raporlandığı hesap döneminden önceki dört hesap döneminin en az ikisinde 750 milyon Avro karşılığı Türk lirası sınırını geçen çok uluslu işletme gruplarının bağlı işletmelerinin ilgili hesap dönemindeki kazançları, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisine tabidir.

(2) Hesap döneminin 12 aydan farklı olması durumunda, hesaplanan konsolide hasılatın bir yıla iblağ edilmesi ile tespit olunan tutar, birinci fıkra kapsamındaki hasılat sınırının tespitinde dikkate alınır.”

MADDE 38- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Tanımlar

EK MADDE 2- (1) Bu Kısmın uygulamasında;

a) Ana işletme: Bir nihai ana işletmeyi, bir ara ana işletmeyi ya da kısmen sahip olunan ana işletmeyi,

b) Ana merkez: Bir işyerinin finansal muhasebe net kazanç veya zararını finansal tablolarına dahil eden işletmeyi,

c) Ara ana işletme: Aynı çok uluslu işletme grubuna bağlı başka bir bağlı işletmede doğrudan veya dolaylı olarak mülkiyet payına sahip olan bir bağlı işletmeyi (nihai ana işletme, kısmen sahip olunan ana işletme, işyeri veya yatırım işletmesi hariç),

ç) Bağlı işletme: Bir gruba dahil olan herhangi bir işletmeyi veya bir ana merkeze bağlı işyerini,

d) Çok uluslu işletme grubu: Nihai ana işletmenin bulunduğu ülke dışında en az bir ülkede bir veya daha fazla işletmeye veya işyerine sahip olan bir işletme grubunu,

e) Gayrimenkul yatırım aracı: Ağırlıklı olarak taşınmazlara yatırım yapmak suretiyle hak sahiplerine gelir sağlamayı amaçlayan ve işletme veya hak sahibi bazında tek aşamalı vergilemenin yapıldığı işletmeleri,

f) Grup: Ortaklık ilişkisi ya da kontrol gücüyle birbirine bağlı olan ve varlıkları, yükümlülükleri, gelir ve giderleri ve nakit akışlarına nihai ana işletmenin konsolide finansal tablolarında yer verilen işletmeler topluluğu (büyüklük veya önem derecesi kriterleri açısından nihai ana işletmenin konsolide finansal tablolarında yer almayan ya da bu tablolara birebir aktarılmayan veya satılmak için iktisap olunan ve bu yüzden nihai ana işletmenin konsolide finansal tabloları dışında tutulan işletmeler dahil) ile başka bir grubun parçası olmaması koşuluyla, bulunduğu ülke dışındaki diğer ülkelerde bir veya daha fazla işyerine sahip olan ana merkezleri,

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(7) Birinci fıkrada yer alan oranı; sektörler, faaliyet konusu, iş kolları ya da üretim alanları itibarıyla ayrı ayrı ya da birlikte sıfıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanı, maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

MADDE 37- 5520 sayılı Kanunun dördüncü kısım başlığı “Ortak Hükümler” şeklinde değiştirilmiş, Kanuna 36 ncı maddesinden sonra gelmek üzere kısım ve bölüm başlığı ile birlikte aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“BEŞİNCİ KISIM

Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi ve Geçici Maddeler

BİRİNCİ BÖLÜM

Verginin Konusu, Tanımlar, Muafiyet ve İstisnalar

Verginin konusu

EK MADDE 1- (1) Nihai ana işletmesinin konsolide finansal tablosundaki yıllık konsolide hasılatı, gelirin raporlandığı hesap döneminden önceki dört hesap döneminin en az ikisinde 750 milyon avro karşılığı Türk lirası sınırını geçen çok uluslu işletme gruplarının bağlı işletmelerinin ilgili hesap dönemindeki kazançları, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisine tabidir.

(2) Hesap döneminin on iki aydan farklı olması durumunda, hesaplanan konsolide hasılatın bir yıla iblağ edilmesi ile tespit olunan tutar, birinci fıkra kapsamındaki hasılat sınırının tespitinde dikkate alınır.”

MADDE 38- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Tanımlar

EK MADDE 2- (1) Bu Kısmın uygulamasında;

a) Ana işletme: Bir nihai ana işletmeyi, bir ara ana işletmeyi ya da kısmen sahip olunan ana işletmeyi,

b) Ana merkez: Bir iş yerinin finansal muhasebe net kazanç veya zararını finansal tablolarına dahil eden işletmeyi,

c) Ara ana işletme: Aynı çok uluslu işletme grubuna bağlı başka bir bağlı işletmede doğrudan veya dolaylı olarak mülkiyet payına sahip olan bir bağlı işletmeyi (nihai ana işletme, kısmen sahip olunan ana işletme, iş yeri veya yatırım işletmesi hariç),

ç) Bağlı işletme: Bir gruba dahil olan herhangi bir işletmeyi veya bir ana merkeze bağlı iş yerini,

d) Çok uluslu işletme grubu: Nihai ana işletmenin bulunduğu ülke dışında en az bir ülkede bir veya daha fazla işletmeye veya iş yerine sahip olan bir işletme grubunu,

e) Gayrimenkul yatırım aracı: Ağırlıklı olarak taşınmazlara yatırım yapmak suretiyle hak sahiplerine gelir sağlamayı amaçlayan ve işletme veya hak sahibi bazında tek aşamalı vergilemenin yapıldığı işletmeleri,

f) Grup: Ortaklık ilişkisi ya da kontrol gücüyle birbirine bağlı olan ve varlıkları, yükümlülükleri, gelir ve giderleri ve nakit akışlarına nihai ana işletmenin konsolide finansal tablolarında yer verilen işletmeler topluluğu (büyüklük veya önem derecesi kriterleri açısından nihai ana işletmenin konsolide finansal tablolarında yer almayan ya da bu tablolara birebir aktarılmayan veya satılmak için iktisap olunan ve bu yüzden nihai ana işletmenin konsolide finansal tabloları dışında tutulan işletmeler dahil) ile başka bir grubun parçası olmaması koşuluyla, bulunduğu ülke dışındaki diğer ülkelerde bir veya daha fazla iş yerine sahip olan ana merkezleri,

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

g) Güvenli liman: Ek 6 ncı madde kapsamında hesaplanan küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin sıfır olarak kabul edildiği ve Ek 6 ncı maddenin dokuzuncu fıkrasındaki yetki kapsamında belirlenen yerleri,

ğ) İşletme bazlı kazanç veya zarar: Çok uluslu işletme grubu içerisindeki her bir bağlı işletme tarafından uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlanan ve nihai ana işletmenin konsolide finansal tablolarında da yer verilen finansal muhasebe net kazanç veya zararının (grup içi işlemlere ilişkin konsolidasyon düzeltmeleri dikkate alınmadan önceki tutar) Ek 5 inci madde kapsamındaki düzeltilmiş tutarlarını,

h) İş ortaklığı: Nihai ana işletmenin doğrudan veya dolaylı olarak mülkiyet payının en az %50'sine sahip olduğu ve faaliyet sonuçlarının uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarındaki özkaynak yöntemine göre nihai ana işletmenin finansal tablolarında raporlandığı işletmeyi,

ı) İşyeri: Bir ülkede bulunan ve ticari faaliyetlerin yürütülmesine tahsis edilen ve yürürlükteki uluslararası vergi anlaşmaları uyarınca işyeri olarak kabul edilen işe ilişkin yerleri, yürürlükte uluslararası bir vergi anlaşması bulunmaması durumunda iç mevzuatta yer alan düzenlemeler kapsamında işyeri olarak kabul edilen yerleri, kazancın elde edildiği ülkede kurumlar vergisi benzeri vergilerin bulunmadığı durumlarda ise Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Model Vergi Anlaşmasının 7 nci maddesinde işyeri olarak kabul edilen yerleri ve bunların dışında kalmakla birlikte işletmenin bulunduğu ülke dışında icra edilen faaliyetlere atfedilen kazançların işletmenin bulunduğu ülkede istisna tutulması şartıyla, işletme faaliyetlerinin icrasına tahsis edilen yerleri,

i) Kapsanan vergi: Bir bağlı işletmenin faaliyette bulunduğu ülkede tahakkuk eden gelir ve kurumlar vergisi ile benzeri nitelikteki vergileri, kar dağıtımına dayalı vergileme sistemi kapsamında dağıtılan veya dağıtılmış sayılan karlar üzerinden hesaplanan vergileri, dağıtılsın veya dağıtılmasın kurum kazancı üzerinden kar dağıtımına bağlı olarak hesaplanan vergileri, dağıtılmamış kazançlar ve öz sermaye üzerinden hesaplanan benzer nitelikteki diğer vergileri (nitelikli küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, nitelikli yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, sigorta şirketi tarafından poliçe sahiplerine yapılan prim iadeleri dolayısıyla ödenen vergiler ile nitelikli olmayan iade edilebilir isnat vergisi hariç),

j) Kısmen sahip olunan ana işletme: Aynı çok uluslu işletme grubuna bağlı başka bir bağlı işletmede doğrudan veya dolaylı olarak mülkiyet payına sahip olan ve doğrudan veya dolaylı olarak mülkiyet payının %20'den fazlası çok uluslu işletme grubunun bağlı işletmesi olmayan kişiler tarafından elde tutulan bağlı işletmeyi (nihai ana işletme, işyeri veya yatırım işletmesi hariç),

k) Konsolide hasılat: Nihai ana işletmenin ve o işletmeye bağlı işletmelerin bir hesap dönemindeki gelirlerinin ve nakit akışlarının nihai ana işletme bünyesinde tek bir birimmiş gibi sunulduğu, uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlanan finansal tablolardaki hasılatı,

l) Kontrol gücü: Pay sahibinin işletmenin varlıklarını, yükümlülüklerini, gelirlerini, giderlerini ve nakit akışlarını kabul edilebilir finansal muhasebe standardına uygun olarak birebir konsolide etmek zorunda olduğu bir işletmedeki mülkiyet payını veya konsolide finansal tabloları hazırlamayan pay sahibinin söz konusu tabloları hazırlaması durumunda; işletmenin varlıklarını, yükümlülüklerini, gelir ve giderlerini ve nakit akışlarını birebir konsolide etmesinin gerekli olduğu bir işletmedeki mülkiyet payını,

m) Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi: Ek 6 ncı madde kapsamında hesaplanan vergiyi,

n) Net ülkesel bazlı kazanç: Bir ülkedeki bağlı işletmelerin ülkesel bazlı kazancının sıfırdan büyük olmasını,

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

g) Güvenli liman: Ek 6 ncı madde kapsamında hesaplanan küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin sıfır olarak kabul edildiği ve ek 6 ncı maddenin dokuzuncu fıkrasındaki yetki kapsamında belirlenen yerleri,

ğ) İşletme bazlı kazanç veya zarar: Çok uluslu işletme grubu içerisindeki her bir bağlı işletme tarafından uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlanan ve nihai ana işletmenin konsolide finansal tablolarında da yer verilen finansal muhasebe net kazanç veya zararının (grup içi işlemlere ilişkin konsolidasyon düzeltmeleri dikkate alınmadan önceki tutar) ek 5 inci madde kapsamındaki düzeltilmiş tutarlarını,

h) İş ortaklığı: Nihai ana işletmenin doğrudan veya dolaylı olarak mülkiyet payının en az %50'sine sahip olduğu ve faaliyet sonuçlarının uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarındaki öz kaynak yöntemine göre nihai ana işletmenin finansal tablolarında raporlandığı işletmeyi,

ı) İş yeri: Bir ülkede bulunan ve ticari faaliyetlerin yürütülmesine tahsis edilen ve yürürlükteki uluslararası vergi anlaşmaları uyarınca iş yeri olarak kabul edilen işe ilişkin yerleri, yürürlükte uluslararası bir vergi anlaşması bulunmaması durumunda iç mevzuatta yer alan düzenlemeler kapsamında iş yeri olarak kabul edilen yerleri, kazancın elde edildiği ülkede kurumlar vergisi benzeri vergilerin bulunmadığı durumlarda ise Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Model Vergi Anlaşmasının 7 nci maddesinde iş yeri olarak kabul edilen yerleri ve bunların dışında kalmakla birlikte işletmenin bulunduğu ülke dışında icra edilen faaliyetlere atfedilen kazançların işletmenin bulunduğu ülkede istisna tutulması şartıyla, işletme faaliyetlerinin icrasına tahsis edilen yerleri,

i) Kapsanan vergi: Bir bağlı işletmenin faaliyette bulunduğu ülkede tahakkuk eden gelir ve kurumlar vergisi ile benzeri nitelikteki vergileri, kar dağıtımına dayalı vergileme sistemi kapsamında dağıtılan veya dağıtılmış sayılan karlar üzerinden hesaplanan vergileri, dağıtılsın veya dağıtılmasın kurum kazancı üzerinden kar dağıtımına bağlı olarak hesaplanan vergileri, dağıtılmamış kazançlar ve öz sermaye üzerinden hesaplanan benzer nitelikteki diğer vergileri (nitelikli küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, nitelikli yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, sigorta şirketi tarafından poliçe sahiplerine yapılan prim iadeleri dolayısıyla ödenen vergiler ile nitelikli olmayan iade edilebilir isnat vergisi hariç),

j) Kısmen sahip olunan ana işletme: Aynı çok uluslu işletme grubuna bağlı başka bir bağlı işletmede doğrudan veya dolaylı olarak mülkiyet payına sahip olan ve doğrudan veya dolaylı olarak mülkiyet payının %20'den fazlası çok uluslu işletme grubunun bağlı işletmesi olmayan kişiler tarafından elde tutulan bağlı işletmeyi (nihai ana işletme, iş yeri veya yatırım işletmesi hariç),

k) Konsolide hasılat: Nihai ana işletmenin ve o işletmeye bağlı işletmelerin bir hesap dönemindeki gelirlerinin ve nakit akışlarının nihai ana işletme bünyesinde tek bir birimmiş gibi sunulduğu, uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlanan finansal tablolardaki hasılatı,

l) Kontrol gücü: Pay sahibinin işletmenin varlıklarını, yükümlülüklerini, gelirlerini, giderlerini ve nakit akışlarını kabul edilebilir finansal muhasebe standardına uygun olarak birebir konsolide etmek zorunda olduğu bir işletmedeki mülkiyet payını veya konsolide finansal tabloları hazırlamayan pay sahibinin söz konusu tabloları hazırlaması durumunda; işletmenin varlıklarını, yükümlülüklerini, gelir ve giderlerini ve nakit akışlarını birebir konsolide etmesinin gerekli olduğu bir işletmedeki mülkiyet payını,

m) Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi: Ek 6 ncı madde kapsamında hesaplanan vergiyi,

n) Net ülkesel bazlı kazanç: Bir ülkedeki bağlı işletmelerin ülkesel bazlı kazancının sıfırdan büyük olmasını,

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

o) Net vergi gideri: Uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına göre gider olarak dikkate alınan kapsanan vergiler, vergi giderine dahil edilen cari dönem ve ertelenmiş kapsanan vergiler (işletme bazlı kazanç veya zararın hesaplamasına dahil edilmeyen gelir üzerinden hesaplanan kapsanan vergiler dahil), zararla sonuçlanan hesap dönemine ilişkin hesaplanan ertelenmiş vergi varlığı, gider olarak dikkate alınan nitelikli yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergileri (mahiyeti itibarıyla benzer nitelikte olan vergiler dahil) ve nitelikli olmayan iade edilebilir isnat vergisi toplamını,

ö) Nihai ana işletme: Başka bir işletme üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak kontrol gücüne sahip olan ve başka bir işletme tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol gücüne sahip olunmayan bir işletmeyi ya da başka bir grubun parçası olmaması koşuluyla bulunduğu ülke dışındaki diğer ülkelerde bir veya daha fazla işyerine sahip olan ana merkezi (Şu kadar ki kamu kurum ve kuruluşu niteliğinde olan varlık fonları bu bent kapsamında nihai ana işletme sayılmaz.),

p) Nitelikli iade edilebilir vergi kredisi: Vergi kanunları uyarınca ödenmesi gereken vergi üzerinden indirim olarak dikkate alınan ve dördüncü hesap dönemi sonuna kadar mahsup suretiyle indirilemeyen bakiye tutarın nakit veya nakit benzeri varlıklar yoluyla iadesini öngören vergi teşvikini,

r) Pazarlanabilir (devredilebilir) vergi kredisi: Vergi kanunları uyarınca ödenmesi gereken vergi üzerinden indirim olarak dikkate alınmakla birlikte, söz konusu vergi kredilerinin üçüncü kişilere devrine imkan veren vergi teşvikini,

s) Sigorta yatırım işletmesi: Sigorta sözleşmeleri yükümlülüklerine dayanılarak kurulan ve ilgili ülke mevzuatı uyarınca tamamına sigorta şirketleri tarafından sahip olunan sigorta yatırım işletmelerini,

ş) Ülkesel bazlı kazanç veya zarar: Bir ülkede faaliyette bulunan çok uluslu işletme grubuna bağlı işletmelerin işletme bazlı kazanç veya zararlarının toplamını,

t) Ülkesel bazlı zarara ilişkin ertelenmiş vergi varlığı: Ek 4 üncü maddenin altıncı fıkrası kapsamında ülkesel bazlı zararın oluştuğu hesap dönemlerinde, net ülkesel bazlı zararın asgari kurumlar vergisi oranıyla çarpılması suretiyle bulunan ve finansal hesaplarda ülkesel bazlı zarara ilişkin ertelenmiş vergi varlığı hesaplarında izlenen tutarı,

u) Yatırım fonu: Yatırım maliyetlerinin azaltılması ve riskin dağıtılması amacıyla inançlı mülkiyet esasına göre kurulan ve tasarruf sahiplerinden toplanan para veya diğer varlıklardan oluşan portföyleri tasarruf sahipleri namına değerlendiren, ilgili ülke mevzuatına göre yetkilendirilmiş kişi ya da kurumlar tarafından yönetilen işletmeleri,

ü) Yatırım işletmesi: Yatırım fonları ile gayrimenkul yatırım araçlarını, münhasıran yatırım fonları ve gayrimenkul yatırım araçları yararına varlık bulundurmak veya bunların yararına yatırım yapmak için faaliyet gösteren ve en az %95'ine bu fon veya yatırım araçlarının sahip olduğu işletmeleri veya işletme değerinin en az %85'i bu fon veya yatırım araçlarınca sahip olunmakla beraber gelirlerinin en az %5l'i Ek 5 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi veya (b) bendinin (2) ve (3) numaralı alt bentleri kapsamındaki kazançlardan oluşan işletmeleri,

v) Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi: Ek 10 uncu madde kapsamında hesaplanan vergiyi, ifade eder."

MADDE 39- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Muafiyet ve istisnalar

EK MADDE 3- (1) Aşağıda sayılan işletmeler ile bunların işyerleri yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden muaftır:

a) Kamu kurum ve kuruluşları ile uluslararası kuruluşlar,

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

o) Net vergi gideri: Uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına göre gider olarak dikkate alınan kapsanan vergiler, vergi giderine dahil edilen cari dönem ve ertelenmiş kapsanan vergiler (işletme bazlı kazanç veya zararın hesaplamasına dahil edilmeyen gelir üzerinden hesaplanan kapsanan vergiler dahil), zararla sonuçlanan hesap dönemine ilişkin hesaplanan ertelenmiş vergi varlığı, gider olarak dikkate alınan nitelikli yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergileri (mahiyeti itibarıyla benzer nitelikte olan vergiler dahil) ve nitelikli olmayan iade edilebilir isnat vergisi toplamını,

ö) Nihai ana işletme: Başka bir işletme üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak kontrol gücüne sahip olan ve başka bir işletme tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol gücüne sahip olunmayan bir işletmeyi ya da başka bir grubun parçası olmaması koşuluyla bulunduğu ülke dışındaki diğer ülkelerde bir veya daha fazla iş yerine sahip olan ana merkezi (Şu kadar ki kamu kurum ve kuruluşu niteliğinde olan varlık fonları bu bent kapsamında nihai ana işletme sayılmaz.),

p) Nitelikli iade edilebilir vergi kredisi: Vergi kanunları uyarınca ödenmesi gereken vergi üzerinden indirim olarak dikkate alınan ve dördüncü hesap dönemi sonuna kadar mahsup suretiyle indirilemeyen bakiye tutarın nakit veya nakit benzeri varlıklar yoluyla iadesini öngören vergi teşvikini,

r) Pazarlanabilir (devredilebilir) vergi kredisi: Vergi kanunları uyarınca ödenmesi gereken vergi üzerinden indirim olarak dikkate alınmakla birlikte, söz konusu vergi kredilerinin üçüncü kişilere devrine imkân veren vergi teşvikini,

s) Sigorta yatırım işletmesi: Sigorta sözleşmeleri yükümlülüklerine dayanılarak kurulan ve ilgili ülke mevzuatı uyarınca tamamına sigorta şirketleri tarafından sahip olunan sigorta yatırım işletmelerini,

ş) Ülkesel bazlı kazanç veya zarar: Bir ülkede faaliyette bulunan çok uluslu işletme grubuna bağlı işletmelerin işletme bazlı kazanç veya zararlarının toplamını,

t) Ülkesel bazlı zarara ilişkin ertelenmiş vergi varlığı: Ek 4 üncü maddenin altıncı fıkrası kapsamında ülkesel bazlı zararın oluştuğu hesap dönemlerinde, net ülkesel bazlı zararın asgari kurumlar vergisi oranıyla çarpılması suretiyle bulunan ve finansal hesaplarda ülkesel bazlı zarara ilişkin ertelenmiş vergi varlığı hesaplarında izlenen tutarı,

u) Yatırım fonu: Yatırım maliyetlerinin azaltılması ve riskin dağıtılması amacıyla inançlı mülkiyet esasına göre kurulan ve tasarruf sahiplerinden toplanan para veya diğer varlıklardan oluşan portföyleri tasarruf sahipleri namına değerlendiren, ilgili ülke mevzuatına göre yetkilendirilmiş kişi ya da kurumlar tarafından yönetilen işletmeleri,

ü) Yatırım işletmesi: Yatırım fonları ile gayrimenkul yatırım araçlarını, münhasıran yatırım fonları ve gayrimenkul yatırım araçları yararına varlık bulundurmak veya bunların yararına yatırım yapmak için faaliyet gösteren ve en az %95'ine bu fon veya yatırım araçlarının sahip olduğu işletmeleri veya işletme değerinin en az %85'i bu fon veya yatırım araçlarınca sahip olunmakla beraber gelirlerinin en az %51' i ek 5 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi veya (b) bendinin (2) ve (3) numaralı alt bentleri kapsamındaki kazançlardan oluşan işletmeleri,

v) Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi: Ek 10 uncu madde kapsamında hesaplanan vergiyi, ifade eder."

MADDE 39- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Muafiyet ve istisnalar

EK MADDE 3- (1) Aşağıda sayılan işletmeler ile bunların işyerleri yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden muaftır:

a) Kamu kurum ve kuruluşları ile uluslararası kuruluşlar,

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

b) Kar amacı gütmeyen kuruluşlar,

c) Emeklilik yatırım fonları,

ç) Nihai ana işletme niteliğinde olup yatırım fonu kapsamında değerlendirilen fonlar,

d) Nihai ana işletme niteliğinde olup gayrimenkul yatırım fonları başta olmak üzere gayrimenkul yatırım araçları kapsamında değerlendirilenler.

(2) Birinci fıkra kapsamında olmamakla beraber aşağıda sayılan işletmeler ve bunların işyerleri de yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden ayrıca muaftır:

a) Münhasıran birinci fıkra kapsamındaki muaf işletmeler yararına varlık bulundurmak veya fona yatırım yapmak için faaliyet gösteren ya da muaf işletmelerin faaliyetlerine yardımcı olmak amacıyla kurulan ve işletme değerinin en az %95'ine söz konusu muaf işletmeler (emeklilik hizmetleri veren kuruluşlar hariç) tarafından sahip olunanlar,

b) İşletme değerinin en az %85'ine birinci fıkra kapsamındaki muaf işletmeler (emeklilik hizmetleri veren kuruluşlar hariç) tarafından sahip olunan ve kazançlarının en az %51'i Ek 5 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi veya (b) bendinin (2) ve (3) numaralı alt bentlerinde belirtilen kazançlardan oluşanlar.

(3) Birinci ve ikinci fıkra kapsamında yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden muaf olanların hasılatları, Ek 1 inci madde kapsamındaki yıllık konsolide hasılatın hesabında dikkate alınır.

(4) Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden muaf olanlar diledikleri takdirde bu madde kapsamındaki muafiyet hükümlerinden vazgeçebilirler. Şu kadar ki, isteğe bağlı muafiyet hükümlerinden küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamesini veren bağlı işletmelerin talebiyle vazgeçilebilir ve bu durumda en az beş hesap dönemi boyunca muafiyetten vazgeçilmiş sayılır.

(5) Çok uluslu işletme gruplarının bağlı işletmelerinin uluslararası deniz taşımacılığı faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden istisnadır.

(6) Uluslararası deniz trafiğinde gerçekleştirilmesi şartıyla beşinci fıkra kapsamındaki faaliyetler aşağıdakilerden oluşur:

a) Bağlı işletmenin mülkiyetinde olan veya kiralama, kısmi kiralama ya da çeşitli şekillerde tasarrufunda bulunan yük ve yolcu gemilerinin işletilmesi faaliyeti,

b) Yük ve yolcu taşımacılığında kullanılan gemilerin mürettebatlı ve tam donanımlı kiralanması ile başka bir bağlı işletmeye yüksüz gemi kiralama esasına göre yapılan kiralama faaliyeti,

c) Yük ve yolcu taşımacılığı kapsamında faaliyet gösteren bir ortaklığa, bir ortak girişime veya uluslararası işletilen bir acenteye iştirak faaliyetleri,

ç) Yük ve yolcu taşımacılığı faaliyetinde kullanılan ve en az bir yıl süreyle elde tutulan gemilerin satışına ilişkin faaliyetler.

(7) Bir ülkede bulunan bağlı işletmelerin uluslararası deniz taşımacılığı faaliyetiyle bağlantılı olarak gerçekleştirdiği aşağıdaki faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar da bu kazançlar toplamının, bu bağlı işletmelerin uluslararası deniz taşımacılığından elde ettikleri kazançların toplamının %50'sini geçmemesi şartıyla, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden ayrıca istisnadır:

a) Aynı çok uluslu işletme grubuna bağlı olmayan denizcilik işletmelerine yüksüz gemi kiralama esasına göre yapılan ve üç yılı geçmeyen gemi kiralamalarından elde edilen kazançlar,

b) Diğer deniz taşımacılığı işletmeleri tarafından uluslararası deniz taşımacılığı kapsamında yurt içi parkur için düzenlenen biletlerin satışından elde edilen kazançlar,

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

b) Kar amacı gütmeyen kuruluşlar,

c) Emeklilik yatırım fonları,

ç) Nihai ana işletme niteliğinde olup yatırım fonu kapsamında değerlendirilen fonlar,

d) Nihai ana işletme niteliğinde olup gayrimenkul yatırım fonları başta olmak üzere gayrimenkul yatırım araçları kapsamında değerlendirilenler.

(2) Birinci fıkra kapsamında olmamakla beraber aşağıda sayılan işletmeler ve bunların işyerleri de yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden ayrıca muaftır:

a) Münhasıran birinci fıkra kapsamındaki muaf işletmeler yararına varlık bulundurmak veya fona yatırım yapmak için faaliyet gösteren ya da muaf işletmelerin faaliyetlerine yardımcı olmak amacıyla kurulan ve işletme değerinin en az %95'ine söz konusu muaf işletmeler (emeklilik hizmetleri veren kuruluşlar hariç) tarafından sahip olunanlar,

b) İşletme değerinin en az %85'ine birinci fıkra kapsamındaki muaf işletmeler (emeklilik hizmetleri veren kuruluşlar hariç) tarafından sahip olunan ve kazançlarının en az %5l'i ek 5 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi veya (b) bendinin (2) ve (3) numaralı alt bentlerinde belirtilen kazançlardan oluşanlar.

(3) Birinci ve ikinci fıkra kapsamında yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden muaf olanların hasılatları, ek 1 inci madde kapsamındaki yıllık konsolide hasılatın hesabında dikkate alınır.

(4) Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden muaf olanlar diledikleri takdirde bu madde kapsamındaki muafiyet hükümlerinden vazgeçebilirler. Şu kadar ki, isteğe bağlı muafiyet hükümlerinden küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamesini veren bağlı işletmelerin talebiyle vazgeçilebilir ve bu durumda en az beş hesap dönemi boyunca muafiyetten vazgeçilmiş sayılır.

(5) Çok uluslu işletme gruplarının bağlı işletmelerinin uluslararası deniz taşımacılığı faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden istisnadır.

(6) Uluslararası deniz trafiğinde gerçekleştirilmesi şartıyla beşinci fıkra kapsamındaki faaliyetler aşağıdakilerden oluşur:

a) Bağlı işletmenin mülkiyetinde olan veya kiralama, kısmi kiralama ya da çeşitli şekillerde tasarrufunda bulunan yük ve yolcu gemilerinin işletilmesi faaliyetleri,

b) Yük ve yolcu taşımacılığında kullanılan gemilerin mürettebatlı ve tam donanımlı kiralanması ile başka bir bağlı işletmeye yüksüz gemi kiralama esasına göre yapılan kiralama faaliyetleri,

c) Yük ve yolcu taşımacılığı kapsamında faaliyet gösteren bir ortaklığa, bir ortak girişime veya uluslararası işletilen bir acenteye iştirak faaliyetleri,

ç) Yük ve yolcu taşımacılığı faaliyetinde kullanılan ve en az bir yıl süreyle elde tutulan gemilerin satışına ilişkin faaliyetler.

(7) Bir ülkede bulunan bağlı işletmelerin uluslararası deniz taşımacılığı faaliyetiyle bağlantılı olarak gerçekleştirdiği aşağıdaki faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar da bu kazançlar toplamının, bu bağlı işletmelerin uluslararası deniz taşımacılığından elde ettikleri kazançların toplamının %50'sini geçmemesi şartıyla, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden ayrıca istisnadır:

a) Aynı çok uluslu işletme grubuna bağlı olmayan denizcilik işletmelerine yüksüz gemi kiralama esasına göre yapılan ve üç yılı geçmeyen gemi kiralamalarından elde edilen kazançlar,

b) Diğer deniz taşımacılığı işletmeleri tarafından uluslararası deniz taşımacılığı kapsamında yurt içi parkur için düzenlenen biletlerin satışından elde edilen kazançlar,

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

c) Konteynerlerin; kiralanmasından, üç aydan kısa süreli depolanmasından veya geç iadesi kapsamında alınan ödemelerden elde edilen kazançlar,

ç) Mühendis, bakım personeli, kargo operatörü, yiyecek içecek hizmeti veren personel ve müşteri hizmetleri personeli tarafından diğer deniz taşımacılığı işletmelerine verilen hizmetlerden elde edilen kazançlar,

d) Uluslararası gemi işletmeciliği işinin ayrılmaz bir parçası olarak gerçekleştirilen yatırımlardan elde edilen kazançlar.

(8) Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlara ilişkin giderler veya istisna kapsamındaki faaliyetlerden doğan zararlar, istisna dışı kazançlardan indirim konusu yapılamaz.”

MADDE 40- 5520 sayılı Kanuna bölüm başlığı ile birlikte aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“İKİNCİ BÖLÜM

Vergi Yükünün Hesaplanması, Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi Matrahı, Oranı ve Hesabı

Vergi yükünün tespitinde düzeltilmiş kapsanan vergilerin hesaplanması

EK MADDE 4- (1) Net ülkesel bazlı kazanca sahip bir çok uluslu işletme grubunun vergi yükü, her hesap dönemi için ülkesel bazda ayrı ayrı hesaplanır.

(2) Çok uluslu işletme grubunun ülkesel bazlı vergi yükü hesaplamasında, o ülkede bulunan bağlı işletmelerin üçüncü fıkra uyarınca hesaplanan düzeltilmiş kapsanan vergileri dikkate alınır.

(3) Bir bağlı işletmenin bir hesap dönemi için düzeltilmiş kapsanan vergileri; kapsanan vergilere ilişkin olarak tahakkuk eden cari dönem vergi giderinin, aşağıdaki bentler uyarınca düzeltilmiş tutarı ile toplam ertelenmiş vergi düzeltme tutarı, finansal tablolarındaki öz kaynak değişim tablosu veya diğer kapsamlı gelir tablosunda gösterilen ve Ek 5 inci madde kapsamına giren kazanç veya zararlarla ilgili kapsanan vergilerdeki herhangi bir artış veya azalış tutarlarının toplamına eşittir.

a) Bu fıkra uyarınca, kapsanan vergiye;

1) Finansal hesaplarda vergi öncesi karda gider olarak tahakkuk eden herhangi bir kapsanan vergi,

2) Altıncı fıkra kapsamında tespit olunan Ülkesel Bazlı Zarara İlişkin Ertelenmiş Vergi Varlığı,

3) Cari hesap döneminde ödenen, belirsiz bir vergi pozisyonuyla ilgili olan ve önceki bir hesap dönemi için kapsanan vergilerde indirim olarak ele alınmış olan herhangi bir tutar,

4) Cari dönem vergi giderinde indirim olarak kaydedilen nitelikli iade edilebilir vergi kredisi ve pazarlanabilir (devredilebilir) vergi kredisi ile ilgili herhangi bir indirim veya iade tutarı

ilave edilir.

b) Bu fıkra uyarınca, kapsanan vergiden;

1) Ülkesel bazlı kazanç veya zararın hesaplamasına dâhil edilmeyen gelirlere ilişkin cari dönem vergi gideri,

2) Cari dönem vergi giderinde indirim olarak kaydedilmemiş olan ve nitelikli iade edilebilir vergi kredisi ile pazarlanabilir (devredilebilir) vergi kredisi niteliğinde olmayan bir vergi kredisine ilişkin bir kredi veya iade tutarı,

3) Finansal hesaplardaki cari dönem vergi giderinde bir düzeltme olarak değerlendirilmeyen ve bir bağlı işletmeye iade edilen veya kredilendirilen kapsanan vergi (nitelikli iade edilebilir vergi kredisi ve pazarlanabilir (devredilir) vergi kredisi hariç),

4) Belirsiz bir vergi pozisyonuyla ilgili cari dönem vergi gideri,

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

c) Konteynerlerin; kiralanmasından, üç aydan kısa süreli depolanmasından veya geç iadesi kapsamında alınan ödemelerden elde edilen kazançlar,

ç) Mühendis, bakım personeli, kargo operatörü, yiyecek içecek hizmeti veren personel ve müşteri hizmetleri personeli tarafından diğer deniz taşımacılığı işletmelerine verilen hizmetlerden elde edilen kazançlar,

d) Uluslararası gemi işletmeciliği işinin ayrılmaz bir parçası olarak gerçekleştirilen yatırımlardan elde edilen kazançlar.

(8) Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlara ilişkin giderler veya istisna kapsamındaki faaliyetlerden doğan zararlar, istisna dışı kazançlardan indirim konusu yapılamaz.”

MADDE 40- 5520 sayılı Kanuna bölüm başlığı ile birlikte aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“İKİNCİ BÖLÜM

Vergi Yükünün Hesaplanması, Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi Matrahı, Oranı ve Hesabı

Vergi yükünün tespitinde düzeltilmiş kapsanan vergilerin hesaplanması

EK MADDE 4- (1) Net ülkesel bazlı kazanca sahip bir çok uluslu işletme grubunun vergi yükü, her hesap dönemi için ülkesel bazda ayrı ayrı hesaplanır.

(2) Çok uluslu işletme grubunun ülkesel bazlı vergi yükü hesaplamasında, o ülkede bulunan bağlı işletmelerin üçüncü fıkra uyarınca hesaplanan düzeltilmiş kapsanan vergileri dikkate alınır.

(3) Bir bağlı işletmenin bir hesap dönemi için düzeltilmiş kapsanan vergileri; kapsanan vergilere ilişkin olarak tahakkuk eden cari dönem vergi giderinin, aşağıdaki bentler uyarınca düzeltilmiş tutarı ile toplam ertelenmiş vergi düzeltme tutarı, finansal tablolarındaki öz kaynak değişim tablosu veya diğer kapsamlı gelir tablosunda gösterilen ve ek 5 inci madde kapsamına giren kazanç veya zararlarla ilgili kapsanan vergilerdeki herhangi bir artış veya azalış tutarlarının toplamına eşittir.

a) Bu fıkra uyarınca, kapsanan vergiye;

1) Finansal hesaplarda vergi öncesi karda gider olarak tahakkuk eden herhangi bir kapsanan vergi,

2) Altıncı fıkra kapsamında tespit olunan ülkesel bazlı zarara ilişkin ertelenmiş vergi varlığı,

3) Cari hesap döneminde ödenen, belirsiz bir vergi pozisyonuyla ilgili olan ve önceki bir hesap dönemi için kapsanan vergilerde indirim olarak ele alınmış olan herhangi bir tutar,

4) Cari dönem vergi giderinde indirim olarak kaydedilen nitelikli iade edilebilir vergi kredisi ve pazarlanabilir (devredilebilir) vergi kredisi ile ilgili herhangi bir indirim veya iade tutarı,

ilave edilir.

b) Bu fıkra uyarınca, kapsanan vergiden;

1) Ülkesel bazlı kazanç veya zararın hesaplamasına dâhil edilmeyen gelirlere ilişkin cari dönem vergi gideri,

2) Cari dönem vergi giderinde indirim olarak kaydedilmemiş olan ve nitelikli iade edilebilir vergi kredisi ile pazarlanabilir (devredilebilir) vergi kredisi niteliğinde olmayan bir vergi kredisine ilişkin bir kredi veya iade tutarı,

3) Finansal hesaplardaki cari dönem vergi giderinde bir düzeltme olarak değerlendirilmeyen ve bir bağlı işletmeye iade edilen veya kredilendirilen kapsanan vergi (nitelikli iade edilebilir vergi kredisi ve pazarlanabilir (devredilebilir) vergi kredisi hariç),

4) Belirsiz bir vergi pozisyonuyla ilgili cari dönem vergi gideri,

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

5) Hesap döneminin son gününden itibaren üç yıl içinde ödenmesi beklenmeyen her türlü cari dönem vergi gideri,

indirilir.

(4) Üçüncü fıkra kapsamındaki toplam ertelenmiş vergi düzeltme tutarı ibaresi, bir hesap dönemi içerisinde bir bağlı işletmenin ertelenmiş vergi giderine aşağıdaki düzeltmeler yapıldıktan sonra tespit olunan tutarı ifade eder. Şu kadar ki, ilgili ülke mevzuatı uyarınca kurumlar vergisi oranı asgari kurumlar vergisi oranının üzerindeyse, ertelenmiş vergi gideri asgari kurumlar vergisi oranı dikkate alınmak suretiyle yeniden hesaplanır.

a) Bu fıkra uyarınca ertelenmiş vergi giderinden;

1) Ülkesel bazlı kazanç veya zararın hesaplamasına dâhil edilmeyen gelirlere ilişkin ertelenmiş vergi gideri,

2) Belirsiz bir vergi pozisyonuyla ilgili ertelenmiş vergi gideri,

3) Ertelenmiş vergi varlığına ilişkin hesap düzeltmesinden veya değer düzeltmesinden kaynaklanan tutarlar,

4) Cari hesap dönemindeki vergi oranlarının değişiminden kaynaklanan ertelenmiş vergi gideri,

5) Vergi kredilerine ilişkin ertelenmiş vergi gideri,

6) Finansal raporlama standartları kapsamına girmediğinden cari dönem vergi zararına ilişkin ertelenmiş vergi varlığı olarak muhasebeleştirilemeyen tutarlar,

indirilir.

b) Bu fıkra uyarınca ertelenmiş vergi giderine;

1) İlgili hesap dönemi içerisinde bu fıkranın (a) bendinin (2) numaralı alt bendi uyarınca hesaplanan tutarlara ilişkin yapılan ödemeler,

2) Önceki hesap dönemlerindeki ertelenmiş vergi yükümlülüklerine ilişkin Ek 6 ncı maddenin altıncı fıkrasının (b) bendi kapsamında oluşturulan hesaplarda izlenmekle birlikte cari hesap dönemi içerisinde bu hesapların ters kayıtla kapatılan kısmı,

ilave edilir.

(5) İşletme bazlı kazancın tespitinde dikkate alınması gereken faaliyetlerden kaynaklanan ve finansal hesaplarda asgari kurumlar vergisi oranından daha düşük bir oran uygulanmak suretiyle ertelenmiş vergi varlığı hesaplarına alınan tutarlar, zarara ilişkin ertelenmiş vergi varlığının oluştuğu ilgili hesap döneminde asgari kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle yeniden tespit olunabilir.

(6) Dördüncü fıkra kapsamındaki düzeltmelere alternatif olarak dileyen mükellefler, ilgili hesap dönemindeki net ülkesel bazlı zararın asgari kurumlar vergisi oranıyla çarpılması suretiyle tespit olunan ve Ülkesel Bazlı Zarara İlişkin Ertelenmiş Vergi Varlığı olarak dikkate alınan tutarları, sonraki hesap dönemlerinde bu madde kapsamındaki vergi yükünün tespitinde kapsanan vergi olarak dikkate alabilirler.

(7) Çok uluslu işletme gruplarına bağlı yatırım işletmelerinin, azınlık payına sahip olunan bağlı işletmelerin, azınlık payına sahip olunan alt grupların, devletsiz bağlı işletmelerin ve sigorta yatırım işletmelerinin düzeltilmiş kapsanan vergileri birinci fıkra kapsamında tespit edilecek vergi yükünün hesabında dikkate alınmaz. Bunların vergi yükü ayrı hesaplanır.

(8) Net ülkesel bazlı kazancın oluşmadığı bir ülkede, düzeltilmiş kapsanan vergiler; sıfırdan küçükse ve beklenen düzeltilmiş kapsanan vergilerden az ise o ülkedeki bağlı işletmeler tarafından, beklenen düzeltilmiş kapsanan vergiler ile düzeltilmiş kapsanan vergiler arasındaki fark üzerinden

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

5) Hesap döneminin son gününden itibaren üç yıl içinde ödenmesi beklenmeyen her türlü cari dönem vergi gideri,

indirilir.

(4) Üçüncü fıkra kapsamındaki toplam ertelenmiş vergi düzeltme tutarı ibaresi, bir hesap dönemi içerisinde bir bağlı işletmenin ertelenmiş vergi giderine aşağıdaki düzeltmeler yapıldıktan sonra tespit olunan tutarı ifade eder. Şu kadar ki, ilgili ülke mevzuatı uyarınca kurumlar vergisi oranı asgari kurumlar vergisi oranının üzerindeyse, ertelenmiş vergi gideri asgari kurumlar vergisi oranı dikkate alınmak suretiyle yeniden hesaplanır.

a) Bu fıkra uyarınca ertelenmiş vergi giderinden;

1) Ülkesel bazlı kazanç veya zararın hesaplamasına dâhil edilmeyen gelirlere ilişkin ertelenmiş vergi gideri,

2) Belirsiz bir vergi pozisyonuyla ilgili ertelenmiş vergi gideri,

3) Ertelenmiş vergi varlığına ilişkin hesap düzeltmesinden veya değer düzeltmesinden kaynaklanan tutarlar,

4) Cari hesap dönemindeki vergi oranlarının değişiminden kaynaklanan ertelenmiş vergi gideri,

5) Vergi kredilerine ilişkin ertelenmiş vergi gideri,

6) Finansal raporlama standartları kapsamına girmediğinden cari dönem vergi zararına ilişkin ertelenmiş vergi varlığı olarak muhasebeleştirilemeyen tutarlar,

indirilir.

b) Bu fıkra uyarınca ertelenmiş vergi giderine;

1) İlgili hesap dönemi içerisinde bu fıkranın (a) bendinin (2) numaralı alt bendi uyarınca hesaplanan tutarlara ilişkin yapılan ödemeler,

2) Önceki hesap dönemlerindeki ertelenmiş vergi yükümlülüklerine ilişkin ek 6 ncı maddenin altıncı fıkrasının (b) bendi kapsamında oluşturulan hesaplarda izlenmekle birlikte cari hesap dönemi içerisinde bu hesapların ters kayıtla kapatılan kısmı,

ilave edilir.

(5) İşletme bazlı kazancın tespitinde dikkate alınması gereken faaliyetlerden kaynaklanan ve finansal hesaplarda asgari kurumlar vergisi oranından daha düşük bir oran uygulanmak suretiyle ertelenmiş vergi varlığı hesaplarına alınan tutarlar, zarara ilişkin ertelenmiş vergi varlığının oluştuğu ilgili hesap döneminde asgari kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle yeniden tespit olunabilir.

(6) Dördüncü fıkra kapsamındaki düzeltmelere alternatif olarak dileyen mükellefler, ilgili hesap dönemindeki net ülkesel bazlı zararın asgari kurumlar vergisi oranıyla çarpılması suretiyle tespit olunan ve ülkesel bazlı zarara ilişkin ertelenmiş vergi varlığı olarak dikkate alınan tutarları, sonraki hesap dönemlerinde bu madde kapsamındaki vergi yükünün tespitinde kapsanan vergi olarak dikkate alabilirler.

(7) Çok uluslu işletme gruplarına bağlı yatırım işletmelerinin, azınlık payına sahip olunan bağlı işletmelerin, azınlık payına sahip olunan alt grupların, devletsiz bağlı işletmelerin ve sigorta yatırım işletmelerinin düzeltilmiş kapsanan vergileri birinci fıkra kapsamında tespit edilecek vergi yükünün hesabında dikkate alınmaz. Bunların vergi yükü ayrı hesaplanır.

(8) Net ülkesel bazlı kazancın oluşmadığı bir ülkede, düzeltilmiş kapsanan vergiler; sıfırdan küçükse ve beklenen düzeltilmiş kapsanan vergilerden az ise o ülkedeki bağlı işletmeler tarafından, beklenen düzeltilmiş kapsanan vergiler ile düzeltilmiş kapsanan vergiler arasındaki fark üzerinden

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

ilgili hesap dönemi için ek cari dönem asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi hesaplanır. Hesaplanan verginin ilgili dönemde ödenmesi ihtiyaridir. Bu vergiyi hesaplandığı dönemde ödememeyi tercih eden mükellefler söz konusu vergi tutarını vergi gideri fazlası hesabında izlerler. Ülkesel bazlı kazancın oluştuğu izleyen hesap dönemlerinde bu hesapta izlenen tutarlar bu madde kapsamındaki vergi yükünün tespitinde indirim konusu yapılır. Bu fıkrada geçen beklenen düzeltilmiş kapsanan vergi, ülkesel bazlı kazanç veya zarar tutarının asgari kurumlar vergisi oranı ile çarpımına eşittir.

(9) Kapsanan vergiler, bir bağlı işletmeden diğer bir bağlı işletmeye aşağıdaki şekilde tahsis edilir:

a) Bir bağlı işletmenin finansal hesaplarına bir işyerinin işletme bazlı kazanç veya zararı ile ilgili olarak dahil edilen kapsanan vergiler, ilgili ülkedeki o işyerine,

b) Ek 5 inci maddenin dokuzuncu fıkrası kapsamında bir bağlı işletme sahibine tahsis edilen işletme bazlı kazanç veya zarar ile ilgili olarak bir vergi şeffaf işletmenin finansal hesaplarına dahil edilen kapsanan vergileri, mülkiyet payları ile orantılı olarak söz konusu bağlı işletme sahiplerine,

c) Bir bağlı işletmenin sahiplerinin kontrol edilen yabancı kurum kazancı uygulamasına tabi olmaları durumunda, bağlı işletme sahiplerinin kontrol edilen yabancı kurumun kazancındaki payları üzerinden hesaplanan kapsanan vergi, o bağlı işletmeye,

ç) Bir bağlı işletmenin hibrit işletme olması durumunda, hibrit işletmenin kazancı üzerinden hesaplanan ve bir bağlı işletme sahibi adına tahakkuk eden kapsanan vergiler, o hibrit işletmeye,

d) Bir bağlı işletme tarafından ilgili hesap dönemi içerisinde bağlı işletme sahiplerine mülkiyet paylarına ilişkin olarak yapılan dağıtımlar veya kar dağıtımı sayılan durumlarda bu tutarlar üzerinden kesilen vergiler ile diğer vergiler, dağıtımı yapan bağlı işletmeye,

e) Ek 5 inci maddenin sekizinci fıkrasının (c) bendi kapsamında, bir işyerinin işletme bazlı kazancının ana merkezin işletme bazlı kazancı olarak kabul edildiği durumda, işyerinin bulunduğu ülkede elde edilen kazanca ilişkin o ülkede hesaplanan kapsanan vergiler, (Bu vergi söz konusu kazanca ana merkezin bulunduğu ülkedeki kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle bulunan tutardan fazla olamaz.) ana merkeze,

tahsis edilir.

(10) Bağlı işletmelere tahsis edilen vergilerin kaynağı olan kazançlardan; faiz, kar payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış gelirleri gibi pasif nitelikteki kazançlara tekabül eden ve tahsise konu edilen kapsanan vergiler ile söz konusu kazançlara tamamlayıcı vergi oranının uygulanması suretiyle hesaplanan tutardan düşük olanı, dokuzuncu fıkranın (c) ve (ç) bentlerine istinaden yapılacak tahsise konu edilir.”

MADDE 41- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“İşletme bazlı kazanç veya zararın hesaplanması ile vergi yükünün tespiti

EK MADDE 5- (1) Bir bağlı işletmenin ilgili hesap dönemine ilişkin işletme bazlı kazanç veya zararı, finansal muhasebe net kazanç veya zararına aşağıdaki düzeltmeler yapılarak tespit olunur:

a) Bu fıkra uyarınca, aşağıdaki kalemler finansal muhasebe net kazanç veya zararına ilave edilir:

1) Ek 2 nci maddenin birinci fıkrasının (o) bendi kapsamında tespit olunan sıfırdan büyük net vergi gideri,

2) İşletme bazlı kazancın tespitinde indirimi kabul edilmeyen öz sermaye zararları,

3) Yeniden değerleme yöntemi kazançları,

4) Ek 11 inci maddenin altıncı ve yedinci fıkraları kapsamındaki varlık ve borçların elden çıkarılmasından kaynaklanan zararlar,

ilgili hesap dönemi için ek cari dönem asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi hesaplanır. Hesaplanan verginin ilgili dönemde ödenmesi ihtiyaridir. Bu vergiyi hesaplandığı dönemde ödememeyi tercih eden mükellefler söz konusu vergi tutarını vergi gideri fazlası hesabında izlerler. Ülkesel bazlı kazancın oluştuğu izleyen hesap dönemlerinde bu hesapta izlenen tutarlar bu madde kapsamındaki vergi yükünün tespitinde indirim konusu yapılır. Bu fıkrada geçen beklenen düzeltilmiş kapsanan vergi, ülkesel bazlı kazanç veya zarar tutarının asgari kurumlar vergisi oranı ile çarpımına eşittir.

(9) Kapsanan vergiler, bir bağlı işletmeden diğer bir bağlı işletmeye aşağıdaki şekilde tahsis edilir:

a) Bir bağlı işletmenin finansal hesaplarına bir iş yerinin işletme bazlı kazanç veya zararı ile ilgili olarak dahil edilen kapsanan vergiler, ilgili ülkedeki o iş yerine,

b) Ek 5 inci maddenin dokuzuncu fıkrası kapsamında bir bağlı işletme sahibine tahsis edilen işletme bazlı kazanç veya zarar ile ilgili olarak bir vergi şeffaf işletmenin finansal hesaplarına dahil edilen kapsanan vergileri, mülkiyet payları ile orantılı olarak söz konusu bağlı işletme sahiplerine,

c) Bir bağlı işletmenin sahiplerinin kontrol edilen yabancı kurum kazancı uygulamasına tabi olmaları durumunda, bağlı işletme sahiplerinin kontrol edilen yabancı kurumun kazancındaki payları üzerinden hesaplanan kapsanan vergi, o bağlı işletmeye,

ç) Bir bağlı işletmenin hibrit işletme olması durumunda, hibrit işletmenin kazancı üzerinden hesaplanan ve bir bağlı işletme sahibi adına tahakkuk eden kapsanan vergiler, o hibrit işletmeye,

d) Bir bağlı işletme tarafından ilgili hesap dönemi içerisinde bağlı işletme sahiplerine mülkiyet paylarına ilişkin olarak yapılan dağıtımlar veya kar dağıtımı sayılan durumlarda bu tutarlar üzerinden kesilen vergiler ile diğer vergiler, dağıtımı yapan bağlı işletmeye,

e) Ek 5 inci maddenin sekizinci fıkrasının (c) bendi kapsamında, bir iş yerinin işletme bazlı kazancının ana merkezin işletme bazlı kazancı olarak kabul edildiği durumda, iş yerinin bulunduğu ülkede elde edilen kazanca ilişkin o ülkede hesaplanan kapsanan vergiler, (Bu vergi söz konusu kazanca ana merkezin bulunduğu ülkedeki kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle bulunan tutardan fazla olamaz.) ana merkeze,

tahsis edilir.

(10) Bağlı işletmelere tahsis edilen vergilerin kaynağı olan kazançlardan; faiz, kar payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış gelirleri gibi pasif nitelikteki kazançlara tekabül eden ve tahsise konu edilen kapsanan vergiler ile söz konusu kazançlara tamamlayıcı vergi oranının uygulanması suretiyle hesaplanan tutardan düşük olanı, dokuzuncu fıkranın (c) ve (ç) bentlerine istinaden yapılacak tahsise konu edilir.”

MADDE 41- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“İşletme bazlı kazanç veya zararın hesaplanması ile vergi yükünün tespiti

EK MADDE 5- (1) Bir bağlı işletmenin ilgili hesap dönemine ilişkin işletme bazlı kazanç veya zararı, finansal muhasebe net kazanç veya zararına aşağıdaki düzeltmeler yapılarak tespit olunur:

a) Bu fıkra uyarınca, aşağıdaki kalemler finansal muhasebe net kazanç veya zararına ilave edilir:

1) Ek 2 nci maddenin birinci fıkrasının (o) bendi kapsamında tespit olunan sıfırdan büyük net vergi gideri,

2) İşletme bazlı kazancın tespitinde indirimi kabul edilmeyen öz sermaye zararları,

3) Yeniden değerleme yöntemi kazançları,

4) Ek 11 inci maddenin altıncı ve yedinci fıkraları kapsamındaki varlık ve borçların elden çıkarılmasından kaynaklanan zararlar,

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

5) Asimetrik kur kazanç veya zararları,

6) Kanunen yasaklanmış fiiller kapsamında yapılan ödemeler ile 50.000 Avro karşılığı Türk lirasını aşan ceza mahiyetindeki ödemeler,

7) Önceki dönem muhasebe hataları veya ilke değişiklikleri dolayısıyla oluşan tutarlar,

8) Uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına göre dönem karının tespitinde gider olarak tahakkuk ettirilen emeklilik giderleri ile cari hesap döneminde fiilen ödenen emeklilik giderleri arasındaki fark.

b) Bu fıkra uyarınca, aşağıdaki kalemler finansal muhasebe net kazanç veya zararından indirilir:

1) Ek 2 nci maddenin birinci fıkrasının (o) bendi kapsamında tespit olunan sıfırdan küçük net vergi gideri,

2) İstisna tutulan kar payları,

3) İşletme bazlı kazancın tespitinde kabul edilmeyen öz sermaye kazançları,

4) Yeniden değerleme yöntemi zararları,

5) Ek 11 inci maddenin altıncı ve yedinci fıkraları kapsamındaki varlık ve borçların elden çıkarılmasından kaynaklanan kazançlar,

6) Asimetrik kur kazanç veya zararları,

7) Önceki dönem muhasebe hataları veya ilke değişiklikleri dolayısıyla oluşan tutarlar,

8) Cari hesap döneminde fiilen ödenen emeklilik giderleri ile uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına göre dönem karının tespitinde gider olarak tahakkuk ettirilen emeklilik giderleri arasındaki fark.

(2) Birinci fıkranın (a) bendinin (2) numaralı alt bendi ile (b) bendinin (3) numaralı alt bendine alternatif olarak dileyen mükellefler, öz sermaye kazanç veya zararlarını ülkesel bazlı kazancın tespitinde dikkate alabilirler. Şu kadar ki, öz sermaye kazanç veya zararlarını ülkesel bazlı kazancın tespitinde dikkate alan mükellefler, takip eden dört hesap dönemi boyunca bu tercihlerinden vazgeçemezler.

(3) Aynı grup içerisindeki bağlı işletmeler tarafından gerçekleştirilen finansman işlemlerinde, borç alan bağlı işletmenin bulunduğu ülkedeki vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranının altında olması, borç veren bağlı işletmenin bulunduğu ülkede ise vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranının üstünde olması veya grup içi finansman nedeniyle oluşan faiz gelir ve giderleri dikkate alınmaksızın hesaplanan vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranının üstünde olması durumunda, borç alan bağlı işletme nezdinde katlanılacak ve işletme bazlı kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınacak faiz gideri, borç veren bağlı işletmenin gelir olarak dikkate aldığı tutarla sınırlı olacaktır.

(4) Alacaklının alacağından vazgeçmesi nedeniyle finansal muhasebe net kazancı veya zararının tespitinde vazgeçilen tutarı gelir olarak kayıtlarına alan borçlu durumundaki bağlı işletmeler, aşağıdaki şartların herhangi birinin sağlanması durumunda, söz konusu tutarı isteğe bağlı olarak işletme bazlı kazanç veya zararın tespitinde dikkate almayabilirler.

a) Mahkeme kararına istinaden borcun silinmesi, borçlu ile alacaklının ilişkili kişi olmaması ve borçlunun on iki ay içerisinde iflas etmesinin beklenmesi,

b) Borcun silinmesinden önce borçlunun rayiç bedele göre tespit olunan varlıklarının değerinin yükümlülüklerinden az olması.

(5) Nitelikli iade edilebilir vergi kredileri ile pazarlanabilir (devredilebilir) vergi kredileri bir bağlı işletmenin işletme bazlı kazanç veya zararının hesaplanmasında gelir olarak dikkate alınır. Nitelikli olmayan iade edilebilir vergi kredileri ise bu hesaplamada gelir olarak dikkate alınmaz.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

5) Asimetrik kur kazanç veya zararları,

6) Kanunen yasaklanmış fiiller kapsamında yapılan ödemeler ile 50.000 avro karşılığı Türk lirasını aşan ceza mahiyetindeki ödemeler,

7) Önceki dönem muhasebe hataları veya ilke değişiklikleri dolayısıyla oluşan tutarlar,

8) Uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına göre dönem karının tespitinde gider olarak tahakkuk ettirilen emeklilik giderleri ile cari hesap döneminde fiilen ödenen emeklilik giderleri arasındaki fark.

b) Bu fıkra uyarınca, aşağıdaki kalemler finansal muhasebe net kazanç veya zararından indirilir:

1) Ek 2 nci maddenin birinci fıkrasının (o) bendi kapsamında tespit olunan sıfırdan küçük net vergi gideri,

2) İstisna tutulan kar payları,

3) İşletme bazlı kazancın tespitinde kabul edilmeyen öz sermaye kazançları,

4) Yeniden değerleme yöntemi zararları,

5) Ek 11 inci maddenin altıncı ve yedinci fıkraları kapsamındaki varlık ve borçların elden çıkarılmasından kaynaklanan kazançlar,

6) Asimetrik kur kazanç veya zararları,

7) Önceki dönem muhasebe hataları veya ilke değişiklikleri dolayısıyla oluşan tutarlar,

8) Cari hesap döneminde fiilen ödenen emeklilik giderleri ile uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına göre dönem karının tespitinde gider olarak tahakkuk ettirilen emeklilik giderleri arasındaki fark.

(2) Birinci fıkranın (a) bendinin (2) numaralı alt bendi ile (b) bendinin (3) numaralı alt bendine alternatif olarak dileyen mükellefler, öz sermaye kazanç veya zararlarını ülkesel bazlı kazancın tespitinde dikkate alabilirler. Şu kadar ki, öz sermaye kazanç veya zararlarını ülkesel bazlı kazancın tespitinde dikkate alan mükellefler, takip eden dört hesap dönemi boyunca bu tercihlerinden vazgeçemezler.

(3) Aynı grup içerisindeki bağlı işletmeler tarafından gerçekleştirilen finansman işlemlerinde, borç alan bağlı işletmenin bulunduğu ülkedeki vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranının altında olması, borç veren bağlı işletmenin bulunduğu ülkede ise vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranının üstünde olması veya grup içi finansman nedeniyle oluşan faiz gelir ve giderleri dikkate alınmaksızın hesaplanan vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranının üstünde olması durumunda, borç alan bağlı işletme nezdinde katlanılacak ve işletme bazlı kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınacak faiz gideri, borç veren bağlı işletmenin gelir olarak dikkate aldığı tutarla sınırlı olacaktır.

(4) Alacaklının alacağından vazgeçmesi nedeniyle finansal muhasebe net kazancı veya zararının tespitinde vazgeçilen tutarı gelir olarak kayıtlarına alan borçlu durumundaki bağlı işletmeler, aşağıdaki şartların herhangi birinin sağlanması durumunda, söz konusu tutarı isteğe bağlı olarak işletme bazlı kazanç veya zararın tespitinde dikkate almayabilirler.

a) Mahkeme kararına istinaden borcun silinmesi, borçlu ile alacaklının ilişkili kişi olmaması ve borçlunun on iki ay içerisinde iflas etmesinin beklenmesi,

b) Borcun silinmesinden önce borçlunun rayiç bedele göre tespit olunan varlıklarının değerinin yükümlülüklerinden az olması.

(5) Nitelikli iade edilebilir vergi kredileri ile pazarlanabilir (devredilebilir) vergi kredileri bir bağlı işletmenin işletme bazlı kazanç veya zararının hesaplanmasında gelir olarak dikkate alınır. Nitelikli olmayan iade edilebilir vergi kredileri ise bu hesaplamada gelir olarak dikkate alınmaz.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(6) Farklı ülkelerde bulunan bağlı işletmeler arasında yapılan ve her iki bağlı işletmenin finansal hesaplarında aynı tutarda izlenmeyen veya emsallere uygunluk ilkesine uygun olmayan işlemler, emsallere uygun şekilde yeniden düzenlenir. Aynı ülkede bulunan iki bağlı işletme arasında varlıkların satışı veya diğer şekillerde elden çıkarılmasına ilişkin işlemlerin emsallere uygunluk ilkesine aykırı şekilde kayıtlara alınması nedeniyle hesaplanan yerel veya küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinde azalmaya sebebiyet verilmesi halinde söz konusu işlemler, ülkesel bazlı kazanç veya zararın hesaplanmasında emsallere uygun şekilde yeniden düzenlenerek dikkate alınır. Bu fıkrada geçen emsallere uygunluk ilkesi, bağlı işletmeler arasındaki işlemlerin, bağımsız işletmeler arasında gerçekleşen karşılaştırılabilir işlemlerde ve karşılaştırılabilir koşullar altında elde edilecek sonuçlara göre kaydedilmesini ifade eder.

(7) Bir ülkedeki bağlı işletmelerin işletme bazlı kazanç veya zararlarının toplamı ülkesel bazlı kazanç veya zararı ifade eder. Şu kadar ki, çok uluslu işletme gruplarına bağlı yatırım işletmelerinin, azınlık payına sahip olunan bağlı işletmelerin, azınlık payına sahip olunan alt grupların, devletsiz bağlı işletmelerin ve sigorta yatırım işletmelerinin işletme bazlı kazanç veya zararları bu toplamın hesabında dikkate alınmaz. Bunların işletme bazlı kazanç veya zararları ayrı hesaplanır.

(8) Bir ana merkez ile ona bağlı işyeri arasındaki kazanç veya zararın tahsisi aşağıdaki şekilde uygulanır:

a) Bir işyerinin finansal muhasebe net kazancı veya zararı, yalnızca işyerine atfedilebilen gelir ve giderleri kapsar. İşyeri tarafından ayrı şekilde finansal muhasebe net kazanç veya zararına yönelik muhasebe kaydının tutulmadığı durumda, nihai ana işletmenin konsolide finansal hesaplarının hazırlanmasında kullanılan muhasebe standardına göre hazırlanan tablolarda işyerine atfedilen gelir veya giderler, işyerinin finansal muhasebe net kazanç veya zararının tespitinde dikkate alınır.

b) Bir işyerinin finansal muhasebe net kazancı veya zararı, (c) bendindeki durum haricinde, işyerinin bağlı bulunduğu ana merkezin işletme bazlı kazanç veya zararının belirlenmesinde dikkate alınmaz.

c) Bir işyerinin işletme bazlı zararının, söz konusu zararın ana merkezin yurt içi vergiye tabi gelirinin hesaplanmasında gider olarak dikkate alınması ve hem ana merkezin hem de işyerinin bulunduğu ülkede vergiye tabi olan bir gelir unsurundan mahsup edilmemesi şartıyla, işyerinin bağlı bulunduğu ana merkezin gideri olarak dikkate alınır. İzleyen dönemde işyerinde oluşan işletme bazlı kazanç, daha önce işyerinin bağlı bulunduğu ana merkezin gideri olarak dikkate alınan işletme bazlı zararı kadar, işyerinin bağlı bulunduğu ana merkezin işletme bazlı kazancı olarak kabul edilir.

(9) Bir bağlı işletme olan şeffaf bir işletmenin finansal muhasebe net kazancı veya zararı, faaliyetlerin yürütüldüğü işyerine tahsis edilir. İşyerine atfedilen finansal muhasebe net kazanç veya zararından sonra kalan tutar; nihai ana işletme olmayan vergi şeffaf işletme olması durumunda mülkiyet paylarıyla orantılı olmak üzere bu işletme sahiplerine, nihai ana işletme veya ters hibrit işletme olan bir vergi şeffaf işletme olması durumunda ise bağlı işletmenin kendisine tahsis edilir. Bu takdirde tahsis edilen tutar, şeffaf işletmenin finansal muhasebe net kazancı veya zararında dikkate alınmaz ve şeffaf işletmedeki mülkiyet paylarıyla orantılı olarak tahsise konu edilen söz konusu tutarlar, vergi şeffaf işletmenin veya ters hibrit işletmenin bulunduğu ülkedeki düzenlemelere göre kazancın tespitinde dikkate alınır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(6) Farklı ülkelerde bulunan bağlı işletmeler arasında yapılan ve her iki bağlı işletmenin finansal hesaplarında aynı tutarda izlenmeyen veya emsallere uygunluk ilkesine uygun olmayan işlemler, emsallere uygun şekilde yeniden düzenlenir. Aynı ülkede bulunan iki bağlı işletme arasında varlıkların satışı veya diğer şekillerde elden çıkarılmasına ilişkin işlemlerin emsallere uygunluk ilkesine aykırı şekilde kayıtlara alınması nedeniyle hesaplanan yerel veya küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinde azalmaya sebebiyet verilmesi halinde söz konusu işlemler, ülkesel bazlı kazanç veya zararın hesaplanmasında emsallere uygun şekilde yeniden düzenlenerek dikkate alınır. Bu fıkrada geçen emsallere uygunluk ilkesi, bağlı işletmeler arasındaki işlemlerin, bağımsız işletmeler arasında gerçekleşen karşılaştırılabilir işlemlerde ve karşılaştırılabilir koşullar altında elde edilecek sonuçlara göre kaydedilmesini ifade eder.

(7) Bir ülkedeki bağlı işletmelerin işletme bazlı kazanç veya zararlarının toplamı ülkesel bazlı kazanç veya zararı ifade eder. Şu kadar ki, çok uluslu işletme gruplarına bağlı yatırım işletmelerinin, azınlık payına sahip olunan bağlı işletmelerin, azınlık payına sahip olunan alt grupların, devletsiz bağlı işletmelerin ve sigorta yatırım işletmelerinin işletme bazlı kazanç veya zararları bu toplamın hesabında dikkate alınmaz. Bunların işletme bazlı kazanç veya zararları ayrı hesaplanır.

(8) Bir ana merkez ile ona bağlı iş yeri arasındaki kazanç veya zararın tahsisi aşağıdaki şekilde uygulanır:

a) Bir iş yerinin finansal muhasebe net kazancı veya zararı, yalnızca iş yerine atfedilebilen gelir ve giderleri kapsar. İşyeri tarafından ayrı şekilde finansal muhasebe net kazanç veya zararına yönelik muhasebe kaydının tutulmadığı durumda, nihai ana işletmenin konsolide finansal hesaplarının hazırlanmasında kullanılan muhasebe standardına göre hazırlanan tablolarda iş yerine atfedilen gelir veya giderler, iş yerinin finansal muhasebe net kazanç veya zararının tespitinde dikkate alınır.

b) Bir iş yerinin finansal muhasebe net kazancı veya zararı, (c) bendindeki durum haricinde, iş yerinin bağlı bulunduğu ana merkezin işletme bazlı kazanç veya zararının belirlenmesinde dikkate alınmaz.

c) Bir iş yerinin işletme bazlı zararı, söz konusu zararın ana merkezin yurt içi vergiye tabi gelirinin hesaplanmasında gider olarak dikkate alınması ve hem ana merkezin hem de iş yerinin bulunduğu ülkede vergiye tabi olan bir gelir unsurundan mahsup edilmemesi şartıyla, iş yerinin bağlı bulunduğu ana merkezin gideri olarak dikkate alınır. İzleyen dönemde iş yerinde oluşan işletme bazlı kazanç, daha önce iş yerinin bağlı bulunduğu ana merkezin gideri olarak dikkate alınan işletme bazlı zararı kadar, iş yerinin bağlı bulunduğu ana merkezin işletme bazlı kazancı olarak kabul edilir.

(9) Bir bağlı işletme olan şeffaf bir işletmenin finansal muhasebe net kazancı veya zararı, faaliyetlerin yürütüldüğü iş yerine tahsis edilir. İşyerine atfedilen finansal muhasebe net kazanç veya zararından sonra kalan tutar; nihai ana işletme olmayan vergi şeffaf işletme olması durumunda mülkiyet paylarıyla orantılı olmak üzere bu işletme sahiplerine, nihai ana işletme veya ters hibrit işletme olan bir vergi şeffaf işletme olması durumunda ise bağlı işletmenin kendisine tahsis edilir. Bu takdirde tahsis edilen tutar, şeffaf işletmenin finansal muhasebe net kazancı veya zararında dikkate alınmaz ve şeffaf işletmedeki mülkiyet paylarıyla orantılı olarak tahsise konu edilen söz konusu tutarlar, vergi şeffaf işletmenin veya ters hibrit işletmenin bulunduğu ülkedeki düzenlemelere göre kazancın tespitinde dikkate alınır.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(10) Bir şeffaf işletmenin mülkiyet payına sahip aynı gruba bağlı işletmelerin dışında başka işletmelerin bulunması ve bu işletmelerin şeffaf işletmenin mülkiyet payına doğrudan ya da vergi şeffaf yapı aracılığıyla sahip olması durumunda, dokuzuncu fıkra hükümleri uygulanmadan önce bu işletmelere tahsis edilmesi gereken tutarlar, şeffaf işletmenin finansal muhasebe net kazanç veya zarar tutarından indirilir. Şu kadar ki, bir şeffaf işletmenin nihai ana işletme olması veya nihai ana işletme niteliğindeki bir şeffaf işletmenin doğrudan ya da vergi şeffaf yapı aracılığıyla bir şeffaf işletmeye sahip olması durumunda bu fıkra hükümleri uygulanmaz.

(11) Bir çok uluslu işletme grubunun her bir hesap dönemi için ülkesel bazlı vergi yükü; o ülkede bulunan bağlı işletmelerinin düzeltilmiş kapsanan vergilerinin toplamının, o ülkede bulunan bağlı işletmelerinin ülkesel bazlı kazanç toplamına bölünmesi suretiyle bulunur. Çok uluslu işletme gruplarına bağlı yatırım işletmelerinin, azınlık payına sahip olunan bağlı işletmelerin, azınlık payına sahip olunan alt grupların, devletsiz bağlı işletmelerin ve sigorta yatırım işletmelerinin her bir hesap dönemi için ülkesel bazlı vergi yükü ayrı hesaplanır.”

MADDE 42- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin matrahı, oranı ve hesabı

EK MADDE 6- (1) Asgari kurumlar vergisi oranı % 15’tir.

(2) Asgari kurumlar vergisi oranı ile Ek 5 inci maddenin on birinci fıkrasına göre tespit edilen oran arasındaki fark, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranıdır. Ülkesel bazlı vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranını aşması halinde ise küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi hesaplanmaz.

(3) Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi matrahı üzerinden hesaplanır. Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi matrahı ise net ülkesel bazlı kazanç toplamından; o ülkede bulunan bağlı işletmelerin çalışanlarının yıllık toplam brüt ücretlerinin %5’i ile maddi duran varlıklarının net defter değerinin %5’inin indirilmesi suretiyle tespit olunur.

(4) Bir ülke için küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranının, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi matrahına uygulanması suretiyle tespit edilir. Şu kadar ki, ilgili ülkeye ilişkin hesaplanan küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisine varsa; ek cari dönem asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi ilave edilir, nitelikli yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi ise bu vergiden indirilir.

(5) Bir bağlı işletmenin, işletme bazlı kazancının ülkesel bazlı kazanca bölünmesiyle bulunan oranın, ilgili ülke için dördüncü fıkra kapsamında hesaplanan küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisiyle çarpılması sonucunda bu bağlı işletmenin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi tespit olunur.

(6) Ülkesel bazlı vergi yüküne ilişkin geçmiş hesap dönemlerine yönelik aşağıdaki düzeltmelerin yapılmasının gerektiği durumlarda, yeniden hesaplama sonucu önceki hesap dönemlerinde eksik tahakkuk ettirilen küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, yeniden hesaplamanın yapıldığı cari hesap döneminde ek cari dönem asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi olarak tarh edilir.

a) Bir bağlı işletmenin aktifinde yer alan maddi duran varlıklarının satışından doğan kazançlar, satışın gerçekleştiği hesap döneminden önceki dört hesap dönemi içerisinde öncelikle maddi duran varlık satışından kaynaklı zararlardan mahsup edilebilir. Mahsup sonrası kalan bakiye, cari hesap dönemi ile önceki dört hesap döneminin kazançlarına eşit şekilde dağıtılır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(10) Bir şeffaf işletmenin mülkiyet payına sahip aynı gruba bağlı işletmelerin dışında başka işletmelerin bulunması ve bu işletmelerin şeffaf işletmenin mülkiyet payına doğrudan ya da vergi şeffaf yapı aracılığıyla sahip olması durumunda, dokuzuncu fıkra hükümleri uygulanmadan önce bu işletmelere tahsis edilmesi gereken tutarlar, şeffaf işletmenin finansal muhasebe net kazanç veya zarar tutarından indirilir. Şu kadar ki, bir şeffaf işletmenin nihai ana işletme olması veya nihai ana işletme niteliğindeki bir şeffaf işletmenin doğrudan ya da vergi şeffaf yapı aracılığıyla bir şeffaf işletmeye sahip olması durumunda bu fıkra hükümleri uygulanmaz.

(11) Bir çok uluslu işletme grubunun her bir hesap dönemi için ülkesel bazlı vergi yükü; o ülkede bulunan bağlı işletmelerinin düzeltilmiş kapsanan vergilerinin toplamının, o ülkede bulunan bağlı işletmelerinin ülkesel bazlı kazanç toplamına bölünmesi suretiyle bulunur. Çok uluslu işletme gruplarına bağlı yatırım işletmelerinin, azınlık payına sahip olunan bağlı işletmelerin, azınlık payına sahip olunan alt grupların, devletsiz bağlı işletmelerin ve sigorta yatırım işletmelerinin her bir hesap dönemi için ülkesel bazlı vergi yükü ayrı hesaplanır.”

MADDE 42- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin matrahı, oranı ve hesabı

EK MADDE 6- (1) Asgari kurumlar vergisi oranı %15’tir.

(2) Asgari kurumlar vergisi oranı ile ek 5 inci maddenin on birinci fıkrasına göre tespit edilen oran arasındaki fark, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranıdır. Ülkesel bazlı vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranını aşması halinde ise küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi hesaplanmaz.

(3) Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi matrahı üzerinden hesaplanır. Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi matrahı ise net ülkesel bazlı kazanç toplamından; o ülkede bulunan bağlı işletmelerin çalışanlarının yıllık toplam brüt ücretlerinin %5’i ile maddi duran varlıklarının net defter değerinin %5’inin indirilmesi suretiyle tespit olunur.

(4) Bir ülke için küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranının, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi matrahına uygulanması suretiyle tespit edilir. Şu kadar ki, ilgili ülkeye ilişkin hesaplanan küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisine varsa; ek cari dönem asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi ilave edilir, nitelikli yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi ise bu vergiden indirilir.

(5) Bir bağlı işletmenin, işletme bazlı kazancının ülkesel bazlı kazanca bölünmesiyle bulunan oranın, ilgili ülke için dördüncü fıkra kapsamında hesaplanan küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisiyle çarpılması sonucunda bu bağlı işletmenin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi tespit olunur.

(6) Ülkesel bazlı vergi yüküne ilişkin geçmiş hesap dönemlerine yönelik aşağıdaki düzeltmelerin yapılmasının gerektiği durumlarda, yeniden hesaplama sonucu önceki hesap dönemlerinde eksik tahakkuk ettirilen küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, yeniden hesaplamanın yapıldığı cari hesap döneminde ek cari dönem asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi olarak tarh edilir.

a) Bir bağlı işletmenin aktifinde yer alan maddi duran varlıklarının satışından doğan kazançlar, satışın gerçekleştiği hesap döneminden önceki dört hesap dönemi içerisinde öncelikle maddi duran varlık satışından kaynaklı zararlardan mahsup edilebilir. Mahsup sonrası kalan bakiye, cari hesap dönemi ile önceki dört hesap döneminin kazançlarına eşit şekilde dağıtılır.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

b) Ertelenmiş vergi yükümlülüğü hesaplarına alınan tutarların, takip eden beş hesap dönemi boyunca ilgili dönemlerin kapsanan vergilerinde indirim konusu yapılmaması durumunda, ertelenmiş vergi yükümlülüğü hesabına alındığı dönemin kapsanan vergilerinde dikkate alınan ancak sonraki dönemlerde kapsanan vergilerden indirilmeyen vergiler, hesaba alınan ilgili dönemin düzeltilmesi suretiyle dikkate alınır.

c) Bir bağlı işletmenin geçmiş hesap dönemlerine yönelik kapsanan vergilerinde düzeltme yapılması gerektiği durumlarda, bağlı işletmenin önceki bir hesap dönemine ilişkin kapsanan vergilerinde artış olarak dikkate alınması gereken tutarlar, cari hesap döneminin kapsanan vergilerine dahil edilir. Geçmiş dönemlerin kapsanan vergilerinde azalış şeklinde düzeltmelerin yapılması gerektiği durumlarda ise ilgili dönemin kapsanan vergileri düzeltilir. Şu kadar ki, ilgili hesap döneminde, söz konusu kapsanan vergilerdeki azalış tutarının 1 milyon Avro karşılığı Türk lirasını aşmaması halinde cari dönem kapsanan vergileri düzeltilebilir.

ç) İlgili ülkenin iç mevzuatında yapılan değişiklik sonrası kurumlar vergisi oranının asgari kurumlar vergisi oranından daha düşük bir orana düşmesi nedeniyle oluşan ertelenmiş vergi gideri, ek 4 üncü madde uyarınca tespit olunan kapsanan vergilerde düzeltme olarak dikkate alınır. Asgari kurumlar vergisi oranının altında kurumlar vergisi oranının uygulandığı bir ülkede, mevzuat değişikliği sonrası, kurumlar vergisi oranının artırılması nedeniyle ilgili hesap dönemindeki ertelenmiş vergi yükümlülüğündeki değişikliğe bağlı tahakkuk eden ertelenmiş vergi gideri tutarı, ödemenin yapıldığı ilgili dönem kapsanan vergilerinde dikkate alınır.

d) Ek 12 nci madde kapsamında bağlı işletme tarafından oluşturulan takip hesabının, cari yılı takip eden dördüncü hesap döneminin sonuna kadar kullanılmayan kısmı, takip hesabının oluşturulduğu hesap döneminin düzeltilmiş kapsanan vergilerinden indirilir.

e) Bir bağlı işletme tarafından ilgili hesap döneminin düzeltilmiş kapsanan vergilerine dahil edilen ve 1 milyon Avro karşılığı Türk lirasından fazla olan vergi giderinin, verginin hesaplandığı ve kapsanan vergi olarak dikkate alındığı dönemi izleyen üçüncü hesap döneminin sonuna kadar ödenmemesi durumunda, bu vergiler ilgili hesap döneminin düzeltilmiş kapsanan vergilerinden indirilir.

(7) Geçmiş hesap dönemlerindeki küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinde artış gerektiren düzeltmelerde, cari hesap döneminde net ülkesel bazlı kazancın oluşmaması koşuluyla, düzeltmenin yapılacağı geçmiş hesap dönemindeki beşinci fıkraya göre tespit olunan oranlar dikkate alınır ve bağlı işletmelerin ek cari dönem asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bu oranlara göre hesaplanır.

(8) Çok uluslu işletme grubunun; ülkesel bazlı yıllık ortalama hasılatı 10 milyon Avro karşılığı Türk lirasından ve ülkesel bazlı yıllık ortalama kazancı 1 milyon Avro karşılığı Türk lirasından az ise bu ülkede bulunan bağlı işletmelerin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, ilgili hesap dönemi için sıfır olarak kabul edilebilir. Bu fıkra kapsamında ortalama hasılat veya ortalama kazanç, bir ülkeye ilişkin finansal hesapların raporlandığı hesap dönemi ve önceki iki hesap dönemindeki hasılat veya kazanç toplamının ortalamasını ifade eder. Devletsiz bağlı işletmeler veya yatırım işletmesi olan bağlı işletmeler için bu fıkra hükümleri uygulanmaz ve bunların hasılatı, kazancı veya zararı, ortalama kazanç veya ortalama hasılatın tespitinde dikkate alınmaz.

(9) Çok uluslu işletme grubunun faaliyette bulunduğu ülke güvenli liman olarak belirlenmiş ise bu ülkede bulunan bağlı işletmelerin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, ilgili hesap dönemi için sıfır olarak kabul edilebilir. Cumhurbaşkanı, bu madde kapsamında güvenli liman olarak ilan edilecek yerleri belirlemeye ve bu yerlerin belirlenmesine ilişkin şartları tespit etmeye; Hazine ve Maliye Bakanlığı bu fıkranın uygulanmasına yönelik usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

b) Ertelenmiş vergi yükümlülüğü hesaplarına alınan tutarların, takip eden beş hesap dönemi boyunca ilgili dönemlerin kapsanan vergilerinde indirim konusu yapılmaması durumunda, ertelenmiş vergi yükümlülüğü hesabına alındığı dönemin kapsanan vergilerinde dikkate alınan ancak sonraki dönemlerde kapsanan vergilerden indirilmeyen vergiler, hesaba alınan ilgili dönemin düzeltilmesi suretiyle dikkate alınır.

c) Bir bağlı işletmenin geçmiş hesap dönemlerine yönelik kapsanan vergilerinde düzeltme yapılması gerektiği durumlarda, bağlı işletmenin önceki bir hesap dönemine ilişkin kapsanan vergilerinde artış olarak dikkate alınması gereken tutarlar, cari hesap döneminin kapsanan vergilerine dahil edilir. Geçmiş dönemlerin kapsanan vergilerinde azalış şeklinde düzeltmelerin yapılması gerektiği durumlarda ise ilgili dönemin kapsanan vergileri düzeltilir. Şu kadar ki, ilgili hesap döneminde, söz konusu kapsanan vergilerdeki azalış tutarının 1 milyon avro karşılığı Türk lirasını aşmaması halinde cari dönem kapsanan vergileri düzeltilebilir.

ç) İlgili ülkenin iç mevzuatında yapılan değişiklik sonrası kurumlar vergisi oranının asgari kurumlar vergisi oranından daha düşük bir orana düşmesi nedeniyle oluşan ertelenmiş vergi gideri, ek 4 üncü madde uyarınca tespit olunan kapsanan vergilerde düzeltme olarak dikkate alınır. Asgari kurumlar vergisi oranının altında kurumlar vergisi oranının uygulandığı bir ülkede, mevzuat değişikliği sonrası, kurumlar vergisi oranının artırılması nedeniyle ilgili hesap dönemindeki ertelenmiş vergi yükümlülüğündeki değişikliğe bağlı tahakkuk eden ertelenmiş vergi gideri tutarı, ödemenin yapıldığı ilgili dönem kapsanan vergilerinde dikkate alınır.

d) Ek 12 nci madde kapsamında bağlı işletme tarafından oluşturulan takip hesabının, cari yılı takip eden dördüncü hesap döneminin sonuna kadar kullanılmayan kısmı, takip hesabının oluşturulduğu hesap döneminin düzeltilmiş kapsanan vergilerinden indirilir.

e) Bir bağlı işletme tarafından ilgili hesap döneminin düzeltilmiş kapsanan vergilerine dahil edilen ve 1 milyon avro karşılığı Türk lirasından fazla olan vergi giderinin, verginin hesaplandığı ve kapsanan vergi olarak dikkate alındığı dönemi izleyen üçüncü hesap döneminin sonuna kadar ödenmemesi durumunda, bu vergiler ilgili hesap döneminin düzeltilmiş kapsanan vergilerinden indirilir.

(7) Geçmiş hesap dönemlerindeki küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinde artış gerektiren düzeltmelerde, cari hesap döneminde net ülkesel bazlı kazancın oluşmaması koşuluyla, düzeltmenin yapılacağı geçmiş hesap dönemindeki beşinci fıkraya göre tespit olunan oranlar dikkate alınır ve bağlı işletmelerin ek cari dönem asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bu oranlara göre hesaplanır.

(8) Çok uluslu işletme grubunun; ülkesel bazlı yıllık ortalama hasılatı 10 milyon avro karşılığı Türk lirasından ve ülkesel bazlı yıllık ortalama kazancı 1 milyon avro karşılığı Türk lirasından az ise bu ülkede bulunan bağlı işletmelerin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, ilgili hesap dönemi için sıfır olarak kabul edilebilir. Bu fıkra kapsamında ortalama hasılat veya ortalama kazanç, bir ülkeye ilişkin finansal hesapların raporlandığı hesap dönemi ve önceki iki hesap dönemindeki hasılat veya kazanç toplamının ortalamasını ifade eder. Devletsiz bağlı işletmeler veya yatırım işletmesi olan bağlı işletmeler için bu fıkra hükümleri uygulanmaz ve bunların hasılatı, kazancı veya zararı, ortalama kazanç veya ortalama hasılatın tespitinde dikkate alınmaz.

(9) Çok uluslu işletme grubunun faaliyette bulunduğu ülke güvenli liman olarak belirlenmiş ise bu ülkede bulunan bağlı işletmelerin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, ilgili hesap dönemi için sıfır olarak kabul edilebilir. Cumhurbaşkanı, bu madde kapsamında güvenli liman olarak ilan edilecek yerleri belirlemeye ve bu yerlerin belirlenmesine ilişkin şartları tespit etmeye; Hazine ve Maliye Bakanlığı bu fıkranın uygulanmasına yönelik usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(10) Azami altı farklı ülkede bağlı işletmesi bulunan ve maddi duran varlıklarının toplam değeri en yüksek olan ülke dışındaki diğer ülkelerde toplam maddi duran varlıklarının net defter değeri 50 milyon Avro karşılığı Türk lirasını aşmayan çok uluslu işletme grupları için yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi beş hesap dönemi boyunca sıfır olarak kabul edilir."

MADDE 43- 5520 sayılı Kanuna bölüm başlığı ile birlikte aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisinin Mükellefi, Vergilendirme Dönemi, Beyanı, Tarhı ve Ödenmesi

Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi

EK MADDE 7- (1) Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, gelirin dahil edilmesi esası ve yetersiz vergilendirilmiş ödemeler esasına göre belirlenir.

(2) Gelirin dahil edilmesi esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi, bu Kısmın ek 1 inci maddesi kapsamındaki çok uluslu işletme gruplarına bağlı ve diğer ülkelerde yerleşik olan işletmelerin; Türkiye'de yerleşik nihai ana işletmesi, ara ana işletmesi veya kısmen sahip olunan ana işletmesidir.

(3) İkinci fıkra kapsamında sayılanlar arasında verginin mükellefi aşağıdaki şekilde belirlenir:

a) Nihai ana işletmesi Türkiye'de, ara ana işletmesi Türkiye'de veya başka ülkelerde yerleşik bağlı işletmelerde verginin mükellefi Türkiye'de yerleşik nihai ana işletmedir. Kısmen sahip olunan ana işletmesi Türkiye'de yerleşik olmakla birlikte nihai ana işletmesi veya ara ana işletmesi Türkiye'de veya başka ülkelerde yerleşik olan bağlı işletmelerde gelirin dahil edilmesi esası kapsamında Türkiye'de yerleşik kısmen sahip olunan ana işletme de verginin mükellefidir.

b) Kısmen sahip olunan ana işletmesi Türkiye'de bulunmakla birlikte söz konusu işletmeye tamamen sahip başka ülkelerde yerleşik kısmen sahip olunan ana işletmenin bulunması ve bu ülkelerde nitelikli gelirin dahil edilmesi esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulanmaması durumunda gelirin dahil edilmesi esasına göre verginin mükellefi Türkiye'de yerleşik kısmen sahip olunan ana işletmedir.

c) Ara ana işletmesi Türkiye'de yerleşik olup nihai ana işletmesinin veya kısmen sahip olunan ana işletmesinin bulunduğu ülkeler tarafından ilgili ülke mevzuatı uyarınca nitelikli gelirin dahil edilmesi esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulanmadığı durumlarda, gelirin dahil edilmesi esası kapsamında verginin mükellefi Türkiye'de yerleşik ara ana işletmedir. Şu kadar ki, ara ana işletmesi Türkiye'de bulunmakla birlikte söz konusu işletmede kontrol gücüne sahip başka ülkelerde yerleşik ara ana işletmelerin bulunması ve bu ülkelerde nitelikli gelirin dahil edilmesi esası kapsamında küresel asgari kurumlar vergisinin uygulanması durumunda bu bent hükümleri uygulanmaz.

(4) İkinci ve üçüncü fıkralar kapsamında sayılan mükellefler, mülkiyet payına sahip olunan bağlı işletmedeki dahil olma oranıyla sınırlı olmak üzere verginin ödenmesinden sorumludurlar. Dahil olma oranı, bir bağlı işletmenin bir hesap dönemindeki işletme bazlı kazancından ana işletme dışındaki üçüncü kişilere atfedilen kısmın çıkarılması suretiyle bulunan tutarın, bu bağlı işletmenin işletme bazlı kazancına bölünmesi suretiyle elde edilen orandır. Mülkiyet payına sahip olunan bağlı işletmenin şeffaf bir işletme olması durumunda, aynı gruba bağlı işletmelerin dışındaki kişilere atfedilen kazanç tutarları bağlı işletmenin işletme bazlı kazancının tespitinde dikkate alınmaz. Şu kadar ki, üçüncü fıkra kapsamındaki mükellefler tarafından gelirin dahil edilmesi esasına göre hesaplanan vergi, nitelikli gelirin dahil edilmesi esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisini uygulayan bir ülkede yerleşik ara ana işletme veya kısmen sahip olunan ana işletme aracılığıyla doğan vergi yükümlülüğü tutarı kadar azaltılır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(10) Azami altı farklı ülkede bağlı işletmesi bulunan ve maddi duran varlıklarının toplam değeri en yüksek olan ülke dışındaki diğer ülkelerde toplam maddi duran varlıklarının net defter değeri 50 milyon avro karşılığı Türk lirasını aşmayan çok uluslu işletme grupları için yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi beş hesap dönemi boyunca sıfır olarak kabul edilir."

MADDE 43- 5520 sayılı Kanuna bölüm başlığı ile birlikte aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisinin Mükellefi, Vergilendirme Dönemi, Beyanı, Tarhı ve Ödenmesi

Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi

EK MADDE 7- (1) Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, gelirin dahil edilmesi esası ve yetersiz vergilendirilmiş ödemeler esasına göre belirlenir.

(2) Gelirin dahil edilmesi esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi, bu Kısmın ek 1 inci maddesi kapsamındaki çok uluslu işletme gruplarına bağlı ve diğer ülkelerde yerleşik olan işletmelerin; Türkiye'de yerleşik nihai ana işletmesi, ara ana işletmesi veya kısmen sahip olunan ana işletmesidir.

(3) İkinci fıkra kapsamında sayılanlar arasında verginin mükellefi aşağıdaki şekilde belirlenir:

a) Nihai ana işletmesi Türkiye'de, ara ana işletmesi Türkiye'de veya başka ülkelerde yerleşik bağlı işletmelerde verginin mükellefi Türkiye'de yerleşik nihai ana işletmedir. Kısmen sahip olunan ana işletmesi Türkiye'de yerleşik olmakla birlikte nihai ana işletmesi veya ara ana işletmesi Türkiye'de veya başka ülkelerde yerleşik olan bağlı işletmelerde gelirin dahil edilmesi esası kapsamında Türkiye'de yerleşik kısmen sahip olunan ana işletme de verginin mükellefidir.

b) Kısmen sahip olunan ana işletmesi Türkiye'de bulunmakla birlikte söz konusu işletmeye tamamen sahip başka ülkelerde yerleşik kısmen sahip olunan ana işletmenin bulunması ve bu ülkelerde nitelikli gelirin dahil edilmesi esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulanmaması durumunda gelirin dahil edilmesi esasına göre verginin mükellefi Türkiye'de yerleşik kısmen sahip olunan ana işletmedir.

c) Ara ana işletmesi Türkiye'de yerleşik olup nihai ana işletmesinin veya kısmen sahip olunan ana işletmesinin bulunduğu ülkeler tarafından ilgili ülke mevzuatı uyarınca nitelikli gelirin dahil edilmesi esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulanmadığı durumlarda, gelirin dahil edilmesi esası kapsamında verginin mükellefi Türkiye'de yerleşik ara ana işletmedir. Şu kadar ki, ara ana işletmesi Türkiye'de bulunmakla birlikte söz konusu işletmede kontrol gücüne sahip başka ülkelerde yerleşik ara ana işletmelerin bulunması ve bu ülkelerde nitelikli gelirin dahil edilmesi esası kapsamında küresel asgari kurumlar vergisinin uygulanması durumunda bu bent hükümleri uygulanmaz.

(4) İkinci ve üçüncü fıkralar kapsamında sayılan mükellefler, mülkiyet payına sahip olunan bağlı işletmedeki dahil olma oranıyla sınırlı olmak üzere verginin ödenmesinden sorumludurlar. Dahil olma oranı, bir bağlı işletmenin bir hesap dönemindeki işletme bazlı kazancından ana işletme dışındaki üçüncü kişilere atfedilen kısmın çıkarılması suretiyle bulunan tutarın, bu bağlı işletmenin işletme bazlı kazancına bölünmesi suretiyle elde edilen orandır. Mülkiyet payına sahip olunan bağlı işletmenin şeffaf bir işletme olması durumunda, aynı gruba bağlı işletmelerin dışındaki kişilere atfedilen kazanç tutarları bağlı işletmenin işletme bazlı kazancının tespitinde dikkate alınmaz. Şu kadar ki, üçüncü fıkra kapsamındaki mükellefler tarafından gelirin dahil edilmesi esasına göre hesaplanan vergi, nitelikli gelirin dahil edilmesi esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisini uygulayan bir ülkede yerleşik ara ana işletme veya kısmen sahip olunan ana işletme aracılığıyla doğan vergi yükümlülüğü tutarı kadar azaltılır.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(5) Yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi; nihai ana işletmesi, ara ana işletmesi veya kısmen sahip olunan ana işletmesi Türkiye'de yerleşik olmayan ve ilgili mevzuatı uyarınca nitelikli gelirin dahil edilmesi esasına göre küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı çok uluslu işletme gruplarına bağlı Türkiye'de yerleşik, yatırım işletmeleri hariç, bağlı işletmelerdir.

(6) Beşinci fıkra kapsamında belirtilen mükellefler, yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında, bu verginin yetersiz vergilendirilen ödemeler esası yüzdesine göre hesaplanan kısmını ödemekle sorumludurlar.

(7) Yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında hesaplanan vergi, çok uluslu işletme grubuna bağlı işletmeler için hesaplanan küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi toplamına eşittir. Gelirin dahil edilmesi esası kapsamında çok uluslu işletme gruplarına bağlı işletmeler nezdinde vergi hesaplanması durumunda, yetersiz vergilendirilen ödemeler esasına göre hesaplanan vergi, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi ile gelirin dahil edilmesi esası kapsamında alınan verginin farkına eşit olur.

(8) Yetersiz vergilendirilen ödemeler esası yüzdesi; Türkiye'de yerleşik bağlı işletmelerin toplam işçi sayısının, nitelikli yetersiz vergilendirilen ödemeler esasının uygulandığı tüm ülkelerdeki yerleşik bağlı işletmelerin toplam işçi sayısına bölünmesiyle bulunan tutarın yüzde ellisi ile Türkiye'de yerleşik bağlı işletmelerin toplam maddi duran varlık değerinin, nitelikli yetersiz vergilendirilen ödemeler esasının uygulandığı tüm ülkelerdeki yerleşik bağlı işletmelerin toplam maddi duran varlık değerine bölünmesiyle bulunan tutarın yüzde ellisinin toplamıdır. Yetersiz vergilendirilen ödemeler esası yüzdesinin hesabında; yatırım işletmeleri ve şeffaf işletmelerin toplam işçi sayısı ve bunların toplam maddi duran varlık değeri dikkate alınmaz. İlgili hesap döneminde bu fıkra kapsamında tahsis edilen verginin nitelikli yetersiz vergilendirilen ödemeler esasının uygulandığı bir ülkede tahakkuk ettirilmemesi (tüm ülkelerde tahakkuk ettirilmemesi durumu hariç) durumunda, hesaplanması gereken vergi tahakkuk ettirilinceye kadar, söz konusu ülke sonraki hesap dönemlerinde bu fıkra kapsamındaki verginin tahsisatına ilişkin hesaplamalarda dikkate alınmaz."

MADDE 44- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi, beyanı, tarhı ve ödenmesi

EK MADDE 8- (1) Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi hesap dönemidir. Kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerin vergilendirme dönemi ise özel hesap dönemidir.

(2) Hesap dönemi, nihai ana işletmenin konsolide finansal tablolarının hazırlanmasına esas teşkil eden vergilendirme dönemidir.

(3) Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, mükelleflerin beyanı üzerine tarh olunur.

(4) Hesaplanan vergi, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen on beşinci ayın son gününe kadar beyan edilir ve ödenir.

(5) Mükellefler, üçüncü fıkra kapsamında verilen beyannamelerinin ekinde küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamelerine de yer vermek zorundadırlar. Şu kadar ki, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamesinin nitelikli yetkili makam anlaşmasının uygulandığı başka ülkede verilmesi ve söz konusu bilgi beyannamesinin hangi ülkede, hangi bağlı işletme tarafından verildiğinin üçüncü fıkra kapsamındaki beyanname ekinde bildirilmesi durumunda, mükelleflerin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamelerini verme yükümlülüğü ortadan kalkar.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(5) Yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi; nihai ana işletmesi, ara ana işletmesi veya kısmen sahip olunan ana işletmesi Türkiye'de yerleşik olmayan ve ilgili mevzuatı uyarınca nitelikli gelirin dahil edilmesi esasına göre küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı çok uluslu işletme gruplarına bağlı Türkiye'de yerleşik, yatırım işletmeleri hariç, bağlı işletmelerdir.

(6) Beşinci fıkra kapsamında belirtilen mükellefler, yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında, bu verginin yetersiz vergilendirilen ödemeler esası yüzdesine göre hesaplanan kısmını ödemekle sorumludurlar.

(7) Yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında hesaplanan vergi, çok uluslu işletme grubuna bağlı işletmeler için hesaplanan küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi toplamına eşittir. Gelirin dahil edilmesi esası kapsamında çok uluslu işletme gruplarına bağlı işletmeler nezdinde vergi hesaplanması durumunda, yetersiz vergilendirilen ödemeler esasına göre hesaplanan vergi, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi ile gelirin dahil edilmesi esası kapsamında alınan verginin farkına eşit olur.

(8) Yetersiz vergilendirilen ödemeler esası yüzdesi; Türkiye'de yerleşik bağlı işletmelerin toplam işçi sayısının, nitelikli yetersiz vergilendirilen ödemeler esasının uygulandığı tüm ülkelerdeki yerleşik bağlı işletmelerin toplam işçi sayısına bölünmesiyle bulunan tutarın yüzde ellisi ile Türkiye'de yerleşik bağlı işletmelerin toplam maddi duran varlık değerinin, nitelikli yetersiz vergilendirilen ödemeler esasının uygulandığı tüm ülkelerdeki yerleşik bağlı işletmelerin toplam maddi duran varlık değerine bölünmesiyle bulunan tutarın yüzde ellisinin toplamıdır. Yetersiz vergilendirilen ödemeler esası yüzdesinin hesabında; yatırım işletmeleri ve şeffaf işletmelerin toplam işçi sayısı ve bunların toplam maddi duran varlık değeri dikkate alınmaz. İlgili hesap döneminde bu fıkra kapsamında tahsis edilen verginin nitelikli yetersiz vergilendirilen ödemeler esasının uygulandığı bir ülkede tahakkuk ettirilmemesi (tüm ülkelerde tahakkuk ettirilmemesi durumu hariç) durumunda, hesaplanması gereken vergi tahakkuk ettirilinceye kadar, söz konusu ülke sonraki hesap dönemlerinde bu fıkra kapsamındaki verginin tahsisatına ilişkin hesaplamalarda dikkate alınmaz."

MADDE 44- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi, beyanı, tarhı ve ödenmesi

EK MADDE 8- (1) Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi hesap dönemidir. Kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerin vergilendirme dönemi ise özel hesap dönemidir.

(2) Hesap dönemi, nihai ana işletmenin konsolide finansal tablolarının hazırlanmasına esas teşkil eden vergilendirme dönemidir.

(3) Küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, mükelleflerin beyanı üzerine tarh olunur.

(4) Hesaplanan vergi, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen on beşinci ayın son gününe kadar beyan edilir ve ödenir.

(5) Mükellefler, üçüncü fıkra kapsamında verilen beyannamelerinin ekinde küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamelerine de yer vermek zorundadırlar. Şu kadar ki, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamesinin nitelikli yetkili makam anlaşmasının uygulandığı başka ülkede verilmesi ve söz konusu bilgi beyannamesinin hangi ülkede, hangi bağlı işletme tarafından verildiğinin üçüncü fıkra kapsamındaki beyanname ekinde bildirilmesi durumunda, mükelleflerin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamelerini verme yükümlülüğü ortadan kalkar.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(6) Cumhurbaşkanı, nitelikli gelirin dahil edilmesi esası ile nitelikli yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulandığı yerler ile nitelikli yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulandığı yerleri belirlemeye; Hazine ve Maliye Bakanlığı, üçüncü fıkra kapsamında verilen beyanname ile küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamesinin ve eklerinin şekil ve muhtevasını tespit etmeye, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamesindeki bilgilerin diğer ülkelerle paylaşılmasındaki sınırları belirlemeye, faaliyetin gereğini göz önünde tutarak mükellefin müracaatı üzerine veya re'sen tarh yerini tayin etmeye, verginin beyan ve ödeme zamanı ile tahsiline ilişkin usul ve esasları belirlemeye, bildirim ve belgelendirme yükümlülüğü getirmeye ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

MADDE 45- 5520 sayılı Kanuna bölüm başlığı ile birlikte aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yerel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisinin Mükellefi, Vergilendirme Dönemi, Beyanı, Tarhı ve Ödenmesi

Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi

EK MADDE 9- (1) Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi, ek 1 inci madde kapsamındaki çok uluslu işletme gruplarına bağlı ve Türkiye'de yerleşik olan; bağlı işletmeler ve iş ortaklıklarıdır."

MADDE 46- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi, beyanı, tarhı ve ödenmesi

EK MADDE 10- (1) Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi hesap dönemidir. Kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerin vergilendirme dönemi ise, özel hesap dönemidir.

(2) Ek 6 ncı maddenin dördüncü fıkrası kapsamında, asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranının, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi matrahına uygulanması suretiyle tespit olunan yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, mükelleflerin beyanı üzerine tarh olunur ve bu vergiye varsa ek cari dönem yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi ilave edilir. Şu kadar ki, ek 4 üncü maddenin dokuzuncu fıkrasının (a), (c) ve (ç) bentleri ile bağlı işletme sahiplerine mülkiyet paylarına ilişkin olarak yapılan dağıtımlar veya kar dağıtımı sayılan durumlarda bu tutarlar üzerinden kesilen vergiler hariç (d) bendi hükümleri bu hesaplamada dikkate alınmaz.

(3) Hesaplanan vergi, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen on ikinci ayın birinci gününden son gününe kadar beyan edilir ve ödenir.

(4) Ek 6 ncı maddenin sekizinci fıkrası hükümleri yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tespitinde de dikkate alınır.

(5) Ek 9 uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında, Türkiye'de yerleşik ve aynı çok uluslu işletme gruplarına bağlı mükelleflerden herhangi birinin, yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tamamını kendi adına beyan edip ödemesi durumunda, diğer mükelleflerin bu verginin beyanı ve ödemesindeki sorumlulukları ortadan kalkar. Şu kadar ki, verginin tamamının ödenmemesi durumunda aynı çok uluslu işletme grubuna bağlı mükelleflerin verginin ödenmesine ilişkin müştereken ve müteselsilen sorumlulukları devam eder.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(6) Cumhurbaşkanı, nitelikli gelirin dahil edilmesi esası ile nitelikli yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulandığı yerler ile nitelikli yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin uygulandığı yerleri belirlemeye; Hazine ve Maliye Bakanlığı, üçüncü fıkra kapsamında verilen beyanname ile küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamesinin ve eklerinin şekil ve muhtevasını tespit etmeye, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamesindeki bilgilerin diğer ülkelerle paylaşılmasındaki sınırları belirlemeye, faaliyetin gereğini göz önünde tutarak mükellefin müracaatı üzerine veya re'sen tarh yerini tayin etmeye, verginin beyan ve ödeme zamanı ile tahsiline ilişkin usul ve esasları belirlemeye, bildirim ve belgelendirme yükümlülüğü getirmeye ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

MADDE 45- 5520 sayılı Kanuna bölüm başlığı ile birlikte aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yerel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisinin Mükellefi, Vergilendirme Dönemi, Beyanı, Tarhı ve Ödenmesi

Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi

EK MADDE 9- (1) Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin mükellefi, ek 1 inci madde kapsamındaki çok uluslu işletme gruplarına bağlı ve Türkiye'de yerleşik olan; bağlı işletmeler ve iş ortaklıklarıdır."

MADDE 46- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi, beyanı, tarhı ve ödenmesi

EK MADDE 10- (1) Yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi hesap dönemidir. Kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerin vergilendirme dönemi ise, özel hesap dönemidir.

(2) Ek 6 ncı maddenin dördüncü fıkrası kapsamında, asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranının, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi matrahına uygulanması suretiyle tespit olunan yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi, mükelleflerin beyanı üzerine tarh olunur ve bu vergiye varsa ek cari dönem yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi ilave edilir. Şu kadar ki, ek 4 üncü maddenin dokuzuncu fıkrasının (a), (c) ve (ç) bentleri ile bağlı işletme sahiplerine mülkiyet paylarına ilişkin olarak yapılan dağıtımlar veya kar dağıtımı sayılan durumlarda bu tutarlar üzerinden kesilen vergiler hariç (d) bendi hükümleri bu hesaplamada dikkate alınmaz.

(3) Hesaplanan vergi, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen on ikinci ayın birinci gününden son gününe kadar beyan edilir ve ödenir.

(4) Ek 6 ncı maddenin sekizinci fıkrası hükümleri yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tespitinde de dikkate alınır.

(5) Ek 9 uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında, Türkiye'de yerleşik ve aynı çok uluslu işletme gruplarına bağlı mükelleflerden herhangi birinin, yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tamamını kendi adına beyan edip ödemesi durumunda, diğer mükelleflerin bu verginin beyanı ve ödemesindeki sorumlulukları ortadan kalkar. Şu kadar ki, verginin tamamının ödenmemesi durumunda aynı çok uluslu işletme grubuna bağlı mükelleflerin verginin ödenmesine ilişkin müştereken ve müteselsilen sorumlulukları devam eder.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(6) Hazine ve Maliye Bakanlığı, üçüncü fıkra kapsamında verilen beyannamenin ve eklerinin şekil ve muhtevasını belirlemeye, faaliyetin gereğini göz önünde tutarak mükellefin müracaatı üzerine veya re'sen tarh yerini tayin etmeye, verginin beyan ve ödeme zamanı ile tahsiline ilişkin usul ve esasları belirlemeye, bildirim ve belgelendirme yükümlülüğü getirmeye ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

MADDE 47- 5520 sayılı Kanuna bölüm başlığı ile birlikte aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"BEŞİNCİ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Birleşme, bölünme ve pay devirleri

EK MADDE 11- (1) İki veya daha fazla grubun, gelirin raporlandığı hesap döneminden önceki dört hesap döneminin herhangi birinde, tek bir grup oluşturmak üzere birleşmeleri ve birleşen grupların, birleşmeden önceki dört hesap döneminden en az birinde konsolide finansal tablolarında yer alan hasılatları toplamının 750 milyon Avro karşılığı Türk lirasını aşması durumunda, birleşme sonucu ortaya çıkan yeni çok uluslu işletme grubunun o hesap dönemi için ek 1 inci madde kapsamındaki hasılat sınırını aştığı kabul edilir.

(2) Herhangi bir gruba bağlı olmayan bir işletmenin, gelirin raporlandığı hesap döneminde bir işletme veya grupla birleşmesi durumunda, birleşen veya birleşilen işletme veya birleşilen grubun, birleşmeden önceki dört hesap döneminden en az birindeki finansal veya konsolide finansal tablolarında yer alan hasılatları toplamının 750 milyon Avro karşılığı Türk lirasını aşması durumunda, birleşilen veya ortaya çıkan çok uluslu işletme grubunun ilgili hesap dönemi için ek 1 inci maddedeki hasılat sınırını aştığı kabul edilir.

(3) Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisine tabi bir çok uluslu işletme grubunun iki veya daha fazla gruba bölünmesi ve

a) Bölünme sonrası oluşan grup veya grupların yıllık hasılatlarının, bölünmenin gerçekleştiği hesap dönemini izleyen hesap döneminde 750 milyon Avro karşılığı Türk lirasını aşması,

b) Bölünme sonrası oluşan grup veya grupların yıllık hasılatlarının, bölünmenin gerçekleştiği hesap döneminden sonraki ikinci ila dördüncü hesap dönemlerinin en az ikisinde 750 milyon Avro karşılığı Türk lirasını aşması,

durumunda söz konusu grup veya grupların ek 1 inci maddedeki hasılat sınırını aştığı kabul edilir.

(4) Bir işletmenin doğrudan veya dolaylı mülkiyet paylarının devri sonucunda; çok uluslu işletme grubunun bağlı işletmesi haline gelmesi veya bir çok uluslu işletme grubunun bağlı işletmesi vasfını kaybederek başka bir çok uluslu işletme grubunun bağlı işletmesi olması ya da yeni bir çok uluslu işletme grubunun nihai ana işletmesi olması ve varlıklarının, yükümlülüklerinin, gelirlerinin, giderlerinin veya nakit akışlarının herhangi bir kısmının, nihai ana işletmenin konsolide finansal tablolarında yer alması halinde, bu işletme devrin gerçekleştirildiği tarihin içinde bulunduğu hesap döneminde çok uluslu işletme grubunun üyesi olarak dikkate alınır.

(5) Bir bağlı işletmenin varlıklarının ve borçlarının devredilmesi durumunda, devreden bağlı işletmenin bu işlemlerden doğan kazanç veya zararı, işletme bazlı kazanç veya zararının hesaplanmasında dikkate alınır. Bu durumda, devralan bağlı işletmenin işletme bazlı kazanç veya zararı, devre konu söz konusu varlık ve borçların, devralan bağlı işletmenin nihai ana işletmesinin konsolide finansal tablolarının hazırlanmasında kullanılan muhasebe standardı uyarınca defterindeki kayıtlı değerleri dikkate alınmak suretiyle hesaplanır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(6) Hazine ve Maliye Bakanlığı, üçüncü fıkra kapsamında verilen beyannamenin ve eklerinin şekil ve muhtevasını belirlemeye, faaliyetin gereğini göz önünde tutarak mükellefin müracaatı üzerine veya re'sen tarh yerini tayin etmeye, verginin beyan ve ödeme zamanı ile tahsiline ilişkin usul ve esasları belirlemeye, bildirim ve belgelendirme yükümlülüğü getirmeye ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

MADDE 47- 5520 sayılı Kanuna bölüm başlığı ile birlikte aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"BEŞİNCİ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Birleşme, bölünme ve pay devirleri

EK MADDE 11- (1) İki veya daha fazla grubun, gelirin raporlandığı hesap döneminden önceki dört hesap döneminin herhangi birinde, tek bir grup oluşturmak üzere birleşmeleri ve birleşen grupların, birleşmeden önceki dört hesap döneminden en az birinde konsolide finansal tablolarında yer alan hasılatları toplamının 750 milyon avro karşılığı Türk lirasını aşması durumunda, birleşme sonucu ortaya çıkan yeni çok uluslu işletme grubunun o hesap dönemi için ek 1 inci madde kapsamındaki hasılat sınırını aştığı kabul edilir.

(2) Herhangi bir gruba bağlı olmayan bir işletmenin, gelirin raporlandığı hesap döneminde bir işletme veya grupla birleşmesi durumunda, birleşen veya birleşilen işletme veya birleşilen grubun, birleşmeden önceki dört hesap döneminden en az birindeki finansal veya konsolide finansal tablolarında yer alan hasılatları toplamının 750 milyon avro karşılığı Türk lirasını aşması durumunda, birleşilen veya ortaya çıkan çok uluslu işletme grubunun ilgili hesap dönemi için ek 1 inci maddedeki hasılat sınırını aştığı kabul edilir.

(3) Yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisine tabi bir çok uluslu işletme grubunun iki veya daha fazla gruba bölünmesi ve

a) Bölünme sonrası oluşan grup veya grupların yıllık hasılatlarının, bölünmenin gerçekleştiği hesap dönemini izleyen hesap döneminde 750 milyon avro karşılığı Türk lirasını aşması,

b) Bölünme sonrası oluşan grup veya grupların yıllık hasılatlarının, bölünmenin gerçekleştiği hesap döneminden sonraki ikinci ila dördüncü hesap dönemlerinin en az ikisinde 750 milyon avro karşılığı Türk lirasını aşması,

durumunda söz konusu grup veya grupların ek 1 inci maddedeki hasılat sınırını aştığı kabul edilir.

(4) Bir işletmenin doğrudan veya dolaylı mülkiyet paylarının devri sonucunda; çok uluslu işletme grubunun bağlı işletmesi haline gelmesi veya bir çok uluslu işletme grubunun bağlı işletmesi vasfını kaybederek başka bir çok uluslu işletme grubunun bağlı işletmesi olması ya da yeni bir çok uluslu işletme grubunun nihai ana işletmesi olması ve varlıklarının, yükümlülüklerinin, gelirlerinin, giderlerinin veya nakit akışlarının herhangi bir kısmının, nihai ana işletmenin konsolide finansal tablolarında yer alması halinde, bu işletme devrin gerçekleştirildiği tarihin içinde bulunduğu hesap döneminde çok uluslu işletme grubunun üyesi olarak dikkate alınır.

(5) Bir bağlı işletmenin varlıklarının ve borçlarının devredilmesi durumunda, devreden bağlı işletmenin bu işlemlerden doğan kazanç veya zararı, işletme bazlı kazanç veya zararının hesaplanmasında dikkate alınır. Bu durumda, devralan bağlı işletmenin işletme bazlı kazanç veya zararı, devre konu söz konusu varlık ve borçların, devralan bağlı işletmenin nihai ana işletmesinin konsolide finansal tablolarının hazırlanmasında kullanılan muhasebe standardı uyarınca defterindeki kayıtlı değerleri dikkate alınmak suretiyle hesaplanır.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(6) İşletmelerin yeniden yapılandırılması kapsamında, varlıkların ve borçların devredilmesi sonucu oluşan kazanç veya zararlar, devreden bağlı işletmenin işletme bazlı kazanç veya zararının tespitinde dikkate alınmaz. Bu durumda, devralan bağlı işletmenin işletme bazlı kazanç veya zararı, söz konusu varlık veya borçları devreden bağlı işletmenin defterindeki kayıtlı değerler dikkate alınmak suretiyle hesaplanır.

(7) İşletmelerin yeniden yapılandırılması kapsamında, devredilen varlık ve borçlar nedeniyle oluşan kazanç veya zararın devreden bağlı işletme tarafından nitelikli olmayan kazanç veya zarar esasına göre muhasebeleştirildiği durumda, devreden bağlı işletmenin bu işlemlerden doğan kazanç veya zararı, nitelikli olmayan kazanç veya zarar tutarı ile sınırlı olmak üzere dikkate alınır. Bu durumda, devralan bağlı işletme tarafından devre konu varlık ve borçlara yönelik işletme bazlı kazanç veya zararın tespitinde, devreden bağlı işletmedeki söz konusu varlık ve borçların defter değerlerinin ilgili ülke mevzuatı kapsamında nitelikli olmayan kazanç veya zarar esasına göre düzeltilmiş tutarları dikkate alınır.

(8) Altı ve yedinci fıkralarda geçen işletmelerin yeniden yapılandırılması ibaresi, birleşme, devir ve bölünme gibi işlemler kapsamında varlık ve borçların devre konu edilmesini veya bağlı işletmenin tür değiştirmesini; nitelikli olmayan kazanç veya zarar ibaresi, işletmelerin yeniden yapılandırılması kapsamında varlık veya borçların devri sonucu ortaya çıkan kazanç veya zararın ilgili ülke mevzuatı kapsamında hesaplanması sonucu bulunan tutar ile bunların finansal muhasebe esaslarına göre hesaplanan kazanç veya zararından düşük olanını ifade eder.

(9) İş ortaklığı ve bu iş ortaklığının uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına uygun olarak hazırladığı konsolide finansal tablosunda yer alan işletmelerin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin hesaplanmasında, bu işletmeler ayrı bir çok uluslu işletme grubunun bağlı işletmeleri; iş ortaklığı ise bu grubun nihai ana işletmesi olarak kabul edilir. Bu fıkra kapsamında bağlı işletme veya nihai ana işletme olarak kabul edilen işletmelerde, doğrudan veya dolaylı olarak mülkiyet payına sahip olan bir ana işletme; iş ortaklığının gelirin dahil edilmesi esası kapsamındaki küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisini, ek 7 nci maddenin dördüncü fıkrası kapsamındaki dahil olma oranını dikkate almak suretiyle hesaplar. Hesaplanan tutarın nitelikli gelirin dahil edilmesi esasına göre tahsil edilemeyen kısmı yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tespitinde dikkate alınır.

(10) Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubu, en az bir işletmesi veya işyerinin grubun diğer işletmelerinden farklı bir ülkede yerleşik olan, nihai ana işletmeleri kancalı bir yapı veya çift listeli bir düzenleme ile bir araya gelen iki veya daha fazla grubu ifade eder ve bu gruplara aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) Her bir grubun işletmeleri ve bağlı işletmeleri, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi uygulaması kapsamında tek bir çok uluslu işletme grubunun üyeleri olarak kabul edilir.

b) Muafiyet kapsamında olmayan bir işletme, birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubu tarafından tam konsolidasyona tabi tutuluyorsa veya bu işletme üzerinde birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubu kontrol gücüne sahipse, bu işletme bağlı işletme olarak kabul edilir.

c) Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubunun konsolide finansal tabloları, kabul edilebilir finansal muhasebe standardı uyarınca kancalı yapı veya çift listeli düzenleme kapsamında nihai ana işletmelerden birinin tek bir ekonomik birim gibi hazırladığı konsolide finansal tablolardır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(6) İşletmelerin yeniden yapılandırılması kapsamında, varlıkların ve borçların devredilmesi sonucu oluşan kazanç veya zararlar, devreden bağlı işletmenin işletme bazlı kazanç veya zararının tespitinde dikkate alınmaz. Bu durumda, devralan bağlı işletmenin işletme bazlı kazanç veya zararı, söz konusu varlık veya borçları devreden bağlı işletmenin defterindeki kayıtlı değerler dikkate alınmak suretiyle hesaplanır.

(7) İşletmelerin yeniden yapılandırılması kapsamında, devredilen varlık ve borçlar nedeniyle oluşan kazanç veya zararın devreden bağlı işletme tarafından nitelikli olmayan kazanç veya zarar esasına göre muhasebeleştirildiği durumda, devreden bağlı işletmenin bu işlemlerden doğan kazanç veya zararı, nitelikli olmayan kazanç veya zarar tutarı ile sınırlı olmak üzere dikkate alınır. Bu durumda, devralan bağlı işletme tarafından devre konu varlık ve borçlara yönelik işletme bazlı kazanç veya zararın tespitinde, devreden bağlı işletmedeki söz konusu varlık ve borçların defter değerlerinin ilgili ülke mevzuatı kapsamında nitelikli olmayan kazanç veya zarar esasına göre düzeltilmiş tutarları dikkate alınır.

(8) Altı ve yedinci fıkralarda geçen işletmelerin yeniden yapılandırılması ibaresi, birleşme, devir ve bölünme gibi işlemler kapsamında varlık ve borçların devre konu edilmesini veya bağlı işletmenin tür değiştirmesini; nitelikli olmayan kazanç veya zarar ibaresi, işletmelerin yeniden yapılandırılması kapsamında varlık veya borçların devri sonucu ortaya çıkan kazanç veya zararın ilgili ülke mevzuatı kapsamında hesaplanması sonucu bulunan tutar ile bunların finansal muhasebe esaslarına göre hesaplanan kazanç veya zararından düşük olanını ifade eder.

(9) İş ortaklığı ve bu iş ortaklığının uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına uygun olarak hazırladığı konsolide finansal tablosunda yer alan işletmelerin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin hesaplanmasında, bu işletmeler ayrı bir çok uluslu işletme grubunun bağlı işletmeleri; iş ortaklığı ise bu grubun nihai ana işletmesi olarak kabul edilir. Bu fıkra kapsamında bağlı işletme veya nihai ana işletme olarak kabul edilen işletmelerde, doğrudan veya dolaylı olarak mülkiyet payına sahip olan bir ana işletme; iş ortaklığının gelirin dahil edilmesi esası kapsamındaki küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisini, ek 7 nci maddenin dördüncü fıkrası kapsamındaki dahil olma oranını dikkate almak suretiyle hesaplar. Hesaplanan tutarın nitelikli gelirin dahil edilmesi esasına göre tahsil edilemeyen kısmı yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tespitinde dikkate alınır.

(10) Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubu, en az bir işletmesi veya iş yerinin grubun diğer işletmelerinden farklı bir ülkede yerleşik olan, nihai ana işletmeleri kancalı bir yapı veya çift listeli bir düzenleme ile bir araya gelen iki veya daha fazla grubu ifade eder ve bu gruplara aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) Her bir grubun işletmeleri ve bağlı işletmeleri, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi uygulaması kapsamında tek bir çok uluslu işletme grubunun üyeleri olarak kabul edilir.

b) Muafiyet kapsamında olmayan bir işletme, birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubu tarafından tam konsolidasyona tabi tutuluyorsa veya bu işletme üzerinde birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubu kontrol gücüne sahipse, bu işletme bağlı işletme olarak kabul edilir.

c) Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubunun konsolide finansal tabloları, kabul edilebilir finansal muhasebe standardı uyarınca kancalı yapı veya çift listeli düzenleme kapsamında nihai ana işletmelerden birinin tek bir ekonomik birim gibi hazırladığı konsolide finansal tablolardır.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

ç) Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubunu oluşturan ayrı grupların nihai ana işletmeleri, bu grubun nihai ana işletmeleri olacaktır. (Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubu ile ilgili olarak küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi uygulaması kapsamında bir nihai ana işletmeye yapılan atıflar birden fazla nihai ana işletmeye yapılmış sayılır.)

d) Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubunun Türkiye'de bulunan ana işletmeleri (her bir nihai ana işletme dahil olmak üzere), mülkiyet payına sahip olunan bağlı işletmedeki dahil olma oranı ile sınırlı olmak üzere gelirin dahil edilmesi esasında dikkate alınır.

e) Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubunun Türkiye'de bulunan bağlı işletmelerinin tümüne, her bir düşük vergilendirilen bağlı işletmenin küresel asgari tamamlayıcı vergisi dikkate alınarak yetersiz vergilendirilen ödemeler kuralı uygulanır.

f) Nihai ana işletmeler, birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubunu oluşturan grupların her birine ilişkin bilgileri içerecek küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamesini sunmak için tek bir işletme belirlememiş ise, söz konusu nihai ana işletmelerin her biri bu beyannameyi vermek zorundadırlar."

MADDE 48- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Özel vergileme halleri

EK MADDE 12- (1) Çok uluslu işletme grubunun nihai ana işletmesi olan şeffaf işletmenin işletme bazlı kazancı, aşağıdaki durumlarda bu işletmenin mülkiyet payına isabet eden miktarda azaltılır.

a) Çok uluslu işletme grubunun hesap döneminin kapandığı ayı takip eden on ikinci ayın sonuna kadar, nihai ana işletmenin mülkiyet payı sahibinin söz konusu payına isabet eden kazancın tamamı üzerinden en az asgari kurumlar vergisi oranı kadar vergi hesaplanması veya nihai ana işletme ve vergi şeffaf yapının parçası olan diğer işletmeler tarafından ödenen kapsanan vergiler ile mülkiyet payı sahibinin bu paya isabet eden kazançları üzerinden hesaplanan vergilerin toplamının, bu vergilerin hesaplandığı kazanca en az asgari kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle tespit olunan tutardan fazla olması veya

b) Nihai ana işletmenin %5'i veya daha azı üzerinde mülkiyet payına sahip olan bir gerçek kişinin, nihai ana işletmenin bulunduğu ülkede yerleşik olması ve sahip olduğu mülkiyet payı üzerinden elde edilen gelirlerin bu ülkede vergiye tabi olması veya

c) Nihai ana işletmenin %5'i veya daha azı üzerinde mülkiyet payına sahip olan ve ek 3 üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde sayılanların nihai ana işletmenin bulunduğu ülkede yerleşik olması.

(2) Nihai ana işletmenin mülkiyet payına sahip olanların söz konusu işletmenin zararını vergiye tabi kazançlarının tespitinde indirim konusu yapabilmeleri durumunda, çok uluslu işletme grubunun şeffaf işletme niteliğindeki nihai ana işletmesinin işletme bazlı zararı, bu işletmenin mülkiyet payına isabet eden miktarda azaltılır.

(3) Vergilemede indirilebilir kar payı uygulamasına tabi olan nihai ana işletme, aşağıdaki durumlarda ilgili hesap dönemi için hesap döneminin kapandığı ayı takip eden on ikinci ayın sonuna kadar işletme bazlı kazancını, zarar durumuna düşmemek kaydıyla, söz konusu uygulama kapsamında indirilebilir kar payı miktarı kadar azaltır.

a) Nihai ana işletmesinin hesap döneminin kapandığı ayı takip eden on ikinci ayın sonuna kadar kar payı geliri üzerinden vergi hesaplanması durumunda;

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

ç) Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubunu oluşturan ayrı grupların nihai ana işletmeleri, bu grubun nihai ana işletmeleri olarak kabul edilir. (Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubu ile ilgili olarak küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi uygulaması kapsamında bir nihai ana işletmeye yapılan atıflar birden fazla nihai ana işletmeye yapılmış sayılır.)

d) Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubunun Türkiye'de bulunan ana işletmeleri (her bir nihai ana işletme dahil olmak üzere), mülkiyet payına sahip olunan bağlı işletmedeki dahil olma oranı ile sınırlı olmak üzere gelirin dahil edilmesi esasında dikkate alınır.

e) Birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubunun Türkiye'de bulunan bağlı işletmelerinin tümüne, her bir düşük vergilendirilen bağlı işletmenin küresel asgari tamamlayıcı vergisi dikkate alınarak yetersiz vergilendirilen ödemeler kuralı uygulanır.

f) Nihai ana işletmeler, birden fazla ana işletmeli çok uluslu işletmeler grubunu oluşturan grupların her birine ilişkin bilgileri içerecek küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi bilgi beyannamesini sunmak için tek bir işletme belirlememiş ise, söz konusu nihai ana işletmelerin her biri bu beyannameyi vermek zorundadırlar."

MADDE 48- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Özel vergileme halleri

EK MADDE 12- (1) Çok uluslu işletme grubunun nihai ana işletmesi olan şeffaf işletmenin işletme bazlı kazancı, aşağıdaki durumlarda bu işletmenin mülkiyet payına isabet eden miktarda azaltılır.

a) Çok uluslu işletme grubunun hesap döneminin kapandığı ayı takip eden on ikinci ayın sonuna kadar, nihai ana işletmenin mülkiyet payı sahibinin söz konusu payına isabet eden kazancın tamamı üzerinden en az asgari kurumlar vergisi oranı kadar vergi hesaplanması veya nihai ana işletme ve vergi şeffaf yapının parçası olan diğer işletmeler tarafından ödenen kapsanan vergiler ile mülkiyet payı sahibinin bu paya isabet eden kazançları üzerinden hesaplanan vergilerin toplamının, bu vergilerin hesaplandığı kazanca en az asgari kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle tespit olunan tutardan fazla olması veya

b) Nihai ana işletmenin %5'i veya daha azı üzerinde mülkiyet payına sahip olan bir gerçek kişinin, nihai ana işletmenin bulunduğu ülkede yerleşik olması ve sahip olduğu mülkiyet payı üzerinden elde edilen gelirlerin bu ülkede vergiye tabi olması veya

c) Nihai ana işletmenin %5'i veya daha azı üzerinde mülkiyet payına sahip olan ve ek 3 üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde sayılanların nihai ana işletmenin bulunduğu ülkede yerleşik olması.

(2) Nihai ana işletmenin mülkiyet payına sahip olanların söz konusu işletmenin zararını vergiye tabi kazançlarının tespitinde indirim konusu yapabilmeleri durumunda, çok uluslu işletme grubunun şeffaf işletme niteliğindeki nihai ana işletmesinin işletme bazlı zararı, bu işletmenin mülkiyet payına isabet eden miktarda azaltılır.

(3) Vergilemede indirilebilir kar payı uygulamasına tabi olan nihai ana işletme, aşağıdaki durumlarda ilgili hesap dönemi için hesap döneminin kapandığı ayı takip eden on ikinci ayın sonuna kadar işletme bazlı kazancını, zarar durumuna düşmemek kaydıyla, söz konusu uygulama kapsamında indirilebilir kar payı miktarı kadar azaltır.

a) Nihai ana işletmesinin hesap döneminin kapandığı ayı takip eden on ikinci ayın sonuna kadar kar payı geliri üzerinden vergi hesaplanması durumunda;

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

1) Kar payı geliri üzerinden hesaplanan verginin en az asgari kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle tespit edilmesi veya

2) Nihai ana işletmenin ödenen kapsanan vergileri ile kar payı gelirini elde edenin bu geliri üzerinden ödenen vergileri toplamının, bu vergilerin hesaplandığı kazanca en az asgari kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle tespit olunan tutardan fazla olmasına ilişkin beklentinin bulunması veya

3) Kar payı gelirini elde edenin gerçek kişi olması ve söz konusu kar payının kooperatiften elde edilen risturn geliri niteliğinde olması,

b) Nihai ana işletmenin %5'i veya daha azı üzerinde mülkiyet payına sahip olan ve kar payı geliri elde eden gerçek kişinin, bu işletmenin bulunduğu ülkede yerleşik olması ve söz konusu gelirin bu ülkede vergiye tabi olması,

c) Nihai ana işletmenin bulunduğu ülkede yerleşik olup bu işletmeden kar payı geliri elde edenlerin ek 3 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılanlar ile emeklilik hizmeti işletmeleri dışındaki emeklilik yatırım fonlarından olması.

(4) Üçüncü fıkrada geçen vergilemede indirilebilir kar payı uygulaması ibaresi, ilgili hesap döneminin kapandığı ayı takip eden on ikinci ayın sonuna kadar dağıtılan kar payları üzerinden hesaplanan vergilerin tek aşamalı vergileme olarak dikkate alındığı ve dağıtılan kar paylarının işletmenin kazancından indirim konusu yapıldığı durumu ifade eder.

(5) Kar dağıtımına dayalı vergileme sisteminin uygulandığı ülkelerde faaliyette bulunan bağlı işletmeler, ilgili hesap dönemi için ek 5 inci maddesi kapsamında tespit olunan vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranına eşitlenmesi için gerekli olan tutar ile bu hesap dönemindeki kazançların tamamının kar dağıtımına konu edilmesi durumunda dağıtım üzerinden hesaplanması gereken vergi tutarından düşük olanını, dağıtılmış sayılan kar payı vergisi olarak düzeltilmiş kapsanan vergilere ekleyebilir. İlgili ülkede faaliyette bulunan çok uluslu işletme grubuna bağlı işletmelerden herhangi biri için bu fıkra kapsamında yapılan hesaplama yönteminin tercih edilmesi halinde, diğer bağlı işletmeler için de aynı yöntemle düzeltilmiş kapsanan vergilerin hesaplanması gerekir. Bu tercih her hesap dönemi için ayrı ayrı dikkate alınır. Şu kadar ki, bağlı işletmeler açısından, 1/7/2021 tarihinden (bu tarih dahil) önce kar dağıtımına dayalı vergileme sisteminin yürürlükte olduğu ülkelerde bu yöntem uygulanabilir.

(6) Beşinci fıkra kapsamındaki uygulamanın geçerli olduğu ülkelerde, bu yöntemi kullanan bağlı işletmeler açısından her bir hesap dönemi için düzeltilmiş kapsanan vergi olarak dikkate alınan tutarların izlendiği takip hesabı oluşturulur. İzleyen hesap dönemlerinde bu hesaptan sırasıyla;

a) Kar dağıtımına bağlı olarak ödenen vergiler,

b) Ülkesel bazlı zarara asgari kurumlar vergisi oranının uygulanması sonucu tespit olunan tutar,

c) Yedinci fıkra kapsamında sonraki hesap dönemlerine aktarılan tutarın cari hesap döneminde kullanılan kısmı,

indirilir.

Bu hesap bakiyesi hiçbir zaman eksi bakiye vermez.

(7) Altıncı fıkranın (b) bendi kapsamında, ülkesel bazlı zarara asgari kurumlar vergisi oranının uygulanması suretiyle bulunan tutarın takip hesabındaki bakiye tutardan fazla olması durumunda, fazla kısım takip hesabı zarar aktarımı uygulaması kapsamında sonraki hesap dönemlerine aktarılır. Aktarıma konu edilen bu tutarlar sonraki hesap dönemlerinde takip hesabına aktarılan tutarlardan indirim konusu yapılır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

1) Kar payı geliri üzerinden hesaplanan verginin en az asgari kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle tespit edilmesi veya

2) Nihai ana işletmenin ödenen kapsanan vergileri ile kar payı gelirini elde edenin bu geliri üzerinden ödenen vergileri toplamının, bu vergilerin hesaplandığı kazanca en az asgari kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle tespit olunan tutardan fazla olmasına ilişkin beklentinin bulunması veya

3) Kar payı gelirini elde edenin gerçek kişi olması ve söz konusu kar payının kooperatiften elde edilen risturn geliri niteliğinde olması,

b) Nihai ana işletmenin %5'i veya daha azı üzerinde mülkiyet payına sahip olan ve kar payı geliri elde eden gerçek kişinin, bu işletmenin bulunduğu ülkede yerleşik olması ve söz konusu gelirin bu ülkede vergiye tabi olması,

c) Nihai ana işletmenin bulunduğu ülkede yerleşik olup bu işletmeden kar payı geliri elde edenlerin ek 3 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılanlar ile emeklilik hizmeti işletmeleri dışındaki emeklilik yatırım fonlarından olması.

(4) Üçüncü fıkrada geçen vergilemede indirilebilir kar payı uygulaması ibaresi, ilgili hesap döneminin kapandığı ayı takip eden on ikinci ayın sonuna kadar dağıtılan kar payları üzerinden hesaplanan vergilerin tek aşamalı vergileme olarak dikkate alındığı ve dağıtılan kar paylarının işletmenin kazancından indirim konusu yapıldığı durumu ifade eder.

(5) Kar dağıtımına dayalı vergileme sisteminin uygulandığı ülkelerde faaliyette bulunan bağlı işletmeler, ilgili hesap dönemi için ek 5 inci maddesi kapsamında tespit olunan vergi yükünün asgari kurumlar vergisi oranına eşitlenmesi için gerekli olan tutar ile bu hesap dönemindeki kazançların tamamının kar dağıtımına konu edilmesi durumunda dağıtım üzerinden hesaplanması gereken vergi tutarından düşük olanını, dağıtılmış sayılan kar payı vergisi olarak düzeltilmiş kapsanan vergilere ekleyebilir. İlgili ülkede faaliyette bulunan çok uluslu işletme grubuna bağlı işletmelerden herhangi biri için bu fıkra kapsamında yapılan hesaplama yönteminin tercih edilmesi halinde, diğer bağlı işletmeler için de aynı yöntemle düzeltilmiş kapsanan vergilerin hesaplanması gerekir. Bu tercih her hesap dönemi için ayrı ayrı dikkate alınır. Şu kadar ki, bağlı işletmeler açısından, 1/7/2021 tarihinden (bu tarih dahil) önce kar dağıtımına dayalı vergileme sisteminin yürürlükte olduğu ülkelerde bu yöntem uygulanabilir.

(6) Beşinci fıkra kapsamındaki uygulamanın geçerli olduğu ülkelerde, bu yöntemi kullanan bağlı işletmeler açısından her bir hesap dönemi için düzeltilmiş kapsanan vergi olarak dikkate alınan tutarların izlendiği takip hesabı oluşturulur. İzleyen hesap dönemlerinde bu hesaptan sırasıyla;

a) Kar dağıtımına bağlı olarak ödenen vergiler,

b) Ülkesel bazlı zarara asgari kurumlar vergisi oranının uygulanması sonucu tespit olunan tutar,

c) Yedinci fıkra kapsamında sonraki hesap dönemlerine aktarılan tutarın cari hesap döneminde kullanılan kısmı,

indirilir. Bu hesap bakiyesi hiçbir zaman eksi bakiye vermez.

(7) Altıncı fıkranın (b) bendi kapsamında, ülkesel bazlı zarara asgari kurumlar vergisi oranının uygulanması suretiyle bulunan tutarın takip hesabındaki bakiye tutardan fazla olması durumunda, fazla kısım takip hesabı zarar aktarımı uygulaması kapsamında sonraki hesap dönemlerine aktarılır. Aktarıma konu edilen bu tutarlar sonraki hesap dönemlerinde takip hesabına aktarılan tutarlardan indirim konusu yapılır.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(8) Bir ülkedeki bağlı işletme olan yatırım işletmelerine (vergi şeffaf işletmeler hariç) ilişkin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tespitinde, vergi yükü ile asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranı gibi bu Kısımda yapılan hesaplamalar, o ülkedeki yatırım işletmesi olmayan diğer bağlı işletmelerden ayrı ayrı dikkate alınır.

(9) Sekizinci fıkraya alternatif olarak, bağlı işletme konumunda olan bir yatırım işletmesi vergi şeffaf işletme olarak kabul edilebilir. Bu durumda, yatırım işletmesine ilişkin mülkiyet paylarının rayiç bedelle değerlenmesi suretiyle bağlı işletmeler nezdinde en az asgari kurumlar vergisi oranı üzerinden vergilendirilmesi şarttır. Sigorta yatırım işletmeleri açısından da bu fıkra hükümleri uygulanır. Şu kadar ki, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tespitinde bu fıkra hükümleri, cari dönem ve takip eden dört hesap dönemi için tercih edilir. Bu tercihin iptal edilmesi halinde, yatırım işletmesi tarafından elde tutulan bir varlık veya yükümlülüğün elden çıkarılmasından doğan kazanç veya zarar, söz konusu varlık veya yükümlülüklerin iptal yılının ilk günündeki gerçeğe uygun değeri üzerinden belirlenir.

(10) Sekizinci ve dokuzuncu fıkralara alternatif olarak, bağlı işletme olan bir yatırım işletmesinin mülkiyet payına sahip ve yatırım işletmesi olmayan başka bir bağlı işletmenin, yatırım işletmesine iştirakinden elde edilen kazançların en az asgari kurumlar vergisi oranında vergilendirilebilir olmasına yönelik beklentinin bulunması durumunda, bağlı işletme yatırım işletmesindeki mülkiyet payına ilişkin olarak vergilendirilebilir dağıtım yöntemini uygulayabilir. Şu kadar ki, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tespitinde bu fıkra hükümleri, cari dönem ve takip eden dört hesap dönemi için tercih edilir. Bu fıkranın uygulamasında vergilendirilebilir dağıtım yöntemi, yatırım işletmesinin işletme bazlı kazançlarının takip eden üç hesap dönemi içerisinde mülkiyet payına sahip bağlı işletmelere dağıtılmasının taahhüt edildiği, bu dönemin sonuna kadar dağıtılmayan işletme bazlı kazançların ise üçüncü hesap dönemi içerisinde yatırım işletmesinin kazancı olarak dikkate alınarak küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin hesabında dikkate alınan yöntemdir. Bu tercihin iptal edilmesi halinde, yatırım işletmesinin dağıtılmamış işletme bazlı kazancı, iptal edilen hesap döneminde yatırım işletmesinin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin hesabında dikkate alınır.”

MADDE 49- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Yetki

EK MADDE 13- (1) Hazine ve Maliye Bakanlığı bu Kısmın uygulanmasına yönelik usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.”

MADDE 50- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 17- (1) Beşinci kısmın uygulamasında bentlerde belirtilen süreler için aşağıdaki hükümler dikkate alınır.

a) Ek 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasının uygulamasında, 2024 hesap dönemi için maddi duran varlıkların net defter değerinin %7,8’i, bağlı işletmelerin çalışanlarının brüt ücretlerinin %9,8’i dikkate alınır. Bu oranlar; takip eden dört hesap dönemi boyunca %0,2, 2029 hesap döneminden itibaren dört hesap dönemi boyunca da her hesap dönemi için bağlı işletmelerinin çalışanlarının brüt ücretleri için %0,8, maddi duran varlıklar için ise %0,4 azaltılarak uygulanır.

b) Ek 8 inci maddenin dördüncü fıkrası kapsamında verilecek beyannameler 2024 hesap dönemi için hesap döneminin kapandığı ayı izleyen on sekizinci ayın son gününe kadar beyan edilir ve tahakkuk eden vergiler beyan süresinin son gününe kadar ödenir. Şu kadar ki, ek 1 inci madde kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi mükellefi olup ek 8 inci maddeye göre ilk defa beyanname verecek mükellefler açısından da bu madde hükümleri uygulanır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(8) Bir ülkedeki bağlı işletme olan yatırım işletmelerine (vergi şeffaf işletmeler hariç) ilişkin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tespitinde, vergi yükü ile asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi oranı gibi bu Kısımda yapılan hesaplamalar, o ülkedeki yatırım işletmesi olmayan diğer bağlı işletmelerden ayrı ayrı dikkate alınır.

(9) Sekizinci fıkraya alternatif olarak, bağlı işletme konumunda olan bir yatırım işletmesi vergi şeffaf işletme olarak kabul edilebilir. Bu durumda, yatırım işletmesine ilişkin mülkiyet paylarının rayiç bedelle değerlenmesi suretiyle bağlı işletmeler nezdinde en az asgari kurumlar vergisi oranı üzerinden vergilendirilmesi şarttır. Sigorta yatırım işletmeleri açısından da bu fıkra hükümleri uygulanır. Şu kadar ki, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tespitinde bu fıkra hükümleri, cari dönem ve takip eden dört hesap dönemi için tercih edilir. Bu tercihin iptal edilmesi halinde, yatırım işletmesi tarafından elde tutulan bir varlık veya yükümlülüğün elden çıkarılmasından doğan kazanç veya zarar, söz konusu varlık veya yükümlülüklerin iptal yılının ilk günündeki gerçeğe uygun değeri üzerinden belirlenir.

(10) Sekizinci ve dokuzuncu fıkralara alternatif olarak, bağlı işletme olan bir yatırım işletmesinin mülkiyet payına sahip ve yatırım işletmesi olmayan başka bir bağlı işletmenin, yatırım işletmesine iştirakinden elde edilen kazançların en az asgari kurumlar vergisi oranında vergilendirilebilir olmasına yönelik beklentinin bulunması durumunda, bağlı işletme yatırım işletmesindeki mülkiyet payına ilişkin olarak vergilendirilebilir dağıtım yöntemini uygulayabilir. Şu kadar ki, küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin tespitinde bu fıkra hükümleri, cari dönem ve takip eden dört hesap dönemi için tercih edilir. Bu fıkranın uygulamasında vergilendirilebilir dağıtım yöntemi, yatırım işletmesinin işletme bazlı kazançlarının takip eden üç hesap dönemi içerisinde mülkiyet payına sahip bağlı işletmelere dağıtılmasının taahhüt edildiği, bu dönemin sonuna kadar dağıtılmayan işletme bazlı kazançların ise üçüncü hesap dönemi içerisinde yatırım işletmesinin kazancı olarak dikkate alınarak küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin hesabında dikkate alınan yöntemdir. Bu tercihin iptal edilmesi halinde, yatırım işletmesinin dağıtılmamış işletme bazlı kazancı, iptal edilen hesap döneminde yatırım işletmesinin küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinin hesabında dikkate alınır.”

MADDE 49- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Yetki

EK MADDE 13- (1) Hazine ve Maliye Bakanlığı bu Kısmın uygulanmasına yönelik usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.”

MADDE 50- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 17- (1) Beşinci kısmın uygulamasında bentlerde belirtilen süreler için aşağıdaki hükümler dikkate alınır.

a) Ek 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasının uygulamasında, 2024 hesap dönemi için maddi duran varlıkların net defter değerinin %7,8’i, bağlı işletmelerin çalışanlarının brüt ücretlerinin %9,8’i dikkate alınır. Bu oranlar; takip eden dört hesap dönemi boyunca %0,2, 2029 hesap döneminden itibaren dört hesap dönemi boyunca da her hesap dönemi için bağlı işletmelerinin çalışanlarının brüt ücretleri için %0,8, maddi duran varlıklar için ise %0,4 azaltılarak uygulanır.

b) Ek 8 inci maddenin dördüncü fıkrası kapsamında verilecek beyannameler 2024 hesap dönemi için hesap döneminin kapandığı ayı izleyen on sekizinci ayın son gününe kadar beyan edilir ve tahakkuk eden vergiler beyan süresinin son gününe kadar ödenir. Şu kadar ki, ek 1 inci madde kapsamında küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi mükellefi olup ek 8 inci maddeye göre ilk defa beyanname verecek mükellefler açısından da bu madde hükümleri uygulanır.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

c) 1/1/2024 tarihinden önceki işlemler nedeniyle finansal tablolarda ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğü olarak kayıtlara alınan tutarlar, ek 5 inci madde kapsamındaki vergi yükünün hesabında dikkate alınır. Ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğü olarak vergi yükünün tespitinde dikkate alınacak tutar, asgari kurumlar vergisi oranı veya ilgili ülkede uygulanan kurumlar vergisi oranının düşük olanı üzerinden hesaplanır. Şu kadar ki, ülkesel bazlı kazancın tespitine yönelik yapılan hesaplamada, zarardan kaynaklanan ertelenmiş vergi varlığı tutarı, asgari kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle tespit olunur.

ç) Ülkesel bazlı kazanç veya zararın hesaplanmasına dahil edilmeyen işlemlerden kaynaklanan ve 30/11/2021 tarihinden sonra ertelenmiş vergi varlığı olarak dikkate alınan tutarlar, ek 5 inci madde kapsamındaki vergi yükünün tespitinde dikkate alınmaz.

d) Ek 7 nci maddenin beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkra hükümleri 1/1/2025 tarihinden itibaren (özel hesap dönemine tabi olan mükelleflerde ise 2025 yılında başlayan özel hesap döneminden itibaren) elde edilen kazançlara uygulanır.

e) 2026 hesap dönemi sonuna kadar (hesap döneminin son günü 30/6/2028 tarihini geçenler hariç) bir ülkedeki yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi aşağıdaki şartların herhangi birinin sağlanması durumunda sıfır olarak kabul edilir.

1) 24/2/2020 tarihli ve 2151 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı kapsamında düzenlenen ülke bazlı rapor ile ilgili ülke mevzuatı uyarınca hazırlanan benzer nitelikteki ülke bazlı raporlarda toplam hasılatın 10 milyon Avro karşılığı Türk lirasından ve vergi öncesi karın 1 milyon Avro karşılığı Türk lirasından az olması,

2) Çok uluslu işletme grubunun uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına göre hesaplanan ülke bazlı kurumlar vergisi ve benzer nitelikteki vergilerinin toplamının, (e) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında düzenlenen ülke bazlı raporlardaki vergi öncesi karlara bölünmesi suretiyle hesaplanan vergi yükünün; 2024 hesap dönemi için %15, 2025 hesap dönemi için %16 ve 2026 hesap dönemi için %17 oranlarına eşit veya daha fazla olması,

3) Çok uluslu işletme grubunun, (1) numaralı alt bent kapsamında düzenlenen ülke bazlı raporlarındaki vergi öncesi karının; bunların çalışanlarının brüt ücretleri ile maddi duran varlıklarının net defter değerinin, (a) bendi kapsamında ilgili yıl için hesaplanacak oranla çarpılan tutarların toplamına eşit veya bu tutardan daha az olması.

f) Bir çok uluslu işletme grubunun nihai ana işletmesinin bulunduğu ülkede en az %20 oranında bir kurumlar vergisi uygulanması durumunda, o ülke için yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında hesaplanan tamamlayıcı vergi, geçiş dönemi boyunca her bir hesap dönemi için sıfır olarak kabul edilir. Bu bentte geçen geçiş dönemi ibaresi, 31/12/2025 tarihinden önce başlayan (bu tarih dahil) ve 31/12/2026 tarihi itibarıyla sona eren hesap dönemlerini ifade eder.

g) (e) ve (f) bentlerinde belirtilen şartları birlikte sağlayan bir çok uluslu işletme grubu, ilgili ülke için bahsi geçen bentlerde yer alan uygulamalardan herhangi birini tercih edebilir.”

MADDE 51- 8/3/2007 tarihli ve 5597 sayılı Yurt Dışına Çıkış Harcı Hakkında Kanun ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “50 Türk lirası” ibaresi “500 Türk lirası” şeklinde değiştirilmiş, birinci cümleden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiş ve mevcut ikinci cümlesinde yer alan “bu miktarı” ibaresi “bu fıkrada yer alan harcı veya bu harcın yeniden değerleme oranı uygulanmak suretiyle belirlenmiş olan tutarını” şeklinde değiştirilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

c) 1/1/2024 tarihinden önceki işlemler nedeniyle finansal tablolarda ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğü olarak kayıtlara alınan tutarlar, ek 5 inci madde kapsamındaki vergi yükünün hesabında dikkate alınır. Ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğü olarak vergi yükünün tespitinde dikkate alınacak tutar, asgari kurumlar vergisi oranı veya ilgili ülkede uygulanan kurumlar vergisi oranının düşük olanı üzerinden hesaplanır. Şu kadar ki, ülkesel bazlı kazancın tespitine yönelik yapılan hesaplamada, zarardan kaynaklanan ertelenmiş vergi varlığı tutarı, asgari kurumlar vergisi oranı uygulanmak suretiyle tespit olunur.

ç) Ülkesel bazlı kazanç veya zararın hesaplanmasına dahil edilmeyen işlemlerden kaynaklanan ve 30/11/2021 tarihinden sonra ertelenmiş vergi varlığı olarak dikkate alınan tutarlar, ek 5 inci madde kapsamındaki vergi yükünün tespitinde dikkate alınmaz.

d) Ek 7 nci maddenin beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkra hükümleri 1/1/2025 tarihinden itibaren (özel hesap dönemine tabi olan mükelleflerde ise 2025 yılında başlayan özel hesap döneminden itibaren) elde edilen kazançlara uygulanır.

e) 2026 hesap dönemi sonuna kadar (hesap döneminin son günü 30/6/2028 tarihini geçenler hariç) bir ülkedeki yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi aşağıdaki şartların herhangi birinin sağlanması durumunda sıfır olarak kabul edilir.

1) 24/2/2020 tarihli ve 2151 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı kapsamında düzenlenen ülke bazlı rapor ile ilgili ülke mevzuatı uyarınca hazırlanan benzer nitelikteki ülke bazlı raporlarda toplam hasılatın 10 milyon avro karşılığı Türk lirasından ve vergi öncesi karın 1 milyon avro karşılığı Türk lirasından az olması,

2) Çok uluslu işletme grubunun uluslararası kabul görmüş finansal muhasebe standartlarına göre hesaplanan ülke bazlı kurumlar vergisi ve benzer nitelikteki vergilerinin toplamının, (e) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında düzenlenen ülke bazlı raporlardaki vergi öncesi karlara bölünmesi suretiyle hesaplanan vergi yükünün; 2024 hesap dönemi için %15, 2025 hesap dönemi için %16 ve 2026 hesap dönemi için %17 oranlarına eşit veya daha fazla olması,

3) Çok uluslu işletme grubunun, (1) numaralı alt bent kapsamında düzenlenen ülke bazlı raporlarındaki vergi öncesi karının; bunların çalışanlarının brüt ücretleri ile maddi duran varlıklarının net defter değerinin, (a) bendi kapsamında ilgili yıl için hesaplanacak oranla çarpılan tutarların toplamına eşit veya bu tutardan daha az olması.

f) Bir çok uluslu işletme grubunun nihai ana işletmesinin bulunduğu ülkede en az %20 oranında bir kurumlar vergisi uygulanması durumunda, o ülke için yetersiz vergilendirilen ödemeler esası kapsamında hesaplanan tamamlayıcı vergi, geçiş dönemi boyunca her bir hesap dönemi için sıfır olarak kabul edilir. Bu bentte geçen geçiş dönemi ibaresi, 31/12/2025 tarihinden önce başlayan (bu tarih dahil) ve 31/12/2026 tarihi itibarıyla sona eren hesap dönemlerini ifade eder.

g) (e) ve (f) bentlerinde belirtilen şartları birlikte sağlayan bir çok uluslu işletme grubu, ilgili ülke için bahsi geçen bentlerde yer alan uygulamalardan herhangi birini tercih edebilir.”

MADDE 51- 8/3/2007 tarihli ve 5597 sayılı Yurt Dışına Çıkış Harcı Hakkında Kanun ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “50 Türk lirası” ibaresi “500 Türk lirası” şeklinde değiştirilmiş, birinci cümleden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiş ve mevcut ikinci cümlesinde yer alan “bu miktarı” ibaresi “bu fıkrada yer alan harcı veya bu harcın yeniden değerleme oranı uygulanmak suretiyle belirlenmiş olan tutarını” şeklinde değiştirilmiştir.

(Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

“Bu harç, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Bu suretle hesaplanan harç tutarının 10 Türk lirasına kadarki kesirleri dikkate alınmaz. Şu kadar ki, bu kapsamda hesaplanan harcın uygulandığı yılın Ocak ayının onuncu günü sonuna kadar yapılan yurt dışına çıkışlarda, bir önceki yılın sonu itibarıyla geçerli tutar üzerinden yapılmış harç ödemeleri için fark ikmal edilmez.”

MADDE 52- Bu Kanunun;

a) 4 üncü, 33 üncü ve 34 üncü maddeleri yayımını izleyen ikinci ayın başında,

b) 20 nci ve 23 üncü maddeleri 1/1/2030 tarihinde,

c) 21 inci, 22 inci, 28 inci ve 30 uncu maddeleri yayımını izleyen ayın başında,

ç) 29 uncu maddesi 2024 yılı Temmuz ayı ödeme döneminden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

d) 25 inci ve 32 nci maddeleri 1/1/2025 tarihinden itibaren elde edilen kazançlara uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

e) 35 inci ve 36 ncı maddeleri, 2025 yılı ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlara, özel hesap dönemine tabi olan kurumların ise 2025 takvim yılında başlayan özel hesap dönemi ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlarına uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

f) 37 nci ila 49 uncu maddeleri, 2024 yılı ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlara, özel hesap dönemine tabi olan kurumların ise 2024 takvim yılında başlayan özel hesap dönemi ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlarına uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

g) 51 inci maddesi yayımını izleyen onuncu günde,

ğ) Diğer hükümleri yayımı tarihinde

yürürlüğe girer.

MADDE 53- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“Bu harç, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Bu suretle hesaplanan harç tutarının 10 Türk lirasına kadarki kesirleri dikkate alınmaz. Şu kadar ki, bu kapsamda hesaplanan harcın uygulandığı yılın Ocak ayının onuncu günü sonuna kadar yapılan yurt dışına çıkışlarda, bir önceki yılın sonu itibarıyla geçerli tutar üzerinden yapılmış harç ödemeleri için fark ikmal edilmez.”

MADDE 52- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde birini sendika üyesi kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine, aylık veya ücretleri ile birlikte aylık 707 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenir. Toplu sözleşme ikramiyesi ödenen kamu görevlilerine ayrıca toplu sözleşme desteği yapılmaz. Bu fıkraya göre üye sayılarının tespitinde ödeme tarihi itibarıyla 4688 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi gereğince Resmî Gazete’de yayımlanan en son tebliğ esas alınır.”

MADDE 53- Bu Kanunun;

a) 3 üncü, 4 üncü, 33 üncü ve 34 üncü maddeleri 1/1/2025 tarihinde,

b) 17 nci, 21 inci, 28 inci ve 30 uncu maddeleri yayımını izleyen ayın başında,

c) 18 inci ve 25 inci maddeleri 1/11/2024 tarihinde,

ç) 20 nci ve 22 nci maddeleri 1/1/2030 tarihinde,

d) 24 üncü ve 32 nci maddeleri 1/1/2025 tarihinden itibaren elde edilen kazançlara uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

e) 29 uncu maddesi 2024 yılı Temmuz ayı ödeme döneminden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

f) 35 inci ve 36 ncı maddeleri, 2025 yılı ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlara, özel hesap dönemine tabi olan kurumların ise 2025 takvim yılında başlayan özel hesap dönemi ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlarına uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

g) 37 nci ila 49 uncu maddeleri, 2024 yılı ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlara, özel hesap dönemine tabi olan kurumların ise 2024 takvim yılında başlayan özel hesap dönemi ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlarına uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

ğ) 51 inci maddesi yayımını izleyen onuncu günde,

h) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

MADDE 54- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

TBMM Basımevi - 2024